This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
1817
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES

Epictetus

EPICTETEÆ
PHILOSOPHIÆ
MONVMENTA.

TOM. I.

1797

888
E 29
S 4
V.1

EPICTETI DISSERTATIONVM

AB ARRIANO DIGESTARVM

LIBRI IV.

EIVSDEM ENCHIRIDION,

ET

EX DEPERDITIS SERMONIBVS

FRAGMENTA.

Poſt IO. VPTONI aliorumque curas,
denuo ad Codicum Mſstorum fidem recenſuit, Latina
Verſione, Adnotationibus, Indicibus
illuſtravit

IOHANNES SCHWEIGHÆVSER,
Argentoratenſis,
Inſtituti Literarii Reip. Gallofrancorum Socius.

TOMVS PRIMVS.

EPICTETI DISSERTATIONES.

LIPSIÆ
IN LIBRARIA WEIDMANNIA
MDCCXCIX.

EPICTETI
DISSERTATIONVM
AB ARRIANO DIGESTARVM
LIBRI IV.

1472

EIVSDEM ENCHIRIDION,
ET
EX DEPERDITIS SERMONIBVS
FRAGMENTA.

Poſt IO. VPTONI aliorumque curas,
denuo ad Codicum Mſſtorum fidem recenſuit, Latina
Verſione, Adnotationibus, Indicibus
illuſtravit

IOHANNES SCHWEIGHÆVSER,
Argentoratenſis,
Inſtituti Literarii Reip. Gallofrancorum Socius.

TOMVS SECVNDVS.
PARS SECVNDA.
NOTÆ IN EPICTETI DISSERTATIONES.
LIB. II. CAP. XV—XXVI. LIB. III. ET IV.

LIPSIAE
IN LIBRARIA WEIDMANNIA
MDCCXCIX.

IOANNIS VPTONI

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Cum philoſophos Urbe Italiaque *) edicto ſubmoverat Domitianus, Româ **) Nicopolin in Epiro conceſſit Epictetus, atque ibi ſub imperio Trajani ***) diſſertationes plurimas ſermonesque habuit, ex præceptis inſtitutisque Stoicorum: quos, cum ſummâ laude & admiratione digni viderentur, ab ore Senis exceptos ſcripto mandavit Arrianus, auditor ejus inter multos alios præcellentiſſimus: (fuit autem Nicomediâ oriundus, & ob egregias animi dotes Romanâ civitate donatus, ampliſſimisque auctus dignitatibus:) †) non tamen

*) Vid. A. Gell. Lib. 15. cap. 11. & Sueton. in Domitian. ſect. 10.

**) In Epict. diſſertat. paſſim. & apud A. Gell. in loco ſupra citato.

***) Paſſim in his Diſſertationibus. — [Momenta nonnulla, *quæ de Epicteti Vita* ad nos pervenerunt, præter ea quæ ex ipſius Diſſertationibus colligi poſſunt, infra poſt Fragmenta Tomo III. hujus operis collecta dabimus. *Schweigh.*]

†) Vid. Epiſt. Arriani ad L. Gell.

eâ mente id fecit, ut ad memoriam ſeræ poſteritatis hæc ſcripta propagarentur, ſed ut in ſuum ipſius cederent uſum. Verum ita accidit, ut eo invito atque inſciente, quæ ab optimo præceptore acceperat, poſtea divulgata in manus hominum pervenerint.

Cum igitur res ita ſe habuerint, non elaboratum, non arte oratoriâ expolitum, non forenſe dicendi genus in his libris requirendum; ſed quali, inter auditores Stoicus non adeo venuſtatis, ac naturæ verique ſtudioſus uteretur. *Verumenimvero Deus bone*, (verba ſunt*) Lipſii) *acrem & altum in iis ſpiritum! accenſum animum & honeſti amore ardentem! nihil in Græcis, aut fallor, tale exſtat; e duabus illis notis dico, acrimoniâ & ardore. Tironem aliquem & rudem philoſophiæ vix afficiat aut tangat; proficientem aut profectum, incredibile eſt quam excitet, & cum pungat ubique, tamen etiam delectet. Genus ſtili conciſum, fractum eſt, & quod indolem ſubitarii ſermonis habet: ſed docta interveniunt ſæpe, ſemper ſalutaria, & non eſt qui bonam mentem magis aut trahat aut formet.*

Optandum ſane eſſet codices Arriani non ita maculis fœdatos ad noſtra perveniſſe tempora; quos enim hodie habemus, vitiati in plurimis reperiuntur, & mutilati. Ex octo libris, ſi fides habenda Photio, quatuor periere temporis injuriâ;

*) In Manuduct. ad Stoic. Philoſ.

riâ; cæteri naufragio adhuc ſuperſtites, partim ex codicum inopiâ, partim librariorum incuriâ, ut alias omittam cauſſas, adeo ſunt corrupti depravatique, ut nihil equidem mirer, etiam in tantâ doctiſſimorum multitudine, quantâ noſtra & ſuperior ætates effloruerunt, neglectum fere ac ſeminudum, nullo cultu adhibito, Epictetum hactenus jacuiſſe.

Quod vero & ab àliis, & a me (liceat modo meipſum ſine invidiâ nominare) ſit præſtitum, ut politiori habitu prodiret, id paucis docebitur. Cum primum novæ editioni adornandæ animum adjeci, id mihi propoſitum habui, ut omnia, quæ eſſent habenda, compararem ſubſidia; nullas doctorum negligerem conjecturas; nullos non codices tam editos, quam calamo exaratos, modo copia daretur, diligenter excuterem. ſed hanc conquirenti ſupellectilem res parum ex animi ſententiâ proceſſit.

Annus jam a Chriſto nato MDXXXV agebatur, cum Græce Venetiis prodiit Arriani Epictetus, ſumptu ac diligentiâ Franciſci Trincavelli; qui codicem nactus e bibliothecâ Georgii à Selva Varrenſis Epiſcopi, ut bene de litteris mereretur, eum publici juris fecit. Hunc editorem duo poſtea ſecuti ſunt viri docti, Jacobus Sceggius, Medicus Tubingenſis, & Hieronymus Wolfius; qui,

hoc munere ſuscepto, authorem noſtrum verſionibus Latinis & annotationibus illuſtravere. En fontes! unde aliæ pleræque omnes, quæ circumferuntur, emanârunt impreſſiones. Quod ad Sceggium attinet, quanquam in plurimis hallucinatur, non ſua laude fraudandus eſt, quippe qui primus huic ſanando ſcriptori, ſatis ægro, medicas manus adhibere non recuſaverit. Doctior multo, & in aperiendâ mente philoſophi felicior Wolfius, quem in verſione, non tamen preſſis veſtigiis, potiſſimum ſequor. Hujus annotationes, ut & Salmaſii & Meibomii, (quas in lucem nuper Relandus protulit) ſi quæ modo memoratu digniores viderentur, ad calcem rejeci & ſæpe ad examen revocavi; quam quidem veniam & damus & petimus viciſſim.

Nec interea ſilentio prætereundus eſt codex Salmanticæ nitido charactere excuſus, anno MDLV. Quumque Caſauboni, magnæ apud literatos exiſtimationis viri, conſilium de authore noſtro edendo intellexeram, (id enim ipſe in *) epiſtolis indicaverat) non levi ardebam deſiderio videndi obſervationes, quas ad oram libri adnotatas, in bibliotheca Cantabrigienſi extare audiveram. Verumenimvero nihil tanto nomine dignum inveni, nihil fere niſi luſus juveniles, aut qualia cuivis perfunctorie legenti videantur occurrere.

De

*) Vid. Ep. IX. & XIII. & alibi.

De Regio codice MS. Parisiis servato, ita*) Casaubonus; „Quod rogas de Arriani codicibus, „scito esse quidem unum aut alterum ejus libri „exemplar in Regia bibliothecâ: sed ejus notæ, „ut nullum sit futurum operæ pretium contulisse.“ Hinc etsi nihil fere alicujus momenti sperare possem, nihil tamen mecum in animo decreveram negligere, quod ad authorem expoliendum usui fore existimabam. Habes itaque variantes lectiones istius codicis, qui quidem, (ut me monuit vir clarissimus Bernardus Montefalconius) e schedis constat sericis, & aut duodecimo aut decimo tertio seculo videtur adscribendus. Ab eodem quoque viro intellexi, aliud esse exemplar Florentiæ; sed quid in eo boni contineatur, ignotum: spes enim per literatos inspiciendi penitus me fefellit, ut & alterius, quem Venetiis custodiri inaudiveram.

Hisce igitur instructus subsidiis, cum novam procurare editionem jam essem aggressus, mihi ex insperato vir amicissimus Jacobus Harris codicem Venetiis editum dono misit, cui ad marginem variæ adscribebantur lectiones, adjectis in calce his verbis, si recte legerim; erant enim obscurissima. „Librum hunc, quum anno elapso „alterum ex eadem officinâ (quem vir ille doctrinâ „& morum præstantiâ celebratissimus Cardinalis

*) Ep. 339. D. Hœschelio.

„Salernitanus ad codicis Vaticani exemplar, quan-
„tum conjecturâ aſſequi poſſum, emendari cura-
„verat) nactus eſſem, cum eo accuratiſſime con-
„tuli, atque ita mendis nonnullis expurgavi.
„Hisce vero diebus, cum annus ageretur a Chriſto
„nato 1548, alium nactus codicem manuſcriptum
„e bibliothecâ Cardinalis Carpenſis, quem Alber-
„tus ille pius, immortali nomine & memoriâ
„dignus, a Georgii Vallæ hæredibus, cum aliâ
„ejusdem librorum ſupellectili, octingentorum
„aureorum emerat pretio; cum eo itidem, quod
„videbatur emendatiſſimus, hunc etiam contuli,
„ac ſumma curâ & diligentiâ quicquid inerat
„discriminis, nullo adhibito ſelectu, annotavi.
„Erant autem in hoc Carpenſi codice in calce ad-
„ſcripta hæc verba:

„Liber hic ſcriptus eſt manu doctiſſimi viri do-
„mini Matthæi Camarroti Conſtantinopolitani,
„quem mihi dono dedit anno Domini 1484 præ-
„ceptor ille optimus.

„Γεωργίου τοῦ Βάλλα
„Ἐστὶ τὸ βιβλίον.

„In calce codicis Carpenſis hæc erant adſcripta:

„Πεπλήρωται σὺν Θεῷ τὰ τοῦ Ἀῤῥιάνου
„τῶν Ἐπικτήτου διατριβῶν, βιβλίοις ἐμπερι-
„εχόμενα τέσσαρσι· ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἐν κε-
„φαλαίοις τριάκοντα περατοῦται· τὸ δὲ δεύ-
„τερον

„τερον τῷ εἰκοστῷ καὶ ὄκτω ὁρίζεται· τὸ δὲ
„τρίτον τοῖς εἴκοσι τέσσαρσι περιγράφεται· τῷ
„τετάρτῳ δὲ καὶ τελευταίῳ τὰ δέκα πρὸς τρισὶ
„τὸ πέρας ἐπισφραγίζεται. Καὶ χάρις τῷ
„Θεῷ τῷ δεδωκότι εὐμαρῶς ἡμῖν διανυσθῆναι
„καὶ τοῦτο, ὃς καὶ κατὰ τὸ αὐτοῦ σωτήριον
„βιοῦν ἀξιώσειεν ἡμᾶς, ἵνα τῆς αὐτοῦ μακα-
„ριότητος τυχόντες τοῖς γνησίως αὐτὸν θερα-
„πευομένοις εἰς αἰῶνας ἀποκειμένης, σὺν πᾶσι
„τοῖς κατὰ τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα πολιτευ-
„σαμένοις συμβασιλεύοιμεν εἰς αἰῶνας αὐτῷ,
„αἰνοῦντες εὐλογοῦντες ὑμνοῦντες αὐτόν. ἀμήν."

Neque hujus ſolum codicis toties a me in notis laudati, (cui uni, fas ſit verum dicere, plus refero acceptum, quam omnibus præterea omnium doctorum ſubſidiis, multæ licet paſſim occurrant vel conjecturæ vel emendationes) ſed & alterius multâ humanitate copiam fecit idem ornatiſſimus vir, quem in manibus & ſinu geſtare ſolitus eſt Avunculus ejus & genere & eruditione vere nobilis, Comes Shaftesburienſis: qui, cum in Græcis Latinisque literis eſſet verſatiſſimus, huic emaculando ſcriptori operam præſtare non eſt dedignatus, brevibus ſcholiis margini adſcriptis, quæ argumentum, etiam in locis obſcuriſſimis, ſua perfuderunt luce.

Hoc

Hoc interea Lector ſciat velim, Epictetum ſui ſemper ſimilem, optimum eſſe ſui interpretem: hac de cauſſâ non modo in notis locos adduxi parallelos, ſed indicem etiam addidi, ut uno aſpectu, locos inter ſe diverſos conferendo, ſenſus phraſium verborumque, quæ a Stoicorum præcipue diſciplinâ petuntur, facilius percipiatur. Hisce vero & reliquis, quæ publici juris feci, mecum candide fruatur lector, & æqui bonique conſulat.

IOHAN-

IOHANNES SCHWEIGHÆVSER

LECTORI

Veri nominis Philoſophiæ cultori

S. P. D.

Equidem ſtudioſe olim EPICTETI SERMONES perlegens, haud fere ſecus me adfectum ſubinde inter legendum ſenſeram, atque diſcipulos ipſius Philoſophi, cum præſentem coram audirent magiſtrum, adfici ſolitos Arrianus in præfatione ad L. Gellium commemorat. Quo magis & mirari ſæpenumero & dolere ſubiit, cum haud ſane pro merito in vulgus cognitum, & multo utique rarius quam par eſſet, non dico in manibus levis diſſolutæque juventutis, ſed eorum etiam qui ſeria ſtudia amant coluntque, verſari tam admirabile veteris Philoſophiæ monumentum animadverterem. Cujus neglectus eas fere eſſe cauſſas intelligens, quæ a me nuper admodum, in Præfatione ad Enchiridion nova recenſione inſtauratum, ſunt expoſitæ; *) quod in me eſſet conſtitui conferre,

*) Prodiit illud, ſimul cum Cebetis Tabula, *Lipſiæ ex libraria Weidmannia* nundinis vernalibus hujus anni MDCCXCVIII.

ferre, quo nec copia exemplarium lecturis deeſſet, & ipſius libri lectio ineuntibus præſertim Philoſophiæ et Græcarum literarum ſtudioſis quam planiſſima quamque fructuoſiſſima redderetur. Itaque VPTONI *Editionem*, omnium, quæ ad hunc diem prodierant, longe quidem præſtantiſſimam,*) ſed cum perraram repertu, extra Britanniæ certe fines, tum vero multis etiam nominibus non talem omnino, qualem fas erat optare: illam igitur hac conditione inſtaurare decrevi, ut & Græcum contextum ex veterum codicum præſcripto quam poſſem emendatiſſimum, & Latinam verſionem ad græci exempli fidem ſententiamque magis adcommodatam, & Indices cum uberiores tum commodiori ratione inſtructos exhiberem; denique ut Wolfii Vptonique Adnotationibus meas, ſi quas haberem, quæ vel ad judicandam ſcripturæ

MDCCXCVIII, hoc titulo: *Epicteti Manuale, & Cebetis Tabula; Græce & Latine: Græca ad fidem veterum Librorum denuo recenſuit, & collata omni Lectionis Varietate vindicavit illuſtravitque Ioh. Schweighæuſer.*

*) Prodiit ea Londini, anno MDCCXLI, duobus Tomis in forma quadrata, hoc titulo: *Epicteti quæ ſuperſunt Diſſertationes, ab Arriano collectæ; nec non Enchiridion & Fragmenta; Græce & Latine, in duos Tomos diſtributa, cum integris Iacobi Schegkii & Hieronymi Wolfii ſelectisque aliorum Doctorum Annotationibus. Recenſuit, Notis & Indice illuſtravit Ioannes Vptonus, Præbend. Roffenſis.*

ſcripturæ veritatem, vel ad res, de quibus agitur, illuſtrandas valerent, adjicerem.

Neque vero ſum neſcius, ipſius novæ hujus Editionis eam eſſe rationem, ut, tametſi id, quod de utilitate commoditateque Lectorum ſecutum me eſſe profeſſus ſum, nonnulla ex parte fuiſſem conſecutus, tamen futuri ſint multi, qui, non ſatis habentes, probatum aliquem librum, e publica quadam Bibliotheca aut ex amici benevolentia commodato acceptum, ſemel perlegiſſe, ægre ſatisfacere juſto deſiderio poſſint, cum ſuorum in numero librorum poſſidere ſemperque ad manus habere egregios Epicteti Sermones voluerint. Quorum in gratiam, quodſi operam a me non inutilem in expoliendo illuſtrandoque hoc opere poſitam judicaverint eruditi æquique æſtimatores, curabo, ut, quamprimum fieri potuerit, compendioſior alia parabiliorque ejusdem libri editio, neque eo minus ad uſum ſtudioſorum idonea, prodeat. Quo conſilio invitatos velim Viros doctos, ſi qua obſervaverint, quæ in hac editione & in conſtituendo præſertim Græco contextu, aut in difficiliorum locorum interpretatione, aliter curari debuiſſe videantur, ut meliores ſuas cogitationes ſive privatim mecum communicare ſive publice in commune conferre haud graventur. Neque enim, ſat bene ſi me novi,

is

is ego ſum qui mea magnopere mirer: ſed quemadmodum, de aliorum ratione quid ſentiam, ubi ad propoſitum facere videtur, ſine ira ac ſtudio libere dicere adſuevi; ſic alios mea reprehendentes non modo facile fero, verum etiam lubens gratusque dare operam ſoleo, ut doctiorum ex admonitione, de communibus ſtudiis bene merentium, quantum plurimum poſſim, proficiam.

PARISIENSES CODICES MANVSCRIPTI, quibus mihi in recenſendis Epicteti Diſſertationibus licuit uti, tres fuerunt. *Primus*, quem nota *pa.* inſignivi, in Catalogo Græcorum Codicum Bibliothecæ olim Regiæ num. MCMLVIII. recenſetur, membranaceus, luculenter ſcriptus; in quo, præter Epicteti Diſſertationes, continetur Hieroclis in Aurea Carmina Commentarius. Aetas codicis in Catalogo ad ſeculum decimum quintum refertur. Mihi quidem paulo vetuſtior viſus erat: eſtque etiam in fronte codicis notula ab alio docto viro ſcripta, qui ætatem illius ad Sec. XIV. retulit. Neque vero idcirco melioris notæ hic eſt, verum etiam paulo inferior *altero* illo, chartaceo ſive bombycino, quem *pb.* adpellavi, qui in eodem Catalogo num. MCDXVII. commemoratur, cujus ætas ibidem pariter ad ſeculum XV. refertur. Eſt hic Codex *pb.* minuto admodum charactere

ractere multa cum cura & elegantia descriptus: continetque, præter Epicteteos sermones, cum minora nonnulla alia, tum præsertim Aristotelis Ethicorum libros VIII. & Magnorum Moralium, quæ dicuntur, libros duo; quorum ex collatione librorum cum exemplo typis vulgato cognovi, quantum sit quod accedere posset ad perfectiorem operis Aristotelis editionem, si scripta hujus philosophi ad veterum codicum fidem, qui magna copia in Bibliothecis supersunt, exigerentur.

Non magis in hoc codice *pb.*, quam in duobus aliis, vel scribæ nomen adjectum est, vel anni nota adscripta. Adtexta sunt tamen in hoc nonnulla, quæ partim ad scribam, partim ad primum libri possessorem, qui illum describendum curaverat, aliquatenus notos nobis faciendos spectant: quæ quum nec alioqui lectu injucunda sint futura, huc transcribere non gravabor. Scilicet ad calcem Dissertationum Epicteti hæc subscripsit librarius: Δόξα τῷ εὐεργέτῃ καὶ σωτῆρι θεῷ. Γέγραπται τὰ τοῦ Ἐπικτήτου Ἠθικὰ ἐνταῦθα, βιβλίοις ἐμπεριεχόμενα τέσσαρσιν· ὧν τὸ πρῶτον ἐν κεφαλαίοις τριάκοντα περατοῦται· τὸ δὲ δεύτερον τῷ εἰκοστῷ καὶ ἕκτῳ ὁρίζεται· τὸ δὲ τρίτον τοῖς εἴκοσι τέσσαρσι*) περιγράφεται· τῷ

*) Animum haud satis adverterat vir bonus, cum istud scriberet. Certe in eodem codice, aque ac in aliis,

τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τελευταίῳ τὰ δέκα πρὸς τρισὶ τὸ πέρας ἐπισφραγίζεται. Καὶ χάρις τῷ θεῷ τῷ δεδωκότι εὐμαρῶς ἡμῖν διανυσθῆναι καὶ τοῦτο· ὃς καὶ κατὰ τὸ αὐτοῦ σωτήριον θέλημα βιοῦ ἀξιώσειεν ἡμᾶς, ἵνα τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τυχόντες, τοῖς γνησίως αὐτὸν θεραπεύσασιν εἰς αἰῶνα ἀποκειμένης, σὺν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα πολιτευσαμένοις, συμβασιλεύοιμεν εἰς αἰῶνα αὐτῷ, εὐλογοῦντες, ὑμνοῦντες αὐτόν. ἀμήν. Initio vero Disſertationum Epicteti, poſt Indicem capitum libro primo comprehenſorum, cum dimidia pars paginæ vacua relicta eſſet a librario, ipſe poſſeſſor olim codicis, qui ſuum in uſum deſcribendum illum curaverat, hæc adſcripſit:

Ὁ Ἐπίκτητος οὗτος*) τὴν ἠθικὴν Φιλοσοφίαν αὐτός τε ἐξεῦρε, καὶ ἤσκησεν ἐν ἑαυτῷ πάνυ καλῶς, καὶ τοὺς προσιόντας ἐδίδασκε, λόγοις τε καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι. Ὑπομνήματα δὲ τῶν ἐκείνου λόγων τάδε ἐστὶν, Ἀρρια-

aliis, *viginti ſex* Capita complectitur Liber tertius, quemadmodum & Secundus.

*) Id eſt: *Epictetus hic Moralem Philoſophiam & ipſe per ſe præclare excoluit exercuitque, & eos, qui ipſum conveniebant, cum verbis docuit, tum ſuo exemplo. Sunt autem hæc ſermonum illius monumenta, ab Arriano quodam,*

Ἀρριανῷ τινι ὁμιλητῇ αὐτοῦ καὶ σοφῷ πάνυ ἐκτεθειμένα. Τούτων πολλὰ καὶ οἱ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας διδάσκαλοι ταῖς ἠθικαῖς αὐτῶν ὁμιλίαις ἐνέπλεξαν. τῷ γὰρ Φυσικῷ λόγῳ τε καὶ νόμῳ λίαν ἑώρων συνᾴδοντα· οὗ δὴ πρὸς αὔξησιν αὐτοὶ καὶ βεβαίωσιν ἐν τοῖς τῶν ἀκροωμένων ψυχαῖς, μετὰ τὰς τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἀναπτύξεις, τὰς ἠθικὰς συνῆπτον διδασκαλίας. Διὸ καὶ ἡμῖν ἔτι νέοις οὖσι, καὶ περὶ λόγους ἠσχολημένοις, ὑπὲρ πάντας οὗτος ἐσπουδάσθη σοφοὺς, τοὺς ἐν Ἕλλησι τετυχηκότας ὀνόματος· καὶ τὸ βιβλίον ἐκγραφῆναι ἡμῖν ἐφροντίσαμεν. Εἶτα καὶ τὰ Ἠθικὰ Ἀριστοτέλους συνήψαμεν. Ἀλλ' Ἀριστοτέλης μὲν τεχνολογικὸς τῆς κατὰ ἦθη τελειότητος ὑφηγητής ἐστιν

dam, discipulo ejus, viro admodum sapiente, exposita. E quibus sanctæ quoque Ecclesiæ Doctores multas sententias suis sermonibus ad populum habitis inseruerunt. Viderant enim cum naturali Ratione Legeque admodum consentientes: quam ut in auditorum animis augerent firmarentque, post Sacræ Scripturæ explanationem morales institutiones solebant adjicere. Quare & nos, adolescentes cum essemus, & literarum studiis daremus operam, præ cæteris omnibus Sapientibus, qui inter Græcos nomen sortiti sunt, in hujus studium incubuimus, & librum hunc nobis describendum curavimus. Deinde etiam Aristotelis scripta Moralia adjunximus. Sed Aristoteles quidem, in illis libris, artificiosa subtilitate univer-

sam

ἐν τοῖς συγγράμμασι τούτοις· οὗτος δὲ, θεωρητικαῖς καὶ πρακτικαῖς ὑφηγήσεσιν, τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιστον τέλος τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν ὁδὸν ὑφηγεῖται· καὶ τὴν τοῦ Φυσικοῦ λόγου τε καὶ νόμου ταῖς ἡμῶν ψυχαῖς αὔξην καὶ καρποφορίαν μεθόδοις σοφωτάταις ἐντίθησιν, ὥσπερ εἰ τὸν οὐράνιον καὶ εὐαγγελικὸν ἡμῖν ἐξαπλοῦν τοῦ Θεοῦ νόμον ἦν αὐτῷ προὔργου. Οὗτος θεὸν μὲν ἕνα ἐφρόνει, ποιητήν τε καὶ προνοητὴν τοῦ παντός· ὡς ἐν πολλοῖς μέρεσι τῶν λόγων τούτων δῆλόν ἐστι τοῖς συνορᾶν καλῶς δυναμένοις. τὸ δὲ τῶν χυδαίων εὐλαβούμενος πλῆθος, ἔστιν οὗ πρὸς κατασκευὴν τῶν οἰκείων λόγων τὴν αὐτῶν πολυθεΐαν ἐλάμβανε· λέξεσι μόναις, οὐ ψυχῇ καὶ γνώμῃ ταύτην τιθείς· διορθοῦν τε τὰ

ſam diſciplinæ Moralis ſcientiam explicat: hic vero, cum theoreticis inſtitutionibus, tum practicis, viam ad præclariſſimum finem moribus hominum propoſitum præit; &, ut naturalis Ratio atque Lex in animis noſtris incrementum capiat fructumque ferat, ſapientiſſimis rationibus efficit; tamquam ei propoſitum fuiſſet, cœleſtem & evangelicam Dei legem nobis explanare. Deum hic unum eſſe ſtatuit, procreatorem gubernatoremque univerſi; quemadmodum multis e locis Sermonum ejus manifeſtum fit eis, qui hæc talia recte judicare valent. Sed, cum imperitis de vulgo hominibus cautione utens, nonnumquam ad confirmanda ſua ipſius præcepta, polytheismum illorum veluti a ſe conceſſum ſumebat; verbis ſolum, non ex animi ſententia illum ponens; & ex

ipſa

τὰ ἐκείνων ἤθη βουλόμενος, καὶ ἐκ τῆς ἐψευσμένης ἐν αὐτοῖς ὑποθέσεως περὶ τοῦ θεῶν πλήθους. Διὸ καὶ τῶν Χριστιανῶν μέμνηταί που σὺν εὐλαβείᾳ, Γαλιλαίους αὐτοὺς ὀνομάζων· οὕτω γὰρ ἔτι τότε ὠνομάζοντο. Ἔνιοι δὲ ἱστοροῦσιν αὐτὸν καὶ τῷ κηρύγματι τῆς ἀληθοῦς θεολογίας, δι' ἣν ἡ θεία γέγονεν οἰκονομία καὶ ἡ τοῦ θείου λόγου φανέρωσις, προστεθεῖσθαι καλῶς, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ πίστει τοῦ κυρίου ἡμῶν· μὴ βούλεσθαι δὲ φανεροῦν, ὑποχωροῦντα τῇ βίᾳ τοῦ διωγμοῦ, ὃς ὑπὸ Νέρωνος πρώτου κινηθεὶς, μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος, ἔμενεν ἔτι κἄν τισι τῶν αὐτοῦ διαδόχων, εἰ καὶ σὺν ἐλάττονι τῇ δριμύτητι· ὅτε καὶ οὗτος ἤκμασεν ὁ σοφός· μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ.

ipsa etiam falsa hypotheſi, quæ apud illos valebat, de deorum multitudine, corrigere mores illorum ſtudens. Quare etiam Chriſtianorum alicubi caute meminit, Galilæos vocans; hoc enim nomine tum temporis adhuc adpellabantur. Narrant vero nonnulli, fuiſſe eum etiam veræ de Deo doctrinæ & œconomiæ divinæ per Dei verbum nobis pateſactæ, ſi-deique in Chriſtum dominum noſtrum, ex animo addictum; noluiſſe vero extrinſecus declarare, cedentem perſecutionis violentiæ, quæ ſub Nerone primum magna cum vehementia orta, ſub nonnullis ex ejus ſucceſſoribus etiamnum durabat, quamquam non cum tanta aeerbitate, quo tempore vixit hic Sapiens, maxime vero ſub Veſpaſiano.

Tertius Codex, quo uſus ſum, quem in Adnotationibus ad Diſſertationum libros notâ *pc.* inſignivi, eſt idem ille olim Regius num. MCMLIX, de quo ſatis copioſe nuper in præfatione ad Enchiridion ſeparatim editum dixi, ubi eumdem nota *Pa.* deſignaveram. Quem codicem, quamquam recentem admodum, tamen, quemadmodum in Enchiridio & in Simplicii Commentario, ſic & in Diſſertationibus Epicteti minime ſpernendum eſſe judicabunt hi, qui lectiones ex eo prolatas conſiderare voluerint. Et id quidem maxime opportune in hoc codice nobis accidit, ut, quum perſæpe, ubi duo priores codices veram dabant ſcripturam, hic mendoſam quæ olim vulgata erat repræſentaverit, perſæpe rurſus, ubi illi in communi cum libris vulgatis errore verſabantur, hic veriſſimam lectionem vel vero proximam offerret.

Quod vero Vptonus communicatas ſecum ait eſſe lectiones *e codice MS. Pariſino, e ſchedis ſericis conſtante, quem duodecimo aut decimo tertio ſeculo adſcribendum Monteſalconius cenſuiſſet*, id quale ſit, haud ſatis liquet. Longe plurima pars earum lectionum, quas e MS. Pariſino Vptonus citavit, tam in codice noſtro *pa.* quam in *pb.* leguntur: nec eſt earum ulla, quin in alterutro horum reperiatur. Sed ſunt nonnullæ, quas ſolus *pb.* habet, non *pa.* veluti ἔχοιεν ἄν, in Arr. Epiſt. ad

L. Gell.

L. Gell. vſ. 6. *εἰ νέος*, Diſſ. II. 10, 10. *στερκτικὸν*, II. 10, 23. At ſunt aliquanto plures lectiones e membranaceo cod. *pa.* ductæ, quæ in bombycino *pb.* non reperiuntur: verbi cauſſa, *οὐδ' ἂν χρώματα*, I. 6, 2. *πόσου σοῦ ἐγὼ*, I. 10, 6. *ἀρεῖ*, II. 2, 20. *ἐπὶ τοῦτο*, II. 7, 9. *μηδὲν οὐκ ἔστι*, II. 17, 28. Tum, ſi alter ex his codicibus ſeculo XII vel XIII adſcribendus Monteſalconio viſus erat, fuerit is puto *pa.* potius, quam *pb.* At ille membranaceus eſt, non e ſericis conſtat ſchedis. Sed ne ipſe *pb.* quidem e ſericis, verum e *bombycinis* ſchedis, id eſt cottuneis, quæ a lineis vix differunt, conſtat: neque vero usquam chartam ejusmodi a Monteſalconio (in Palæographia quidem Græca) *ſericam* eſſe adpellatam memini. Igitur, de Pariſienſibus codicibus quid ad Vptonum ſcripſerit vel ſcribendum curaverit Monteſalconius, neſcio: ſed, quidquid illud fuerit, vereor ne mentem doctiſſimi viri parum recte acceperit Vptonus, eoque in turbas, quas dixi, inciderit. Cæterum illud ſatis adparet, non perpetuam aliquam collationem codicum Pariſienſium, ac ne unius quidem ex illis, fuiſſe Vptoni cauſſâ inſtitutam; ſed paſſim ſolummodo unam alteramve lectionem fuiſſe excerptam, cum illoque editore communicatam. Quisquis vero probarum lectionum ſegetem, quas e tribus, quos dixi, Pariſinis libris in medium contulimus, con-

ſideraverit, facile is nobis adſentietur, nec ſuper-vacuum a me laborem eſſe ſusceptum, cum codices hos quam potui diligentiſſime excuſſi, nec operæ in eum laborem impenſæ poenitere me debere; ſimulque idem intelliget, quam ſive temere ſivè parum ingenue Iſaacus Caſaubonus olim cum Davide Hœſchelio, candidiſſimo viro, & cum de omni re literaria, tum ſigillatim de ipſo Caſaubono optime merito, egerit, cum ei, de eisdem codicibus Pariſienſibus roganti, reſponderet, *ejus eſſe notæ, ut nullum ſit futurum operæ pretium contuliſſe:* quod reſponſum, pro miſerâ præſertim conditione, quâ tum temporis erant quotquot exſtabant Diſſertationum Epicteti editiones, quam fuerit a veritate alienum, quælibet pagina noſtrarum Adnotationum poterit docere.

Iam plurimam quidem partem probarum lectionum, quas nobis obtulerunt noſtri codices, ante nos Vptonus in ora ſui libri notatas reperat, e codicibus Italicis excerptas: attamen & ſpicilegium haud ſpernendum iidem noſtri codices ſuppeditarunt; & eas ipſas lectiones, quas Vptoni codex dabat, jucundum erat horum etiam auctoritate comprobatas comperire. Quæ res eo etiam majoris erat momenti, quoniam haud ita certum erat, an lectiones omnes, quæ in ora libri illius Vptono ab Harriſio donati adnotatæ erant,

erant, e manuſcriptis codicibus ductæ fuiſſent; cum credibile admodum eſſet, earum nonnullas e conjectura fuiſſe ductas, quas quidem a cæteris nullo certo ſigno diſtinguere licebat, Vptonus certe nullo modo diſtinxit: qua de re cum aliâs ſubinde in Adnotationibus, tum ad III. 24, 46. a nobis dictum eſt. Habebant præterea aliud incommodum variantes illæ Lectiones, ab Vptono ex ora ſui codicis prolatæ; quod, cum duobus e codicibus msstis eſſent depromtæ, non adnotatum fuerit, quænam uni, quænam alteri deberentur, quas rurſus uterque codex communi conſenſu dediſſet: quæ ſi fuiſſet cautio adhibita, de utriusque codicis per ſe indole, & de cujusque lectionis ratione, certius aliquod judicium facere potuiſſemus. Subinde vero etiam adparebat, vim rationemque notarum oræ illi inſcriptarum non ſatis fuiſſe ab Vptono perceptam, & interdum quoque lectionem aliquam alienum ad locum relatam; cui incommodo opportunum ſubinde remedium noſtri adtulerunt codices Pariſienſes. Haud raro vero etiam optimas quasque lectiones ſive ex Italicis codicibus ſive e MS. Pariſ. ab Vptono prolatas quidem reperiet lector, ſed eas in Notis ſepoſitas ac veluti relegatas; quæ a nobis demum in contextum cooptatæ, neceſſariam eorruptæ olim ſcripturæ medicinam adtulerunt. Sed bene multæ utique præſtantiſſimæ lectiones ex eis-

dem Italicis codicibus non modo prolatæ ab Vptono, verum etiam in uſum receptæ ſunt, multæque lacunæ feliciter expletæ, ubi noſtri codices cum vetuſtioribus editionibus communi in errore verſabantur. Haud pauca vero item ſuperſunt loca, haudquaquam etiamnunc ſatis expedita, quæ vel depravatione aliqua perverſioneque ſcripturæ, vel verborum nonnullorum omiſſione laborare videntur: quorum bona pars fortaſſe ſive integritati ſuæ reſtitui poſſet, ſive tolerabile ſaltem probabileque remedium eſſet acceptura, ſi eosdem ipſos codices, e quibus excerptæ ſunt lectiones ab Vptono prolatæ, denuo excutere, aut alios his ſimiles ac fortaſſe etiam meliores, quos in Italiæ bibliothecis etiamnunc latere credibile eſt, in conſilium vocare liceret.

SVPERIORES *Diſſertationum* EDITIONES, unâ Salamanticenſi exceptâ, quâ ægre carui, cunctæ mihi, hanc editionem adornanti, ad manus ſemper & ante oculos fuere: Veneta Trincavelli MDXXXV; Baſileenſis prior, cum Scheggii verſione & notis, MDLIV; (quæ in Varietate Lectionis ad Enchiridion, nuper a nobis cum Cebetis Tabula editum, *Ed. Baſ.* 2. inſignita erat;) Baſileenſis altera, Hieronymi Wolfii verſionem & Notas exhibens; (quæ in Var. Lect. ad Enchir. erat *Ed. Baſ.* 3.) Colonienſis MDXCV; Genevenſis, eodem

eodem anno in lucem emiſſa; Cantabrigienſis MDCLV; Londinenſis MDCLXX. Quibus de omnibus quum in Præfatione ad Enchiridion nuper ſatis dixerim, nil adtinet plura nunc verba facere. Sed de *Wolfiana editione Enchiridii* liceat nonnihil, quod me tunc, cum illa ſcriberem, præterierat, hoc loco ſupplere. Scilicet, cum in Præfat. ad Ench rid. pag. XXXI & ſqq. de editione illa Wolfiana diſſererem, quam in Var. Lect. *Ed. Baſ.* 3. adpellaveram, cujus in titulo annus nullus eſt notatus, ſed cujus præfationi ſubſcriptus eſt annus MDLX, quam unam dicebam eſſe editionem a Wolfio procuratam; noveram equidem, citari paſſim Wolfianam Enchiridii editionem, quæ annum MDLXI in titulo notatum haberet,*) quæque adeo diverſa ab illa, qua ego uſus eram, videri poſſet: ſed ſuſpicatus eram, poſtquam primus ille Tomus, quo Enchiridion cum Cebetis Tabula continetur, eodem anno MDLX, qui Præfationi ſubſcriptus eſt, in publicum fuiſſet editus, deinde fortaſſe, cum ſecundus acceſſiſſet Tomus, cujus Præfatio anno MDLXI ſcripta eſt, nonnullis exemplaribus ejusdem Tomi primi annum MDLXI in titulo fuiſſe inſcriptum. At docere me potuerat ſaltem id, quod in Var. Lect. ad Enchir. p. 73. col. 2. a me ipſo obſervatum eſt, differre

*) Eâ ſe uſum eſſe, diſerte etiam Heynius *profeſſus* erat in Præf. ad Enchrid.

differre illam editionem ab ea qua ego uſus eram. Nunc, ex quo in lucem emiſſum eſt noſtrum Enchiridion, pervenit his diebus in manus meas per Tubingenſis amici benevolentiam exemplum ipſius illius editionis Wolfianæ, quæ annum MDLXI fronti inſcriptum gerit: cujus ex collatione, cum duabus editionibus Baſ. 2. & Baſ. 3., quibus olim uſus eram, diligenter inſtitutâ, primum hoc cognovi: Enchiridii contextum, qualis in edit. MDLXI exhibetur, non eſſe a Wolfio emendatum, ſed nude e ſuperiori edit. Baſ. 2. (quæ anno MDLIV apud eumdem Oporinum prodierat) ad verbum & ad literam repetitum.*) Tum porro illud intellexi: de edendo Græco Enchiridii exemplo a ſe emendato ſtatim ne cogitaſſe quidem Wolfium,

*) Itaque, quidquid in Var. Lect. ad Enchirid. a nobis ex ed. Baſ. 2. prolatum eſt, id pariter in hanc valet: nec niſi oppido pauciſſima loca ſunt, in quibus (partim conſilio, partim caſu) ab edit. MDLIV differt hæc anno MDLXI in lucem emiſſa. Scilicet pro mendoſo ἔκκλησις, quod erat in cap. 1. emendatum eſt ἔκκλισις. Tum cap. 7. (ed. Wolf.) pro τῶν ἐφ' ἡμῖν, eſt τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν. Cap. 30. in ora per errorem ex ora capitis 27. repetitum eſt verbum ἠρέθισε, pro βουλεύσασθαι quod in ora ed. Baſ. 2. recte poſitum erat. Cap. 52. pro τοσοῦτον, quod in Baſ. 2. erat, eſt τοσούτου. Cap. 72. in ora, pro εἴρηκεν, mendoſe εἴρυκεν ſcribitur. Denique Cap. 73. in ora, pro ἔρχου, quod erat in Baſ. 2., eſt ἔρχῃ. Quæ ſcripturæ omnes deinde eodem modo repetitæ ſunt in ea editione, quam ed. Baſ. 3. adpellavi.

Wolfium, ſolamque Latinam Verſionem cum ſuis Adnotationibus & Præfatione (ſive Epiſtolâ dedicatoriâ ad Hainzelium data) Oporino typis deſcribendam miſiſſe; ſed Verſioni Wolfianæ a typographo Græcum contextum ex edit. Baſ. 2. fuiſſe adjectum, atque ita libellum iſtum anno MDLXI primum in lucem eſſe emiſſum: deinde vero *ipſum* etiam Wolfium Græcum contextum a ſe emendatum imprimi curaſſe in ea editione luculentius impreſſa, de qua nos loco citato fuſe diſputavimus; quæ, tribus conſtans tomis, anno demum MDLXIII abſoluta & in lucem emiſſa eſt; qua quidem in editione Enchiridio nulla alia præfixa eſt Præfatio, niſi eadem Epiſtola ad Hainzelium anno MDLX ſcripta; ſed, præter Emendationes Græco contextui a Wolfio adlatas, ad oram quoque novæ nonnullæ lectiones adpoſitæ ſunt, quæ in ed. Baſ. 2. & in illa quæ 1561. prodiit, non legebantur, atque etiam Adnotationes nonnullis in locis auctæ, veluti cap. 26. (ed. Wolf.) ubi τοῦ ἀγαθοῦ pro τοῦ ἀπαθοῦς commendatur, & cap. 55. ubi pro προσελθόντι legendum προελθόντι monetur, quod & ipſum in contextum receptum eſt. Ita fit, ut, quam ego editionem *Baſ.* 3. adpellaveram, ea (ſi ſubtilius quæras) fuerit *ed. Baſ.* 4. adpellanda, contra *Editio Baſ.* 3. numerari illa debuerit, quæ anno MDLXI prodierat. At poterat etiam in adnotanda Lectionis

Varic-

Varietate hæc ipſa Editio, quæ anno MDLXI prodiit, citra magnum incommodum hactenus quidem omitti, quatenus eadem, quod ad Græcum contextum & ad lectiones in ora notatas adtinet, tantum non conſtantiſſime cum *ed. Baſ.* 2. conſentit; quod vero ad Verſionem latinam & ad Adnotationes ſpectat, non differt a noſtra *Baſ.* 3. niſi quod in hac paululo locupletiores, quam in illa, ſunt Adnotationes.

Sed hæc hactenus. Ipſum ENCHIRIDION, quoniam eas ob cauſſas, quas ſuo loco expoſui, ſeparatim a nobis editum eſt, potuerat ab editione hac *Diſſertationum Epicteti* abeſſe. Sed, ne quid ex his, quæ in Vptoniana inſunt editione, hic deſideraretur, nolui brevi libello locum ſuum in hac collectione Monumentorum Epictetæ Philoſophiæ invidere; quum præſertim inſtituti ratio poſtularet, ut & Notæ Vptoni in eumdem libellum, quæ in critica editione locum non invenerant, hic repræſentarentur, & ut Indices, cum Græcitatis, tum Nominum Propriorum, non ſolum ad Diſſertationes, ſed ſimul ad Enchiridion & ad Fragmenta peræque referrentur. Igitur, quum primus hujus operis Tomus *Diſſertationes Epicteti*, alter *Adnotationes ad easdem* complectatur, initio tertii Tomi *Enchiridion* locavi, & tale quidem omnino, cum quod ad Græcum exemplum, tum

tum quod ad Latinam verſionem, quale ab ipſo Vptono erat editum; ſatis habens, Græco contextui Varietatem Lectionis ſubjicere, cum e notabilioribus quibusdam Editionibus, tum e Codicibus manuſcriptis excerptam; eâ lege, ut e manuſcriptis quidem codicibus non niſi illas adponerem Lectiones, quæ aut veriſſimæ eſſe mihi viſæ eſſent, aut illuſtrem aliquam ſpeciem veri habere; ex Editionibus vero Meibomii, Heynii, Villebrunii, & noſtrâ, lectiones omnes, quæ a lectionibus Vptono probatis discederent, adnotarem.*)

In recenſendis Epicteti FRAGMENTIS quid ſecutus ſim, docui in præfatione Adnotationibus ad eadem Fragmenta præmiſſâ. Quod *Græcitatis* INDICEM Vptoniano longe uberiorem, & (ut ego quidem arbitror) commodiorem dederim, talemque qui ſimul *Indicis Rerum* vice poſſet fungi, non dubito, gratum me feciſſe multis: neque vereor, ne probaturi ſint plerique, quod *Nominum Propri-*

*) Dum Enchiridii mentionem facio, liceat obiter hoc loco *Errata* nonnulla corrigere, quæ per operarum lapſum in *Præfationem* irrepſerunt *criticæ noſtræ editioni Enchiridii* præmiſſam. Scil. p. 76. lin. 10. a fin. pro *ſunt* lege *ſint*. Pag. 84. lin. 1. pro *proferre* lege *conferre*. Pag. 94. l. 3. lege *his verbis*. Pag. 108. l. 11. a fin. pro *detractato* lege *detracto*. Pag. 118. l. 6. *pro* a tribus lege *e tribus*. Pag. 123. in not. col. b. lin. 5. a fine, poſt *Tabulam* adde *adparatu*.

Propriorum Indicem, quem alteri mixtum Vptonus dederat, ab illo ſeparaverim.

Vale, Candide Lector, &, quod ſi quid ad promovendum bonarum artium Sapientiæque vere nominatæ ſtudium hac noſtrâ operâ collatum judicaveris, quod mihi quidem in eâ ſuscipiendâ in primis propoſitum fuiſſe profiteor; Deo Optimo Maximo, qui hæc nobis otia fecit, mecum age gratias, reliquisque noſtris conatibus eodem ſpectantibus fave. Scripſi Argentorati, exeunte menſe Flor. anno Reip. Gallo-Franc. VI. poſt Chriſtum natum M.DCC.XCVIII.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΤΩΝ

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

EPICTETI DISSERTATIONVM

AB ARRIANO DIGESTARVM

LIBRI QVATVOR.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ,
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ.

Ἀρριανὸς Λουκίῳ Γελλίῳ εὖ πράττειν.

Οὔτε συνέγραψα ἐγὼ τοὺς Ἐπικτήτου λόγους οὕτως, ὅπως ἄν τις συγγράψειε τὰ τοιαῦτα· οὔτε ἐξήνεγκα εἰς ἀνθρώπους αὐτὸς, ὅς γε οὐδὲ συγγράψαι φημί. ὅσα δὲ ἤκουον αὐτοῦ λέγοντος, 2
ταῦτα αὐτὰ ἐπειρᾶθην, αὐτοῖς ὀνόμασιν ὡς οἷόν τε ἦν γραψάμενος, ὑπομνήματα εἰς ὕστερον ἐμαυτῷ διαφυλάξαι τῆς ἐκείνου διανοίας καὶ παῤῥησίας. Ἔστι δὴ τοιαῦτα, ὥσπερ εἰκὸς, ὁποῖα ἄν τις αὐ- 3
τόθεν ὁρμηθεὶς εἴποι πρὸς ἕτερον· οὐχ ὁποῖα ἄν,

EPICTETI DISSERTATIONES
AB ARRIANO DIGESTÆ.

Arrianus L. Gellio S. D.

Neque conſcripſi ego Epicteti Sermones hoſce ſic, quemadmodum conſcribere talia aliquis poſſet: neque in publicum ipſe eos edidi, qui quidem, nec a me conſcriptos eſſe, ultro profiteor. Sed quae illum audivi differentem, ea ipſa conatus ſum, verbis eisdem, quoad potui, ſcripto conſignata, monumenta in futurum tempus mihi conſervare ingenii illius viri & in dicendo libertatis. Sunt igitur, ut conſentaneum eſt, haec talia, qualia aliquis ex tempore orſus loquatur cum altero; non qualia conſcri-

ἐπὶ τῷ ὕστερον ἐντυγχάνειν τινὰς αὐτοῖς, συγγράφοι. 4 τοιαῦτα δ' ὄντα, οὐκ οἶδα ὅπως, οὔτε ἑκόντος ἐμοῦ, 5 οὔτε εἰδότος, ἐξέπεσεν εἰς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἐμοί γε οὐ πολὺς λόγος, εἰ οὐχ ἱκανὸς φανοῦμαι συγγράφειν· Ἐπικτήτῳ δὲ οὐδ' ὀλίγος, εἰ καταφρονήσει τις αὐτοῦ τῶν λόγων· ἐπεὶ καὶ λέγων αὐτοὺς, οὐδενὸς ἄλλου δῆλος ἦν ἐφιέμενος, ὅτι μὴ κινῆσαι τὰς 6 γνώμας τῶν ἀκουόντων πρὸς τὰ βέλτιστα. Εἰ μὲν δὴ τοῦτό γε αὐτὸ διαπράττοιντο οἱ λόγοι οὗτοι, ἔχοιεν ἄν, οἶμαι, ὅπερ χρὴ ἔχειν τοὺς τῶν φιλο- 7 σόφων λόγους. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἐκεῖνο ἴστωσαν οἱ ἐντυγχάνοντες, ὅτι, αὐτὸς ὁπότε ἔλεγεν αὐτοὺς, ἀνάγκη ἦν τοῦτο πάσχειν τὸν ἀκροώμενον αὐτοῦ, 8 ὅπερ ἐκεῖνος αὐτὸν παθεῖν ἠβούλετο. εἰ δ' οἱ λόγοι αὐτοὶ ἐφ' αὑτῶν τοῦτο οὐ διαπράττονται, τυχὸν μὲν ἐγὼ αἴτιος, τυχὸν δὲ καὶ ἀνάγκη οὕτως ἔχειν. Ἔρρωσο.

pſerit, ut poſtea ab aliis legerentur. Quæ cum ſint talia, neſcio quo pacto, me nec volente, nec ſciente, in manus hominum exierunt. Sed mea quidem haud multum refert, ſi parum idoneus ad ſcribendum videar: Epicteti autem nihil quidquam intereſt, ſi quis orationem ejus contemſerit; quippe qui etiam tum, cum habuit hoſce ſermones, nihil aliud ſibi propoſuiſſe adparebat, niſi ut animos audientium ad optima quæque incitaret. Quod ſi igitur id ipſum modo conſecuti hi ſermones fuerint, habebunt, arbitror, quod philoſophorum ſermones habere debent: ſin minus, at illud ſciant lectores, quum eos ipſe diſſereret, neceſſe fuiſſe ſic adfici ejus auditorem, ut ipſe eum adfici volebat. Nunc quod ſi ſermones ipſi per ſe eam vim non ſunt habituri, fortaſſe ego in culpa fuero; fortaſſe vero etiam neceſſe eſt rem ita ſe habere. Vale.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τῶν ἄλλων δυνάμεων οὐδεμίαν εὑρήσετε αὐτὴν αὐτῆς θεωρητικήν· οὐ τοίνυν οὐδὲ δοκιμαστικὴν, ἢ ἀποδοκιμαστικήν. Ἡ γραμματικὴ μέχρι τίνος κέκτηται τὸ θεωρητικὸν; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. Ἡ μουσική; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὸ μέλος.

EPICTETI DISSERTATIONVM
AB ARRIANO DIGESTARVM
LIBER PRIMVS.

CAP. I.

De his quæ in noſtra ſunt poteſtate, quæque non ſunt.

Aliarum facultatum nullam invenietis, quæ ipſa ſeſe contempletur; proinde neque quæ ſeſe aut adprobet aut improbet. Grammatica quo tandem uſque habet facultatem contemplatricem? Ad pernoſcendas literas. Quid Muſica, quo illa uſque? Ad

3 μέλος. Αὐτὴ οὖν αὑτὴν θεωρεῖ τις αὐτῶν; Οὐδαμῶς. ἀλλ' ὅταν μὲν ἄν τι γράφειν τῷ ἑταίρῳ δέῃ, τούτῳ τί γραπτέον, ἡ γραμματικὴ ἐρεῖ· πότερον δὲ γραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ οὐ γραπτέον, ἡ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. καὶ περὶ τῶν μελῶν ὡσαύτως ἡ μουσική· πότερον δ' ᾀστέον νῦν καὶ κιθαριστέον, ἢ οὔτε ᾀστέον, οὔτε
4 κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. Τίς οὖν ἐρεῖ; Ἡ καὶ αὐτὴν θεωροῦσα, καὶ τ' ἄλλα πάντα. Αὕτη δ' ἔστι τίς; Ἡ Δύναμις ἡ Λογική· μόνη γὰρ αὕτη καὶ αὑτὴν κατανοήσασα παρεσκεύασται, τίς τέ ἐστι, καὶ τί δύναται, καὶ πόσου ἀξίαν οὖσα ἐλήλυθε, καὶ
5 τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γὰρ ἔστιν ἄλλο τὸ λέγον, ὅτι χρύσιον καλόν ἐστιν; αὐτὸ γὰρ οὐ λέγει. δῆ-
6 λον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις ταῖς φαντασίαις. Τί ἄλλο τὸ μουσικὴν, γραμματικὴν, τὰς ἄλλας δυ-

νάμεις

Ad modos dignoſcendos. Num igitur earum aliqua ſe ipſa contemplatur? Nequaquam. Verum, ubi amico forte aliquid ſcribendum eſt, quid ei ſit ſcribendum, Grammatica dicet; utrum vero ſit amico ſcribendum, necne, Grammatica non dicet: et de modis muſicis ſimiliter Muſica; ſed, canendumne nunc ſit, citharâque ſonandum, an nec canendum nec citharâ ſonandum, non dicet. Quæ igitur facultas id dicet? Quæ et ſe ipſam et cætera omnia contemplatur. Ea vero quænam eſt? Rationis facultas. Haec enim una homini data eſt, quæ et ſe ipſam perſpiciat, (quænam ſit, quid valeat, quanti pretii munus nobis datum ſit) & cæteras omnes facultates. Nam quid eſt aliud, quod nobis dicat, præſtantem rem eſſe aurum? ipſum enim aurum non dicit. Satis liquet, eam eſſe facultatem, quæ viſis utatur. Quid aliud eſt, quod Muſicam, Grammaticam, cæteras facultates dijudicet, uſus earum pro-

κέμεις διακρίνον, δοκιμάζον τὰς χρήσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς καιροὺς παραδεικνύον; οὐδὲν ἄλλο.

Ὥσπερ οὖν ἦν ἄξιον, τὸ κράτιστον ἀπάντων καὶ 7
κυριεῦον οἱ Θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν, τὴν χρῆσιν τὴν ὀρθὴν ταῖς φαντασίαις· τὰ δὲ ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ἆρά γε, ὅτι οὐκ ἤθελον; Ἐγὼ μὲν δο- 8
κῶ, ὅτι, εἰ ἠδύναντο, καὶκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντως οὐκ ἠδύναντο. ἐπὶ γῆς γὰρ ὄντας, καὶ 9
σώμασι συνδεδεμένους τοιούτῳ, καὶ κοινωνοῖς τοιούτοις, πῶς οἷόν τ' ἦν εἰς ταῦτα ὑπὸ τῶν ἐκτὸς μὴ ἐμποδίζεσθαι;

Ἀλλὰ τί λέγει ὁ Ζεύς; Ἐπίκτητε, εἰ οἷόν τε ἦν, 10
καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σου, καὶ τὸ κτησείδιον ἐποίησα ἐλεύθερον, καὶ ἀπαραπόδιστον. νῦν δὲ μή σε 11
λανθανέτω, τοῦτο οὐκ ἔστι σόν, ἀλλὰ πηλὸς καμψῶς πεφυραμένος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οὐκ ἠδυνάμην, ἔδω- 12
κα μέν σοι μέρος τι ἡμέτερον, τὴν δύναμιν ταύ-

probet, & tempora oſtendat convenientia? Nihil aliud.

Igitur, prouti par erat, quod omnium eſt optimum, quod principatum tenet, id unum Dii noſtræ ſubjecerunt poteſtati, rectum nempe uſum viſorum; cætera non ſubjecerunt. Eamne ob cauſam, quia noluerunt? Mihi quidem videtur, ſi potuiſſent, & illa nobis fuiſſe conceſſuros: ſed prorſus non potuerunt. Nam quî fieri potuit, nos in terra degentes, & tali adligatos corpori & hujuſmodi ſociis, ab externis, quatenus ad hæc, non impediri rebus?

At quid ait Jupiter? „O Epictete, ſi quo modo „fieri potuiſſet, & corpu„ſculum tuum & poſſeſſiun„culam liberam effeciſſem, „& omni impedimento ſo„lutam. Nunc te id non „lateat, iſtud non eſſe tu„um, ſed lutum ſcite atque „eleganter temperatum. „Quoniam verò hoc non „potui, dedi equidem tibi „quamdam noſtri partem, „facul-

την, τὴν ὁρμητικήν τε καὶ ἀφορμητικὴν, καὶ ὀρεκτικήν τε καὶ ἐκκλιτικὴν, καὶ ἁπλῶς τὴν χρηστικὴν ταις φαντασίαις· ἧς ἐπιμελούμενος, καὶ ἐν ᾗ τὰ σαυτοῦ τιθέμενος, οὐδέποτε κωλυθήσῃ, οὐδέποτ' ἐμποδισθήσῃ, οὐ στενάξεις, οὐ μέμψῃ, οὐ κολακεύσεις οὐδένα.

13 Τί οὖν; μή τι μικρά σοι φαίνεται ταῦτα; μὴ γένοιτο. ἀρκοῦ οὖν αὐτοῖς, εὔχου δὲ τοῖς Θεοῖς.

14 Νῦν δ' ἑνὸς δυνάμενοι ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἑνὶ προσηρτημένοι ἑαυτούς, μᾶλλον θέλομεν πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ πολλοῖς προσδεδέσθαι, καὶ τῷ σώματι, καὶ τῇ κτήσει, καὶ ἀδελφῷ, καὶ φίλῳ, καὶ

15 τέκνῳ, καὶ δούλῳ. ἅτε οὖν πολλοῖς προσδεδεμένοι,

16 βαρούμεθα ὑπ' αὐτῶν καὶ καθελκόμεθα. Διὰ τοῦτο, ἂν ἅπλοια ᾖ, καθήμεθα σπώμενοι, καὶ παρακύπτομεν συνεχῶς, τίς ἄνεμος πνεῖ; Βορέας. Τί ἡμῖν καὶ αὐτῷ; πότε ὁ ζέφυρος πνεύσει; Ὅταν αὐτῷ δόξῃ,

„facultatem illam & agendi consilia capiendi & „non agendi, adpetendi & „averſandi: verbo ut dicam, facultatem viſis „utendi: quam ſi excoluëris. et in eâ tua omnia „collocâris, numquam prohibebere, numquam impedieris, non gemes, de „nemine querêris, adulaberis nemini."

Quid ergo? Parva hæc tibi videntur? Abſit! Igitur his contentus eſto; & venerare Deos! Nunc vero, unius rei cum curam gerere poſſimus, & uni illi adhærere, malumus multarum rerum curam ſuſcipere, multis adligari, & corpori, & poſſeſſioni, & fratri, & amico, & filio, & ſervo. Itaque multarum rerum, utpote quibus adſtricti ſumus, onere premimur, & deorſum trahimur. Eam ob cauſſam, cum navigandi copia non datur, curis diſtricti ſedemus, & ſolicite idemtidem proſpectamus, quis ſpiret ventus? Boreas! — „Quid rei nobis cum illo? quando Ze-

δόξῃ, ὦ βέλτιστε, ἢ τῷ Αἰόλῳ. σὲ γὰρ οὐκ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ταμίαν τῶν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸν Αἴολον. Τί οὖν; Δεῖ τὰ ἐφ' ἡμῖν βέλτιστα κατασκευάζειν· 17
τοῖς δ' ἄλλοις χρῆσθαι, ὡς πέφυκε. Πῶς οὖν πέφυκεν; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ.

Ἐμὲ οὖν νῦν τραχηλοκοπεῖσθαι μόνον; Τί οὖν; 18
ἤθελες πάντας τραχηλοκοπηθῆναι, ἵνα σὺ παραμυθίαν ἔχῃς; οὐ θέλεις οὕτως ἐκτεῖναι τὸν τράχηλον, 19
ὡς Λατέρανός [τις] ἐν τῇ Ῥώμῃ, κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ Νέρωνος ἀποκεφαλισθῆναι; ἐκτείνας γὰρ τὸν τράχηλον, καὶ πληγεὶς, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πληγὴν ἀσθενῆ γενομένην ἐπ' ὀλίγον συνελκυσθεὶς, πάλιν ἐξέτεινεν. ἀλλὰ καὶ ἔτι πρότερον, προσελ- 20
θόντι Ἐπαφροδίτῳ τῷ ἀπελευθέρῳ τοῦ Νέρωνος, καὶ ἀνακρίνοντι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ συγκρουσθῆναι, Ἄν τι θέλω, φησὶν, ἐρῶ σου τῷ κυρίῳ.

Zephyrus adſpirabit? " — Cum ipſi viſum fuerit, ô bone, aut Æolo: quippe non te Deus diſpenſatorem ventorum fecit, ſed Æolum. Quid ergo? Ea, quæ noſtrâ ſunt in poteſtate, oportet efficere ut ſint quam optima; reliquis autem ſic uti, prout ſeſe habent. Quomodo ergo ſeſe habent? Ita ut Deus voluit.

„Me - ne igitur nunc ſolum capite truncari! " — Quid ergo? velisne, ſimul omnes capite truncari, ut tu ſolatium habeas? Non vis ſic cervicem porrigere, ut Romæ Lateranus, cum ſecuri percuti a Neronе juberetur? Ille enim, quum cervice porrecta percuteretur, &, ictu leviori impacto, pauliſper ſe contraxiſſet, iterum porrexit cervicem. Idem vero etiam antea, cum eum conveniſſet Epaphroditus, Neronis libertus, ac de offenſionis cauſſa percontaretur; Si quid voluero, inquit, domino tuo dicam.

Quid

21 Τί οὖν δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν τοῖς τοιούτοις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ τί ἐμὸν, καὶ τί οὐκ ἐμόν· καὶ τί μοι
22 ἔξεστι, καὶ τί μοι οὐκ ἔξεστιν; Ἀποθανεῖν με δεῖ· μή τι οὖν καὶ στένοντα; δεθῆναι· μή τι καὶ θρηνοῦντα; φυγαδευθῆναι· μή τις οὖν κωλύει, γε-
23 λῶντα καὶ εὐθυμοῦντα, καὶ εὐροοῦντα; Εἰπὲ τὰ ἀπόῤῥητα. Οὐ λέγω· τοῦτο γὰρ ἐπ' ἐμοί ἐστιν. Ἀλλὰ δήσω σε. Ἄνθρωπε, τί λέγεις; ἐμέ; τὸ σκέλος μου δήσεις, τὴν προαίρεσιν δὲ οὐδ' ὁ Ζεὺς νικῆσαι
24 δύναται. Εἰς φυλακήν σε βαλῶ. Τὸ σωμάτιον. Ἀποκεφαλίσω σε. Πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι μόνου ἐμοῦ
25 ὁ τράχηλος ἀναπότμητός ἐστι; Ταῦτα ἔδει μελετᾶν τοὺς φιλοσοφοῦντας, ταῦτα καθ' ἡμέραν γράφειν, ἐν τούτοις γυμνάζεσθαι.

26 Θρασέας εἰώθει λέγειν, Σήμερον ἀναιρεθῆναι θέ-
27 λω μᾶλλον, ἢ αὔριον φυγαδευθῆναι. Τί οὖν αὐτῷ Ῥού-

Quid igitur talibus in rebus in promtu eſt habendum? Quid aliud verò, niſi, quid meum ſit, quid non meum; quid mihi liceat, quid non liceat? — Mori me oportet! numquid igitur etiam gementem? In vinculis eſſe! an etiam lamentantem? In exſilium abire! numquis ergo prohibet, quo minus cum riſu, alacri & tranquillo proficiſcar animo? — „Dic arcana!“ — Non dico; namque hoc me penes eſt. — „At vinculis te conſtringam.“ — Quid ais, homo? mene? crus meum vincies; at animi mei propoſitum ne ipſe quidem Iupiter vincere poteſt. — „In carcerem te conjiciam.“ — Corpuſculum meum. — „Detruncabo tibi caput.“ — Ecquando igitur tibi dixi, meam ſolius cervicem præcidi non poſſe? — Hæc meditari philoſophiæ ſtudioſos oportebat, hæc indies ſcribere, in his exerceri.

Thraſea dicere ſolebat, ſe hoc ipſo die interfici malle, quam cras in exſilium relegari. Quid igitur ei

Ῥοῦφος εἶπεν; Εἰ μὲν ὡς βαρύτερον ἐκλέγῃ, τίς ἡ μωρία τῆς ἐκλογῆς; εἰ δ' ὡς κουφότερον, τίς σοι δέδωκεν; οὐ θέλεις μελετᾶν ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ;

Διὰ τοῦτο γὰρ Ἀγριππῖνος τί ἔλεγεν; ὅτι Ἐγὼ 28
ἐμαυτῷ ἐμπόδιος οὐ γίνομαι. Ἀπηγγέλθη αὐτῷ, ὅτι, Κρίνῃ ἐν συγκλήτῳ. Ἀγαθῇ τύχῃ. Ἀλλὰ ἤλ- 29
θεν ἡ πέμπτη· ταύτῃ δ' εἰώθει γυμνασάμενος ψυχρολουτρεῖν· ἀπέλθωμεν, καὶ γυμνασθῶμεν. Γυμ- 30
νασαμένῳ λέγει τις αὐτῷ ἐλθών, ὅτι, Κατεκέκρικεσαν. Φυγῇ, φησὶν, ἢ θανάτῳ; Φυγῇ. Τὰ ὑπάρχοντα τί; Οὐκ ἀφῃρέθη. Εἰς Ἀρίκειαν οὖν ἀπελθόντες ἀριστήσωμεν.

Τοῦτ' ἔστι, μεμελετηκέναι ἃ δεῖ μελετᾶν· ὄρε- 31
ξιν, ἔκκλισιν, ἀκώλυτα, ἀπερίπτωτα παρεσκευακέναι. Ἀποθανεῖν με δεῖ. εἰ ἤδη, ἀποθνήσκω. εἰ 32
μετ'

ei Rufus? Siquidem, inquit, ut gravius eligis illud; quænam hæc in delectu insipientia? sin, ut levius; quis optandi tibi copiam dedit? Non tu id potius vis meditari, ut eo, quod tibi datum fuerit, contentus esse discas?

Itaque Agrippinus quid ait? — „Equidem mihi ipse nolo obstare.“ — Denunciatum est ei, judicium de ipso agi in senatu. Bene, inquit, vertat. At quinta adest hora: (ea autem exerceri consueverat, & dein frigida lavari:) abeamus igitur, et exerceamur. Cum se exercuisset, quidam adveniens, damnatum eum esse renunciat. Exsilio, inquit, an morte? Exsilio. De bonis quid? Ademta non sunt. Ariciam ergo profecti prandeamus.

Hoc est, jam pridem esse meditatum, quæ meditari oportet: adpetitionem scilicet, aversationemque ita comparasse, ut nulli impedimento, nullis casibus sint obnoxiæ. — Mihi est moriendum! si jam nunc; morior: sin paulo

post;

μετ' ὀλίγον, νῦν ἀριστῶ τῆς ὥρας ἐλθούσης, εἶτα τότε τεθνήξομαι. Πῶς; Ὡς προσήκει τὸν τὰ ἀλλότρια ἀποδιδόντα.

ΚΕΦ. β'.

Πῶς ἄν τις σώζοι τὸ κατὰ Πρόσωπον ἐν παντί.

Τῷ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφόρητόν ἐστι τὸ ἄλογον· 2 τὸ δ' εὔλογον, φορητόν. Πληγαὶ οὐκ εἰσὶν ἀφόρητοι τῇ φύσει. Τίνα τρόπον; Ὅρα, πῶς Λακεδαιμόνιοι μαστιγοῦνται, μαθόντες ὅτι εὔλογόν ἐστι. 3 Τὸ ἀπάγξασθαι οὐκ ἔστιν ἀφόρητον. ὅταν γοῦν 4 πάθῃ τις ὅτι εὔλογον, ἀπελθὼν ἀπήγξατο. ἁπλῶς, ἐὰν προσέχωμεν, ὑπ' οὐδενὸς οὕτως εὑρήσομεν τὸ ζῶον θλιβόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀλόγου· καὶ πάλιν ἐπ' οὐδὲν οὕτως ἑλκόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ εὔλογον.

Ἄλλως

poſt; nunc, cum prandendi hora adeſt, prandeo; & tunc deinde moriar. Quonam modo? Ut eum decet, qui aliena reddit.

CAP. II.

Quo pacto cuique Perſona ſua in rebus omnibus tuenda ſit.

Animali ratione præditoſolum intolerabile eſt, quidquid rationi repugnat: quod verò rationi conſentaneum, id tolerabile. Plagæ naturâ non ſunt intolerabiles. Quo pacto? Vide, ut Lacedæmonii flagris cædantur, cum id a ratione non eſſe alienum didicerint. Suſpendium non eſt intolerabile: nam, cum quis rationi id eſſe conſentaneum perſuaſum habuerit, abit ac ſe ſuſpendit. Omnino, ſi animum advertamus, a nulla re ita premi hoc animal inveniemus, ut ab eo quod eſt contra rationem; atque iterum ad nullam rem adeo trahi, ut ad id quod rationi eſt conſentaneum.

Verum

Ἄλλῳ δ' ἄλλο προσπίπτει τὸ εὔλογον καὶ τὸ 5
ἄλογον, καθάπερ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἄλλῳ ἄλ-
λο, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον. διὰ τοῦτο μά- 6
λιστα παιδείας δεόμεθα, ὥστε μαθεῖν τὴν τοῦ εὐ-
λόγου καὶ ἀλόγου περίληψιν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσί-
αις ἐφαρμόζειν συμφώνως τῇ Φύσει. εἰς δὲ τὴν τοῦ 7
εὐλόγου καὶ ἀλόγου κρίσιν, οὐ μόνον ταῖς τῶν ἐκ-
τὸς ἀξίαις συγχρώμεθα, ἀλλὰ καὶ τῷ κατὰ τὸ
πρόσωπον ἑαυτοῦ ἕκαστος. τῷ μὲν γάρ τινι εὔλο- 8
γον, τὸ ἀμίδα παρακρατεῖν, αὐτὸ μόνον βλέπον-
τι, ὅτι, μὴ παρακρατήσας μὲν, πληγὰς λήψεται,
καὶ τροφὰς οὐ λήψεται· παρακρατήσας δ' οὐ πέ-
σεταί τι τραχὺ, ἢ ἀνιαρόν· ἄλλῳ δέ τινι οὐ μό- 9
νον τὸ αὐτὸν παρακρατῆσαι ἀφόρητον δοκεῖ, ἀλλὰ
καὶ τὸ ἄλλου παρακρατοῦντος ἀνασχέσθαι. Ἂν οὖν 10
μου πυνθάνῃ, Παρακρατήσω τὴν ἀμίδα, ἢ μή; ἐρῶ
σοι,

Verum alii aliud videtur rationi consentaneum, & non consentaneum; quemadmodum & bonum & malum aliud alii, utile item & inutile. Hanc ob rem disciplinâ nobis imprimis opus est, ut anticipatam notionem ejus quod est rationi consentaneum, & quod alienum, singulis rebus discamus adcommodare naturæ convenienter. Ad dijudicandum autem id quod sit rationi consentaneum, aut contra, non modo exterarum rerum æstimationibus utimur; sed ea simul momenta adhibet quisque, quæ e sua cujusque persona ducuntur. Nam apud alium quidem consentaneum fuerit rationi, matulam domino præbere, id solùm intuentem, se, nisi præbuerit, plagas acceptu-rum, et cibo carituram; sin præbuerit, nihil asperum aut molestum latu-rum: at alii non modò præbere matulam intolerabile videtur, verum etiam, ut ipsi alius præbeat, pati. Quare, si me rogas, matulam præbere debeas, necne; dicam tibi, majo-

ria

σοι, ὅτι μείζονα ἀξίαν ἔχεις τὸ λαβεῖν τροφὰς τοῦ μὴ λαβεῖν, καὶ μείζονα ἀπαξίαν τὸ δαρῆναι τοῦ μὴ δαρῆναι. ὥστ' εἰ τούτοις παραμετρεῖς τὰ σαυτοῦ, 11 ἀπελθὼν παρακράτει. Ἀλλ' οὐκ ἂν κατ' ἐμέ. Τοῦτο σὲ δεῖ συνεισφέρειν εἰς τὴν σκέψιν, οὐκ ἐμέ. σὺ γὰρ εἶ ὁ σαυτὸν εἰδὼς, πόσου ἄξιος εἶ σεαυτῷ, καὶ πόσου σεαυτὸν πιπράσκεις. ἄλλοι γὰρ ἄλλων πιπράσκουσι.

12 Διὰ τοῦτο Ἀγριππῖνος Φλώρῳ σκεπτομένῳ, εἰ καταβατέον αὐτῷ ἐστιν εἰς Νέρωνος θεωρίας, ὥστε 13 καὶ αὐτόν τι λειτουργῆσαι, ἔφη· Κατάβηθι. πυθομένου δ' αὐτοῦ, Διὰ τί σὺ οὐ καταβαίνεις; ἔφη, 14 Ὅτι ἐγὼ οὐδὲ βουλεύομαι. ὁ γὰρ ἅπαξ εἰς τὴν περὶ τῶν τοιούτων σκέψιν καὶ τὰς τῶν ἐκτὸς ἀξίας συγκαθεὶς, καὶ ψηφίζων, ἐγγύς ἐστι τῶν ἐπι- 15 λελησμένων τοῦ ἰδίου προσώπου. Τί γάρ μου πυνθάνῃ; θάνατος αἱρετώτερόν ἐστιν, ἢ ζωή; Λέγω,

ris esse pretii, victum accipere, quàm non accipere; et majoris esse indignitatis, flagris cædi, quàm non cædi: proinde, si hisce unice res tuas metiris, abi, præbe matulam. At, id te indignum, ais. Hoc quidem tu in considerationem adferre debebis, non ego. Tu enim is es, qui scias, quanti sis tibi ipsi, & quanti te vendas. Namque alii alio pretio se vendunt.

Quocirca Agrippinus Floro consultanti, utrum ad Neronis spectacula sibi esset descendendum, ita quidem, ut ipse etiam muneris aliquid obiret; Descende, inquit. Illo autem scisciante, cur ipse non descenderet? respondit, quoniam ego ne delibero quidem. Nam qui semel ad hujusmodi considerationes & externarum rerum æstimationem se dimiserit, calculosque subduxerit, prope abest ab his qui suæ personæ obliti sunt. Quid enim me rogas? mors, an vita, sit optabilior? Dico, vitam.

Dolor,

Λέγω, ζωή. Πόνος, ἢ ἡδονή; Λέγω, ἡδονή. Ἀλλὰ, ἂν μὴ τραγῳδήσω, τραχηλοκοπηθήσομαι. Ἄπελθε τοίνυν, καὶ τραγῳδεῖ· ἐγὼ δ' οὐ τραγῳδήσω. Διὰ τί; Ὅτι σὺ σεαυτὸν ἡγῇ μέν τινα εἶναι κρόκην τῶν ἐκ τοῦ χιτῶνος. Τί οὖν; Σὲ ἔδει φροντίζειν, πῶς ἂν ὅμοιος ᾖς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὥσπερ οὐδ' ἡ κρόκη πρὸς τὰς ἄλλας κρόκας θέλει τι ἔχειν ἐξαίρετον. ἐγὼ δὲ πορφύρα εἶναι βούλομαι, τὸ ὀλίγον ἐπεῖνο, καὶ στιλπνὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιον τοῦ εὐπρεπῆ φαίνεσθαι καὶ καλά. τί οὖν μοι λέγεις, ὅτι, ἐξομοιώθητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι; 16 17 18

Ταῦτα εἶδε καὶ Πρίσκος Ἑλουίδιος, καὶ ἰδὼν ἐποίησε. πεσοσπέμψαντος γὰρ αὐτῷ Οὐεσπασιανοῦ, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σύγκλητον, ἀπεκρίνατο· Ἐπί σοί ἐστι, μὴ ἐᾶσαί με εἶναι συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ὦ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. Ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησὶ, σιώπησον. Μή μ' ἐξέταζε, καὶ σιωπήσω. Ἀλλὰ 19 20

Dolor, an voluptas? Dico, voluptatem. „At, niſi tragœdias egero, capite plectar.“ Abi ergo, & age tragœdias! at ego non agam. Cur ita? Quia tu unum quoddam e multis filum in tunica te eſſe cenſes. Quid igitur? Tu cures oportet, quo pacto aliis hominibus fias ſimilis; ſicut & filum præ cæteris filis nihil eximii habere poſtulat: ego vero purpura eſſe volo, exiguum illud, et ſplendidum, quod aliis in cauſſa eſt, ut ſpecioſa & pulcra videantur. Quid igitur mihi dicis, ut vulgo fiam ſimilis? quî poſſim adeo eſſe purpura?

Hæc vidit & Priſcus Helvidius; &, cum vidiſſet, fecit. Nam cum ad eum Veſpaſianus miſiſſet, ne in ſenatum ingrederetur: „Te penes, inquit, eſt, ne me ſenatorem eſſe ſinas: quamdiu vero ſum, ingredi me oportet.“ Age, inquit; at ingreſſus taceto. „Ne me roga ſententiam; & tacebo.“

Ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι. Καὶ μὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμε-
21 νον δίκαιον. Ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε. Πότε
οὖν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; καὶ σὺ τὸ σὸν
ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν. σόν ἐστιν, ἀποκτεῖναι·
ἐμὸν, ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα. σὸν, φυγαδεῦσαι·
22 ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. Τί οὖν ὠφέλησε
Πρίσκος, εἷς ὤν; Τί δ' ὠφελεῖ ἡ πορφύρα τὸ ἱμά-
τιον; τί γὰρ ἄλλο, ἢ διαπρέπει ἐν αὐτῷ ὡς πορ-
φύρα, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ καλὸν παράδειγμα ἔκ-
23 κειται; Ἄλλος δ' ἄν, εἰπόντος αὐτῷ Καίσαρος
ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, μὴ εἰσελθεῖν εἰς σύγκλη-
24 τον, εἶπεν· Ἔχω σοι χάριν, ὅτι μου φείδῃ. Τὸν
τοιοῦτον οὐδ' ἂν ἐκώλυεν εἰσελθεῖν. ἀλλ' ᾔδει, ὅτι
ἢ καθεδεῖται ὡς κεράμιον· ἢ λέγων, ἐρεῖ ἃ οἶδεν
ὅτι ὁ Καίσαρ θέλει, καὶ πρόσεπισωρεύσει ἔτι
πλείονα.

Τοῦ-

cebo." At oportet me rogare. „Et me dicere oportet, quod juſtum & rectum videatur." At, ſi dixeris, te interficiam. „Quando igitur tibi dixi, me immortalem eſſe? Tu tuum facies; ego meum: tuum eſt, interficere; meum, ſine metu occumbere: tuum, relegare: meum, ſine mœrore exſulare." — Quid ergo profuit Priſcus, cum unus eſſet? Quid prodeſt purpura veſtimento? quid, niſi ut in eo excellat tamquam purpura, & aliis præclarum exſtet exemplum? At alius, tali rerum ſtatu, cui Cæſar ſenatu interdixiſſet, reſponſurus erat, ſe gratiam ei habere, quod parceret. Talem ne in ſenatum quidem venire prohibuiſſet; cum ſciret, eum vel ut fictilem ſtatuam adſeſſurum, vel, ſi verba feciſſet, ea dicturum, quæ Cæſari placitura noſſet, & plura etiam in illius gratiam inſuper cumulaturum.

Hoc

Τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἀθλητής τις, κινδυνεύων ἀποθανεῖν, εἰ μὴ ἀπεκόπη τὰ αἰδοῖον· ἐπελθόντος αὐτῷ τοῦ ἀδελφοῦ· ἦν δ' ἐκεῖνος φιλόσοφος· καὶ ἐπόντος, Ἄγε, ἀδελφὲ, τί μέλλεις ποιεῖν; ἀποκόπτομεν τοῦτο τὸ μέρος, καὶ ἔτι εἰς γυμνάσιον ἀπερχόμεθα; οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἐγκαρτερήσας ἀπέθανε. Πυθομένου δέ τινος, πῶς τοῦτο ἐποίησεν; ὡς ἀθλητὴς, ἢ ὡς φιλόσοφος; Ὡς ἀνὴρ, ἔφη· ἀνὴρ δ' Ὀλύμπια κεκηρυγμένος καὶ ἠγωνισμένος, ἐν τοιαύτῃ τινὶ χώρᾳ ἀνεστραμμένος, οὐχὶ παρὰ τῷ Βάτωνι ἀλειφόμενος. Ἄλλος δ' ἂν καὶ τὸν τράχηλον ἀπετμήθη, εἰ ζῆν ἠδύνατο δίχα τοῦ τραχήλου. Τοιοῦτόν ἐστι τὸ κατὰ πρόσωπον· οὕτως ἰσχυρὸν παρὰ τοῖς εἰθισμένοις αὐτὸ συνεισφέρειν ἐξ αὐτῶν ἐν ταῖς σκέψεσιν. - - - Ἄγε οὖν, Ἐπίκτητε· διαξύρησαι. Ἂν ὦ φιλόσοφος, λέγω, οὐ διαξυρῶμαι. Ἀλλ' ἀφελῶ σου τὸν τράχηλον. Εἴ σοι ἄμεινον, ἄφελε.

Ἐπύ-

Hoc modo etiam athleta quidam, cum de vitâ periclitaretur, niſi abſcinderetur ei pudendum: quem adgreſſus frater (erat autem ille philoſophus) quum rogaſſet, Age, frater, quid facturus es? præcidemus hanc partem, atque iterum in gymnaſium revertemur? negavit, conſtantique animo vitam finivit. Cuidam vero quærenti (*ex Epicteto:*) quomodo id ille feciſſet? ut athleta, an ut philoſophus? Ut vir, reſpondit; nempe ut vir in Olympiis proclamatus lucratusque, tali verſatus in loco; non ut qui apud Batonem aliptam ungi ſit ſolitus. Alius vero vel cervicem ſibi auferri paſſus eſſet, ſi abſque cervice vivere potuiſſet. Talis eſt perſonæ ratio; adeo magnam vim habens apud hos, qui eam ex ſeſe ſimul (*cum rebus externis*) adhibere in deliberationibus conſueverunt. — — — „Age, Epictete, rade te!“ Si philoſophus ſim, me raſurum negabo. „At cervicem auferam!“ Si tibi id e re fuerit, auferes licet.

30 Ἐπύθετό τις, πόθεν οὖν αἰσθησόμεθα τοῦ κατὰ πρόσωπον ἕκαστος; Πόθεν δ' ὁ ταῦρος, ἔφη, λέοντος ἐπελθόντος, μόνος αἰσθάνεται τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης πάσης; ἢ δῆλον ὅτι εὐθὺς, ἅμα τῷ τὴν παρασκευὴν ἔχειν, ἀπαντᾷ καὶ συναίσθησις αὐτῆς. καὶ
31 ἡμῶν τοίνυν ὅς τις ἂν ἔχῃ τοιαύτην παρασκευὴν,
32 οὐκ ἀγνοήσει αὐτήν. ἄφνω δὲ ταῦρος οὐ γίνεται, οὐδὲ γενναῖος ἄνθρωπος· ἀλλὰ δεῖ χειμάσκησαι, παρασκευάσασθαι, καὶ μὴ εἰκῇ προσπηδᾶν ἐπὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα.

33 Μόνον σκέψαι, πόσου πωλεῖς τὴν σεαυτοῦ προαίρεσιν· ἄνθρωπε, εἰ μηδὲν ἄλλο, μὴ ὀλίγου αὐτὴν πωλήσῃς. τὸ δὲ μέγα καὶ ἐξαίρετον, ἄλλοις τά-
34 χα προσήκει, Σωκράτει καὶ τοῖς τοιούτοις. Διὰ τί οὖν, εἰ μὲν τοιοῦτοι πεφύκαμεν, οὐ πάνυ πολλοὶ γίνον-

Percunctatus est quidam: Quomodo igitur intelligemus quisque personæ suæ dignitatem? Undenam taurus, inquit, leone irruente, solus sentit vim suam, qua est a natura instructus, et se pro toto armento objectat? Nempe quoniam simul cum vi, quam ei natura ad id tribuit, statim etiam sensus illius in eo exsistit. Igitur etiam nostrûm nemo, si est ita instructus, hæc a natura parata subsidia ignorabit. At non derepente fit taurus; neque homo generosus: sed per hyemem intus exerceri oportet, et præparari; nec temere ad ea prosilire quæ nihil ad nos pertineant.

Tu modò illud velim consideres, quanti tuum institutum venditurus sis; mî homo, si nihil aliud, saltim ne parvi vendas. At magnum illud et eximium aliis fortasse convenerit, Socrati nempe, & ejusmodi viris. Quî fit igitur, si tales a naturâ comparati simus, ut tam pauci ales-

γίνονται τοιοῦτοι; Ἵπποι γὰρ ὠκεῖς ἅπαντες γίνονται; κύνες γὰρ ἰχνευτικοὶ πάντες; Τί οὖν; ἐπεὶ δὴ ἀφυής εἰμι, ἀποστῶ τῆς ἐπιμελείας τούτου ἕνεκα; Μὴ γένοιτο. Ἐπίκτητος κρείσσων Σωκράτους οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ μὴ οὐ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ Μίλων ἔσομαι, καὶ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κροῖσος, καὶ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τῆς κτήσεως· οὐδ' ἁπλῶς ἄλλου τινὸς τῆς ἐπιμελείας, διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τῶν ἄκρων, ἀφιστάμεθα. 35 36 37

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι.

Εἴ τις τῷ δόγματι τούτῳ συμπαθήσαι κατ' ἀξίαν δύναιτο, ὅτι γεγόναμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πάν-

tales evadant? Anne vero equi omnes veloces fiunt? canes omnes ad indagandum ſagaces? Quid ergo? quoniam tardiore ſum ingenio, eam ego ob cauſſam curam prorſus nullam adhibebo? Abſit. Epictetus non melior eſt Socrate: modo ne ſit deterior; hoc mihi ſatis eſt. Neque enim futurus ſum Milo; et tamen corpus non negligo: neque Crœſus; et tamen rem non negligo familiarem: denique nullius rei curam ea cauſſa prorſus abjicimus. quod, quæ in eo genere ſumma ſunt, conſequi deſperamus.

CAP. III.

Quo pacto quis, ex eo quod Deus eſt pater hominum, ad reliqua progrediatur.

Si quis hoc decretum animo adſentiente, prout decet, amplectatur, nos omnes a Deo præcipua quadam

τες προηγουμένως, καὶ ὁ Θεὸς πατήρ ἐστι τῶν τ' ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν· οἶμαι ὅτι οὐδὲν ἀγεννὲς
2 οὐδὲ ταπεινὸν ἐνθυμηθήσεται περὶ ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἂν μὲν Καίσαρ εἰσποιήσηταί σε, οὐδείς σου τὴν ὀφρὺν βαστάσει· ἂν δὲ γνῷς, ὅτι τοῦ Διὸς υἱὸς εἶ, οὐκ
3 ἐπαρθήσῃ; Νῦν δ' οὐ ποιοῦμεν· ἀλλ', ἐπειδὴ δύο ταῦτα ἐν τῇ γενέσει ἡμῶν ἐγκαταμέμικται, τὸ σῶμα μὲν κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος δὲ καὶ ἡ γνώμη κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς· πολλοὶ μὲν ἐπὶ ταύτην ἀποκλίνουσι τὴν συγγένειαν τὴν ἀτυχῆ καὶ νεκράν· ὀλίγοι δέ τινες ἐπὶ τὴν θείαν καὶ μακαρί-
4 αν. ἐπειδὴ τοίνυν ἀνάγκη πάνθ' ὁντινοῦν οὕτως ἑκάστῳ χρῆσθαι, ὡς ἂν περὶ αὐτοῦ ὑπολάβῃ· ἐκεῖνοι μὲν οἱ ὀλίγοι, ὅσοι πρὸς πίστιν οἴονται γεγονέναι, καὶ πρὸς αἰδῶ, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χρήσεως τῶν φαντασιῶν, οὐδὲν ταπεινὸν, οὐδ' ἀγεννὲς ἐνθυ-
5 μοῦνται περὶ αὑτῶν· οἱ δὲ πολλοὶ, τἀναντία. Τί γὰρ

dam conditione esse prognatos, Deumque esse patrem & hominum & deorum, eum nihil aut abjectum aut humile de se ipso cogitaturum arbitror. Atqui si Caesar te adoptasset, nemo supercilium tuum ferret: quum vero te Jovis esse filium cognôris, non effereris? Nunc id non facimus: sed, cum hæc duo in ortu nostro permista sint, corpus commune cum cæteris animantibus, ratio & mens cum Diis; multi quidem ad infelicem illam & emortuam se convertunt cognationem, pauci vero ad hanc divinam & beatam. Itaque, quandoquidem necesse est, ut quisque rebus singulis ita utatur, prout de eis fuerit ipsius opinio; pauci illi, qui ad fidem sese natos existimant, & ad verecundiam, & ad tutum certumque visorum usum, nihil humile, nihil ignobile de se ipsis cogitant; vulgus vero longe aliter.— „Quid enim sum ego? miserrimus

γὰρ εἰμί; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον. καὶ, τὰ δύστηνά μου σαρκίδια. Τῷ μὲν ὄντι δύστηνα. ἀλλὰ 6
ἔχεις τι καὶ κρεῖσσον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προστέτηκας;

Διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν, οἱ μὲν, ἀποκλίναντες, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἄπιστοι, καὶ ἐπίβουλοι, καὶ βλαβεροί· οἱ δὲ λέουσιν, ἄγριοι, καὶ θηριώδεις, καὶ ἀνήμεροι· οἱ πλείους δ' ἡμῶν ἀλώπεκες, καὶ ὅσα ἐν ζώοις ἀτυχήματα. Τί γάρ ἐστιν 8
ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἤ τι ἄλλο ἀτυχέστερον καὶ ταπεινότερον; Ὁρᾶτε 9
οὖν, καὶ προσέχετε, μή τι τούτων ἀποβῆτε τῶν ἀτυχημάτων.

sellus homo: &, o miserabilis mea caruncula!"— — Miserabilis quidem utique. At tu hac caruncula etiam melius aliquid habes: cur igitur, illo prorsus omisso, huic unice addictus adhæres?

Propter hanc cognationem, cum ad eam deflectimus, alii lupis similes evadimus, perfidi, & insidiosi, & nocentes: alii autem leonibus, feri, & immanes, & immansueti: plerique vero nostrûm vulpeculæ sumus, aut quæcumque sunt in bestiarum genere pernicioſæ flagitioſæque. Quid enim est aliud maledicus & malignus homo, nisi vulpecula, aut aliquod aliud animal pernicioſius & abjectius? Videte igitur, & cavete, ne harum pestium aliqua evadatis.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ Προκοπῆς.

Ὁ Προκόπτων, μεμαθηκὼς παρὰ τῶν φιλοσόφων, ὅτι ἡ μὲν ὄρεξις ἀγαθῶν ἐστιν, ἡ δ' ἔκκλισις πρὸς κακά· μεμαθηκὼς δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἄλλως τὸ εὔρουν καὶ ἀπαθὲς περιγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι· τὴν μὲν ὄρεξιν ἧρκεν ἐξ αὐτοῦ εἰς ἅπαν, καὶ ὑπερτέθειται, τῇ ἐκκλίσει δὲ πρὸς μόνα
2 χρῆται τὰ προαιρετικά. τῶν γὰρ ἀπροαιρέτων ἄν τι ἐκκλίνῃ, οἶδεν ὅτι περιπεσεῖται ποτέ τινι παρὰ
3 τὴν ἔκκλισιν τὴν αὐτοῦ, καὶ δυστυχήσει. Εἰ δ' ἡ ἀρετὴ ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆται, καὶ ἀπάθειαν, καὶ εὕροιαν, πάντως καὶ ἡ προκοπὴ ἡ πρὸς αὐτήν, πρὸς ἕκαστον τούτων ἐστὶ προ-

CAP. IV.

De Profectu.

Qui proficit, is, a philoſophis edoctus, adpetitionem eſſe rerum bonarum, averſationem vero ad mala pertinere; edoctusque præterea, non aliter tranquillum & imperturbatum animum homini contingere, quam ſi in adpetitione non fruſtra ſit, & in ea, quæ averſetur, non incidat; adpetitionem prorſus e ſe exuit, & in futurum tempus rejicit; averſatione vero adverſus ea ſolummodo utitur, quæ in ſua voluntate ſunt poſita. Nam ſi quid eorum averſetur, quæ ſunt involuntaria; ſcit fore, ut aliquando in eorum aliquid incidat quæ averſetur; atque inde miſer evadat. Quod ſi autem virtus profitetur, ſe felicitatem, animumque perturbatione vacuum, & tranquillitatem præſtare, utique progreſſio ad virtutem eſt

προκοπή. ἀεὶ γὰρ πρὸς ὃ ἂν ἡ τελειότης τινὸς 4
καθάπαξ ἄγῃ, πρὸς αὐτὸ ἡ προκοπὴ συνεγίσ-
μός ἐστι.

Πῶς οὖν τὴν μὲν ἀρετὴν τοιοῦτόν τι ὁμολογοῦ- 5
μεν, τὴν προκοπὴν δ' ἐν ἄλλοις ζητοῦμεν καὶ ἐπι-
δείκνυμεν; Τί ἔργον ἀρετῆς; Εὕροια. Τίς οὖν προ- 6
κόπτει; ὁ πολλὰς Χρυσίππου συντάξεις ἀνεγνω-
κώς; μὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοῦτ' ἐστὶ, Χρύσιππον νενοη- 7
κέναι; εἰ γὰρ τοῦτ' ἐστὶν, ὁμολογουμένως ἡ προκο-
πὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ πολλὰ τῶν Χρυσίππου
νοεῖν. νῦν δ' ἄλλο μέν τι τὴν ἀρετὴν ἐπιφέρειν ὁμο- 8
λογοῦμεν· ἄλλο δὲ τὸν συνεγίσμον, τὴν προκοπὴν,
ἀποφαίνομεν. Οὗτος, φησὶν, ἤδη καὶ δι' αὐτοῦ δύνα- 9
ται Χρύσιππον ἀναγινώσκειν. Εὖ, νὴ τοὺς Θεούς,
προκόπτεις, ἄνθρωπε. ποίαν προκοπήν; --- Τί δ' ἐμ- 10
παίζεις αὐτῷ; τί δ' ἀπάγεις αὐτὸν τῆς συναι-

eſt etiam ad haec ſingula progreſſio. Etenim, ad quod perfectio alicujus rei prorſus adduxerit, ad id progreſſio (*ſive* profectus) eſt adpropinquatio.

Quî fit igitur, ut, cum tale aliquid Virtutem eſſe fateamur, Profectum in aliis rebus & quæramus & oſtentemus? Quodnam virtutis opus? Tranquillitas animi. Quis igitur proficit? qui multa Chryſippi volumina perlegerit? Numquid vero hæc virtus eſt, Chryſippum perceptum habere. Nam hæc ſi eſt virtus, in confeſſo eſt, nihil aliud eſſe profectum, niſi multa Chryſippi percipere. Nunc vero aliud quiddam adferre virtutem confitemur; aliud eſſe adpropinquationem, nempe profectum, pronunciamus. Iſte, inquit, ſuâ ipſius operâ jam poteſt Chryſippum legere. Multum profeciſti, per Deos, mî homo! Quali profectu? — — — Quid huic homini illudis? quid a ſenſu malorum ſuorum eum abducis? non vis potius

σθήσεως τῶν αὐτοῦ κακῶν; οὐ θέλεις δεῖξαι αὐτῷ τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς, ἵνα μάθῃ ποῦ τὴν
11 προκοπὴν ζητεῖ; - - - Ἐκεῖ ζήτησον αὐτὴν, ταλαίπωρε, ὅπου σοῦ τὸ ἔργον. Ποῦ δὲ σοῦ τὸ ἔργον; Ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότευκτος ᾖς, καὶ ἀπερίπτωτος· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προσθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν'
12 ἀνεξαπάτητος. πρῶτοι δ' εἰσὶν οἱ πρῶτοι τόποι, καὶ ἀναγκαιότατοι. ἂν δὲ τρέμων καὶ πενθῶν ζητῇς ἀπερίπτωτος εἶναι, ἄρα πῶς προκόπτεις;

13 Σὺ οὖν ἐνταῦθά μοι δεῖξόν σου τὴν προκοπήν. καθάπερ, εἰ ἀθλητῇ διελεγόμην, Δεῖξόν μοι τοὺς ὤμους· εἶτα ἔλεγεν ἐκεῖνος, Ἴδε μου τοὺς ἁλτῆρας. Ὄψει σὺ, καὶ οἱ ἁλτῆρες· ἐγὼ τὸ ἀποτέ-
14 λεσμα τῶν ἁλτήρων ἰδεῖν βούλομαι. Λάβε τὴν περὶ Ὁρμῆς σύνταξιν, καὶ γνῶθι πῶς αὐτὴν ἀνέγνωκα.

tius ei oſtendere quod ſit virtutis officium, ut diſcat ubinam profectum quærat? — — — Illic, infelix, hunc quære, ubi tuum eſt opus. Vbinam vero tuum eſt opus? In adpetitione & averſatione, ut neque voto tuo fruſtreris, neque in mala incidas: in impetu & declinatione, ut ſis peccati immunis; in aſſenſu vel præbendo vel retinendo, ne fallaris: Principes vero loci, & maxime neceſſarii, ii ſunt quos primos nominavi. Quod ſi vero cum tremore & luctu quæras, quo minus in mala incidas, quo tandem modo profeciſti?

Tu itaque tuum hîc oſtende profectum! Perinde ac ſi athletæ ego dicerem, Oſtende mihi humeros; atque ille reſponderet, Ecce meos halteras. Tu videris cum tuis halteribus; ego effectum halterum videre velim. — Sume librum de Impetu, & vide ut eum perlegerim. —

Man-

νωκας. Ἀνδράποδον, οὐ τοῦτο ζητῶ, ἀλλὰ πῶς ἑρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, πῶς ὀρέγῃ καὶ ἐκκλίνεις, πῶς ἐπιβάλλεις καὶ προτίθεσαι καὶ παρασκευάζῃ· πότερα συμφώνως τῇ φύσει, ἢ ἀσυμφώνως. εἰ μὲν γὰρ συμφώνως, τοῦτό μοι δείκνυε, καὶ ἔχω σοι ὅτι προκόπτεις· εἰ δ' ἀσυμφώνως, ἄπελθε, καὶ μὴ μόνον ἐξηγοῦ τὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ γεάφε αὐτὸς τοιαῦτα· καὶ τί σοι ὄφελος; οὐκ οἶδας, ὅτι ὅλον τὸ βιβλίον πέντε δηναρίων ἐστίν; ὁ οὖν ἐξηγούμενος αὐτὸ δοκεῖ ὅτι πλείονος ἄξιός ἐστιν, ἢ πέντε δηναρίων; Μηδέποτε οὖν ἀλλαχοῦ τὸ ἔργον ζητεῖτε, ἀλλαχοῦ τὴν προκοπήν.

Ποῦ οὖν ἡ προκοπή; Εἴ τις ὑμῶν ἀποστὰς τῶν ἐκτὸς, ἐπὶ τὴν προαίρεσιν ἐπέστραπται τὴν ἑαυτοῦ, ταύτην ἐξεργάζεσθαι καὶ ἐκπονεῖν, ὥστε σύμφωνον ἀποτελέσαι τῇ φύσει, ὑψηλὴν, ἐλευθέραν, ἀκώλυ-

τον,

Mancipium, non iſtud quæro; ſed, quemadmodum impetu & declinatione utaris, quemadmodum adpetas & averſeris, quemadmodum ad res te accingas, & in animo tibi proponas, & te compares, naturæne convenienter, an ſecus? Nam ſi convenienter; hoc mihi oſtende, & dicam te profeciſſe: ſin aliter; abi, nec modo interpretare libros, verum etiam ipſe ejuſmodi ſcribe. Et quid tibi inde commodi? Neſciſne totum librum quinque denariis conſtare? qui eum itaque interpretatur, num pluris eſſe videtur, quam quinque denariorum? Numquam itaque alibi rem ipſam quærite, alibi progreſſionem ad illam.

Ubinam igitur eſt Profectus? Si quis veſtrûm, externis rebus ablegatis, ad ſuam ipſius voluntatem ſe converterit, ut eam excolat & elaboret, quo naturæ conſonam efficiat, altam, liberam, ſolutam, expeditam, fidam, vere-

cun-

19 τον, ἀνεμπόδιστον, πιστὴν, αἰδήμονα· μεμάθηκέ τε, ὅτι ὁ τὰ μὴ ἐφ' αὑτῷ ποθῶν ἢ φεύγων, οὔτε πιστὸς εἶναι δύναται, οὔτ' ἐλεύθερος, ἀλλ' ἀνάγκη μεταπίπτειν καὶ μεταῤῥιπίζεσθαι ἅμα ἐκείνοις καὶ αὐτὸν, ἀνάγκη δὲ καὶ ὑποτεταχέναι ἄλλοις ἑαυτὸν, τοῖς ἐκεῖνα περιποιεῖν ἢ κωλύειν δυναμένοις· 20 καὶ λοιπὸν ἔωθεν ἀνιστάμενος, τοῦτον τηρεῖ καὶ φυλάσσει, λούεται ὡς πιστὸς, ὡς αἰδήμων ἐσθίει, ὡσαύτως ἐπὶ τῆς ἀεὶ παραπιπτούσης ὕλης τὰ προηγούμενα ἐκπονῶν, ὡς ὁ δρομεὺς δρομικῶς, καὶ ὁ 21 φώνασκος φωνασκικῶς· οὗτός ἐστιν ὁ προκόπτων τοῖς ἀληθείαις, καὶ ὁ μὴ εἰκῇ ἀποδεδημηκὼς οὗ- 22 τός ἐστιν. Εἰ δ' ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς βιβλίοις ἕξιν τέτακται, καὶ ταύτην ἐκπονεῖ, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐπεδήμησε, λέγω αὐτῷ, αὐτόθεν πορεύεσθαι εἰς οἶκον, 23 καὶ μὴ ἀμελεῖν τῶν ἐκεῖ· τοῦτο γὰρ, ἐφ' ὃ ἀπεδεδήμηκεν, οὐδέν ἐστιν· ἀλλ' ἐκεῖνο, μελετᾶν ἐξελεῖν

cundam; ſi didicerit, eum, qui, quæ ſua in poteſtate non ſunt, vel deſideret vel fugiat, nec fidum eſſe poſſe, nec liberum; ſed neceſſe eſt una cum illis & ipſum mutari & tamquam turbine jactari, neceſſe etiam aliis ſe ſubjicere, qui ea præſtare vel impedire poſſint: denique ſi, ex quo mane ſurrexit, hæc obſervet & cuſtodiat, ſi lavet ut fidus, ut verecundus comedat; denique ſi pari ratione, quæcumque inciderit *materia*, præcipuum ſuum *inſtitutum* ſemper tenere ſtudeat, quemadmodum curſor, quemadmodum phonaſcus ad ſuum quisque inſtitutum omnia refert: hic eſt. qui verè profectum fecerit; quique non fruſtra peregrinatus ſit, hic eſt. Sin vero libellis perlegendis unice intentus eſt, & in hoc elaborat, eaque de cauſſa peregrinatus eſt; jubeo eum illico domum redire, neque rem familiarem negligere: nihil enim eſt hoc, cujus cauſſa peregrinatus eſt: ſed illud eſt aliquid, meditari ut e vita ſua

ἐξελεῖν τοῦ αὐτοῦ βίου πένθη, καὶ ὀιμωγὰς, καὶ Οἴμοι, καὶ τὸ, Τάλας ἐγὼ, καὶ δυστυχίαν, καὶ ἀτυχίαν· καὶ μαθεῖν, τί ἐστι θάνατος, τί φυγὴ, τί δεσμωτήριον, τί κώνειον· ἵνα δύνηται λέγειν ἐν τῇ φυλακῇ, Ὦ φίλε Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω· καὶ μὴ ἐκεῖνα, Τάλας ἐγὼ, γέρων ἄνθρωπος, ἐπὶ ταυτά μου τὰς πολιὰς ἐτήρησα; Τίς λέγει ταῦτα; Δοκεῖτε, ὅτι ὑμῖν ἄδοξόν τινα ἐρῶ, καὶ ταπεινόν; Πρίαμος αὐτὰ οὐ λέγει; Οἰδίπους οὐ λέγει; ἀλλ' ὁπόσοι βασιλεῖς λέγουσι. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ Τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη, τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τοιοῦδ' ἐπιδεικνύμενα; Εἰ δὲ ἐξαπατηθέντα τινὰ ἔδει μαθεῖν, ὅτι τῶ ἐκτὸς ἀπροαιρέτων οὐδέν ἐστι πρὸς ἡμᾶς, ἐγὼ μὲν ἤθελον τὴν ἀπάτην ταύτην, ἐξ ἧς ἤμελλον εὐρόως καὶ ἀταράχως βιώσεσθαι. ὑμεῖς δ' ὄψεσθε αὐτοὶ, τί θέλετε.

Τί

fua lamentationes & gemitus tollat, voceſque iſtas „*Heu mihi!*“ & „*O me miſerum!*“ & calamitates & infortunia; et diſcere, quid ſit mors, quid exſilium, quid carcer, quid cicuta; ut dicere poſſit in vinculis: „O mî Crito, ſi ita Diis „amicum, ita fiat:“ & non illa „Me miſerum, homi„nem ſenem, ad hæc canos „meos reſervari!“ Quis iſta dicit? Mene vobis ignobilem aliquem & humilem exiſtimatis commemorare? nonne Priamus ea dicit? nonne Oedipus? At non hi modo, ſed quot-quot ſunt reges, dicunt. Nam quid eſt aliud Tragœdia, quàm hominum perturbationes, externas res admirantium, tali carminum genere repræſentatæ? Quod ſi vero vel errore deceptum quempiam diſcere oporteret, nullas res extra animi voluntatem poſitas quidquam ad nos pertinere; equidem talem optarim deceptionem, ex qua tranquillo & imperturbato curſu vitam eſſem acturus. Vos vero, quid velitis, ipſe videritis.

Quid

28 Τί οὖν ἡμῖν παρέχει Χρύσιππος; Ἵνα γνῷς, φησὶν, ὅτι οὐ ψευδῆ ταῦτά ἐστιν, ἐξ ὧν ἡ εὐροιά
29 ἐστι, καὶ ἀπάθεια ἀπαντᾷ. Λάβε μου τὰ βιβλία, καὶ γνώσῃ ὡς ἀληθῆ καὶ σύμφωνά ἐστι τῇ φύσει τὰ ἀπαθῆ με ποιοῦντα. Ὦ μεγάλης, εὐτυχίας· ὦ μεγάλου εὐεργέτου, τοῦ
30 δεικνύοντος τὴν ὁδόν. Εἶτα Τριπτολέμῳ μὲν ἱερὰ καὶ βωμοὺς πάντες ἄνθρωποι ἀνεστάκασιν, ὅτι τὰς ἡμέρους τροφὰς ἡμῖν ἔδωκε·
31 τῷ δὲ τὴν ἀλήθειαν εὑρόντι, καὶ φωτίσαντι, καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους ἐξενεγκόντι, (οὐ τὴν περὶ τοῦ ζῆν, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸ εὖ ζῆν·) τίς ὑμῶν ἐπὶ τούτῳ βωμὸν ἱδρύσατο, ἢ ναὸν, ἢ ἄγαλμα
32 ἀνέθηκεν, ἢ τὸν Θεὸν ἐπὶ τούτῳ προσκυνεῖ; Ἀλλ' ὅτι μὲν ἄμπελον ἔδωκαν, ἢ πυροὺς, ἐπιθύομεν τούτου ἕνεκα· ὅτι δὲ τοιοῦτον ἐξήνεγκαν καιρὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ, δι' οὗ τὴν ἀλήθειαν τὴν περὶ εὐδαι-

Quid ergo nobis præstat Chrysippus? Ut scias, inquit, ea falsa non esse, e quibus oriatur tranquillitas, & imperturbatus exsistat animus. Sume meos libros, & noveris, quàm vera sint & naturæ consona ea, quæ me perturbationibus immunem efficiant. O magnam felicitatem! O benefactorem egregium, qui viam commonstrat! Atqui Triptolemo quidem sacella & aras mortales cuncti exstruxerunt, quod mitiores fruges nobis dederit: ei vero, qui veritatem invenit, & in lucem protraxit, & omnibus hominibus communicavit, (non veritatem dico, quæ ad vivendum, sed quæ ad bene vivendum pertinet) quis nostrûm ea de caussa aram erexit, aut ædem statuamve dicavit, aut Deum hoc nomine veneratur? At, quia vitem nobis dederunt, aut frumentum, ea caussa sacra facimus: quod vero talem in humana mente fructum protulerunt, unde veritatem, quæ ad felicita-

εὐδαιμονίας δείξειν ἡμῖν ἤμελλον, τούτου δ' ἕνεκα οὐκ εὐχαριστήσομεν τῷ Θεῷ;

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς.

Ἂν τις, φησὶν, ἐνίστηται πρὸς τὰ ἄγαν ἐκφανῆ, πρὸς τοῦτον οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν λόγον, δι' οὗ μεταπείσει τις αὐτόν. τοῦτο δ' οὔτε παρὰ 2 τὴν ἐκείνου γίνεται δύναμιν, οὔτε παρὰ τὴν τοῦ διδάσκοντος ἀσθένειαν· ἀλλ' ὅταν ἀπαχθεὶς ἀπολιθωθῇ, πῶς ἔτι χρήσεταί τις αὐτῷ διὰ λόγου;

Ἀπολιθώσεις δ' εἰσὶ δίτται· ἡ μὲν, τοῦ νοητικοῦ 3 ἀπολίθωσις· ἡ δὲ, τοῦ ἐντρεπτικοῦ· ὅταν τις παρατεταγμένος ᾖ, μὴ ἐπινεύειν τοῖς ἐναργέσι, μήδ' ἀπὸ τῶν μαχομένων ἀφίστασθαι. Οἱ δὲ πολλοὶ 4 τὴν

licitatem ſpectat, oſtenſuri cauſſa Deo gratias non fuerint, hac tandem de agemus?

CAP. V.

Adverſus Academicos.

Si quis, inquit, contra res admodum evidentes repugnat, adverſus hunc rationem haud facile eſt invenire, quâ a ſententia ſua dimoveas. Fit hoc autem nec propter illius robur, nec propter docentis imbecillitatem: ſed ſi quis, quamvis confutatus, veluti lapis induratur, quamnam porro diſputandi rationem cum hoc homine inibis?

Eſt vero indurationis duplex genus: alterum, intelligentiæ; alterum, pudoris, cum quis conſulto animum obfirmat, ne adſentiatur perſpicuis, neve a repugnantibus deſiſtat. At vero corpus aut aliquam

ejus

τὴν μὲν σωματικὴν ἀπονέκρωσιν φοβούμεθα, καὶ πάντ' ἂν μηχανησαίμεθα ὑπὲρ τοῦ μὴ περιπεσεῖν τοιούτῳ τινί· τῆς ψυχῆς δ' ἀπονεκρουμένης, οὐδὲν ἡμῖν μέλει. καὶ, νὴ Δία, ἐπ' αὐτῆς της ψυχῆς, ἂν μὲν ᾖ οὕτω διακείμενος, ὥστε μηδενὶ παρακολουθεῖν, μηδὲ συνιέναι μηδέν, καὶ τοῦτον κακῶς ἔχειν οἰόμεθα· ἂν δέ τινος τὸ ἐντρεπτικὸν καὶ αἰδήμον ἀπονεκρωθῇ, τοῦτο ἔτι καὶ δύναμιν καλοῦμεν.

6 Καταλαμβάνεις, ὅτι ἐγρήγορας; Οὔ, φησίν· οὐδὲ γὰρ, ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐγρήγορα. Οὐδὲν οὖν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία
7 ἐκείνης; Οὐδέν. - - Ἔτι τούτῳ διαλέγομαι; καὶ ποῖον αὐτῷ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον προσάγω, ἵν' αἴσθηται, ὅτι νενέκρωται; αἰσθανόμενος οὐ
8 προσποιεῖται· ἔτι χείρων ἐστὶ τοῦ νεκροῦ. μάχην οὗτος οὐ συνορᾷ· κακῶς ἔχει. συνορῶν οὗτος, οὐ κινεῖ-

ejus partem emori, terribile id quidem plerisque videtur; et nihil non moliremur, ne in hujusmodi quidpiam incidamus: anima si præmoriatur, id nihil ad curam nostram referimus. Et mehercule, ad ipsam animam etiam quod adtinet, si quis ita sit adfectus, ut nihil adsequatur, nihil intelligat, hunc quoque male se habere existimamus: quod si autem pudor alicujus & verecundia emortua fuerit, id vero etiam vim quamdam ingenii adpellamus.

Percipis, te evigilare? Non percipio, inquit: neque enim tum percipio, cum in somno vigilare mihi videor. Nihil ergo differt hoc visum ab illo? Nihil, *inquit*. Cum hoc homine amplius ego disputarem? Et quem ei ignem, aut quod ferrum adhibebo, ut se emortuum esse sentiat? Sentit, sed dissimulat; pejor etiam est mortuo. Hic pugnam non perspicit; male habet: ille perspicit, nec tamen movetur, neque proficit; pe-

jus

κινεῖται, οὐδὲ προκόπτει· ἔτι ἀθλιώτερον ἔχει.
ἐκτέτμηται τὸ αἰδῆμον αὐτοῦ, καὶ ἐντρεπτικόν· 9
καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ἀποτέτμηται, ἀλλ' ἀποτε-
θηρίωται. Ταύτην ἐγὼ δύναμιν εἴπω; μὴ γένοι- 10
το· εἰ μὴ καὶ τὴν τῶν κιναίδων, καθ' ἣν πᾶν τὸ
ἐπελθὸν, ἐν μέσῳ καὶ ποιοῦσι καὶ λέγουσιν.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Προνοίας.

Ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων ῥᾴ-
διόν ἐστιν ἐγκωμιάσαι τὴν Πρόνοιαν, ἂν δύο τις
ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, δύναμίν τε συνορατικὴν
τῶν γεγονότων ἑκάστῳ, καὶ τὸ εὐχάριστον. εἰ 2
δὲ μὴ, ὁ μὲν οὐκ ὄψεται τὴν εὐχρηστίαν τῶν
γεγονότων· ὁ δ' οὐκ εὐχαριστήσει ἐπ' αὐτοῖς, οὐδ'
ἂν εἰδῇ. Χρώματα ὁ Θεὸς εἰ πεποιήκει, δύναμιν 3
δὲ

jus etiam se habet. Resectus est illi sensus pudoris & verecundiæ: & rationalis quidem facultas non resecta est ei, sed efferata. Egone hanc vim quamdam animi dicam? absit: nisi & istam cinædorum ita adpellem, quâ, quidquid in animum venerit, in propatulo & faciunt & dicunt.

CAP. VI.

De Providentia.

Ex rebus singulis, quæ in mundo sunt vel fiunt, facile est Providentiam laudibus prosequi; si cui duo hæc insint, facultas proprietates & adjuncta cujusque rei perspiciendi & gratus animus. Sin minus, alter usum & commoditatem eorum, quæ sunt vel fiunt, non perspiciet; alter, & si cognoscat, gratum se pro iis non exhibebit. Si colores fecisset Deus, facul-

δὲ θεατικὴν αὐτῶν μὴ πεποιήκει, τί ἂν ἦν ὄφε-
4 λος; Οὐδ' ὁτιοῦν. Ἀλλ' ἀνάπαλιν, εἰ τὴν
μὲν δύναμιν πεποιήκει, τὰ ὄντα δὲ μὴ τοιαῦτα,
οἷα ὑποπίπτειν τῇ δυνάμει τῇ ὁρατικῇ, καὶ οὕτω
5 τί ὄφελος; Οὐδ' ὁτιοῦν. Τί δ', εἰ καὶ ἀμφό-
τερα ταῦτα πεποιήκει, φῶς δὲ μὴ πεποιήκει;
6 Οὐδ' οὕτω τι ὄφελος. Τίς οὖν ὁ ἁρμόσας τοῦ-
το πρὸς ἐκεῖνο, καὶ ἐκεῖνο πρὸς τοῦτο; τίς δ' ὁ
ἁρμόσας τὴν μάχαιραν πρὸς τὸν κολεὸν, καὶ τὸν
7 κολεὸν πρὸς τὴν μάχαιραν; οὐδείς; καὶ μὴν ἐξ
αὐτῆς τῆς κατασκευῆς τῶν ἐπιτετελεσμένων ἀπο-
φαίνεσθαι εἰώθαμεν, ὅτι τεχνίτου τινὸς πάντως
8 τὸ ἔργον, οὐχὶ δ' εἰκῇ κατεσκευασμένον. Ἆρ' οὖν
τούτων μὲν ἕκαστον ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην, τὰ δ'
9 ὁρατὰ, καὶ ὅρασις, καὶ φῶς οὐκ ἐμφαίνει; τό δ'
ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ, καὶ προθυμία ἡ πρὸς τὴν συν-
ουσίαν ἑκατέρου, καὶ δύναμις ἡ χρησ[illegible]κὴ τοῖς μορίοις
τοῖς

cultatem vero, quâ illas cerneremus, non feciſſet, quis eorum eſſet uſus? Nullus omnino. Et e contra, ſi facultatem quidem videndi feciſſet, res autem non tales, ut illi facultati ſubjicerentur, quænam hoc modo utilitas foret? Nulla omnino. Quid vero, ſi & haec utraque feciſſet, lumen vero non feciſſet? Ne ſic quidem ullus eſſet uſus. Quis ergo eſt, qui hoc illi adcommodavit, & illud huic? quis vero, qui vaginam gladio adcommodavit, gladiumque vaginæ? nemone? Atqui ex ipſa rerum effectarum ſtructura ſolemus demonſtrare, artificis utique eſſe opificium alicujus, non autem temere fuiſſe conſtructum. Horumne adeo ſingula ſuum demonſtrant artificem; adſpectabilia vero, & facultas videndi, & lumen, non demonſtrant? Quid? mas & fœmina, & utriuſque ad coitum propenſio, & partibus ad eam' rem deſtinatis utendi facultas, nonne

τοῖς παντεσκευασμένοις, οὐδὲ ταῦτα ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὔ; ἡ δὲ τοιαύτη τῆς διανοίας κατασκευὴ, καθ' ἣν οὐχ ἁπλῶς, ἐπιπίπτοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπούμεθα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπιλαμβάνομέν τι, καὶ ἀφαιροῦμεν, καὶ προστίθεμεν, καὶ συντίθεμεν τάδε τινὰ δι' αὐτῶν, καὶ, νὴ Δία, μεταβαίνομεν ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα τὰ οὕτω πως παρακείμενα· οὐδὲ ταῦτα ἱκανὰ κινῆσαί τινας καὶ διατρέψαι πρὸς τὸ μὴ ἀπολιπεῖν τὸν τεχνίτην; Ἢ ἐξηγησάσθωσαν ἡμῖν, τί τὸ ποιοῦν ἐστιν ἕκαστον τούτων, ἢ πῶς οἰόντε τὰ οὕτω θαυμαστὰ καὶ τεχνικὰ εἰκῇ καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου γίνεσθαι.

Τί οὖν; ἐφ' ἡμῶν μόνων γίνεται ταῦτα; Πολλὰ μὲν ἐπὶ μόνων, ὧν ἐξαιρέτως χρείαν εἶχε τὸ λογικὸν ζῶον· πολλὰ δὲ κοινὰ εὑρήσεις ἡμῖν καὶ πρὸς τὰ ἄλογα. Ἆρ' οὖν καὶ παρακολουθεῖ τοῖς

ne haec artificem declarant? At haec quidem eam vim non habent? sed quod ea sit intellectus nostri structura, ut non simpliciter rerum in sensus nostros incidentium formæ nobis imprimantur, verum etiam ut inde aliquid seligamus, & abstrahamus, & adjungamus, & quædam exinde componamus, denique ab aliis ad alia, his quodammodo adfinia, transeamus: ne hæc quidem sufficiunt ad nonnullos permovendos, eoque verecundiæ adigendos, ut artificem haud deserant? Exponant saltem nobis, quid illud sit, quod haec singula efficiat; aut quî fieri possit, ut res adeo admirabiles & artificiosæ temere casuque exstiterint.

Quid ergo? in nobis solis hæc fiunt? In nobis solis quidem multa, quorum præcipue opus fuit animali rationali; multa vero nobis cum brutis communia invenies. Num-

τοῖς γινομένοις ἐκεῖνα; Οὐδαμῶς. ἄλλο γάρ ἐστι χρῆσις, καὶ ἄλλο παρακολούθησις. ἐκείνων χρείαν εἶχεν ὁ Θεὸς, χρωμένων ταῖς φαντασίαις· ἡμῶν 14 δὲ παρακολουθούντων τῇ χρήσει. διὰ τοῦτο ἐκείνοις μὲν ἀρκεῖ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ τὸ ἀναπαύεσθαι, καὶ ὀχεύειν, καὶ τἆλλα ὅσα ἐπιτελεῖ τῶν αὐτῶν ἕκαστον· ἡμῖν δ' οἷς καὶ τὴν παρακολουθητικὴν δύναμιν ἔδωκεν, οὐκέτι ταῦτ' ἐπαρκεῖ, 15 ἀλλ' ἂν μὴ κατὰ τρόπον, καὶ τεταγμένως, καὶ ἀκολούθως τῇ ἑκάστου Φύσει καὶ κατασκευῇ πράττωμεν, οὐκέτι τοῦ τέλους τευξόμεθα τοῦ 16 ἑαυτῶν. ὧν γὰρ αἱ κατασκευαὶ διάφοροι, τού- 17 των καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὰ τέλη. οὗ τοίνυν ἡ κατασκευὴ μόνον χρηστικὴ, τούτῳ χρῆσθαι ὁπωσοῦν ἀπαρκεῖ· οὗ δὲ καὶ παρακολουθητικὴ τῇ χρήσει, τούτῳ τὸ κατὰ τρόπον ἂν μὴ προσῇ, οὐδέποτε 18 τεύξεται τοῦ τέλους. Τί οὖν; ἐκείνων ἕκαστον κατα-

quid igitur & illa ratione adſequuntur ea quæ fiunt? Nequaquam: namque aliud eſt, uti; aliud, ratione adſequi & intelligere. Illorum opus fuit Deo, ut quæ viſis uterentur; noſtri vero, ut qui uſum illum etiam intelligeremus. Ideoque illis ſatis eſt, edere & bibere & quieſcere, ſobolemque propagare, cæteraque quæ ſingula eorum peragunt: nobis vero, quibus ratione res adſequendi facultatem dedit, hæc item non ſufficiunt: ſed, niſi certo modo atque ordine & naturæ cujuſque rei ac conſtitutioni convenienter egerimus, nequaquam noſtrum obtinebimus finem. Nam quorum diverſa eſt conſtitutio; eorum & opera & fines diverſi ſunt. Cujus itaque conſtitutio ea eſt, ut rebus ſolummodo utatur, huic qualiſcunque ſatis eſt uſus: cujus vero ea eſt conſtitutio, ut ipſum etiam uſum ratione adſequatur, huic niſi modus & ordo acceſſerint, nunquam is ſuum obtinebit finem. Quid ergo?

κατασκευάζει, τὸ μὲν ὥστ' ἐσθίεσθαι, τὸ δ' ὥστε ὑπηρετεῖν εἰς γεωργίαν, τὸ δ' ὥστε τυρὸν φέρειν, τὸ δ' ἄλλο ἐπ' ἄλλῃ χρείᾳ παραπλησίῳ· πρὸς ἃ, τίς χρεία τοῦ παρακολουθεῖν ταῖς φαντασίαις, καὶ ταύτας διακρίνειν δύνασθαι; Τὸν δ' ἄνθρωπον θεατὴν εἰσήγαγεν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτῶν. διὰ τοῦτο αἰσχρόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, ἄρχεσθαι καὶ καταλήγειν ὅπου καὶ τὰ ἄλογα· ἀλλὰ μᾶλλον ἔνθεν μὲν ἄρχεσθαι, καταλήγειν δ' ἐφ' ὃ κατέλιξεν ἐφ' ἡμῶν καὶ ἡ Φύσις. κατέληξε δ' ἐπὶ θεωρίαν, καὶ παρακολούθησιν, καὶ σύμφωνον διεξαγωγὴν τῇ Φύσει. ἑρᾶτε οὖν, μὴ ἀθέατοι τούτων ἀποθάνητε.

Ἀλλ' εἰς Ὀλυμπίαν μὲν ἀποδημεῖτε, ἵν' εἰδῆτε τὸ ἔργον τοῦ Φειδίου· καὶ ἀτύχημα ἕκαστος ὑμῶν οἴεται τὸ ἀνιστόρητος τούτων ἀποθανεῖν. ὅπου δ' οὐδ' ἀποδημῆσαι χρεία ἐστὶν, ἀλλ' ἔστιν ἤδη, κἀ-

19 20 21 22 23 24

ergo? Eorum unumquodque Deus conſtituit, aliud ut eſui, aliud ut agriculturæ inſerviat, aliud ut caſeum ſuppeditet, aliud ut alium conſimilem præſtet uſum: quas ad res, quid opus erat viſa ratione adſequi, eaque poſſe diſcernere? Hominem autem introduxit, ut cum ſui ipſius ſpectator eſſet, tum operum Suorum; nec ſpectator modò, ſed & eorum enarrator. Quare homini turpe eſt, inde & incipere, & ibi deſinere, ubi & bruta: quin potius inde quidem incipiendum; ſed ibi deſinendum, ubi in nobis Natura deſiit: deſiit autem in contemplatione & intelligentiâ, inque vivendi ratione naturæ convenienti. Videte igitur, ne his rebus haud perſpectis e vita diſcedatis.

At Olympiam quidem iter vos facitis, ut Phidiæ opus ſpectetis; inque malis quiſque ſuis numerat, ſi illis non viſitatis moriatur: ubi vero nulla peregrinatione

πάρεστι τοῖς ἔργοις, ταῦτα δὲ θεάσασθαι καὶ κατα-
25 νοῆσαι οὐκ ἐπιθυμήσετε; οὐκ αἰσθήσεσθε τοίνυν, οὔ-
τε τίνες ἐστὲ, οὔτ' ἐπὶ τί γεγόνατε, οὔτε τί τοῦτ'
26 ἔστιν, ἐφ' ὃ τὴν θέαν παρεσκεύασθε; Ἀλλὰ γίνεταί
τινα ἀηδῆ καὶ χαλεπὰ ἐν τῷ βίῳ. Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ'
οὐ γίνεται; οὐ καυματίζεσθε; οὐ στενοχωρεῖσθε; οὐ
κακῶς λούεσθε; οὐ καταβρέχεσθε, ὅταν βρέχῃ;
θορύβου δὲ καὶ βοῆς καὶ τῶν ἄλλων χαλεπῶν οὐκ
27 ἀπολαύετε; ἀλλ' οἶμαι, ὅτι ταῦτα πάντα ἀντι-
τιθέντες πρὸς τὸ ἀξιόλογον τῆς θέας, φέρετε καὶ
28 ἀνέχεσθε. Ἄγε, δυνάμεις δ' οὐκ εἰλήφατε, καθ'
ἃς οἵσετε πᾶν τὸ συμβαῖνον; μεγαλοψυχίαν οὐκ
εἰλήφατε; ἀνδρείαν οὐκ εἰλήφατε; καρτερίαν οὐκ
29 εἰλήφατε; καὶ τί ἔτι μοι μέλει, μεγαλοψύχῳ ὄντι,
τῶν ἀποβῆναι δυναμένων; τί μ' ἐκστήσει, ἢ ταρά-
ξει; ἢ τί ὀδυνηρὸν φανεῖται; οὐ χρήσομαι τῇ δυ-
νάμει

tione opus eſt, ubi jam nunc verſatur quisque, & operibus præſens adeſt, ea ſpectandi intelligendique nullo tenebimini deſiderio? Non ſentietis tandem, neque qui ſitis, nec ad quid nati ſitis, nec quid ſit illud, propter quod ſpectandi facultatem accepiſtis? At in vitâ ſunt injucunda quædam atque moleſta! Numquid Olympiæ non ſunt? nonne æſtus vos urit? nonne turba premimini? nonne malè lavatis? non madeſcitis, cùm pluit? non tumultum & clamorem aliaſque moleſtias fertis? Nimirum hæc omnia, opinor, cum magnificentiâ ſpectaculorum conferentes, toleratis & ſuſtinetis. Agite vero, nonne facultates accepiſtis, quibus omnem perferatis eventum? magnanimitatem non accepiſtis? fortitudinem non accepiſtis? tolerantiam non accepiſtis? Et quid mihi amplius ea curæ ſunt, magno cùm ſim animo, quæ poſſint evenire? quid me de ſtatu animi dejiciet, aut perturbabit? aut quid acerbum videbitur? Non utar eâ

νάμεις πρὸς ἃ ἔλαβες αὐτὴν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀποβαίνουσι πενθήσω, καὶ στενάξω.

Ναί· ἀλλ' αἱ μύξαι μου ῥέουσι. Τίνος οὖν ἕνεκα 30
χεῖρας ἔχεις; ἀνάξιόν σου· οὐχ ἵνα καὶ ἀπομύσσῃς
σεαυτόν; Τοῦτο οὖν σύλλογον, μύξας γίνεσθαι ἐν τῷ 31
κόσμῳ; Καὶ πόσῳ κρεῖττον ἀπομύξασθαί σε, ἢ ἐγ-
καλεῖν; ἢ τί οἴει ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰ μὴ 32
λέων τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ
σῦς, καὶ ἄδικοί τινες ἄνθρωποι καὶ θηριώδεις, οὓς
ἐκεῖνος ἐξήλαυνε καὶ ἐκάθαιρε; καὶ τί ἂν ἐποίει, μη- 33
δενὸς τοιούτου γεγονότος; ἢ δῆλον ὅτι ἐντετυλιγμένος
ἂν ἐκάθευδεν; οὐκοῦν πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἐγένετο
Ἡρακλῆς, ἐν τρυφῇ τοιαύτῃ καὶ ἡσυχίᾳ νυστάζων
ὅλον τὸν βίον· εἰ δ' ἄρα καὶ ἐγένετο, τί ὄφελος
αὐτοῦ; τίς δὲ χρῆσις τῶν βραχιόνων τῶν ἐκείνου, καὶ 34
τῆς ἄλλης ἀλκῆς καὶ καρτερίας καὶ γενναιότητος,

eâ facultate ad has res, quarum cauſſa eam accepi, ſed in omni eventu dolebo & gemitus edam?

Næ! at mucus mihi defluit! — Cujus igitur gratiâ manus habes, mancipium? nonne etiam in hoc, ut te emungas? — Ergone rationi conſentaneum eſt, in mundo mucos exiſtere! — At quanto præſtat, te emungere, quàm naturam incuſare? Aut quem in virum evaſurum fuiſſe Herculem exiſtimas, niſi talis exſtitiſſet leo & hydra & cervus & aper & injuſti quidam homines & feri, quos expulit ille & expurgavit? Quid vero ille feciſſet, ſi nihil exſtitiſſet hujuſmodi? Nempe involutus ſtragulis obdormiturus erat: proinde, primum, non Hercules ille erat exſtiturus, ſi in tali luxu & quiete totam ſtertuiſſet vitam; deinde, fac tamen eum exſtitiſſe, quid commodi inde foret? quis uſus lacertorum ejus, cæterique roboris & conſtantiæ & generoſi animi, niſi hujuſmodi pericula atque occaſiones excitaſſent eum

εἰμὴ τοιαῦταί τινες αὐτὸν περιστάσεις καὶ ὗλαι διέ-
35 σεισαν καὶ ἐγύμνασαν; Τί οὖν; Αὐτῷ ταῦτά σε δεῖ
κατασκευάζειν, καὶ ζητεῖν πόθεν λέοντα εἰσαγαγεῖν
36 εἰς τὴν χώραν τὴν αὐτοῦ, καὶ σῦν, καὶ ὕδραν; Μω-
ρία τοῦτο καὶ μανία. γενόμενος δὲ, καὶ εὑρηθέντα,
εὔχρηστα ἦν πρὸς τὸ δεῖξαι καὶ γυμνάσαι τὸν Ἡρα-
κλέα.

37 Ἄγε οὖν καὶ σὺ, τούτων αἰσθόμενος, ἀπόβλε-
ψον εἰς τὰς δυνάμεις ἃς ἔχεις· καὶ ἀπιδὼν, εἰπέ·
Φέρε νῦν, ὦ Ζεῦ, ἣν θέλεις περίστασιν· ἔχω γὰρ
παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην, καὶ ἀφορμὰς,
πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῶν ἀποβαινόντων ἐμαυ-
38 τόν. Οὔ· ἀλλὰ κάθησθε, τὰ μὲν, μὴ συμβῇ,
τρέμοντες· τῶν δὲ συμβαινόντων ἕνεκα ὀδυρόμε-
39 νοι, καὶ πενθοῦντες, καὶ στένοντες. εἶτα τοῖς
Θεοῖς ἐγκαλεῖτε. τί γὰρ ἔστιν ἄλλο ἀκόλουθον
40 τῇ τοιαύτῃ ἀγεννείᾳ, ἢ καὶ ἀσέβεια; καί τοι γε
Θεὸς οὐ μόνον ἔδωκεν ἡμῖν τὰς δυνάμεις ταύτας,
καθ'

& exercuiſſent? Quid ergo? Hæc tibi ipſi parare te oportet, ac operam dare, ut alicunde in regionem tuam leonem & aprum & hydram introducas? Id vero ſtultum atque inſanum foret: ſed hæc, cum exſtitiſſent atque inventa eſſent, peropportuna fuere ad Herculem demonſtrandum & exercendum.

Age ergo, & tu, his perceptis, intuere facultates quibus es inſtructus; eaſque intuitus, dic: Inve-he nunc, O Jupiter, quodcunque velis periculum; namque vim inſitam & præparationem habeo à te datam, & ſubſidia, ad me ex his, quæcumque evenerint, ornandum! At non ita: ſed ſedetis, alia ne accidant trementes, ob ea vero, quæ accidunt, ejulantes, lugentes & gementes. Deinde Deos incuſatis. Quid enim aliud talem ſequitur mollitiem, niſi impietas etiam? Et tamen Deus non modo facul-

καθ' ἃς οἴσομεν πᾶν τὸ ἀποβαῖνον, μὴ ταπεινούμενοι, μηδὲ συγκλώμενοι ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλ', ὃ ἦν ἀγαθοῦ βασιλέως, καὶ ταῖς ἀληθείαις πατρὸς, ἀκώλυτον τοῦτο ἔδωκεν, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον, καὶ ὅλον αὐτὸ ἐφ' ἡμῖν ἐποίησεν, οὐδ' αὐτῷ τινα πρὸς τοῦτο ἰσχὺν ἀπολιπών, ὥστε κωλύσαι ἢ ἐμποδίσαι. Ταῦτα ἔχοντες ἐλεύθερα, καὶ ὑμέτερα, οὐ χρῆσθε 41
αὐτοῖς· οὐδ' αἰσθάνεσθε, τίνα εἰλήφατε, καὶ παρὰ τίνος· ἀλλὰ κάθησθε πενθοῦντες, καὶ στένον- 42
τες, οἱ μὲν πρὸς αὐτὸν τὸν δόντα ἀποστετυφλωμένοι, μηδ' ἐπιγινώσκοντες τὸν εὐεργέτην· οἱ δ' ὑπ' ἀγεννείας εἰς μέμψεις καὶ τὰ ἐγκλήματα τῷ Θεῷ ἐκτρεπόμενοι. Καί τοι πρὸς μεγαλοψυχίαν 43
μὲν καὶ ἀνδρείαν, ἐγὼ σοὶ δείξω, ὅτι ἀφορμὰς καὶ παρασκευὴν ἔχεις· πρὸς δὲ τὸ μέμφεσθαι καὶ ἐγκαλεῖν πόθεν ἀφορμὰς ἔχεις, σὺ μοὶ δείκνυε.

C 4 ΚΕΦ.

cultates nobis eas dedit, quibus eventus omnes ferremus animis neque abjectis neque fractis: sed, quod erat boni regis, & vere patris, hoc ita nobis dedit, ut neque prohiberi, neque cogi, neque impediri posset, & totum hoc nostræ subjecit potestati, ne quidem sibi ipsi potestate aliquâ relictâ, quâ illud prohibeat aut impediat. Hæc cum vos libera & vestri juris habeatis, eis non utimini; nec animadvertitis, quæ, & a quo illa acceperitis; sed sedetis lugentes & gementes, alii erga ipsum largitorem excæcati, neque benefactorem agnoscentes; alii propter mollitiem ad querelas & accusationes contra Deum conversi. Quamquam, ad magnanimitatem & fortitudinem habere te subsidia viresque insitas, ego tibi ostendam: ad querelas vero & accusationes effundendas, quæ subsidia habeas, tu mihi ostende.

CAP.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῆς χρείας τῶν Μεταπιπτόντων καὶ Ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

Ἡ περὶ τοὺς μεταπίπτοντας καὶ ὑποθετικοὺς, ἔτι δ' ἐκ τοῦ ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, καὶ πάντας ἁπλῶς τοὺς τοιούτους λόγους πραγματεία, 2 λανθάνει τοὺς πολλοὺς περὶ καθήκοντος οὖσα. Ζητοῦμεν γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης, πῶς ἂν εὕροι ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν διέξοδον καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν 3 αὐτῇ καθήκουσαν. Οὐκοῦν ἡ τοῦτο λεγέτωσαν, ὅτι οὐ συγκαθήσει εἰς ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν ὁ σπουδαῖος· ἢ ὅτι, συγκαθεὶς, οὐκ ἐπιμελήσεται τοῦ μὴ εἰκῇ, μηδ' ὡς ἔτυχεν, ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει 4 ἀναστρέφεσθαι. μὴ τούτων δὲ μηδέτερον προσδε-

χομέ-

CAP. VII.

De usu Argumentationum variantium, (quæ Μεταπίπτοντες dicuntur) tum Hypotheticarum, earumque similium.

Ignorant vulgo, ad officii rationem pertinere tractationem Argumentationum variantium (*quæ vocantur,*) tum hypotheticarum, interrogando concludentium, & quæcumque omnino sunt ejus generis aliæ. Quippe in quavis proposita materia quærimus, quo pacto vir bonus & probus convenientem rationem inveniat, qua eam tractet, in eaque versetur. Aut igitur hoc dicant, ad interrogationem & responsionem non descensurum probum gravemque virum; aut, si descenderit, nullam adhibiturum curam, quo minus temerè & fortuito in responsionibus & interrogationibus versetur. Qui vero neutrum horum admiserint,

χομένοις, ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν, ὅτι ἐπίσκεψίν τινα ποιητέον τῶν τόπων τούτων, περὶ οὓς μάλιστα στρέφεται ἡ ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις. Τί γὰρ ἐπαγγέλλεται ἐν λόγῳ; Ταληθῆ τιθέναι, τὰ ψευδῆ αἱρεῖν, τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Ἆρ' οὖν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον μαθεῖν; Ἀρκεῖ, φησίν. Οὐκοῦν καὶ τῷ βουλομένῳ ἐν χρήσει νομίσματος μὴ διαπίπτειν ἀρκεῖ τοῦτο ἀκοῦσαι, διότι, Τὰς μὲν δοκίμους δραχμὰς παραδέχου, τὰς δ' ἀδοκίμους ἀποδοκίμαζε; Οὐκ ἀρκεῖ. Τί οὖν δεῖ τούτῳ προσλαβεῖν; Τί δὲ ἄλλο, ἢ δύναμιν δοκιμαστικήν τε καὶ διακριτικὴν τῶν δοκίμων τε καὶ ἀδοκίμων δραχμῶν; Οὐκοῦν καὶ ἐπὶ λόγου οὐκ ἀρκεῖ τὸ λεχθὲν, ἀλλ' ἀνάγκη δοκιμαστικὸν γενέσθαι, καὶ διακριτικὸν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψευδοῦς, καὶ τοῦ ἀδήλου; Ἀνάγκη. Ἐπὶ τούτοις τί παραγγέλλεται ἐν λόγῳ; Τὸ ἀκόλουθον τοῖς δοθεῖσιν ὑπὸ

5 6 7 8 9

ferint, fateantur neceſſe eſt. iſtorum locorum conſiderationem aliquam habendam eſſe, in quibus maxime verſatur interrogatio & reſponſio. Quid enim promittitur in diſputatione? Ponere vera, falſa tollere, ab incertis adſenſionem cohibere. An igitur ſatis eſt, hoc ſolum noſſe? Satis, inquit. Ergo ei etiam, qui in uſu monetæ errare non vult, ſatis eſt, hoc audiſſe, probas drachmas eſſe accipiendas, adulterinas vero repudiandas? Non ſatis. Quid ergo huic adjungendum? Quid aliud, niſi facultas probas & adulterinas drachmas explorandi dijudicandique? Quapropter nec in diſputatione ſufficit audiſſe id quod dictum eſt; ſed exploratorem te fieri neceſſe eſt, &, quid verum ſit, quid falſum, quid incertum, poſſe dijudicare? Neceſſe. Poſthæc in diſputatione quid præcipitur? Id quod a te rectè conceſſis

con-

10 σοῦ καλῶς, παραδέχου. Ἄγε, ἀρκεῖ οὖν κἀν-
ταῦθα, τοῦτο γνῶναι; Οὐκ ἀρκεῖ· δεῖ δὲ μαθεῖν,
πῶς τί τισιν ἀκόλουθον γίνεται, καὶ πότε μὲν ἓν
11 ἑνὶ ἀκολουθεῖ, πότε δὲ πλείοσι κοινῇ. Μή ποτε
οὖν καὶ τοῦτο ἀναγκη προσλαβεῖν τὸν μέλλοντα ἐν
λόγῳ συνετῶς ἀναστραφήσεσθαι, καὶ αὐτόν τε ἀπο-
δείξειν ἕκαστα ἀποδέντα, καὶ τοῖς ἀποδεικνύουσι πα-
ρακολουθήσειν, μηδ' ὑπὸ τῶν σοφιζομένων διαπλανη-
12 θήσεσθαι, ὡς ἀποδεικνύοντων; Οὐκοῦν ἐλήλυθεν
ἡμῖν ἡ περὶ τῶν συναγόντων λόγων καὶ τρόπων
πραγματεία καὶ γυμνασία, καὶ ἀναγκαία πέφηνεν.
13 Ἀλλὰ δή ἐστιν ἐφ' ὧν δεδώκαμεν ὑγιῶς τὰ
λήμματα, καὶ συμβαίνει τι ἐξ αὐτῶν· ψεῦδος
14 δὲ ὄν, οὐδὲν ἧττον συμβαίνει. Τί οὖν μοι καθή-
κει ποιεῖν; προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος; Καὶ πῶς οἷόν
15 τε; Ἀλλὰ λέγειν, ὅτι, Οὐχ ὑγιῶς παρεχώρησα
τὰ

consequens fuerit, admittendum tibi esse. Age, numquid & hic satis est, hoc præceptum nosse? Non satis: sed addiscendum, quomodo aliquid aliquibus sit consectarium, & quando unum sit uni consequens, quando pluribus conjunctim. Videndum igitur, ne & hoc adsumendum ei sit, qui scienter in disputationibus versari velit, ut & ipse singula demonstrare possit quæ tradit, & demonstrationes aliorum intelligat, neque a sophistis, tamquam demonstrantibus, decipiatur. Inde itaque venit nobis tractatio atque exercitatio concludentium rationum modorumque, & necessaria visa est.

At vero fit interdum, ut, quas propositiones recte concessimus, ex iis aliquid concludatur, quod falsum est, neque tamen eo minus inde concluditur. Quid igitur mihi convenit ut faciam? Num admittam mendacium? Id vero quî possim? An dicam, ea quibus adsensus eram, non recte fuisse a me concessa? Atqui

τὰ ὡμολογημένα; Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτο δίδοται. Ἀλλ' ὅτι οὐ συμβαίνει διὰ τῶν παρακεχωρημένων; Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δίδοται. Τί οὖν ἐπὶ τούτων 16
ποιητέον; ἢ μή ποτε, ὡς οὐκ ἀρκεῖ τὸ δανείσασθαι πρὸς τὸ ὅτι ὀφείλειν, ἀλλὰ δεῖ προσεῖναι καὶ τὸ ἐπιμένειν ἐπὶ τοῦ δανείου, καὶ μὴ διαλελύσθαι αὐτό· οὕτως οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὸ δεῖν παραχωρεῖν τὸ ἐπιφερόμενον, τὸ δεδωκέναι τὰ λήμματα, δεῖ δ' ἐπιμένειν ἐπὶ τῆς παραχωρήσεως αὐτῶν. καὶ δὴ μενόντων μὲν αὐτῶν εἰς τέλος ὁποῖα παρε- 17
χωρήθη, πᾶσα ἀνάγκη ἡμᾶς ἐπὶ τῆς παραχωρήσεως ἐπιμένειν, καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς προσδέχε- 18
σθαι· μὴ μενόντων δὲ αὐτῶν ὁποῖα παρεχωρήθη, καὶ ἡμᾶς πᾶσα ἀνάγκη τῆς παραχωρήσεως ἀφίστασθαι, καὶ τοῦ τὸ ἀνακόλουθον τοῖς αὐτῶν λόγοις προσδέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν ἔτι, οὐδὲ καθ' ἡμας συμ- 19
βαίνει

Atqui ne hoc quidem datur. An, ex eis quæ conceſſa fuerint, hæc non effici? At neque hoc datur. Quid igitur in his faciendum? Vide an non, quemadmodum ad hoc, ut adhuc debeas, non ſatis eſt te mutuo ſumſiſſe, ſed illud etiam accedat oportet, ut ære alieno obſtrictus manſeris, & debitum nondum diſſolveris; ſic, ut tenearis ad concedendum id quod infertur, non ſatis ſit conceſſiſſe te pronunciata quæ ſunt ab altero poſita, verum etiam perſiſtendum ſit in eorum conceſſione. Et quod ſi illa quidem ad extremum uſque talia permanſerint, qualia ſunt conceſſa; omnino neceſſarium eſt, conceſſionem noſtram ratam nos habere, & id quod eſt illis conſequens amplecti: quod ſi vero talia non permanſerint, qualia ſunt conceſſa; nos etiam omnino neceſſarium eſt a conceſſione diſcedere, & id, quod ex noſtris rationibus non conſequitur, minime amplecti. Neque enim ad nos jam pertinet, neque arbitratu

noſtro

βαίνει τοῦτο τὸ ἐπιφερόμενον, ἐπειδὴ τῆς συγχωρήσεως τῶν λημμάτων ἀπέστημεν. Δεῖ οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λημμάτων ἱστορῆσαι, καὶ τὴν τοιαύτην μεταβολήν τε καὶ μετάπτωσιν αὐτῶν, καθ' ἣν ἐν αὐτῇ τῇ ἐρωτήσει, ἢ τῇ ἀποκρίσει, ἢ τῷ συλλελογίσθαι, ἤ τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, λαμβάνοντα τὰς μεταπτώσεις, ἀφορμὴν παρέχει τοῖς ἀνοήτοις τοῦ ταράσσεσθαι, μὴ βλέπουσι τὸ ἀκόλουθον. Τίνος ἕνεκα; Ἵν' ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ μὴ παρὰ τὸ καθῆκον, μηδὲ συγκεχυμένως ἀναστρεφώμεθα.

Καὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τε τῶν ὑποθέσεων, καὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων. ἀναγκαῖον γὰρ ἔστιν ὅτε αἰτῆσαί τινα ὑπόθεσιν, ὥσπερ ἐπιβάθραν τῷ ἑξῆς λόγῳ. Πᾶσαν οὖν τὴν δοθεῖσαν παραχωρητέον, ἢ οὐ πᾶσαν; καὶ, εἰ οὐ πᾶσαν, τίνα; Παραχωρήσαντι δὲ, μετέον

noſtro concluditur quod infertur, poſtquam a conceſſione ſumtionum receſſerimus. Eſt igitur etiam hujuſmodi propoſitionum ratio, earumque mutatio & tranſitio *(ex alia ſententia in aliam)* diligenter cognoſcenda; qua illæ, dum ſive in ipſa interrogatione, ſive in reſponſione, ſive in concludendo ſyllogiſmo, ſive in alio hujusmodi genere, mutationem aliquam accipiunt, occaſionem perturbationis præbent incogitantibus, qui non vident quid rem quamque conſequatur. Quâ de cauſſâ id curare debemus? Ne in hoc loco contra id quod convenit, ne turbulenter atque temere verſemur.

Atque idem & in hypotheſibus & hypotheticis argumentationibus eſt ſervandum. Aliquando enim neceſſe eſt, hypotheſin poſtulare, quâ, veluti ponte quodam, ad ea quæ ſequuntur tranſeatur. Numquid ergo quælibet data hypotheſis concedenda eſt, aut non quælibet? quod ſi non quælibet, quænam? Si

νετέον εἰσάπαν ἐπὶ τῆς τηρήσεως; ἢ ἔστιν ὅτε ἀποστατέον, τὰ δ' ἀκόλουθα προσδεκτέον, καὶ τὰ μαχόμενα οὐ προσδεκτέον; Ναί. Ἀλλὰ λέγει τις, ὅτι, Ποιήσω σε, δυνατοῦ δεξάμενον ὑπόθεσιν, ἐπ' ἀδύνατον ἀπαχθῆναι. πρὸς τοῦτον οὐ συγκαθήσει ὁ φρόνιμος, ἀλλὰ φεύξεται ἐξέτασιν καὶ κοινολογίαν; Καὶ τίς ἔτι ἄλλος ἐστὶ λόγῳ χρηστικὸς, καὶ δεινὸς ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει, καὶ νὴ Δία ἀνεξαπάτητός τε καὶ ἀσόφιστος; Ἀλλὰ συγκαθήσει μὲν, οὐκ ἐπιστραφήσεται δὲ τοῦ μὴ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἀναστρέφεσθαι ἐν λόγῳ; Καὶ πῶς ἔτι ἔστι τοιοῦτος, οἷον αὐτὸν ἐπινοοῦμεν; Ἀλλ' ἄνευ τινὸς τοιαύτης γυμνασίας καὶ παρασκευῆς φυλάττειν οἷός τε ἐστὶ τὸ ἕξῆς; Τοῦτο δεικνύτωσαν, καὶ παρέλκει τὰ θεωρήματα ταῦτα πάντα, ἄτοπα

Si vero concesseris; estne quovis modo in eo tenendo perseverandum? an aliquando ab eo recedendum, ac consequentia quidem admittenda sunt, pugnantia vero repudianda? Certe. At efficiam, inquit aliquis, ut, admissa hypothesi rei quae fieri possit, ad id perducaris quod fieri nequit. Cum hoc homine vir prudens prorsus non congredietur? sed ejus disputationem & colloquium fugiet? At quis alius supereſt, qui uti ratiocinatione possit? quis interrogandi & respondendi peritus, atque adeo talis, ut neque decipi, neque fallaci conclusione in fraudem illici possit? Imo, congredietur quidem cum eo? sed hoc non curabit, ne temere ac fortuito in disputatione versetur? Quo pacto ergo adhuc talis est, qualem eum esse oportere intelligimus? At sine tali aliqua exercitatione & praeparatione poterit id, quod cuique consequens est, tenere? Ostendant hoc; & fatebimur supervacaneas esse omnes istas speculationes, absurdas, & a notione, quam de viro probo gravique in-

for-

πα ἦν καὶ ἀνακόλουθα τῇ προλήψει τοῦ σπουδαίου.

30 Τί ἔτι ἀργοὶ καὶ ῥάθυμοι καὶ νωθροί ἐσμεν, καὶ προφάσεις ζητοῦμεν, καθ' ἃς οὐ πονήσομεν, οὐδ' ἀγρυπνήσομεν, ἐξεργαζόμενοι τὸν αὐτῶν λό-
31 γον; -- Ἂν οὖν ἐν τούτοις πλανηθῶ, μή τι τὸν πατέρα ἀπέκτεινα; -- Ἀνδράποδον, ποῦ γὰρ ἐνθάδε πατὴρ ἦν, ἵν' αὐτὸν ἀποκτείνῃς; τί οὖν ἐποίησας; ὃ μόνον ἦν κατὰ τὸν τόπον ἁμάρτημα,
32 τοῦτο ἡμάρτηκας. Ἐπεί τοι τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐγὼ Ῥείφῳ εἶπον, ἐπιτιμῶντί μοι, ὅτι τὸ παραλειπόμενον ἐν ἐν συλλογισμῷ τινι οὐχ εὕρισκον· Μὴ γὰρ, ἔφην, τὸ Καπιτώλιον ἐνέπρησα; ὁ δ', Ἀνδράποδον, ἔφη, ἐνθάδε τὸ παραλειπόμενον Καπι-
33 τώλιόν ἐστιν; Ἦ ταῦτα μόνα ἁμαρτήματά ἐστι, τὸ Καπιτώλιον ἐμπρῆσαι, καὶ τὸν πατέρα ἀποκτεῖναι; τὸ δ' εἰκῇ καὶ μάτην καὶ ὡς ἔτυχεν χρῆσθαι ταῖς φαντασίαις ταῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ παρακολου-

formatam animo habemus, alienas.

Quid adhuc inertes, focordes, ignavi sumus, & fugiendi laboris vigilarumque causas quæritamus? neque vigilabimus, ut rationem expoliamus nostram? — — Si ergo in his aberraro, numquid patrem occîdi? — — Mancipium, ubi hîc pater erat, ut eum occideres? Quid ergo feciſti? Quod unum hujus loci delictum erat, in eo deliquiſti. Nam hoc ipsum & ego Rufo dicebam, objurganti me, quòd id, quod syllogiſmo quodam prætermiſſum erat, non reperiſſem: Numquid, inquam, Capitolium incendi? At ille: Mancipium, inquit, anne, quòd hîc prætermittitur, Capitolium eſt? Aut eane ſola delicta ſunt, incendiſſe Capitolium, & occidiſſe patrem? temere autem & fruſtrà, fortuitóque ſuis uti viſis,

καλουθεῖν λόγῳ, μηδ' ἀποδείξει, μηδὲ σοφίσματι, μηδ' ἁπλῶς βλέπειν. τὸ καθ' αὑτὸν καὶ οὐ καθ' αὑτὸν ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει· τούτων δ' οὐδέν ἐστιν ἁμάρτημα;

ΚΕΦ. η'.

Ὅτι αἱ Δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφαλεῖς.

Καθ' ὅσους τρόπους μεταλαμβάνειν ἐστὶ τὰ ἰσοδυναμοῦντα ἀλλήλοις· κατὰ τοσούτους καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐπιχειρημάτων τε καὶ ἐνθυμημάτων ἐν τοῖς λόγοις ἐκποιεῖ μεταλαμβάνειν. οἷον φέρε 2
τὸν τρόπον τοῦτον· Εἰ ἐδανείσω, καὶ μὴ ἀπέδωκας, ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον· οὐχὶ ἐδανείσω μὲν, καὶ οὐκ ἀπέδωκας· οὐκοῦν οὐ μὴν ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον. Καὶ τοῦτο οὐδενὶ μᾶλλον προσ- 3
ήκει, ἢ τῷ φιλοσόφῳ, ἐμπείρως ποιεῖν. εἴπερ γὰρ ἀτε-

visis, neque argumentationem aut demonstrationem aut captionem intelligere; neque omnino videre in interrogatione & responsione, quid nostris positis vel concessis consentaneum sit, quid non: in nulla vero harum rerum inest peccatum?

CAP. VIII.

Facultates non sine periculo esse hominibus ineruditis.

Quot modis æquipollentia variari possunt; totidem modis etiam epicherematum & enthymematum species in differendo possunt variari. Exemplo sit modus hicce: *Si mutuatus es, et non reddidisti, debes mihi pecuniam. Atqui non mutuatus es, nec reddidisti. Non ergo pecuniam mihi debes.* Et hoc dextrè facere, nemini magis, quam philosopho convenit. Nam si enthy-

ἀτελὴς συλλογισμός ἐστι τὸ ἐνθύμημα, δῆλον ὅτι ὁ περὶ τὸν τέλειον συλλογισμὸν γεγυμνασμένος, οὗτος ἂν ἱκανὸς εἴη καὶ περὶ τὸν ἀτελῆ οὐδὲν ἧττον.

4 Τί ποτ' οὖν οὐ γυμνάζομεν αὐτούς τε καὶ ἀλ-
5 λήλους τὸν τρόπον τοῦτον; Ὅτι νῦν, καί τοι μὴ γυμναζόμενοι περὶ ταῦτα, μηδ' ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἤθους ὑπό γε ἐμοῦ περισπώμενοι, ὅμως
6 δ' οὐδὲν ἐπιδίδομεν εἰς καλοκἀγαθίαν. τί οὖν χρὴ προσδοκᾶν, εἰ καὶ ταύτην τὴν ἀσχολίαν προσλάβοιμεν; καὶ μάλισθ', ὅτι οὐ μόνον ἀσχολία τις ἀπὸ τῶν ἀναγκαιοτέρων αὕτη προσγένοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ οἰήσεως ἀφορμὴ, καὶ τύφου, οὐχ ἡ τυχοῦ-
7 σα. μεγάλη γάρ ἐστι δύναμις ἡ ἐπιχειρητικὴ καὶ πιθανολογικὴ, καὶ μάλιστ' εἰ τύχοι γυμνασίας ἐπιπλέον, καί τινα καὶ εὐπρέπειαν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων
8 προσλάβοι. ὅτι καὶ ἐν τῷ καθόλου πᾶσα δύναμις ἐπι-

enthymema imperfectus eſt ſyllogiſmus; intelligitur, eum, qui in perfecto ſyllogiſmo eſt exercitatus, in imperfecto etiam nihilo minus fore ſatis inſtructum.

Cur igitur non & noſmetipſos & nos inter nos in hoc genere exercemus? Quia nunc, etſi in his non exercemur, neque a cura morum, per me quidem, avellimur; tamen virtute nihilo reddimur auctiores. Quid ergo exſpectandum foret, ſi & iſtam occupationem adjungeremus? & præſertim, cum ea non modo a rebus magis neceſſariis nos abſtractura eſſet, ſed & arrogantiæ & inſolentiæ occaſio non parva inde acceſſura. Magna enim vis eſt argumentandi & probabiliter diſputandi; eoque major, ſi exercitatione diuturnâ acuatur, atque etiam bella quædam verborum ſpecies accedat. Nam & in univerſum quælibet facultas hominibus indoctis

&

ἐπισφαλὴς, τοῖς ἀπαιδεύτοις καὶ ἀσθενέσι προσγενομένη, πρὸς τὸ ἐπαίρεσθαι καὶ χαυνοῦσθαι ἐπ' αὐτῇ. Ποίᾳ γὰρ ἂν τις ἔτι μηχανῇ πείσειε τὸν νέον 9
τὸν ἐν τούτοις διαφέροντα, ὅτι οὐ δεῖ προσθήκην αὐτὸν ἐκείνων γενέσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτῷ προσθεῖναι; αὐχὶ δὲ πάντας τοὺς λόγους τούτους κατα- 10
πατήσας, ἐπῳδμένος ἡμῶν καὶ πεφυσημένος περιπατεῖ, μηδ' ἀνεχόμενος ἄν τις ἅπτηται αὐτοῦ, ὑπομιμήσκων, τίνος ἀπολελειμμένος, ποῦ ἀποκέκλικε;

Τί οὖν; Πλάτων φιλόσοφος οὐκ ἦν; Ἱπποκράτης γὰρ ἰατρὸς οὐκ ἦν; Ἀλλ' ὁρᾷς πῶς φράζει Ἱπποκράτης. Μή τι οὖν Ἱπποκράτης οὕτω 12
φράζει, καθὸ ἰατρός ἐστι; τί οὖν μιγνύεις πράγματα, ἄλλως ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων συνδραμόντα; Εἰ δὲ καλὸς ἦν Πλάτων καὶ ἰσχυρός· ἔδει 13
καἰμὲ καθήμενον ἐκπονεῖν, ἵνα καλὸς γένωμαι, ἢ ἵνα ἰσχυρός· ὡς τοῦτο ἀναγκαῖον πρὸς φιλοσοφίαν,

& infirmis periculum adfert, ne propter illam efferantur & insolescant. Nam quâ ratione adolescenti his rebus præstanti persuadeas, non oportere ipsum accessionem fieri illarum facultatum, sed illas tamquam accessionem adjungere sibi? An non rationibus his omnibus conculcatis, elatus & inflatus nobis obambulabit, neque feret eum qui admonere instituat, quibus rebus omissis, ad quas defluxerit?

Quid ergo? Plato philosophus non fuit? *(Vicissim quæro ego ex te:)* Hippocrates medicus non fuit? At vides, quomodo loquitur Hippocrates. An ergo Hippocrates sic loquitur, quatenus medicus est? quid ergo res misces, fortuito in iisdem hominibus conjunctas? Quod si formosus fuit Plato, & robustus; idcirco mihi quoque sedulo elaborandum fuit, ut formosus evaderem, aut ut robustus? Quasi vero ad phi-

φίαν, ἐπεί τις φιλόσοφος ἅμα καὶ καλὸς ἦν καὶ
14 φιλόσοφος; οὐ θέλεις αἰσθάνεσθαι καὶ διακρίνειν
κατὰ τί οἱ ἄνθρωποι γίνονται φιλόσοφοι, καὶ τίνα
ἄλλως αὐτοῖς πάρεστιν; ἄγε, εἰ δ' ἐγὼ φιλόσο-
15 φος ἦμην, ἔδει ὑμᾶς καὶ χωλοὺς γενέσθαι; Τί
οὖν; ἀναιρῶ τὰς δυνάμεις ταύτας; μὴ γένοιτο·
16 οὐδὲ γὰρ τὴν ὁρατικήν. Ὅμως δ', ἂν μου πυνθάν-
ῃ, τί ἐστιν ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου· οὐκ ἔχω σοι
ἄλλο εἰπεῖν, ἢ ὅτι ποιαί προαιρέσεις φαντασιῶν.

ΚΕΦ. Θ'.

Πῶς ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπίλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς.

Εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ τὰ περὶ τῆς συγγενείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὑπὸ τῶν φιλοσόφων·

losophiam id neceſſario requiratur; quoniam philoſophus aliquis ſimul & formoſus fuit & philoſophus? Non diſcernes atque animadvertes, quid ſit, quo homines fiant philoſophi, & quæ res aliunde & per alias cauſſas iis inſint? Agè vero, ſi ego philoſophus eſſem; voſne etiam claudos fieri oporteret? Quid ergo? tollo facultates iſtas? Abſit; neque enim videndi facultatem tollo. Attamen ſi me roges, quod ſit hominis bonum; aliud non habeo quod dicam, niſi certum quoddam viſorum animi inſtitutum.

CAP. IX.

Qua ratione ab eo, quod cognationem habemus cum Deo, progrediare ad reliqua.

Si vera ſunt hæc, quæ de cognatione Dei & homi-

num a philoſophis dicuntur; quid aliud hominibus eſt

σόφων· τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Διὰ τί γὰρ λέγεις Ἀθη- 2
ναῖον ἑαυτὸν, οὐχὶ δ' ἐξ ἐκείνης μόνον τῆς γωνίας, εἰς ἣν ἐρρίφη γεννηθέν σου τὸ σωμάτιον; ἢ 3
δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου, καὶ περιέχοντος οὐ μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν γωνίαν καὶ ὅλην σου τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς, ὅθεν σου τὸ γένος τῶν προγόνων εἰς σὲ κατελήλυθεν, ἐντεῦθεν ποθὲν καλεῖς σεαυτὸν Ἀθηναῖον καὶ Κορίνθιον; Ὁ τοίνυν τῇ 4
διοικήσει τοῦ κόσμου παρηκολουθηκὼς, καὶ μεμαθηκὼς, ὅτι τὸ μέγιστον καὶ κυριώτατον καὶ περιεκτικώτατον πάντων τοῦτό ἐστι τὸ σύστημα τὸ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, ἀπ' ἐκείνου δὲ τὰ σπέρματα καταπέπτωκεν οὐκ εἰς τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν μόνον, οὐδ' εἰς τὸν πάππον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα μὲν τὰ

est reliquum, quam Socraticum illud, ut interrogatus, cujas sis, numquam te Athenienſem aut Corinthium esse respondeas, sed Mundanum? Cur enim te Athenienſem nominas, ac non potius ex illo duntaxat angulo, in quem projectum fuit tuum cùm nasceretur corpusculum? Sane perspicuum est, nomen Athenienſis aut Corinthii te tibi sumere ab eo loco, cujus major est auctoritas, quique non illum solum angulum, universamque tuam domum continet, sed etiam illud omnino spatium, unde majorum tuorum genus ad te propagatum est. Quicumque igitur mundi administrationem animo atque intelligentiâ complexus est, didicitque, hanc esse maximam, & longe omnium præcipuam, latissimeque patentem congregationem, quæ constat ex hominibus & Deo; ab hoc vero semina non solum in patrem meum aut avum delapsa esse, sed in cuncta quæ in terra generantur

na-

ἐπὶ γῆς γεννώμενά τε καὶ φυόμενα, προηγουμένως
5 δ' εἰς τὰ λογικά· (ὅτι κοινωνεῖν μόνον ταῦτα πέ-
φυκε τῷ Θεῷ τῆς συναναστροφῆς, κατὰ τὸν λό-
6 γον ἐπιπεπλεγμένα·) διατί μὴ εἴπῃ τις αὐτὸν
Κόσμιον; διατί μὴ υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διατί δὲ φοβη-
7 θήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις; Ἀλλὰ
πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα ἡ συγγένεια, ἢ ἄλλον τι-
νὰ τῶν μέγα δυναμένων ἐν Ῥώμῃ, ἱκανὴ παρέ-
χειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας εἶναι, καὶ ἀκαταφρο-
νήτους, καὶ δεδοικότας μηδ' ὁτιοῦν· τὸ δὲ τὸν
Θεὸν ποιητὴν ἔχειν, καὶ πατέρα, καὶ κηδεμόνα,
8 οὐκέτι ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Καὶ
πόθεν φάγω, φησὶ, μηδὲν ἔχων; Καὶ πῶς οἱ δοῦ-
λοι, πῶς οἱ δραπέται, τίνι πεποιθότες ἐκεῖνοι, ἀπ-
αλλάττονται τῶν δεσποτῶν; τοῖς ἀγροῖς, ἢ τοῖς
οἰκέταις, ἢ τοῖς ἀργυρώμασιν; οὐδενὶ, ἀλλ' ἑαυ-
9 τοῖς· καὶ ὅμως οὐκ ἐπιλείπουσιν αὐτοὺς τροφαί. τὸν
δὲ φιλόσοφον ἡμῖν δεήσει ἄλλοις θαῤῥοῦντα καὶ
ἐπαναι-

nascunturque, præcipue vero in ea quæ sunt ratione prædita: (quippe hæc sola ad communitatem consuetudinemque cum Deo nata sunt, per ipsam rationem cum eo conjuncta:) cur quis se Mundanum non nominet? cur non Dei filium? cur quidquam, quod in rebus fiat humanis, timeat? At Cæsaris quidem cognatio, aut alterius alicujus qui multum Romæ potest, satis præsidii habebit, ut in tuto vivamus, & sine contemtu, omnique timore vacui: Deum vero cum habeamus auctorem, & patrem, & curatorem, hoc nos tristitiâ & timore non liberabit? At unde comedam, inquit, cum nihil habeam? Quonam vero modo servi, quo modo fugitivi, quâ illi re freti, suos deserunt dominos? num agris, num servis, aut argenteis vasis? nullâ aliâ re, nisi semetipsis: & tamen eis alimenta non desunt. Philosophum autem opor-

ἐπαναπαυόμενον ἀποδημεῖν, καὶ μὴ ἐπιμελεῖσθαι αὐτὸν αὑτοῦ, καὶ τῶν θηρίων τῶν ἀλόγων εἶναι χείρονα καὶ δειλότερον, ὧν ἕκαστον αὐτὸ αὑτῷ ἀρκούμενον, οὔτε τροφῆς ἀπορεῖ τῆς οἰκείας, οὔτε διεξαγωγῆς τῆς κατὰλλήλου καὶ κατὰ φύσιν;

Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι ἔδει καθῆσθαι τὸν πρεσβύτερον, ἐνταῦθα, οὐ τοῦτο μηχανώμενον, ὅπως μὴ ταπεινοφρονήσητε, μηδὲ ταπεινοὺς μηδ' ἀγεννεῖς τινας διαλογισμοὺς διαλογιεῖσθε αὐτοὶ περὶ ἑαυτῶν· ἀλλὰ μή τινες ἐμπίπτωσι τοιοῦτοι νέοι, οἳ ἐπιγνόντες τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς συγγένειαν, καὶ ὅτι δεσμά τινα τοῦτα προσηρτήμεθα, τὸ σῶμα καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ὅσα τούτων ἕνεκα ἀναγκαῖα ἡμῖν γίνεται εἰς οἰκονομίαν καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν τῷ βίῳ, ὡς βάρη τινὰ καὶ ἀνιαρὰ καὶ ἀβάσταχτα ἀποῤῥίψαι θέλωσι, καὶ ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς συγγε-

D 3 νεῖς,

oportebit ſcilicet, aliis confidentem & adquieſcentem, peregrinari, neque ipſum ſui curam gerere, ſed brutis animantibus eſſe deteriorem & timidiorem, quorum ſingula per ſe ſemetipſis contenta, neque proprio carent alimento, neque vitæ ratione naturæ ſuæ adcommodatâ atque conſentaneâ?

Equidem arbitrabar, ſenem hic ſedere oportuiſſe, non qui id ageret, ut ne humilibus effetis animis, neque ut humiles abjectoſve de vobis ſermones haberetis; ſed ne qui tales exiſterent adoleſcentes, qui cognatione, quæ cum Diis hominibus intercedat, agnitâ, quique intelligentes vincula quibus ſumus adſtricti, corpus nempe, & illius poſſeſſionem, & quæcumque propter hæc nobis ſunt ad vitam ſuſtentandam degendamque neceſſaria, iſta velut onera quædam moleſta & intolerabilia abjicere vellent, & ad ſuos cognatos abire. Atque hoc certamen præceptor veſter

&

12 νεῖς. καὶ τοῦτον ἔδει τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι τὸν διδάσκαλον ὑμῶν καὶ παιδευτήν, εἴ τις ἄρα ἦν· ὑμᾶς μὲν ἔρχεσθαι λέγοντας, Ἐπίκτητε, οὐκέτι ἀνεχόμεθα μετὰ τοῦ σωματίου τούτου δεδεμένοι, καὶ τοῦτο τρέφοντες καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες, καὶ καθαίροντες, εἶτα δι' αὐτὸ συμ-
13 περιφερόμενοι τοῖσδε καὶ τοῖσδε. οὐκ ἀδιάφορα ταῦτα, καὶ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς; καὶ ὁ θάνατος οὐ κακός; καὶ συγγένειάν τινες τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, κἀ-
14 κεῖθεν ἐληλύθαμεν; ἄφες ἡμᾶς ἀπελθεῖν, ὅθεν ἐληλύθαμεν· ἄφες λυθῆναί ποτε τῶν δεσμῶν
15 τούτων, τῶν ἐξηρτημένων καὶ βαρούντων. ἐνταῦθα λῃσταί, καὶ κλέπται, καὶ δικαστήρια, καὶ οἱ καλούμενοι τύραννοι, δοκοῦντες ἔχειν τινὰ ἐφ' ἡμῖν ἐξουσίαν, διὰ τὸ σωμάτιον καὶ τὰ τούτου κτήματα· ἄφες δείξωμεν αὐτοῖς, ὅτι οὐδενὸς
16 ἔχουσιν ἐξουσίαν. Ἐμὲ δὲ ἐν τῷδε λέγειν, ὅτι, Ἄνθρω-

& inſtitutor, ſi modo eſſet ille aliquis, decertare debebat; ut vos quidem eum adiretis, dicentes: „Epi-„ctete, nos corpuſculi hu-„jus vincula tolerare diu-„tius non poſſumus, cibo „ſcilicet potuque reficien-„tes, & quietem præben-„tes, & repurgantes, & „propter ipſum aliis atque „aliis noſmet adcommodan-„tes. Annon indifferentia „ſunt iſta, & nihil ad nos? „nonne mors mala non „eſt? nonne quædam cum „Deo nobis eſt cognatio, „atque inde huc deveni-„mus? Permitte nobis, ut „illuc abeamus, unde veni-„mus: permitte, ut his li-„beremur vinculis, quibus „adſtricti ſumus & prægra-„vati. Hic latrones, fu-„res, tribunalia, quique „tyranni adpellantur, pote-„ſtatem aliquam in nos, „propter corpuſculum, il-„liuſque poſſeſſiones, ſe „exiſtimantes habere: ſine, „eis oſtendamus, nihil eos „habere poteſtatis." Me vero

Ἄνθρωποι ἐκδέχεσθε τὸν Θεόν. ὅταν ἐκεῖνος σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότ' ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀνάσχεσθε ἐνοικοῦντες ταύτην τὴν χώραν, εἰς ἣν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν. ὀλίγος ἆρα χρόνος οὗτος ὁ τῆς 17
εἰκήσεως, καὶ ῥᾴδιος τοῖς οὕτω διακειμένοις. ποῖος γὰρ ἔτι τύραννος, ἢ ποῖος κλέπτης, ἢ ποῖα δικαστήρια φοβερὰ τοῖς οὕτω παρ' οὐδὲν πεποιημένοις τὸ σῶμα καὶ τὰ τούτου κτήματα; μείνατε, μὴ ἀλογίστως ἀπέλθητε. . . .

Τοιοῦτόν τι ἔδει γίνεσθαι παρὰ τοῦ παιδευ- 18
τοῦ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν νέων. Νῦν δὲ τί γίνεται; 19
νεκρὸς μὲν ὁ παιδευτής, νεκροὶ δ' ὑμεῖς. ὅταν χορτασθῆτε σήμερον, καθήσθε κλάοντες περὶ τῆς αὔριον, πόθεν φάγητε. Ἀνδράποδον, ἂν σχῇς, ἔξεις· ἂν μὴ 20
σχῇς, ἐξελεύσῃ· ἤνοικται ἡ θύρα. τί πενθεῖς; ποῦ ἔτι

vero ad hæc dicere oportebat: „Exſpectate, ô homines, Deum! Cum ille „ſignificârit, & hoc miniſterio vos liberârit, tunc „ad eum emigrabitis: in „præſentia vero habitationem hanc locumque tolerate, in quo quemque veſtrûm ipſe conſtituit. Breve quidem tempus hujus„ce habitationis, nec iis difficile, qui ſic animo ſunt „adfecti; nam quis jam tyrannus, qui fur, aut quæ „tribunalia formidoloſa his, „qui corpus ejuſque poſſeſ„ſiones ita nihili faciunt? „Manete, nec temere diſcedatis!“

Tali quodam modo præceptor cum ingenuis adoleſcentibus agere debebat. Nunc vero quid fit? Emortuus eſt præceptor; emortui & vos. Poſtquam hodie ſaturati eſtis, ſedetis flentes de craſtino, undenam cibum ſitis habituri. Mancipium! ſi habueris, habebis: ſi non habueris, e vitâ exibis: aperta eſt janua. Quid luges? ubi jam

τόπος δακρύων; τίς ἔτι κολακείας ἀφορμή; διατί ἄλλος ἄλλῳ φθονήσει; διατί πολλὰ κεκτημένους θαυμάσει, ἢ τοὺς ἐν δυνάμει τεταγμένους, μάλιστ' 21 ἂν καὶ ἰσχυροὶ ὦσι καὶ ὀργίλοι; τί γὰρ ἡμῖν ποιήσουσιν; ἃ δύνανται ποιῆσαι, τούτων οὐκ ἐπιστρεψόμεθα· ὧν ἡμῖν μέλει, ταῦτα οὐ δύνανται. τίς 22 οὖν ἔτι ἄρξει τοῦ οὕτω διακειμένου; Πῶς Σωκράτης εἶχε πρὸς ταῦτα; πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ὡς ἔδει 23 τὸν πεπεισμένον ὅτι ἐστὶ τῶν Θεῶν συγγενής; Ἄνμοι λέγητε, φησὶ, νῦν, ὅτι ἀφίεμέν σε ἐπὶ τούτοις, ὅπως μηκέτι διαλέξῃ τούτους τοὺς λόγους οὓς μέχρι νῦν διελέγου, μηδὲ παρενοχλήσῃς ἡμῶν τοῖς νέοις, 24 μηδὲ τοῖς γέρουσιν· ἀποκρινοῦμαι, ὅτι γελοῖοί ἐστε, οἵ τινες ἀξιοῦτε, εἰ μέν με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἴς τινα τάξιν, ὅτι ἔδει με τηρεῖν ταύτην καὶ φυλάττειν, καὶ μυριάκις πρότερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτήν· εἰ

jam locus eſt lacrymis? quæ jam adulationis occaſio? quamobrem alter alteri invidebit? quamobrem locupletes aut potentes demirabitur, præſertim ſi & robuſti ſint & iracundi? Quid enim nobis facient? quæ illi poſſunt, ea nos nihil curamus: quæ nobis curæ ſunt, in his illi nihil poſſunt. Quis igitur homini ſic adfecto imperabit? Quomodo in his ſe præſtitit Socrates? quonam alio modo niſi quo eum decebat, qui ſe Diis cognatum eſſe perſuaſum habuit? „Si „mihi (inquit) nunc dica„tis: Eâ lege te dimittimus, „ut miſſas facias diſputatio„nes iſtas, quibus hacte„nus es uſus, neque vel „adoleſcentibus vel ſenibus „noſtris ſis moleſtus; re„ſpondebo, ridiculos eſſe „vos, qui quidem cenſea„tis, ſi me veſter imperator „aliquâ in ſtatione collocâſ„ſet, eam mihi ſervandam „eſſe tuendamque, & mil„lies ante oppetendam „mortem, quam eam ſta„tionem deſerendam: ſi „vero

ἀ δ' ὁ Θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ κατατέταχε, ταύτην δ' ἐγκαταλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. Τοῦτ' 25
ἔστιν ἄνθρωπος ταῖς ἀληθείαις συγγενὴς τῶν Θεῶν.
Ἡμεῖς οὖν ὡς κοιλίαι, ὡς ἔντερα, ὡς αἰδοῖα, οὕτω 26
περὶ αὐτῶν διανοούμεθα· ὅτι φοβούμεθα, ὅτι ἐπιθυμοῦμεν· τοὺς εἰς ταῦτα συνεργεῖν δυναμένους κολακεύομεν, τοὺς αὐτοὺς τούτους δεδοίκαμεν.

Ἐμέ τις ἠξίωσεν ὑπὲρ αὐτοῦ γράψαι εἰς τὴν 27
Ῥώμην, ὡς ἐδόκει τοῖς πολλοῖς, ἠτυχηκὼς, καὶ πρότερον μὲν ἐπιφανὴς ὢν καὶ πλούσιος, ὕστερον δ' ἐκπεπτωκὼς ἁπάντων, καὶ διάγων ἐνταῦθα. καὶ γὰ 28
ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ ταπεινῶς. ὁ δ' ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀπέδωκέ μοι αὐτὴν, καὶ ἔφη· ὅτι, Ἐγὼ βοηθηθῆναί τι ὑπὸ σου ἤθελον, οὐχὶ ἐλεηθῆναι· κακὸν δέ μοι εὐθέν ἐστιν.

Οὕτω καὶ Ῥοῦφος, πειράζων με, εἰώθει λέγειν· 29
Συμβήσεταί σοι τοῦτο καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ δεσπότου.

„vero Deus quamdam mihi „ſtationem vitæque ratio„nem adſignârit, eam vero „eſſe relinquendam.“ Hoc demum eſt, hominem eſſe Diis immortalibus cognatum. At nos non ſecus, ac ſi ventres, ac ſi inteſtina, ac ſi pudenda eſſemus, de nobis ipſis cogitamus: ſic timemus, ſic cupimus; &, qui in hæc aliquam habent poteſtatem, his adulamur, eosdemque metuimus.

Petierat a me nonnemo, ut ſuâ cauſſâ Romam ſcriberem; vir, ut vulgo videbatur, adverſâ fortunâ preſſus, cum prius illuſtris fuiſſet & dives, poſtea vero his omnibus ſpoliatus vitam hic ageret. Ego literas pro eo ſcripſi ſubmiſſius; quibus ille lectis, mihi redditiſque, ait: Adjumenti aliquid a te petieram, non commiſerationem; mali enim nihil mihi accidit.

Sic & Rufus, tendandi mei cauſſâ, dicere ſolebat: Hoc & illud ab hero tibi accidet. Meque reſpon-

dente,

30 Καὶμοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινομένου, ὅτι ἀνθρώπινα· Τί οὖν, ἔφη, ἐκεῖνον παρακαλῶ, παρὰ σοῦ αὐτὰ
31 λαβεῖν δυνάμενος; Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτοῦ τις ἔχει, περισσὸς καὶ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβά-
32 νων. Ἐγὼ οὖν ἔχων ἐξ ἐμαυτοῦ λαβεῖν τὸ μεγαλόψυχον καὶ γενναῖον, ἀγρὸν παρὰ σοῦ λάβω, καὶ ἀργύριον, ἢ ἀρχήν τινα; μὴ γένοιτο. οὐχ οὕ-
33 τως ἀναίσθητος ἔσομαι τῶν ἐμῶν κτημάτων. Ἀλλ' ὅταν τις ᾖ δειλὸς καὶ ταπεινὸς, ὑπὲρ τούτου τί ἄλλο, ἢ ἀναίγκη γράφειν ἐπιστολὰς, ὡς ὑπὲρ νε-
34 κροῦ; Τὸ πτῶμα ἡμῖν χάρισαι τοῦ δεῖνος, καὶ ξέστην αἵματίου. Τῷ γὰρ ὄντι πτῶμά ὁ τοιοῦτός ἐστι, καὶ ξέστης αἵματίου· πλέον δ' οὐδέν. εἰ δ' ἦν πλέον τι, ᾐσθάνετ' ἄν, ὅτι ἄλλος δι' ἄλλον οὐ δυστυχεῖ.

ΚΕΦ.

dente, humana ea esse: Quid ergo, inquit, ab illo peto, cum a te impetrare possim? Revera enim, quod quis a seipso habet, vanus est atque ineptus, ab alio si accipiat. Ego igitur cum magnum & generosum animum a meipso accipere possim, a te agrum & argentum, aut magistratum accipiam? Absit! equidem non ero mearum possessionum adeo ignarus. Sed si quis timidus fuerit atque abjectus, pro eo quid aliud necesse est, quam ut veluti pro emortuo scribantur literæ? hoc modo: Istius cadaver dona nobis, & misselli sanguinis sextarium. Talis enim homo revera cadaver est, & sanguinis sextarius; prætereaque nihil: si quid enim amplius esset, alium propter alium non esse miserum intelligeret.

CAP.

ΚΕΦ. ι'.

Πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας.

Εἰ οὕτω σφοδρῶς συνετετάμεθα περὶ τὸ ἔργον τὸ ἑαυτῶν, ὡς οἱ ἐν Ῥώμῃ γέροντες περὶ ἃ ἐσπουδάκασι, τάχα ἄν τι ἠνύομεν καὶ αὐτοί. Οἶδα 2
ἐγὼ πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἐμοῦ, τὸν νῦν ἐπὶ τοῦ σίτου ὄντα ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὅτε ταύτῃ παρῆγεν ἀπὸ τῆς Φυγῆς ἀναστρέφων, οἷα εἰπέ μοι, κατατρέχων τοῦ προτέρου ἑαυτοῦ βίου, καὶ περὶ τῶν ἑξῆς ἐπαγγελλόμενος, ὅτι ἄλλο οὐδὲν ἀναβὰς σπουδάσει, ἢ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀταραξίᾳ διεξαγαγεῖν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου· Πόσον γὰρ ἔτι ἐστὶν ἐμοὶ τὸ λοιπόν; Κἀγὼ ἔλεγον αὐτῷ, ὅτι οὐ ποιήσεις· ἀλλ' ὀσφρανθεὶς μόνον τῆς Ῥώμης, ἀπάντων τούτων ἐπιλήσῃ. ἂν δὲ καὶ εἰς αὐλὴν πάροδός τις 3
δίδω-

CAP. X.

In eos, qui Romæ honoribus inſerviunt.

Si tantâ nos contentione ad noſtra officia adplicaremus, quantâ Romani ſenes ſuis inſerviunt ſtudiis, fortaſſe nos quoque aliquid perficeremus. Memini ego quemdam me natu majorem, nunc Romæ annonæ præfectum, cum hac iter habuiſſet, ab exſilio rediens, quæ mihi ille dixerit, vitam ſuam priorem percurrens, & de reliquâ vita pollicitus, ſe, in Urbem reverſum, nil aliud curaturum, niſi ut in otio & tranquillitate quod vitæ reliquum fuerit ageret. Quantulum enim, inquit, mihi ſupereſt vitæ? Ego autem ei, nequaquam iſtud eum facturum, dixi; ſed, ſimul atque Romam ſubodoratus eſſet, fore ut horum omnium oblivi ſceretur; quod ſi quis ei etiam
in

30 Καὶμοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινομένου, ὅτι ἀνθρώπινα· Τί οὖν, ἔφη, ἐκεῖνον παρακαλῶ, παρὰ σοῦ αὐτὰ
31 λαβεῖν δυνάμενος; Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτοῦ τις ἔχει, περισσὸς καὶ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβά-
32 νων. Ἐγὼ οὖν ἔχων ἐξ ἐμαυτοῦ λαβεῖν τὸ μεγαλόψυχον καὶ γενναῖον, ἀγρὸν παρὰ σοῦ λάβω, καὶ ἀργύριον, ἢ ἀρχήν τινα; μὴ γένοιτο. οὐχ οὕ-
33 τως ἀναίσθητος ἔσομαι τῶν ἐμῶν κτημάτων. Ἀλλ' ὅταν τις ἢ δειλὸς καὶ ταπεινὸς, ὑπὲρ τούτου τί ἄλλο, ἢ ἀνάγκη γράφειν ἐπιστολὰς, ὡς ὑπὲρ νε-
34 κροῦ; Τὸ πτῶμα ἡμῖν χάρισαι τοῦ δεῖνος, καὶ ξέστην αἵματίου. Τῷ γὰρ ὄντι πτῶμα ὁ τοιοῦτός ἐστι, καὶ ξέστης αἵματίου· πλέον δ' οὐδέν. εἰ δ' ἦν πλέον τι, ᾐσθάνετ' ἄν, ὅτι ἄλλος δι' ἄλλον οὐ δυστυχεῖ.

ΚΕΦ.

dente, humana ea esse: Quid ergo, inquit, ab illo peto, cum a te impetrare possim? Revera enim, quod quis a seipso habet, vanus est atque ineptus, ab alio si accipiat. Ego igitur cum magnum & generosum animum a meipso accipere possim, a te agrum & argentum, aut magistratum accipiam? Absit! equidem non ero mearum possessionum adeo ignarus. Sed si quis timidus fuerit atque abjectus, pro eo quid aliud necesse est, quam ut velut pro emortuo scribantur literæ? hoc modo: Istius cadaver dona nobis, misselli sanguinis sextarium. Talis enim homo revera cadaver est, sanguinis sextarius; praetereaque nihil: si quid enim amplius esset, ali propter alium non miserum intelligeret.

ΚΕΦ.

Πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ τιμηνωνὰς ἐσπουδάκασι.

Εἰ οὕτω σφοδρῶς συνετεταμένοι περὶ τὸ ἔργον τὸ ἑαυτῶν, ὡς οἱ ἐν Ῥώμῃ γέροντες περὶ ἃ ἐσπουδάκασι, τάχα ἄν τι ἠνύομεν καὶ αὐτοὶ. Οἶδα 2 ἐγὼ πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἐμοῦ, τὸν νῦν ἐπὶ τοῦ σίτου ὄντα ἐν τῇ Ῥώμῃ. Ὅτε ταύτῃ παρῆγεν ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀναστρέφων, οἷα εἶπέ μοι, κατατρέχων τοῦ προτέρου ἑαυτοῦ βίου, καὶ περὶ τῶν ἑξῆς ἐπαγγελλόμενος, ὅτι ἄλλο οὐδὲν ἀναβὰς σπουδάσει, ἢ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀταραξίᾳ διεξαγαγεῖν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου· Πόσον γὰρ ἔτι ἐστὶν ἐμοὶ τὸ λοιπόν; Κἀγὼ ἔλεγον αὐτῷ, ὅτι οὐ ποιήσεις· ἀλλ' ὀσφρανθεὶς μόνον τῆς Ῥώμης, ἁπάντων τούτων ἐπιλήσῃ. ἂν δὲ καὶ εἰς αὐλὴν πάροδός τις δίδω-

CAP. X.

In eos, qui Romæ honoribus inserviunt.

Si tantâ nos contentione ad nostra officia adplicaremus, quantâ Romani senes suis inserviunt studiis, fortasse nos quoque aliquid perficeremus. Memini ego quemdam me natu majorem, nunc Romæ annonæ præfectum, cum hac iter habuisset, ab exsilio rediens, quæ mihi ille dixerit, vitam suam priorem percurrens, & de reliquâ vita pollicitus, se, in Urbem reversum, nil aliud curaturum, nisi ut in otio & tranquillitate quod vitæ reliquum fuerit ageret. Quantulum enim, inquit, mihi superest vitæ? Ego autem ei, nequaquam istud eum facturum, dixi; sed, simul atque Romam subodoratus esset, fore ut horum omnium obliviscere-tur; *quod si quis ei etiam* in

οἱ γέροντες, ὅταν παίζοντας ὁρῶμεν νέους, συμπροθυμούμεθα καὶ αὐτοὶ συμπαίζειν· πολὺ δὲ πλέον, εἰ ἑώρων διεγηγερμένους καὶ συμπροθυμουμένους, προεθυμούμην ἂν συσπουδάζειν καὶ αὐτός.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Φιλοστοργίας.

Ἀφικομένου δέ τινος πρὸς αὐτὸν τῶν ἐν τέλει, πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰ ἐπὶ μέρους, ἠρώτησεν, 2 εἰ καὶ τέκνα ἔη αὐτῷ καὶ γυνή. τοῦ δ' ὁμολογήσαντος, προσεπύθετο· Πῶς τι οὖν χρῇ τῷ 3 πράγματι; Ἀθλίως, ἔφη. Καὶ ὅς· Τίνα τρόπον; οὐ γὰρ δὴ τούτου ἕνεκα γαμοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ παιδοποιοῦνται, ὅπως ἄθλιοι ὦσιν, ἀλλὰ μᾶλλον 4 ὅπως εὐδαίμονες. Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, οὕτως ἀθλίως ἔχω

nes, cum ludentes videmus adoleſcentes, & ipſi quadam colludendi cupiditate ducimur: multo vero magis, ſi vos excitatos promtoſque viderem, & ipſe ad ſeria vobiſcum tractanda promtior alacriorque fierem.

CAP. XI.

De Caritate in ſuos.

Quum vero ex optimatibus quidam eum conveniſſet, nonnulla particulatim ex eo percontatus, an & ei liberi eſſent atque uxor, quæſivit. Quod ubi ille adfirmavit, perrexit interrogare, Ut res iſta ei cederet? Miſerè, inquit. Cui Epictetus: Quo pacto? neque enim eâ de cauſſâ uxores ducunt viri, & liberos procreant, ut miſeri, ſed potius ut beati ſint. Atqui, inquit, quod ad liberos adtinet, ita equidem miſer

ἔχω περὶ τὰ παιδάρια, ὥστε πρώην νοσούντος μου τοῦ θυγατρίου, καὶ δόξαντος κινδυνεύειν, οὐχ ὑπέμεινα οὐδὲ παρεῖναι αὐτῷ νοσοῦντι· φυγὼν δ' ὠχόμην, μέχρις οὗ προσήγγειλέ τις μοι, ὅτι ἔχει καλῶς. Τί οὖν; ἐρθῶς φαίνῃ σαυτῷ ταῦτα πεποιηκέναι; Φυσικῶς, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό με πεῖσον, ἔφη, σὺ, διότι φυσικῶς· καὶ ἐγώ σε πείσω, ὅτι πᾶν τὸ κατὰ φύσιν γινόμενον, ἐρθῶς γίνεται. Τοῦτο, ἔφη, πάντες ἢ οἵγε πλεῖστοι πατέρες πάσχομεν. Οὐδ' ἐγώ σοι ἀντιλέγω, ἔφη, ὅτι οὐ γίνεται· τὸ δ' ἀμφισβητούμενον ἡμῖν ἐκεῖνό ἐστιν, εἰ ὀρθῶς. ἐπεὶ τοῦτου γε ἕνεκα καὶ τὰ φύματα δεῖ λέγειν ἐπ' ἀγαθῷ γίνεσθαι τοῦ σώματος, ὅτι γίνεται· καὶ ἁπλῶς, τὸ ἁμαρτάνειν εἶναι κατὰ φύσιν, ὅτι πάντες σχεδὸν, ἢ οἵγε πλεῖστοι, ἁμαρτάνομεν. δεῖξον οὖν μοι σὺ, πῶς κατὰ φύσιν ἐστίν. Οὐ

miſer ſum, ut nuper, cum ægrotaſſet filiola, ac videretur mihi de vitâ periclitari, ne adeſſe quidem illi ægrotanti ſuſtinuerim: ſed me foras proripui, donec mihi quidam, bene ſe eam habere, renunciaſſet. Quid ergo? recte te hæc feciſſe cenſes? Secundum naturam, inquit. Imo vero illud tu mihi perſuade, inquit, te id ſecundum naturam feciſſe: atque ego tibi perſuadebo, quidquid ſecundum naturam fiat, id recte fieri. At illud quidem omnibus nobis, aut certe plerisque, uſu venit patribus. Neque vero tibi ego refragor, inquit, id ita fieri: ſed, de quo a nobis ambigitur, id eſt, num recte fiat. Nam iſtâ quidem ratione etiam tubera in corporis commodum naſci dicendum erit. quoniam naſcuntur: atque etiam adeo peccatum ſecundum naturam eſſe, quandoquidem fere omnes, aut certe plerique, peccamus. Tu ergo mihi oſtende, quomodo ſecundum naturam ſit. Non poſſum,

Οὐ δύναμαι, ἔφη· ἀλλὰ σύ μοι μᾶλλον δεῖξον, πῶς οὐκ ἔστι κατὰ φύσιν, οὐδ' ὀρθῶς γίνεται.

9 Καὶ ὅς· ἀλλ' εἰ ἐζητοῦμεν, ἔφη, περὶ λευκῶν καὶ μελάνων, ποῖον ἂν κριτήριον παρεκαλοῦμεν πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν; Τὴν ὄρασιν, ἔφη. Τί δ', εἰ περὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ σκληρῶν
10 καὶ μαλακῶν, ποῖόν τι; Τὴν ἁφήν. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ περὶ τῶν κατὰ φύσιν, καὶ τῶν ὀρθῶς ἢ οὐκ ὀρθῶς γινομένων ἀμφισβητοῦμεν, ποῖον θέλεις κρι-
11 τήριον παραλάβωμεν; Οὐκ οἶδ' ἔφη. Καὶ μὴν τὸ μὲν τῶν χρωμάτων καὶ ὀσμῶν, ἔτι δὲ χυλῶν κριτήριον ἀγνοεῖν, τυχὸν οὐ μεγάλη ζημία· τὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, καὶ τῶν παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φυσιν τῷ ἀνθρώπῳ, δοκεῖ σοι μικρὰ ζημία εἶναι τῷ ἀγνοοῦντι; Ἡ μεγίστη μὲν
12 οὖν. Φέρε, εἰπέ μοι, πάντα δὲ δοκεῖ τισιν εἶναι καλὰ

possum, inquit: quin tu potius id mihi ostende, quo pacto non fit secundum naturam, neque recte fiat.

Tum ille: Si quæstio nobis esset de albo & nigro, inquit; quodnam instrumentum ad ea dijudicanda adhiberemus? Visum, inquit. Quid vero, si de calidis & frigidis, de duris & mollibus; quodnam? Tactum. Cum igitur de his quæ secundum naturam sint, quæ recte aut secus fiant, disceptemus; quodnam instrumentum adhibendum censes? Nescio, inquit. At vero, quo sensu colores & odores, atque etiam sapores discernantur, ignorare, non magnum fortasse fuerit damnum: sed, quo sensu discernenda sint bona & mala, ignorare, & quæ naturæ hominis sint consentanea, quæ repugnantia. idne exiguum damnum videtur? Imo vero maximum. Age, die mihi; omniane quæ nonnullis

καλὰ καὶ πρέσῆκοντα, ὀρθῶς δοκεῖ; καὶ νῦν Ἰουδαίοις, καὶ Σύροις, καὶ Αἰγυπτίοις, καὶ Ῥωμαίοις, οἷόν τε πάντα τὰ δοκοῦντα περὶ τροφῆς, ὀρθῶς δοκεῖν; Καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλ', οἶμαι, πᾶσα ἀνάγκη, εἰ ὀρθά ἐστιν Αἰγυπτίων, μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ τῶν ἄλλων· εἰ καλῶς ἔχει τὰ Ἰουδαίων, μὴ καλῶς ἔχειν τὰ τῶν ἄλλων. Πῶς γὰρ οὔ; Ὅπου δ' ἄγνοια, ἐκεῖ καὶ ἀμαθία, καὶ ἡ περὶ τὰ εἰκεγκαῖκα ἀπαιδευσία. Συνεχώρει. Σὺ οὖν, ἔφη, τούτων αἰσθόμενος, οὐδὲν ἄλλο τοῦ λοιποῦ σπουδάσεις, οὐδ' ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τὴν γνώμην ἕξεις, ἢ ὅπως τὸ κριτήριον τῶν κατὰ φύσιν καταμάθῃς, καὶ τούτῳ προσχρώμενος διακρίνῃς τῶν ἐπὶ μέρους ἕκαστον. 13 14 15

Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος, τὰ τοσαῦτα ἔχω σοι πρὸς ὃ βούλει βοηθῆσαι. Τὸ φιλόστοργον δοκεῖ σοι κατὰ 16 17

nullis pulcra & decora esse videntur, rectene videntur? an fieri potest, ut quæ nunc Judæi, Syri, Ægyptii, Romani de victu sentiunt, recte omnes sentiant? Quî fieri id possit? *(Sane non potest:)* sed omnino necesse est, puto, si Ægyptiorum instituta recta sunt, ut reliquorum recta non sint: si Judæorum bene se habent, cæterorum non bene se habere. Quidni vero? Ubi autem ignorantia, ibi etiam imprudentia, & rerum necessariarum imperitia. Concedebat. Tu igitur, inquit, his intellectis, nihil aliud posthac curabis, neque alio animum intendes, nisi ut de iis quæ secundum naturam sint judicandi facultatem tibi compares, eâque usus singula quæque dijudices.

Sed in re præsenti hæc habeo, quæ tibi in eo quod velis, adjumento sint. Caritas in tuos videturne tibi

κατὰ φύσιν τε εἶναι, καὶ καλόν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; τὸ μὲν φιλόστοργον κατὰ φύσιν τε καὶ καλόν ἐστι, τὸ δ' εὐλόγιστον οὐ καλόν; Οὐδαμῶς. 18 Μὴ τοίνυν μάχην ἔχει τῷ φιλοστόργῳ τὸ εὐλόγιστον; Οὐ δοκεῖ μοι. Εἰ δὲ μή, τῶν μαχομένων ἀνάγκη θατέρου κατὰ φύσιν ὄντος, θάτερον εἶναι παρὰ 19 φύσιν. ἢ γὰρ οὔ; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν ὅ τι ἂν εὑρίσκωμεν ὁμοῦ μὲν φιλόστοργον, ὁμοῦ δ' εὐλόγιστον, τοῦτο θαῤῥοῦντες ἀποφαινόμεθα ὀρθόν τε εἶναι, 20 καὶ καλόν; Ἔστω, ἔφη. Τί οὖν; ἀφεῖναι νοσοῦν τὸ παιδίον, καὶ ἀφέντα ἀπελθεῖν, ὅτι μὲν οὐκ εὐλόγιστον, οὐκ οἶμαί σ' ἀντερεῖν. ὑπολείπεται δ' 21 ἡμᾶς σκοπεῖν, εἰ φιλόστοργον. Σκοπῶμεν δή. Ἆρ' οὖν σὺ μὲν ἐπειδὴ φιλοστόργως διέκεισο πρὸς τὸ παιδίον, ὀρθῶς ἐποίεις φεύγων καὶ ἀπολείπων αὐτό; ἡ μήτηρ δ' οὐ φιλοστοργεῖ τὸ παιδίον; Φιλοστορ-

tibi ſecundum naturam eſſe, & in rerum honeſtarum numero? Quidni? Quid vero? caritas quidem ſecundum naturam fuerit, & honeſta; quod vero rectæ rationi eſt conſentaneum, non erit honeſtum? Minime vero. Num ergo cum caritate pugnat id quod rectæ rationi eſt conſentaneum? Mihi non videtur. *(Recte ais;)* nam alioqui alterutrum pugnantium naturæ conſentire neceſſe fuerit, diſſentire alterum: nonne ita res ſe habet? Ita, inquit. Proinde quidquid invenerimus, quod ſimul rectæ rationi ſit conſentaneum, ſimulque ad caritatem pertinens, idem & rectum & honeſtum eſſe confidenter pronunciabimus? Eſto, inquit. Quid ergo? ægrotantem relinquere filiolam, eaque relicta diſcedere, id vero non eſſe rectæ rationi conſentaneum, te non negaturum arbitror: reſtat igitur, ut conſideremus, an caritati ſit conſentaneum. Conſideremus. Tu igitur quum paterno amore filiolam deamares, recte faciebas, qui eam fugeres, deſereresque? mater vero non amat filiam? Amat il-

la

λοστοργεῖ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔδει καὶ τὴν μη- 22
τέρα ἀφεῖναι αὐτὸ, ἢ οὐκ ἔδει; Οὐκ ἔδει. Τί
δ' ἡ τίτθη, στέργει αὐτό; Στέργει, ἔφη. Ἔδει
οὖν κἀκείνην ἀφεῖναι αὐτό; Οὐδαμῶς. Τί δ' ὁ
παιδαγωγὸς, οὐ στέργει αὐτό; Στέργει. Ἔδει 23
οὖν κἀκεῖνον ἀφέντα ἀπελθεῖν; εἶθ' οὕτως ἔρη-
μον καὶ ἀβοήθητον ἀπολειφθῆναι τὸ παιδίον, διὰ
τὴν πολλὴν φιλοστοργίαν τῶν γονέων ὑμῶν, καὶ
τῶν περὶ αὐτό; ἢ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν οὔτε στερ-
γόντων, οὔτε κηδομένων ἀποθανεῖν; Μὴ γέ-
νοιτο. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε ἄνισον καὶ ἄγνωμον, ὃ 24
τις αὐτῷ προσῆκον οἴεται διὰ τὸ φιλόστοργος
εἶναι, τοῦτο τοῖς ὁμοίως φιλοστοργοῦσι μὴ ἐφιέ-
ναι; Ἄτοπον. Ἄγε, σὺ δ' ἂν ἠβούλου νοσῶν, 25
φιλοστόργους οὕτως ἔχειν τοὺς προσήκοντας, τούς
τ' ἄλλους, καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖ-
κα, ὥστ' ἀφεθῆναι μόνος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἔρημος;

la quidem. Matremne igitur pariter eam deſerere oportebat, an non? Non oportebat. Quid vero, an nutrix illam diligit? Diligit, inquit. Ergo & ab eâ illam deſeri oportebat? Nequaquam. Quid vero pædagogus? non eam diligit? Diligit. Illum igitur pariter diſcedere, puellâ relictâ, oportebat; atque ita deſertam inopemque puellulam relinqui, propter ingentem iſtum veſtrum & parentum & domeſticorum in eam amorem? aut in eorum manibus, qui neque amarent, neque curarent, mori eam oportebat? Abſit. Atqui illud iniquum ſane & minime conſentaneum eſt, quod ipſe tibi convenire cenſeas ob caritatem, id non concedere iis qui eadem caritate illam complectuntur? Abſurdum. Age vero, num tu, ſi ægrotares, velles adeo tui amantes habere propinquos, alioſque, & ipſos liberos, & uxorem, ut ſolus & deſertus ab eis relinquereris? Nequaquam.

Opta-

26 Οὐδαμῶς. Εὔξαιο δ' ἂν οὕτω στερχθῆναι ὑπὸ τῶν σαυτοῦ, ὥστε διὰ τὴν ἄγαν αὐτῶν φιλοστοργίαν ἀεὶ μόνος ἀπολείπεσθαι ἐν ταῖς νόσοις; ἢ τούτου γ' ἕνεκα μᾶλλον ἂν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, εἰ δυνατὸν ἦν, φιλοστοργεῖσθαι ηὔχου, ὥστ' ἀπολείπεσθαι ὑπ' αὐτῶν; εἰ δὲ ταῦτα, ὑπολείπεται μηδαμῶς ἔτι φιλόστοργον εἶναι τὸ πραχθέν.

27 Τί οὖν; οὐδὲν ἦν τὸ κινῆσάν σε, καὶ ἐξορμῆσαν πρὸς τὸ ἀφεῖναι τὸ παιδίον; καὶ πῶς οἷόν τε; ἀλλὰ τοιοῦτόν τι ἂν, οἷον καὶ ἐν Ῥώμῃ τινὰ ἦν τὸ κινοῦν, ὥστ' ἐγκαλύπτεσθαι, τοῦ ἵππου τρέχοντος ᾧ ἐσπουδάκει· εἶτα νικήσαντός ποτε παραλόγως, σπόγγων δεῆσαι αὐτῷ πρὸς τὸ ἀναληφθῆναι λειπο-
28 ψυχοῦντα. Τί οὖν τοῦτό ἐστι; Τὸ μὲν ἀκριβὲς οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ τυχόν. ἐκεῖνο δ' ἀπαρκεῖ πεισθῆναι, εἴπερ ὑγιές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων λε-

Optareſne vero te ſic a tuis diligi, ut ob vehementem eorum caritatem, ſemper ſolus in morbis ab eis relinquereris? aut hac quidem de cauſſa potius ab inimicis diligi te, ſi fieri poſſet, optares, ut ab eis deſereris? Quod ſi hæc ita ſunt, reſtat, ut factum iſtud tuum minime caritati ſit conſentaneum.

Quid ergo? nihilne fuit, quod te moverit impulerit-que ad filiolam relinquendam? id fieri quî poſſit? ſed nimirum ejuſmodi quidpiam fuit, quale id quod Romæ quemdam movit, ut ſeſe penulâ involutus obtegeret, equo currente cui favebat: deinde, cum tandem præter opinionem viciſſet; ſpongiis ei fuit opus, ut jam animâ & ſpiritu deſtitutus reficeretur. Quid igitur iſtud eſt? Adcurata quidem diſquiſitio non eſt hujus fortaſſe temporis: illud autem perſuaderi ſatis fuerit, ſi modo recta ſunt quæ philoſophi dicunt, hoc non

λεγόμενον, ὅτι οὐκ ἔξω που δεῖ ζητεῖν αὐτὸ, ἀλλ' ἓν καὶ ταὐτόν ἐστιν ἐπὶ πάντων τὸ αἴτιον τοῦ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν, τοῦ λέγειν τινὰ ἢ μὴ λέγειν, τοῦ ἐπαίρεσθαι, ἢ συστέλλεσθαι, ἢ φεύγειν τινὰ ἢ διώκειν· τοῦθ' ὅπερ καὶ νῦν ἐμοί τε καὶ σοὶ γέγονεν αἴτιον, σοὶ μὲν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ, καὶ καθῆσθαι νῦν ἀκούοντα· ἐμοὶ δὲ, τοῦ λέγειν ταῦτα. Τί δ' ἔστι τοῦτο; Ἆρά γε ἄλλο, ἢ ὅτι ἔδοξεν ἡμῖν; Οὐδέν. Ἂν δ' ἄλλως ἡμῖν ἐφάνη, τί ἂν ἄλλο, ἢ τὸ δόξαν ἐπράττομεν; οὐκοῦν καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ τοῦτο αἴτιον τοῦ πενθεῖν, οὐχ ὁ τοῦ Πατρόκλου θάνατος· ἄλλος γάρ τις οὐ πάσχει ταῦτα τοῦ ἑταίρου ἀποθανόντος· ἀλλ' ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. καὶ σοὶ τότε τοῦ φεύγειν, τοῦτο αὐτὸ, ὅτι ἔδοξέ σοι· καὶ πάλιν, ἐὰν μείνῃς, ὅτι ἔδοξέ σοι. καὶ νῦν ἐν Ῥώμῃ ἀνέρχῃ, ὅτι δοκεῖ σοι· κἂν μεταδόξῃ, οὐκ ἂν ἀπελεύσῃ. καὶ ἁπλῶς οὔτε θάνατος, οὔτε φυγὴ, οὔτε

non extra alicubi quærendum; ſed unam & eamdem eſſe in omnibus rebus cauſſam, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; cur aliquid dicamus, aut non dicamus; cur efferamur aut contrahamur; cur fugiamus aliquid, aut perſequamur: eam ipſam ſcilicet, quæ nunc & mihi & tibi cauſſa fuit; tibi, ut me convenires, ac ſedens nunc audires; mihi, ut hæc diſſererem. Ea vero quæ eſt? alia-ne, niſi quod ita nobis viſum eſt? Non alia. Quod ſi aliter nobis fuiſſet viſum; quid aliud, niſi id quod viſum eſſet, egiſſemus? Proinde & Achilli hæc lugendi cauſſa fuit, non mors Patrocli, (namque alius, amico mortuo, non ita ſe gerit) ſed quia ei ita viſum fuit: et tibi tunc fugiendi hæc eadem cauſſa fuit, quia tibi ſic viſum erat; & rurſus, ſi manſeris, quia tibi ſic viſum fuerit, manebis: & nunc Romam proficiſceris, quia tibi videtur; quod ſi aliter videretur, non eſſes abiturus. Denique omnino, nec mors, nec exſilium, nec

dolor,

οὔτε πόνος, οὔτε ἄλλο τι τῶν τοιούτων, αἴτιόν ἐστι τοῦ πράττειν τι, ἢ μὴ πράττειν ἡμᾶς· ἀλλ' ὑπολήψεις καὶ δόγματα.

34 Τοῦτό σε πείθω, ἢ οὐχί; Πείθεις, ἔφη. Οἷαι δὴ τὰ αἴτια ἑφ' ἑκάστου, τοιαῦτα καὶ τὰ ἀποτελούμενα.
35 εἰκοῦν ὅταν μὴ ὀρθῶς τι πράττωμεν, ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας οὐδὲν ἄλλο αἰτιασόμεθα, ἢ τὸ δόγμα ἀφ' οὗ αὐτὸ ἐπράξαμεν· καὶ ἐκεῖνο ἐξαίρειν καὶ ἐκτέμνειν πειρασόμεθα μᾶλλον, ἢ τὰ φύματα καὶ τὰ
36 ἀποστήματα ἐκ τοῦ σώματος. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ὀρθῶς πραττομένων ταὐτὸν τοῦτο αἴτιον ἀπο-
37 φανοῦμεν. καὶ οὔτ' οἰκέτην ἔτι αἰτιασόμεθα, οὔτε γείτονα, οὔτε γυναῖκα, οὔτε τέκνα, ὡς αἰτιά τινων κακῶν ἡμῖν γινόμενα· πεπεισμένοι, ὅτι, ἂν μὴ ἡμῖν δόξῃ τοιαῦτά τινα εἶναι, οὐ πράττομεν τὰ ἀκόλουθα· τοῦ δόξαι δέ, ἢ μὴ δόξαι, ἡμεῖς κύριοι, καὶ

dolor, neque aliud hujuſmodi quidquam in cauſſa eſt, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; ſed animi judicia, atque decreta.

Hoccine tibi perſuadeo, an non? Perſuades, inquit. Quales ergo cujusque rei ſunt cauſſæ, tales etiam conſequuntur effectus. Cum igitur aliquid perperam egerimus, ab hoc inde die non aliud quidquam culpabimus, niſi decretum ex quo id fecimus: atque, illud ut ex animo eximamus reſecemusque, magis elaborabimus, quam ut tubera & abſceſſus e corpore. Eodem vero modo etiam recte factorum eamdem iſtam ſtatuemus cauſſam. Iamque porro neque famulum, neque vicinum, neque uxorem, neque liberos accuſabimus, tamquam qui aliquorum nobis malorum quorumdam cauſſæ fuerint; cum perſuaſum habeamus, niſi nobiscum ſtatuerimus tales eſſe res, non facturos nos ea quæ ſunt ei judicio conſentanea; ut autem ita ſtatuamus, aut non ſtatuamus, id in nobis eſſe ſitum, non in rerum externarum poteſtate.

καὶ οὐ τὰ ἐκτός. Οὕτως, ἔφη. Ἀπὸ τῆς σήμε- 38
ρον τοίνυν ἡμέρας, οὐδὲν ἄλλο ἐπισκοπήσομεν,
οὐδὲ ἐξεταάσομεν ποῖόν τι ἐστὶν, ἢ πῶς ἔχει, οὔτε
τὸν ἀγρὸν, οὔτε τὰ ἀνδράποδα, οὔτε τοὺς ἵππους
ἢ κύνας, ἀλλὰ τὰ δόγματα. Εὔχομαι, ἔφη.
Ὁρᾷς οὖν, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ γενέσθαι· τοῦτο 39
τὸ ζῷον, οὗ πάντες καταγελῶσιν· εἶπερ ἄρα θέ-
λεις ἐπίσκεψιν τῶν σεαυτοῦ δογμάτων ποιεῖσθαι.
τοῦτο δ' ὅτι μιᾶς ὥρας ἢ ἡμέρας οὐκ ἔστιν, ἐπι- 40
νοεῖς καὶ αὐτός.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Εὐαρεστήσεως.

Περὶ Θεῶν οἱ μέν τινές εἰσιν οἱ λέγοντες μηδ' εἶ-
ναι τὸ θεῖον· οἱ δ', εἶναι μὲν, ἀργὸν δὲ καὶ ἀμε-
λὲς, καὶ μὴ προνοεῖν μηδενός· τρίτοι δ', οἱ καὶ 2

ſtate. Ita; inquit. Igitur inde ab hoc die nihil aliud conſiderabimus aut inquiremus quale fit, aut quomodo ſeſe habeat; non agrum, non ſervitia, non equos, aut canes; nihil niſi animi noſtri decreta. Opto equidem, inquit. Videſ ergo, ſcholaſticum oportere te fieri; (id ſcilicet animal, quod deridetur ab omnibus;) ſi quidem volueris examen tuorum decretorum inſtituere. Hoc vero non unius horæ aut diei negotium eſſe, tu ipſe intelligis.

CAP. XII.

De Æquitate animi.

Ad Deos quod adtinet, ſunt qui dicant, non eſſe omnino Numen divinum: alii, eſſe quidem, ſed iners & negligens, nullique rei providere: tertii, qui & eſſe

εἶναι καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ οὐρανίων, τῶν δ' ἐπὶ γῆς μηδενός· τέταρτοι δὲ, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς καὶ τῶν οὐρανίων, εἰς κοινὸν δὲ μόνον, 3 καὶ οὐχὶ δὲ κατ' ἰδίαν ἑκάστου· πέμπτοι δ', ὧν ἦν καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Σωκράτης, οἱ λέγοντες, ὅτι, Οὐδέ σε λήθω κινύμενος.

4 Πολὺ πρότερον οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι, περὶ ἑκάστου τούτων ἐπεσκέφθαι, πότερα ὑγιῶς ἢ οὐχ 5 ὑγιῶς λεγόμενόν ἐστιν. εἰ γὰρ μή εἰσι Θεοὶ, πῶς ἐστι τέλος, ἕπεσθαι Θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μὲν, μηδενὸς δ' ἐπιμελούμενοι· καὶ οὕτω πῶς ὑγιὲς ἔσται; 6 ἀλλὰ δὴ, καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ἐστὶν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμέ· πῶς ἔτι καὶ οὕτως ὑγιές 7 ἐστι; Πάντα οὖν ταῦτα ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπεσκεμμένος, τὴν αὐτοῦ γνώμην ὑποτέταχε τῷ διοικοῦντι τὰ ὅλα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται

esse dicant, & providere, sed majoribus rebus & cœlestibus, terrestrium autem nulli: quarti, & terrestribus & cœlestibus; sed in commune duntaxat, non autem singulis privatim: quinti, quorum in numero fuere & Ulysses & Socrates, dicentes: *Neque te lateo, quum moveor.*

Longe itaque ante omnia necessarium est, de hisce singulis considerare, rectene an secus dicantur. Nam si Dii non sunt; quî potest esse finis, sequi Deos? Sin sunt, nullius vero rei curam gerunt; etiam sic quo pacto verum erit, finem istum statuere? Quod si vero & sunt, & curam gerunt, neque tamen hominibus, neque adeo mihi profecto, quidquam impertiunt; quo pacto jam vel sic verum fuerit? His igitur omnibus consideratis, vir bonus probusque suum ipsius animum rerum universarum Administratori submittit; quemadmodum boni cives legi civitatis. Qui

ται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. ὁ δὲ παιδευόμενος, 8
ταύτην ὀφείλει τὴν ἐπιβολὴν ἔχων ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ
παιδεύεσθαι· πῶς ἂν ἑποίμην ἐγὼ ἐν παντὶ τοῖς
θεοῖς; καὶ πῶς ἂν εὐαρεστοίην τῇ θείᾳ διοικήσει; καὶ πῶς ἂν γενοίμην ἐλεύθερος; Ἐλεύθερος 9
γάρ ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν,
καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Τί οὖν; ἀπόνοιά 10
ἐστιν ἡ ἐλευθερία; Μὴ γένοιτο. μανία γὰρ καὶ
ἐλευθερία εἰς ταὐτὸν οὐκ ἔρχεται. Ἀλλ' ἐγὼ θέ- 11
λω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι ἀποβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν
δοκῇ. Μαινόμενος εἶ, παραφρονεῖς. οὐκ οἶδας, ὅτι 12
καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ, καὶ ἀξιόλογον; τὸ δ'
ὡς ἔτυχέ με βούλεσθαι τὰ ὡς ἔτυχε δόξαντα
γίνεσθαι, τοῦτο κινδυνεύει οὐ μόνον οὐκ εἶναι καλὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εἶναι. Πῶς 13
γὰρ ἐπὶ γραμματικῶν ποιοῦμεν; βούλομαι γράφειν ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; Οὔ· ἀλλὰ δι-

 δάσκο-

Qui vero eruditur, cum hoc animi propoſito accedat oportet ad inſtitutionem: Quo pacto ego in omnibus rebus Deos ſequar? & quo pacto in divinâ adminiſtratione acquieſcam? & quo pacto liber fiam? Nam liber eſt, cui ex voluntate ſuâ fiunt omnia, & quem nemo prohibere poſſit. Quid ergo? veſania - ne eſt libertas? Abſit: neque enim inſania & libertas eâdem morantur in ſede. At ego, (*inquis*) quidquid mihi viſum fuerit, id volo evenire, quacumque tandem ratione id mihi ita fuerit viſum. Inſanus es, deliras. An neſcis, honeſtam rem & præclaram eſſe libertatem? Temere autem me velle, ut eveniant quæ mihi temere viſa fuerint; id, vide, ne non modo honeſtum non ſit, verum etiam omnium ſit turpiſſimum. Quomodo enim in rebus grammaticis agimus? Volo, ut libet mihi, nomen Dionis ſcribere? Non; ſed diſco velle, ut ſcribi oportet.

Quid

δάσκομαι θέλειν, ὡς δεῖ γράφεσθαι. Τί ἐπὶ μου-
14 σικῶν; Ὡσαύτως. Τί ἐν τῷ καθόλου, ὅπου τέχ-
νη τις ἢ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δὲ μὴ, οὐδενὸς ἦν
ἄξιον τὸ ἐπίστασθαί τι, εἰ ταῖς ἑκάστων βουλή-
15 σεσι προσηρμόζετο. Ἐνταῦθα οὖν μόνον, ἐπὶ τοῦ
μεγίστου καὶ κυριωτάτου, τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυ-
χεν ἐφεῖταί μοι θέλειν; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸ παι-
δεύεσθαι, τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν ἅπαστα οὕτω θέ-
λειν, ὡς γίνεται. πῶς δὲ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐ-
16 τὰ ὁ διατάσσων. Διέταξε δὲ, θέρος εἶναι καὶ χει-
μῶνα, καὶ φορὰν καὶ ἀφορίαν, καὶ ἀρετὴν καὶ κα-
κίαν, καὶ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας,
ὑπὲρ συμφωνίας τῶν ὅλων· ἡμῶν τ' ἑκάστῳ σῶμα,
καὶ μέρη τοῦ σώματος, καὶ κτῆσιν, καὶ κοινωνοὺς
ἔδωκε.

17 Ταύτης οὖν τῆς διατάξεως μεμνημένους, ἔρ-
χεσθαι δεῖ ἐπὶ τὸ παιδεύεσθαι, οὐχ ἵνα ἀλλὰ-
ξωμεν

Quid in Muſicis? Eodem modo. Quid univerſe in omnibus, quæ arte aliqua aut ſcientia continentur? (*Eodem modo ſe res habet:*) alioqui non eſſet operæ pretium ſcire quidquam, ſi cujusque voluntati res quæque adcommodaretur. Hîc igitur ſolum, in re maxima & præcipua, in Libertate, mihi permiſſum eſt temere velle? Nequaquam: ſed erudiri; id eſt, diſcere ita velle omnia, uti fiunt. Quomodo autem fiunt? Ut ea diſpoſuit is qui diſpoſuit. Sic autem diſpoſuit, ut æſtas eſſet & hyems, ut fertilitas & ſterilitas, ut virtus & vitium, & omnes id genus contrarietates, propter Totius concentum: & noſtrûm unicuique corpus, & partes corporis, & poſſeſſionem, & ſocios dedit.

Hujus igitur diſpoſitionis memores, ad inſtitutionem ſic accedere debemus, non ut rerum naturam mutemus; (id quod nobis neque con-

ξωμεν τὰς ὑπολήψεις· οὔτε γὰρ δίδοται ἡμῖν, οὔτ' ἄμεινον· ἀλλ' ἵνα, οὕτως ἐχόντων τῶν περὶ ἡμᾶς ὡς ἔχει καὶ πέφυκεν, αὐτοὶ τὴν γνώμην τὴν αὐτῶν συνηρμοσμένην τοῖς γινομένοις ἔχωμεν. Τί γάρ; 18
ἐνδέχεται φυγεῖν ἀνθρώπους; καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλὰ συνόντας αὐτοῖς, ἐκείνους ἀλλάξαι; καὶ τίς ἡμῖν δίδωσι; Τί οὖν ἀπολείπεται; ἢ τίς εὑρίσκε- 19
ται μηχανὴ πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν; Τοιαύτη, δι' ἧς ἐκεῖνοι μὲν ποιήσουσι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς, ἡμεῖς δ' οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἕξομεν; Σὺ δ' ἀτα- 20
λαίπωρος εἶ, καὶ δυσάρεστος. κἂν μὲν μόνος ᾖς, ἐρημίαν καλεῖς τοῦτο· ἂν δὲ μετὰ ἀνθρώπων, ἐπι-
βούλους λέγεις, καὶ λῃστάς· μέμφῃ δὲ καὶ γο-
νεῖς τοὺς σεαυτοῦ, καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφούς, καὶ γείτονας. ἔδει δὲ, μόνον μένοντα, ἡσυχίαν καλεῖν 21
αὐτὸ, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ὅμοιον τοῖς Θεοῖς ἡγεῖ-
σθαι σαυτόν· μετὰ πολλῶν δ' ὄντα, μὴ ἔχλην
καλεῖν,

conceditur, neque expedit;) ſed ut, quum ita ſint res noſtræ ut ſunt, & ut fert earum natura, nos ipſi animum noſtrum iis quæ fiunt adcommodatum habeamus. Quid enim? licetne fugere homines? id fieri quî poteſt? An vero eorum cum utamur conſuetudine, eos immutare licet? & quis id nobis largitur? Quid ergo relinquitur? aut quænam ars reperitur vivendi cum hominibus? Ea, ut illos quidem agere patiamur quæ ipſis videntur, nos vero nihilo minus ſic ſimus affecti, ut natura poſtulat? Tu vero delicatus es & moroſus: nam, cum ſolus es, deſertum id appellas; cum vero inter homines, inſidiatores eos dicis, & latrones: atque etiam parentes tuos incuſas, & liberos, & fratres, & vicinos. Oportebat autem te, cum ſolus eſſes, id quietem nominare, & libertatem, & Diis ſimilem te putare: cum inter multos verſaris, non turbam voca-

re,

καλεῖν, μηδὲ θόρυβον, μηδ' ἀηδίαν, ἀλλ' ἑορτὴν καὶ πανήγυριν· καὶ οὕτω πάντα εὐαρέστως δέχε-
22 σθαι. Τίς οὖν ἡ κόλασις τοῖς οὐ προσδεχομένοις; τὸ οὕτως ἔχειν ὡς ἔχουσι. Δυσαρεστεῖ τις τῷ μόνος εἶναι; ἔστω ἐν ἐρημίᾳ. δυσαρεστεῖ τις τοῖς γονεῦσιν; ἔστω κακὸς υἱὸς, καὶ πενθείτω. δυσαρε-
23 στεῖ τοῖς τέκνοις; ἔστω κακὸς πατήρ. -- Βάλλε αὐτὸν εἰς Φυλακήν. -- Ποίαν Φυλακήν; Ὅπου νῦν ἐστίν. ἄκων γάρ ἐστιν. ὅπου δέ τις ἄκων ἐστὶν, ἐκεῖνο Φυλακὴ αὐτῷ ἐστί. καθὸ καὶ Σω-
24 κράτης οὐκ ἦν ἐν Φυλακῇ, ἑκὼν γὰρ ἦν. -- Σκέλος οὖν μοι γενέσθαι πεπηρωμένον; -- Ἀνδράποδον, εἶτα δι' ἓν σκελύδριον τῷ Κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐκ ἀποστήσῃ; οὐ χαί-
25 ρων παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι; ἀγανακτήσεις δὲ, καὶ δυσαρεστήσεις τοῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς διατεταγμένοις, οἳ ἐκεῖνος μετὰ τῶν Μοιρῶν, παρουσῶν καὶ ἐπικλω-

re, aut tumultum, aut moleſtiam; ſed feſtum, & celebritatem: omniaque ſic placide admittere. Quæ igitur pœna eſt eorum, qui non ita res accipiunt? Hæc, ut eo ſtatu ſint, quo ſunt. Ægre fert quiſpiam, eſſe ſolus? ſit in deſerto! Ægre fert ſuos parentes? ſit malus filius, & lugeat! Ægre fert liberos? ſit malus pater! — — Conjice eum in cuſtodiam! — — Quam cuſtodiam? Eam, ubi nunc eſt: invitus enim eſt; ubi autem aliquis invitus eſt, is ei locus eſt cuſtodia: qua ratione & Socrates in cuſtodia non fuit, ultro enim fuit. — — Mene igitur pede eſſe claudum! — — Mancipium, itane ob unum pedunculum accuſas Mundum? non eum trades univerſitati rerum? non miſſum facies? non lætus permittes ei qui dedit? An potius indignaberis, & ægre feres quæ ſunt a Jove conſtituta, quæ ille cum Parcis, ortui tui præſentibus

ἐπιλωθουσῶν σου τὴν γένεσιν, ὥρισε καὶ διέταξεν; Οὐκ οἶσθα, ἡλίκον μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τοῦτο δὲ κατὰ τὸ σῶμα· ὡς κατά γε τὸν λόγον οὐδὲ χείρων τῶν Θεῶν, οὐδὲ μικρότερος· λόγου γὰρ μέγεθος οὐ μήκει, οὐδ' ὕψει κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. 26

Οὐ θέλεις οὖν καθ' ἃ ἴσος εἶ τοῖς Θεοῖς, ἐκεῖ που τίθεσθαι τὸ ἀγαθόν; Ταῦλας ἐγὼ, τὸν πατέρα ἔχω τοιοῦτον, καὶ τὴν μητέρα. Τί οὖν; ἐδίδοτό σοι προελθόντι ἐκλέξασθαι, καὶ εἰπεῖν· Ὃ δεῖνα τῇ δεῖνι συνελθέτω τῇδε τῇ ὥρᾳ, ἵνα ἐγὼ γένωμαι; Οὐκ ἐδίδοτο. ἀλλ' ἔδει προϋποστῆναί σου τοὺς γονεῖς, εἶτα οὕτω γεννηθῆναί σε. ἐκ ποίων τινῶν; ἐκ τοιούτων, οἵοι ἦσαν. Τί οὖν; τοιούτων αὐτῶν ὄντων, οὐδεμία σοι δίδοται μηχανή; εἶτ' εἰ μὲν τὴν ὀρεκτικὴν δύναμιν ἡγοῖσο πρὸς τί κέκτησαι, δυστυχὴς ἂν ἦς καὶ 27 28 29 30

bus & fuſum volventibus, definiit ac diſpoſuit? Non intelligis, quantula pars ſis, collatus cum univerſis? nempe quod ad corpus adtinet; nam quod ad mentem, ne Diis quidem immortalibus es deterior, aut minor: mentis enim magnitudo non proceritate aut altitudine judicatur, ſed decretis.

Nonne ergo in ea parte bonum tuum collocare velis, quâ Diis es ſimilis? Me miſerum: patrem habeo talem, & matrem! Quid ergo? in vitam progredienti tibi poteſtasne dabatur eligendi, dicendique: Iſte cum iſta congrediatur hac hora, ut ego naſcar? Non dabatur: ſed prius exſtitiſſe parentes tuos oportebat, ac tum demum te naſci. E qualibus? E talibus, quales erant. Quid ergo? cum tales ipſi ſint, nullumne tibi præſidium relinquitur? Si videndi facultatem, cujus rei gratiâ haberes, ignorares; miſer eſſes, & infe-

καὶ ἄθλιος, εἰ κατέμυες, προσαγόντων σοι τῶν χρωμάτων· ὅτι δὲ μεγαλοψυχίαν ἔχων, καὶ γενναιότητα πρὸς ἕκαστα τούτων, ἀγνοεῖς, οὐ δυσ-
31 τυχέστερος εἶ, καὶ ἀθλιώτερος; προσάγεταί σοι τὰ καταλληλα τῇ δυνάμει ἣν ἔχεις· σὺ δ' αὐτὴν τότε μάλιστα ἀποστρέφεις, ὁπότε ἠνοιγμένην
32 καὶ βλέπουσαν ἔχειν ἔδει. οὐ μᾶλλον εὐχαριστεῖς τοῖς Θεοῖς, ὅτι σε ἐπάνω τούτων ἀφῆκαν, ὅσα μηδ' ἐποίησαν ἐπί σοι· μόνον δ' ὑπεύθυνον ἀπέφηναν
33 τῶν ἐπὶ σοί; γονέων ἕνεκα, ἀνυπεύθυνον ἀφῆκαν· ἀδελφῶν ἕνεκα, ἀφῆκαν· σώματος ἕνεκα, ἀφῆκαν·
34 κτήσεως, θανάτου, ζωῆς. Τίνος οὖν ὑπεύθυνόν σε ἐποίησαν; Τοῦ μόνου ὄντος ἐπί σοι, χρήσεως οἵας
35 δεῖ φαντασιῶν. Τί οὖν ἐπισπᾷς σεαυτῷ ταῦτα, ὧν ἀνυπεύθυνος εἶ; Τοῦτό ἐστιν, ἑαυτῷ παρέχειν πράγματα.

ΚΕΦ.

infelix, ſi clauderes oculos, coloribus admotis: quod autem ignoras, animi magnitudinem fortitudinemque tibi datas eſſe ad cuncta quæ ſunt illius generis; nonne infelicior es, & miſerior? Admoventur tibi res facultati ei congruentes, quæ tibi data eſt: tu autem eamdem tunc maxime avertis, cum apertam & cernentem eam eſſe oportebat. Quidni potius Diis agis gratias, quod te ſuperiorem iis rebus fecerunt, quas in tua poteſtate eſſe noluerunt; & nonniſi his fecerunt obnoxium, quæ tui ſunt arbitrii? Quod ad parentes adtinet, liberum ſolutumque te dimiſerunt; quod ad fratres, dimiſerunt; quod ad corpus, dimiſerunt; itemque quod ad poſſeſſionem, quod ad mortem vitamque. Cui igitur rei obnoxium te fecerunt? Illi uni, quæ in tua eſt poteſtate, nempe recto uſui viſorum. Quid igitur ipſi tibi adſciſcis imponisque ea, quibus es ſolutus? Id vero eſt, ſibi ipſi faceſſere negotium.

CAP.

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς ἅπαστά ἐστι ποιεῖν ἀρεστῶς Θεοῖς.

Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἐστιν ἐσθίειν ἀρεστῶς Θεοῖς; Εἰ δικαίως ἐστὶν, ἔφη, καὶ εὐγνωμόνως, καὶ ἴσως, καὶ ἐγκρατῶς, καὶ κοσμίως, οὐκ ἔστι καὶ ἀρεστῶς τοῖς Θεοῖς; Ὅταν δὲ θερμὸν αἰτήσαντός σου, μὴ ὑπακούσῃ ὁ παῖς, ἢ ὑπακούσας χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, ἢ μηδ' εὑρεθῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ· τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι, οὐκ ἔστιν ἀρεστὸν τοῖς Θεοῖς; Πῶς οὖν τις ἀνάσχηται τῶν τοιούτων; Ἀνδράποδον, οὐκ ἀνέξῃ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σαυτοῦ, ὃς ἔχει τὸν Δία πρόγονον, ὥσπερ υἱὸς ἐκ τῶν αὐτῶν σπερμάτων γέγονε, καὶ τῆς αὐτῆς ἄνωθεν καταβολῆς; Ἀλλ' εἰ ἔν τινι τοιαύτῃ χώρᾳ κατετάγης

CAP. XIII.

Quo pacto omnia ita peragi possint, ut Diis sint grata.

Percontante vero quodam, quo pacto comedere aliquis ita possit, ut Deo placeat. Si fieri potest, inquit, ut juste edat, ut benigno, ut æquo animo, ut continenter, ut modeste; nonne fieri etiam potest, ut Diis grate comedat? Cum vero, te calidam poscente, puer non obtemperaverit; aut, si obtemperaverit, tepidiusculam adtulerit, aut quum in ædibus plane non fuerit inventus: id non ferre graviter, nec disrumpi iracundiâ; nonne Diis placet? At quo pacto ferri queunt tales? Mancipium, non feres fratrem tuum, qui genus a Jove summo ducit, ut filius ex iisdem seminibus eodemque coelesti satu editus? Sed tu, si tali quopiam loco collocatus es super alios eminente, statim

γης ὑπερεχούσῃ, εὐθὺς τύραννον καταστήσεις σεαυτόν; οὐ μεμνήσῃ τίς εἶ, καὶ τίνων ἄρχεις; ὅτι συγγενῶν, ὅτι ἀδελφῶν φύσει, ὅτι τοῦ Διὸς ἀπογόνων; Ἀλλ' ὠνὴν αὐτῶν ἔχω, ἐκεῖνοι δ' ἐμοῦ οὐκ ἔχουσιν. Ὁρᾷς ποῦ βλέπεις; ὅτι εἰς τὴν γῆν, ὅτι εἰς τὸ βάραθρον, ὅτι εἰς τοὺς ταλαιπώρους τούτους νόμους τοὺς τῶν νεκρῶν; εἰς δὲ τοὺς τῶν Θεῶν οὐ βλέπεις.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον.

Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἂν τις πεισθείη, ὅτι ἕκαστον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἐφορᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; Οὐ δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡνῶσθαι τὰ πάντα; Δοκεῖ, ἔφη. Τί δὲ; συμπαθεῖν τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις οὐ δοκεῖ σοι; Δοκεῖ, ἔφη.

tim tyrannum te conſtitues? non recordaberis qui ſis, & quibus imperes? nempe cognatis, fratribus naturâ, a Jove oriundis. Atqui ego illos mercatus ſum; illi me non ſunt mercati. Videſne quid ſpectes? nonne terram? nonne barathrum? nonne miſeras iſtas mortuorum leges? Deorum autem leges non reſpicis.

CAP. XIV.

Divinum numen cuncta intueri.

Percontante vero quodam, quo pacto quis perſuaderi poſſit, ſingula ſua facta a Deo conſpici? Nonne videntur tibi, inquit, uno connexu inter ſe cohærere omnia? Videntur, inquit. Quid vero? nonne cognatio quædam & conſenſus aliquis intercedere tibi videtur inter res terreſtres atque cœleſtes? Videtur, in-

ἔφη. Πόθεν γὰρ οὕτω τεταγμένως, καθάπερ 3
ἐκ προστάγματος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐκεῖνος εἴπῃ τοῖς
φυτοῖς ἀνθεῖν, ἀνθεῖ; ὅταν εἴπῃ βλαστάνειν, βλα-
στάνει; ὅταν ἐκφέρειν τὸν καρπὸν, ἐκφέρει; ὅταν
πεπαίνειν, πεπαίνει; ὅταν πάλιν ἀποβάλλειν, ἀπο-
βάλλει; καὶ φυλλορροεῖν, φυλλορροεῖ; καὶ αὐτὰ εἰς
αὑτὰ συνελούμενα ἐφ' ἡσυχίας μένειν καὶ ἀναπαύε-
σθαι, μένει καὶ ἀναπαύεται; πόθεν δὲ πρὸς τὴν αὔ- 4
ξησιν καὶ μείωσιν τῆς σελήνης, καὶ τὴν τοῦ ἡλίου πρόσ-
οδον καὶ ἄφοδον, τοσαύτη παραλλαγὴ καὶ ἐπὶ τὰ
ἐναντία μεταβολὴ τῶν ἐπιγείων θεωρεῖται; Ἀλ- 5
λὰ τὰ φυτὰ μὲν, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα οὕ-
τως ἐνδέδεται τοῖς Ὅλοις, καὶ συμπέπονθεν· αἱ ψυ-
χαὶ δ' αἱ ἡμέτεραι οὐ πολὺ πλέον; ἀλλ' αἱ ψυ- 6
χαὶ μὲν οὕτως εἰσὶν ἐνδεδεμέναι καὶ συναφεῖς τῷ
Θεῷ, ἅτε αὐτοῦ μόρια οὖσαι καὶ ἀποσπάσματα·
οὐ παντὸς δ' αὐτῶν κινήματος, ἅτε οἰκείου καὶ

συμ-

inquit. Unde enim tam ſtatis temporibus, tamquam ex Dei mandato, cum plantas florere ille jubet, florent? cum germinare, germinant? cum fructum proferre, proferunt? cum matureſcere, matureſcunt? cum rurſus abjicere fructus, abjiciunt? cum folia deponere, deponunt? cum ipſas in ſe contractas ſine ullo motu manere & requieſcere, manent & requieſcunt? Unde porro ad lunæ incrementum & decrementum, & ad ſolis acceſſum receſſumque, tanta alternatio, & in diverſa mutatio rerum terreſtrium cernitur? At quæ quidem e terra naſcuntur, & noſtra corpora Univerſo ſunt devincta, & conſenſu quodam cum eo conjuncta? animi autem noſtri non multo magis? At animi quidem noſtri Deo ita devincti ſunt & conjuncti, utpote qui ſint particulæ ejus, ab illius natura quaſi decerptæ? motus vero eorum omnes Deus non percipit, veluti ſuos ſibique con-

7 συμφυοῦς, ὁ Θεὸς αἰσθάνεται; Ἀλλὰ σὺ μὲν περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἑκάστου τῶν θείων, ὁμοῦ δὲ καὶ περὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνθυμεῖσθαι δύνασαι, καὶ ἅμα μὲν αἰσθητικῶς ἀπὸ μυρίων πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ διανοητικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲν συγκαταθετικῶς,
8 τοῖς δ' ἀνανευστικῶς, ἢ ἐφεκτικῶς· τύπους δὲ τοσούτους ἀφ' οὗτω πολλῶν καὶ ποικίλων πραγμάτων ἐν τῇ σαυτοῦ ψυχῇ φυλάττεις, καὶ ἀπ' αὐτῶν κινούμενος, εἰς ἐπινοίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτεις τοῖς πρώτως τετυπωκόσι, τέχνας τ' ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μνήμας ἀπὸ μυρίων πραγ-
9 μάτων διασώζεις· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οἷός τ' ἐστὶ πάντα ἐφορᾶν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ
10 πάντων τινὰ ἴσχειν διάδοσιν; Ἀλλὰ φωτίζειν μὲν οἷός τε ἐστὶν ὁ ἥλιος τηλικοῦτον μέρος τοῦ Παντὸς, ὀλίγον δὲ τὸ ἀφώτιστον ἀπολιπεῖν, ὅσον οἰόν τ' ἐπέχεσθαι ὑπὸ σκιᾶς, ἣν ἡ γῆ ποιεῖ· ὁ δὲ καὶ

congenitos? At tu quidem divinam administrationem, singulasque res tam divinas quam humanas animo contemplari potes, simulque ab innumerabilibus rebus partim sensu, partim cogitatione adfici; simul aliis adsentiri, alia abnuere, in aliis adsensum retinere; tot porro formas rerum tam multarum variarumque tecum in animo tuo custodis, ab illisque pulsus in cogitationes incidis rebus iis conformes quæ primum menti impressæ fuerint; artesque alias atque alias, & infinitarum rerum memoriam conservas? Deus vero non potest simul omnia intueri, & omnibus rebus interesse, cum omnibus aliquam habere communicationem? At sol quidem tantam Universi partem radiis suis illustrare potest, exiguam partem relinquens lucis expertem, quantam scilicet umbra terræ occupat?

καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν πεποιηκὼς καὶ περιάγων, μέρος ἂν τ' αὐτοῦ μικρὸν ὡς πρὸς τὸ Ὅλον, οὗτος δ' οὐ δύναται πάντων αἰσθάνεσθαι;

Ἀλλ' ἐγὼ, φησὶν, οὐ δύναμαι πᾶσιν ἅμα 11
τούτοις παρακολουθεῖν. Τοῦτο δέ σοι καὶ λέγει τις, ὅτι ἴσην ἔχεις δύναμιν τῷ Διί; Ἀλλ' οὖν 12
οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπίτροπον ἑκάστῳ παρέστησε, τὸν ἑκάστου Δαίμονα, καὶ παρέδωκε Φυλάσσειν αὐτὸν αὐτῷ, καὶ τοῦτον ἀκοίμητον καὶ ἀπαραλόγιστον. Τίνι γὰρ ἄλλῳ κρείττονι καὶ ἐπι- 13
μελεστέρῳ Φύλακι παραδέδωκεν ἡμῶν ἕκαστον; ὥσθ', ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν ὅτι μόνοι ἐστέ· οὐ γὰρ ἐστέ. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον 14
ἐστὶ, καὶ ὁ ὑμέτερος Δαίμων ἐστί· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε; Τούτῳ τῷ Θεῷ ἔδει καὶ ὑμᾶς ὀμνύειν ὅρκον, οἷον 15

pat? qui vero ipſum fecit ſolem, eumdemque circumagit; (partem ſane ſui ipſius exiguam, ſi cum univerſitate comparetur;) is vero non poteſt cuncta percipere!

At ego, inquit, hæc omnia ſimul animo conſequi nequeo. Quis vero iſtud tibi dicit, te parem cum Jove habere facultatem? Neque vero eo minus ille procuratorem etiam unicuique addidit, Genium cujusque ſuum, cui cuſtodiendum quemque tradidit, numquam dormienti illi, & decipi neſcio. Nam cui alii præſtantiori & diligentiori cuſtodi unumquemque noſtrum commiſiſſet? Quapropter quum fores clauſeritis, & conclave tenebroſum effeceritis; cavete, umquam dicatis vos eſſe ſolos; neque enim eſtis: ſed Deus intus eſt, & veſter Genius intus eſt. Et quid his opus eſt lumine, ut videant quid faciatis? Huic Deo etiam obſtrictos vos

ſimili

οἱ στρατιῶται τῷ Καίσαρι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, τὴν μισθοφορίαν λαμβάνοντες, ὀμνύουσι πάντων προτιμήσειν τὴν τοῦ Καίσαρος σωτηρίαν· ὑμεῖς δὲ, οἱ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἠξιωμένοι, οὐκ ὀμόσετε;
16 ἢ ὀμόσαντες, οὐκ ἐμμενεῖτε; Καὶ τί ὀμόσετε; Μὴ ἀπειθήσειν μηδέποτε, μηδ' ἐγκαλέσειν, μηδὲ μέμψασθαί τι τῶν ὑπ' ἐκείνου δεδομένων, μηδ' ἄκον-
17 τες ποιήσειν τι ἢ πείσεσθαι τῶν ἀναγκαίων. Ὅμοιός γε ὅρκος οὗτος ἐκείνῳ; ἐκεῖ μὲν ὀμνύουσιν, αὐτοῦ μὴ προτιμήσειν ἕτερον· ἐνταῦθα δ', αὐτοὺς ἁπάντων.

ΚΕΦ.

similis sacramento esse oportebat, quali milites Cæsari. Sed illi quidem, mercede conducti, jurant, salutem Cæsaris sibi rebus omnibus fore antiquiorem: vos autem, tot tantisque dignati rebus, non jurabitis? aut jurati, fidem non servabitis? Et quid jurabitis? Numquam vos non obtemperaturos; numquam incusaturos; numquam de eorum quoquam, quæ ab Illo data fuerint, conquesturos; numquam invitos quidquam, quod ferat necessitas, facturos vel toleraturos. Hoccine illi simile est jusjurandum? Illic jurant, se neminem eo antiquiorem habituros; hîc, se neminem sibimet ipsis esse prælaturos.

CAP.

ΚΕΦ. ιε'.

Τί ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία.

Συμβουλευομένου τινὸς, πῶς τὸν ἀδελφὸν πείσῃ, μηκέτι χαλεπῶς αὐτῷ ἔχειν· Οὐκ ἐπαγγέλλεται, ἔφη, Φιλοσοφία τῶν ἐκτός τι περιποιήσειν τῷ ἀνθρώπῳ· εἰ δὲ μὴ, ἔξω τι τῆς ἰδίας ὕλης ἀνέξεται. ὡς γὰρ τέκτονος ὕλη, τὰ ξύλα· ἀνδριαντοποιοῦ, ὁ χαλκός· οὕτω τῆς περὶ βίον τέχνης ὕλη, ὁ βίος αὐτοῦ ἑκάστου. Τί οὖν ὁ τοῦ ἀδελφοῦ; Πάλιν τῆς αὐτοῦ ἐκείνου τέχνης ἐστί· πρὸς δὲ τὴν σὴν, τῶν ἐκτός ἐστιν, ὅμοιον ἀγρῷ, ὅμοιον ὑγείᾳ, ὅμοιον εὐδοξίᾳ. τούτων δ' οὐδὲν ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία. Ἐν πάσῃ περιστάσει τηρήσω τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ φύσιν ἔχον. Τὸ τίνος; Τὸ ἐκείνου, ἐν ᾧ εἰμί. Πῶς οὖν ἐκεῖνός μοι μὴ

2

3

4

5

CAP. XV.

Quid profiteatur Philoſophia.

Conſilium petente nonnemine, quo pacto fratri perſuaderet, ut ſimultatem erga ſe deponeret: Non hoc profitetur, inquit, Philoſophia, ſe quidquam exterarum rerum homini ſuppeditaturam; alioqui admitteret aliquid a materia ſua alienum. Nam ſicut fabri materia, ligna ſunt; ſtatuarii, æs: ſic artis vitæ materia eſt, ſua cujuſque vita. Quid ergo fratris vita? Ea rurſus ad ejus ipſius artem pertinet; reſpectu vero tuæ artis, in rerum externarum numero eſt, ut ager, ut ſanitas, ut bona exiſtimatio; quarum rerum nullam Philoſophia pollicetur. Quovis in caſu conſervabo *(ait illa)* mentem naturæ congruentem. Cujus mentem? Illius, in quo ſum. Quo pacto ergo conſequar,

μὴ ὀργίζηται; Φέρε μοι ἐκεῖνον, κἀμεινῳ ἐρῶ. σοὶ δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ὀργῆς οὐδὲν ἔχω λέγειν.

6 Εἰπόντος δὲ τοῦ συμβουλευομένου, ὅτι, Τοῦτο ζητῶ, πῶς ἂν, ἐκείνου καὶ μὴ διαλλασσομένου, 7 κατὰ φύσιν ἔχοιμι; Οὐδέν, ἔφη, τῶν μεγάλων ἄφνω γίνεται· ὅπου γε οὐδ' ὁ βότρυς, οὐδὲ σῦκον. ἂν μοι νῦν λέγῃς, ὅτι θέλω σῦκον· ἀποκρινοῦμαί σοι, ὅτι χρόνου δεῖ· ἄφες ἀνθήσῃ πρῶτον, εἶτα 8 προβάλῃ τὸν καρπὸν, εἶτα πεπανθῇ. Εἶτα συκῆς μὲν καρπὸς ἄφνω καὶ μιᾷ ὥρᾳ οὐ τελειοῦται· γνώμης δ' ἀνθρώπου καρπὸν θέλεις οὕτω δι' ὀλίγου καὶ εὐκόλως κτήσασθαι; μὴ δ' ἂν, ἐγώ σοι λέγω, προσδόκα.

ΚΕΦ.

ne ille mihi iraſcatur? Adducito mihi illum, & ei dicam: tibi autem de illius ira quod dicam, non habeo.

Ad hæc quum is, qui conſilium petierat, diceret: Illud requiro, quo pacto, etiam ſi ille mihi non reconcilietur, ego naturæ meæ ſtatum tuear? Nihil, inquit, magnum ſubito exiſtit; nam ne uva quidem, aut ficus. Si mihi nunc dicas, te velle ficum; reſpondebo, tempore eſſe opus: ſine primum ut floreat, poſt fructum producat, denique matureſcat. Ergo fici quidem fructus ſubito unius horæ momento non perficitur: animi vero humani fructum adeo brevi & facile comparare velis? Id vero, ego tibi dico, ne exſpectes!

CAP.

ΚΕΦ. ις'.

Περὶ Προνοίας.

Μὴ θαυμάζετε, εἰ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις τὰ πρὸς τὸ σῶμα ἕτοιμα γέγονεν, οὐ μόνον τροφαὶ καὶ πόματα, ἀλλὰ καὶ κοῖται, καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι ὑποδημάτων, μὴ ὑποστρωμάτων, μὴ ἐσθῆτος· ἡμεῖς δὲ πάντων τούτων προσδεόμεθα. τὰ γὰρ οὐκ αὐτῶν ἕνεκα, ἀλλὰ πρὸς ὑπηρεσίαν γεγονότα, οὐκ ἐλυσιτέλει προσδεόμενα ἄλλων πεποιηκέναι. ἐπεὶ, ὅρα οἷον ἦν, ἡμᾶς φροντίζειν μὴ περὶ αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὄνων, πῶς ἐνδύσηται, καὶ πῶς ὑποδήσηται, πῶς φάγῃ, πῶς πίῃ. ἀλλ', ὥσπερ οἱ στρατιῶται ἕτοιμοί εἰσι τῷ στρατηγῷ ὑποδεδεμένοι, ἐνδεδυμένοι, ὡπλισμένοι· (εἰ δ' ἔδει περιερχόμενον τὸν χιλίαρχον ὑποδεῖν, ἢ ἐνδύειν τοὺς χιλίους, δεινὸν

F 4 αὖ-

CAP. XVI.

De Providentia.

Ne miremini, quod aliis animantibus ea, quæ ad corpus pertinent, parata ſint, non cibus modo & potus, ſed & cubilia; quod calceamentis non egeant, non ſtramentis, non veſte; nos autem his omnibus indigeamus. Quæ enim non ſuâ cauſſâ. ſed ad miniſterium nata erant, ea non expediebat ita eſſe facta, ut aliis rebus indigerent. Nam illud vide cujuſmodi foret, ſi curam gerere nos oporteret, non modo noſtrûm ipſorum, ſed ovium etiam, & aſinorum, quomodo induendi eſſent, quomodo calceandi, quo pacto eſuri, quo bibituri. At veluti milites parati adſunt imperatori, calceati, induti, armati: (nam ſi circumeuntem oporteret tribunum ſuos millenarios calceare aut

γὸν ἂν ἦν·) οὕτω καὶ ἡ Φύσις πεποίηκε τὰ πρὸς
ὑπηρεσίαν γεγονότα ἕτοιμα, παρεσκευασμένα, μη-
5 δεμιᾶς ἐπιμελείας ἔτι προσδεόμενα. οὕτως ἓν
παιδίον μικρὸν καὶ ῥάβδῳ ἐλαύνει τὰ πρόβατα.
6 Νῦν δ' ἡμεῖς ἀφέντες ἐπὶ τούτοις εὐχαριστεῖν,
ὅτι μὴ καὶ αὐτῶν τὴν ἴσην ἐπιμέλειαν ἐπιμε-
7 λούμεθα, ἐφ' αὐτοῖς ἐγκαλοῦμεν τῷ Θεῷ. καί
τοι, νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς Θεούς, ἓν τῶν γεγονότων
ἀπήρκει πρὸς τὸ αἰσθέσθαι τῆς Προνοίας, τῷ γε
8 αἰδήμονι καὶ εὐχαρίστῳ. Καὶ μή μοι νῦν τὰ με-
γάλα· αὐτὸ τοῦτο, τὸ ἐκ πόας γάλα γεννᾶσθαι,
καὶ ἐκ γάλακτος τυρὸν, καὶ ἐκ δέρματος ἔρια.
Τίς ἐστὶν ὁ πεποιηκὼς ταῦτα, ἢ ἐπινενοηκώς;
Οὐδεὶς, φησίν. Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ
ἀναισθησίας.
9 Ἄγε ἀφῶμεν τὰ ἔργα τῆς Φύσεως· τὰ περὶ-
10 εργα αὐτῆς θεασώμεθα. Μή τι ἀχρηστότερον
τριχῶν

aut induere, grave ſane id eſſet;) ita Natura etiam, quæcumque miniſterii cauſſâ creata ſunt, expedita fecit, inſtructa, nullam amplius curationem poſtulantia. Ita fit, ut unus parvus puellus ſimplici virgâ agat oves. Nunc vero nos, animantium cauſſâ gratias Deo agere negligentes, quod earum non par cura atque noſtrûm ipſorum nobis eſt gerenda, noſtrûm cauſſâ eum accuſamus. Atqui, per Iovem Deoſque omnes, vel una res ex his, quæ natura fiunt, ſatis eſſet, verecundo quidem homini & grato, ad Providentiam intelligendam. Neque vero mihi magna nunc proferto: iſthuc ipſum duntaxat, quod ex herba lac naſcitur, & e lacte caſeus, e cute lana, Quis eſt, qui iſta fecerit, aut excogitarit? Nemo, inquit. O magnam impudentiam, & ſtuporem!

Age, omiſſis operibus naturæ, ea quæ illis obiter accedunt, contemplemur. Numquid inutilius pilis, qui

τριχῶν τῶν ἐπὶ γενείου; τί οὖν; οὐ συνεχρήσατο καὶ ταύταις ὡς μάλιστα πρεπόντως ἐδύνατο; οὐ διέκρινε δι' αὐτῶν τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ; οὐκ 11
εὐθὺς μακρόθεν κέκραγεν ἡμῶν ἑκάστου ἡ φύσις, Ἀνήρ εἰμι· οὕτω μοι προσέρχου, οὕτω μοι λάλει, ἄλλο μηδὲν ζήτει· ἰδοὺ τὰ σύμβολα; Πάλιν ἐπὶ 12
τῶν γυναικῶν, ὥσπερ ἐν τῇ φωνῇ τι ἐγκατέμιξεν ἁπαλώτερον, οὕτω καὶ τὰς τρίχας ἀφεῖλεν. Οὔ· ἀλλ' ἀδιάκριτον ἔδει τὸ ζῶον ἀπολειφθῆναι, καὶ κηρύσσειν ἕκαστον ἡμῶν, ὅτι, Ἀνήρ εἰμι. Πῶς δὲ οὐ καλὸν τὸ σύμβολον, καὶ εὐπρεπὲς, 13
καὶ σεμνόν; πόσῳ κάλλιον τοῦ τῶν ἀλεκτρυόνων λόφου; πόσῳ μεγαλοπρεπέστερον τῆς χαίτης τῶν λεόντων; Διὰ τοῦτο ἔδει σώζειν τὰ 14
σύμβολα τοῦ Θεοῦ, ἔδει αὐτὰ μὴ καταπροΐεσθαι, μηδὲ συγχεῖν, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, τὰ γένη τὰ διηρημένα.

qui mento enaſcuntur? Quid ergo? nonne his etiam, quam convenientiſſime fieri poterat, uſa eſt? nonne per eos marem & fœminam diſcrevit? nonne ſtatim eminus cujuſque noſtrûm natura clamitat: Vir ſum; ſic ad me accedito; ſic colloquere mecum; nihil aliud require: ecce ſigna in promtu ſunt! Rurſus in mulieribus, quemadmodum mollius quiddam ipſi voci immiſcuit, ſic & pilos iſtos illis ademit. At, non ita decuit? ſed indiſcretum fuit relinquendum animal, & proclamandum unicuique noſtrûm, ſe eſſe virum? Nonne vero ſignum hoc pulcrum eſt, & decorum, & honeſtum? quanto elegantius criſtâ gallorum? quanto magnificentius jubâ leonum? Itaque conſervanda erant ſigna Dei, & nequaquam abjicienda; neque ſexus, quantum in nobis quidem eſſet, confundendus, ab ipſa natura diſtinctus.

Num-

15 Ταῦτα μόνα ἐστὶν ἔργα ἐφ' ἡμῶν τῆς Προ-
νοίας; Καὶ τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινέ-
σαι, ἢ παραστήσαι; εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλο
τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν
τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς
16 χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦν-
τας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν
17 Θεόν; Μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα
τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ
Θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι
κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας
18 ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστου ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ
τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι
τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τού-
19 τοις, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολ-
λοὶ ἀποτετύφλωσθε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταύ-
την

Numquid hæc ſola ſunt Providentiæ in nobis opera? At quâ oratione hæc ſatis aut laudari aut illuſtrari poſſunt? nam ſi ſani eſſemus, quid nobis aliud agendum erat & publice & privatim, quam Numen divinum celebrandum & laudandum, & grates ei perſolvendæ? Nonne inter fodiendum, inter arandum, inter edendum, hymnus hic cantandus erat Deo: Magnus eſt Deus, qui nobis inſtrumenta præbuit talia, quibus terram excolamus! magnus eſt Deus, qui manus nobis dedit, qui deglutiendi vim, qui ventrem: qui ita nos fecit, ut ſenſim, ac veluti clam nobis ipſis, creſcamus; ut dormientes reſpiremus. Hæc ſingulis in rebus cantanda erant, & hymnus maximus ac diviniſſimus reſonandus, quod facultatem dederit hæc omnia mente adſequendi, ac certa quadam via ac ratione iis utendi. Quid ergo? cum vulgo omnes excæcati ſitis, nonne oportebat eſſe aliquem, qui hoc munere pro vobis fungeretur, & loco omnium

τὴν ἐκπληροῦντα τὴν χώραν, καὶ ὑπὲρ πάντων ᾄδοντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ᾠδὸν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ᾠδοῦσης· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου. νῦν δὲ λογικός εἰμι, ὑμνεῖν με δεῖ τὸν Θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ αὐτό· οὐδ' ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην ᾠδὴν παρακαλῶ.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

Ἐπειδὴ λόγος ἐστὶν ὁ διαρθρῶν καὶ ἐξεργαζόμενος τὰ λοιπὰ, ἔδει δ' αὐτὸν μὴ ἀδιάρθρωτον εἶναι· ὑπό τινος διαρθρωθῇ; δῆλον γὰρ, ὅτι ἢ ὑφ' αὐτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλου. ἤτοι οὖν λόγος ἐστὶ καὶ κεῖ-

nium hymnum Deo canerem? quid enim aliud possum senex claudus, nisi celebrare Deum? Sane, si luscinia essem, luscinias officio fungerer; si olor, oloris: nunc rationis cum particeps sim, Deus mihi celebrandus est; hoc meum munus est, hoc exsequor; neque stationem hanc deseram, quoad licuerit; & vos ad eumdem hunc cantum exhortor.

CAP. XVII.

Logicam artem esse necessariam.

Quandoquidem Ratio est, quæ reliqua omnia explicet perficiatque; eamque ipsam confusam esse non decet; a quonam illa explicabitur & suis veluti articulis distinguetur? Adparet, aut a semetipsa, aut ab alio. Aut igitur illud ipsum etiam Ratio est, aut aliquid aliud Ratio-

καὶκεῖνος, ἢ ἄλλο τι κρεῖσσον τοῦ λόγου· ὅπερ
3 ἀδύνατον. εἰ δὲ λόγος, ἐκεῖνον πάλιν τίς διερ-
μηνεύσει; εἰ γὰρ αὐτὸς ἑαυτὸν, δύναται καὶ οὗ-
τος. εἰ δ' ἄλλου δεηθησόμεθα, ἄπειρόν ἐστι τοῦ-
4 το, καὶ ἀκατάληκτον. - - - Ναί· ἀλλ' ἐπείγει
μᾶλλον θεραπεύειν καὶ τὰ ὅμοια. Θέλεις οὖν
5 περὶ ἐκείνων ἀκούειν; ἄκουε. ἀλλ', ἂν μοι λέ-
γῃς, ὅτι, οὐκ οἶδα πότερον ἀληθῶς ἢ ψευδῶς δια-
λέγῃ, κἂν τι κατ' ἀμφίβολον φωνὴν εἴπω, καὶ
λέγῃς μοι, διάστιζον, οὐκ ἔτι ἀνέξομαί σου,
6 ἀλλ' ἐρῶ σοι, Ἀλλ' ἐπείγει μᾶλλον. Διὰ τοῦτο
γὰρ οἶμαι προτάσσουσι λογικὰ, καθάπερ τῆς
μετρήσεως τοῦ σίτου προτάσσομεν τὴν τοῦ μέτρου
7 ἐπίσκεψιν. ἂν δὲ μὴ διαλάβωμεν πρῶτον, τί
ἐστι μόδιος, μηδὲ διαλάβωμεν πρῶτον, τί ἐστι
ζυγὸς, πῶς ἔτι μετρῆσαί τι ἢ στῆσαι δυνησόμε-
8 θα; ἐνταῦθα οὖν, τὸ τῶν ἄλλων κριτήριον, καὶ
δι' οὗ τἄλλα καταμανθάνεται, μὴ καταμεμαθη-
κότες,

Ratione præſtantius; id quod fieri nequit. Si vero Ratio, illam rurſus quis explicabit? Nam ſi ipſa ſe; hæc etiam poteſt: ſi vero alterius egebimus, hoc eſt in infinitum progredi, & nusquam habere ubi conſiſtas. —— Immo vero, *(inquis:)* at iſtud magis eſt neceſſarium, ſanare *(opiniones, adpetitiones, adfectus,)* & id genus alia! Vis igitur illis de rebus audire? audi. Sed ſi dein mihi dixeris, neſcire te, verene an falſo diſſeram; &, ubi quid ambigue dixero, id ſi me diſtinguere juſſeris; non amplius te feram, ſed tibi dicam, hoc magis eſſe neceſſarium. Eam enim ob cauſſam, puto, Logicam artem primo loco ponunt; quemadmodum menſuræ conſiderationem ante frumenti dimenſionem collocamus. Niſi enim ante conſtituerimus, quid ſit modius, quid ſit libra; quo pacto jam metiri quidquam aut ponderare poterimus? Hic igitur,

κότες, μηδ' ἠκριβωκότες, δυνησόμεθά τι τῶν ἄλλων ἀκριβῶσαι καὶ καταμαθεῖν; καὶ πῶς οἷον τε; Ναί· ἀλλ' ὁ μόδιος ξύλου ἐστὶ, καὶ ἄκαρπον. 9 Ἀλλὰ μετρητικὸν σίτου. - - - Καὶ τὰ λε- 10 γικὰ ἄκαρπά ἐστι. - - - - Καὶ περὶ τούτου μὲν ὁ ψόμεθα. εἰ δ' οὖν καὶ τοῦτο δοίη τις, ἐκεῖνο ἀπαρκεῖ, ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶ διακριτικὰ καὶ ἐπισκεπτικὰ, καὶ, ὡς ἄν τις εἴποι, μετρητικὰ καὶ σταστικά. Τίς λέγει ταῦτα; μόνος Χρύσιπ- 11 πος καὶ Ζήνων καὶ Κλεάνθης; Ἀντισθένης δ' οὐ 12 λέγει; καὶ τίς ἐστιν ὁ γεγραφὼς, ὅτι ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις; Σωκράτης δ' οὐ λέγει; καὶ περὶ τίνος γράφει Ξενοφῶν, ὅτι ἤρχετο ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψεως, τί σημαίνει ἕκαστον;

Ἆρ' οὖν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ τὸ θαυμα- 13 στὸν, νοῆσαι Χρύσιππον, ἢ ἐξηγήσασθαι; Καὶ τίς λέγει

igitur, nisi instrumentum, quo cætera judicamus & cognoscimus, didicerimus, & exquisite cognitum habuerimus; poterimusne quidquam cæterarum rerum indagare atque cognoscere? id vero fieri qui potest? Esto: at modius lignum est, & sterile. At eam tamen vim habens, ut ejus opera frumentum metiri queas. — — Est & Logica sterilis. — — De eo quidem mox videbimus: sed, ut hoc concesserim, tamen illud satis est, eam posse alias res discernere & considerare, &, ut ita dicam, metiri & ponderare. Quis ista dicit? solusne Chrysippus, Zeno & Cleanthes? Antisthenes non eadem dicit? Quis vero est qui scripsit, principium eruditionis esse vocabulorum considerationem? Annon Socrates hoc dicit? & quis est, de quo scribit Xenophon, auspicatum eum esse a consideratione vocabulorum, quid quodque significaret?

An ergo hoc est magnum illud & admirabile, Chrysippum

λέγει τοῦτο; Τί οὖν τὸ θαυμαστόν ἐστι; Νοῆ-
14 σαι τὸ βούλημα τῆς Φύσεως. Τί οὖν; αὐτὸς διὰ σεαυτοῦ παρακολουθεῖς; καὶ τίνος ἔτι χρείαν ἔχεις; εἰ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ, πάντας ἄκοντας ἁμαρτάνειν· σὺ δὲ καταμεμάθηκας τὴν ἀλή-
15 θειαν, ἀναίγκη σε ἤδη κατορθοῦν. Ἀλλὰ, νὴ Δία, οὐ παρακολουθῶ τῷ βουλήματι τῆς Φύσεως. Τίς οὖν ἐξηγεῖται αὐτό; Λέγουσιν, ὅτι Χρύσιπ-
16 πος. Ἔρχομαι, καὶ ἐπιζητῶ τί λέγει οὗτος ὁ ἐξηγητὴς τῆς Φύσεως. ἄρχομαι μὴ νοεῖν τί λέγει· ζητῶ τὸν ἐξηγούμενον. Ἴδε, ἐπίσκεψαι πῶς
17 τοῦτο λέγεται, καθάπερ εἰ Ῥωμαϊστί. Ποίαν οὖν ἐνθάδ' ὀφρὺν τοῦ ἐξηγουμένου; οὐδ' αὐτοῦ Χρυσίππου δικαίως, εἰ μόνον ἐξηγεῖται τὸ βούλημα τῆς Φύσεως, αὐτὸς δ' οὐκ ἀκολουθεῖ· πόσῳ πλέον
18 τοῦ ἐκείνου ἐξηγουμένου; οὐδὲ γὰρ Χρυσίππου χρείαν ἔχομεν δι' αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα παρακολουθήσωμεν τῇ

ſippum intelligere aut explicare? Et quis iſtud dicit? Quid igitur eſt admirabile? Naturæ intelligere voluntatem. Quid ergo? tune per teipſum eam adſequeris? Quid amplius requiris? nam ſi verum eſt, omnes peccare invitos; tu autem veritatem cognoviſti; te jam rem bene gerere, neceſſe erit. At, per Jovem, Naturæ voluntatem non adſequor. Quis igitur eam explicat? Chryſippum aiunt. Adſum: inquiro quid dicat hic enarrator Naturæ? incipio non intelligere quid dicat: quæro qui explicet. Ecce conſidera quomodo hoc dicatur, perinde ac ſi Latinè diceret. Quod igitur hîc ſupercilium eſt enarratoris? immo nec ipſius Chryſippi jure ullum eſt, ſi Naturæ voluntatem tantum explicat, ipſe autem eam non ſequitur: quanto minus ergo enarratoris ipſius? Nam ne Chryſippo quidem nobis opus eſt propter ipſum, ſed eo ut Naturam ratione adſequamur. Sic nec aru-

τῇ Φύσει. οὐδὲ γὰρ τοῦ θύτου δι' αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι δι ἐκείνου καταυοήσειν οἰόμεθα τὰ μέλλοντα, καὶ σημαινόμενα ὑπὸ τῶν Θεῶν· οὐδὲ τῶν σπλάγχνων δι' αὐτὰ, ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνων σημαίνεται. οὐδὲ τὸν κόρακα θαυμάζομεν, ἢ τὴν κορώνην, 19 ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν σημαίνοντα διὰ τούτων.

Ἔρχομαι τοίνυν ἐπὶ τὸν ἐξηγητὴν τούτων, καὶ 20 θύτην· καὶ λέγω, ὅτι, Ἐπίσκεψαί μοι τὰ σπλάγχνα, τί μοι σημαίνεται. λαβὼν, καὶ ἀναπτύξας 21 ἐκεῖνος, ἐξηγεῖται· ὅτι, Ἄνθρωπε, προαίρεσιν ἔχεις· ἀκώλυτον φύσει, καὶ ἀνανάγκαστον. τοῦτο ἐνταῦθα ἐν τοῖς σπλάγχνοις γέγραπται. Δείξω σοι αὐτὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ συγκαταθετικοῦ 22 τόπου. Μὴ τίς σε κωλύσαι δύναται ἐπινεῦσαι ἀληθεῖ; Οὐδὲ εἷς. Μὴ τίς σε ἀναγκάσαι δύναται παραδέξασθαι τὸ ψεῦδος; Οὐδὲ εἷς. Ὁρᾷς, ὅτι 23 ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τὸ προαιρετικὸν ἔχεις ἀκώλυτον, ἀνα-

aruſpicem propter ipſum expetimus; ſed quod ejus operâ nos res futuras, & ea quæ a Diis ſignificentur, cognituros eſſe opinamur: neque etiam viſcera propter ſemetipſa, ſed quia portendendi vim habeant. Neque etiam admiramur, aut cornicem: ſed Deum, horum operâ res futuras ſignificantem.

Accedo igitur ad interpretem harum rerum, & vatem; ab eoque petо, ut inſpiciat viſcera, videatque quid ea mihi portendant. Is igitur, ſumtis iis & explicatis, hanc edit interpretationem: Heus homo, voluntatem habes, cujus ea natura eſt, ut nec impediri, nec cogi poſſit: hoc hiſce viſceribus eſt inſcriptum. Idque tibi demonſtrabo primum, in loco adſenſionis. Num quis te prohibere poterit adnuere veritati? Nemo. Num quis te cogere poterit admittere mendacium? Nemo. Vides, hoc in loco voluntatem te habere, quæ neque prohibe-

ri,

24 ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον; Ἄγε, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀρεκτικοῦ καὶ ὁρμητικοῦ, ἄλλως ἔχει; Καὶ τίς ὁρμὴν νικῆσαι δύναται, ἢ ἄλλη ὁρμή; Τίς δ' ὄρεξιν καὶ ἔκ-
25 κλισιν, ἢ ἄλλη ὄρεξις καὶ ἔκκλισις; Ἂν μοι, φησὶ, προσάγῃ θανάτου φόβον, ἀναγκάζεις με. Οὐ τὸ προσαγόμενον· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ σοι κρεῖττον
26 εἶναι ποιῆσαί τι τούτων, ἢ ἀποθανεῖν. πάλιν οὖν τὸ σὸν δόγμα σε ἠνάγκασε· τοῦτ' ἔστι, προαίρε-
27 σιν προαίρεσις. εἰ γὰρ τὸ ἴδιον μέρος, ὃ ἡμῖν ἔδωκεν ἀποσπάσας ὁ Θεὸς, ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς κωλυτὸν ἢ ἀναγκαστὸν κατεσκεύακεν· οὐκέτι ἂν ἦν Θεὸς, οὐδ' ἐπεμελεῖτο ἡμῶν ὧν δεῖ τρόπον.
28 Ταῦτα εὑρίσκω, φησὶν, ἐν τοῖς ἱεροῖς. ταῦτά σοι σημαίνεται. ἐὰν θέλῃς, ἐλεύθερος εἶ· ἐὰν θέλῃς, μέμψῃ οὐδένα, ἐγκαλέσεις οὐδενί· πάντα κατὰ γνώμην ἅμα
29 ἔσται σὴν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ. Διὰ ταύτην τὴν μαν-

ri, neque cogi, neque impediri possit? Age, jam in loco adpetitionis & impetûs, numquid se res aliter habet? Quis vero impetum vincere possit, nisi alius impetus? Quis adpetitionem & aversationem, nisi alia adpetitio & aversatio? Si mihi, inquit, mortis intentes metum, cogis me. Non id quod intentatur; sed hoc, quod optabilius esse tibi videtur, aliquid istiusmodi committere, quam mori. Rursus itaque tuum te cogit decretum; hoc est, voluntatem voluntas. Nam si eam partem, quam Deus a se avulsam dedit nobis, ita effeciset, ut vel ab ipso vel ab alio quopiam prohiberi aut cogi posset; non amplius esset Deus, neque nos eo quo deceret modo curaret. Hæc, inquit, reperio in victimis: hæc tibi portenduntur: Si volueris, liber es: si volueris, de nemine conquerêris, neminem accusabis; omnia simul & tuæ & divinæ voluntati respondebunt. Hu-

jus

μαντείαν ἔρχομαι ἐπὶ τὸν θύτην τοῦτον καὶ τὸν φιλόσοφον· οὐκ αὐτὸν θαυμάσας, ἕνεκά γε τῆς ἐξηγήσεως, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἃ ἐξηγεῖται.

ΚΕΦ. ιή.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις.

Εἰ ἀληθές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων λεγόμενον, ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις μία ἀρχὴ, καθάπερ τοῦ συγκαταθέσθαι, τὸ παθεῖν ὅτι ὑπάρχει· καὶ τοῦ ἀναπεῖσαι, τὸ παθεῖν ὅτι οὐχ ὑπάρχει· καὶ, νὴ Δία, τοῦ ἐπισχεῖν, τὸ παθεῖν ὅτι ἄδηλόν ἐστιν· οὕτω καὶ τοῦ ὁρμῆσαι ἐπί τι, τὸ παθεῖν 2
ὅτι ἐμοὶ συμφέρει· ἀμήχανον δ', ἄλλο μὲν κρίνειν τὸ συμφέρον, ἄλλου δ' ὀρέγεσθαι· καὶ ἄλλο μὲν κρίνειν καθῆκον, ἐπ' ἄλλο δὲ ὁρμᾷν· τί ἔτι τοῖς πολλοῖς

jus oraculi cauſſa ad vatem iſtum, ad philoſophum, accedo: non ipſum admirans, hujus quidem interpretationis cauſſa; ſed ea, quæ ille interpretatur.

CAP. XVIII.

Non iraſcendum eſſe peccantibus.

Si verum eſt, quod a Philoſophis dicitur, unum eſſe omnibus hominibus principium, quemadmodum adſentiendi, adfectum eſſe opinione, rem ita eſſe; & renuendi, adfectum eſſe opinione, rem non ita eſſe; & profecto ſuſtinendæ adſenſionis, adfectum eſſe opinione, rem eſſe incertam: ita etiam capiendi ad agendum impetus initium eſſe, opinione eſſe adfectum, [*rectam eſſe actionem convenientemque; & adpetendi, adfectum eſſe opinione,*] rem mihi conducere; neque fieri poſſe, ut aliud utile eſſe judicent homines, aliud adpetant, aut ut aliud rectum conveniensque judicent, ad aliud vero agendum capiant impetum: *hæc, inquam, ſi vera ſunt;* cur hominibus ad-

3 λοῖς᾽ χαλεπαίνομεν; Κλέπται, φησὶν, εἰσὶ καὶ λωποδύται. Τί ἔστι τὸ κλέπται καὶ λωποδύται; πεπλάνηνται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Χαλεπαί-
4 νειν οὖν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; Ἀλλὰ δεῖξον τὴν πλάνην, καὶ ὄψει πῶς ἀφίστανται τῶν ἁμαρτημάτων. ἂν δὲ μὴ βλέπωσιν, οὐδὲν ἔχουσιν ἀνώτερον τοῦ δοκοῦντος αὐτοῖς.

5 Τοῦτον οὖν τὸν λῃστὴν, καὶ τοῦτον τὸν μοι-
6 χὸν οὐκ ἔδει ἀπολωλέναι; Μηδαμῶς, ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μᾶλλον· τοῦτον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἀποτετυφλωμένον, (οὐ τὴν ὄψιν τὴν διακριτικὴν τῶν λευκῶν καὶ μελάνων, ἀλλὰ τὴν γνώμην τὴν διακριτικὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν·) μὴ ἀπολλύναι;
7 κἂν οὕτω λέγῃς, γνώσῃ πῶς ἀπάνθρωπόν ἐστιν
8 ὃ λέγεις, καὶ ὅτι ἐκείνῳ ὅμοιον· τοῦτον οὖν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν κωφόν; Εἰ γὰρ μεγίστη βλάβη, ἡ στέρησις τῶν μεγίστων· μέγι-

adhuc vulgo ſuccenſemus? Fures, inquit, ſunt & graſſatores. Quos mihi fures dicis? quos graſſatores? errant in judicio bonarum rerum & malarum. Num igitur ſuccenſere illis oportet, an potius miſereri? Immo vero oſtende errorem, & videbis ut a peccatis deſiſtent: at, ſi non vident, nihil ſuâ opinione habent antiquius.

At latronem iſtum, & adulterum iſtum, nonne igitur perditos oportebat? Nequaquam: ſed ita dic potius: hunc hominem, qui errat & maximis in rebus decipitur, quique cæcutit, (non dico ratione facultatis quâ candida & nigra diſcernuntur, ſed quâ animus bona & mala diſtinguit) hunc non perdam! Quod ſi ſic dixeris; intelliges quam inhumana tua ſit oratio, & huic non abſimilis: Hiccine cæcus & ſurdus, nonne perdendus? Nam ſi maximum eſt damnum; rerum maximarum priva-

μέγιστον· ἀ' ἐστὶ ἐν ἑκάστῳ ἡ προαίρεσις οἵα δεῖ, καὶ τούτου στέρεταί τις· τί ἔτι χαλεπαίνεις αὐτῷ; Ἄνθρωπε, οὐ σὲ δεῖ παρὰ φύσιν ἐπ' ἀλλο- 9
τρίοις κακοῖς διατίθεσθαι· ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον * * *
τοῦτο τὸ προσκοπτικὸν καὶ μισητικὸν * * * τὰς 10
φωνὰς ταύτας ἃς οἱ πολλοὶ * *, τούτους οὖν
τοὺς καταρᾶτους καὶ μι * * * * σὺ πῶς ποτ'
ἀπεσκυφώθης ἄφνω * * χαλεπὸς εἶ. διὰ τί οὖν 11
χαλεπαίνομεν * * θαυμάζομεν ὧν ἡμᾶς ἀφαιροῦν-
ται * * μὴ θαύμαζέ σου τὰ ἱμάτια, καὶ τῷ κλέπ-
τῃ οὐ χαλεπαίνεις. μὴ θαύμαζε τὸ κάλλος τῆς
γυναικὸς, καὶ τῷ μοιχῷ οὐ χαλεπαίνεις. Γνῶθι, 12
ὅτι κλέπτης καὶ μοιχὸς ἐν τοῖς σοῖς τόπον οὐκ ἔχει,
ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ τοῖς οὐκ ἐπὶ σοί. ταῦ-
τα ἂν ἀφῇς, καὶ παρὰ μηδὲν ἡγήσῃ, τίνι ἔτι χα-
λεπαίνεις; μέχρι δ' ἂν ταῦτα θαυμάζῃς, σεαυ-

privatio; ſi porro res maxima unicuique eſt recta voluntas; hac ſi quis privatus eſt, quid adhuc ei ſuccenſes? Non te oportet, homo, aliena ob mala contra naturam adfici: miſerere potius illius, *ne ſuccenſeas; hoc quidem offenſioni atque odio obnoxium: neque vocibus iſtis utaris, quibus vulgus utitur; Hoſce mihi execratos, odioſoſque homines talia auſuros? Undenam tam ſubito ſapientiam dedidiciſti? undenam tu tam difficilis atque moroſus es? Quî fit igitur ut ſuccenſeamus? Quoniam ſcilicet ea admiramur, quæ a nobis auferunt homines.* Noli mirari veſtes tuas, & furi non ſuccenſebis: venuſtatem uxoris tuæ noli mirari, & adultero non ſuccenſebis. Furem & adulterum tuis in rebus ſcito locum non habere, ſed in alienis, tuæque poteſtati non ſubjectis. Hæc ſi miſſa feceris, & nullo loco numeraveris; cui poſthac iraſcêris? Quamdiu vero iſta miraris; tibi potius, quam

13 τῷ χαλέπαινε μᾶλλον ἢ ἐκείνοις. Σκόπει δέ· ἔχεις καλὰ ἱμάτια· ὁ γείτων σου οὐκ ἔχει· θυρίδα ἔχεις, θέλεις αὐτὰ ψύξαι. οὐκ οἶδεν ἐκεῖνος τί τὸ ἀγαθόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ φαντάζεται ὅτι τὸ ἔχειν καλὰ ἱμάτια· τοῦτο ὃ καὶ σὺ φαν-
14 τάζῃ. εἶτα μὴ ἔλθῃ, καὶ ἆρῃ αὐτά; Ἀλλὰ σὺ πλακοῦντα δεικνύων ἀνθρώποις λίχνοις; καὶ μένος αὐτὸν καταπίνων, οὐ θέλεις ἵνα αὐτὸν ἁρπάσωσι; μὴ ἐρέθιζε αὐτούς· θυρίδα μὴ ἔχε· μὴ
15 ψύχε σου τὰ ἱμάτια. Κἀγὼ πρώην σιδηροῦν λύχνον ἔχων παρὰ τοῖς Θεοῖς, ἀκούσας ψόφου τῆς θυρίδος, κατέδραμον, εἶδον ἡρπασμένον τὸν λύχνον. ἐπελογισάμην, ὅτι ἔπαθέ τι ὁ ἁρπάσας οὐκ ἀπὶθανον. Τί οὖν; Αὔριον, φημὶ, ὀστρακίνον εὑ-
16 ρήσεις. Ἐκεῖνα γὰρ ἀπόλλυσί τις, ἃ ἔχει. Ἀπώλεσά μου τὸ ἱμάτιον. Εἶχες γὰρ ἱμάτιον. Ἀλγῶ τὴν κεφαλήν. Μή τι κέρατα ἀλγεῖς; Τί

quam illis, ſuccenſeto. Rem ita conſidera: Pulcras veſtes habes; vicinus tuus non habet: feneſtram habes, quâ eas aëri exponis. Neſcit ille, quod ſit hominis bonum: ſed pulcra veſtimenta habere, bonum eſſe ſibi fingit; quemadmodum & tu tibi. Quidni igitur veniat, eaque auferat? Tu, placentam hominibus gulofis oſtendens, ſoluſque eam deglutiens, non vis eam tibi ab his eripi? Ne irrita eos: ne habe feneſtram: ne aëri expone veſtes tuas. Et ego nuper, cum apud Lares meos ferream lucernam haberem, audito januæ crepitu decurri, eamque raptam animadverti. Cogitavi mecum, eum, qui ſuſtuliſſet, rem non abſurdam admiſiſſe. Quid ergo? Cras, inquam, teſtaceam invenies. Nam ea quispiam amittit, quæ habet. Meam veſtem amiſi. Habuiſti enim veſtem. Dolet mihi caput. Numquid cornua tibi dolerent? Quid ergo indigneris?

Τί οὖν ἀγανακτεῖς; τούτων γὰρ αἱ ἀπώλειαι, τούτων οἱ πόνοι, ὧν καὶ αἱ κτήσεις.

Ἀλλ' ὁ τύραννος δήσει. Τί; Τὸ σκέλος. Ἀλλ' 17
ἀφελεῖ. Τί; Τὸν τράχηλον. Τί οὖν οὐ δήσει, οὐδ' ἀφελεῖ; Τὴν προαίρεσιν. Διὰ τοῦτο παρήγγελλον οἱ παλαιοὶ τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. Οὐκοῦν ἔδει, 18
νὴ τοὺς θεούς, μελετᾶν ἐπὶ τῶν μικρῶν· καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχομένους, διαβαίνειν ἐπὶ τὰ μείζω. Κεφαλὴν ἀλγῶ. Οἴμοι, μὴ λέγε. Ὠτίον ἀλγῶ. Οἴμοι, μὴ λέγε. Καὶ οὐ λέγω, ὅτι οὐ δέδοται στε- 19
ναύξαι· ἀλλὰ ἔσωθέν τοι μὴ στενάξῃς. μηδ', ἂν βραδέως τὸν ἐπίδεσμον ὁ παῖς φέρῃ, κραύγαζε, καὶ σπῶ, καὶ λέγε, Πάντες με μισοῦσι. Τίς γὰρ μὴ μισήσῃ τὸν τοιοῦτον; Τούτοις τὸ λοιπὸν πεποιθὼς 20
τοῖς δόγμασιν, ὀρθὸς περιπάτει, ἐλεύθερος· οὐχὶ τῷ μεγέθει πεποιθὼς τοῦ σώματος, ὥσπερ ἀθλητής, οὐ γὰρ ὡς ὄνον ἀήττητον εἶναι δεῖ.

ris? nam' earum rerum jactura eſt, earum rerum dolores ſunt, quarum poſſeſſiones.

At tyrannus vinciet! Quidnam? Pedem. At auferet! Quidnam? Collum. Quid ergo non vinciet, neque auferet? Voluntatem. Eapropter præceperunt illud veteres: NOSCE TEIPSUM! Itaque, per Deos, oportebat minoribus in rebus te exercere; & ab iis facto initio, tranſire ad majora. Caput dolet? ne dicas, hei mihi. Auricula dolet? ne dicas, hei mihi. Neque vero dico, non licere gemere; ſed intrinſecus utique gemere noli. Neque, ſi puer faſciam tarde adtulerit, clamites, ringaris, dicasque, Omnes me oderunt! Quis enim talem non odio proſequatur? His deinceps confidens decretis, rectus obambula, & liber: non magnitudine corporis confidens, ut pugil; neque enim ut aſinum, te invictum eſſe decet.

Quis

21 Τίς οὖν ὁ ἀήττητος; Ὃν οὐκ ἐξίστησιν οὐδὲν τῶν ἀπροαιρέτων. εἶτα λοιπὸν ἑκάστην τῶν περιστάσεων ἐπερχόμενος, καταμανθάνω, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀθλητοῦ· Οὗτος ἐξεβίασε τὸν πρῶτον κλῆρον· τί οὖν; τὸν δεύτερον; τί δ', ἂν καῦμα ᾖ; τί δ' ἐν
22 Ὀλυμπίᾳ; Καὶ ἐνταῦθα ὡσαύτως· ἂν ἀργυρίδιον προβάλῃς, καταφρονήσει. τί οὖν, ἂν κοράσιδιον; τί οὖν, ἂν ἐν σκότῳ; τί οὖν, ἂν δοξάριον; τί οὖν, ἂν λοιδορίαν; τί οὖν, ἂν ἔπαινον; τί δ', ἂν
23 θάνατον; δύναται ταῦτα πάντα νικῆσαι. Τί οὖν; ἂν καῦμα ᾖ τούτῳ; τί, ἂν οἰνωμένος ᾖ; τί, ἂν μελαγχολῶν; τί ἐν ὕπνοις; οὗτός μοι ἐστὶν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής.

ΚΕΦ.

Quis ergo eſt invictus? Quem nihil earum rerum, quæ ſunt involuntariæ, de ſtatu mentis dejicit. Proinde, ſingulas difficultates percurrens, eum obſervo, quemadmodum ubi de athleta quæritur: Hic primam ſortem evicit: de ſecunda quid? quid vero, ſi æſtus fuerit? quid in Olympiis? Eodem modo hîc etiam: ſi argentum huic objeceris, contemnet: quid vero, ſi puellam? quid, ſi in tenebris? quid, ſi gloriolam? quid, ſi convitium? quid, ſi laudem? quid, ſi mortem? Hæc omnia vincere poteſt. Quid igitur, ſi in æſtu fuerit? quid, ſi vinolentus? quid, ſi in furore? quid in ſomno? Hic mihi pugil eſt invictus.

CAP.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τυράννους.

Ὅτι ἄν τινι προσῇ τι πλεονέκτημα, ἢ δοκῇ γε προσεῖναι, μὴ προσόν· τοῦτον πᾶσα ἀνάγκη, ἐὰν ἀπαίδευτος ᾖ, πεφυσῆσθαι δι' αὐτό. Εὐθὺς 2
ὁ τύραννος λέγει· Ἐγώ εἰμι ὁ πάντων κράτιστος. Καὶ τί μοι δύνασαι παρασχεῖν; ὄρεξίν μοι δύνασαι περιποιῆσαι ἀκώλυτον; πόθεν σοι; σὺ γὰρ ἔχεις ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον; σὺ γὰρ ἔχεις ἁρμὴν ἀναμάρτητον; καὶ ποῦ σοι μέτεστιν; Ἄγε, 3
ἐν νηῒ δὲ σαυτῷ θαῤῥεῖς, ἢ τῷ εἰδότι; ἐπὶ δ' ἅρματος τίνι, ἢ τῷ εἰδότι; τί δ' ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις; Ὡσαύτως. Τί οὖν δύνασαι; Πάντες 4
με θεραπεύουσι. Καὶ γὰρ ἐγὼ τὸ πινάκιον θε-

 ραπεύω,

CAP. XIX.

Quo modo adfecti erga tyrannos esse debeamus.

Qui quacunque veluti prærogativâ est præditus; aut, ut præditus non sit, sibi esse præditus videtur: eum omnino necesse est, nisi bene institutus fuerit, eâ inflari. Statim tyrannus ait: Ego sum omnium potentissimus. Quid vero præstare mihi potes? idne potes efficere, ut adpetitio mea non impediatur? unde id tibi? Tune enim ipse habes aversationem nullis obnoxiam casibus? tune impetum habes erroris expertem? id autem unde tibi contigit? Age vero, in navi tibi-ne ipsi confidis, an gubernatori? in curru, cui? nonne aurigandi perito? quid in aliis artibus? Eodem modo. Quid ergo potes? Omnes me colunt. Et ego scutellam colo, eamque lavo & abstergo;

ραπεύω, καὶ πλύνω αὐτὸ, καὶ ἐκμάσσω, καὶ τῆς ληκύθου ἕνεκα πάσσαλον πήσσω. Τί οὖν; ταῦτά μου κρείττονά ἐστιν; Οὔκ· ἀλλὰ χρείαν μοι παρέχει τινά. ταύτης οὖν ἕνεκα θεραπεύω αὐτά. Τί δέ; τὸν ὄνον οὐ θεραπεύω; οὐ νίπτω αὐτοῦ τοὺς πόδας; οὐ περικαθαίρω; Οὐκ οἶδας, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἑαυτὸν θεραπεύει; σὲ δὲ οὕτως, ὡς τὸν ὄνον; ἐπεὶ τίς σε θεραπεύει ὡς ἄνθρωπον; δείκνυε. τίς σοι θέλει ὅμοιος γενέσθαι; τίς σου ζηλωτὴς γίνεται, ὡς Σωκράτους; Ἀλλὰ δύναμαί σε τραχηλοκοπῆσαι. Καλῶς λέγεις. ἐξελαθόμην ὅτι σε δεῖ θεραπεύειν, καὶ ὡς πυρετὸν, καὶ ὡς χολέραν· καὶ βωμὸν στῆσαι, ὡς ἐν Ῥώμῃ Πυρετοῦ βωμός ἐστι.

Τί οὖν ἐστι τὸ ταράσσον καὶ καταπλῆττον τοὺς πολλούς; ὁ τύραννος, καὶ οἱ δορυφόροι; πόθεν; μὴ γένοιτο· οὐκ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον

& ampullæ oleariæ cauſſa clavum figo. Quid ergo? hæc me præſtantiora ſunt? Non; ſed aliquem mihi uſum præbent: ea de cauſſa illa colo. Quid vero? nonne aſinum colo, non pedes ejus lavo? non purgo? An neſcis, quemvis hominem ſemetipſum colere; te autem non aliter, atque aſinum. Quiſnam enim te ut hominem colat? oftende modo. Quis tui ſimilis eſſe velit? quis tui ſectator eſſe velit, ſicuti Socratis? At collum tibi præcidere poſſum. Recte dicis: oblitus eram colendum te eſſe, nempe ut febrem, ut cholera; & aram tibi exſtruendam, ut Romæ Febris ara eſt.

Quid ergo eſt, quod vulgus hominum turbet ac percellat? Tyrannus & ſatellites? Nequaquam; abſit! Fieri non poteſt, ut quod naturâ eſt liberum, ab

θερον ὑπ' ἄλλου τινὸς ταραχθῆναι, ἢ πολυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ τὰ δόγματα αὐτὸν ταράσσει. ὅταν γὰρ ὁ τύραννος εἴπῃ τινὶ, Δήσω σου τὸ σκέλος· ὁ μὲν τὸ σκέλος τετιμηκὼς λέγει, Μή, ἐλέησον· ὁ δὲ τὴν προαίρεσιν τὴν ἑαυτοῦ, λέγει, Εἰ σοὶ λυσιτελέστερον φαίνεται, δῆσον. Οὐκ ἐπιστρέφῃ; Οὐκ ἐπιστρέφομαι. 8 9 Ἐγώ σοι δείξω, ὅτι κύριός εἰμι. Πόθεν σύ; ἐμὲ ὁ Ζεὺς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἢ δοκεῖς, ὅτι ἔμελλε τὸν ἴδιον υἱὸν ἐᾶν καταδουλοῦσθαι; τοῦ νεκροῦ δέ μου κύριος εἶ, λάβε αὐτόν. Ὄσθ', ὅταν μοι προσίῃς, ἐμὲ οὐ θεραπεύεις; Οὔκ· ἀλλ' ἐμαυτόν. εἰ δὲ θέλεις με λέγειν, ὅτι καὶ σέ· λέγω σοι, οὕτως ὡς τὴν χύτραν. 10

Τοῦτο οὐκ ἔστι φίλαυτον· γέγονε γὰρ οὕτως τὸ ζῶον, ὥστε αὐτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ ἥλιος αὐτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖ, καὶ 11

ab alio quopiam perturbetur, aut impediatur, quam a semetipso: sed decreta quemque sua perturbant. Cum enim tyrannus alicui dixerit, Vinciam crura tua; qui crura sua magni facit, ait: Ne feceris; miserere! qui autem voluntatem suam, ait: Si tibi conducibilius videtur, vincito. Non curas? Non curo. Ego tibi ostendam, me esse dominum. Undenam tu? Me Jupiter liberum emisit. Aut censes eum commissurum, ut filius ipsius in servitutem pertrahatur? Cadaveris quidem mei dominus es: illud capito. Itane, cum ad me accesseris, me non coles? Non, sed meipsum: sin me dicere vis, te quoque; id ita me facere profiteor, ut ollam colo.

Hic non est pravus amor sui; ita enim naturâ comparatum est animal, ut sua caussâ omnia faciat. Nam & sol suâ caussâ facit omnia,

&

12 τὸ λοιπὸν αὐτὸς ὁ Ζεύς. ἀλλ' ὅταν θέλῃ εἶναι Ὑέτιος καὶ Ἐπικάρπιος, καὶ Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ὁρᾷς ὅτι τούτων τῶν ἔργων καὶ τῶν προσηγοριῶν οὐ δύναται τυχεῖν, ἂν μὴ εἰς τὸ
13 κοινὸν ὠφέλιμος ᾖ. καθόλου τε τοιαύτην φύσιν τοῦ λογικοῦ ζώου κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς
14 τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέρηται. οὕτως οὐκέτι ἀκοινώνητον γίνεται τὸ πάντα αὐτοῦ ἕνεκα ποιεῖν.
15 Ἐπεὶ τί ἐκδέχῃ; ἵνα τις ἀποστῇ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος; Καὶ πῶς ἔτι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀρχὴ πᾶσίν ἐστιν, ἡ πρὸς αὐτὰ οἰ-
κείωσις;

16 Τί οὖν; ὅταν ὑπῇ δόγματα ἀλλόκοτα περὶ τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν,
17 πᾶσα ἀνάγκη θεραπεύειν τοὺς τυράννους. Ὤφελον γὰρ τοὺς τυράννους μόνον, τοὺς κοιτωνίτας δ' οὔ.

πῶς

& poſtremo ipſe Jupiter. Sed quum Pluvius eſſe vult, & Frugifer, & Pater hominumque Deûmque; vides, eum hoſce effectus & has adpellationes conſequi non poſſe, niſi in commune proſit. Denique animal ratione præditum ſic omnino inſtruxit, ut nullo ſuo bono potiri poſſit, niſi aliquid utilitatis in commune afferat. Sic proinde privatæ utilitatis ſtudium a communitate non excluditur. Nam quid exſpectas? idne, ut ſe ipſum aliquis deſerat, ſuamque utilitatem? An neſcis, omnibus animantibus unum idemque principium inſitum eſſe hoc, ut ipſæ ſibi concilientur?

Quid ergo? Cum abſurda iis de rebus, quæ noſtri arbitrii non ſunt, decreta animo infixa ſunt, quaſi hæ res vel bonæ ſint vel malæ; tum quidem omnino neceſſe eſt colere tyrannos. Utinam vero tyrannos ſolum, non etiam cubicularios. Sed

πῶς δὲ καὶ φρόνιμος γίνεται ἐξαίφνης ὁ ἄνθρωπος, ὅταν Καίσαρ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ λασάνου ποιήσῃ; πῶς εὐθὺς λέγομεν, Φρονίμως μοι λελάληκε Φηλικίων; Ἤθελον αὐτὸν ἀποβληθῆναι 18
τοῦ κοπτῶνος, ἵνα πάλιν ἄφρων σοι δοκῇ Εἶχε τινα Ἐπαφρόδιτος σκυτέα, ὃν διὰ τὸ ἄχρηστον 19
εἶναι ἐπώλησεν. εἶτα ἐκεῖνος κατά τινα δαίμονα ἀγορασθεὶς ὑπό τινος τῶν Καισαριανῶν, τοῦ Καίσαρος σκυτεὺς ἐγένετο. Εἶδες ἄν, πῶς αὐ- 20
τὸν ἔτιμα ὁ Ἐπαφρόδιτος; Τί πεάσσει Φηλικίων ὁ ἀγαθός; φιλῶ σε. Εἶτα εἴ τις ἡμῶν ἐπύ- 21
θετο, Τί ποιεῖ αὐτός; ἐλέγετο, ὅτι μετὰ Φηλικίωνος βουλεύεται περί τινος. Οὐχὶ γὰρ πεπρά- 22
κει αὐτὸν ὡς ἄχρηστον; τίς οὖν αὐτὸν ἄφνω φρόνιμον ἐποίησε; Ταυτ' ἔστι τὸ τιμᾷν ἄλλο τι, ἢ 23
τὰ πρακτικά.

Ἠξίω-

Sed vide, quo pacto ſtatim homo fiat prudens, cum Cæſar enim matulæ præfecerit; ut ſtatim dicimus, Prudenter mecum locutus eſt Felicio! Velim ego. ejici eum rurſus cubiculo, ut demens tibi rurſus videretur. Sutorem quemdam habuerat Epaphroditus; quem, quia ad nihil utilis eſſet, vendidit: ille deinde, caſu quodam a Cæſariano emtus, Cæſaris factus eſt ſutor. Vidiſſes, ut eum coluerit Epaphroditus! Quid agit Felicio, vir bonus? amo te. Deinde, ſi quis noſtrûm percontabatur, Quid Epaphroditus ipſe ageret? dicebatur, cum Felicione eum quapiam de re deliberare. Nonne vendiderat eum ut inutilem? quis ergo eum ſubito prudentem fecit? Hoc nimirum eſt, aliud quiddam magni facere, quam ea quæ in noſtra ſita ſunt voluntate.

Con-

24 Ἠξίωται δημαίρχίας; Πάντες οἱ ἀπαντῶντες συνήδονται· ἄλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς καταφιλεῖ, ἄλλος τὸν τράχηλον, οἱ δοῦλοι τὰς χεῖρας· ἔρχεται εἰς οἶκον, εὑρίσκει λύχνους ἀπτομένους· ἀναβαί-
25 νει εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἐπιθύει. Τίς οὖν πώποτε ὑπὲρ τοῦ ὀρεχθῆναι καλῶς, ἔθυσεν; ὑπὲρ τοῦ ὁρμῆσαι κατὰ φύσιν; ἐκεῖ γὰρ καὶ θεοῖς εὐχαριστοῦμεν, οἷ τὸ ἀγαθὸν τιθέμεθα.

26 Σήμερόν τις ὑπὲρ ἱερωσύνης ἐλάλει μοι τοῦ Αὐ-
γούστου. λέγω αὐτῷ, Ἄνθρωπε, ἄφες τὸ πρᾶγμα,
27 δαπανήσεις πολλὰ εἰς οὐδέν. Ἀλλ' οἱ τὰ σύμφωνά, φησι, γράφοντες, γράψουσι τὸ ἐμὸν ὄνομα. Μή τι οὖν σὺ τοῖς ἀναγινώσκουσι λέγεις παρών, Ἐμὲ
28 γεγράφασιν; εἰ δὲ καὶ νῦν δύνασαι παρεῖναι πᾶσιν, ἐὰν ἀποθάνῃς, τί ποιήσεις; Μενεῖ μου τὸ ὄνομα. Γράψον αὐτὸ εἰς λίθον, καὶ μενεῖ. Ἄγε,
29 ἔξω δὲ Νικοπόλεως τίς σου μνεία; Ἀλλὰ χρυ-
σοῦν

Contigit alicui tribunatus? Omnes obvii ei gratulantur: alius oculos ejus deoſculatur, alius collum, ſervi manus: domum venit, lucernas ardentes invenit; adſcendit in Capitolium, victimas immolat. Quis igitur umquam propter rectam adpetitionem ſacra fecit? quis propter impetum animi congruentem naturæ? Nempe ibi Diis gratias agimus, ubi bonum noſtrum collocamus.

Hodie nonnemo mecum collocutus eſt de Auguſti ſacerdotio; cui ego dixi: Homo, omitte rem: multos ſumtus inutiles facies. At, qui pacta conventa ſcripto confignant, inquit, nomen meum inſcribent. Tu-ne igitur præſens dices legentibus, Meum eſt nomen, quod inſcripſerunt. Quod ſi vero etiam adeſſe nunc poſſes omnibus; cum mortuus eris, quid facies? Manebit meum nomen. Lapidi id inſcribe, & manebit. Age, extra Nicopolim autem quæ tui erit mentio? At auream coronam

σοῦν στέφανον φορήσω. Εἰ ἄπαξ ἐπιθυμεῖς στεφάνου, ῥόδινον λαβὼν περίθου, ὄψει γὰρ κομψότερον.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ τοῦ λόγου, πῶς αὐτοῦ θεωρητικὸς ἐστιν.

Πᾶσα τέχνη καὶ δύναμις, προηγουμένων τινῶν ἐστι θεωρητική. ὅταν μὲν οὖν ἡ ὁμοειδὴς τοῖς 2
θεωρουμένοις καὶ αὐτὴ, ἀναγκαίως καὶ αὐτῆς γίνεται θεωρητική· ὅταν δ' ἀνομοιογενὴς, οὐ δύναται θεωρεῖν ἑαυτήν. οἷον, σκυτικὴ περὶ δέρματα 3
ἀναστρέφεται· αὐτὴ δὲ παντελῶς ἀπήλλακται τῆς ὕλης τῶν δερμάτων· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῆς θεωρητική. Γραμματικὴ πάλιν, περὶ 4
τὴν ἐγγράμματον φωνήν· μή τι οὖν ἐστι καὶ αὐτὴ

nam geſtabo. Si omnino coronam deſideras, roſeam capiti impone; erit enim adſpectu elegantior.

CAP. XX.

De ratione, quo pacto ſemetipſa contempletur.

Omnis ars & facultas certum quoddam rerum genus præ ceteris contemplationi ſuæ ſubjectum habet. Quod ſi igitur eſt ejuſdem generis cum iis quæ contemplatur, ſemetipſam quoque neceſſario poterit contemplari: ſin diverſi ſit generis, contemplari ſemetipſam non poteſt. Exempli gratia: Ars ſutoria in coriis verſatur; ipſa autem a materia coriorum penitus diverſa eſt: quare ſemetipſam contemplari nequit. Grammatica verſatur in ſermone: numquid ergo & ipſa ſermo eſt?

αὐτὴ ἐγγεάμματος φωνή; Οὐδαμῶς. Διὰ τοῦτο
5 οὐ δύναται θεωρεῖν ἑαυτήν. Ὁ οὖν λόγος πρός τί
ποτε ὑπὸ τῆς φύσεως παρείληπται; Πρὸς χρῆ-
σιν φαντασιῶν οἵαν δεῖ. Αὐτὸς οὖν τί ἐστι; Σύ-
στημα ἐκ ποιῶν φαντασιῶν. Οὕτω γίνεται φύσει
6 καὶ αὐτοῦ θεωρητικός. Πάλιν ἡ φρόνησις τίνα
θεωρήσουσα παρελήλυθεν; Ἀγαθὰ καὶ κακὰ,
καὶ οὐδέτερα. Αὐτὴ οὖν τί ἐστιν; Ἀγαθόν.
Ἡ δ' ἀφροσύνη τί ἐστι; Κακόν. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι
ἀναγκαίως καὶ αὐτῆς γίνεται καὶ τῆς ἐναντίας θεω-
7 ρητική. Διὰ τοῦτο ἔργον τοῦ φιλοσόφου τὸ μέγιστον
καὶ πρῶτον, δοκιμάζειν τὰς φαντασίας, καὶ διακρίνειν, καὶ μηδεμίαν ἀδοκίμαστον προσφέρεσθαι.
8 Ὁρᾶτε καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος, ὅπου δοκεῖ τι εἶναι
πρὸς ἡμᾶς, πῶς καὶ τέχνην ἐξευρήκαμεν, καὶ ἕσοις
ὁ ἀργυρογνώμων προσχρῆται κατὰ δοκιμασίαν
τοῦ νομίσματος· τῇ ὄψει, τῇ ἁφῇ, τῇ ὀσφρασίᾳ,
τὰ

est? Nequaquam. Non igitur semetipsam contemplari potest. Iam Rationis facultas ad quid tandem a natura nobis data est? Ad rectum visorum animi usum. Ipsa vero quid est? Complexio quædam visorum certo modo se habentium. Itaque naturâ semetipsam contemplandi vim habet. Porro prudentia ad quænam contemplanda nobis data est? Ad bona, & mala, & neutra. Ipsa ergo quid est? Bonum. Imprudentia quid est? Malum. Vides igitur, prudentiam necessario & semetipsam & id quod est ipsi contrarium, contemplari? Quapropter munus philosophi maximum & primum est, examinare visa, ac discernere, neque ullum admittere inexploratum. Videtis quoque in numismate, ubi nonnihil interesse nostra putamus, quomodo artem etiam invenerimus, & quot rebus argentarius ad explorationem numismatis utatur; visu, tactu, olfactu, postremo auditu; nam pro-

jecto

τὰ τελευταῖα τῇ ἀκοῇ· ῥίψας τὸ δηνάριον, τῷ ψό- 9
φῳ προσέχει, καὶ οὐχ ἅπαξ ἀρκεῖται ψοφήσαντος,
ἀλλ' ὑπὸ τῆς πολλῆς προσοχῆς μουσικὸς γίνεται.
οὕτως, ὅπου διαφέρειν οἰόμεθα τὸ πλανᾶσθαι τοῦ μὴ 10
πλανᾶσθαι, ἐνταῦθα πολλὴν προσοχὴν εἰσφέρομεν
εἰς διάκρισιν τῶν διαπλανᾷν δυναμένων. ἐπὶ δὲ τοῦ 11
ταλαιπώρου ἡγεμονικοῦ χάσκοντες καὶ καθεύδον-
τες, πᾶσαν φαντασίαν παραπροσδεχόμεθα. ἡ
γὰρ ζημία οὐ προσπίπτει.

Ὅταν οὖν θέλῃς γνῶναι, πῶς ἔχεις περὶ μὲν 12
τἀγαθὰ καὶ κακὰ ἀνειμένως, περὶ τὰ ἀδιάφορα δ'
ἐσπευσμένως· ἐπίστησον, πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐκτυ-
φλωθῆναι, καὶ πῶς πρὸς τὸ ἐξαπατηθῆναι· καὶ γνώ-
σῃ, ὅτι μακρὰν εἶ τοῦ ὡς δεῖ πεπονθέναι περὶ ἀ-
γαθῶν καὶ κακῶν. Ἀλλὰ πολλῆς ἔχει χρείαν 13
παρασκευῆς, καὶ πόνου πολλοῦ καὶ μαθημάτων.
Τί οὖν; ἐλπίζεις, ὅτι τὴν μεγίστην τέχνην ἀπὸ
ὀλίγων

jecto denario ſonitum obſervat, neque unico ſonitu eſt contentus, ſed crebra adtentione fit quodammodo muſicus. Sic ubi noſtrâ intereſſe putamus, utrum decipiamur, an non decipiamur, ibi magnam adhibemus adtentionem ad ea dijudicanda, quæ nos decipere poſſunt. Sed quod ad miſerum illum animi principatum adtinet, hiante ore dormitantes, viſum quodvis temere admittimus. Nam jactura non animadvertitur.

Igitur ſi ſcire cupis, quam ſis quod ad bona quidem & mala remiſſus, ad res autem indifferentes incitatus; conſidera, quo pacto ſis adfectus adverſus oculorum cæcitatem, & quo pacto adverſus animi deceptionem: tum cognoſces, multum abeſſe, ut, ad bona & mala quod adtinet, ita ſis adfectus, quemadmodum oportet. At magna opus eſt præparatione, multoque labore & diſciplina. Quid ergo? artem maximam exiguo labore comparari

14 ὀλίγων ἐστὶν ἀναλαβεῖν; καί τοι αὐτὸς μὲν ὁ προηγούμενος λόγος τῶν φιλοσόφων λίαν ἐστὶν ὀλίγος. εἰ θέλεις γνῶναι, ἀνάγνωθι τὰ Ζήνωνος, καὶ ὄψει.
15 Τί γὰρ ἔχει μακρὸν, εἰπεῖν, ὅτι τέλος ἐστὶ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς; οὐσία δ' ἀγαθοῦ, χρῆσις οἵα δεῖ φαν-
16 τασιῶν; Λέγε· Τί οὖν ἐστι Θεός; καὶ τί φαντασία; καὶ τί ἐστι φύσις ἡ ἐπὶ μέρους, καὶ τί ἐστι
17 φύσις ἡ τῶν ὅλων; ἤδη μακρόν. Ἂν οὖν ἐλθὼν Ἐπίκουρος εἴπῃ, ὅτι ἐν σαρκὶ εἶναι δεῖ τὸ ἀγαθόν· πάλιν μακρὸν γίνεται, καὶ ἀνάγκη ἀκοῦσαι, τί τὸ προηγούμενόν ἐστιν ἐφ' ἡμῶν, τί τὸ ὑποστατικὸν καὶ οὐσιῶδες. ὅτι τὸ κοχλίου ἀγαθὸν οὐκ εἰκὸς εἶναι ἐν τῷ κελύφει, τὸ οὖν τοῦ ἀνθρώ-
18 που εἰκός; Σὺ δ' αὐτός τι κυριώτερον ἔχεις, Ἐπίκουρε. τί ἐστιν ἐν σοὶ τὸ βουλευόμενον; τὸ ἐπισκεπτόμενον ἕκαστα; τὸ περὶ τῆς σαρκὸς αὐτῆς,
19 ὅτι τὸ προηγούμενόν ἐστι, τὸ ἐπικρῖνον; τί δὲ καὶ

parari poſſe ſperas? Quamquam principalis quidem philoſophorum doctrina utique brevis eſt. Id ſi cognoſcere vis; legito ſcripta Zenonis, & videbis. Nam quæ eſt in iſto ſermone prolixitas: finem eſſe, ſequi Deos; naturam boni, rectum viſorum uſum? At dic, quid ergo eſt Deus? quid viſum? quid natura ſingulorum? quid natura univerſi? Hoc jam longum eſt. Iam quod ſi accedens Epicurus dicat, in carne bonum eſſe oportere; rurſus longum fit: & neceſſe eſt audire, quid præcipuum ſit in nobis; quid ſit quo natura atque vis hominis maxime contineatur. Quoniam, cochleæ bonum in teſta eſſe poſitum, probabile non eſt; num igitur probabile fuerit, hominis bonum in involucro eſſe quærendum? Immo vero tu ipſe, Epicure, aliquid præſtantius habes. Quid eſt, quod in te deliberat? quod ſingula diſquirit? quod de ipſa carne hoc judicium pronunciat, eſſe illa hominis

καὶ λύχνον ἅπτεις, καὶ πανεῖς ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τηλικαῦτα βιβλία γεράφεις; ἵνα μὴ ἀγνοήσωμεν ἡμεῖς τὴν ἀλήθειαν; τίνες ἡμεῖς; τί πρὸς σὲ ὄντες; Οὕτω μακρὸς ὁ λόγος γίνεται.

ΚΕΦ. κα'.

Πρὸς τοὺς θαυμάζεσθαι θέλοντας.

Ὅταν τις ἢν δεῖ στάσιν ἔχῃ ἐν τῷ βίῳ, ἔξω οὐ πέχῃνεν. Ἄνθρωπε, τί θέλεις σοι γενέσθαι; 2
ἐγὼ μὲν ἀρκοῦμαι, ἂν ὀρέγωμαι καὶ ἐκκλίνω κατὰ φύσιν, ἂν ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ χρῶμαι ὡς πέφυκα, ἂν προθέσει, ἂν ἐπιβολῇ, ἂν συγκαταθέσει. Τί οὖν ἡμῖν ἐβελίσκον καταπιὼν περιπατεῖς; Ἤθελον, ἵνα με καὶ οἱ ἀπαντῶντες θαυμάζωσι, 3
καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐπικραυγάζωσιν, Ὦ μεγάλου

minis principatum? Cur vero etiam lucernam accendis, & noſtrâ cauſſâ laboras, totque volumina ſcribis? Ut ne veritatem nos ignoremus? Quinam nos? Quid ad te pertinemus? Sic prolixa naſcitur diſputatio.

CAP. XXI.

Ad eos qui admirationi eſſe cupiunt.

Qui eum, quem decet, invita ſtatum tenet; is rebus externis non inhiat. Quid tibi vis contingere, homo? mihi quidem ſatis eſt, ſi & adpetam & averſer ſecundum naturam; ſi impetu & declinatione utar, ut natura mea poſtulat; ſi ſic proponam, ſic adgrediar, ſic adſenſiar. Quid ergo nobis, quaſi qui veru deglutiſſes, incedis? Velim, ut & obviam venientes omnes me admirentur, &, qui ſectantur, adclament, O magnum

4 λου Φιλοσόφου. Τίνες εἰσὶν οὗτοι, ὑφ' ὧν θαυμάζεσθαι θέλεις; οὐχ οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν ἔωθας λέγειν ὅτι μαίνονται; Τί οὖν; ὑπὸ τῶν μαινομένων θέλεις θαυμάζεσθαι;

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ τῶν Προλήψεων.

Αἱ προλήψεις κοιναὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσὶ, καὶ πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ ἀγάθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ αἱρετὸν, καὶ ἐκ πάσης, αὐτὸ περιστάσεως δεῖ μετιέναι καὶ διώκειν; τίς δ' ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ 2 δίκαιον καλόν ἐστι, καὶ πρέπον; Πότ' οὖν ἡ μάχη γίνεται; Περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προλήψεων 3 ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. ὅταν ὁ μὲν εἴπῃ, ὅτι, Καλῶς

Philoſophum! Quinam ſunt illi, quibus admirationi eſſe cupis? Nonne ii ſunt, quos dicere ſoles inſanire? Quid ergo? hoc cupis, ut inſani te admirentur!

CAP. XXII.

De anticipatis animi Notionibus.

Anticipatæ notiones omnibus hominibus ſunt communes; & anticipatio anticipationi non repugnat. Quis enim noſtrûm non ſtatuit, bonum eſſe utile, & expetendum, & quavis ratione conſectandum ac perſequendum? Quis non ſtatuit, quod juſtum eſt, id eſſe pulcrum & decorum? Quando igitur pugna oritur? In anticipationum adcommodatione ad res particula-

Καλῶς ἐποίησεν, ἀνδρεῖός ἐστιν· ὁ δὲ, Οὔ, ἀλλ' ἀπονενοημένος· ἔνθεν ἡ μάχη γίνεται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους. Αὕτη ἐστὶν ἡ Ἰουδαίων, καὶ Σύρων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Ῥωμαίων μάχη· οὐ περὶ τοῦ, ὅτι τὸ ὅσιον πάντων προτιμητέον, καὶ ἐν παντὶ μεταδιωκτέον· ἀλλὰ πότερόν ἐστιν ὅσιον τοῦτο, τὸ χοιρείου φαγεῖν, ἢ ἀνόσιον. ταύτην τὴν μάχην εὑρήσετε καὶ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως. Κάλει γὰρ αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. Τί λέγεις σὺ, ὦ Ἀγάμεμνον; οὐ δεῖ γενέσθαι τὰ δέοντα, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα; Δεῖ μὲν οὖν. Σὺ δὲ τί λέγεις, ὦ Ἀχιλλεῦ; οὐκ ἀρέσκει σοι γενέσθαι τὰ καλῶς ἔχοντα; Ἐμοὶ μὲν οὖν πάντων μάλιστα ἀρέσκει. Ἐφαρμόσατε οὖν τὰς προλήψεις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μάχης. Ὁ μὲν λέγει, οὐ χρὴ ἀποδιδόναι με τὴν Χρυσηίδα τῷ πατρί. Ὁ δὲ λέγει, Δεῖ μὲν οὖν. Πάντως ὁ ἕτερος αὐτῶν

4 5 6 7

ticulares. Quum alius dicit, Recte fecit, fortis est; alius vero, Non ita, sed vesanus est; inde pugna oritur inter homines. Hæc est Judæorum, Syrorum, Ægyptiorum & Romanorum pugna: non, an jus & fas rebus omnibus sit antefferendum, & ubique consectandum; sed, suillâ vesci, fas-ne sit, an nefas. Hanc etiam Agamemnonis & Achillis fuisse pugnam invenietis. Jube eos prodire in medium. Quid tu ais, Agamemnon? non ea fieri oportet, quæ recta, quæque honesta sunt? Oportet illa quidem. Tu vero quid ais, Achilles? non tibi placet, ea fieri quæ honesta sunt? Mihi vero omnium maxime placet. Adcommodate igitur anticipationes ad rem de qua agitur! Hinc pugnæ principium. Alter ait: Non oportet me Chryseidem reddere patri. Alter ait, Oportet. Omnino alter eorum male adplicat anticipationem honesti.

8 κακῶς ἐφαρμόζει τὴν πρόληψιν τοῦ δέοντος. Πάλιν ὁ μὲν λέγει. Οὐκοῦν, εἴ με δεῖ ἀποδοῦναι τὴν Χρυσηίδα, δεῖ με λαβεῖν ὑμῶν τινος τὸ γέρας. Ὁ δέ· Τὴν ἐμὴν οὖν λάβῃς ἐρωμένην; Τὴν σήν, φησίν. Ἐγὼ οὖν μόνος; Ἀλλ' ἐγὼ μόνος μὴ ἔχω; Οὕτως μάχη γίνεται.

9 Τί οὖν ἐστι τὸ παιδεύεσθαι; Μανθάνειν τὰς φυσικὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐ-
10 σίαις καταλλήλως τῇ φύσει· καὶ λοιπὸν, διελεῖν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν εἰσιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἐφ' ἡμῖν μὲν προαίρεσις, καὶ πάντα τὰ προαιρετικὰ ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, κτήσεις, γονεῖς, ἀδελ-
11 φοὶ, τέκνα, πατρὶς, ἁπλῶς οἱ κοινωνοί. Ποῦ οὖν θῶμεν τὸ ἀγαθόν; ποίᾳ οὐσίᾳ αὐτὸ ἐφαρμόσο-
12 μεν; Τῇ ἐφ' ἡμῖν; Εἶτα οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ὑγίεια, καὶ

ſti. Rurſus alter ait: Quod ſi igitur Chryſeidem reddere me oportet, accipiendum mihi erit veſtrûm alicujus munus. At ille: Meam igitur amicam accipias? Tuam vero, inquit. Egone igitur ſolus præmio carebo? At ego ſolus non habeam? Sic pugna exoritur.

Quid ergo eſt erudiri? Diſcere naturales animi anticipationes rebus ſingularibus adplicare convenienter naturæ; tum porro diſtinguere, alia eſſe in noſtrâ poteſtate, alia non: in noſtrâ eſſe poteſtate, voluntatem, & omnes voluntarias actiones: non in noſtra poteſtate, corpus, partes corporis, poſſeſſiones, parentes, fratres, liberos, patriam, denique quicumque fuerint quibuscum ſocietate quadam ſumus devincti. Ubi igitur bonum collocabimus? cui rerum generi notionem ejus adcommodabimus? Eisne rebus quæ in noſtra ſunt poteſtate? Itaque bonum non fuerit

καὶ ἀρετιότης, καὶ ζωή; ἀλλ' οὐδὲ τέκνων, οὐδὲ γονέων, οὐδὲ πατρίς; καὶ τίς σου ἀνέξεται; Μεταθῶμεν οὖν ἐνθάδε πάλιν αὐτό. ἐνδέχεται οὖν, βλαπτόμενον, καὶ ἀποτυγχάνοντα τῶν ἀγαθῶν, εὐδαιμονεῖν; Οὐκ ἐνδέχεται. Καὶ, τὴν πρὸς τοὺς κοινωνοὺς ἔχειν οἵαν δεῖ ἀναστροφήν; Καὶ πῶς ἐνδέχεται; Ἐγὼ γὰρ πέφυκα πρὸς τὸ ἐμὸν συμφέρον. εἰ συμφέρει μοι ἀγρὸν ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ ἀφελέσθαι αὐτὸν τοῦ πλησίον· εἰ συμφέρει μοι ἱμάτιον ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ κλέψαι αὐτὸ ἐκ βαλανείου. ἔνθεν πόλεμοι, στάσεις, τυραννίδες, ἐπιβουλαί. Πῶς δ' ἔτι [τηρεῖν] δυνήσομαι τὸ πρὸς τὸν Δία καθῆκον; εἰ γὰρ βλάπτομαι καὶ ἀτυχῶ, οὐκ ἐπιστρέφεταί μου. καὶ τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ οὐ δύναταί μοι βοηθῆσαι; καὶ πάλιν, τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλει με ἐν τοιούτοις εἶναι, ἐν οἷς εἰμί; ἄρχομαι λοιπὸν μισεῖν αὐ- 13 14 15

H 3 τόν,

fuerit ſanitas? non membrorum integritas? non vita? Immo ne liberi quidem, nec parentes, nec patria? Et quis te feret? Transferamus igitur boni notionem in hoc rerum genus! *(Et videamus, quid tum!)* Poteſt - ne igitur fieri, ut, qui læditur, boniſque fruſtratur, is ſit beatus? Non poteſt. Poteſtne cum ſociis ita verſari, ut decet? Quo pacto id fieri poteſt? Ego enim ad id naturâ feror, quod mihi conducit: ſi e re mea eſt agrum habere; e re mea eſt, eum a vicino auferre: ſi e re mea eſt veſtem habere; e re quoque mea eſt, eam furari e balneo. Hinc bella, ſeditiones, tyrannides, inſidiæ. Quo vero pacto potero deinde ſervare officium adverſus Jovem? nam ſi lædor, & fruſtror, ille me non curat. Quid ergo mihi cum illo rei eſt, ſi me juvare non poteſt? aut rurſus, quid mihi cum eo rei eſt, ſi me in his vult eſſe malis, in quibus ſum? Proinde eum odiſſe

16 τέν. Τί οὖν ναοὺς ποιοῦμεν; τί οὖν ἀγάλματα, ὡς κακοῖς Δαίμοσιν, ὡς Πυρετῷ, τῷ Δί; καὶ πῶς ἔτι Σωτήρ; καὶ πῶς Τέτιος; καὶ πῶς Ἐπικάρπιος; καὶ μήν, ἂν ἐνταῦθά που θῶμεν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πάντα ταῦτα ἐξακολουθεῖ.

17 Τί οὖν ποιήσωμεν; Αὕτη ἐστὶ ζήτησις τοῦ Φιλοσοφοῦντος τῷ ὄντι, καὶ ὠδίνοντος. Νῦν ἐγὼ οὐχ ὁρῶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· οὐ
18 μαίνομαι; Ναί. Ἀλλ' ἐνταῦθά που θῶ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; πάντες μου καταγελάσονται. ἦλθε τις γέρων πολιὸς, χρυσοῦς δακτυλίους ἔχων πολλούς· εἶτα ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν ἐρεῖ, Ἄκουσόν μου τέκνον· δεῖ μὲν καὶ Φιλοσοφεῖν, δεῖ
19 δὲ καὶ ἐγκέφαλον ἔχειν· ταῦτα μωρά ἐστι. σὺ παρὰ τῶν Φιλοσόφων μανθάνεις συλλογισμόν· τί δέ σοι ποιητέον ἐστὶ, σὺ κάλλιον οἶδας ἢ οἱ Φιλόσοφοι.

odiſſe incipio. Quid ergo templa exſtruimus? quid ergo ſtatuas Jovi erigimus, veluti malis Geniis, veluti Febri? Et quo pacto porro Servator fuerit? quo pacto Pluvius? quo pacto Frugifer? Atqui, ſi tali quopiam in loco vim naturamque boni ponimus; hæc omnia conſequuntur.

Quid ergo faciendum? Hæc eſt inveſtigatio digna eo, qui revera philoſophatur, & parturit. Nunc ego non video, quid ſit bonum & malum: nonne inſanio? Certe. At hîc tandem ponam bonum, in iis quæ ad voluntatem pertinent? omnes me deridebunt. Aderit ſenex aliquis canus, multis aureis annulis ornatus, motoque capite dicet: Audi me fili, eſt ſane philoſophandum; ſed & cerebrum eſt habendum: iſta ſtulta ſunt. Tu a philoſophis diſcis ſyllogiſmum; quid vero tibi agendum ſit, tu rectius nôſti, quam philoſophi.

σοφοι. Ἄνθρωπε, τί οὖν μοι ἐπιτιμᾷς, εἰ οἶδας; Τούτῳ τῷ ἐνδρανπόδῳ τί εἴπω; ἂν σιωπῶ, ῥήγνυται. ἐκείνως δεῖ λέγειν· ὅτι, Σύγνωθί μοι, ὡς τοῖς ἐρῶσιν· αὐτὴ εἰμὶ ἐμαυτοῦ, μαίνομαι. 20 21

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς Ἐπίκουρον.

Ἐπινοεῖ καὶ Ἐπίκουρος, ὅτι φύσει ἐσμὲν κοινωνικοί· ἀλλ' ἅπαξ ἐν τῷ κιλύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν, οὐκέτι δύναται ἄλλο οὐδὲν εἰπεῖν. πάλιν γὰρ ἐκείνου λίαν κρατεῖ, ὅτι οὐ δεῖ ἀπεσπασμένον οὐδὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας, οὔτε θαυμάζειν, οὔτ' ἀποδέχεσθαι· καὶ καλῶς αὐτοῦ κρατεῖ. Πῶς οὖν * [ὑπονοητικοί] ἐσμεν, οἷς μὴ φυσική ἐστι πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργία; διατί ἀποσυμβουλεύεις τῷ σοφῷ τεκνοτροφεῖν; τί φοβῇ, 2 3

losophi. Homo, quid vero me objurgas, si scio? Isti mancipio quid dicam? si taceo, rumpitur. Hoc modo ei respondere oportet: Ignosce mihi, tamquam amatoribus; non sum meus, insanio.

CAP. XXIII.

In Epicurum.

Ipse etiam Epicurus intelligit, naturâ nos esse sociabiles: sed quoniam semel in involucro collocavit bonum nostrum, non amplius aliud quidquam dicere potest. Nam rursus illud mordicus tenet, nihil a natura boni avulsum vel admirandum vel probandum esse: idque probe tenet. Unde igitur * * sumus, quibus nullus est naturâ insitus erga sobolem amor? cur dissuades sapienti ne alat liberos? cur metuis, ne propter

4 μὴ διὰ ταῦτα εἰς λύπας ἐμπέσῃ; Διὰ γὰρ τὸν μῦν
τὸν ἔσω τρεφόμενον ἐμπίπτει; τί οὖν αὐτῷ μέ-
λει, ἂν μυΐδιον μικρὸν ἔσω κατακλαίῃ αὐτοῦ;
5 Ἀλλ' οἶδεν, ὅτι ἂν ἅπαξ γένηται παιδίον, οὐκέ-
τι ἐφ' ἡμῖν ἐστι, μὴ στέργειν, μηδὲ φρόντίζειν ἐπ'
6 αὐτῷ. διὰ τοῦτο φησὶν, οὐδὲ πολιτεύσασθαι τὸν
νοῦν ἔχοντα· οἶδε γὰρ, τίνα δεῖ ποιεῖν τὸν πολι-
τευόμενον. ἐπεί τοι, εἰ ὡς ἐν μυΐαις μέλλεις ἀνα-
7 στρέφεσθαι, τί κωλύει; Ἀλλ' ὁ μὲν, εἰδὼς ταῦ-
τα, τολμᾷ λέγειν, ὅτι μὴ ἀναιρώμεθα τέκνα.
Ἀλλὰ πρόβατον μὲν οὐκ ἀπολείπει τὸ αὐτοῦ
8 ἔκγονον, οὐδὲ λύκος· ἄνθρωπος δ' ἀπολείπει; Τί
θέλεις; μωροὺς ἡμᾶς εἶναι, ὡς τὰ πρόβατα; Οὐδ'
ἐκεῖνα ἀπολείπει. Θηριώδεις, ὡς τοὺς λύκους;
9 Οὐδ' ἐκεῖνοι ἀπολείπουσιν. Ἄγε, τίς δέ σοι πεί-
θεται, ἰδὼν παιδίον αὐτοῦ κλαῖον, ἐπὶ τὴν γῆν
10 πεπτωκός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι εἰ καὶ ἐμαντεύσα-
το

ter eos incidat in moleſtias? Nempe ob murem, qui domi alitur, in moleſtias incidet? quid igitur illius refert, ſi parvus muſculus, qui intus alitur, ei opploret? At novit, ubi ſemel puer natus fuerit, non amplius in noſtrâ eſſe poteſtate, ut eum non diligamus, neque curemus. Eadem de cauſſa dicit, ſapientem nec ad rempublicam acceſſurum: ſcit enim, quæ facienda ſint ei qui in republica verſatur. Atqui, ſi tamquam inter muſcas verſaturus es; quid prohibet? At ille, hæc non ignorans, dicere audet. non ſuſcipiendos eſſe liberos? Ergo, cum neque ovis fœtum ſuum deſerat, neque lupus, homo deſeret? Quid tandem vis? ſtultos eſſe nos, tamquam oves? At hæ non deſerunt. Feros, ut lupos? Ne illi quidem deſerunt. Age quis tibi obtemperet, ſi filiolum ſuum humi prolapſum plorare videat? Equidem arbitror, etſi

το ἡ μητήρ σου, καὶ ὁ πατήρ σου, ὅτι ταῦτα μέλλεις λέγειν, οὐκ ἄν σε ἔρριψαν.

ΚΕΦ. κδ'.

Πῶς πρὸς τὰς περιστάσεις ἀγωνιστέον.

Αἱ περιστάσεις εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δεικνύουσαι. λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ περίστασις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε, ὡς ἀλείπτης, τραχεῖ νεανίσκῳ συμβέβληκεν. Ἵνα τί; φησίν. Ἵνα Ὀλυμπιονίκης γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος οὐ γίνεται. Ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς δοκεῖ κρείσσονα ἐσχηκέναι περίστασιν, ἧς σὺ ἔσχηκας, ἂν θέλῃς ὡς ἀθλητὴς νεανίσκῳ, χρῆσθαι. Καὶ νῦν ἡμεῖς γε εἰς τὴν Ῥώμην κατάσκοπον πέμπομεν. οὐδεὶς δὲ δειλὸν κατάσκοπον πέμπει, ἵν', ἂν μόνον ἀκούσῃ ψόφου, καὶ σκιάν ποθεν ἴδῃ, τρέχων ἔλθῃ τεταραγμένος, καὶ λέγων, ἤδη παρεῖ-

νται

etſi mater tua & pater ex oraculo præſciviſſent, te dicturum eſſe iſta; tamen abjecturos te non fuiſſe.

CAP. XXIV.

Quomodo adverſus difficultates ſit decertandum.

Difficultates ſunt, quæ viros monſtrent. Cum igitur difficultas inciderit; memento, Deum, veluti gymnaſii magiſtrum, cum aſpero adoleſcente te commiſiſſe. Cur? inquit. Ut Olympia vinceres: id vero ſine ſudore non contingit. Ac mihi quidem nemo videtur in præclarius diſcrimen incidiſſe quam tu; ſi modo volueris illo, tamquam pugil adoleſcente, uti. Et nos nunc exploratorem Romam mittimus: nemo autem timidum exploratorem mittit, qui, ſtrepitu tantum audito, & umbrâ alicubi viſâ. extemplo currat perturbatus, & hoſtes jam adeſſe dicat. Sic nunc

&

4 ναι τοὺς πολεμίους. οὕτω νῦν καὶ σῦ ἂν ἐλθὼν ἡμῖν εἶπες, φοβερὰ τὰ ἐν Ῥώμῃ πράγματα, δεινόν ἐστι θάνατος, δεινόν ἐστι φυγή, δεινὸν λοιδορία, δεινὸν πενία· φεύγετε ἄνδρες, πάρεισιν οἱ
5 πολέμιοι· ἐροῦμέν σοι, Ἄπελθε, σεαυτῷ μαντεύου· ἡμεῖς τοῦτο μόνον ἡμάρτομεν, ὅτι τοιοῦτον κατάσκοπον ἐπέμπομεν.

6 Πρὸ σοῦ κατάσκοπος ἀπεσταλεὶς Διογένης, ἄλλα ἡμῖν ἀπήγγελκεν. λέγει, ὅτι ὁ θάνατος οὐκ ἔστι κακόν, οὐδὲ γὰρ αἰσχρόν· λέγει, ὅτι
7 εὐδοξία ψόφος ἐστὶ μαινομένων ἀνθρώπων. οἷα δὲ περὶ πόνου, οἷα δὲ περὶ ἡδονῆς, οἷα περὶ πενίας εἴρηκεν οὗτος ὁ κατάσκοπος; τὸ δὲ γυμνὸν εἶναι, λέγει, ὅτι κρεῖσσόν ἐστι πάσης περιποιφύρου· τὸ δ' ἐπ' αἰστρώτῳ πέδῳ καθεύδειν, λέγει,
8 ὅτι μαλακωτάτη κοίτη ἐστί. καὶ ἀπόδειξιν φέρει ἑκάστου, τὸ θάρσος τὸ αὐτοῦ, τὴν αὐτα-

& tu ſi veneris, nobisque dixeris: Terribilia ſunt quæ Romæ geruntur; dira mors; dirum exſilium; dira ignominia; dira paupertas: fugite viri! adſunt hoſtes: dicemus tibi, Abi, tibi ipſi vaticinare! nos in eo ſolo peccavimus, quod talem exploratorem miſimus.

Ante te miſſus explorator Diogenes alia nobis renunciavit: mortem ait non eſſe malum, nam ne turpem quidem: celebritatem eſſe, ait, inſanientium hominum ſtrepitum. Quid vero de dolore? quid de voluptate? quid de paupertate iſte dixit explorator? Nudum eſſe, ait præſtantius eſſe quâvis togâ prætextâ: in nudo dormire ſolo, molliſſimum ait eſſe lectum. Et ad faciendam fidem cujusque horum quæ dicit, documentum profert ſuam fiduciam, ſuam animi con-

ἀτραξίαν, τὴν ἐλευθερίαν, εἶτα καὶ τὸ σωμάτιον στιλβον καὶ συνεστραμμένον. Οὐδείς, φησι, πολέμιος ἐγγύς ἐστι· πάντα εἰρήνης γέμει. Πῶς, ὦ Διόγενες; Ἰδού, φησι, μή τι βέβλημαι; μή τι τέτρωμαι; μή τινα πέφευγα; Τοῦτ' ἔστιν, οἷος δεῖ κατάσκοπος. Σὺ δ' ἡμῖν ἐλθὼν, ἄλλα ἐξ ἄλλων λέγεις. οὐκ ἀπελεύσῃ πάλιν, καὶ ὄψει ἀκριβέστερον δίχα τῆς δειλίας; 9 10

Τί οὖν ποιήσω; Τί ποιεῖς, ἐκ πλοίου ὅταν ἐξίῃς; μή τι τὸ πηδάλιον αἴρεις; μή τι τὰς κώπας; τί οὖν αἴρεις; τὰ σά, τὴν λήκυθον, τὴν πήραν. καὶ νῦν ἂν ᾖς μεμνημένος τῶν σῶν, οὐδέποτε τῶν ἀλλοτρίων ἀντιποιήσῃ. Λέγει σοι, Θὲς τὴν πλατύσημον; Ἰδοὺ στενόσημος. Θὲς καὶ ταύτην; Ἰδοὺ ἱμάτιον μόνον. Θὲς τὸ ἱμάτιον; Ἰδοὺ γυμνός. Ἀλλὰ φθόνον μοι κινεῖς. Λάβε τοίνυν ὅλον τὸ σωμάτιον. ὦ 11 12 13

δύνα-

constantiam, suam libertatem, denique etiam corpusculum suum nitidum & probe compactum. Nullus, inquit, hostis in propinquo est: omnia sunt pacata. Quî sic? ô Diogenes! Vide, inquit, numquid ictus sum? num vulneratus? num aliquem fugi? Hic est, qualem esse decet, explorator. Tu autem ad nos reversus, aliud ex alio dicis: non redibis denuo, & diligentius speculaberis, sed positâ timiditate?

Quid ergo faciam? Quid facis, e nave cum exis? num gubernaculum aufers? num remos? Quid ergo aufers? tua; vasculum olearium tuum; peram tuam. Et nunc, si tuarum rerum fueris memor, numquam tibi vindicabis alienas. Dicit tibi: pone latum clavum! Ecce angustus clavus. Istum quoque pone! Ecce sola toga. Pone togam! Ecce nudus sum. At invidiam mihi moves! Cape igitur totum corpusculum.

δύναμαι ῥίψαι τὸ σωμάτιον, ἔτι τοῦτον φοβοῦ-
14 μαι; Ἀλλὰ κληρονόμον μ' οὐκ ἀπολείψει. Τί
οὖν; ἐπελαθόμην, ὅτι τούτων οὐδὲν ἐμὸν ἦν;
Πῶς οὖν ἐμὰ αὐτὰ λέγομεν; Ὡς τὸν πραίββα-
τον ἐν τῷ πανδοκείῳ. ἂν οὖν ὁ πανδοκεὺς ἀπο-
θανὼν ἀπολίπῃ σοι τοὺς πραιββάτους· ἂν δ'
15 ἄλλῳ, ἐκεῖνος ἔξει, σὺ δ' ἄλλον ζητήσεις· ἂν
οὖν μὴ εὕρῃς, χαμαὶ κοιμήσῃ, μόνον θαῤῥῶν καὶ
ῥέγχων, καὶ μεμνημένος, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις
καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τό-
πον ἔχουσιν· οὐδεὶς δὲ πένης τραγῳδίαν συμπλη-
16 ροῖ, εἰ μὴ ὡς χορευτής. οἱ δὲ βασιλεῖς, ἄρχον-
ται μὲν ἀπ' ἀγαθῶν· Στέψατε δώματα· εἶτα
περὶ τρίτον ἢ τέταρτον μέρος· Ἰὼ Κιθαιρών,
17 τί μ' ἐδέχου; Ἀνδράποδον, ποῦ οἱ στέφανοι;
ποῦ τὸ διάδημα; οὐδέν σε ὠφελοῦσιν οἱ δορυφόροι.
18 Ὅταν οὖν ἐκείνων τινὶ προσίῃς, τούτων μέ-

μνησο,

lum. Cui corpuſculum objicere poſſum, adhuc eum reformido? Sed hæredem me non relinquet! Quid ergo? oblitus ſum nihil iſtorum fuiſſe meum? Quo pacto igitur iſta noſtra dicimus? Ut lectum in diverſorio. Quod ſi caupo moriens lectos tibi relinquet; bene eſt: ſin alii, is eos habebit, tu alium quæres: quem ſi non inveneris; humi dormies, modo id facias magno animo, & ſtertens; & memineris, in divitibus, in regibus, in tyrannis tragœdias locum habere; nullum pauperem complere tragœdiam, niſi tamquam qui ſit eorum ex numero qui chorum conficiunt. Reges autem auſpicantur quidem a bonis: *Coronate ædes!* deinde circa tertium aut quartum actum: *Eheu Cithæron! cur me ſuſcepiſti?* Mancipium, ubi ſunt coronæ? ubi diadema? nihil te juvant ſatellites. Quod ſi igitur iſtorum aliquem accoſſeris; horum memento, te tragœdum convenire, non qui-

μνησο, ὅτι τραγῳδῷ προσέρχῃ, οὐ τῷ ὑποκριτῇ, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Οἰδίποδι. Ἀλλὰ μακάριος ὁ 19
δεῖνα· μετὰ πολλῶν γὰρ περιπατεῖ. Κἀγὼ συγκατατάττω ἐμαυτὸν σὺν τοῖς πολλοῖς, καὶ μετὰ πολλῶν περιπατῶ. Τὸ δὲ κεφάλαιον· 20
μέμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. μὴ γίνου τῶν παιδίων δειλότερος· ἀλλ', ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι, Οὐκέτι παίζω· καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί τινα εἶναι τοιαῦτα, εἰπὼν ὅτι Οὐκέτι παίζω, ἀπαλλάσσου· μέναν δὲ, μὴ θρήνει.

ΚΕΦ.

quidem hiſtrionem, ſed ipſum Oedipodem. At hic homo beatus eſt! magnum enim habet comitatum. Et ego me conjungo cum multis, magnumque habeo comitatum. Quod autem caput rei eſt, memento apertam eſſe januam: ne ſis pueris timidior: ſed, ut illi, quum non amplius re delectantur, dicunt ſe diutius non luſuros eſſe; ſic & tu, cum quædam eſſe ejusmodi tibi videbuntur, dic, te non amplius eſſe luſurum, & recedito: ſin manſeris, noli lamentari.

CAP.

ΚΕΦ. κέ.

Πρὸς τὸ αὐτό.

Εἰ ταῦτα ἀληθῆ ἐστι, καὶ μὴ βλακεύομεν, μηδ' ὑποκρινόμεθα, ὅτι τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐν προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν, τὰ δ' ἄλλα πάντα οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τί ἔτι ταρασσόμεθα; τί ἔτι
2 φοβούμεθα; περὶ ἃ ἐσπουδάκαμεν, τούτων ἐξουσίαν οὐδεὶς ἔχει· ὧν ἐξουσίαν οἱ ἄλλοι ἔχουσι, τούτων οὐκ ἐπιστρεφόμεθα. ποῖον ἔτι πρᾶγμα
3 ἔχομεν; Ἀλλὰ ἔντειλαί μοι. Τί σοι ἐντείλωμαι; ὁ Ζεὺς σοι οὐκ ἐντέταλται; οὐ δέδωκέ σοι τὰ μὲν σὰ ἀκώλυτα καὶ ἀπαραπόδιστα,
4 τὰ δὲ μὴ σὰ κωλυτὰ καὶ παραποδιστά; Τίνα οὖν ἐντολὴν ἔχων, ἐκεῖθεν ἐλήλυθας; ποῖον διάταγμα; Τὰ σὰ τήρει ἐκ παντὸς τρόπου, τῶν ἀλ-

CAP. XXV.

Eadem de re.

Si hæc vera ſunt, neque ſtulti nos ſumus, neque ſimulate dicimus, Bonum hominis, itemque malum, in voluntate eſſe poſitum, cætera vero omnia nihil ad nos pertinere; quid adhuc perturbamur? quid adhuc metuimus? Quæ res nobis curæ ſunt, eas nemo habet in poteſtate: quæ in aliorum poteſtate ſunt, eas non curamus. Quid porro negotii habemus? Tu mihi præcipe, inquis. Quid tibi ego præcipiam? Nonne Jupiter mandata tibi dedit? Nonne hoc tibi tribuit, ut, quæ tua ſunt, ea nec impediri, nec prohiberi poſſint; ut ea ſola impediri prohiberique poſſint, quæ tua non ſunt? Quodnam igitur mandatum, quodnam præceptum ab eo accepiſti, cum huc venires? Tua cuſtodito quovis modo; aliena ne concupiſcito!

Fides

ἀλλοτρίων μὴ ἐφίεσο. Τὸ πιστὸν, σόν· τὸ αἰδήμον, σόν· τίς οὖν ἀφελέσθαί δύναταί σου ταῦτα; τίς κωλύσει χρῆσθαι αὐτοῖς ἄλλος, εἰ μὴ σύ; σὺ δὲ πῶς; ὅταν τὰ μὴ σαυτοῦ σπουδάσῃς, τὰ σαυτοῦ ἀπώλεσας. Τοιαύτας ἔχων ὑποθήκας καὶ ἐντολὰς παρὰ τοῦ Διὸς, ποίας ἔτι παρ' ἐμοῦ θέλεις; κρείσσων εἰμὶ ἐκείνου; ἀξιοπιστότερος; ἀλλὰ ταύτας τηρῶν, ἄλλων τίνων προσδέῃ; Ἀλλ' ἐκεῖνος οὐκ ἐντέταλται ταῦτα; Φέρε τὰς προλήψεις, φέρε τὰς ἀποδείξεις τὰς τῶν Φιλοσόφων, φέρε ἃ πολλάκις ἤκουσας, φέρε δ' ἃ εἶπας αὐτὸς, φέρε ἃ ἀνέγνως, φέρε ἃ ἐμελέτησας.

Μέχρις οὖν τίνος ταῦτα τηρεῖν καλῶς ἔχει, καὶ τὴν παιδιὰν μὴ λύειν; Μέχρις ἂν κομψῶς διεξάγηται. Ἐν Σατορναλίοις λέλογχε βασιλεύς· ἔδοξε γὰρ παίζειν ταύτην τὴν παιδιάν· προστάσσει, Σὺ πίε, Σὺ πέρα-

Fides in eorum numero eſt, quæ tua ſunt; eodem loco eſt verecundia: quis ergo hæc tibi eripere poteſt? quis iis uti te prohibebit alius, niſi tu? tu vero quo pacto te ipſe prohibebis? Cum iis rebus ſtudueris quæ tuæ non ſunt, tuas perdes. Talibus monitis mandatisque a Jove inſtructus, quænam adhuc a me poſtulas? num ego ſum illo ſuperior? num fide dignior? Hæc ſi cuſtodieris, quibus aliis indigebis? Anne vero ille mandavit hæc? Prome anticipatas animo notiones; prome demonſtrationes philoſophorum; prome ea quæ ſæpe audiviſti; immo quæ ipſe dixiſti, quæ legiſti, quæ meditatus es: *(& intelliges, a Deo data eſſe iſta mandata.)*

Quouſque igitur ſervare iſta rectum eſt, ludumque non dirimere? Quoad is concinne actus fuerit. Saturnalibus ſortito rex *aliquis* factus eſt: viſum enim erat eum ludere ludum: Impera: ille: Tu bibe!

πέρασον, Σῦ ἄσον, Σὺ ἄπελθε, Σὺ ἐλθέ. Ὑπακούω,
9 ἵνα μὴ παρ' ἐμὲ λύηται ἡ παιδιά. Ἀλλὰ, σὺ ὑπολάμβανε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐχ ὑπολαμβάνω· καὶ
10 τίς μ' ἀναγκάσει ὑπολαμβάνειν; Πάλιν, συνεθέμεθα παῖξαι τὰ περὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα. καταταγεὶς Ἀγαμέμνων, λέγει μοι· Πορεύου πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, καὶ ἀπόσπασον τὴν Βρισηΐδα. Πορεύομαι.
11 Ἔρχου. Ἔρχομαι. Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων ἀναστρεφόμεθα, οὕτω δεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ἔστω νύξ. Ἔστω. Τί οὖν; ἡμέρα ἐστίν; Οὔ. Ἔλαβον γὰρ ὑπόθεσιν, τοῦ νύκτα εἶναι. Ἔστω σε ὑπολαμβάνειν
12 ὅτι νύξ ἐστιν. Ἔστω. Ἀλλὰ, καὶ ὑπόλαβε ὅτι νύξ
13 ἐστιν. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ὑποθέσει. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα. Ἔστω σε εἶναι δυστυχῆ. Ἔστω. Ἆρ' οὖν ἀτυχὴς εἶ; Ναί. Τί οὖν; κακοδαιμονεῖς; Ναί. Ἀλλὰ καὶ ὑπόλαβε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ὑποθέσει· καὶ ἄλλος με κωλύει.

Μέχρι

be! tu miſce! tu cane! tu abi! tu accede. Obtempero, ne per me ludus dirimatur. At, *ſi Rex dicat*, Tu in malis te eſſe putato! non puto: & quis me putare coget? Rurſus, conſtituimus ludum repræſentare Agamemnonis & Achillis. Qui perſonam gerit Agamemnonis, ſic mihi mandat: Achillem accedito, & abſtrahe Briſeidem! Abeo. Veni! Venio. Quemadmodum enim in argumentationibus hypotheticis verſamur, ita etiam *in vita* eſt verſandum. Eſto nox! Eſto. Quid ergo? Dies eſt? Non: conditionem enim hanc admiſi, eſſe noctem. Ponamus, te putare eſſe noctem. Ponamus. At vero etiam puta eſſe noctem! Id quidem conditioni poſitæ non eſt conſequens. Sic etiam hoc loco: Ponamus, te eſſe infelicem! Ponamus. Igitur infelix es? Sum. Quid ergo? adverſa fortuna uteris? Ita. At etiam putato, te miſerum eſſe! Hoc non conſequens eſt hypotheſi: & alius me vetat.

Quo-

Μέχρι πόσου οὖν ὑπακουστέον τοῖς τοιούτοις; Μέχρις ἂν οὗ λυσιτελῇ· τοῦτο δ' ἔστι, μέχρις ἂν οὗ σώζω τὸ πρέπον καὶ τὸ καταλληλον. Λοιπὸν οἱ μὲν εἰσι κατασύστηροι καὶ καποστόμαχοι, καὶ λέγουσιν· Ἐγὼ οὐ δύναμαι παρὰ τοῦτῳ δεῖπνεῖν, ἵν' αὐτοῦ ἀνέχωμαι καθ' ἡμέραν διηγουμένου, πῶς ἐν Μυσίᾳ ἐπολέμησε· Διηγησάμην σοι, ἀδελφὲ, πῶς ἐπὶ τὸν λόφον ἀνέβην· πάλιν ἄρχομαι πολιορκεῖσθαι. Ἄλλος δὲ λέγει· Ἐγὼ δεῖπνήσαι θέλω μᾶλλον, καὶ ἀκούειν αὐτοῦ, ὅσα θέλει ἀδολεσχοῦντος. Καὶ σὺ σύγκρινε ταύτας τὰς ἀξίας· μόνον μηδὲν βαρούμενος ποίει, μὴ θλιβόμενος, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶναι· τοῦτο γὰρ οὐδείς σε ἀναγκάζει. Καπνὸν πεποίηκεν ἐν τῷ οἰκήματι; ἂν μέτριον, μενῶ· ἂν λίαν πολὺν, ἐξέρχομαι. Τούτου γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ κρατεῖν, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. Ἀλλὰ, μὴ οἴκει ἐν Νικοπόλει. Οὐκ οἰκῶ.

Quousque igitur in hoc genere mos eſt gerendus? Quoad expedit: hoc eſt, quatenus ſervo quod decorum eſt & conſentaneum. Cæterum ſunt alii ſubauſteri & faſtidioſiore ſtomacho, qui dicant: Ego non poſſum apud illum cœnare, ut eum feram quotidie commemorantem, quo pacto in Myſia bellum geſſerit: „Narravi tibi frater ut tumulum conſcenderim; rurſus deinde obſideri cœpi.“ Alius vero ait, ſe potius cœnare velle, & auditurum quasvis illius nugas. Et tu, collata inter ſe utraque harum æſtimatione, tuo utere judicio: dummodo nihil gravate facias, non adflictus, neque in malis te eſſe exiſtimans; iſtud enim nemo te cogit. Fumum excitavit in cubiculo? ſi mediocrem; manebo: ſi nimis ſpiſſum; egredior. Hoc enim meminiſſe & tenere oportet, januam apertam eſſe. At, ne habites Nicopoli! Non habitabo. Nec

οἰκῶ. Μηδ' ἐν Ἀθήναις. Οὐδ' ἐν Ἀθήναις. Μηδ' ἐν Ῥώμῃ. Οὐδ' ἐν Ῥώμῃ. Ἐν Γυάροις οἴκει. Οἰ-
20 κῶ. Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν Γυάροις οἰκεῖν. Ἀποχωρῶ, ὅπου μ' οὐδεὶς κωλύ-
σει οἰκεῖν· ἐκείνη γὰρ ἡ οἴκησις παντὶ ἤνοικται.
21 καὶ τὸ τελευταῖον χιτωνάριον, τοῦτ' ἔστι τὸ σω-
μάτιον, τούτου ἀνωτέρω οὐδενὶ οὐδὲν εἰς ἐμὲ ἔξε-
22 στι. Διὰ τοῦτο ὁ Δημήτριος εἶπε τῷ Νέρωνι·
23 Ἀπειλεῖς μοὶ θάνατον, σοὶ δ' ἡ φύσις. Ἂν δὲ
τὸ σωμάτιον θαυμάσω, δοῦλον ἐμαυτὸν παραδέ-
24 δωκα· ἐν τὸ κτησείδιον, δοῦλον. εὐθὺς γὰρ αὐτὸς
κατ' ἐμαυτοῦ δηλῶ, τίνι ἀλωτός εἰμι· ὡς ὁ ὄφις
ἐὰν συσπᾷ τὴν κεφαλὴν, λέγω, ἐκεῖνο αὐτοῦ
τύπτε ὃ φυλάσσει. καὶ σὺ γίνωσκε, ὅτι ὃ ἂν
φυλάσσειν ἐθέλῃς, κατ' ἐκεῖνο ἐπιβήσεταί σου ὁ
25 κύριος. Τούτων μεμνημένος, τίνα ἔτι κολακεύσεις,
ἢ φοβήσῃ;

Ἀλλὰ·

Nec Athenis! Neque Athenis! Nec Romæ! Neque Romæ. In Gyaris habita! Habito. Sed, in Gyaris habitare, magnum mihi fumum habere videtur. Eo discedo, ubi me habitare nemo prohibebit; nam illa habitatio cuivis eſt aperta: & poſtremum amiculum, corpuſculum hoc eſt, ultra quod nemini quidquam in me licet. Quapropter Demetrius Neroni dixit: *Tu mihi mortem minitaris, Natura tibi.* Quod ſi vero corpuſculum demiratus ero, in ſervitutem me dedi: ſi poſſeſſiunculam, eodem modo. Statim enim ipſe de me indicium facio, quâ re capi queam: non ſecus ac ſerpens; qui cum caput contrahit, jubeo te illam ejus partem percutere, cui ille cavet. Sic tu quoque ſcito, quidquid cuſtodire volueris, ab ea parte invaſurum te eſſe tuum dominum. Harum rerum memor ſi fueris, cui jam porro adulaberis? quem timebis?

At

Ἀλλὰ θέλω καθῆσθαι ὅπου οἱ συγκλητικοί. 26
Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις·
σὺ σαυτὸν θλίβεις. Πῶς οὖν ἄλλως θεωρήσω 27
καλῶς ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ; Ἄνθρωπε, καὶ μὴ
θεώρει, καὶ οὐ μὴ θλιβῇς. τί πράγματα ἔχεις;
ἢ μικρὸν ἔκδεξαι, καὶ ἀχθείσης τῆς θεωρίας
κάθισον εἰς τοὺς τῶν συγκλητικῶν τόπους, καὶ
ἡλιάζου. Καθόλου γὰρ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι 28
ἑαυτοὺς θλίβομεν, ἑαυτοὺς στενοχωροῦμεν· τοῦτ'
ἔστι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχω-
ρεῖ. Ἐπεὶ τί ἐστιν αὐτὸ τὸ λοιδορεῖσθαι; πάρ- 29
ρασταὶς λίθον λοιδόρει· καὶ τί ποιήσεις; ἂν οὖν
τις ὡς λίθος ἀκούσῃ, τί ὄφελος τῷ λοιδοροῦντι;
ἂν δ' ἔχῃ τὴν ἀσθένειαν τοῦ λοιδορουμένου τὸ
λοιδορῶν ἐπιβάθραν, τότε ἀνύει τι. Περίσχι- 30
σον αὐτόν. Τί λέγεις αὐτόν; τὸ ἱμάτιον λάβε,
περίσχισον. Ὕβρικά σοι πεποίηκα. Καλῶς σοι

I 2 γένοι-

At ſedere volo, ubi ſenatores. Nonne vides, te ipſum tibi circumdare anguſtias? te a teipſo premi? Quo pacto ergo aliter commode in Amphitheatro ſpectabo? Homo, ne ſpectato quidem; ita non premêris. Quid tibi ipſi negotium faceſſis? Aut paululum expecta, finitoque ſpectaculo in ſenatorias ſedes te confer, & apricare. Nam illud univerſe meminiſſe oportet, nos a nobis ipſis premi, a nobismet ipſis in anguſtias redigi: hoc eſt, decretis noſtris premi nos, & coarctari. Etenim hoc ipſum quid eſt, conviciis peti? Adita lapidi, eique conviciare: quid proficies? Si quis ergo ut lapis audierit, quam e ſuis maledictis capiet utilitatem conviciator? Quod ſi vero conviciator ejus cui maledicit imbecillitatem, veluti pontem, habuerit; tunc aliquid proficiet. Exue hunc! Quid ais? ipſum? Veſtem prehende; hanc diſcinde.

Con-

31 γένοιτο. Ταῦτα ἐμελέτα Σωκράτης· διὰ τοῦτο ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διετέλει. Ἡμεῖς δὲ θέλομεν πάντα μᾶλλον ἀσκεῖν καὶ μελετᾶν, ἢ ὅπως
32 ἀπαραπόδιστοι καὶ ἐλεύθεροι ἐσόμεθα. Παράδοξα λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις τέχναις οὐκ ἔστι παράδοξα; καὶ τί παραδοξότερόν ἐστιν, ἢ κεντεῖν τινος τὸν ὀφθαλμὸν, ἵνα ἴδῃ; εἴ τις ἀπείρῳ τῶν ἰατρικῶν τοῦτο εἶπεν, οὐκ
33 ἂν κατεγέλα τοῦ λέγοντος; Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ πολλὰ τῶν ἀληθῶν παράδοξα φαίνεται τοῖς ἀπείροις;

ΚΕΦ.

Contumeliâ te adfeci. Bene sit tibi! ——— Hæc meditabatur Socrates; eâque de causâ eodem semper erat vultu. Nos autem quævis potius exercere meditarique volumus, quam qua ratione omnis impedimenti immunes ac liberi simus futuri. Paradoxa dicunt philosophi! Atqui in aliis artibus nulla-ne sunt paradoxa? Et quid magis præter opinionem est, quam alicui pungi oculum ut videat? quod si quis homini rei medicæ ignaro id diceret, nonne rideretur ab eo? Quid ergo mirum est, multa etiam in philosophia, utut vera sint, paradoxa videri imperitis?

CAP.

ΚΕΦ. κϛ'.

Τίς ὁ βιωτικὸς νόμος.

Ἀναγινώσκοντος δὲ τοὺς ὑποθετικοὺς, ἔφη· Νόμος ὑποθετικός ἐστι καὶ οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ ὑποθέσει παραδέχεσθαι. πολὺ δὲ πρότερον νόμος βιωτικός ἐστιν οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ Φύσει πράττειν. εἰ γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης καὶ περιστάσεως βουλόμεθα τηρῆσαι τὸ κατὰ Φύσιν, δῆλον ὅτι ἐν παντὶ στοχαστέον τοῦ μήτε τὸ ἀκόλουθον ἡμᾶς ἐκφυγεῖν, μήτε παραδέξασθαι τὸ μαχόμενον. Πρῶτον οὖν ἐπὶ τῆς θεωρίας γυμνάζουσιν ἡμᾶς οἱ Φιλόσοφοι, ὅπου ῥᾷον· εἶτα οὕτως ἐπὶ τὰ χαλεπώτερα ἄγουσιν· ἐνταῦθα γὰρ οὐδέν ἐστι τὸ ἀνθέλκον, ὡς πρὸς τὸ ἀκολουθῆσαι ταῖς διδασκομένοις· ἐπὶ δὲ τῶν βιωτικῶν, πολλὰ τὰ περι-

CAP. XXVI.

Quæ sit vitæ lex.

Cum hypotheticas argumentationes prælegeret, ait: Est etiam hæc lex hypothetica, ut id admittatur quod hypothesi sit consentaneum: est autem multo potior Vitæ lex hæc, ut id agamus quod Naturæ sit consentaneum. Nam si in quavis materia & quavis occasione id tenere volumus, quod secundum Naturam est; adparet, in omni re operam esse dandam, ut neque id quod consequens est nos effugiat, neque aliquid repugnans admittamus. Primum igitur in contemplatione nos exercent philosophi, id quod facilius est; & deinde demum ad difficiliora nos perducunt: ibi enim nihil est quod renitatur, quo minus ea sequamur quæ docentur; in vitæ autem

4 περισπῶντας. γελοῖος οὖν ὁ λέγων, πρῶτον βού-
λεσθαι ἀπ' ἐκείνων· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἄρχεσθαι
5 ἀπὸ τῶν χαλεπωτέρων. καὶ τοῦτον ἀπολογισμὸν
ἔδει φέρειν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς ἀγανακτοῦν-
τας ἐπὶ τῷ φιλοσοφεῖν τὸ τέκνον· Οὐκοῦν ἁμαρ-
τάνω, πάτερ, καὶ οὐκ οἶδα τὸ ἐπιβάλλον ἐμαυ-
τῷ καὶ πρόσηκον; εἰ μὲν οὐδὲ μαθητόν ἐστιν,
οὐδὲ διδακτόν, τί μοι ἐγκαλεῖς; εἰ δὲ διδα-
κτόν, δίδασκε· εἰ δὲ σὺ μὴ δύνασαι, ἄφες με
6 μαθεῖν παρὰ τῶν λεγόντων εἰδέναι. Ἐπεὶ τί δο-
κεῖς; ὅτι θέλων περιπίπτω κακῷ, καὶ ἀπο-
τυγχάνω τοῦ ἀγαθοῦ; Μὴ γένοιτο. Τί οὖν ἐστι
7 τὸ αἴτιον τοῦ ἁμαρτάνειν με; Ἡ ἄγνοια. Οὐ
θέλεις οὖν ἀποθῶμαι τὴν ἄγνοιαν; τίνα πώποτε
ὀργὴ ἐδίδαξε τὰ κυβερνητικὰ, τὰ μουσικά; τὰ
βιωτικὰ... οὖν, διὰ τὴν ὀργήν σου δοκεῖς ὅτι μα-
θήσομαι;

Ταῦτα

autem ratione multa ſunt, quæ huc atque illuc diſtrahant. Ridiculus igitur eſt qui ait, ſe ab his velle capere initium: neque enim facile eſt a difficilioribus auſpicari. Et hæc defenſio ad parentes erat adferenda, qui moleſte ferunt, liberos ſuos philoſophari: Ergo pecco, pater, & ignoro quod mihi conveniat, quodque meum ſit officium? quod ſi igitur neque diſci poteſt, neque doceri; quid me accuſas? ſin doceri poteſt; doce: quod ſi tu non potes; ſine ab iis diſcam, qui ſe ſcire profitentur. Nam quid putas? me volentem in malum incidere, & fruſtrari bono? Abſit. Quæ igitur mihi peccandi cauſſa eſt? Ignorantia. Non vis igitur me deponere ignorantiam? Quem umquam ira docuit gubernandi artem? quem muſicam? vivendi igitur artem putas fore, ut tua me ira doceat?

Hæc

Ταῦτα ἐπείνῳ μόνῳ λέγειν ἔξεστι, τῷ τὴν τοι- 8
αύτην ἐπιβολὴν ἐνηνοχότι. Εἰ δέ τις μόνον ἐπιδεί- 9
κνυσθαι θέλων ἐν συμποσίῳ, ὅτι οἶδε τοὺς ὑπο-
θετικοὺς, ἀναγινώσκει ταῦτα, καὶ προσέρχεται
τοῖς Φιλοσόφοις· οὗτος ἄλλο τι πράσσει, ἢ ἵνα
αὐτὸν συγκλητικὸς παρακατακείμενος θαυμάσῃ;
Ἐκεῖ γὰρ τῷ ὄντι αἱ μεγάλαι ὗλαι εἰσί· καὶ οἱ 10
ἐνθάδε πλοῦτοι, ἐκεῖ παίγνια δοκοῦσι. Διὰ τοῦ-
το ἐκεῖ δύσκολον κρατῆσαι τῶν αὐτοῦ φαντασιῶν,
ὅπου τὰ ἐκφέροντα μεγάλα. Ἐγώ τινα οἶδα 11
κλαίοντα, Ἐπαφροδίτου τῶν γονάτων ἁπτόμε-
νον, καὶ λέγοντα ταλαιπωρεῖν, ἀπολελεῖφθαι
γὰρ αὐτῷ μηδὲν, εἰ μὴ ἑκατὸν πεντήκοντα μυ-
ριάδας. Τί οὖν ὁ Ἐπαφρόδιτος; κατεγέλασεν, 12
ὡς ἡμεῖς; Οὔ. ἀλλ' ἐπιθαυμάσας λέγει, Τάλας,
πῶς οὖν ἐσιώπας; πῶς ἐκαρτέρεις;

I 4 Κράξας

Hæc vero nonnisi ei licet dicere, qui tale animi propositum secum tulit. Si quis autem, ut in convivio duntaxat ostentet, scire se rationes hypotheticas, ista legit, & philosophos accedit: is quid aliud agit, nisi ut senator aliquis mensæ juxta eum adcumbens ipsum admiretur? Nam illic revera magnæ sunt materiæ: & hujus loci divitiæ illic pro ludicris habentur. Quapropter ibi difficile est imperare suis visis, ubi, quæ de potestate mentis dejicere nos possunt, magna sunt. Ego novi nonneminem, qui plorans, & Epaphroditi genua amplexans, se miserum esse diceret, quod sibi nihil nisi sexagies esset reliquum. Quid ergo Epaphroditus? derisitne hominem, ut nos? Immo miratus: O te miserum! inquit, quo pacto igitur tacuisti? quo pacto toleraſti?

Cum

13 Κρούσας δὲ τὸν ἀναγινώσκοντα τοὺς ὑποθετικοὺς, καὶ γελάσαντος τοῦ ὑποθεμένου αὐτῷ τὴν ἀνάγνωσιν, Σεαυτοῦ, ἔφη, καταγελᾷς· οὐ προεγύμνασας τὸν νεανίσκον, οὐδ' ἔγνως, εἰ δύναται τούτοις παρακολουθεῖν. Ἀλλ' ὡς ἀναγνώστῃ
14 αὐτῷ χρῇ; Τί οὖν, ἔφη, τῇ [μὴ] δυναμένῃ διανοίᾳ συμπεπλεγμένου ἐπικρίσεως παρακολουθεῖν, ἔπαινον πιστεύομεν, ψόγον πιστεύομεν, ἐπίκρισιν περὶ τῶν καλῶς ἢ κακῶς γινομένων; κἂν τινα κακῶς λέγῃ, οὗτος ἐπιστρέφεται; κἂν ἐπαινῇ τινα, ἐπαίρεται, ἐν τοῖς οὕτω μικροῖς ὁ μὴ
15 εὑρίσκων τὸ ἑξῆς; Αὕτη οὖν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει· μετὰ γὰρ τὸ γνῶναι ὅτι ἀσθενῶς, οὐκ ἔτι θε-
16 λήσει χρῆσθαι αὐτῷ πρὸς τὰ μέγιστα. Νῦν δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψωμὸν καταπίνειν, συντάξεις ἀγοράζοντες ἐπιβάλλονται ἐσθίειν. διὰ τοῦτο

Cum autem eum qui hypothetica pronuntiata legebat, vocaſſet: eumque is qui legendi munus illi mandarat, derideret; Teipſum, inquit, derides; non præparaſti adoleſcentem, nec exploraſti, an iſta poſſit ratione adſequi. At eo ut anagnoſte uteris? Quid igitur, inquit, ingenio, quod complexi ſyllogiſmi judicium [non] queat adſequi, laudationem credimus, reprehenſionem credimus, judiciumque ferendum de recte aut perperam factis? quod ſi quem vituperat, hic curabit? extolletur vero, ſi quem laudat homo qui in rebus tam minutis conſequentia non cernit? Hoc igitur eſt philoſophandi principium, ut animadvertat homo, mens & ratio ſua quo pacto ſit adfecta: nam ejus imbecillitate cognita, eâ poſthac uti non volet ad res maximas. Nunc cum nonnulli deglutire buccellam non poſſint, volumina emunt, eaque devorare conantur: Unde fit, ut aut revomant,

aut

τοῦτο ἀμοῦσιν, ἢ ἀσπεπτοῦσιν· εἶτα στρόφοι, καὶ
καταῤῥοίαι, καὶ πυρετοί. ἔδει δ' ἐφιστάνειν, ἃ
δύνανται. Ἀλλ' ἐν μὲν θεωρίᾳ ῥᾴδιον ἐξελέγ- 17
ξαι τὸν οὐκ εἰδότα· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὸν βίον,
οὔτε παρέχει ἑαυτόν τις ἐλέγχῳ, τόν τ' ἐξελέγ-
ξαντα μισοῦμεν. ὁ δὲ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέ- 18
ταστον βίον μὴ ζῆν.

ΚΕΦ. κζ'.

Ποσαχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα
πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον.

Τετραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν· ἢ γὰρ,
ὡς ἔστι τινὰ, οὕτω φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, οὐ-
δὲ φαίνεται ὅτι ἐστίν· ἢ ἔστι, καὶ οὐ φαίνεται· ἢ
οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεται. Λοιπὸν, ἐν πᾶσι τούτοις 2

aut cruditate laborent: inde vertigines, fluxiones & febres oriuntur. His confiderandum erat, quid poſſent. Verum in contemplatione quidem facile eſt coarguere ignorantem: in vitæ autem actionibus, neque ſe quiſquam coarguendum exhibet, & eum qui coarguit odimus. Socrates autem dixit, vitam in quam non inquiritur non eſſe vitalem.

CAP. XXVII.

Quotuplicia ſint Viſa: & quæ adjumenta adverſus ea comparanda ſint?

Quatruplicia ſunt viſa, quæ nobis accidunt: aut enim ſunt res tales, quales videntur; aut non ſunt, nec eſſe videntur; aut ſunt, & non eſſe videntur; aut non

εὐστοχεῖν, ἔργον ἐστὶ τοῦ πεπαιδευμένου. Ὅ τι δ' ἂν ᾖ τὸ θλίβον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν· εἰ σοφίσματα ἡμᾶς Πυῤῥώνεια καὶ Ἀκαδημαϊκὰ τὰ θλίβοντά ἐστιν, ἐκείνοις προσάγωμεν
3 τὴν βοήθειαν. εἰ αἱ τῶν πραγμάτων πιθανότητες, κατ' ἃς φαίνεταί τινα ἀγαθὰ, οὐκ ὄντα, ἐκεῖ τὴν βοήθειαν ζητῶμεν. εἰ ἔθος ἐστὶ τὸ θλίβον, πρὸς
4 ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀνευρίσκειν πειρατέον. Τί οὖν πρὸς ἔθος ἐστὶν εὑρίσκειν βοήθημα; Τὸ ἐναντίον ἔθος.
5 Ἀκούεις τῶν ἰδιωτῶν λεγόντων· Τάλας ἐκεῖνος ἀπέθανεν· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἡ μήτηρ·
6 ἐξεκόπη, ἀλλὰ καὶ ἄωρος, καὶ ἐπὶ ξένης. Ἄκουσον τῶν ἐναντίων λόγων· ἀπόσπασον σεαυτὸν τούτων τῶν φωνῶν· ἐντίθες τῷ ἔθει τὸ ἐναντίον ἔθος. πρὸς τοὺς σοφιστικοὺς λόγους τὰ λογικὰ, καὶ τὴν ἐν τούτοις γυμνασίαν καὶ τριβήν· πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων πιθανότητας, τὰς ἐναρ-

sunt, & esse videntur. In his igitur omnibus scopum attingere, munus est hominis eruditi. Quidquid autem nos prefferit, ei adferendum erit remedium: si captiones nos Pyrrhoniæ & Academicæ pressérint, adversus illas auxilia adhibeamus: si rerum probabilitates, quibus fit ut nonnulla, quæ bona non sunt, in bonis esse videantur; ei parti suppetias quæramus: si consuetudo erit quæ premat, danda erit opera, ut adversus hanc auxilium inveniamus. Quod igitur contra consuetudinem adjumentum invenietur? Contraria consuetudo. Vulgo dici audis: Miser ille mortuus est; periit pater ejus atque mater; sublatus est e medio, atque etiam immatura ætate, & peregre. Audi contrarias rationes; avelle te ab istis vocibus; oppone consuetudini contrariam consuetudinem. Adversus captiosas conclusiunculas adhibenda est disserendi ars, ejusque exercitatio & usus. Contra rerum

ἐναργεῖς προλήψεις ἐσπηγμένας καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ.

Ὅταν θάνατος φαίνηται κακὸν, πρόχειρον 7
ἔχειν, ὅτι τὰ κακὰ ἐκκλίνειν καθήκει, καὶ ἀναγ-
καῖον ὁ θάνατος. Τί γὰρ ποιήσω; ποῦ γὰρ αὐτὸν
φύγω; Ἔστω ἐμὲ μὴ εἶναι Σαρπηδόνα, τὸν τοῦ 8
Διὸς, ἵν' οὕτω γενναίως εἴπω· Ἀπελθὼν ἢ αὐτὸς
ἀριστεῦσαι θέλω, ἢ ἄλλῳ παρασχεῖν ἀφορμὴν
τοῦ ἀριστεῦσαι· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐ-
τὸς, οὐ φθονήσω ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι γενναῖον.
ἔστω ταῦτα ὑπὲρ ἡμᾶς· ἐκεῖνο οὐ πίπτει εἰς ἡμᾶς; 9
καὶ ποῦ φύγω τὸν θάνατον; μηνύσατέ μοι τὴν
χώραν· μηνύσατε ἀνθρώπους εἰς οὓς ἀπέλθω, εἰς
οὓς οὐ παραβάλλει. μηνύσατε ἐπαοιδήν· εἰ μὴ
ἔχω, τί με θέλετε ποιεῖν; Οὐ δύναμαι τὸν θά- 10
νατον ἀποφυγεῖν· τὸ φοβεῖσθαι αὐτὸν μὴ ἀποφύ-
γω; ἀλλ' ἀποθάνω πενθῶν καὶ τρέμων; Αὕτη
γὰρ

rum probabilitatem, evidentes animi anticipationes, expolitas & promtas habere oportet.

Quod ſi malum videtur mors, in promtu habere expedit, mala declinanda eſſe, mortem autem eſſe neceſſariam. Quid ergo faciam? quî eam fugiam? Ut non ſim ego Sarpedon, Jovis filius, qui fortia illa verba fundam: „Abibo, & „aut ipſe rem bene gerere „velim, aut alteri occaſio„nem rei bene gerendæ „dabo: ſi ipſe rem feliciter „gerere non potero; alteri „non invidebo præclari fa„cinoris gloriam.“ Si hoc ſupra nos eſt; illud idcirco non in nos cadit? Et quo me recipiam, ut mortem effugiam? oſtendite mihi locum! oſtendite homines ad quos me conferam; ad quos non perveniat! oſtendite incantationem! Si non habeo, quid me vultis facere? Non poſſum effugere mortem: metum mortis effugere non potero? ſed moriar lugens & tremens? Hic enim pertur-

batio-

γὰρ γένεσις πάθους, θέλειν τι, καὶ μὴ γένε-
11 σθαι. Ἔνθεν ἂν μὲν δύνωμαι τὰ ἐκτὸς μετατιθέ-
ναι πρὸς τὴν βούλησιν τὴν ἐμαυτοῦ, μετατίθημι· εἰ δὲ μή, τὸν ἐμποδίζοντα ἐκτυφλῶσαι θέλω.
12 Πέφυκε γὰρ ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομένειν ἀφαιρεῖσθαι τοῦ ἀγαθοῦ, μὴ ὑπομένειν περιπίπτειν
13 τῷ κακῷ. ἔστι τὸ τελευταῖον· ὅταν μήτε τὰ προάγματα μεταθεῖναι δύνηθῶ, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἐκτυφλῶσαι, κάθημαι καὶ στένω, καὶ ὃν δύναμαι λοιδορῶ, τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς
14 ἄλλους· εἰ γὰρ μὴ ἐπιστρέφονταί μου, τί ἐμοὶ καὶ αὐτοῖς; Ναί· ἀλλ' ἀσεβὴς ἔσῃ. Τί οὖν μοι χεῖρον ἔσται, ὧν ἐστί μοι νῦν; Τὸ σύνολον· ἐκείνου μεμνῆσθαι, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, οὐ δύναται σωθῆναι τὸ εὐσεβὲς ἔν τινι. Ταῦτα οὐ δοκεῖ ἐπέγοντα;

Ἐρχέσθω

bationis ortus eſt, velle aliquid, atque id non fieri. Proinde, ſi res externas ad meam voluntatem transferre poſſum, transfero: ſin minus, eum qui me impedit, excæcare volo. Sic enim naturâ comparatus eſt homo, ut non patiatur eripi ſibi bonum, non patiatur incidere in malum. Denique, ſi neque res transferre queo, neque eum excæcare, qui me impedit; ſedeo gemens, &, quemcunque poſſum, maledictis lacero; ipſum adeo Jovem, & deos cæteros: nam ſi me non curant; quid mihi rei cum illis eſt? Itane? at impius eris! Quid ergo mihi tum pejus erit, quam nunc eſt? Illud enim omnino meminiſſe oportet; niſi in eadem re & pietas & utilitas collocetur, non poſſe in homine pietatem conſervari. Hæc non videntur eſſe neceſſaria?

Veniat

Ἐρχέσθω καὶ ἀπαντάτω Πυῤῥώνειος καὶ Ἀκα- 15
δημαϊκός. ἐγὼ μὲν γάρ, τὸ ἐμὸν μέρος, οὐκ ἄγω
σχολὴν πρὸς ταῦτα, οὐδὲ δύναμαι συνηγορῆσαι
τῇ συνηθείᾳ. εἰ καὶ περὶ ἀγερωδίου πραγμάτιον 16
εἶχεν, ἄλλον ἂν παρεκάλεσα τὸν συνηγορήσοντα;
Τίνι οὖν ἀρκοῦμαι; Τῷ κατὰ τὸν τόπον. Πῶς 17
μὲν αἴσθησις γίνεται, ποτέρου δ' ὅλων, ἢ ἀπὸ
μέρους, ἴσως οὐκ οἶδα ἀπολογίσασθαι· ταραττό-
σης δέ μα ἀμφότερα. ὅτι δ' ἐγὼ καὶ σὺ οὐκ
ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ, λίαν ἀκριβῶς οἶδα. Πόθεν τοῦ- 18
το; Οὐδέποτε καταπίνειν τι θέλων, ἐκεῖ φέρω
τὸν ψωμὸν, ἀλλ' ὧδε· οὐδέποτ' ἄρτον θέλων
λαβεῖν, τὸ σάρον ἔλαβον, ἀλλ' ἀεὶ ἐπὶ τὸν ἄρ-
τον ἔρχομαι, ὡς πρὸς σκοπόν. Ὑμεῖς δ' αὐτοὶ, 19
εἰ τὰς αἰσθήσεις ἀναιροῦντες, ἄλλο τι ποιεῖτε;
Τίς ὑμῶν εἰς βαλανεῖον ἀπελθεῖν θέλων, εἰς μυ-
λῶνα ἀπῆλθε; Τί οὖν; οὐ δεῖ κατὰ δύναμιν 20

καὶ

Veniat & refragetur Pyrrhonius & Academicus. Equidem quod ad me adtinet, ad ista non ſatis otii habeo, neque patrocinari poſſum conſuetudini. Quod ſi mihi vel de agello negotium eſſet, alium patronum advocarem? Quonam ergo contentus ſum? Eo qui ad locum illum pertinet. Quo pacto quidem ſenſus fiat, utrum per totum corpus ſit fuſus, an a parte aliqua exiſtat, rationem fortaſſe reddere non poſſum; nam utraque opinio me conturbat: me autem & te non eſſe eosdem, certo utique ſcio. Unde hoc? Numquam, cum aliquid deglutire volo, iſthuc fero bolum, ſed huc: neque umquam, panem ſumturus, ſcopas prehendi; ſed ſemper ad panem, quo tendo, accedo. Vos autem ipſi, qui ſenſus tollitis, numquid aliud agitis? Quis veſtrûm, balneum ingreſſurus, in piſtrinum abiit? Quid ergo? non pro virili

&

καὶ τούτων ἀντέχεσθαι, τοῦ τηρῆσαι τὴν συνήθειαν, τοῦ περφέρεσθαι πρὸς τὰ κατ' αὐτῆς;
21 Καὶ τίς ἀντιλέγει; Ἀλλὰ τὸν δυνάμενον, τὸν σχολάζοντα· τὸν δὲ τρέμοντα, καὶ ταρασσόμενον, καὶ ῥηγνύμενον ἔσωθεν τὴν καρδίαν, ἄλλῳ τινὶ δεῖ περσευκαιρεῖν.

ΚΕΦ. κη'.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.

Τί ἐστιν αἴτιον τοῦ συγκατατίθεσθαί τινι; Τὸ φαίνεσθαι ὅτι ὑπάρχει. Τῷ οὖν φαινομένῳ ὅτι οὐχ
2 ὑπάρχει συγκατατίθεσθαι οὐχ οἷόν τε. Διατί; Ὅτι ἡ φύσις αὕτη ἐστὶ τῆς διανοίας, τοῖς μὲν ἀληθέσιν ἐπινεύειν, τοῖς δὲ ψευδέσι δυσαρεστεῖν, πρὸς

& his opera danda eſt, ut teneatur veritas, ut muniti ſimus adverſus ea quæ contra ipſam adferuntur? Et quis negat? Sed his operam dare oportet eum qui poteſt, & cui otium eſt: at qui tremit ac perturbatur, & cui cor intus rumpitur, is rectius alii cuipiam rei vacabit.

CAP. XXVIII.

Non iraſcendum eſſe hominibus: & quæ magna, quæ parva ſint in rebus humanis.

Quænam eſt cauſſa cur adſentiamur alicui rei? Quia nobis videtur res ita eſſe. Quod igitur non eſſe nobis videtur, ei ut adſentiamur, fieri non poteſt. Quamobrem? Quia hæc natura eſt mentis, ut ad vera inclinet, falſa averſetur, in incertis cohibeat adſenſum. Hujus

πρὸς δὲ τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Τίς τούτου πίστις; 3
Πάθε, εἰ δύνασαι, νῦν, ὅτι νύξ ἐστιν. Οὐχ οἷόν τε. Ἀπόπαθε ὅτι ἡμέρα ἐστίν. Οὐχ οἷόν τε. Πάθε ἢ ἀπόπαθε ἀπὸ τοῦ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας. Οὐχ οἷόν τε. Ὅταν οὖν τις συγ- 4
κατατίθηται τῷ ψεύδει, ἴσθι ὅτι οὐκ ἤθελε ψεύδει συγκατατίθεσθαι· πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στερεῖται τῆς ἀληθείας, ὡς λέγει Πλάτων· ἀλλὰ ἔδοξεν αὐτῷ τὸ ψεῦδος, ἀληθές. Ἄγε, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων τί ἔχομεν τοιοῦτον, 5
οἷον ἐνθάδε τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος; Τὸ καθῆκον καὶ παρὰ τὸ καθῆκον, τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἀσύμφορον, τὸ κατ' ἐμὲ καὶ οὐ κατ' ἐμέ, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. Δύναταί οὖν τις δοκεῖν μὲν ὅτι 6
συμφέρει αὐτῷ, μὴ αἱρεῖσθαι δ' αὐτό; Οὐ δύναται. Πῶς ἡ λέγουσα; 7

Καὶ

Hujus rei quod argumentum eſt? Perſuade tibi, ſi potes, nunc, eſſe noctem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, non eſſe diem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, ſtellas pares eſſe, aut eſſe impares. Fieri non poteſt. Si quis igitur mendacio adſentitur, ſcito, eum adſentiri mendacio non voluiſſe; (Omnis enim mens, ut Plato dicit, invita privatur veritate:) ſed quod falſum eſt, id ei viſum erat verum. Age, in actionibus quidnam habemus tale, quale hîc eſt veritas vel mendacium? Officium, & ejus contrarium; utile, atque inutile; meæ perſonæ conveniens, & non conveniens; & quæ ejusdem ſunt generis. Poteſt-ne igitur aliquis id, quod ſibi expedire putet, non ſequi? Nemo poteſt. Quo pacto autem illa dicit?

Scio

Καὶ μανθάνω μὲν οἷα ἔρξειν μέλλω κακά·
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

8 Ὅτι αὐτὸ τοῦτο, τὸ θυμῷ χαρίσασθαι καὶ τιμωρήσασθαι τὸν ἄνδρα, συμφορώτερον ἡγεῖτο τοῦ σῶσαι τὰ τέκνα; Ναί. ἀλλ' ἐξηπάτηται. Δεῖξον αὐτῇ ἐναργῶς, ὅτι ἐξηπάτηται, καὶ οὐ ποήσει· μέχρι δ' ἂν οὐ μὴ δεικνύῃς, τίνι ἔχει
9 ἀκολουθῆσαι ἢ τῷ φαινομένῳ; Οὐδενί. Τί οὖν χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται ἡ ταλαίπωρος περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἔχις ἀντὶ ἀνθρώπου γέγονεν; οὐχὶ δ', εἴπερ ἄρα, μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τοὺς τυφλοὺς ἐλεοῦμεν, ὡς τοὺς χωλοὺς, οὕτω καὶ τὲς τὰ κυριώτατα τετυφλωμένους καὶ
10 ἀποκεχωλωμένους;

Ὅστις οὖν τούτου μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέτρον πάσης πράξεως τὸ φαινόμενον· (λοι-

Scio quidem quæ mala sum factura:
Sed ira superior meis consiliis.

Quoniam illud ipsum, indulgere iracundiæ, & ulcisci injuriam a marito sibi illatam, conducibilius existimavit, quam liberos conservare. Sane: sed decepta est. Perspicue ei ostendito, esse deceptam; & non faciet: quoad autem id non demonstraveris; quid habet quod sequatur, nisi id quod ei visum fuerit? Nihil. Cur igitur ei succenses, quod decepta est misera in rebus maximis, & pro homine vipera est facta? Cur non (si modo fas est) potius commiseraris, quemadmodum cæcos commiseramur, quemadmodum claudos, sic hos qui præcipuâ sui parte cæcutiunt & claudicant.

Quisquis itaque hoc probe meminerit, homini mensuram omnium actionum esse suam cujusque opinio-

(λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνέγκλητός ἐστιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· οὐ δύναται γὰρ ἄλλος μὲν εἶναι ὁ πεπλανημένος, ἄλλος δ' ὁ βλαπτόμενος·) οὐδενὶ ὀργισθήσεται, οὐδενὶ χαλεπανεῖ, οὐδένα λοιδορήσει, οὐδένα μέμψεται, οὐ μισήσει, οὐ προσκόψει οὐδενί. Ὥστε 11
καὶ τὰ οὕτω μεγάλα καὶ δεινὰ ἔργα, ταύτην ἔσχε τὴν ἀρχήν, τὸ φαινόμενον; Ταύτην, οὐδ' ἄλλην. Ἡ Ἰλιὰς οὐδέν ἐστιν, ἡ φαντασία, καὶ 12
χρῆσις φαντασιῶν. Ἐφάνη τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἀπάγειν τοῦ Μενελάου τὴν γυναῖκα· ἐφάνη τῇ Ἑλένῃ, ἀκολουθῆσαι αὐτῷ. Εἰ οὖν ἐφάνη τῷ Μενελάῳ 13
παθεῖν, ὅτι κέρδος ἐστὶ τοιαύτης γυναικὸς στερηθῆναι, τί ἂν ἐγένετο; Ἀπολώλει ἡ Ἰλιὰς οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀδύσσεια. Ἐκ τοιούτου οὖν 14
μικροῦ πράγματος ἤρτηται τὰ τηλικαῦτα; Τίνα δὲ καὶ λέγεις τὰ τηλικαῦτα; Πολέμους, καὶ στάσεις, καὶ ἀπωλείας πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ κατα-

opinionem; (seu tandem bona illa fuerit, sive mala: si bona, crimine caret; si mala, ipse pœnam sustinet: neque enim potest alius decipi, alius damno adfici;) nemini is irascetur, nemini succensebit, nemini conviciabitur, de nemine conqueretur, osurus est neminem, nemini erit infensus. Ergo & ista tam ingentia & atrocia facinora pendeant ab isto opinionis principio? Ab isto, non ab alio. Ilias nihil aliud est, nisi visum, & usus visorum. Visum erat Alexandro, Menelai uxorem abducere: visum erat Helenæ, eum sequi. Quod si Menelao visum esset persuaderi, expedire sibi, tali carere muliere; quidnam accidisset? Peritura fuerat non Ilias modo, sed & Odyssea. Ergo a tam parva re, res tantæ pendent? Quas vero res tantas ais? Bella, & seditiones, &

καταστραφὰς πόλεων; Καὶ τί μέγα ἔχει ταῦτα;
15 Οὐδέν; Τί δ' ἔχει μέγα, πολλοὺς βοῦς ἀποθανεῖν, καὶ πολλὰ πρόβατα, καὶ πολλὰς καλιὰς
χελιδόνων ἢ πελαργῶν ἐμπρησθῆναι ἢ κατασκα-
16 φῆναι; Ὅμοια οὖν ἐστι ταῦτα ἐκείνοις; Ὁμοιότατα. σώματα ἀπώλετο ἀνθρώπων· καὶ βοῶν
καὶ προβάτων. οἰκημάτια ἐνεπρήσθη ἀνθρώπων·
17 καὶ πελαργῶν νεοσσιαί. τί μέγα, ἢ δεινόν; ἢ δεῖξόν μοι, τί διαφέρει οἰκία ἀνθρώπου, καὶ
νεοσσιὰ πελαργοῦ, ὡς οἴκησις· πλὴν ὅτι ὁ μὲν ἐκ
δοκῶν καὶ κεραμίδων καὶ πλίνθων οἰκοδομεῖται τὰ
18 οἰκίδια, ἡ δ' ἐκ ῥάβδων καὶ πηλοῦ. Ὅμοιον οὖν
ἐστι πελαργὸς καὶ ἄνθρωπος; τί λέγεις; Κατὰ
τὸ σῶμα ὁμοιότατον.

19 Οὐδὲν οὖν διαφέρει ἄνθρωπος πελαργοῦ; Μὴ
γένοιτο· ἀλλὰ τούτοις οὐ διαφέρει. Τίνι οὖν διαφέρει;
Ζήτει.

multorum mortalium interitum, & urbium exscidia. Et quid ista magni habent? Nihil-ne? Quid vero magni habet multorum boum multarumque ovium interitus? quid si multarum hirundinum aut ciconiarum nidi, sive incendio, sive everſione deſtruantur? Similia ergo illis hæc ſunt? Simillima. Corpora perierunt hominum; & boum, & ovium. Domunculæ incenſæ ſunt hominum; & ciconiarum nidi. Quid hoc magni aut atrocitatis habet? Aut oſtende mihi, quid inter hominis domum & ciconiæ nidum, ſi habitationem conſideres, interſit; niſi quod homo e trabibus, e tegulis & lateribus exſtruat ſibi domunculas, ciconia autem e virgultis & luto. Ergo ſimiles inter ſe ſunt ciconia & homo? quid ais? Corpus quod attinet, ſimillimi.

Nihil ergo differt homo a ciconia? Abſit ut hoc dicam; verum iſtis rebus non differt. Qua igitur re differt? Quære; & invenies,

Ζήτει, καὶ εὑρήσεις ὅτι ἄλλῳ διαφέρει. Ὅρα 20
μὴ τῷ παρακολουθεῖν οἷς ποιεῖ; ὅρα μὴ τῷ
κοινωνικῷ; μὴ τῷ πιστῷ; τῷ αἰδήμονι; τῷ
ἀσφαλεῖ; τῷ συνετῷ; Ποῦ οὖν τὸ μέγα ἐν 21
ἀνθρώποις κακὸν καὶ ἀγαθόν; Ὅπου ἡ διαφορά.
ἂν σώζηται τοῦτο, καὶ περιτετειχισμένον μένῃ,
καὶ μὴ διαφθείρηται τὸ αἰδῆμον, μηδὲ τὸ πι-
στὸν, μηδὲ τὸ συνετὸν, τότε σώζεται καὶ αὐτός·
ἂν δ' ἀπολλύηταί τι τούτων, καὶ ἐκπολιορκῆ-
ται, τότε καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται καὶ τὰ με-
γάλα πράγματα ἐν τούτῳ ἐστίν. Ἔπταισέ, 22
φησι, μεγάλα ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτε ἐπῆλθον οἱ
Ἕλληνες, καὶ ὅτε ἐπόρθουν τὴν Τροίαν, καὶ ὅτε
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀπώλλυντο. Οὐδαμῶς· δι' ἀλ- 23
λότριον γὰρ ἔργον πταίει οὐδείς. ἀλλὰ τότε πε-
λαργῶν νεοσσιαὶ ἐπορθοῦντο. Πταῖσμα δ' ἦν,
ὅτε ἀπώλεσε τὸν αἰδήμονα, τὸν πιστὸν, τὸν φι-
λόξενον, τὸν κόσμιον. Πότ' ἔπταισεν ὁ Ἀχιλ-

nies, aliâ re differre. Vide, ne differat intelligentiâ ſuarum actionum; vide ne communitate vitæ, ne fide, verecundiâ, cautione, prudentia. Ubi ergo ſitum eſt magnum hominum bonum & malum? Ibi ſcilicet, ubi differentia eſt: hoc ſi ſervetur, & bene undique munitum maneat, ſi neque verecundia perierit, neque fides, neque prudentia; tunc & ipſe conſervatur: ſin horum aliquid perierit & expugnatum fuerit; tunc & ipſe perit. Et in hoc res maximæ ſunt poſitæ. Magnam, inquiunt, cladem accepit Alexander, cum Græci Troiam invaſerunt, cum urbem populati ſunt, cum fratres ejus interierunt. Nequaquam; nemo enim ex alieno facto cladem accipit: ſed tum quidem nidi ciconiarum vaſtati ſunt. Illa vero clades erat, cum verecundiam, cum fidem, cum modeſtiam amiſit, cum jus hoſpitii violavit. Achil-

les

24 λεύς; Ὅτε ἀπέθανεν ὁ Πάτροκλος; Μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὅτε ὠργίζετο, ὅτε κορασίδιον ἔκλαιεν, ὅτ' ἐπελάθετο ὅτι πάρεστιν οὐκ ἐπὶ τῷ ἐρω-
25 μένας κτᾶσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πολεμεῖν. Ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἀνθρωπικὰ πταίσματα, τοῦτό ἐστιν ἡ πολιορκία, τοῦτό ἐστι καταισκαφή, ὅταν τὰ δόγματα τὰ ὀρθὰ καθαιρῆται, ὅταν ἐκεῖνα διαφθείρηται.

26 Ὅταν οὖν γυναῖκες ἄγωνται, καὶ παιδία αἰχμαλωτίζηται, καὶ ὅταν αὐτοὶ κατασφάζωνται,
27 ταῦτα οὐκ ἔστι καιά; Πόθεν οὖν τοῦτο προσδοξάζεις; καί μὲ δίδαξον. Οὔ· ἀλλὰ πόθεν σὺ
28 λέγεις, ὅτι οὐκ ἔστι καιά; Ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς κανόνας· φέρε τὰς προλήψεις. διὰ τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν ἱκανῶς θαυμάσαι τὸ γινόμενον. ὅπου βάρη κεῖναι θέλομεν, οὐκ εἰκῇ κρίνομεν· ὅπου
29 τὰ εὐθέα καὶ στρεβλά, οὐκ εἰκῇ. ἁπλῶς ὅπου διε-

les quando accepit cladem? Cum occubuit Patroclus? Nequaquam; ſed cum irascebatur, cum ob puellam plorabat, cum obliviscebatur ſe adeſſe non ad parandas amicas, ſed gerendi belli cauſſa. Hæ ſunt humanæ clades; hæc eſt oppugnatio; hoc eſt excidium; cum recta decreta evertuntur, cum illa corrumpuntur.

Ergo ne cum mulieres abducuntur & liberi in ſervitutem rediguntur, ac ipſi jugulantur, ea mala non ſunt? Unde vero iſtam adjungis opinionem? me hoc velim doceas. *Non meum hoc eſt:* immo vero tu cauſſam redde, quare mala non ſint. Veniamus ad regulas. Prome notiones animo anticipatas. Nam quod in hoc loco fieri ſolet, non ſatis mirari licet. Ubi ponderа dijudicare volumus, non temere judicamus; ubi recta & curva, non temere: omnino ubicumque noſtra

διαφέρει ἡμῖν γνῶναι τὸ κατὰ τὸν τόπον ἀληθὲς,
οὐδέπω ἡμῶν οὐδεὶς οὐδὲν εἰκῇ ποιήσει. ὅπου 30
δὲ τὸ πρῶτον καὶ μόνον αἴτιόν ἐστι τοῦ κατορ-
θοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τοῦ εὑρεῖν ἢ δυσρεῖν, τοῦ
εὐτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν, ἐνθάδε μόνον εἰκαῖοι καὶ
προπετεῖς· οὐδαμοῦ ὅμοιόν τι ζυγῷ, οὐδαμοῦ
ὅμοιόν τι κανόνι· ἀλλά τι ἐφάνη, καὶ εὐθὺς
ποιῶ τὸ φανέν. Κρείσσων γάρ εἰμι τοῦ Ἀχιλ- 31
λέως, ἢ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἵν' ἐκεῖνοι μὲν διὰ
τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς φαινομένοις τοιαῦτα κακὰ
ποιήσωσι καὶ πάθωσιν· ἐμοὶ δὲ [μὴ] ἀρκῇ τὸ
φαινόμενον; Καὶ ποία τραγῳδία ἄλλην ἀρχὴν 32
ἔχει; Ἀτρεὺς Εὐριπίδου, τί ἐστι; Τὸ φαινόμε-
νον. Οἰδίπους Σοφοκλέους τί ἐστι; Τὸ φαινόμε-
νον. Φοίνιξ; Τὸ φαινόμενον. Ἱππόλυτος; Τὸ
φαινόμενον. Τούτου οὖν μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποι- 33

ſtra intereſſe putamus, ut in ea re, de qua agitur, verum cognoſcamus; ibi numquam quisquam noſtrûm quidquam temere fecerit. At hoc loco, ubi prima atque unica cauſſa agitur recte agendi aut delinquendi, beate aut miſere vivendi, proſpero aut adverſo rerum curſu utendi; ibi ſolum inconſulti & temerarii ſumus: nusquam quidquam ſimile ſtateræ; nusquam quidquam ſimile regulæ: at viſum eſt aliquid, & ſtatim, quod viſum eſt, facio. An ergo ego major ſum Achille aut Agamemnone; ut illi quidem, quoniam ſua viſa ſecuti ſunt, tanta mala fecerint & perpeſſi fuerint; mihi vero ſufficiat id quod viſum fuerit? Quæ igitur tragœdia aliud principium habet? Atreus Euripidis quid eſt? Viſum. Oedipus Sophoclis quid? Viſum. Phœnix quid? Viſum. Quid Hippolytus? Viſum. Hujus igitur rei nullam

εἶσθαι, τίνος ὑμῖν δοκεῖ; τίνες δὲ λέγονται οἱ παντὶ τῷ φαινομένῳ ἀκολουθοῦντες; Μαινόμενοι. Ἡμεῖς οὖν ἄλλό τι ποιοῦμεν;

ΚΕΦ. κθ'.

Περὶ Εὐσταθείας.

Οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ, προαίρεσις ποιά· τοῦ κα-
2 κοῦ, προαίρεσις ποιά. Τί οὖν τὰ ἐκτός; Ὕλαι τῇ προαιρέσει, περὶ ἃς ἀναστρεφομένη τεύξεται
3 τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ. Πῶς τοῦ ἀγαθοῦ τεύξεται; Ἂν τὰς ὕλας μὴ θαυμάσῃ. τὰ γὰρ περὶ τῶν ὑλῶν δόγματα, ὀρθὰ μὲν ὄντα, ἀγα-
4 θὴν ποιεῖ τὴν προαίρεσιν· στρεβλὰ δὲ καὶ διεστραμμένα, κακήν. Τοῦτον τὸν νόμον ὁ Θεὸς τέθεικε, καὶ φησίν· Εἴ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρὰ σεαυτοῦ λάβε. Σὺ λέγεις· Οὔ, ἀλλὰ παρ' ἄλλου.

nullam habere curam, cujus vobis esse videtur? Quinam vero esse dicuntur, qui quodvis sequuntur visum? Insani. Numquid ergo nos aliud agimus?

CAP. XXIX.

De Constantia.

Essentia boni, itemque mali, in certo quodam voluntatis instituto sita est. Quid igitur res externæ? Materiæ voluntati subjectæ, in quibus illa versata suum vel bonum vel malum consequetur. Quomodo bonum consequetur? Si materias non demiratus erit. Nam decreta de materiis, recta si sint, bonam efficiunt voluntatem; prava & perversa, malam. Hanc legem Deus posuit, & ait: Si quid boni velis, a te ipso pete. Tu ais: non, sed ab alio. Minime vero; immo

ate

ἄλλου. Μή· ἀλλὰ παρὰ σαυτοῦ. Λοιπὸν, 5
ὅταν ἀπειλῇ ὁ τύραννος, καὶ μὲ καλῇ, λέγω,
Τίνι ἀπειλεῖς; Ἂν λέγῃ, Δήσω σε· φημὶ, ὅτι
ταῖς χερσὶν ἀπειλεῖς, καὶ τοῖς ποσίν. Ἂν λέγῃ, 6
Τραχηλοκοπήσω σε· λέγω, Τῷ τραχήλῳ ἀπει-
λεῖς. Ἂν λέγῃ, Εἰς φυλακήν σε βαλῶ· Ὅλῳ
τῷ σαρκιδίῳ. Κἂν ἐξορισμὸν ἀπειλῇ· τὸ αὐτό.
Σοὶ οὖν οὐδὲν ἀπειλεῖ; Εἰ πέπονθα ὅτι ταῦτα 7
οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμὲ, οὐδέν· εἰ δὲ φοβοῦμαί τι
τούτων, ἐμοὶ ἀπειλεῖ. Τίνα λοιπὸν δέδοικα; 8
τὸν τίνων ὄντα κύριον; τῶν ἐπ' ἐμοί; οὐδὲ εἷς
ἐστι, τῶν οὐκ ἐπ' ἐμοί; καὶ τίς μοι αὐτῶν
μέλει;

Ὑμεῖς οὖν οἱ φιλόσοφοι διδάσκετε καταφρονεῖν 9
τῶν βασιλέων; Μὴ γένοιτο. τίς ἡμῶν διδάσκει ἀντι-
ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς τῶν ὧν ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἐξ-
ουσίαν; Τὸ σωμάτιον λάβε, τὴν κτῆσιν λάβε, 10

a te ipso! Proinde, quum minitatur tyrannus, meque accersat, dico: Cui minitaris? Si dixerit, Conjiciam te in vincula: Manibus, inquam, & pedibus, minitaris. Si dixerit: Præcîdam tibi cervicem: Cervici, inquam, minitaris. Si dixerit: In custodiam te conjiciam: Toti corpusculo, inquam, minitaris. Si exsilium minitetur; idem responsum dabo. Tibi ergo nihil minitatur? Si persuasum habeo, ista nihil ad me adtinere; nihil: sin quid istorum metuo; mihi minitatur. Quem denique metuo? quarum rerum dominum? Earumne, quæ in mea potestate sunt? At nullus est. An earum, quæ non sunt in me sita? At quid eas ego curo?

Vos ergo philosophi docetis contemnere reges? Minime. Quis nostrûm docet ea esse nobis vindicanda, quorum illi habent potestatem? Corpusculum cape, rem cape, famam cape, meos

τὴν φήμην λάβε, τοὺς περὶ ἐμὲ λάβε. Ἂν τινας τούτων ἀναπείθω ἀντιποιεῖσθαί, τῷ ὄντι
11 ἐγκαλείτω μοι. Ναί· ἀλλὰ καὶ τῶν δογμάτων ἄρχει· θέλω. Καὶ τίς σοι ταύτην τὴν ἐξουσίαν δέδωκε; Ποῦ δύνασαι νικῆσαι δόγμα ἀλλότριον; Προσάγων, φησὶν, αὐτῷ φόβον, νικήσω.
12 Ἀγνοεῖς, ὅτι αὐτὸ αὑτὸ ἐνίκησεν, οὐχ ὑπ' ἄλλου ἐνικήθη; προαίρεσιν δὲ οὐδὲν ἄλλο νικῆσαι
13 δύναται, πλὴν αὐτὴ ἑαυτήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος κράτιστός ἐστι, καὶ δικαιότατος·
14 Τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος. Κρείττονές εἰσιν οἱ δέκα τοῦ ἑνός. Πρὸς τί; Πρὸς τὸ δῆσαι, πρὸς τὸ ἀποκτεῖναι, πρὸς τὸ ἀπαγαγεῖν
ὅπου θέλουσι, πρὸς τὸ ἀφελέσθαι τὰ ὄντα. Νικῶσι τοίνυν οἱ δέκα τὸν ἕνα, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ
15 κρείσσονές εἰσιν. Ἐν τίνι οὖν χείρονες εἰσιν; Ἂν ὁ μὲν ἔχῃ δόγματα ὀρθὰ, οἱ δὲ μή. Τί οὖν; Ἐν τούτῳ δύνανται νικῆσαι; Πόθεν; εἰ δ' ἱστάμεθα ἐπὶ

meos cape. Si quibus fuaſero, ut hæc ſibi vindicent, vere me accuſabit. Eſto: at etiam decretis tuis volo imperare. Ecquis iſtam tibi poteſtatem dedit? Quî potes decretum vincere alienum? Injecto metu, inquit, vincam. Ignoras, ipſum ſe vincere, non ab alio eſſe victum? nam voluntatem nihil vincere poteſt, niſi ipſa ſeſe. Quapropter etiam lex Dei potentiſſima eſt, & juſtiſſima, quâ jubet, ut, quod præſtantius ſit, ſemper vincat deterius. Præſtantiores ſunt deni ſingulis. Ad quid? Ad vinciendum, ad occidendum, ad abducendum quocunque volent, ad facultates eripiendas. Vincunt igitur deni unum in eo, in quo ſunt præſtantiores. In quo igitur ſunt deteriores? Si hic recta habeat decreta, illi non habeant. Quid ergo? In hoc poſſunt vincere? Quî poſſent?

ἐπὶ ζυγοῦ, οὐκ ἔδει τὸν βαρύτερον καθελκύσαι;

Σωκράτης οὖν ἵνα πάθῃ ταῦτα ὑπ' Ἀθηναίων; 16
Ἀνδρόπρεπον, τί λέγεις τὸ Σωκράτης; ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, λέγε· Ἵν' οὖν τὸ Σωκράτους σωμάτιον ἀπαχθῇ, καὶ συρῇ ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων εἰς δεσμωτήριον, καὶ κώνειόν τις δῷ τῷ σωματίῳ τοῦ Σωκράτους, κἀκεῖνο ἀποψύχῃ; Ταῦτά σοι φαί- 17
νεται θαυμαστά; ταῦτα ἄδικα; ἐπὶ τούτοις ἐγκαλεῖς τῷ Θεῷ; Οὐδὲν οὖν ἔσχε Σωκράτης ἀντὶ τούτων; Ποῦ ἦν ἡ οὐσία αὐτῷ τοῦ ἀγα- 18
θοῦ; Τίνι προσσχώμεν; σοὶ, ἢ αὐτῷ; Καὶ τί λέγει ἐκεῖνος; Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ. Καὶ πάλιν· Εἰ ταύτῃ τῷ Θεῷ φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Ἀλλὰ δεῖξον, ὅτι χείρονας ἔχων δόγματα, κρα- 19
τεῖ τοῦ κρείττονος ἐν δόγμασιν. Οὐ δείξεις, οὐδ'

ſent? at quod ſi in trutina ponderaremur, nonne oporteret graviorem vergere deorſum?

Siccine igitur tractatum eſſe Socratem ab Athenienſibus! Mancipium, quid ais, Socratem? Uti res ſe habet, ita dicito: itane Socratis corpuſculum abductum eſſe, & tractum a robuſtioribus in carcerem! Itane aconitum corpuſculo Socratis eſſe propinatum, atque illud exanimatum eſſe! Hæc tibi videntur mira? hæc injuſta? ob hæc incuſas Deum? Nihil igitur Socrates horum loco habuit? Ubi erat ei boni eſſentia? Utrum audiamus, te-ne an illum? Et quid ille ait? „Me quidem Anytus & Melitus occidere poſſunt, lædere vero non poſſunt.“ Rurſusque illud: „Si ita Deo placet, ita fiat.“ Sed oſtende, ab eo qui ſit deterioribus imbutus decretis vinci præſtantiorem in decretis. Non oſtendes,

ἐγγύς. Νόμος γὰρ τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ οὗτος, τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος.
20 Ἐν τίνι; Ἐν ᾧ κρεῖσσόν ἐστι. Σῶμα σώματος ἰσχυρότερον, οἱ πλείονες τοῦ ἑνὸς, ὁ κλέπτης τοῦ
21 μὴ κλέπτου. Διὰ τοῦτο κἀγὼ τὸν λύχνον ἀπώλεσα, ὅτι ἐν τῷ ἀγρυπνεῖν μου κρεῖσσων ἦν ὁ κλέπτης. ἀλλ' ἐκεῖνος τοσούτου ὠνήσατο λύχνον· ἀντὶ λύχνου κλέπτης ἐγένετο, ἀντὶ λύχνου ἄπιστος, ἀντὶ λύχνου θηριώδης. Τοῦτο ἔδοξεν αὐτῷ λυσιτελεῖν.
22 Ἔστω. Ἀλλ' εἴληπταί μου τις τοῦ ἱματίου, καὶ ἕλκει με εἰς τὴν ἀγοράν· εἶτα ἐπικραυγάζουσιν ἄλλοι, Φιλόσοφε, τί σε ὠφέληκε τὰ δόγματα; ἰδοὺ σύρῃ εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἰδοὺ μελ-
23 λεις τραχηλοκοπεῖσθαι. Καὶ ποίαν ἔπραξα ἂν εἰσαγωγὴν, ἵν', ἂν ἰσχυρότερος ἐπιλάβηταί μου τοῦ ἱματίου, μὴ σύρωμαι; ἵνα, ἂν με δέκα περισπάσαντες εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβάλωσι, μὴ ἐμβλη-

ac multum, abeſt ut oſtendas. Ea enim naturæ & Dei lex eſt, ut præſtantiora ſemper ſint ſuperiora deterioribus. Qua in re? Qua parte præſtantiora ſunt. Corpus corpore eſt robuſtius; plures, uno; fur, eo qui fur non eſt. Propterea & ego lucernam meam amiſi, quod fur me fuit vigilantior. Sed ille tanti emit lucernam, quod propter lucernam factus eſt fur, propter lucernam infidus, propter lucernam ſimilis feræ. Hoc ei viſum eſt expedire.

Eſto. At aliquis veſte me prehendit, & in forum trahit: dein alii adclamant, Philoſophe, quid te tua juvant decreta? ecce in carcerem abriperis; ecce cervix tibi præcidetur. Quam vero parare doctrinam potueram, ut, ſi me veſte prehenderit fortior, non traherer? ut ſi me decem conſtrictum in carcerem conjecerint, non conjicerer?

ἐμβληθῶ; Ἄλλο οὖν οὐδὲν ἔμαθον; Ἔμαθον, 24
ἵνα πᾶν τὸ γινόμενον ἴδω, ὅτι, ἂν ἀπροαίρετον ᾖ,
οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμέ. Πρὸς τοῦτο οὖν οὐκ ὠφέλη- 25
σαι; Τί οὖν ἐν ἄλλῳ ζητεῖς τὴν ὠφέλειαν, ἢ
ἐν ᾧ ἔμαθες; Καθήμενος λοιπὸν ἐν τῇ φυλακῇ 26
λέγω· Οὗτος, ὁ ταῦτα κραυγάζων, οὔτε τοῦ
σημαινομένου ἀκούει, οὔτε τῷ λεγομένῳ παρακο-
λουθεῖ, οὔτε ὅλως μεμέληκεν αὐτῷ εἰδέναι περὶ
τῶν φιλοσόφων τί λέγουσιν ἢ τί ποιοῦσιν. ἄφες
αὐτόν. Ἀλλ', ἔξελθε πάλιν ἀπὸ τῆς φυλακῆς. 27
Εἰ μηκέτι χρείαν ἔχετέ μου ἐν τῇ φυλακῇ, ἐξέρ-
χομαι· ἂν πάλιν σχῆτε, εἰσελεύσομαι. Μέχρι 28
τίνος; Μέχρις ἂν αὖ ὁ λόγος αἱρῇ συνεῖναί με
τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτὸ,
καὶ ὑγιαίνετε. Μόνον μὴ ἀλογίστως, μόνον μὴ μα- 29
λακῶς, μὴ ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως. πάλιν
γὰρ ὁ Θεὸς οὐ βούλεται· χρείαν γὰρ ἔχει κόσμου
τοιού-

rer? Aliud igitur nihil didici? Didici, ut quidquid fiat, ſi in mea poteſtate non ſit, id nihil ad me pertinere ſciam. Nonne igitur hinc utilitatem percepiſti? Quid ergo in alio quæris utilitatem, quam in quo eam eſſe didiciſti? Proinde, ſedens in cuſtodia, dicam: Hic, qui ita vociferatur, neque intelligit quid ſignificetur, neque adſequitur id quod dicitur, neque omnino ei curæ eſt ſcire quid philoſophi aut dicant aut agant: miſſum fac eum. At, rurſus exi e cuſtodia! Si mei uſus in cuſtodia porro vobis nullus eſt, egredior: ſi rurſus uſus ſit, ingredlar. Quouſque? Quoad recta ratio exegerit, ut in corpore verſer: quum vero non exegerit, auferte illud, & valete. Modo ne inconſiderate *hoc agamus;* modo ne molliter; ne qualibet de cauſſa: rurſus enim id quidem non vult Deus: indiget enim & mundo tali,

&

τοιούτου, τῶν ἐπὶ γῆς ἀναστρεφομένων τοιούτων. ἐὰν δὲ σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς τῷ Σωκράτει, πείθεσθαι δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ.

30 Τί οὖν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς;
31 Ἵνα τί; οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ αὐτὸν πείθεσθαι; τοῖς γὰρ παιδίοις, ὅταν προσελθόντα κροτῇ καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορναλία ἀγαθά· λέγομεν, Οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; Φυδαμῶς· ἀλλὰ καὶ αὐ-
32 τοὶ ἐπικροτοῦμεν. Καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν μεταπεῖσαί τινας μὴ δύνῃ, γίνωσκε ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ ἐπικρότει αὐτῷ· ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃ, σιώπα λοιπόν.

33 Τούτων δεῖ μεμνῆσθαι· καὶ πληθέντα εἴς τινα τοιαύτην περίστασιν, εἰδέναι, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς
34 τοῦ ἀποδείξαι εἰ πεπαιδεύμεθα. Νέῳ γὰρ ἀπὸ σχολῆς ἀπιὼν εἰς περίστασιν ὁμοιός ἐστι τῷ μελετηκότι συλλογισμοὺς ἀναλύειν. κἂν τις εὔ-

λυτον

& iis qui in mundo verſentur talibus. Quod ſi vero ſignum receptui dederit, quemadmodum Socrati; parendum eſt ei, tamquam imperatori.

Quid ergo? dicenda ſunt hæc in vulgus? Cur vero? annon ſatis eſt, tibi ipſi hoc perſuaſum eſſe? Etenim, cum pueri nos accedunt, & plaudentes dicunt, Hodie bona Saturnalia! reſpondemus-ne, non eſſe hæc bona? Nequaquam: ſed et ipſi una plaudimus. Et tu igitur, cum aliquem a ſententia deducere non potueris, ſcito eſſe puerulum, eique adplaude; quod ſi noluerit, quod reliquum eſt, taceto.

Horum meminiſſe oportet: & cum in hujuſmodi aliquod diſcrimen devocatus fueris, ſciendum, veniſſe tempus quo demonſtremus utrum ſimus diſciplina imbuti. Nam qui in diſcrimen abit, ſimilis eſt adoleſcenti ſcholaſtico, qui ſeſe reſolvendis ſyllogiſmis exercuit: cui ſi quis ſo-

lutu

λυτον αὐτῷ προτείνῃ, λέγε, Μᾶλλόν μοι πεπλεγμένον κομψῶς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. καὶ οἱ ἀθληταὶ τοῖς κούφοις νεανίσκοις δυσαρεστοῦσιν· οὐ βαστάζει με, φησίν. Οὗτός ἐστιν 35
εὐφυὴς νέος. Οὔ· ἀλλὰ καλέσαντος τοῦ καιροῦ, πλάσειν δεῖ καὶ λέγειν, Ἤθελον ἔτι μανθάνειν. Τίνα; εἰ ταῦτα οὐκ ἔμαθες ὥστ' ἔργῳ δεῖξαι, πρὸς τί αὐτὰ ἔμαθες. Ἐγώ τινα οἶμαι τῶν κα- 36
θημένων ἐνταῦθα ὠδίνειν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ λέγειν· Ἐμοὶ νῦν περίστασιν μὴ ἔρχεσθαι τοιαύτην, ἐποίαν τούτῳ ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν κατατριβῆναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, δυνάμενον στεφανωθῆναι Ὀλύμπια; πότε τίς ἐμοὶ καταγγελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα; Οὕτως ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. Ἀλλ' 37
ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις εἰσί τινες οἱ ἀγανακτοῦντες, ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς προάγει, οὐδὲ ζευγνύει, καὶ εὔχονται τῷ Θεῷ, καὶ προσέρχονται

lutu facilem propoſuerit; Potius, inquit, aliquem ſcite perplexum mihi proponito, ut exercear. Et athletæ levibus adoleſcentulis non delectantur. Iſte me non attollit, inquit. Hic bonâ indole eſt adoleſcens. Non: at ubi tempus vocârit, plorare eum oportet ac dicere, Vellem adhuc diſcere! Quænam? Si hæc non didiciſti, ut re ipſâ monſtrares, in quem uſum ea didiciſti? Equidem exiſtimo, in horum numero, qui hîc ſedent, eſſe aliquem qui tacite parturiat, ſecumque dicat: Mihine talem occaſionem non offerri, qualis iſti oblata fuit? mene nunc in angulo ſedentem, ætatem perdere, cum in Olympiis coronari liceret? quando mihi aliquis tale adnunciabit certamen? Sic omnes vos oportebat eſſe adfectos. Cum inter Cæſaris gladiatores ſint, qui moleſte ferant ſe non produci, neque componi, qui vota

Deo

χοντας τοῖς ἐπιτρόποις, δεόμενοι μονομαχῆσαι·
38 ἐξ ὑμῶν δ' οὐδεὶς φανήσεται τοιοῦτος; Ἤθελον
πλεῦσαι ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ ἰδεῖν, τί μου ποιεῖ
39 ὁ ἀθλητὴς, πῶς μελετᾷ τὴν ὑπόθεσιν. Οὐ θέ-
λω, φησὶ, τοιαύτην. Ἐπὶ σοὶ γάρ ἐστι, λαβεῖν
ἣν θέλεις ὑπόθεσιν; Δέδοταί σοι σῶμα τοιοῦτον,
γονεῖς τοιοῦτοι, ἀδελφοὶ τοιοῦτοι, πατρὶς τοι-
αύτη, τάξις ἐν αὐτῇ τοιαύτη· εἶτα λέγεις μοι
ἐλθών, Ἄλλαξόν μοι τὴν ὑπόθεσιν. Εἶτα οὐκ
ἔχεις ἀφορμὰς, πρὸς τὸ χρήσασθαι τῇ δοθείσῃ;
40 Σόν ἐστι, προτεῖναι· ἐμὸν, μελετῆσαι καλῶς.
Οὔ, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτό μοι προβάλῃς τραπικὸν,
ἀλλὰ τοιοῦτον· μὴ τοιαύτην ἐπενέγκῃς τὴν ὑπο-
41 φοράν, ἀλλὰ τοιαύτην. Ἔσται χρόνος τάχα,
ἐν ᾧ οἱ τραγωδοὶ οἰήσονται ἑαυτοὺς εἶναι περσω-
πεῖα, καὶ ἐμβάδας, καὶ τὸ σύρμα. Ἄνθρωπε,
42 ταῦτα ὕλην ἔχεις καὶ ὑπόθεσιν. Φθέγξαί τι, ἵνα
εἰδῶ-

Deo faciant, qui præſides adeant, orantes ut decertandi ſibi fiat copia: nemone talis e vobis exiſtet? Navigare equidem iſthuc hac ipſa de cauſſa vellem, & videre, quid meus ageret pugil; quo pacto ſuum meditaretur argumentum. Nolo, inquit, talem materiam. Penes te ergo eſt, deligere quam velis? Tibi tale datum eſt corpus, parentes tales, fratres tales, patria talis, locus in ea talis: deinde a me petis, ut mutem hypotheſin. Nonne ſubſidia habes, quibus oblatâ utaris? *Dicere debebas:* Tuum eſt proponere, meum bene me exercere. *At tu* non *fic ais*, ſed: Ne mihi tale connexum proponito, ſed tale: ne talem mihi opponito objectionem, ſed talem. Erit mox tempus, quo tragœdi putibunt, larvas & cothurnos & pallam ſe eſſe ipſos. Homo, hanc materiam, hanc hypotheſin habes. Loquere aliquid, ut ſciamus, tragœdus-

εἰδῶμεν, πότερον τραγῳδὸς εἶ, ἢ γελωτοποιός· κοιναὶ γὰρ ἔχουσι τὰ ἄλλα ἀμφότεροι. Διὰ τοῦτο ἂν 43
ἀφέλῃ τις αὐτοῦ καὶ τὰς ἐμβάδας καὶ τὸ προσωπεῖον, καὶ ἐν εἰδώλῳ αὐτὸν προσαγάγῃ, ἀπώλετο ὁ τραγῳδὸς, ἢ μένει; Ἂν φωνὴν ἔχῃ, μένει.

Καὶ ἐνθάδε. Λάβε ἡγεμονίαν. Λαμβάνω· 44
καὶ λαβὼν δεικνύω πῶς ἄνθρωπος ἀναστρέφεται πεπαιδευμένος. Θὲς τὴν πλατύσημον, καὶ ἀνα- 4
λαβὼν ῥάκη, πρόσελθε ἐν προσώπῳ τοιούτῳ. Τί οὖν; οὐ δέδοταί μοι καλὴν φωνὴν εἰσενεγκεῖν; Πῶς οὖν ἀναβαίνεις νῦν; Ὡς μάρτυς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ 45
κεκλημένος. Ἔρχου σὺ, καὶ μαρτύρησόν μοι· σὺ 47
γὰρ ἄξιος εἶ προσεχθῆναι μάρτυς ὑπ' ἐμοῦ. Μή τι τῶν ἐκτὸς τῆς προαιρέσεως, ἀγαθόν ἐστιν ἢ κακόν; μή τινα βλάπτω; μή τι ἐπ' ἄλλῳ τὴν ὠφέλειαν ἐποίησα τὴν ἑκάστου, ἢ ἐφ' αὑτῷ; Τίνα 48
μαρτυρίαν δίδως τῷ Θεῷ; Ἐν δεινοῖς εἰμι,
Κύριε,

gœdusne ſis, an ſcurra: communia enim habent ambo cætera. Itaque, ſi quis eum, ademtis cothurnis larvaque, tamquam umbram introduxerit, periitne tragœdus, an manet? Si vocem habet, manet.

Etiam hîc. Cape præfecturam! Accipio; eaque accepta oſtendo, quo pacto ſe gerat homo bene inſtitutus. Pone latum clavum, & pannis obſitus accede in tali perſona! Quid ergo? non mihi datum eſt honeſtam vocem emittere? Quomodo igitur nunc adſcendis? Ut teſtis a Deo citatus. Ades tu & teſtimonium mihi perhibe! dignus es enim qui teſtis a me producaris. Numquid eorum, quæ extra voluntatem ſunt poſita, bonum eſt, aut malum? num cuiquam noceo? num commoda cujusquam in alio collocavi, præterquam in ipſo? Quodnam teſtimonium perhibes Deo? Male mecum agitur, Domine; ſum in calamitate; nemo me curat; ne-

mo

Κύριε, καὶ δυστυχῶ, οὐδείς μου ἐπιστρέφεται, οὐδείς μοι δίδωσιν οὐδέν, πάντες ψέγουσι, πάντες
49 κακολογοῦσι. Ταῦτα μέλλεις μαρτυρεῖν, καὶ καταισχύνειν τὴν κλῆσιν ἣν κέκληκεν, ὅτι σε ἐτίμησε τοιαύτην τιμήν, καὶ ἄξιον ἡγήσατο προσαγαγεῖν εἰς μαρτυρίαν τηλικαύτην;
50 Ἀλλ' ἀπεφήνατο ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν, Κρίνω σε ἀσεβῆ καὶ ἀνόσιον εἶναι. Τί σοι γέγονεν; Ἐκρίθην
51 ἀσεβὴς καὶ ἀνόσιος εἶναι. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Εἰ δὲ περὶ συνημμένου τινὸς ἐπικεκρίκει, καὶ ἐδεδώκει ἀπόφασιν, Τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, κρίνω ψεῦδος εἶναι· τί ἐγεγόνει τῷ συνημμένῳ; Τίς ἐνθάδε κρίνεται; τίς κατακέκριται; τὸ συνημμένον, ἢ ὁ
52 ἐξαπατηθεὶς περὶ αὐτοῦ; Οὗτος οὖν ποτε ὁ ἔχων ἐξουσίαν τοῦ ἀποφήνασθαί τι περὶ σοῦ, οἶδε τί ἐστι τὸ εὐσεβὲς ἢ τὸ ἀσεβές; μεμελέτηκεν
53 αὐτὸ, καὶ μεμάθηκεν; ποῦ; παρὰ τίνος; Εἶτα μου-

mo mihi quidquam præſtat; omnes vituperant; omnes maledicunt. Hæccine pro teſtimonio dicturus es, & ei, qui te citavit, ignominiam conciliaturus, qui tantum honorem tibi habuit, qui dignum judicavit, cujus tanta de re teſtimonium audiretur?

At qui poteſtatem habet, pronunciavit, Judico te impium & nefarium eſſe. Quid tibi accidit? Judicatus ſum impius & nefarius eſſe. Numquid aliud? Nihil. Quod ſi de connexo aliquo judicium ille ſunm interpoſuiſſet, & ſi ſic pronunciaſſet: Ego illam enunciationem, *ſi dies eſt, lux eſt*, falſam judico; quid connexo illi accidiſſet? De utro hîc fit judicium? Uter condemnatus eſt? Connexum, an is qui in judicando eo eſt deceptus? Is igitur qui poteſtatem de te aliquid pronunciandi habet, novit ne, quid pium ſit, aut quid impium? num in eo ſe exercuit, & didicit? ubi? apud quem?

μουσικὸς μὲν οὐκ ἐπιστρέφεται αὐτοῦ ἀποφαινομένου περὶ τῆς νήτης, εἶναι ὑπάτην· οὐδὲ γεωμέτρης, ἂν ἐπιχείρῃ τὰς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὸν κύκλον προσπιπτούσας μὴ εἶναι ἴσας· ὁ δὲ τῆς 54
ἀληθείας πεπαιδευμένος ἀνθρώπου ἀπαιδεύτου ἐπιστραφήσεται, ἐπιχειροντός τι περὶ ὁσίου καὶ ἀνοσίου, καὶ ἀδίκου καὶ δικαίου; Ὦ πολλῆς ἀδικίας τῶν πεπαιδευμένων. Ταῦτα οὖν ἔμαθες ἐνταῦθα;

Οὐ θέλεις τὰ μὲν λογάρια τὰ περὶ τούτων 55
ἄλλοις ἀφεῖναι, ἀταλαιπώροις ἀνθρωπαρίοις, ἵν' ἐν γωνίᾳ καθεζόμενοι μισθάρια λαμβάνωσιν, ἢ γογγύζωσιν, ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς παρέχει οὐδέν, σὺ δὲ χρῆσθαι παρελθὼν οἷς ἔμαθες; Οὐ γὰρ 56
λογάριά ἐστι, τὰ λείποντα νῦν· ἀλλὰ γέμει τὰ βιβλία τῶν Στωϊκῶν λογαρίων. Τί οὖν τὸ λεῖπόν ἐστιν; Ὁ χρησόμενος, ὁ ἔργῳ μαρτυρήσων τοῖς

quem? Ergo muficus quidem non curat eum, cum imam chordam eſſe ſummam pronunciat; neque geometra, ſi lineas, quæ a centro ad circumferentiam producantur, neget eſſe æquales: homo autem vere eruditus, hominem indoctum curabit, quid fas, quid nefas ſit, quid juſtum, quid injuſtum, pronuncientem? O ingentem injuriam eruditorum! Hæc igitur hîc didiciſti?

Non tu vis ratiunculas, quæ iſtis de rebus circumferuntur, aliis relinquere, ignavis homuncionibus; ut illi in angulo ſedentes mercedulas accipiant, aut murmurent, neminem præbere ſibi quidquam; tu vero prodiens, iis utaris quæ didiciſti! Neque enim ratiunculæ ſunt, quæ nunc deſunt: immo referti ſunt libri Stoicorum ratiunculis. Quid igitur deeſt? Qui iis utatur, qui re ipſa teſtimo-

57 τοῖς λόγοις. Τοῦτό μοι τὸ πρόσωπον ἀνάλαβε, ἵνα μηκέτι παλαιοῖς ἐν τῇ σχολῇ παραδείγμασι χρώμεθα· ἀλλὰ ἔχωμέν τι καὶ καθ' ἡμᾶς
58 παράδειγμα. Ταῦτα οὖν τίνος ἐστὶ θεωρεῖν; Τοῦ σχολάζοντος. ἔστι γὰρ φιλοθέωρον ζῶον ὁ
59 ἄνθρωπος. Ἀλλ' αἰσχρόν ἐστι θεωρεῖν ταῦτα οὕτως, ὡς οἱ δραπέται. ἀλλ' ἀπερισπάστως καθῆσθαι, καὶ ἀκούειν, νῦν μὲν τραγῳδοῦ, νῦν δὲ κιθαρῳδοῦ· οὐχ ὡς ἐκεῖνοι ποιοῦσι. ἅμα μὲν ἐπέστη, καὶ ἐπήνεσε τὸν τραγῳδὸν, ἅμα δὲ περιεβλέψατο· εἶτα ἂν τις φθέγξηται κύριον, εὐ-
60 θὺς σεσόβηνται, ταράσσονται. Αἰσχρόν ἐστι, οὕτω καὶ τοὺς φιλοσόφους θεωρεῖν τὰ ἔργα τῆς φύσεως. Τί γάρ ἐστι κύριος; Ἄνθρωπος ἀνθρώ-
61 που κύριος οὐκ ἔστι, ἀλλὰ θάνατος καὶ ζωή, καὶ ἡδονὴ καὶ πόνος. ἐπεὶ χωρὶς τούτων ἄγαγέ μοι τὸν Καίσαρα, καὶ ὄψει πῶς ἐυσταθῶ· ὅταν δὲ

nium perhibeat doctrinæ. Hanc mihi perſonam ſumito, ut in ſcholâ exemplis veterum uti deſinamus, ſed & noſtræ aliquod ætatis exemplum habeamus. Hæc igitur conſiderare, cujus eſt? Ejus cui otium ſuppetit: eſt enim homo, animal contemplationis ſtudioſum. Sed turpe eſt, hæc ita contemplari, ut fugitivi ſervi ſolent: immo ſine diſtractione eſt ſedendum, & nunc tragœdus, nunc citharœdus audiendus: non ut illi faciunt, qui ſimul accedunt, & tragœdum laudant, ſimulque circumſpectant; deinde, ſi quis herum nominarit, ſtatim trepidant & conſternantur. Turpe eſt, philoſophos etiam opera naturæ ita contemplari. Quid enim eſt dominus? Hominis dominus non homo eſt, ſed mors & vita, voluptas & dolor: nam abſque his adduc mihi Cæſarem, & videbis quam ſim conſtans: ſi vero ille cum his venerit,

tonans

δὲ μετὰ τούτων ἔλθῃ, βροντῶν καὶ ἀστραπτων, ἐγὼ δὲ ταῦτα φοβῶμαι, τί ἄλλο, ἢ ἐπέγνωκα τὸν κύριον, ὡς ὁ δραπέτης; μέχρι δ' ἂν 62
οὖ τινα ἀνοχὴν ἀπὸ τούτων ἔχω, ὡς δραπέτης ἐφίσταται θεάτρῳ, οὕτω καὶγώ· λούομαι, πίνω, ᾄδω· πάντα δὲ μετὰ φόβου καὶ ταλαιπωρίας. ἐὰν δ' ἐμαυτὸν ἀπολύσω τῶν δεσποτῶν, τουτ' 63
ἔστιν ἐκείνων δι' ἃ οἱ δεσπόται εἰσὶ φοβεροὶ, ποῖον ἔτι πρᾶγμα ἔχω; ποῖον ἔτι κύριον;

Τί οὖν; κηρύσσειν δεῖ ταῦτα πρὸς πάντας; 64
Οὔ, ἀλλὰ τοῖς ἰδιώταις συμπεριφέρεσθαι, καὶ λέγειν· Οὗτος, ὃ αὐτῷ ἀγαθὸν οἴεται, τοῦτο καὶμοὶ συμβουλεύει· συγγινώσκω αὐτῷ. Καὶ γὰρ 65
Σωκράτης συνεγίνωσκε τῷ ἐπὶ τῆς φυλακῆς, κλαίοντι ὅτε ἔμελλε πίνειν τὸ φάρμακον, καὶ λέγει, Ὡς γενναίως ἡμᾶς ἀποδεδάκρυκε. Μή τι 66
οὖν ἐκείνῳ λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο τὰς γυναῖκας

tonans & fulgurans, egoque illa metuero; quid aliud, quam, ut fugitivus, dominum meum agnovi? Quoad autem aliquas ab his inducias habuero, quemadmodum fugitivus in theatro adstat, sic & ego facio: lavo, bibo, cano; sed hæc omnia cum metu & ærumnâ. Quod si vero ab istis dominis me vindicaro, hoc est, ab iis rebus propter quas domini sunt formidabiles, quid amplius habeo moleſtiæ? quem porro dominum?

Quid ergo? prædicanda sunt hæc apud omnes? Non; sed adcommodare nos debemus hominibus imperitis, ac dicere: Hic, quod sibi ipsi bonum esse censet, id mihi quoque suadet; ignosco ei. Nam & Socrates, venenum sumturus, custodi carceris ploranti veniam dedit: Quam generose, inquit, nos deploravit! Num ergo illi dicit,

ἀπελύσαμεν; ἀλλὰ τοῖς γναρίμοις, τοῖς δυναμένοις αὐτὰ ἀκοῦσαι· ἐκείνῳ δὲ συμπεριφέρεται, ὡς παιδίῳ.

ΚΕΦ. λ.

Τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς περιστάσεσιν.

Ὅταν εἰσίῃς πρός τινα τῶν ὑπερεχόντων, μέμνησο, ὅτι καὶ ἄλλος ἄνωθεν βλέπει τὰ γεγνόμενα, καὶ ὅτι ἐκείνῳ σε δεῖ μᾶλλον ἀρέσκειν, ἢ τούτῳ. Ἐκεῖνος οὖν σου κυνθάνεται· Φυγὴν καὶ φυλακὴν, καὶ δεσμὰ, καὶ θάνατον, καὶ ἀδοξίαν, τί ἔλεγες ἐν τῇ σχολῇ; Ἐγὼ, ἀδιάφορα. Νῦν οὖν τίνα αὐτὰ λέγεις; μή τι ἐκεῖνα ἠλλάγη; Οὔ. Σὺ οὖν ἠλλάγης; Οὔ. Λέγε οὖν, τίνα ἐστὶν ἀδιάφορα; Τὰ ἀπροαίρετα. Λέγε καὶ τὰ ἐξῆς, ἀπροαίρετα, οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Λέγε καὶ, τὰ

dicit, ſe ob hanc cauſſam mulieres dimiſiſſe? Non, ſed familiaribus, ſed iis qui id audire poterant: illi vero ſe adcommodat, tanquam puero.

CAP. XXX.

Quid in rerum diſcriminibus ſit in promtu habendum.

Cum aliquem e proceribus accedis, memento, alium quoque deſuper ea videre quæ gerantur; ac oportere te illi placere potius, quam huic. Ille igitur ex te quærit: De exilio, de cuſtodia & vinculis, de morte & ignominia, quid dice-

bas in ſcholâ? Dixi, eſſe indifferentia. Nunc igitur quid ea eſſe dicis? num illa mutata ſunt? Non. Tu ergo mutatus es? Non. Dic igitur, quæ ſunt indifferentia? Quæ noſtri non ſunt arbitrii. Dic & ea quæ ſequuntur, noſtri arbitrii

τὰ ἀγαθὰ τίνα ὑμῖν ἐδόκει; Προαίρεσις οἵα δεῖ, καὶ χρῆσις φαντασιῶν. Τέλος δὲ τί; Τὸ σοὶ ἀκολουθεῖν. Ταῦτα καὶ νῦν λέγεις; Ταὐτὰ καὶ νῦν λέγω. Ἄπιθι λοιπὸν ἔσω, θαῤῥῶν, καὶ μεμνημένος τούτων· καὶ ἔψει, τί ἐστι νέος μεμελετηκὼς ἃ δεῖ ἐν ἀνθρώποις ἀμελετήτοις. Ἐγὼ μὲν, 5 6
μὴ τοὺς Θεοὺς, φαντάζομαι, ὅτι πείσῃ τὸ τοιοῦτον· Τί οὕτω μεγάλα καὶ πολλὰ παρασκευαζόμεθα πρὸς τὸ μηδέν; τοῦτο ἦν ἡ ἐξουσία; τοῦτο τὰ πρόθυρα; οἱ κοιτωνῖται; οἱ ἐπὶ τῆς μαχαίρας; τούτων ἕνεκα τοὺς πολλοὺς λόγους ἤκουον; ταῦτα οὐδὲν ἦν· ἐγὼ δ' ὡς πρὸς μεγάλα παρεσκευαζόμην. 7

bitrii non esse, nihil ad me adtinere. Dic &, bona quænam vobis esse videbantur? Voluntas, qualem esse decet, & visorum usus. Quis autem finis? Te sequi. Ista etiam nunc dicis? Eadem etiam nunc dico. Abi jam nunc intro, fidenti animo, & memor istorum: ac videbis, quid fit adolescens, ea meditatus quæ decet, inter homines non meditatos. Equidem videre mihi videor, te sic cogitaturum esse: Quid tantopere & tam sollicite nos ad res nihili præparamus? ea-ne erat illa potestas? hoc illud vestibulum? hi cubicularii? hi satellites? horum causa multos illos audivi sermones? Hæc nihil erant: ego vero ut ad magna me comparabam.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Ὅτι οὐ μάχεται τὸ θαῤῥεῖν τῷ εὐλαβεῖσθαι.

Παραδοξον μὲν τυχὸν φαίνεταί τισι, τὸ ἀξιούμενον ὑπὸ τῶν φιλοσόφων· ὅμως δὲ σκεψώμεθα κατὰ δύναμιν, εἰ ἀληθὲς ἐστι τόδε· ἵν' ᾖ ἅμα μὲν εὐλαβῶς, ἅμα δὲ θαῤῥούντως πάντα ποιεῖν. ἐναντίον γάῤ πως δοκεῖ τῷ θαῤῥαλέῳ τὸ εὐλαβές· τὰ δ' ἐναντία οὐδαμῶς συνυπάρχει. Τὸ δὲ φαινόμενον πολλοῖς ἐν τῷ τόπῳ παραδοξον, δοκεῖ μοι τοιοῦτου τινὸς ἔχεσθαι· εἰ μὲν γὰῤ πρὸς

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM LIBER II.

CAP. I.

Non pugnare Fiduciam cum Cautione.

Nonnullis fortaſſe hoc philoſophorum pronunciatum præter opinionem videatur; attamen pro virili conſideremus, an verum ſit; poſſe nos ſimul caute, ſimul vero fidenter agere omnia. Nam cautio fiduciæ quodammodo adverſari videtur: contraria vero una conſiſtere nullo modo poſſunt. At, quod multis abſurdum hoc in loco videtur, id eam meâ opinione rationem habet, ut, ſi iisdem in rebus & cautione

&

πρὸς τὰ αὐτὰ ἠξιοῦμεν χρῆσθαι τῇ τ' εὐλαβείᾳ καὶ τῷ θάρσει, δικαίως ἂν ἡμᾶς ἠτιῶντο, ὡς τὰ ἀσύναπτα συνάγοντας. Νῦν δὲ, τί δεινὸν ἔχει τὸ 4
λεγόμενον; εἰ γὰρ ὑγιῆ ταῦτ' ἐστὶ, τὰ πολλάκις μὲν εἰρημένα, πολλάκις δὲ ἀποδεδεγμένα, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐν χρήσει φαντασιῶν, καὶ τοῦ κακοῦ ὡσαύτως, τὰ δ' ἀπροαίρετα οὔτε τὴν τοῦ κακοῦ δέχεται φύσιν, οὔτε τὴν τοῦ ἀγαθοῦ· τί παράδοξον ἀξιοῦσιν οἱ Φιλόσοφοι, εἰ λέγουσιν, 5
ὅπου μὲν τὰ ἀπροαίρετα, ἐκεῖ τὸ θάρσος ἔστω σοι· ὅπου δὲ τὰ προαιρετικὰ, ἐκεῖ ἡ εὐλάβεια; Εἰ 6
γὰρ ἐν κακῇ προαιρέσει τὸ κακὸν, πρὸς μόνα ταῦτα χρῆσθαι ἄξιον τῇ εὐλαβείᾳ. εἰ δὲ τὰ ἀπροαίρετα, καὶ μὴ ἐφ' ἡμῖν, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· πρὸς ταῦτα τῷ θάρσει χρηστέον. καὶ οὕτω μὴν 7
ἅμα μὲν εὐλαβεῖς, ἅμα δὲ θαῤῥαλέοι ἐσόμεθα· καὶ, νὴ Δία, διὰ τὴν εὐλάβειαν θαῤῥαλέοι.

& fiducia utendum pronunciaremus, merito nos reprehenderent, ut qui res conjungeremus quæ coire non poſſent. Nunc quid abſurdi hæc habet oratio? Nam ſi ea quæ ſæpe & dicta & demonſtrata ſunt, recte ſe habent; naturam boni in viſorum uſu eſſe poſitam, pariterque naturam mali; quæ autem noſtri non ſint arbitrii, ea nec in mali nec in boni cadere naturam; quid præter opinionem præcipiunt philoſophi, ſi fiduciam ad eas res quæ noſtri arbitrii non ſunt, ad eas autem quæ penes nos ſunt, cautionem adhibendam eſſe cenſent? Nam ſi in mala voluntate malum eſt poſitum, in iis ſolis utendum eſt cautione quæ noſtri juris ſunt. Porro, ſi involuntaria, & ab arbitrio noſtro remota, & quæ in noſtra non ſunt poteſtate, nihil ad nos pertinent, ad ea eſt adhibenda fiducia. Atque ita ſimul & cauti erimus, & fidentes; &, per Jovem, propter cautionem fidentes. Nam

Διὰ γὰρ τὸ συλαμβάνεσθαι τὰ ὄντως κακὰ; συμβήσεται θαῤῥεῖν ἡμῖν πρὸς τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

8 Λοιπὸν ἡμεῖς τὸ τῶν ἐλαφρῶν πάσχομεν· ὅτε φοβοῦνται, φεύγουσαι αἱ ἔλαφοι τὰ πτερὰ, ποῦ τρέπονται; καὶ πρὸς τίνα ἀναχωροῦσιν ὡς ἀσφαλῆ; Πρὸς τὰ δίκτυα· καὶ οὕτως ἀπόλλυνται ἐναλλαξάσαι τὸ φόβητρα καὶ τὰ θαῤῥαλέα. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ποῦ χρώμεθα τῷ φόβῳ; Πρὸς τὰ ἀπροαίρετα. Ἐν τίσι πάλιν θαῤῥοῦντες ἀναστρεφόμεθα, ὡς οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ; Ἐν τοῖς προαιρετικοῖς. Ἐξαπατηθῆναι οὖν, ἢ προπεσεῖν, ἢ ἀναίσχυντόν τι ποιῆσαι, ἢ μετ' ἐπιθυμίας ἀσχέτου ἐρεχθῆναί τινος, οὐδὲν διαφέρει ἡμῖν, ἂν μόνον ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις εὐστοχῶμεν. Ὅπου δὲ θάνατος, ἢ φυγὴ, ἢ πόνος, ἢ ἀδοξία· ἐκεῖ τὸ ἀναχωρητικὸν, ἐκεῖ τὸ ἀσφαλισμένον. Τοιγαροῦν, ὥσπερ

Nam quia vera mala cavebimus, fiet, ut in iis quæ mala non ſunt, fidentes ſimus.

Nunc idem, quod cervis, nobis accidit: qui cum pinnas exterriti fugiunt, quo ſe convertunt? quo ſe veluti tuta ad perfugia recipiunt? Ad retia: atque ita pereunt, dum timenda permutant cum rebus nihil periculi habentibus. Sic & nos, ubi timemus? In iis quæ noſtri arbitrii non ſunt. Rurſus quibus in rebus ita nobis fidimus, quaſi nihil ſit periculi? In iis quæ noſtri ſunt arbitrii. Itaque decipi, temere & præcipitanter agere, impudens aliquid admittere, aut cum turpi libidine aliquid adpetere, nihil noſtra intereſt; modo in iis, quæ penes nos non ſunt, ſcopum feliciter adtingamus. Ubi vero mors, aut exſilium, aut dolor, aut ignominia; ibi refugimus, ibi conſternatio oritur. Itaque, quod conſentaneum

ωερ εἰκὸς τοὺς περὶ τὰ μέγιστα διαμαρτάνοντας, τὸ μὲν φύσει θαρραλέον, θρασὺ κατασκευάζομεν, ἀπονενοημένον, ἰταμὸν, ἀναίσχυντον· τὸ δ' εὐλαβὲς φύσει καὶ αἰδήμον, δειλὸν· καὶ ταπεινὸν, φόβων καὶ ταραχῶν μεστόν. Ἂν γάρ τις ἐπὶ μεταθῇ τὸ εὐλαβὲς, ὅπου προαίρεσις καὶ ἔργα προαιρέσεως, εὐθὺς, ἅμα τῷ θέλειν εὐλαβεῖσθαι, καὶ ἐφ' αὑτῷ καμένην ἕξει τὴν ἔκπλιξιν· ἂν δ' ὅπου τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστι, καὶ ἀπροαίρετα, πρὸς τὰ ἐπ' ἄλλοις ὄντα τὴν ἔκπλιξιν ἔχων, ἀναγκαίως φοβήσεται, ἀκαταστατήσει, ταραχθήσεται. Οὐ γὰρ θάνατος, ἢ πόνος, φοβερόν· ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον, ἢ θάνατον. Διὰ τοῦτο ἐπαινοῦμεν τὸν εἰπόντα, ὅτι

Οὐ καθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

L 5 Ἔδει

taneum erat accidere eis qui maximis in rebus errant, fiduciam, quæ nobis a natura data est, in audaciam, in desperationem, in temeritatem, in impudentiam convertimus: naturalem autem cautionem & pudorem, in timiditatem & humilitatem, timorum & turbarum plenam. Nam si quis eo cautionem transtulerit, ubi voluntas est & voluntatis opera; statim, simulac cavere voluerit, in sua etiam potestate positum habebit aversationem: sin eo, ubi sunt involuntaria & quæ extra nostram sunt potestatem, transtulerit cautionem, eaque refugiat quæ in aliorum sunt potestate; necessario timebit, trepidabit, perturbabitur. Non enim mors aut dolor est terribilis, sed timor doloris aut mortis. Propterea laudamus eum qui dixit:

Non enim mori est malum,
sed turpiter mori.

Erat

14 Ἔδει οὖν πρὸς μὲν τὸν θάνατον τὸ θάρρος ἐστρέφθαι, πρὸς δὲ τὸν φόβον τοῦ θανάτου τὴν εὐλάβειαν. νῦν δὲ τὸ ἐναντίον, πρὸς μὲν τὸν θάνατον, τὴν φυγήν· πρὸς δὲ τὸ περὶ αὐτοῦ δόγμα, τὴν ἀνεπιστρεψίαν, καὶ τὸ ἀφε-
15 δὲς, καὶ τὸ ἀδιαφορητικόν. Ταῦτα δ' ὁ Σωκράτης, καλῶς ποιῶν, μορμολύκεια ἐκάλει. Ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ προσωπεῖα φαίνεται δεινὰ καὶ φοβερὰ δι' ἀπειρίαν· τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυ-
16 κείας. Τί γάρ ἐστι παιδίον; Ἄγνοια. Τί ἐστὶ παιδίον; Ἀμαθία. Ἐπεὶ ὅπου οἴδε κἀκεῖνα,
17 οὐδὲν ἡμῶν ἔλαττον ἔχει. Θάνατος τί ἐστί; Μορμολύκειον. Στρέψας αὐτὸ, κατάμαθε, ἰδοὺ πῶς οὐ δάκνει. τὸ σωμάτιον δεῖ χωρισθῆναι τοῦ πνευματίου, ὡς πρότερον ἐκεχώριστο, ἢ νῦν, ἢ ὕστερον. Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ νῦν; εἰ γὰρ μὴ

Erat igitur adverſus mortem quidem fiducia utendum; adverſus timorem vero mortis, cautione: at nos, e contrario, adverſus mortem fuga averſationeque utimur; adverſus opinionem de ea concipiendam, incuria, temeritate, indifferentia. Has res Socrates, idque rectè, larvas nominabat. Nam ut pueris larvæ horribiles & metuendæ videntur propter imperitiam; ita & nos rebus in vita adficimur, non aliâ de cauſſâ, quam ut pueri larvis. Quid enim eſt puer? Ignorantia. Quid eſt puer? Inſcitia. Nam quatenus illa puer novit, non eſt deteriore quam nos conditione. Mors quid eſt? Larva. Inverte eam, & conſidera: vide ut non mordet. Corpuſculum ſeparari oportet ab animula, ut prius etiam ſeparatum fuerat, aut nunc, aut poſt. Quid ergo ægre fers, ſi nunc?

μὴ νῦν, ὕστερον. Διὰ τί; Ἵνα ἡ περίοδος αὐτοῦ τοῦ κόσμου· χρείαν γὰρ ἔχει, τῶν μὲν ἐνισταμένων, τῶν δὲ μελλόντων, τῶν δ' ἠνυσμένων. Πόνος τί ἐστι; Μορμολύκειον. Στρέψον αὐτὸ, καὶ κατάμαθε. τραχέως κινεῖται τὰ σαρκίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἠνοίκται· ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Πρὸς πάντα γὰρ ἠνοῖχθαι χρὴ τὴν θύραν· καὶ πρᾶγμα οὐκ ἔχομεν. 18 19 20

Τίς οὖν τούτων τῶν δογμάτων καρπός; Ὃν περ δεῖ κάλλιστόν τ' εἶναι, καὶ πρεπωδέστατον τοῖς τῷ ὄντι πεπαιδευμένοις· ἀταραξία, ἀφοβία, ἐλευθερία. Οὐ γὰρ τοῖς πολλοῖς περὶ τούτων πιστευτέον, οἱ λέγουσι μόνοις ἐξεῖναι παιδεύεσθαι τοῖς ἐλευθέροις· ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις μᾶλλον, οἱ λέγουσι μόνους τοὺς παιδευθέντας ἐλευθέρους εἶναι. Πῶς τοῦτο; Οὕτω. νῦν ἄλλο τι ἐστὶν 21 22 23

nunc? nam ſi nunc non, poſt. Quamobrem? Ut mundi circuitus compleatur: ei enim opus eſt aliis præſentibus, aliis rebus futuris, aliis præteritis. Dolor quid eſt? Larva. Inverte eam, & conſidera. Aſpere movetur caruncula, deinde rurſus molliter: quod ſi tibi non expedit, janua patet; ſi expedit, fer. Ad omnia enim januam patere oportet: ita nihil habebimus negotii.

Quis igitur horum decretorum fructus eſt? Is quem oportet eſſe pulcerrimum, & iis qui revera eruditi ſunt digniſſimum: conſtantia, metu liber animus, libertas. Neque enim vulgo his de rebus eſt credendum, qui ſolis ingenuis licere dicunt erudiri; ſed philoſophis potius, qui, ſolos eruditos eſſe liberos, dicunt. Quomodo iſtud? Sic: numquid igitur aliud eſt libertas, quam licere

ita

τοιούτου, τῶν ἐπὶ
ἐὰν δὲ σημήνῃ τὸ ε
πείθεσθαι δεῖ τῷ σ.

30 Τί οὖν; λέγειν
31 Ἵνα τί; οὐ γὰρ ἀε
γὰρ παιδίοις, ὅταν
Σήμερον Σατερνάλ.
ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα
32 τοὶ ἐπικρατοῦμεν. Κ
σαί τινα μὴ δύνῃ, ς
ἐπικεῖται αὐτῷ· ἐὰν
λοιπόν.

33 Τούτων δεῖ μεμνῆσ
τοιαύτην περίστασιν, ε
34 τοῦ ἀποδεῖξαι εἰ πε
σχολῆς ἀπιὼν εἰς πε
μελετηκότι συλλογισμ

& iis qui in mundo ver
ſentur talibus. Quod
vero ſignum receptui de
derit, quemadmodum Sc
crati; parendum eſt ei
tamquam imperatori.

Quid ergo? dicenda ſun
hæc in vulgus? Cur vero
annon ſatis eſt, tibi ipſ
hoc perſuaſum eſſe? Etenim, cum pueri nos accedunt, & plaudentes dicunt, Hodie bona Saturnalia! reſpondemus - ne, non eſſe hæc bona? Nequaquam: ſed et ipſi una plaudimus. Et tu igitur, cum aliquem

ν. Διὰ τί; Ἵνα ἡ περίοδος ἀνύ- 18
χρείαν γὰρ ἔχει, τῶν μὲν ἐνι-
δὲ μελλόντων, τῶν δ' ἠνυσμέ-
ἐστι; Μορμολύκειον. Στρέψον 19
άμαθε. ταχέως κινεῖται τὰ σαρ-
άλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ,
ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Πρὸς πάν- 20
ται χρὴ τὴν θύραν· καὶ πρᾶγμα

ίτων τῶν δογμάτων καρπός; Οὐ- 21
τόν τ' εἶναι, καὶ πρεπωδέστατον
παιδευμένοις· ἀταραξία, ἀφοβία,
γὰρ τοῖς πολλοῖς περὶ τούτων 22
λέγουσι μόνοις ἐξεῖναι παιδεύε-
ἔρως· ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις μᾶλ-
μόνους τοὺς παιδευθέντας ἐλευ-
ῶς τοῦτο; Οὕτω. νῦν ἄλλο τι 23
ἐστὶν

nc non, Quis igitur horum de-
n? Ut eretorum fructus eſt? Is
compleа- quem oportet eſſe pulcerri-
eſt aliis mum, & iis qui revera
rebus eruditi ſunt digniſſimum:
eteritis. conſtantia, metu liber ani-
Larva. mus, libertas. Neque enim
nfidera. vulgo his de rebus eſt cre-
caruncu- dendum, qui ſolis inge-
olliter: nuis licere dicunt eruditi;
expedit, ſed philoſophis potius, qui,
dit, fer. ſolos eruditos eſſe liberos,
nam pa- dicunt. Quomodo iſtud?
nihil ha- Sic: numquid igitur aliud
eſt libertas, quam licere

ἐστὶν ἐλευθερία, ἢ τὸ ἐξεῖναι, ὡς βουλόμεθα, διεξάγειν; Οὐδέν. Λέγετε δή μοι, ὦ ἄνθρωποι, βούλεσθε ζῆν ἁμαρτάνοντες; Οὐ βουλόμεθα. 24 Οὐδεὶς τοίνυν ἁμαρτάνων, ἐλεύθερός ἐστι. Βούλεσθε ζῆν φοβούμενοι; βούλεσθε λυπούμενοι; βούλεσθε ταρασσόμενοι; Οὐδαμῶς. Οὐδεὶς ἄρα οὔτε φοβούμενος, οὔτε λυπούμενος, οὔτε ταρασσόμενος, ἐλεύθερός ἐστιν· ὅστις δ' ἀπήλλακται λυπῶν καὶ φόβων καὶ ταραχῶν, οὗτος τῇ αὐ- 25 τῇ ὁδῷ καὶ τοῦ δουλεύειν ἀπήλλακται. Πῶς οὖν ἔτι ὑμῖν πιστεύσομεν, ὦ φίλτατοι νομοθέται; οὐκ ἐπιτρέπομεν παιδεύεσθαι, εἰ μὴ τοῖς ἐλευθέροις; οἱ φιλόσοφοι γὰρ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐλευθέροις εἶναι, εἰ μὴ τοῖς πεπαιδευ- 26 μένοις· τοῦτό ἐστιν, ὁ Θεὸς οὐκ ἐπιτρέπει. Ὅταν οὖν στρέψῃ τις ἐπὶ στρατηγοῦ τὸν αὐτοῦ δοῦλον, οὐδὲν ἐποίησεν; Ἐποίησε. Τί; Ἔστρεψε τὸν αὐτοῦ δοῦλον ἐπὶ στρατηγοῦ. Ἄλλο οὐδέν; Ναί·

ita vivere ut velis? Nihil. Dicite igitur mihi, ô homines, vultisne vivere in peccatis? Nolumus. Nemo igitur delinquens, liber eſt. Vultis vivere metuentes? vultis mœrentes? vultis perturbati? Nequaquam. Nemo ergo, vel metuens, vel mœrens, vel perturbatus, eſt liber: qui autem moleſtiâ, metu & perturbatione liberatus eſt, is eâdem viâ & ſervitute eſt liberatus. Quomodo igitur vobis poſthac credemus, cariſſimi legumlatores? Non ſinemus erudiri, niſi ingenuos? Nam philoſophi aiunt: Nos non ſinimus eſſe liberos, niſi eruditos: hoc eſt, Deus non ſinit. Quum igitur ſervum ſuum coram prætore aliquis circumegit, nihilne egit? Egit. Quid? Coram prætore ſervum ſuum circumegit. Numquid aliud? Immo:

Ναί· καὶ εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει. Τί οὖν; 27
ὁ ταῦτα παθὼν, οὐ γέγονεν ἐλεύθερος; Οὐ μᾶλλον, ἢ ἀταράξαχος. Ἐπεὶ σὺ, ὁ ἄλλους στρέφων 28
δυνάμενος, οὐδένα ἔχεις κύριον; οὐκ ἀργύριον; οὐ πορφύριον; οὐ παιδάριον; οὐ τύραννον; οὐ φίλον τινὰ τοῦ τυράννου; Τί οὖν τρέμεις, ἐπί τινα τοιαύτην ἀπιὼν περίστασιν;

Διὰ τοῦτο λέγω πολλάκις, ταῦτα μελε- 29
τᾶτε, καὶ ταῦτα πρόχειρα ἔχετε, πρὸς τίνα δεῖ πεθαῤῥηκέναι, καὶ πρὸς τίνα εὐλαβῶς διακεῖσθαι· ὅτι πρὸς τὰ ἀπροαίρετα θαῤῥεῖν, εὐλαβεῖσθαι τὰ προαιρετικά. Ἀλλ' οὐκ ἀνέγνων σοι; 30
οὐδ' ἔγνως τί ποιῶ; Ἐν τίνι; Ἐν λεξειδίοις. Δεῖξον πῶς ἔχεις πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν· εἰ 31
μὴ ἀποστυγχάνεις ὧν θέλεις, εἰ μὴ περιπίπτεις οἷς οὐ θέλεις. ἐκεῖνα δὲ τὰ περιόδια, ἂν

νοῦν

Immo: vicesimam etiam pro eo solvere oportet. Quid ergo? is cui hoc contigit, nonne factus est liber? Nihilo magis quam perturbationis expers. Nam tu, qui circumagere alios potes, nullumne habes dominum? non argentum? non puellam? non puerum? non tyrannum? non amicum quemdam tyranni? Quid igitur tremis, ubi hujusmodi quoddam adis discrimen?

Propterea sæpe vos moneo, hæc meditanda esse, atque in promtu habenda, quibus in rebus fidentes esse oporteat, & quibus in rebus cautos: fidentes esse oportere in iis, quæ nostri non sunt arbitrii; cautos in his, quæ penes nos sunt. At nonne recitavi tibi? & nonne nosti quid agam? In quo? in dictiunculis. Ostendito, quo pacto te habeas quoad adpetitionem & aversationem; annon frustreris iis quæ vis; annon incidas in ea quæ non vis. Illos autem bellos verborum circuitus, si sapies, abjicies tandem aliquan-

νοῦν ἔχῃς, ἄφρας. ποῦ ποτε ἀπαλείψεις. Τί οὖν;
32 Σωκράτης οὐκ ἔγραφε; Καὶ τίς τοσαῦτα; Ἀλλὰ
πῶς; Ἐπεὶ μὴ ἐδύνατο ἔχειν ἀεὶ ἐλέγχοντα αὐτοῦ
τὰ δόγματα, ἢ ἐλεγχθησόμενον ἐν τῷ μέρει, αὐτὸς
ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξήταζε· καὶ ἀεὶ μίαν γέ τινα
33 πρόληψιν ἐγύμναζε χρηστικῶς. Ταῦτα γράφει Φι-
λόσοφος. λεξείδια δὲ καὶ ἡ ὁδὸς, ἣν λέγω, ἄλλοις
ἀφίησι, τοῖς ἀναισθήτοις, ἢ τοῖς μακαρίοις, τοῖς
σχολὴν ἄγουσιν ὑπὸ ἀταραξίας, ἢ τοῖς μηδὲν τῶν
ἐξῆς ὑπολογιζομένοις διὰ μωρίαν.

34 Καὶ νῦν, καιροῦ καλοῦντος, ἐκεῖνα δείξεις ἐπελ-
θὼν, καὶ ἀναγνώσῃ, καὶ ἐμπερπερεύσῃ; Ἰδὲ πῶς
διαλόγους συντίθημι. Μὴ, ἄνθρωπε· ἀλλ' ἐκεῖνα
35 μᾶλλον· Ἰδοὺ πῶς ὀρεγόμενος οὐκ ἀποτυγχάνω.
Ἰδοὺ πῶς ἐκκλίνων οὐ περιπίπτω. Φέρε θάνατον, καὶ
γνώσῃ.

quando, ac delebis. Quid ergo? Socrates non ſcripſit? Quis tam multa? Sed quomodo? Cum non ſemper habere poſſet a quo decreta ipſius coarguerentur, aut quem ipſe per vices coargueret; ipſe ſeſe coarguebat, & examinabat; & ſemper unam ſaltem notionem aliquam ſic tractabat, ut ad uſum eam adcommodaret. Hæc ſcribit Philoſophus. Quod vero ad ſermunculos, viamque illam adtinet, quam dico, aliis hæc relinquit, nempe ſenſum non habentibus, aut beatis iſtis qui otium agunt, quoniam ſunt perturbationibus vacui, aut qui nihil eorum quæ ſequuntur reputant propter ſtultitiam.

Et nunc tu, ubi tempus te vocat, iſta oſtentabis adveniens, & recitabis, & inaniter te efferes? Ecce ut dialogos compono. Apage iſta homo! illa potius profer: Ecce ut adpetitione mea non fruſtror: ecce ut in id, quod averſor, non incido. Profer mor-

γνώσῃ. Φέρε πόνους, φέρε δεσμωτήριον, φέρε
ἀδοξίαν, φέρε καταδίκην. Αὕτη ἐπίδειξις νέου 36
ἐκ σχολῆς ἐληλυθότος. Τἄλλα δ' ἄλλοις ἄφες·
μηδὲ φωνήν τις ἀκούσῃ σου περὶ αὐτῶν ποτε·
μηδ', ἂν ἐπαινέσῃ τις ἐπ' αὐτοῖς, ἀνέχου· δόξον
δὲ μηδεὶς εἶναι, καὶ εἰδέναι μηδέν. Μόνον τοῦτο 37
εἰδὼς φαίνου, πῶς μήτ' ἀποτύχῃς ποτὲ, μήτε
περιπέσῃς. Ἄλλοι μελετάτωσαν δίκας, ἄλλοι 38
προβλήματα, ἄλλοι συλλογισμούς· σὺ ἀποθνή-
σκειν, σὺ δεδέσθαι, σὺ στρεβλοῦσθαι, σὺ ἐξορί-
ζεσθαι. πάντα ταῦτα θαῤῥοῦντος πεποιθότως 39
τῷ κεκληκότι σε ἐπ' αὐτὰ, τῷ ἄξιον τῆς χώ-
ρας ταύτης κεκρικότι, ἐν ᾗ κατατεταχθεὶς, ἐπι-
δείξεις τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, πρὸς
τὰς ἀπροαιρέτους δυνάμεις ἀντιταξάμενον. Καὶ 40
εὕτω τὸ παραδοξον ἐκεῖνο οὐκέτι οὔτ' ἀδύνατον
φανεῖται, οὔτε παραδοξον, ὅτι ἅμα μὲν εὐλα-
βεῖσθαι

mortem; & cognoſces. Profer labores, carcerem, ignominiam, condemnationem. Hæc eſt oſtentatio adoleſcentis e ſchola progreſſi. Reliqua cæteris relinquito; neque quisquam de illis vocem ullam ex te audiat; neque tu laudari te ob ea finito; ſed putato, te eſſe neminem, & ſcire nihil. Illud duntaxat te ſcire oſtende, quo pacto neque voto fruſtreris umquam, neque in id quod nolles incidas. Alii cauſſas meditentur foren-

ſes, alii problemata, alii ſyllogiſmos: tu meditare mortem, tu vincula, tu tormenta, tu exſilia: atque hæc omnia fidenter, atque ita ut qui ei obtemperes, qui te ad illa vocarit, qui te eo loco dignum judicarit, in quo conſtitutus demonſtrares quid poſſit principalis pars animæ ratione prædita, cum ſe rebus iis, quæ juris alieni ſunt, oppoſuerit. Atque ſic paradoxum illud, non amplius aut impoſſibile aut præter opinionem videbitur,

ſimul

βεῖσθαι δεῖ, ἅμα δὲ θαῤῥεῖν· πρὸς μὲν τὰ ἀπροαίρετα θαῤῥεῖν, ἐν δὲ τοῖς προαιρετικοῖς εὐλαβεῖσθαι.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ἀταραξίας.

Ὅρα σὺ, ὁ ἀπιὼν ἐπὶ τὴν δίκην, τί θέλεις τη-
2 ρῆσαι, καὶ ποῦ θέλεις ἀνῦσαι. Εἰ γὰρ προαίρεσιν θέλεις τηρῆσαι κατὰ φύσιν ἔχουσαν, πᾶσά σοι ἀσφάλεια, πᾶσά σοι εὐμάρεια, πρᾶγμα οὐκ
3 ἔχεις. Τὰ γὰρ ἐπὶ σοὶ, αὐτεξούσια καὶ φύσει ἐλεύθερα, θέλων τηρῆσαι, καὶ τούτοις ἀρκούμενος, τίνος ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τίς γὰρ αὐτῶν
4 κύριος; Τίς αὐτὰ δύναται ἀφελέσθαι; Εἰ θέλεις αἰδήμων εἶναι, καὶ πιστὸς, τίς οὐκ ἐάσει σε; Εἰ θέλεις μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι, τίς σε ἀναγ-

simul & cautos & fidentes nos esse oportere; fidentes, in rebus non voluntariis; cautos, in rebus quæ nostri sunt arbitrii.

CAP. II.

De Imperturbato animi statu.

Vide tu qui in jus ambulas, quid tueri velis, & qua parte velis proficere? Nam si voluntatem conservare studes naturæ consentaneam, omnia tibi tuta sunt, omnia facilia, negotium non habes. Si enim, quæ in potestate tuâ, quæ tui arbitrii naturâque libera sunt, ea custodire, iisque contentus esse volueris, quid præterea curabis? Quis enim eorum potestatem habebit? Quis eripere illa potest? Si voles verecundus esse & fidelis, quis te non sinet? Si neque prohiberi neque cogi voles,

ἀναγκάσει ὀρέγεσθαι ὧν οὐ δοκεῖ σοι; τίς ἐκκλίνειν ἃ μὴ φαίνεταί σοι; Ἀλλὰ τί; Πρόξεις μέν σοι τινά, ἃ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι· ἵνα δὲ καὶ ἐκκλίνων αὐτὰ πάθῃς, πῶς δύναται ποιῆσαι; Ὅταν οὖν ἐπί σοι ᾖ τὸ ὀρέγεσθαι καὶ ἐκκλίνειν, τίνος ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τοῦτό σοι προοίμιον, τοῦτο διήγησις, τοῦτο πίστις, τοῦτο νίκη, τοῦτο ἐπίλογος, τοῦτο εὐδοκίμησις. 5 6 7

Διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν ὑπομιμήσκοντα, ἵνα παρασκευάζηται πρὸς τὴν δίκην, ἔφη· Οὐ δοκῶ οὖν σοι ἅπαντι τῷ βίῳ πρὸς τοῦτο παρασκευάζεσθαι; Ποίαν παρασκευήν; Τετήρηκα, φησὶν, τὸ ἐπ' ἐμοί. Πῶς οὖν; Οὐδὲν οὐδέποτ' ἄδικον οὔτ' ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ ἔπραξα. Εἰ δὲ θέλεις καὶ τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι, τὸ σωμάτιον, καὶ τὸ οὐσίδιον, καὶ τὸ ἀξιωμάτιον· λέγω σοι, ἤδη αὐτό- 8 9 10

voles, quis te coget ea adpetere, quæ tibi non adpetenda videntur? Quis aversari, quæ tibi non videntur aversanda? Quid vero? Statuet ille quidem in te nonnulla, quæ terribilia videntur: sed, ut tu cum declinatione etiam & aversatione patiaris illa, id quî facere possit? Cum igitur penes te sit adpetere & declinare, quid adhuc curas? Hoc tibi exordium esto, hæc narratio, hæc confirmatio, hæc victoria, hæc peroratio, hæc gloriatio.

Quapropter Socrates ad eum qui submonuerat, ut se ad causſam dicendam pararet: Quid ergo, inquit, non tibi videor per omnem ætatem ad istud me parasse? Quâ præparatione? Conservavi, inquit, id quod penes me fuit. Quo modo ergo? Nihil umquam injustum, neque privatim, neque publice feci. Quod si vero externa etiam tueri volueris, corpusculum, reculam, & dignitatulam; dico tibi, jam nunc e vestigio præpara te,

αὐτόθεν παρασκευάζου τὴν δυνατὴν παρασκευὴν πᾶσαν· καὶ λοιπὸν σκέπτου καὶ τὴν φύσιν τοῦ
11 δικαστοῦ, καὶ τὸν ἀντίδικον. εἰ γονάτων ἅψασθαι δεῖ, γονάτων ἅψαι· εἰ κλαῦσαι, κλαῦσον· εἰ οἰμῶ-
12 ξαι, οἴμωξον. Ὅταν γὰρ ὑποθῇς τὰ σὰ τοῖς ἐκτὸς, δούλευε τὸ λοιπὸν, καὶ μὴ ἀντισπῶ, καὶ
13 ποτὲ μὲν θέλε δουλεύειν, ποτὲ δὲ μὴ θέλε· ἀλλ' ἁπλῶς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας, ἢ ταῦτα ἢ ἐκεῖνα, ἢ ἐλεύθερος ἢ δοῦλος, ἢ πεπαιδευμένος ἢ ἀπαίδευτος, ἢ γενναῖος ἀλεκτρυὼν ἢ ἀγεννὴς, ἢ ὑπόμενε τυπτόμενος μέχρις ἂν ἀποθάνῃς, ἢ ἀπαγόρευσον εὐθύς· μή σοι γένοιτο πληγὰς πολλὰς
14 λαβεῖν, καὶ ὕστερον ἀπαγορεῦσαι. Εἰ δ' αἰσχρὰ ταῦτα, αὐτόθεν ἤδη δίελε· ποῦ φύσις κακῶν καὶ ἀγαθῶν; οὗ καὶ ἀλήθεια. ὅπου ἀλήθεια, καὶ οὗ φύσις, ἐκεῖ τὸ εὐλαβές· ὅπου ἡ ἀλήθεια, ἐκεῖ τὸ θαῤῥαλέον, ὅπου ἡ φύσις.

Ἐπεὶ

& ſubſidia compara quæcumque potueris; tum deinde conſidera etiam, quodnam ſit & judicis tui ingenium & adverſarii. Si amplectenda ſunt genua; genua amplectere: ſi plorandum; plora: ſi gemendum; geme. Cum enim tua ſemel rebus externis ſubjeceris; quod reliquum eſt, ſervito, nec in diverſa trahitor, ut aliquando ſervire velis, aliquando nolis; ſed ſimpliciter totoque pectore aut hæc, aut illa ſequitor; aut liber, aut ſervus; aut diſciplina imbutus, aut rudis; aut ſtrenuus gallus, aut ignavus eſto; aut ſuſtine verbera uſque ad mortem, aut ſtatim cede; ne tibi accidat, ut, multis jam acceptis plagis, tum demum ultro pugnam omittas. Quod ſi vero hæc turpia ſunt; jam nunc continuo rem explica: ubi ſita eſt natura malorum & bonorum? Ubi & veritas. Ubi veritas & natura, ibi eſt & cautio. Ubi veritas & natura, ibi eſt etiam fiducia.

Nam

Ἐπεὶ τί δοκεῖς; ὅτι τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι θέλων 15
Σωκράτης, παρελθὼν ἂν ἔλεγεν, Ἐμὲ δ' Ἄνυτος
καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ
οὔ; Οὕτω μωρὸς ἦν, ἵνα μὴ ἴδῃ ὅτι αὕτη ἡ ὁδὸς 16
ἐνταῦθα οὐ φέρει, ἀλλ' ἄλλῃ; τί οὖν ἐστιν, ὅτι
οὐκ ἔχει λόγον, καὶ προσερεθίζεις; Ὡς ὁ ἐμὸς 17
Ἡράκλειτος, περὶ ἀγερωχίου πραγμάτιον ἔχων ἐν
Ῥόδῳ, καὶ ἀποδείξας τοῖς δικασταῖς ὅτι δίκαια
λέγει, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν ἐπίλογον, ἔφη· ὅτι, Ἀλλ'
οὔτε δεήσομαι ὑμῶν, οὔτ' ἐπιστρέφομαι τί μέλ-
λετε κρίνειν· ὑμεῖς τε μᾶλλον οἱ κρινόμενοι ἐστὲ,
ἢ ἐγώ. Καὶ οὕτω κατέστρεψε τὸ πραγμάτιον. Τίς 18
χρεία; Μόνον μὴ δέου· μὴ προστίθες δ', ὅτι καὶ
οὐ δέομαι. εἰ μή τι καιρός ἐστιν ἐπίτηδες ἐρεθί-
σαι τοὺς δικαστὰς, ὡς Σωκράτει. Καὶ σὺ, ἐὰν τοι- 19
οῦτον ἐπίλογον παρασκευάζῃ, τί ἀναμένεις; τί

M 2 ὑπα-

Nam quid putas? si externa tueri Socrates voluisset, prodeuntem dicturum fuisse: „Me quidem Anytus & Melitus occidere „possunt, laedere autem „non possunt?“ Adeone stupidus fuisset, ut nesciret, hanc viam non eo ferre, sed alio? Cur ergo, *si externa tueri voluit*, rationem nullam *adversariorum suorum* habet, & insuper eos irritat? Sic meus Heraclitus, cum de agello negotiolum Rhodi haberet, & judicibus demonstrasset causſae suae justitiam, progressus ad peroratiōnem: „neque orabo vos, inquit, „neque curo quid sitis pro„nunciaturi: deque vobis „potius, quam de me, fit ju„dicium.“ Atque ita negotiolum evertit. Quid opus isto fuit? Tantummodo ne ora; noli autem adjicere, te non esse oraturum: nisi forte ferat tempus, ut de industria sint irritandi judices; id quod Socrati usu venit. Tu igitur, quod si talem peroratiōnem paras, quid exspectas? Cur judi-

cio

20 ὑπακούεις; Εἰ γὰρ σταυρωθῆναι θέλεις, ἔνδεξαι, καὶ ἥξει ὁ σταυρός· εἰ δ' ὑπακοῦσαι λόγος αἱρεῖ καὶ πεῖσαι τό γε παρ' αὐτόν, τὰ ἐξῆς τούτῳ ποιητέον, τηροῦντι μέντοι τὰ ἴδια.

21 Ταύτῃ καὶ γελοῖόν ἐστι τὸ λέγειν, Ὑπόθου μοι. Τί σοι ὑποθῶμαι; Ἀλλὰ, ποίησόν μου τὴν διάνοιαν,

22 ὅ τι ἂν ἀποβαίνῃ, πρὸς τοῦτο ἁρμόσασθαι. Ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ὅμοιόν ἐστιν, οἷον εἰ ἀγράμματος λέγοι, Εἰπέ μοι τί γράψω, ὅταν μοι προβληθῇ τι

23 ὄνομα. Ἂν γὰρ εἴπω, ὅτι Δίων· εἶτα παρελθὼν ἐκεῖνος αὐτῷ προβάλῃ μὴ τὸ Δίωνος ὄνομα,

24 ἀλλὰ τὸ Θέωνος· τί γένηται; τί γράψεις; Ἀλλ' εἰ μὲν μεμελέτηκας γράφειν, ἔχεις καὶ παρασκευάσασθαι πρὸς πάντα τὰ ὑπαγορευόμενα. εἰ δὲ μή, τί σοι ἐγὼ νῦν ὑποθῶμαι; ἂν γὰρ ἄλλο τι ὑπαγορεύῃ τὰ πράγματα, τί ἐρεῖς, ἢ τί

25 πράξεις; Τούτου οὖν τοῦ καθολικοῦ μέμνησο, καὶ ὑπο-

cio te ſiſtis? Nam ſi in crucem tolli cupis, exſpecta; aderit crux: ſin ratio ſuaſerit, ut pareas judici, & cauſſam tuam, quoad in te eſt, ei probes, cætera his conſentanea facienda ſunt; modo conſerves quæ tua ſunt.

Eâ quoque ratione ridiculum eſt, dicere: mone me. Quid te moneam? Immo, effice ut meus animus, quidquid evenerit, ad id ſe adcommodet. Nam illud quidem perinde eſt, ac ſi illiteratus dicat: Dic mihi quid ſcribam, ubi nomen aliquod propoſitum mihi fuerit. Nam ſi ego Dionis nomen dixero, deinde vero alter accedat, eique non Dionis, ſed Theonis nomen proponat; quid fiet? quid ſcribet? Verum ſi ſcribendo exercitatus fueris, poſſis te parare ad ea omnia ſcribenda quæ dictantur. Sin minus; quid ego nunc te moneam? Nam ſi quid aliud res ipſæ poſtularint, quid dices, aut facies? Hoc igitur univerſale memento,

atque

ὑποθήκης οὐκ ἀποροήσεις. Ἐὰν δὲ πρὸς τὰ ἔξω χάσκῃς, ἀνάγκη σε ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθαι, πρὸς τὸ βούλημα τοῦ κυρίου. Τίς δ' ἔστι κύριος; 26
Ὁ τῶν ὑπὸ σοῦ τινος σπουδαζομένων ἢ ἐκκλινομένων ἔχων τὴν ἐξουσίαν.

ΚΕΦ. γ'.

Πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς Φιλοσόφοις.

Καλῶς ὁ Διογένης, πρὸς τὸν ἀξιοῦντα γράμματα παρ' αὐτοῦ λαβεῖν συστατικά, Ὅτι μὲν ἄνθρωπος, φησὶν, εἶ, καὶ ἰδὼν γνώσεται· εἰ δ' ἀγαθὸς ἢ κακὸς, εἰ μὲν ἔμπειρός ἐστι διαγνῶναι τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κακοὺς, γνώσεται· εἰ δ' ἄπειρος, οὐδ' ἂν μυριάκις γράψω αὐτῷ. Ὅμοιον γάρ, ὥσπερ 2
εἰ δραχμὴ συσταθῆναί τινι ἠξίου, ἵνα δοκιμασθῇ.

atque ita non egebis admonitione. Quod si vero rebus externis inhiaveris, necesse te erit sursum ac deorsum volutari, domini arbitratu. Quis autem est dominus? Is in cujus potestate sunt ea, quæ a te vel expetuntur, vel fugiuntur.

CAP. III.

Ad eos qui philosophis aliquos commendant.

Recte Diogenes ad eum, qui commendatitias ab eo literas petebat: Te quidem, inquit, esse hominem, cum primum viderit, agnoscet: utrum vero bonus, an malus sis, siquidem peritus est bonos & malos discernendi, cognoscet; sin imperitus, non cognoscet, etiamsi sexcenties scripsero. Nam perinde est, ac si drachma commendari se alicui vellet, ut explo-

εἰ ἀργυρογνωμονικός ἐστι, γνώσεται· σὺ γὰρ σαυ-
3 τὴν συστήσεις. Ἔδει οὖν τοιοῦτόν τι ἔχειν ἡμᾶς
καὶ ἐν τῷ βίῳ, οἷον ἐπ' ἀργυρίου, ἵν' εἰπεῖν δύ-
γωμαι, καθάπερ ὁ ἀργυρογνώμων λέγει, Φέρε ἣν
4 θέλεις δραχμήν, καὶ διαγνώσομαι. Ἀλλ' ἐπὶ
συλλογισμῶν, Φέρε ὃν θέλεις; καὶ διακρινῶ σοι
τὸν ἀναλυτικόν τε καὶ μή. Διατί; Οἶδα γὰρ ἀνα-
λύειν συλλογισμούς. ἔχω τὴν δύναμιν, ἣν ἔχειν
δεῖ τὸν ἐπιγνωστικὸν τῶν περὶ συλλογισμοὺς κα-
5 τορθούντων. Ἐπὶ δὲ τοῦ βίου τί ποιῶ; Νῦν μὲν
λέγω ἀγαθὸν, νῦν δὲ κακόν. Τί τὸ αἴτιον; τὸ
ἐναντίον ἢ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν, ἀμαθία καὶ
ἀπειρία.

ΚΕΦ.

exploraretur. Si ſit argentarius, cognoſcet; nam tu te ipſam commendabis. Oportebat igitur nos habere in vita quoque tale aliquid, quale in moneta, ut dicere poſſem, quemadmodum argentarius dicit, Adfer quamvis drachmam, eam ego diſcernam. At vero in re ſyllogiſtica, adfer quem volueris, & dijudicabo tibi, quis ſyllogiſmos reſolvere poſſit, quis non. Quamobrem? Quia novi ſyllogiſmos reſolvere: habeo facultatem, quam eum oportet habere, qui in re ſyllogiſtica bene inſtitutos cognoſcere poſſit. In vita vero quid ago? Nunc dico bonum, nunc malum. Quid cauſſæ eſt? Contrarium quam quod in re ſyllogiſtica evenit, inſcitia nempe atque imperiti

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ ποτὲ κατειλημμένον.

Λέγοντος αὐτῷ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρὸς πίστιν γέγονε, καὶ τοῦτο ὁ ἀνατρέπων ἀνατρέπει τὸ ἴδιον τῷ ἀνθρώπου· ἐπεισῆλθέ τις τῶν δοκούντων φιλολόγων, ὃς κατείληπτό ποτε μοιχὸς ἐν τῇ πόλει. Ὁ δ', Ἀλλ' ἂν, φησὶν, ὀφθέντες 2
τοῦτο τὸ πιστὸν, πρὸς ὃ πεφύκαμεν, ἐπιβουλεύωμεν τῇ γυναικὶ τῇ γείτονος, τί ποιῶμεν; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἀπόλλυμεν καὶ ἀνατρέπομεν; τίνας; τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν ἔσιον. Τοῦτο μόνα; γειτνίασιν δ' οὐκ ἀναιρεῖμεν; φι- 3
λίαν δ' οὔ; πόλιν δ' οὔ; εἰς τίνα δὲ χώραν αὐτοὺς καταστάσομεν; Ὡς τίνι σοι χρῶμαι, ἄν-

 θρωπε;

CAP. IV.

Ad eum qui aliquando in adulterio deprehensus fuerat.

Dicente eo, hominem ad fidem servandam esse natum; quam sententiam qui everteret, eum evertere proprium hominis munus: quidam ingressus est ex eorum numero, qui literati habentur, aliquando in adulterio deprehensus in urbe. Tum ille: At, inquit, si omissa ea side, ad quam nati sumus, uxori vicini insidiamur, quid agimus? Quid aliud, nisi perdimus & evertimus? Quem? Fidelem, verecundum, sanctum. Hæccine sola? Vicinitatem porrò non evertimus? non amicitiam? non rempublicam? quo denique loco nosmetipsos collocamus? Quo loco te habeam, ô homo? An vicini? an amici? Quo tan-

Θρωπε; Ὡς γείτονι; ὡς φίλῳ; Ποίῳ τίνι; Ὡς
4 πολίτῃ; Τί σοι πιστεύσω; Εἶτα σκευάριον μὲν εἰ ἧς οὕτω σαπρὸν, ὥστε σοι πρὸς μηδὲν δύνασθαι χρῆσθαι, ἔξω ἂν ἐπὶ τὰς κοπρίας ἐρρίπτου, καὶ
5 οὐδ' ἐκεῖθεν ἄν τις σε ἀνῃρεῖτο. Εἰ δ' ἄνθρωπος ὢν, οὐδεμίαν χώραν δύνασαι ἀποπληρῶσαι ἀνθρωπικὴν, τί σε ποιήσωμεν; Ἔστω γὰρ, φίλου οὐ δύνασαι τόπον ἔχειν, δούλου δύνασαι; Καὶ τίς σοι πιστεύσει; Οὐ θέλεις οὖν ῥιφῆναί που καὶ αὐτὸς ἐπὶ κοπρίαν, ὡς σκεῦος ἄχρηστον, ὡς κόπριον;
6 Εἶτα ἐρεῖς, Οὐδείς μου ἐπιστρέφεται, ἀνθρώπου φιλολόγου; Κακὸς γὰρ εἶ, καὶ ἄχρηστος. οἷον εἰ οἱ σφῆκες ἠγανάκτουν, ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν ἐπιστρέφεται, ἀλλὰ φεύγουσι πάντες, κἂν τις δύ-
7 νηται, πλήξας κατέβαλε. Σὺ κέντρον ἔχεις τοιοῦτον, ὥστε ὃν ἂν πλήξῃς, εἰς πράγματα καὶ ὀδύνας ἐμβάλλειν. Τί σε θέλεις ποιήσωμεν; Οὐκ ἔχεις που τεθῆς.

Τί

tandem? An civis? Quid tibi credam? Quod ſi vaſculum eſſes ita putre, ut tui nullus uſus eſſet, foras in ſterquilinium projiceremini, ac ne inde quidem te quiſquam tolleret. At homo cum ſis, ſi nullum humanum locum ſuſtinere queas, quid tibi faciemus? Eſto te amici locum tenere non poſſe, ſervi potes? Quis tibi fidem habebit? Noñ igitur & ipſe aliquo in ſterquilinium vis abjici, ut vas inutile & ſterquilinio dignum? Iam tu dices: Nemo me curat, hominem literatum? Nempe quia malus es, & inutilis. Perinde facis, ac ſi veſpæ indignarentur, ſe curari a nemine, ſed vitari ab omnibus, &, ſi quis poſſit, percuſſas projici. Tu eum habes ſtimulum, quo ſi quem percuſſeris, eum in moleſtiam & dolores conjicias. Quid vis tibi faciamus? Non habes quo colloceris.

Quid

Τί οὖν; οὐκ εἰσὶν αἱ γυναῖκες κοιναὶ φύσει; 8
Κἀγὼ λέγω. καὶ γὰρ τὸ χοιρίδιον κοινὸν τῶν κεκλημένων· ἀλλ' ὅταν μέρη γένηται, ἄν σοι φανῇ, ἀναίρπασον ἐλθὼν τὸ τοῦ παρακειμένου μέρος, ἢ λάθρα κλέψον, ἢ παρακαθεὶς τὴν χεῖρα λίχνευε, κἂν μὴ δύνῃ τοῦ κρέως ἀποσπᾶσαι, λίπαινε τοὺς δακτύλους, καὶ περίλειχε. Καλὸς συμπότης, καὶ σύνδειπνος Σωκρατικός.
Ἄγε, τὸ δὲ θέατρον οὐκ ἔστι κοινὸν τῶν πολι- 9
τῶν; Ὅταν οὖν καθίσωσιν, ἐλθὼν, ἄν σοι φανῇ, ἔκβαλέ τινα αὐτῶν. Οὕτω καὶ αἱ γυ- 10
ναῖκες φύσει κοιναί. Ὅταν δ' ὁ νομοθέτης, ὡς ἐστιάτωρ, διέλῃ αὐτὰς, οὐ θέλεις καὶ σὺ τὸς ἴδιον μέρος ζητεῖν, ἀλλὰ τὸ ἀλλότριον ὑφαρπάζεις καὶ λιχνεύεις; Ἀλλὰ καὶ φιλολόγος 11
εἰμὶ, καὶ Ἀρχέδημον νοῶ. Ἀρχέδημον τοίνυν νοῶν,

Quid ergo? nonne ſunt communes naturâ mulieres? Adſentior. Nam & porcellus communis eſt eorum qui ſunt invitati: ſed cum in partes diſſectus & diſtributus fuerit; tu, ſi tibi videbitur, i & partem rape ejus qui tibi adſidet, aut furare clanculum, aut immiſſa manu carpe, &, quod ſi de carne nihil poteris avellere, pinguedine imbue digitos & delinge. O egregium compotorem, & convivam Socraticum! Age vero, nonne & theatrum commune eſt civium? cum igitur conſederint, tu adeſto, ubi viſum fuerit, & eorum aliquem ejicito. Sic etiam mulieres naturâ ſunt communes. Ubi autem legislator, tamquam convivator, eas diviſerit, tu non vis tuam tibi partem quærere, ſed potius alienam rapies, & liguries? At homo literatus ſum, & Archedemum intelligo! Ergo tu Archedemum intelligens, adul-

μοιχὸς ἴσθι, καὶ ἄπιστος, καὶ αἰντὶ ἀνθρώπου λύκος, ἢ πίθηκος. Τί γὰρ διαφέρεις;

ΚΕΦ. ε'.

Πῶς συνυπάρχει μεγαλοφροσύνη καὶ ἐπιμέλεια.

Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιάφορος. Πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀταράχον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς; καὶ μὴ εἰκαῖον, μήδ' ἐπισεσυρμένον; Ἂν μιμῆται τοὺς κυβεύοντας. Αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. Πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; Τῷ πεσόντι δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἐστίν. Οὕτω τοίνυν τὸ προηγούμενον καὶ ἐπὶ τοῦ βίου ἔργον ἐκεῖνο· διελε τὰ πράγματα, καὶ διάστησον, καὶ εἰπέ· Τὰ ἔξω

adulter esto, & perfidus, aut simius! Quid enim & loco hominis lupus interest?

CAP. V.

Quo pacto cum Magnitudine animi Diligentia conjungatur.

Materiæ sunt indifferentes; sed earum usus non est indifferens. Quo pacto igitur homo simul constantiam & animi tranquillitatem, simulque diligentiam tuebitur, ut neque temere neque negligenter res suas agat? Si eos imitetur qui ludunt tesseris. Calculi sunt indifferentes, tesseræ sunt indifferentes. Unde sciam, quid sit casurum? Eo autem quod ceciderit, diligenter & artificiose uti, hoc vero meum munus est. Sic etiam in vita præcipuum illud munus est, ut res distinguas ac discernas, dicens: Externæ res in mea

ἔξω οὐκ ἐπ' ἐμοὶ, προαίρεσις ἐπ' ἐμοί. Ποῦ ζητήσω τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν; Ἔσω ἐν τοῖς ἐμοῖς. Ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις μηδέποτε μήτ' ἀγαθὸν ὀνομάσῃς, μήτε κακὸν, μήτ' ὠφέλειαν, μήτε βλάβην, μήτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων. 5

Τί οὖν; ἀμελῶς τούτοις χρηστέον; Οὐδαμῶς. 6 τοῦτο γὰρ πάλιν τῇ προαιρέσει κακόν ἐστι, καὶ τοῦτῳ παρὰ τὴν Φύσιν. ἀλλ' ἅμα μὲν ἐπιμελῶς, ὅτι ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορον· ἅμα δ' εὐσταθῶς καὶ ἀταράχως, ὅτι ἡ ὕλη οὐ διαφέρουσα. Ὅπου γὰρ τὸ διάφορον, ἐκεῖ οὔτε κωλύσαι μέ τις δύναται, οὔτ' ἀναγκάσαι. ὅπου κωλυτὸς καὶ ἀναγκαστός εἰμι, ἐκείνων ἡ μὲν τεῦξις οὐκ ἐπ' ἐμοὶ, οὐδ' ἀγαθὸν ἢ κακόν· ἡ χρῆσις δ' ἡ κακὴ, ἢ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐπ' ἐμοί. Δύσκολον δὲ μίξαι καὶ 9

mea parte non ſunt; voluntas in mea parte eſt. Ubi quæram bonum & malum? Intrinſecus, in meis. In alienis autem numquam nec bonum nominabis, nec malum, nec utilitatem, nec damnum, neve quidquam aliud ex hoc genere.

Quid ergo? negligenter iſtis utendum eſt? Nequaquam: nam hoc rurſus voluntati malum eſt, adeoque contra naturam: ſed partim diligenter, quia uſus eorum non eſt indifferens; partim conſtanter & animo non perturbato, quoniam materia indifferens. Nam ubi intereſt aliquid, ibi neque prohibere me quiſquam poteſt, neque cogere: ubi vero & prohiberi & cogi poſſum, earum rerum adeptio non penes me eſt, & neque bonum, neque malum; uſus autem earum aut bonum aut malum eſt, ſed in mea poteſtate ſitus. Eſt autem difficile, miſcere

hæc

μοιχὸς ἴσθι, καὶ ἄπιστος, καὶ ἀντὶ ἀνθρώπου λύκος, ἢ πίθηκος. Τί γὰρ διαφέρεις;

ΚΕΦ. ε'.

Πῶς συνυπάρχει μεγαλοφροσύνη καὶ ἐπιμέλεια.

Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιά-
2 φορος. Πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀταράχον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς, καὶ μὴ εἰκαῖον, μήδ' ἐπισεσυρμένον; Ἂν μιμῆται
3 τοὺς κυβεύοντας. Αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. Πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; Τῷ πεσόντι δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι,
4 τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἐστίν. Οὕτω τοίνυν τὸ προηγούμενον καὶ ἐπὶ τοῦ βίου ἔργον ἐκεῖνο· διελε τὰ πράγματα, καὶ διάστησον, καὶ εἰπέ· Τὰ ἔξω

adulter eſto, & perfidus, aut ſimius! Quid enim & loco hominis lupus intereſt?

CAP. V.

Quo pacto cum Magnitudine animi Diligentia conjungatur.

Materiæ ſunt indifferentes; ſed earum uſus non eſt indifferens. Quo pacto igitur homo ſimul conſtantiam & animi tranquillitatem, ſimulque diligentiam tuebitur, ut neque temere neque negligenter res ſuas agat? Si eos imitetur qui ludunt teſſeris. Calculi ſunt indifferentes, teſſeræ ſunt indifferentes. Unde ſciam, quid ſit caſurum? Eo autem quod ceciderit, diligenter & artificioſe uti, hoc vero meum munus eſt. Sic etiam in vita præcipuum illud munus eſt, ut res diſtinguas ac diſcernas, dicens: Externæ res in

mea

ἔξω οὐκ ἐπ' ἐμοὶ, προαίρεσις ἐπ' ἐμοί. Ποῦ ζη- 5
τήσω τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν; Ἔσω ἐν τοῖς
ἐμοῖς. Ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις μηδέποτε μήτ'
ἀγαθὸν ὀνομάσῃς, μήτε κακὸν, μήτ' ὠφέ-
λειαν, μήτε βλάβην, μήτ' ἄλλο τι τῶν τοι-
ούτων.

Τί οὖν; ἀμελῶς τούτοις χρηστέον; Οὐδαμῶς. 6
τοῦτο γὰρ πάλιν τῇ προαιρέσει κακόν ἐστι, καὶ
ταύτῃ παρὰ τὴν φύσιν. ἀλλ' ἅμα μὲν ἐπιμε- 7
λῶς, ὅτι ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορον· ἅμα δ' εὐστα-
θῶς καὶ ἀταράχως, ὅτι ἡ ὕλη οὐ διαφέρουσα.
Ὅπου γὰρ τὸ διάφορον, ἐκεῖ οὔτε κωλύσαι μέ τις 8
δύναται, οὔτ' ἀναγκάσαι. ὅπου κωλυτὸς καὶ
ἀναγκαστός εἰμι, ἐκείνων ἡ μὲν τεῦξις οὐκ ἐπ'
ἐμοὶ, οὐδ' ἀγαθὸν ἢ κακόν· ἡ χρῆσις δ' ἢ κακὸν,
ἢ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐπ' ἐμοί. Δύσκολον δὲ μίξαι 9
καὶ

mea parte non ſunt; voluntas in mea parte eſt. Ubi quæram bonum & malum? Intrinſecus, in meis. In alienis autem numquam nec bonum nominabis, nec malum, nec utilitatem, nec damnum, neve quidquam aliud ex hoc genere.

Quid ergo? negligenter iſtis utendum eſt? Nequaquam: nam hoc rurſus voluntati malum eſt, adeoque contra naturam: ſed partim diligenter, quia uſus eorum non eſt indifferens; partim conſtanter & animo non perturbato, quoniam materia indifferens. Nam ubi intereſt aliquid, ibi neque prohibere me quiſquam poteſt, neque cogere: ubi vero & prohiberi & cogi poſſum, earum rerum adeptio non penes me eſt, & neque bonum, neque malum; uſus autem earum aut bonum aut malum eſt, ſed in mea poteſtate ſitum. Eſt autem difficile, miſcere

καὶ συναγαγεῖν ταῦτα, ἐπιμέλειαν τοῦ προσπεπονθότος ταῖς ὕλαις, καὶ εὐστάθειαν τοῦ ἀνεπιστρεπτοῦντος· πλὴν οὐκ ἀδύνατον. εἰ δὲ μή, ἀδύνατον τὸ εὐδαιμονῆσαι. Ἀλλ' οἷόν τι ἐπὶ τοῦ πλεῖν ποιοῦμεν. Τί μοι δύναται; Τὸ ἐκλέξασθαι τὸν κυβερνήτην, τοὺς ναύτας, τὴν ἡμέραν, τὸν καιρόν. Εἶτα χειμὼν ἐμπέπτωκε. Τί οὖν ἔτι μοι μέλει; τοῦ γὰρ ἐμοῦ ἐκπεπλήρωται. ἄλλου ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, τοῦ κυβερνήτου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ναῦς καταδύεται. Τί οὖν ἔχω ποιῆσαι; Ὃ δύναμαι, τοῦτο μόνον ποιῶ· μὴ φοβούμενος ἀποπνίγωμαι, οὐδὲ κεκραγὼς, οὐδ' ἐγκαλῶν τῷ Θεῷ, ἀλλ' εἰδὼς, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ. οὐ γάρ εἰμι αἰών, ἀλλ' ἄνθρωπος, μέρος τῶν πάντων, ὡς ὥρα ἡμέρας· ἐνστῆναί με δεῖ, ὡς τὴν ὥραν, καὶ παρελθεῖν, ὡς ὥραν. Τί οὖν μοι διαφέρει, πῶς

hæc duo inter ſeſe, & in unum conferre, diligentiam ejus qui rebus adficitur, & conſtantiam illius qui nihil easdem curat; nec tamen impoſſibile: alioquin impoſſibile eſſet felicitatis compotem fieri. Sed ſimiliter faciendum atque in navigatione facimus. Quid ego præſtare poſſum? Eligere gubernatorem, nautas, diem, opportunitatem. Poſt ingruit tempeſtas. Quid igitur mihi porro curæ eſt? nam meo ſum functus munere? Alterius eſt hoc argumentum, gubernatoris. At & navis mergitur. Quid igitur eſt quod faciam? Quod poſſum, id ſolum ago: ut non perterritus ſuffocer, neque clamitans, neque Deum accuſans; ſed ut qui norim, quod natum ſit, ei etiam eſſe pereundum: neque enim ſum natura æterna, ſed homo; pars univerſi, ut hora diei: adeſſe me oportet, ut horam; & præterire, ut horam. Quid igitur meâ intereſt, quomodo

πῶς παρέλθω; πότερον πνιγεὶς ἢ πυρέξας; διὰ γὰρ τοιούτου τινὸς δεῖ παρελθεῖν με.

Τοῦτο ὄψει ποιοῦντας καὶ τοὺς σφαιρίζοντας 15
ἐμπείρως. οὐδεὶς αὐτῶν διαφέρεται περὶ τοῦ ἁρπαστοῦ, ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ· περὶ δὲ τοῦ βάλλειν καὶ δέχεσθαι. λοιπὸν ἐν τούτῳ ἡ εὐ- 16
ρυθμία, ἐν τούτῳ ἡ τέχνη, τὸ τάχος, ἡ εὐγνωμοσύνη· ἵν' ἐγὼ μηδ' ἂν τὸν κόλπον ἐκτείνω, δύνωμαι λαβεῖν αὐτό· ὁ δὲ, ἂν βάλω, λαμβάνει. Ἂν δὲ μετὰ ταραχῆς καὶ φόβου δεχώμε- 17
θα ἢ βάλλωμεν αὐτὸ, ποία ἔτι παιδιά; πῶ δέ τις εὐσταθήσει; ποῦ δέ τις τὸ ἑξῆς ὄψεται ἐν αὐτῇ; Ἀλλ' ὁ μὲν ἐρεῖ βάλε, μὴ βάλῃς· ὁ δὲ, μίαν ἔβαλες. Τοῦτο δὲ μάχη ἐστὶ, καὶ οὐ παιδιά.

Τοιγαροῦν Σωκράτης ᾔδει σφαιρίζειν. Πῶς; 18
Παίζειν ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Λέγε μοι, φησὶν, Ἄνυτε,

modo præteream? utrum ſuffocatione, an febri? nam tali quopiam modo eſt mihi prætereundum.

Idem facere & eos videbis, qui pila ſcite ludunt. Nemo eorum de harpaſto contendit, tamquam de bono aut malo; ſed de eo jaciendo, & rurſus excipiendo. Igitur in hoc omnis ſolertia ponitur, in hoc ars, celeritas, dexteritas; ut ego, nec ſi ſinum expandero, id excipere poſſim; alius vero, ſi jecero, excipiat. Quod ſi vero cum perturbatione & metu vel exceperimus vel emiſerimus, quis jam ludus? quis conſtantiæ locus erit? ubi conſpicietur ludi ordo? Sed alius dicet, jace! alius, ne jace! alius, unam jeciſti. Rixa hæc eſt, non ludus.

Quocirca Socrates pila ſciebat ludere. Quomodo? Jocari in judicio. Dic mihi, inquit, Anyte, quo-

modo

Ἄνυτε, πῶς με φῂς Θεὸν οὐ νομίζειν; Οἱ Δαίμονές σοι τίνες εἶναι δοκοῦσιν; οὐχὶ ἤτοι Θεῶν παῖδές εἰσιν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεῶν μεμιγμέ-
19 νοι τινές; Ὁμολογήσαντος δὲ· Τίς οὖν σοι δοκεῖ δύνασθαι ἡμιόνους μὲν ἡγεῖσθαι εἶναι, ὄνους δὲ μή; Ὡς ἁρπαστίῳ παίζων. Καὶ τί ἐκεῖ ἐν μέσῳ ἁρπάστιον; Τὸ ζῆν, τὸ δεδέσθαι, τὸ φυγαδευθῆναι, τὸ πιεῖν φάρμακον, τὸ γυναικὸς ἀφαι-
20 ρεθῆναι, τὸ τέκνα ὀρφανὰ καταλιπεῖν. Ταῦτα ἦν ἐν μέσῳ οἷς ἔπαιζεν· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔπαιζε, καὶ ἐσφαίριζεν εὐρύθμως. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, τὴν μὲν ἐπιμέλειαν σφαιριστικωτάτην, τὴν δὲ ἀδιαφο-
21 ρίαν ὡς ὑπὲρ ἁρπαστίου. Δεῖ γὰρ πάντως περί τινα τῶν ἐκτὸς ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ἀποδεχόμενον· ἀλλ', οἵα ἂν ᾖ ἐκείνη, τὴν περὶ αὐτὴν φιλοτεχνίαν ἐπιδεικνύοντα. Οὕτω καὶ ὁ ὑφάντης, οὐκ ἔρια ποιεῖ, ἀλλ', οἷα ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ

modo me ais Deum esse non putare? Dæmones tibi quinam esse videntur? Nonne ii vel Deorum filii sunt, vel ex Diis & hominibus commisti? Quod cum ille consensisset; Quis ergo, inquit, tibi videtur censere posse, mulos esse, nec vero esse asinos? Sic jocatus est, quasi pila luderet. Quæ vero ibi fuit proposita pila? Vita, vincula, exsilium, potio veneni, abreptio ab uxore, filiorum derelictio patre orborum. Hæc in medio erant, quibus ludebat: nihilominus tamen ludebat, & pilam scite mittebat. Sic & nos diligentiam, ut in pilæ ludo, summam adhibeamus; at indifferentiam, quasi de pila ageretur. Omnino enim in externa aliqua materia elaborandum est; at non, quod eam per se probes; sed, qualiscumque illa fuerit, solertiam in ea tuam ut demonstres. Sic etiam textor lanam non facit; sed qualemcun-

que

αὐτοὶ φιλοτεχνεῖ. Ἄλλος σοι δίδωσι τροφὰς καὶ 22
κτήσιν, καὶ αὐτοὶ ταῦτα δύναται ἀφελέσθαι, καὶ
τὸ σωμάτιον αὐτό. σὺ λοιπὸν παραλαβὼν τὴν ὕλην,
ἐργάζου. εἶτα ἂν ἐξέλθῃς μηδὲν παθών, οἱ μὲν 23
ἄλλοι ἁπαντῶντές σοι συγχαρήσονται, ὅτι ἐσώθης·
ὁ δ'. εἰδὼς βλέπειν τὰ τοιαῦτα, ἂν μὲν ἴδῃ ὅτι
εὐσχημόνως ἀνεστράφης ἐν τούτῳ, ἐπαινέσει καὶ
συνησθήσεται· ἂν δὲ δι' ἀσχημοσύνην τινὰ διασε-
σωσμένον, τὰ ἐναντία. Ὅπου γὰρ τὸ χαίρειν εὐ-
λόγως, ἐκεῖ καὶ τὸ συγχαίρειν.

Πῶς οὖν λέγεται τῶν ἐκτός τινα κατὰ φύ- 24
σιν, καὶ παρὰ φύσιν; Ὥσπερ ἂν εἰ ἀπόλυτοι
ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν εἶναι ἐρῶ
τὸ καθαρῷ εἶναι· ἀλλ', ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λά-
βῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ
εἰς πηλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ
ἔστιν

que acceperit, eam tractat. Alius tibi largitur victum & poſſeſſiones, eademque rurſus eripere poteſt, ipſumque corpuſculum una. Tu, quod ſupereſt, acceptam materiam tracta. Poſt, ubi fine clade *e certamine* fueris egreſſus, alii obviam facti tibi gratulabuntur, quod incolumis evaſeris: qui autem talia ſcienter ſpectat, is, ſiquidem te viderit in eo decenter eſſe verſatum, collaudabit & congratulabitur; ſin cum aliquo dedecore evaſiſſe intellexerit, contrarium faciet. Nam ubi gaudere rationi conſentaneum eſt, ibidem etiam congratulari.

Quo pacto igitur dicuntur rerum externarum aliæ ſecundum naturam eſſe, aliæ contra naturam? *Id quidem ita dicitur*, quaſi a communi ſocietate ſolutæ eſſemus. Nam pedi ſecundum naturam eſſe dicam, ut mundus ſit a ſordibus; quod ſi vero eum ut pedem conſideres, & non ut ſeparatum aliquid; conveniet eum aliquando & lutum ingredi,

ἔστιν ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου· εἰ δὲ μή, οὐκέτι ἐστὶ πούς. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῶν ὑπο-
25 λαβεῖν δεῖ. Τί εἶ; Ἄνθρωπος. Εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ἐστὶ, ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν. εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινὸς, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μέν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ'
26 ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Τί οὖν ἀγαναικτεῖς; οὐκ οἶδας, ὅτι ὡς ἐκεῖνος οὐκέτι ἐστὶ ποὺς, οὕτως καὶ σὺ ἄνθρωπος; Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Μέρος πόλεως, πρώτης μὲν τῆς ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μεταταῦτα δὲ τῆς ὡς ἔγγιστα λεγομένης,
27 ἥ τις ἐστὶ μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Νῦν οὖν ἐμὲ κρίνεσθαι; Νῦν οὖν ἄλλον πυρέσσειν; ἄλλον πλεῖν; ἄλλον ἀποθνήσκειν; ἄλλον κατακεκρίσθαι; Ἀδύνα-

gredi, & ſuper ſpinis incedere, & interdum etiam reſecari pro corpore univerſo; alioqui pes non amplius eſſet: Tale aliquid etiam de nobis eſt exiſtimandum. Quid es? Homo. Siquidem te ut aliquid a communi ſocietate ſolutum conſideras, ſecundum naturam eſt, vivere usque ad ſenectam, florere opibus, valere: ſin ut hominem & partem alicujus univerſi, ob univerſum illud nunc ægrotare tibi convenit, nunc navigare, & pericula adire, nunc inopiâ conflictari, aliquando etiam ante tempus mori. Quid ergo ægre fers? an neſcis, quemadmodum ille non amplius pes eſt, ita & te non amplius eſſe hominem? Quid enim eſt homo? Pars civitatis, primum, ejus quæ ex diis conſtat & hominibus: deinde illius quæ proxime ita dicitur, quæ eſt parvum quoddam univerſæ illius ſimulacrum. Nunc ergo me in judicium vocari! Nunc ergo alium febricitare! alium navigare! alium emori! alium condemnatum

Ἀδύνατον γὰρ ἐν τοιούτῳ σώματι, ἐν τούτῳ τῷ περιέχοντι, τούτοις τοῖς συζῶσι, μὴ συμπίπτειν ἄλλοις ἄλλα τοιαῦτα. Σὸν οὖν ἔργον, ἐλθόντα εἰπεῖν ἃ δεῖ, διαθέσθαι ταῦτα ὡς ἐπιβάλλει. Εἶτα ἐκεῖνος λέγει, Κρινῶ σε ἀδικεῖν. Εὖ σοι γένοιτο. ἐποίησα ἐγὼ τὸ ἐμόν· εἰ δὲ καὶ σὺ τὸ σὸν ἐποίησας, ὄψει αὐτός. ἔστι γάρ τις καὶ ἐκείνου κίνδυνος, μή σε λανθανέτω. 29 30

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ ἀδιαφορίας.

Τὸ συνημμένον ἀδιάφορον· ἡ κρίσις ἡ περὶ αὐτῷ οὐκ ἀδιάφορος, ἀλλ' ἢ ἐπιστήμη, ἢ δόξα, ἢ ἀπάτη. Οὕτω τὸ ζῆν ἀδιάφορον, ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορος. Μή ποτ' οὖν, ὅταν εἴπῃ τις ὑμῖν ἀδιαφορεῖν, 2

tum esse! *Quid mirum?* neque enim fieri potest, ut in tali corpore, tali cœlo, talibus convictoribus, non aliis alia hujus generis accidant. Tuum igitur munus est, ut dicas ea quæ decet, atque ista administres ut convenit. Post ille dicit: Reum te agam injuriarum. Bene tibi sit: Ego feci quod meum fuit: an vero & tu feceris tuum, ipse videris; est enim aliquod illius quoque periculum, ne te lateat.

CAP. VI.

De indifferentia.

Pronunciatum connexum, res indifferens est: judicium autem de illo, non est res indifferens; sed aut scientia, aut opinio, aut error. Sic & vita est res indifferens; vitæ autem usus non est indifferens. Neque igitur, si quando vobis dixerit aliquis,

ρεῖν καὶ ταῦτα, ἀμελεῖς γίνεσθε· μήθ' ὅταν εἰς ἐπιμέλειάν τις ὑμᾶς παρακαλῇ, ταπεινοὶ, 3 καὶ τὰς ὕλας τεθαυμακότες. Καλὸν δὲ τὸ εἰδέναι τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν καὶ δύναμιν, ἵν' ἐν οἷς μὴ παρεσκεύασαι, ἡσυχίαν ἄγῃς· μηδ' ἀγανακτῇς, εἴ τινες ἄλλοι πλείον σου ἔχουσιν ἐν 4 ἐκείνοις. καὶ γὰρ σὺ ἐν συλλογισμοῖς πλεῖον ἀξιώσεις σεαυτὸν ἔχειν· καὶν ἀγανακτῶσιν ἐπὶ τούτῳ, παραμυθήσῃ αὐτούς· Ἐγὼ ἔμαθον, ὑμεῖς δ' οὔ. 5 Οὕτω καὶ ὅπου τινὸς χρεία τριβῆς, μὴ ζήτει τὸ ἀπὸ τῆς χρείας περιγινόμενον· ἀλλ' ἐκείνου μὲν παραχώρει τοῖς περιτετριμμένοις, σοὶ δ' ἀρκείτω τὸ εὐσταθεῖν.

6 Ἄπελθε, καὶ ἄσπασαι τὸν δεῖνα. Πῶς; Οὐ ταπεινῶς. Ἀλλ' ἐξεκλείσθην. Διὰ θυρίδος γὰρ οὐκ ἔμαθον εἰσέρχεσθαι· ὅταν δὲ κεκλεισμένην εὕρω τὴν θύραν, ἀνάγκη μ' ἢ ἀποχωρῆσαι, ἢ διὰ

quis, etiam hæc indifferentia eſſe, negligentes eſtote; neque, ſi quis ad diligentiam vos excitarit humiles, & materiarum ad, miratores eſtote. Iuvabit vero ſua quemque ſubſidia ſuamque facultatem noſſe, ut, quas ad res inſtructus non ſis, in iis otium agas; neque ægre feras, ſi qui alii plus in illis poſſint. Nam tu quoque in ratiocinationibus plus tibi vindicabis; &, quod ſi id alii ægre tulerint, conſolaberis eos, ac, te didiciſſe, dices, illos non item. Sic etiam, ubi aliqua exercitatio requiritur, ne id quærito quod ex ea adquiritur: ſed illud quidem exercitatis concedito. tu vero conſtantiâ contentus eſto.

Abi & ſaluta illum. Quomodo? Non humiliter. At excluſus ſum. Nempe per feneſtram ingredi non didici: cum autem clauſam januam invenero, neceſſe eſt

διὰ τῆς θυρίδος εἰσελθεῖν. Ἀλλὰ καὶ λάλησον 7
αὐτῷ. Λαλῶ. Τίνα τρόπον; Οὐ ταπεινῶς.
Ἀλλ' οὐκ ἐπέτυχες. Μὴ γὰρ σὸν τοῦτο τὸ ἔρ- 8
γον ἦν, ἀλλ' ἐκείνου. τί οὖν ἀντιποιῇ τοῦ ἀλ-
λοτρίου; ἀεὶ μέμνησο ὅ τι σόν, καὶ τί ἀλλό-
τριον· καὶ οὐ ταραχθήσῃ. Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ 9
Χρύσιππος λέγει, ὅτι, Μέχρις ἂν ἄδηλά μοι ᾖ
τὰ ἐξῆς, ἀεὶ τῶν εὐφυεστέρων ἔχομαι πρὸς τὸ
τυγχάνειν τῶν κατὰ φύσιν· αὐτὸς γὰρ μ' ὁ Θεὸς
τοιούτων ἐκλεκτικὸν ἐποίησεν. εἰ δὲ γε ἤδειν, ὅτι 10
νοσεῖν μοι καθείμαρται νῦν, καὶ ὥρμων ἂν ἐπ'
αὐτό. καὶ γὰρ ὁ πούς, εἰ φρένας εἶχεν, ὥρμα
ἂν ἐπὶ τὸ πηλοῦσθαι.

Ἐπεί τοι τίνος ἕνεκα γίνονται στάχυες; Οὐχ 11
ἵνα καὶ ξηρανθῶσιν; Ἀλλὰ ξηραίνονται μὲν, οὐχ
ἵνα δὲ καὶ θερισθῶσιν; οὐ γὰρ ἀπόλυτοι γίνονται.

eſt ut aut diſcedam, aut per feneſtram ingrediar. At etiam alloquere illum. Alloquar. Quo pacto? Non humiliter. At voti compos non factus es. Verum illud tuum munus non fuit, ſed illius. Quid igitur alienum tibi vindicas? Semper memento quid tuum ſit, quid alienum; nec perturbaberis. Quapropter recte Chryſippus: „Quoad, inquit, ea „quæ futura ſunt, obſcura „mihi fuerint, amplector „ea quæ ad naturæ conſer„vationem ſunt aptiora: „nam ipſe Deus hæc eli„gendi facultatem mihi im„pertiit. Quod ſi vero ſci„rem, in fatis mihi eſſe, „ut nunc ægrotarem, etiam „ſponte eo tenderem. nam „& pes, ſi mentem habe„ret. ſponte lutum ingre„deretur."

Qua de cauſſa naſcuntur ſpicæ? Nonne ut areſcant? Nonne autem areſcunt, ut demetantur? neque enim abſo-

12 εἰ οὖν αἴσθησιν εἶχον, εὔχεσθαι αὐτοὺς ἔδει, ἵνα
μὴ θερισθῶσι μηδέποτε· τοῦτο δὲ κατάρα ἐστὶν
13 ἐπὶ σταχύων, τὸ μηδέποτε θερισθῆναι. Οὕτως
ἰστέον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρα ἐστὶ, τὸ
μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον τῷ μὴ πεπανθῆναι, μηδὲ
14 θερισθῆναι. Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ οἱ αὐτοί ἐσμεν, ἅμα
μὲν οὓς δεῖ θερισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ
παρακολουθοῦντες ὅτι θεριζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγα-
νακτοῦμεν. οὔτε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, οὔτε με-
μελετήκαμεν τὰ ἀνθρωπικὰ, ὡς οἱ ἱππικοὶ τὰ
15 ἱππικά. Ἀλλὰ Χρυσάντας μὲν παύειν μέλλων
τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀνα-
καλούσης, ἀνέσχεν· οὕτω προὐργιαίτερον ἔδοξεν
αὐτῷ, τὸ τοῦ στρατηγοῦ πρόσταγμα, ἢ τὸ ἴδιον
16 ποιεῖν· ἡμῶν δ' οὐδεὶς θέλει, οὐδὲ τῆς ἀνάγκης
καλούσης, εὐλύτως ὑπακοῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλάον-
τες καὶ στένοντες πάσχομεν ἃ πάσχομεν, καὶ

πε-

absolutæ per se sunt *in rerum natura*. Quod si igitur sensum haberent, votane facere deberent, ne umquam demeterentur? Ea vero spicis exsecratio foret, numquam eas demeti. Sic hominibus etiam exsecrationem fore sciendum est, numquam eos emori: neque aliud id esse, quam neque matureſcere umquam, neque demeti. Nos autem cum iidem simus, quos & demeti oportet, & qui istud ipsum intelligamus, nos demeti; propterea succensemus. Neque enim scimus qui simus, neque res humanas ita meditatas habemus, ut equites res equestres. Sed Chrysantas quidem percussurus hostem, cum receptui-cani audivisset, cohibuit impetum; adeo præstantius ei videbatur imperatoris, quam suam exsequi, voluntatem: nostrûm autem nemo vult ne necessitati quidem vocanti promte obtemperare; sed plorantes & gementes pati-

περιστάσεις αὐτὰ καλοῦντες. Ποίας περιστάσεις, ἄνθρωπε; Εἰ περιστάσεις λέγεις τὰ περιεστηκότα, πάντα περιστάσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γενόμενον φθαρῆναι; Τὸ δὲ φθεῖρον, ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ τροχὸς, ἢ θάλασσα, ἢ κεραμὶς, ἢ τύραννος. Τί σοι μέλει, ποίᾳ ὁδῷ καταβῇς εἰς ᾅδου; ἴσαι πᾶσαί εἰσιν. Εἰ δὲ θέλεις ἀκοῦσαι τἀληθῆ, συντομωτέρα, ἣν πέμπει ὁ τύραννος. Οὐδέποτ' οὐδεὶς τύραννος ἐξ μησί τινα ἔσφαξε· πυρετὸς δὲ καὶ ἐνιαυτῷ πολλάκις. Ψόφος ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ κόμποι κενῶν ὀνομάτων. 17 18 19

Τῇ κεφαλῇ κινδυνεύω ἐπὶ Καίσαρος. Ἐγὼ δ' οὐ κινδυνεύω, ὃς εἰκῇ ἐν Νικοπόλει, ὅπου σεισμοὶ τοσοῦτοι; Σὺ δ' αὐτὸς ὅταν διαπλέῃς τὸν Ἀδρίαν, τίνι κινδυνεύεις, οὐ τῇ κεφαλῇ; Ἀλλὰ καὶ τῇ 20 21

patimur quæ nobis accidunt, & περιστάσεις ista vocamus. Quales περιστάσεις, homo? Si περιστάσεις ea vocas quæ te circumstant, omnia sunt περιστάσεις: sin res asperas sic appellas, quid in eo inest asperum, ut, ortum quod sit, idem & intereat? Id autem quod interimit, aut gladius est, aut rota, aut mare, aut testa, aut tyrannus. Quid tua refert, quâ viâ descendas ad orcum? Omnes viæ pares sunt. Quod si verum audire voluleris, compendiosior ea est, quâ te tyrannus mittit. Numquam ullus tyrannus per sex menses quemquam jugulavit: febris autem, sæpe per totum annum. Strepitus hæc omnia sunt, & jactatio inanium verborum.

In periculo capitis sum apud Cæsarem. Ego vero non periclitor, qui Nicopoli habitem, ubi tot sunt terræmotus? Et tu ipse, cum Adriam transmittis, cujus rei discrimen adis?

non-

ὑπολήψει κινδυνεύω. Τῇ σῇ; πῶς; τίς γάρ σε
ἀναγκάσει δύναται ὑπολαβεῖν τι, ὧν οὐ θέλεις;
Ἀλλὰ τῇ ἀλλοτρίᾳ; Καὶ ποῖός ἐστι κίνδυνος
22 σοὶ, ἄλλους τὰ ψεύδη ὑπολαβεῖν; Ἀλλ' ἐξορισθῆναι κινδυνεύω. Τί ἐστιν ἐξορισθῆναι; ἀλλαχοῦ εἶναι ἢ ἐν Ῥώμῃ; Ναί. τί οὖν, ἂν εἰς Γύαρα πεμφθῶ; Ἂν σοι ποιῇ, ἀπελεύσῃ· εἰ δὲ μὴ, ἔχεις ποῦ ἀντὶ Γυάρων ἀπέλθῃς, ὅπου κἀκεῖνος ἐλεύσεται, ἄν τε θέλῃ, ἄν τε μὴ, ὃ
23 πέμπων σε εἰς Γύαρα. Τί λοιπὸν ὡς ἐπὶ μεγάλα ἀνέρχῃ; Μικρότερά ἐστι τῆς παρασκευῆς· ἵν' εἴπῃ νέος εὐφυὴς, ὅτι, Οὐκ ἦν τοσούτου, τοσούτων μὲν ἀκηκοέναι, τοσαῦτα δὲ γεγραφέναι, τοσούτῳ δὲ χρόνῳ παρακεκαθικέναι γεροντίῳ οὐ πολ-
24 λοῦ ἀξίῳ. Μόνον ἐκείνης τῆς διαιρέσεως μέμνησο, καθ' ἣν διορίζεται τὰ σὰ, καὶ τὰ οὐ σά· μή
25 ποτ' ἀντιποιήσῃ τινὸς τῶν ἀλλοτρίων. Βῆμα, καὶ

nonne capitis? At de opinione etiam periclitor. De tua ne? Quomodo? Quis enim te cogere poſſit opinari quod nolis? An de aliena? Quod vero tuum eſt periculum, ſi alii falſa opinentur? At in periculo relegationis ſum. Quid eſt relegari? Annon, alibi eſſe quam Romæ? Immo: quid ergo, ſi in Gyara mittar? Si tibi conducit, abibis: ſin minus, habes quo pro Gyaris abeas; quo & ille veniet, ſive nolens ſive volens, qui te in Gyara mittit. Quid igitur tandem, tamquam ad magna, Romam proficiſceris. Minora iſta ſunt hac præparatione: ita ut dicturus ſit adoleſcens bonæ indolis, non fuiſſe tanti, tam multa audiviſſe, tam multa ſcripſiſſe, tanto tempore ſenecioni haud magni pretii adſediſſe. Illius duntaxat diviſionis memineris, quâ diſtinguuntur quæ tua ſunt, & quæ non ſunt; ne quid umquam alienum tibi vindices.

καὶ Φυλακὴ, τόπος ἐστὶν ἑκάτερον, ὁ μὲν ὑψηλὸς, ὁ δὲ ταπεινός· ἡ προαίρεσις δ' ἴση, ἂν ἴσην αὐτὴν ἐν ἑκατέρῳ Φυλάξαι θέλῃς, δύναται Φυλαχθῆναι. Καὶ τότ' ἐσόμεθα ζηλωταὶ Σωκράτους, ὅταν ἐν Φυλακῇ δυνώμεθα παιᾶνας γρά- 26
Φειν. Μέχρι δὲ νῦν ὡς ἔχομεν, ἆρα εἰ ἠνεσχό- 27
μεθα ἄν ἐν τῇ Φυλακῇ ἄλλου τινὸς ἡμῖν λέγοντος, Θέλεις ἀναγνῶ σοι παιᾶνας; Τί μοι πράγματα παρέχεις; οὐκ οἶδας τὰ ἔχοντά με κακά; ἐν τούτοις γάρ μοι ἐστίν; Ἐν τίσιν οὖν; Ἀποθνήσκειν μέλλω. Ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

N 4 ΚΕΦ.

dices. Tribunal & carcer, utrumque locus eſt, alter editus, alter humilis: voluntas autem, ſi utroque loco parem conſervare volueris, poteſt par eademque conſervari. Et tunc Socratis æmulatores erimus, cum in carcere pæanas ſcribere poterimus. Hactenus autem ut adfecti ſumus, vide num ferremus alium quemdam in carcere nobis dicentem, Visne tibi Pæanas recitem? Quid mihi negotium faceſſis? an neſcis quibus fim in malis? hoccine mihi in his licet? In quibus vero? Mortem ſum obiturus. Numquid vero reliqui homines immortales erunt?

CAP.

ΚΕΦ. ζ'.

Πῶς μαντευτέον.

Διὰ τὸ αἰναίρεως μαντεύεσθαι, πολλὰ πολλοὶ καθήκοντα παρεκλείπομεν. Τί γὰρ ὁ μάντις δύναται πλέον ἰδεῖν θανάτου, ἢ κινδύνου, ἢ νόσου, ἢ ὅλως τῶν τοιούτων; Ἂν οὖν δέῃ κινδυνεῦσαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ἂν δὲ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ καθήκῃ, ποῦ μοι καιρὸς ἔτι μαντεύεσθαι; οὐκ ἔχω τὸν μάντιν ἔσω, τὸν εἰρηκότα μοι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; τὸν ἐξηγημένον τὰ σημεῖα ἀμφοτέρων; Τί οὖν ἔτι χρείαν ἔχω τῶν σπλάγχνων, ἢ τῶν οἰωνῶν; ἀλλ' ἀνέχομαι λέγοντος ἐκείνου, Συμφέρει σοι; Τί γάρ ἐστι συμφέρον, οἶδε; τί ἐστιν ἀγαθὸν, οἶδε; μεμάθηκεν, ὥσπερ τὰ σημεῖα τῶν σπλάγχνων, οὕτω

CAP. VII.

Quo pacto ſint conſulendi Vates.

Propter intempeſtivam divinationis curam, multi multa officia negligimus. Quid enim vates prævidere amplius poteſt, quam mortem, aut periculum, aut morbum, aut aliquid denique ejus generis? Quod ſi igitur diſcrimen adeundum pro amico eſt, aut etiam mortem pro eo oppetere convenit; quis mihi jam adhuc divinandi locus? nonne intus habeo vatem, qui naturam boni & mali mihi ediſſerit? qui utriusque ſigna enarravit? Quid ergo præterea requiro aruſpicinam aut augurium? At eum fero, cum dicit, Hoc tibi conducibile eſt? Quid enim ſit conducibile, novit-ne ille? quid ſit bonum, novit? num, ut viſce-

οὕτω σημεῖά τινα ἀγαθῶν καὶ κακῶν; εἰ γὰρ τούτων οἶδε σημεῖα, καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν οἶδε, καὶ δικαίων καὶ ἀδίκων. Ἄνθρωπε, σύ 6
μοι λέγε, τί σημαίνεται, ζωὴ ἢ θάνατος, πενία ἢ πλοῦτος· πότερον δὲ συμφέρει ταῦτα, ἢ ἀσύμφορά ἐστιν, οὐ σοῦ μέλλω πυνθάνεσθαι. Διὰ τί ἐν γραμματικοῖς οὐ λέγεις· εἰ θαὸ δ' οὖν, 7
ὅπου πάντες ἄνθρωποι πλανώμεθα, καὶ πρὸς ἀλλήλους μαχόμεθα; Διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ καλῶς 8
εἶπεν, ἡ πέμψαι θέλουσα τῇ Γρατίλλῃ ἐξωρισμένῃ τὸ πλοῖον τῶν ἐπιμηνίων, κατὰ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἀφαιρήσεται αὐτὰ Δομιτιανός· Μᾶλλον θέλω, φησὶν, ἵν' ἐκεῖνος αὐτὰ ἀφέληται, ἢ ἐγὼ μὴ πέμψω.

Τί οὖν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ συνεχῶς μαντεύεσθαι 9
ἄγεις; Ἡ δειλία, τὸ φοβεῖσθαι τὰς ἐκβάσεις. Διὰ τοῦτο κολακεύομεν τοὺς μάντεις· Κληρονο-

 μήσω,

viſcerum, ſic etiam bonorum & malorum ſigna didicit? nam ſi horum ſigna novit, honeſtorum etiam & turpium novit, & juſtorum & injuſtorum. Homo, tu mihi dic, quid portendatur, vita an mors, paupertas an divitiæ: utrum vero hæc conducant, necne, non ex te auditurus ſum. Cur in grammaticis non dicis; ſed hîc demum, de rebus ubi omnes homines erramus, & inter nos diſſentimus? Quapropter recte illa mulier, quæ cum Gratillæ relegatæ navem cibaria vehentem miſſura eſſet, ei qui dixerat, fore ut Domitianus illa eriperet, reſpondit: Malo ut Domitianus eripiat, quam ut ego non mittam.

Quid ergo nos ad frequentes divinationes adducit? Timiditas, ſolicitudo de eventu. Propterea vatibus adulamur. Domine, capiamne patris hereditatem?

ΚΕΦ. ζ'.

Πῶς μαντευτέον.

Διὰ τὸ ἀκαίρως μαντεύεσθαι, πολλὰ πολλοὶ καὶ
2 θήκοντα παραλείπομεν. Τί γὰρ ὁ μάντις δύναται πλέον ἰδεῖν θανάτου, ἢ κινδύνου, ἢ νόσου, ἢ
3 ὅλως τῶν τοιούτων; Ἂν οὖν δέῃ κινδυνεῦσαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ἂν δὲ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ καθήκῃ, ποῦ μοι καιρὸς ἔτι μαντεύεσθαι; οὐκ ἔχω τὸν μάντιν ἔσω, τὸν εἰρηκότα μοι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; τὸν ἐξηγη-
4 μένον τὰ σημεῖα ἀμφοτέρων; Τί οὖν ἔτι χρείαν ἔχω τῶν σπλάγχνων, ἢ τῶν οἰωνῶν; ἀλλ' ἀνέ-
5 χομαι λέγοντος ἐκείνου, Συμφέρει σοι; Τί γάρ ἐστι συμφέρον, οἶδε; τί ἐστιν ἀγαθὸν, οἶδε; μεμάθηκεν, ὥσπερ τὰ σημεῖα τῶν σπλάγχνων, οὕτω

CAP. VII.

Quo pacto sint consulendi Vates.

Propter intempestivam divinationis curam, multi multa officia negligimus. Quid enim vates prævidere amplius potest, quam mortem, aut periculum, aut morbum, aut aliquid denique ejus generis? Quod si igitur discrimen adeundum pro amico est, aut etiam mortem pro eo oppetere convenit; quis mihi jam adhuc divinandi locus? nonne intus habeo vatem, qui naturam boni & mali mihi edisserit? qui utriusque signa enarravit? Quid ergo præterea requiro aruspicinam aut augurium? At eum fero, cum dicit, Hoc tibi conducibile est? Quid enim sit conducibile, novit-ne ille? quid sit bonum, novit? num, ut viscе-

οὕτω σημεῖά τινα ἀγαθῶν καὶ κακῶν; εἰ γὰρ τούτων οἶδε σημεῖα, καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν οἶδε, καὶ δικαίων καὶ ἀδίκων. Ἄνθρωπε, σύ 6
μοι λέγε, τί σημαίνεται, ζωὴ ἢ θάνατος, πενία ἢ πλοῦτος· πότερον δὲ συμφέρει ταῦτα, ἢ ἀσύμφορά ἐστιν, οὐ σοῦ μέλλω πυνθάνεσθαι. Διὰ τί ἐν γραμματικοῖς οὐ λέγεις· ἐνθάδ' οὖν, 7
ὅπου πάντες ἄνθρωποι πλανώμεθα, καὶ πρὸς ἀλλήλους μαχόμεθα; Διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ καλῶς 8
εἶπεν, ἡ πέμψαι θέλουσα τῇ Γρατίλλῃ ἐξωρισμένῃ τὸ πλοῖον τῶν ἐπιμηνίων, κατὰ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἁρπάσεται αὐτὰ Δομιτιανός· Μᾶλλον θέλω, φησὶν, ἵν' ἐκεῖνος αὐτὰ ἁρπάσῃ, ἢ ἐγὼ μὴ πέμψω.

Τί οὖν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ συνεχῶς μαντεύεσθαι 9
ἄγει; Ἡ δειλία, τὸ φοβεῖσθαι τὰς ἐνθάδε. Διὰ τοῦτο κολακεύομεν τοὺς μάντεις· Κληρονο-

 μήσω,

viſcerum, ſic etiam bonorum & malorum ſigna didicit? nam ſi horum ſigna novit, honeſtorum etiam & turpium novit, & juſtorum & injuſtorum. Homo, tu mihi die, quid portendatur, vita an mors, paupertas an divitiæ: utrum vero hæc conducant, necne, non ex te auditurus ſum. Cur in grammaticis non dicis; ſed hic demum, de rebus tibi omnes homines errare, & inter nos diſſentimus? Quapropter recte illa mulier, quæ cum Gratillæ relegatæ navem cibaria vehentem miſſura eſſet, ei qui dixerat, fore ut Domitianus illa eriperet, reſpondit: Malo ut Domitianus eripiat, quam ut ego non mittam.

Quid ergo nos ad frequentes divinationes adducit? Timiditas, ſolicitudo de eventu. Propterea vatibus adulamur. Domine, capiamne patris hereditatem?

μήσω, Κύριε, τὸν πατέρα; Ἴδωμεν· ἐπεκθυσώμεθα. Ναὶ, Κύριε, ὡς ἡ τύχη θέλει. Ἐπὰν εἴπῃ, Κληρονομήσεις· ὡς παρ' αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν εἰληφότες, εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ. Διὰ
10 τοῦτο κἀκεῖνοι λοιπὸν ἐμπαίζουσιν ἡμῖν. Τί οὖν; Δεῖ δίχα ὀρέξεως ἔρχεσθαι, καὶ ἐκκλίσεως· ὡς ὁ ὁδοιπόρος πυνθάνεται παρὰ τοῦ ἀπαντήσαντος, ποτέρα τῶν ὁδῶν φέρει· οὐκ ἔχων ὄρεξιν πρὸς τὸ τὴν δεξιὰν μᾶλλον φέρειν ἢ τὴν ἀριστεράν.
οὐ γὰρ τούτων τινὰ ἀπελθεῖν θέλει, ἀλλὰ τὴν
11 φέρουσαν. Οὕτως ἔδει καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἔρχεσθαι, ὡς ὁδηγόν· ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμεθα, οὐ παρακαλοῦντες αὐτούς, ἵνα τοιαῦτα μᾶλλον ἡμῖν δεικνύωσιν, ἀλλ', οἷα ἐνδείκνυνται, τούτων
12 τὰς φαντασίας δεχόμενοι. Νῦν δὲ τρέμοντες τὸν ὀρνιθάριον κρατοῦμεν, καὶ τὸν Θεὸν ἐπικαλούμενοι δεόμεθα αὐτοῦ· Κύριε ἐλέησον, ἐπίτρεψόν

tem? Videamus: rem divinam faciamus. Sane, domine, ut fortuna volet. Si dixerit, Capies hæreditatem: tamquam ab ipso hæreditatem acceperimus, sic ei gratias agimus. Itaque reliquum est, ut illudant illi nobis. Quid ergo? Citra adpetitionem & averſationem eſt accedendum: quemadmodum viator ex obvio quærit, utra via ſit inſiſtenda; neque cupit, ut dextra potius, quam ſiniſtra, eo quo vult ducat; neque enim harum alterutrâ pergere vult, ſed eâ quæ recta ducat. Sic etiam ad Deum erat accedendum, tamquam ad viæ ducem: quemadmodum oculis utimur, quos non obſecramus, ut tales res potius oſtendant; ſed, quales illi res nobis oſtendunt, tales imagines earum accipimus. Nunc vero trementes augurem manu prehendimus, Deumque invocantes precamur eum: Domine miſerere noſtri!

τρεψόν μοι ἐξελθεῖν. Ἀνδράποδον, ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο οὖν τι ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν; Τί, τὸ ὅσον ἐπί σοὶ, διαφθείρεις τὸν κριτὴν, παράγεις τὸν σύμβουλον; 13 14

ΚΕΦ. η'.

Τίς ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ.

Ὁ Θεὸς ὠφέλιμος. ἀλλὰ καὶ τἀγαθὸν ὠφέλιμον. εἰκὸς οὖν, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ εἶναι καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ. Τίς οὖν οὐσία Θεοῦ; Σάρξ; Μὴ γένοιτο. Ἀγρός; Μὴ γένοιτο. Φήμη; μὴ γένοιτο. Νοῦς, ἐπιστήμη, λόγος ὀρθός; Ναί. Ἐνταῦθα τοίνυν ἁπλῶς ζήτει τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ. ἐπεί τοι μή τι αὐτὴν ἐν φυτῷ 2 3

stri! Fac mihi exeundi potestatem! Mancipium, numquid aliud mavis, quam quod melius? quid vero aliud melius, quam quod Deo visum est? Cur, quantum in te est, judicem corrumpis, & consiliarium seducis?

CAP. VIII.

Quæ sit natura boni.

Deus *(sua natura)* prodest: sed & Bonum prodest: consentaneum est igitur, ubi Dei natura sit, ibi & Boni esse naturam. Quæ est igitur natura Dei? An caro? Absit. Ager? Absit. Fama? Absit. Mens, scientia, recta ratio? Certe. Hîc igitur omnino naturam boni quærito. Etenim anne in planta illud quæris? Non. An in

φυτῷ ζητεῖς; Οὔ. Μή τι ἐν ἀλόγῳ; Οὔ. Ἐν λογικῷ οὖν ζητῶν, τί ἔτι ἀλλαχοῦ ζητεῖς, ἢ ἐν τῇ παραλλαγῇ τῇ πρὸς τὰ ἄλογα; Τὰ φυτὰ οὐδὲ φαντασίαις χρηστικά ἐστι· διὰ τοῦτο οὐ λέγεις ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀγαθόν. δεῖται οὖν τὸ ἀγαθὸν χρήσεως φαντασιῶν. Ἆρα γε μόνης; εἰ γὰρ μόνης, λέγε, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις τὰ ἀγαθὰ εἶναι, καὶ εὐδαιμονίαν καὶ κακοδαιμονίαν. νῦν δ' οὐ λέγεις, καὶ καλῶς ποιεῖς· εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα χρῆσιν φαντασιῶν ἔχει, ἀλλὰ παρακολούθησίν γε τῇ χρήσει τῶν φαντασιῶν οὐκ ἔχει. καὶ εἰκότως. ὑπηρετικὰ γὰρ γέγονεν ἄλλοις, οὐκ αὐτὰ προηγούμενα. Ὁ ὄνος ἐπεὶ γέγονε μή τι προηγουμένως; οὔ· ἀλλ' ὅτι νώτου χρείαν εἴχομεν, βαστάζειν τι δυναμένου, ἀλλά, νὴ Δία, καὶ περιπατοῦντος αὐτῷ χρείαν εἴχομεν· διὰ τοῦτο προσείληφε καὶ τὸ χρῆσθαι φαν-

in bruto? Non. Cum igitur in eo quæras, quod sit rationis particeps; cur adhuc alibi quæris, quam in eo quo animal ratione præditum præstat bruto? Plantæ quia ne visorum quidem usum habent, ea de causa Bonum in eis esse negas. Bonum igitur usum visorum requirit. Num vero hoc duntaxat? Quod si hoc tantum, dic in reliquis etiam animantibus inesse Bona, inesse felicitatem & infelicitatem. Nunc id tu non dicis; & recte facis. Nam ut maxime sint visorum usu prædita; id tamen non habent, ut visorum usum intelligant: & merito: nam ad aliorum ministerium ea destinata sunt, non quæ principatum teneant. Asinus enim num ad principatum natus est? Non: sed, quod tergo nobis opus erat, quod onera ferre posset. Enimvero & id sane nobis fuit opus, ut is ambulare posset: eaque de causa usum etiam

φαντασίαις· ἄλλως γὰρ περιπατεῖν οὐκ ἐδύνατο. καὶ λοιπὸν αὐτῷ που πέπαυται. εἰ δὲ καὶ αὐτός που προσειλήφει παρακολουθεῖν τῇ χρήσει τῶν φαντασιῶν· καὶ ἦλον ὅτι κατὰ λόγον ἐκ ἔτ' ἂν ἡμῖν ὑπετέτακτο, οὐδὲ τὰς χρείας ταύτας παρεῖχεν, ἀλλ' ἦν ἂν ἴσος ἡμῖν καὶ ὅμοιος. 8

Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ ζητεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ὃ μὴ παρόντος, ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλλων θέλεις λέγειν τὸ ἀγαθόν; Τί οὖν; οὐκ ἔστι Θεῶν ἔργα καὶκεῖνα; Ἔστιν, ἀλλ' οὐ προηγούμενα, οὐδὲ μέρη Θεῶν. Σὺ δὲ προηγούμενον εἶ· σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ Θεοῦ· ἔχεις τι ἐν σεαυτῷ μέρος ἐκείνου. Τί οὖν ἀγνοεῖς σου τὴν εὐγένειαν; Τί οὐκ οἶδας, πόθεν ἐλήλυθας; Οὐ θέλεις μεμνῆσθαι ὅταν ἐσθίῃς, τίς ὢν ἐσθίεις, καὶ τίνα τρέφεις; ὅταν συνουσίαν χρῇ, τίς 9 10 11 12

iam viſorum accepit: aliter enim ambulare non potuiſſet. Cæterum hic tandem ceſſatum eſt. Quod ſi illud etiam eſſet ei datum, ut viſorum uſum intelligeret; conſequens ſcilicet foret, ut noſtrum imperium eſſet recuſaturus, neque uſus nobis illos præbiturus, ſed par nobis, noſtrique ſimilis futurus.

Non igitur in eo naturam Boni vis quærere, quo non præſente, nequaquam in cæteris Bonum eſſe poſitum dixeris? Quid igitur? annon & illa Deorum ſunt opera? Sunt; at non præcipua, neque Deorum partes. Tu vero principale quiddam es; tu aliquid es a Deo avulſum; tu habes in te aliquam Dei partem. Cur ergo nobilitatem tuam ignoras? Cur neſcis, unde veneris? Non meminiſſe vis, cum edis, qui ſis qui edas, & quem alas? Cum uxoris con-

τίς ὢν χρῇ; ὅταν ὁμιλίᾳ, ὅταν γυμνάζῃ, ὅταν διαλέγῃ, οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν τρέφεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν περιφέρεις, τάλας, καὶ ἀγνοεῖς. 13 Δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινα ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν; Ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτόν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ, ἀκαθάρτοις μὲν διανοήμασι, ὑπαρραῖς 14 δὲ πράξεσι. Καὶ ἀγάλματος μὲν τοῦ Θεοῦ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσαις τι τούτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς· αὐτοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ παρόντος ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶντος πάντα, καὶ ἐπακούοντος, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητε τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ θεοχόλωτε.

15 Λοιπὸν ἡμεῖς τί φοβούμεθα, ἐκπέμποντες νέον ἐπί τινας πράξεις ἐκ τῆς σχολῆς, μὴ ἄλλως ποιήσῃ τι, μὴ ἄλλως φάγῃ, μὴ ἄλλως συνουσιάσῃ, μὴ ταπεινώσῃ αὐτὸν ῥάκη περιτεθέντα, μὴ ἐπάρῃ κομψὰ

consuetudine uteris, qui fis qui utaris? cum colloqueris, cum exerceris, cum disputas, an nescis te Deum alere? Deum exercere? Deum circumfers, miser; & ignoras. Num me argenteum aliquem dicere putas, aut auratum extrinsecus? In te ipso fers; teque eum inquinare non animadvertis, cum impuris cogitationibus, tum sordidis actionibus. Et simulacro quidem Dei præsente non auderes quidquam eorum facere quæ facis: ipso autem Deo præsente intrinsecus, & omnia tum intuente, tum audiente, non pudet te ista cogitare & facere; ignare naturæ tuæ, & Diis invise!

Proinde quid timemus, cum adolescentem e schola ad res aliquas obeundas ablegamus, ne quid secus faciat, ne intemperanter comedat, ne se libidinibus polluat, ne vel humilem abjectumque eum reddant circumjecti panni, vel animum

κομψαὶ ἱμάτια; Οὗτος οὐκ οἶδεν αὐτοῦ θεόν. οὗτος οὐκ οἶδε, μετὰ τίνος ἀπέρχεται. Ἀλλ' ἀνεχόμεθα λέγοντος αὐτοῦ· Σὲ ἤθελον ἔχειν; Ἐκεῖ τὸν θεὸν οὐκ ἔχεις; ἔτ' ἄλλον τινὰ ζητεῖς, ἐκεῖνον ἔχων; ἢ ἄλλα σοι ἐρεῖ ἐκεῖνος ἢ ταῦτα; Ἀλλ' εἰ μὲν τὸ ἄγαλμα ἦν τὸ Φειδίου, ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ ὁ Ζεὺς, ἐμέμνησο ἂν καὶ σαυτοῦ καὶ τοῦ τεχνίτου· καὶ, εἴ τινα αἴσθησιν εἶχες, ἐπείρα ἂν μηδὲν ἀνάξιον ποιεῖν τοῦ κατασκευάσαντος, μηδὲ σεαυτοῦ, μηδ' ἐν ἀπρεπεῖ σχήματι φαίνεσθαι τοῖς ἐρῶσι. Νῦν δέ σε ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηκε, διὰ τοῦτο ἀμελεῖς οἷόν τινα δείξεις σεαυτόν; Καί τοι ὁ τεχνίτης τῷ τεχνίτῃ ὅμοιος; ἢ τὸ κατασκεύασμα τῷ κατασκευάσματι; Καὶ ποῖον ἔργον τεχνίτου εὐθὺς ἔχει τὰς δυνάμεις ἐν ἑαυτῷ, ἃς ἐμφαίνει διὰ τῆς κατασκευῆς; οὐχὶ λίθος ἐστὶν, ἢ χαλκὸς, ἢ χρυσὸς, ἢ ἐλέφας; καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Φειδίου, ἄπαξ

16 17 18 19 20

mum ejus tumefaciant elegantes veſtes? Hic deum ſuum ignorat: hic neſcit, quo comite abeat. At eum ſerimus dicentem, Te comitem habere vellem? An ibi Deum non habes? an, cum illum habeas, requiris alium? an is alia tibi dicet, quam hæc? At ſi Phidiæ ſtatua eſſes, ſive Minerva, ſive Jupiter; tui opificis meminiſſes, &, ſi quem haberes ſenſum, operam dares, ne quid indignum vel eo qui te fabricâſſet, vel temet ipſo, admitteres, neve indecoro habitu ab iis conſpicereris, qui te ſpectarent. Nunc, quia te Jupiter fecit; idcirco, qualem te demonſtres, non curas? Atqui eſtne artifex artifici ſimilis, aut opificium opificio? Ne longius abeam; cujus artificis opus ejusmodi eſt, ut eas in ſe vires habeat, quas per fabricam demonſtrat? nonne lapis eſt, aut æs, aut aurum, aut ebur? Nam Phidiæ quidem Minervæ, ſemel

ἅπαξ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα, καὶ τὴν Νίκην ἐπ' αὐτῆς δεξαμένη, ἕστηκεν οὕτως ὅλῳ τῷ αἰῶνι. τὰ δὲ τοῦ Θεοῦ, κινούμενα, ἔμπνοα, χρηστικὰ φαντασιῶν, δοκιμαστικά. Τούτου τοῦ δημιουργοῦ κατασκεύασμα ὢν, καταισχύνεις αὐτόν; Τί δ', ὅτι οὐ μόνον σε κατεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνῳ ἐπίστευσε, καὶ παρακατέθετο; Οὐδὲ τούτου μεμνήσῃ, ἀλλὰ καὶ καταισχύνεις τὴν ἐπιτροπήν; Εἰ δέ σοι ὀρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, οὕτως ἂν αὐτοῦ ἠμέλεις; Παραδέδωκέ σοι σεαυτὸν, καὶ λέγει· Οὐκ εἶχον ἄλλον πιστότερόν σου, τοῦτόν μοι φύλασσε τοιοῦτον, οἷος πέφυκεν, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑψηλὸν, ἀκατάπληκτον, ἀπαθῆ, ἀτάραχον. ἔστα σὺ οὐ φυλάσσεις.

Ἀλλ' ἐροῦσι· Πόθεν ἡμῖν οὗτος ὀφρὺν ἐνήνοχε, καὶ σεμνοπρεσωπεῖ; Οὔπω κατ' ἀξίαν. ἔτι γὰρ

mel porrectâ manu, in eamque Victoriâ receptâ, ſic per omne ſtat ævum: Dei autem opera moventur, ſpirant, viſis utuntur, eaque explorant. Hujus opificis cum fabrica ſis, pudore illum adficis? Quid porro, quod te non fecit modo, ſed & tibi uni te credidit, & tuæ fidei commiſit? Ne hoc quidem recordabere; ſed & id ipſum, quod fidei tuæ commiſſum eſt, fœdabis? At vero ſi quem tibi pupillum Deus tradidiſſet, itane eum negligeres? Tradidit tibi temet ipſum, aliumque ſe habuiſſe te fideliorem negat: „Hunc, inquit, mihi „conſerva talem, qualis ſuâ „naturâ eſt, verecundum, „fidelem, ſublimem, im„perterritum, perturbatio„ne tumultuque vacuum.“ Tu vero eum non conſervas!

At dicent: „Unde nobis „iſte ſupercilium hoc adtu„lit, & vultus gravitatem „præ ſe fert?“ Immo vero, nondum uti par eſt. Nondum enim confido eis quæ didici,

γὰρ οὐ θαῤῥῶ οἷς ἔμαθον, καὶ συγκατατέθειμαι· ἔτι τὴν αἰσθένειαν τὴν ἐμαυτοῦ φοβοῦμαι. Ἐπεί 25
τοι ἄφετέ με θαῤῥῆσαι· καὶ τότε ὄψεσθε βλέμμα οἷον δεῖ, καὶ σχῆμα οἷον δεῖ· τότε ὑμῖν δείξω τὸ ἄγαλμα, ὅταν τελειωθῇ, ὅταν στιλπνωθῇ. Τί δοκεῖτε; Ὀφρύν; Μὴ γένοιτο. μὴ γὰρ ὁ 26
Ζεὺς ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ ὀφρὺν ἀνέσπασεν; ἀλλὰ πέπηγεν αὐτοῦ τὸ βλέμμα, οἷον δεῖ εἶναι τοῦ ἐρεῦντος·

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν.

Τοιοῦτον ὑμῖν δείξω ἐμαυτὸν, πιστὸν, αἰδήμονα, 27
γενναῖον, ἀτάραχον. Μή τι οὖν ἀθάνατον, ἀγήρων, μή τι ἄνοσον; ἀλλ' ἀποθνήσκοντα θείως, νοσοῦντα θείως. Ταῦτα ἔχω, ταῦτα δύναμαι· τὰ δ' ἄλλα οὔτε ἔχω, οὔτε δύναμαι. Δείξω 29
ὑμῖν

didici, & quibus adſenſus ſum: adhuc imbecillitatem meam timeo. Etenim ſinite me paululum ſumere animos; tum videbitis vultum qualem decet, & habitum qualem decet: tum vobis oſtendam ſtatuam, cum abſoluta fuerit, cum expolita. Quid putatis? Supercilium eſſe hoc? Abſit. Numquid enim Jupiter Olympius ſupercilium adtollit? *Non;* ſed vultus ejus fixus eſt, ut ejus eſſe decet, qui dicturus ſit:

Non enim promiſſum meum revocabile, neque fallax.

Talem me præbebo vobis; fidelem, verecundum, fortem, perturbatione vacuum. Num ergo immortalem, ſenectutis aut morborum expertem? *Non;* ſed eum, qui divinitus moriatur, qui divinitus ægrotet. Hæc habeo, hæc poſſum; reliqua nec habeo, nec poſſum. Oſtendam vobis nervos philoſophi.

ὑμῖν νεῦρα φιλοσόφου. Ποῖα νεῦρα; Ὄρεξιν ἀναπότευκτον, ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ὁρμὴν καθήκουσαν, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπρόπτωτον. Ταῦτα ὄψεσθε.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ Φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.

Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν, αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγ-
2 γελίαν πληρῶσαι. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Ζῶον, φησὶ, λογικὸν, θνητόν. Εὐθὺς ἐν τῷ λογικῷ, τίνων χωριζόμεθα; Τῶν θηρίων. Καὶ τίνων ἄλλων; Τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὁμοίων.
3 Ὅρα οὖν, μή τι πως ὡς θηρίον ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐπλήρωσας τὴν

Quales nervos? Adpetitionem fruſtrationis expertem; averſationem caſibus non obnoxiam; impetum convenientem; propoſitum induſtrium; adſenſionem non temerariam. Hæc videbitis.

CAP. IX.

Cum hominis officium præſtare non poſſimus, philoſophi munus nos profiteri.

Res non vulgaris eſt, vel hoc ſolum, hominis præſtare officium. Quid enim eſt homo? Animal, inquit, rationis particeps, mortale. Jam ſtatim, rationis uſu, a quibus diſtinguimur? A feris. A quibus præterea? Ab ovibus, & aliis ejus generis. Cave igitur, ne quid forte inſtar feræ facias: alioqui hominem

τὴν ἐπαγγελίαν. ὅρα, μή τι ὡς πρόβατον· εἰ δὲ μή, καὶ οὗτος ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. Τίνα 4
οὖν ποιοῦμεν ὡς πρόβατα; Ὅταν τῆς γαστρὸς
ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν δυ-
σκόλως, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν;
Ἐπὶ τὰ πρόβατα. Τί ἀπωλέσαμεν; Τὸ λογι-
κόν. Ὅταν μαχίμως, καὶ βλαβερῶς, καὶ θυ- 5
μικῶς, καὶ ὠστικῶς· ποῦ ἀπεκλίναμεν; Ἐπὶ τὰ
θηρία. Λοιπὸν, οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰ- 6
σὶν, οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν
ἔστιν εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. Δεῖ πάντων 7
δὲ τούτων ἀπόλλυται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία.
Πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένον; Ὅταν τὴν 8
ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. ὥστε σωτηρία συμπεπλεγ-
μένου ἐστὶ, τὸ ἐξ ἀληθῶν συμπεπλέχθαι. Πότε
διεζευγμένον; Ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ.
Πότε αὐλοὶ, πότε λύρα, πότε ἵππος, πότε

nem amisisti; non præstitisti id quod pollicetur hominis nomen. Tum cave, ne quid instar ovis: alioqui & sic homo perierit. Quæ igitur agimus more ovis? Cum ventris causſa, cum penis, cum temere, cum sordide, cum inconsiderate agimus; quo tunc declinavimus? Ad oves. Quid amisimus? Rationis usum. Cum pugnaciter, noxie, iracunde, impetuose; quo declinavimus? Ad feras. Cæterum alii e nobis magnæ bestiæ sunt, alii bestiolæ malitiosæ & parvæ: de quibus dici possit, Leo me vel devoret! His autem rebus omnibus perit hominis officium. Nam quando conservatur complexum? Cum suum munus exsequitur. Itaque conservatio complexi est, si ex veris sit complexum. Quando disjunctum? Cum munere suo fungitur. Quando tibiæ? quando lyra? quando equus? quando canis? Quid ergo mirum, si homo

9 κύων; Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δ' ἀπόλλυται;
10 Λύζει δ' ἕκαστον καὶ σώζει τὰ καταλληλα ἔργα· τὸν τέκτονα τὰ τεκτονικὰ, τὸν γραμματικὸν τὰ γραμματικά. ἂν δ' ἐθίσῃ γράφειν ἀγραμμάτως, ἀνάγκη καταφθείρεσθαι καὶ ἀπόλλυ-
11 σθαι τὴν τέχνην. Οὕτω τὸν μὲν αἰδήμονα σώζει τὰ αἰδήμονα ἔργα, ἀπολλύει δὲ τὰ ἀναιδῆ· τὸν δὲ πιστὸν τὰ πιστὰ, καὶ τοὺς ἐναντίους ἀπολ-
12 λύει. καὶ τοὺς ἐναντίους πάλιν ἐπαύξει τὰ ἐναντία· τὸν ἀναίσχυντον ἀναισχυντίᾳ, τὸν ἄπιστον ἀπιστίᾳ, τὸν λοίδορον λοιδορίᾳ, τὸν ὀργίλον ὀργῇ, τὸν φιλάργυρον αἷς ἀκαταλλήλοις λήψεις καὶ δόσεις.

13 Διὰ τοῦτο παραγγέλλουσιν οἱ φιλόσοφοι, μὴ ἀρκεῖσθαι μόνῳ τῷ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ μελέτην
14 προσλαμβάνειν, εἶτα ἄσκησιν. Πολλῷ γὰρ χρόνῳ τὰ ἐναντία ποιεῖν εἰθίσμεθα, καὶ τὰς ὑπο-

homo etiam eodem modo & conſervatur, & perit? Augent autem & conſervant unumquemque opera conſentanea; fabrum fabrilia, grammaticum grammatica. Sin adſueveris contra artis rationem ſcribere, neceſſe erit corrumpi & perire artem. Sic hominem verecundum verecunda facta conſervant, impudentia perdunt: fidelia fidelem; perdunt contraria. Contrarios autem viciſſim augent contraria: impudentem impudentia, perfidum perfidia, conviciatorem convicia, iracundum iracundia; avarum eæ rationes, quibus plus accipiat, & minus reddat.

Quamobrem philoſophi monent, non in ſola doctrina adquieſcendum eſſe; ſed & ſtudium & meditationem adjungendam, deinde exercitationem. Longo enim tempore contraria facere conſuevimus; & uſum

ὑπολήψεις τὰς ἐναντίας ταῖς ὀρθαῖς χρηστικὰς
ἔχομεν. ἂν οὖν μὴ καὶ τὰς ὀρθὰς χρηστικὰς
ποιήσωμεν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐξηγηταὶ ἐσόμεθα ἀλ-
λοτρίων δογμάτων. Ἄρτι γὰρ τίς ἡμῶν οὐ δύ- 15
ναται τεχνολογῆσαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; ὅτι
τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀγαθά, τὰ δὲ κακά, τὰ δ'
ἀδιάφορα· ἀγαθὰ μὲν οὖν ἀρεταὶ, καὶ τὰ μετέ-
χοντα τῶν ἀρετῶν· κακὰ δὲ, τὰ ἐναντία·
ἀδιάφορα δὲ, πλοῦτος, ὑγεία, δόξα. Εἶτ', ἂν 16
μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ψόφος μέζων γένηται,
ἢ τῶν παρόντων τις καταγελάσῃ ἡμῶν, ἐξε-
πλάγημεν. Ποῦ ἐστι, φιλόσοφε, ἐκεῖνα ἃ ἔλε- 17
γες; Πόθεν αὐτὰ προφερόμενος ἔλεγες; Ἀπὸ
τῶν χειλῶν αὐτόθεν. Τί οὖν ἀλλότρια βοηθή-
ματα μολύνεις; Τί κυβεύεις περὶ τὰ μέγιστα;
Ἄλλο γάρ ἐστιν, ὡς εἰς ταμιεῖον ἀποθέσθαι 18

uſum contraximus opinionum, quæ rectis contrariæ ſunt. Itaque, niſi operam demus, ut rectarum etiam opinionum uſum habitumque nobis comparemus, nil aliud niſi alienorum decretorum interpretes ſumus futuri. Jam enim quis noſtrûm de rebus bonis & malis erudite diſputare non poteſt? alias eſſe bonas, alias malas, alias indifferentes: ac bonas quidem, virtutes, & ea quæ cum virtutibus conjuncta ſint; malas autem, contrarias; indifferentes, diviſtias, ſanitatem, gloriam. Deinde, ſi, dum nos iſta differimus, ſtrepitus aliquis major excitetur, aut eorum qui adſunt quispiam nos derideat, percellimur. Ubi ſunt iſta, philoſophe, quæ dicebas? Unde iſta proferebas? Nonniſi e labris videlicet. Quid ergo aliena adjumenta contaminas? Quid ludos facis in rebus maximis? Aliud eſt enim, tamquam in penu reponere panes & vinum; aliud eſt comedere. Quod

come-

ἄρτους καὶ οἶνον, ἄλλο ἐστὶ φαγεῖν. τὸ βρωθὲν ἐπέφθη, ἀνεδόθη, νεῦρα ἐγένετο, σάρκες, ὀστέα, αἷμα, εὐχροια, εὔπνοια. τὰ ἀποκείμενα, ὅταν μὲν θελήσῃς, ἐκ προχείρου λαβὼν δεῖξαι δύνασαι· ἀπ' αὐτῶν δέ σοι ὄφελος οὐδὲν, εἰ μὴ μέχρι
19 τοῦ δοκεῖν ὅτι ἔχεις. Τί γὰρ διαφέρει, ταῦτα ἐξηγεῖσθαι, ἢ τὰ τῶν ἑτεροδόξων; Τεχνολόγει νῦν καθίσας τὰ Ἐπικούρου· καὶ τάχα ἐκείνου χρηστικώτερον τεχνολογήσεις. Τί οὖν Στωϊκὸν λέγεις σεαυτόν; Τί ἐξαπατᾷς τοὺς πολλούς;
20 Τί ὑποκρίνῃ Ἰουδαίους, ὢν Ἕλλην; Οὐχ ὁρᾷς, πῶς ἕκαστος λέγεται Ἰουδαῖος; πῶς Σύρος; πῶς Αἰγύπτιος; καὶ ὅταν τινὰ ἐπαμφοτερίζοντα εἰδωμεν, εἰώθαμεν λέγειν, Οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὑποκρίνεται. ὅταν δ' ἀναλάβῃ τὸ πάθος τὸ τοῦ βεβαμμένου καὶ ἐρρωμένου, τότε καὶ
21 ἔστι τῷ ὄντι, καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος. Οὕτω καὶ ἡμεῖς,

comederis, id concoquitur, digeritur, in nervos, carnes, ossa, sanguinem, colorem, spiritum convertitur: quæ autem reposueris, ea quidem, cum volueris, depromere poteris, atque ostendere; inde autem ad te non alia redibit utilitas, nisi ut ea habere videaris. Quid enim interest, sive ista enarres, sive eorum opiniones, qui alia sentiunt? Sede nunc, atque Epicureas opiniones subtiliter edissere: ac fortasse facilius etiam atque commodius, quam ipse, edisseres. Quid ergo Stoicum te nominas? Quid populo fucum facis? Quid personam mentiris Judæorum, cum Græcus sis? Nonne vides, quatenus quisque dicatur Judæus, quatenus Syrus, quatenus Ægyptius? quod si quem videmus in utramque partem inclinantem, dicere solemus, non esse Judæum, sed simulatorem: cum autem adfectum hominis illâ disciplinâ imbuti, sectamque professi adhibuerit; tum

ἡμεῖς, παραβαπτισταὶ, λόγῳ μὲν Ἰουδαῖοι, ἔργῳ δ' ἄλλο τι· ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον, μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Οὕτως 22
οὐδὲ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δυνάμενοι, προσλαμβάνομεν τὴν τοῦ Φιλοσόφου, τηλικοῦτο φορτίον, οἷον εἴ τις δέκα λίτρας ἄρας μὴ δυνάμενος, τὸν τοῦ Αἴαντος λίθον βαστάζειν ἤθελεν.

ΚΕΦ. ι'.

Πῶς ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ καθήκοντα δεῖ εὑρίσκειν.

Σκέψαι, τίς εἶ. τὸ πρῶτον, ἄνθρωπος· τοῦτο δ' ἔστιν, οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτῃ, τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν

tum revera Judæus & eſt, & nominatur. Sic & nos adulterini ſumus, nomine quidem Judæi, re vero ipſa quiddam aliud: animi adfectus cum oratione non congruit; ac multum abeſt, ut iis utamur quæ profitemur, quorumque cognitione efferimur. Sic, cum hominis profeſſionem explere nequeamus, philoſophi etiam perſonam nobis imponimus; tam grave onus, veluti ſi quis, cui vires ad decem libras ferendas non ſuppeterent, Ajacis lapidem tollendum ſibi ſumeret.

CAP. X.

Quo pacto è nominibus Officia ſint reperienda.

Conſidera qui ſis: primum Homo, hoc eſt, is qui nihil habeat præſtantius voluntate, cætera vero omnia huic ſubjecta, cum ipſa nemini vel ſerviat vel pareat.

2 δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τίνων κεχώρισαι κατὰ λόγον. κεχώρισαι θηρίων,
3 κεχώρισαι προβάτων. Ἐπὶ τούτοις, πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτοῦ· οὐχ ἓν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρακολουθητικὸς γὰρ εἶ τῇ θείᾳ διοικήσει, καὶ τῶν ἐξῆς ἐπιλογιστικός. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου;
4 Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλεύεσθαι ὡς ἀπόλυτον· ἀλλ' ὥσπερ ἂν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ ποὺς λογισμὸν εἶχον, καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὥρμησαν, ἢ ὡρέχθησαν, ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον.
5 Διὰ τοῦτο καλῶς λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι εἰ προήδει ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὰ ἐσόμενα, συνήργει ἂν καὶ τῷ νοσεῖν, καὶ τῷ ἀποθνήσκειν, καὶ τῷ πηροῦσθαι· αἰσθανόμενός γε, ὅτι ἀπὸ τῆς τῶν

reat. Proinde conſiderato, a quibus ratione ſepareris. Separaris a ferís, ſepararis ab ovibus. Præterea civis es mundi, & pars ejus: non ex earum numero partium, quæ miniſterio, ſed quæ imperio ſunt deſtinatæ: divinam enim adminiſtrationem intelligendi, ordinemque rerum conſiderandi facultatem habes. Quæ igitur eſt civis profeſſio? Ne quid privatim utile ducat; de nulla re, tamquam a communi ſocietate ſeparatus, deliberet; ſed ita, quemadmodum manus aut pes, ſi ratione uterentur, & naturæ conſtitutionem intelligerent, numquam moverentur aliter, nec appeterent quidquam, niſi ratione habita totius. Quamobrem recte dicunt philoſophi, ſi præſciret vir bonus rerum futurarum eventum, ultro eum ad ægrotationem, ad mortem, ad mutilationes, operam ſuam collaturum; quippe qui intellexiſſet, a conſtitutione univerſitatis hæc ſibi eſſe adtri-

τῶν ὅλων διατάξεως τοῦτο ἀπονέμεται, κυριώτερον δὲ τὸ ὅλον τοῦ μέρους, καὶ ἡ πόλις τοῦ πολίτου. Νῦν δ' ὅτι οὐ προγινώσκομεν, καθήκει 6
τῶν πρὸς ἐκλογὴν εὐφυεστέρων ἔχεσθαι· ὅτι καὶ πρὸς τοῦτο γεγόναμεν.

Μετὰ τοῦτο μέμνησο, ὅτι υἱὸς εἶ. Τίς τού- 7
του τοῦ προσώπου ἐπαγγελία; πάντα τὰ αὐτοῦ ἡγεῖσθαι τοῦ πατρὸς, πάντα ὑπακούειν, μηδέποτε ψέξαι πρός τινα, μηδὲ βλαβερόν τι αὐτῷ εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι, ἐξίστασθαι ἐν πᾶσι καὶ παραχωρεῖν, συνεργοῦντα κατὰ δύναμιν. Μετὰ 8
τοῦτο ἴσθι, ὅτι καὶ ἀδελφὸς εἶ. καὶ πρὸς τοῦτο δὲ τὸ πρόσωπον ὀφείλεται παραχώρησις, εὐπείθεια, εὐφημία, μηδέποτ' ἀντιποιήσασθαί τινος πρὸς αὐτὸν τῶν ἀπροαιρέτων, ἀλλ' ἡδέως ἐκεῖνα προΐεσθαι, ἵν' ἐν τοῖς προαιρετικοῖς πλέον ἔχῃς.

adtributa; esse autem totum potius parte, & civitatem cive. Nunc, cum non præsciamus quid futurum sit, ea amplecti convenit, quæ sunt ad eligendum natura aptiora; nam ad hoc etiam nati sumus.

Deinde memento, Filium te esse. Quænam hujus personæ est professio? Omnia sua, patris esse ducere; omnibus in rebus dicto ei esse audientem; numquam eum apud quemquam vituperare; neque vel dicere vel facere quidquam, quod ei incommodet; cedere etiam illi in omnibus, & primas dare; pro virili eum adjuvare. Post hæc memento, te etiam Fratrem esse: & pro hac quoque persona deberi cessionem, obsequium, collaudationem; numquam quidquam tibi vindicandum earum rerum quæ sunt extra hominis potestatem positæ, sed ea libenter missa facienda, ut in his meliori sis conditione quæ tui sunt arbitrii.

Vide

9 Ὅρα γὰρ, οἷόν ἐστιν ἀντὶ θρίδακος, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ καθέδρας, αὐτὸν εὐγνωμοσύνην κτήσα-
10 σθαι· ὅση ἡ πλεονεξία; Μετὰ ταῦτα εἰ βουλευτὴς πόλεώς τινος εἶ, ὅτι βουλευτής· εἰ νέος, ὅτι νέος· εἰ πρεσβύτης, ὅτι πρεσβύτης· εἰ πατὴρ,
11 ὅτι πατήρ. Ἀεὶ γὰρ ἕκαστον τῶν τοιούτων ὀνομάτων εἰς ἐπιλογισμὸν ἐρχόμενον, ὑπογράφει τὰ οἰ-
12 κεῖα ἔργα. Ἐὰν δ' ἀπελθὼν ψέγῃς σου τὸν ἀδελφὸν, λέγω σοι, Ἐπελάθου τίς εἶ, καὶ τί σοι ὄνομα.
13 Εἶτα εἰ μὲν, χαλκεὺς ὤν, ἐχρῶ τῇ σφύρᾳ ἄλλως, ἐπιλελησμένος ἂν ἦς τοῦ χαλκέως· εἰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπελάθου, καὶ ἀντὶ ἀδελφοῦ ἐχθρὸς ἐγένου, οὐδὲν ἀντ' οὐδενὸς ἠλλάχθαι φανῇς ἐπ' αὐ-
14 τῷ; Εἰ δ' ἀντὶ ἀνθρώπου, ἡμέρου ζώου, καὶ κοινωνικοῦ, θηρίον γέγονας βλαβερὸν, ἐπίβουλον, δηκτικὸν, οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀλλὰ δεῖ σε κέρμα ἀπολέσαι, ἵνα ζημιωθῇς; ἄλλου δ' οὐδενὸς ἀπώ-

Vide enim, cujusmodi ſit, verbi cauſſa, ſi pro lactuca, aut pro ſella, *qua fratri cedis*, tu tibi adquiris animi æquitatem: quantum id eſt lucrum! Deinde ſi civitatis alicujus Senator es, te ſenatorem eſſe memento: ſi adoleſcens, adoleſcentem: ſi ſenex, ſenem: ſi pater, patrem. Semper enim quodque horum nominum, in computationem veniens, conſentaneum quoddam agendi genus præſcribit. Sin digreſſus, fratrem tuum vituperaveris; dicam, oblitum te eſſe qui ſis, & quod tibi ſit nomen. Quod ſi faber ferrarius eſſes, ac malleo perperam utereris, fabri ferrarii eſſes oblitus. At ſi fratris perſonam oblitus es, & fratris loco factus es hoſtis; putasne, te ea re nihil nihilo permutaſſe? Quod ſi pro homine, miti animali & ſociabili, fera factus es pernicioſa, inſidiatrix, mordax; nihilne amiſiſti? Enimvero pecuniola

ἀπώλεσε ζημιοῖ τὸν ἄνθρωπον; Εἰ γραμματικὴν μὲν ἧς ἀπεβαλὼν, ἢ μουσικὴν, ζημίαν ἡγοῦ τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς· εἰ δ' αἰδῶ καὶ καταστολὴν καὶ ἡμερότητα ἀποβαλεῖς, οὐδὲν ἡγῇ τὸ πρᾶγμα; Καί τοι ἐκεῖνα μὲν παρ' ἔξωθέν τινα καὶ ἀπροαίρετον αἰτίαν ἀπόλλυται, ταῦτα δὲ παρ' ἡμᾶς· καὶ ἐκεῖνα μὲν οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀπολλύειν αἰσχρόν ἐστι, ταῦτα δὲ καὶ μὴ ἔχειν καὶ ἀπολλύειν αἰσχρόν ἐστι, καὶ ἐπονείδιστον, καὶ ἀτύχημα. Τί ἀπολλύει ὁ τὰ τοῦ κιναίδου πάσχων; Τὸν ἄνδρα. Ὁ δὲ διατιθείς; Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, καὶ αὐτὸς δ' οὐδὲν ἧττον τὸν ἄνδρα. Τί ἀπολλύει ὁ μοιχεύων; Τὸν αἰδήμονα, τὸν ἐγκρατῆ, τὸν κόσμιον, τὸν πολίτην, τὸν γείτονα. Τί ἀπολλύει ὁ ὀργιζόμενος; Ἄλλο τι. Ὁ φοβούμενος; Ἄλλο τι. Οὐδεὶς δίχα ἀπωλείας καὶ ζημίας κακός ἐστι. Λοιπὸν εἰ τὴν ζημίαν ζητεῖς ἐν

niola eſt amittenda, ut jacturam facias; nullius vero alterius rei amiſſio damnum adfert homini? Quod ſi grammaticam artem amiſiſſes, aut muſicam; in damno eam jacturam deputares: at, ſi verecundiam, ſi modeſtiam, ſi manſuetudinem amiſeris, eamne rem nihil eſſe putas? Verum illa quidem externa quapiam de cauſſa & non voluntariâ pereunt; hæc autem, noſtrâ culpâ: illa nec habere, nec amittere, turpe eſt; hæc & non habere, & perdere, turpe eſt, & probroſum & calamitoſum. Quid amittit is, qui cinædi flagitia patitur? Virum. Quid qui iſta patrat? Cum alia ſane multa, tum nihilominus & ipſe virum. Quid perdit adulter? Verecundum, continentem, modeſtum, civem, vicinum. Quid perdit iratus? Aliquid aliud. Quid is qui timet? Aliquid aliud. Nemo ſine jactura & damno malus eſt. Quod ſi vero jacturam in pecuniola *ſola* quæris, omnes hi noxæ

ſunt

ἐν κέρματι, πάντες οὗτοι ἀβλαβεῖς, ἀζήμιοι, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ὠφελούμενοι καὶ κερδαίνοντες, ὅταν διά τινος τούτων τῶν ἔργων κέρμα αὐτοῖς προσγένηται. Ὅρα δ', εἰ ἐπὶ κερμάτιον πάντα ἀνάγεις, ὅτι οὐδ' ὁ τὴν ῥῖνά σοι ἀπολλύων ἐστὶ βεβλαμμένος. Ναί· φησί, κεκολόβωται γὰρ τὸ σῶμα. Ἄγε· ὁ δὲ τὴν ὀσφρασίαν αὐτὴν ἀπολωλεκὼς, οὐδὲν ἀπολλύει; Ψυχῆς οὖν δύναμις οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἣν ὁ μὲν κτησάμενος ὠφελεῖται, ὁ δ' ἀποβαλὼν ζημιοῦται; Ποίαν καὶ λέγεις; Οὐδὲν ἔχομεν αἰδήμον φύσει; Ἔχομεν. Ὁ τοῦτο ἀπολλύων, οὐ ζημιοῦται; οὐδενὸς στερίσκεται; οὐδὲν ἀποβάλλει τῶν πρὸς αὐτόν; Οὐκ ἔχομεν φύσει τι πιστόν; φύσει στερκτικόν; φύσει ὠφελητικόν; φύσει ἀλλήλων ἀνεκτικόν; ὅστις οὖν εἰς ταῦτα περιορᾷ

sunt expertes, nullum fecere damnum; ac fieri potest, ut fructum etiam & lucrum capiant, cum ex horum facinorum aliquo pecunia eis accesserit. Vide vero, si ad pecuniam omnia refers, ne tibi dicendum sit, ne eum quidem, qui nasum amittit, pati damnum. Immo vero, inquit, corpore est mutilato. Age igitur, qui olfactum solum amisit, nihilne perdit? Animi ergo vis nulla est, quâ & partâ juvetur aliquis, & amissâ lædatur? Quam tandem ais? Nihilne habemus naturâ verecundum? Habemus. Id qui amittit, non jacturam facit? non privatur aliquâ re? non amittit aliquid suarum rerum? Nonne habemus naturâ fidele aliquid? nonne caritatem aliquam naturâ nobis insitam? nonne juvandi propensionem naturalem? non alius alium tolerandi naturalem facultatem? Quisquis igitur in horum aliquo se damno adfici patitur, isne indemnis

ριορᾷ ζημιούμενον ἑαυτὸν, οὗτος ἧ ἀβλαβὴς καὶ ἀζήμιος;

Τί οὖν; μὴ βλάψω τὸν βλάψαντα; Πρῶ- 24
τον μὲν ἰδοὺ, τί ἐστι βλάβη· καὶ μνήσθητι ὧν ἤκουσας παρὰ τῶν φιλοσόφων. Εἰ γὰρ τὸ ἀγα- 25
θὸν ἐν προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν ὡσαύτως ἐν προαιρέσει, βλέπε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν ὃ λέγεις· Τί οὖν, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, πρὸς 26
ἐμέ τι ἄδικον ποιήσας, μὴ βλάψω ἐγὼ ἐμαυτὸν, πρὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Τί οὖν οὐ 27
τοιοῦτόν τι φανταζόμεθα; Ἀλλ', ὅπου τι σω-
ματικὸν ἐλάττωμα εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅπου δ' εἰς προαίρεσιν, οὐδεμία βλάβη; οὔτε 28
γὰρ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖ ὁ ἐξαπατηθεὶς ἢ ὁ ἀδι-
κήσας, οὔτε τὸν ὀφθαλμὸν, οὔτε τὸ ἰσχίον· οὔ-
τε τὸν ἀγρὸν ἀπολλύει. ἡμεῖς δ' ἄλλο οὐδὲν 29
ἐθέλομεν, ἢ ταῦτα· τὴν προαίρεσιν δὲ πότερον αἰδή-

demnis & jacturæ expers fuerit?

Quid ergo? non ei noceam qui mihi nocuit? Primum vide, quid sit noxa: & eorum, quæ a philosophis audivisti, memento. Nam si bonum positum est in voluntate, & malum item in voluntate; vide, ne hujusmodi sit id quod dicis: Cur, si ille ipsi sibi nocuit, injuriâ mihi factâ, ego ipse mihi non noceam, injuriâ aliquâ ei relatâ? Cur ergo non tale quiddam menti nostræ obversatur? At, ubi corpori aliquid aut rei familiari decesserit, illic damnum est: ubi autem voluntati, nullumne ibi damnum? Nempe caput ei non dolet qui deceptus est, aut qui injuriam intulit, neque oculus, neque coxa; neque agrum is amittit: nos vero nihil volumus nisi hæc; voluntatem autem utrum verecundam & fidelem

ἀιδήμονας καὶ πιστὴν ἕξομεν, ἢ ἀναίσχυντον καὶ ἄπιστον, οὐδ' ἐγῶ διαφερόμεθα, πλὴν μόνον
30 ἐν τῇ σχολῇ μέχρι τῶν λογαρίων. Τοιγαροῦν μέχρι τῶν λογαρίων προκόπτομεν· ἔξω δ' αὐτῶν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον.

ΚΕΦ. ια'.

Τίς ἀρχὴ Φιλοσοφίας.

Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὡς δεῖ καὶ κατὰ τὴν θύραν ἁπτομένοις αὐτῆς, συναίσθησις τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας περὶ τὰ
2 ἀναγκαῖα. Ὀρθογωνίου μὲν γὰρ τριγώνου, ἢ διέσεως, ἢ ἡμιτονίου, οὐδεμίαν φύσει ἔννοιαν ἤκομεν ἔχοντες, ἀλλ' ἔκ τινος τεχνικῆς παραλήψεως διδασκόμεθα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὴ
3 εἰδότες αὐτὰ, οὐδ' οἴονται εἰδέναι. Ἀγαθοῦ δὲ καὶ

lem habituri ſimus, an impudentem, & perfidam, ne minimum quidem noſtra intereſt, niſi quod ad diſputatiunculas adtinet, quæ in ſchola his de rebus inſtituuntur. Quocirca usque ad diſputatiunculas proficimus, ultra eas vero ne minimum quidem.

CAP. XI.

Quod ſit Philoſophiæ initium.

Philoſophiæ initium, apud eos quidem, qui ut decet & per januam ad eam ingrediuntur, conſcientia eſt imbecillitatis noſtræ atque infirmitatis in rebus neceſſariis. Nam trianguli quidem rectanguli, aut dieſeos, aut ſemitonii, nullam naturâ inſitam habemus notionem, ſed cuncta, quæ ſunt hujusmodi, artificioſâ quâdam traditione addiſcimus: eaque de cauſſa, qui illa ignorant, non opinantur ſe ea cognita habere.

καὶ κακοῦ, καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ, καὶ πρέποντος καὶ ἀπρεποῦς, καὶ εὐδαιμονίας καὶ δυστυχίας, καὶ προσήκοντος καὶ ἀποβάλλοντος, καὶ ὅ τι δεῖ ποιῆσαι, καὶ ὅ τι οὐ δεῖ ποιῆσαι, τίς οὐκ ἔχων ἔμφυτον ἔννοιαν ἐλήλυθε. Διὰ τοῦτο πάντες χρώμεθα τοῖς ὀνόμασι, καὶ ἐφαρμόζειν πειρώμεθα τὰς προλήψεις ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Καλῶς ἐποίησε, δέοντος, οὐ δέοντος, ἠτύχησεν, εὐτύχησεν, ἄδικός ἐστι, δίκαιός ἐστι· τίς ἡμῶν φείδεται τούτων τῶν ὀνομάτων; τίς ἡμῶν ἀναβάλλεται τὴν χρῆσιν αὐτῶν μέχρι μάθῃ, καθάπερ τῶν περὶ τὰς γραμμὰς ἢ τοὺς φθόγγους οἱ οὐκ εἰδότες; Τούτου δ' αἴτιον, τὸ ἥκειν ἤδη τινὰ ὑπὸ τῆς φύσεως κατὰ τὸν τόπον ὥσπερ δεδιδαγμένους· ἀφ' ὧν ὁρμώμενοι καὶ τὴν ὄψιν προσειλήφαμεν. Διὰ τί γάρ, φησὶν, οὐκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν

bere. Boni autem & mali, honesti & turpis, decori & indecori, felicitatis & calamitatis, officii, & quid sit contra officium, quid sit agendum, quid non sit agendum, quis non harum rerum notitiam aliquam natura insitam secum adtulit? Quamobrem omnes vocabulis istis utimur, atque illas animi anticipationes rebus singularibus adcommodare conamur. „Bene fecit, ex officio, contra officium; prosperâ, adversâ „fortunâ est usus; injustus „est, justus est:“ quis nostrûm his vocabulis abstinet? quis nostrûm usum illorum eo usque differt, dum didicerit, quemadmodum vocabulis geometricis & musicis abstinent qui istas artes ignorant. Hujus nempe rei causa est, quod nonnulla ad istum locum pertinentia jam velut a natura edocti in vitam intramus; a quibus initiis profecti, opinationem etiam adjunximus, quasi omnia percepta haberemus. Cur enim, inquit, ignorem

ego

καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ; Ἔχεις. Οὐκ ἐφαρμόζω τοῖς ἐπὶ μέρους; Ἐφαρ-
8 μόζεις. Οὐ καλῶς ἔν ἐφαρμόζω; Ἐνταῦθά ἐστι τὸ ζήτημα πᾶν, καὶ οὐησις ἐνταῦθα προσγίνεται. ἀφ' ὁμολογουμένων γὰρ ἑρμώμενοι τούτων, ἐπὶ τὸ ἀμφισβητούμενον προάγουσιν ὑπὸ τῆς
9 ἀκαταλλήλου ἐφαρμογῆς. ὡς εἴ γε καὶ τοῦτο ἔτι πρὸς ἐκείνοις ἐπέκτηντο, τί ἐκώλυεν αὐτὰς εἶ-
10 ναι τελείους; Νῦν δ' ἐπεὶ δοκεῖς, ὅτι καὶ καταλλήλως ἐφαρμόζεις τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους, εἰπέ μοι, πόθεν τοῦτο λαμβάνεις; Ὅτι δοκεῖ μοι. Τοῦτο ἔν τινι ἀ δοκεῖ, καὶ οἴεται καὶ αὐτὸς ἐφαρμόζειν καλῶς· ἢ οὐκ οἴεται; Οἴεται.
11 Δύνασθε ἔν, περὶ ὧν τὰ μαχόμενα δοξάζετε, ἀμφότεροι καταλλήλως ἐφαρμόζειν τὰς προλή-
12 ψεις; Οὐ δυνάμεθα. Ἔχεις οὖν δεῖξαί τι ἡμῖν πρὸς τὸ αὐτὰς ἐφαρμόζειν ἄμεινον, ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν

ego honeſtum & turpe? Nonne notionem ejus menti impreſſam habeo? Habes. Nonne rebus ſingulis eam adcommodo? Adcommodas. Non ergo recte adcommodo? In hoc omnis vertitur quæſtio, atque opinio ſcientiæ hîc accedit. Nam a rebus hisce confeſſis initio ſumto, ad id, quod in controverſia eſt poſitum, progrediuntur ob ineptam adcommodationem. Nam ſi hac quoque facultate præditi eſſent, quid obſtaret quo minus perfecti eſſent? Nunc quia putas, te anticipationes illas convenienter etiam adcommodare rebus ſingulis; dic mihi, unde illud ſumis? Ex eo, quod mihi ſic videtur. At iſtud ipſum alteri non videtur, & ipſe pariter ſe recte adcommodare putat: annon putat? Putat. Poteſtis ergo, quibus in rebus pugnantes habetis opiniones, iis anticipationes uterque convenienter adcommodare? Non poſſumus. Potesne igitur aliquid nobis oſtendere melius ad eas adcom-

δοκεῖν σοι; Ὁ δὲ μαινόμενος ἄλλα τινὰ ποιεῖ ἢ τὰ δοκοῦντά οἱ καλά; Καὶ κείνῳ οὖν ἀρκεῖ τοῦτο τὸ κριτήριον; Οὐκ ἀρκεῖ. Ἐλθὲ οὖν ἐπί τι αἰνοτέρω τοῦ δοκεῖν. Τί τοῦτό ἐστιν;

Ἰδ' ἀρχὴ φιλοσοφίας, αἴσθησις μάχης τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ζήτησις τοῦ παρ' ὃ γίνεται ἡ μάχη, καὶ κατάγνωσις καὶ ἀπιστία πρὸς τὸ ψιλῶς δοκοῦν· ἔρευνα δέ τις περὶ τὸ δοκοῦν, εἰ ὀρθῶς δοκεῖ· καὶ εὕρεσις κανόνος τινὸς, οἷον ἐπὶ βαρῶν τὸν ζυγὸν εὕρομεν, οἷον ἐπὶ εὐθέων καὶ στρεβλῶν τὴν στάθμην. Τουτ' ἔστιν ἀρχὴ Φιλοσοφίας. Πάντα καλῶς ἔχειν τὰ δοκοῦντα ἅπασι; 14
Καὶ πῶς δυνατὸν τὰ μαχόμενα καλῶς ἔχειν;
Οὐκοῦν οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα. Τί 15
μᾶλλον, ἢ τὰ Σύροις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ Αἰγυπτίοις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ ἐμοὶ φαινόμενα, ἢ τὰ τῷ δεινῷ;

adcommodandas, præterquam quod tibi ita videatur? Inſanus vero alia-ne facit, quam quæ ei recta videntur? Num ergo illa judicii regula ſatis ei eſt? Non ſatis eſt. Veni igitur, ad aliquid, quod ſuperius *certiusque* ſit opinione. Quid iſtud eſt?

Ecce Philoſophiæ initium: animadverſio pugnæ hominum inter ipſos, & inquiſitio cauſſarum pugnæ illius, & condemnatio ac repudiatio nudæ opinionis; atque etiam inveſtigatio quædam de opinione, utrum ea recta ſit; ac regulæ alicujus inventio, quemadmodum ad pondera ſtateram invenimus, ad recta & flexuoſa amuſſim. Hoc eſt Philoſophiæ initium. Omnia recta eſſent, quæ cuique videantur? At fieri quî poteſt, repugnantia recta ut ſint? Ergo non omnia, ſed ea quæ nobis probantur. Quî magis, quam quæ Syris? quî magis, quam quæ Ægyptiis? quî magis quæ mihi,

δεῖνι; Οὐδὲν μᾶλλον. Οὐκ ἄρα ἀρκεῖ τὸ δοκεῖν ἑκάστῳ, πρὸς τὸ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βαρῶν, ἢ μέτρων, ψιλῇ τῇ ἐμφάσει ἀρκούμεθα, ἀλλὰ καὶ
16 νόα τινὰ ἐφ' ἑκάστου εὑρομεν. Ἐνταῦθ' οὖν οὐδεὶς κανὼν ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν; καὶ πῶς οἷόν τε, ἀτέκμαρτα εἶναι καὶ ἀνεύρετα τὰ ἀναγκαιότατα
17 ἐν ἀνθρώποις; Ἔστιν οὖν. Καὶ διατὶ οὐ ζητοῦμεν αὐτὸν, καὶ ἀνευρίσκομεν, καὶ ἀνευρόντες λοιπὸν ἀπαραβάτως χρώμεθα, δίχα αὐτοῦ μηδὲ τὸν
18 δάκτυλον ἐκτείνοντες; Τοῦτο γάρ, οἶμαι, ἐστὶν, ὃ εὑρεθὲν ἀπαλλάσσει μανίας τοὺς μόνῳ τῷ δοκεῖν μέτρῳ παραχρωμένους· ἵνα λοιπὸν, ἀπό τινων γνωρίμων καὶ διευκρινημένων ὁρμώμενοι, χρώμεθα ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρους διηρθρωμέναις ταῖς προλήψεσι.

19 Τίς ὑποπέπτωκεν οὐσία, περὶ ἧς ζητοῦμεν; Ἡδονή. Ὕπαγε αὐτὴν τῷ κανόνι, βάλε εἰς τὸν ζυγόν.

quam quæ cuivis alteri? Nihilo magis. Non ergo, ut ſit res, ſufficit cujusque opinio: neque enim vel in ponderibus, vel in menſuris, ſola ſpecie contenti ſumus; ſed regulam quamdam ad ſingula invenimus. Hîc ergo nulla regula eſt opinione ſuperior? Fieri vero quî poteſt, ut neque notas ullas habeant, nec inveniri poſſint, ea quæ ſunt inter homines maxime neceſſaria? Eſt igitur aliqua regula. Cur autem non eam quærimus atque invenimus, eâque inventâ deinceps citra errorem utimur, adeo ut citra eam ne digitum quidem porrigamus? Hoc enim, ut arbitror, illud eſt, quo invento, poſſint inſania liberari, qui una hac opinionis menſura abutuntur: ut deinceps, a cognitis quibusdam & clare explicatis principiis proficiſcentes, diſtinctis utamur notionibus, ubi de rebus ſingularibus agitur.

Quænam res ſeſe obtulit, de qua quærimus? Voluptas.

ζυγόν. Τὸ ἀγαθὸν δεῖ εἶναι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ θαρ- 20
ρεῖν ἄξιον; Ναί. Καὶ ᾧ πεποιθέναι; Δεῖ. Ἀβε-
βαίῳ τινὶ θαρρεῖν ἄξιον; Οὔ. Μή τι οὖν βέβαιον
ἡ ἡδονή; Οὔ. Ἄρον οὖν, καὶ βάλε ἔξω ἐκ τοῦ 21
ζυγοῦ, καὶ ἀπέλασον τῆς χώρας τῶν ἀγαθῶν
μακράν. Εἰ δ' οὐκ ἐξυβλεπτεῖς, καὶ ἕν σοι ζυγὸν 22
οὐκ ἀρκεῖ, φέρε ἄλλο. Ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; Ναί. Ἐφ' ἡδονῇ οὖν παρούσῃ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; βλέπε μὴ εἴπῃς ὅτι ἄξιον· εἰ δὲ μή, 23
οὐκέτι σε οὐδὲ τοῦ ζυγοῦ ἄξιον ἡγήσομαι. Οὕτω
κρίνεται τὰ πράγματα καὶ ἵσταται, τῶν κανόνων
ἡτοιμασμένων. Καὶ τὸ φιλοσοφεῖν τοῦτό ἐστιν, 24
ἐπισκέπτεσθαι καὶ βεβαιοῦν τοὺς κανόνας. τὸ δὲ 25
ἤδη χρῆσθαι τοῖς ἐγνωσμένοις, τοῦτο τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ ἔργον ἐστίν.

P 2 ΚΕΦ.

tas. Subjice eam regulæ; conjice in trutinam. Bonum ejusmodi esse oportet, cui confidere æquum sit? Ita. Et quo fretum esse? Omnino. At instabili cuipiam confidere æquum est? Non. Numquid ergo voluptas stabile est? Non. Tollito igitur eam, & ejicito e trutina, & longe a regione bonorum relegato. Quod si vero oculos non satis acutos habes, atque una tibi trutina non sufficit, adhibe aliam. Re bona estne operæ pretium efferri? Est. Est ergo operæ pretium ob voluptatem præsentem efferri? cave dicas, esse operæ pretium: alioquin te jam ne trutina quidem dignum judicabo. Sic res discernuntur & ponderantur, cum in promtu sunt regulæ. Ac philosophari istud est, considerare & confirmare regulas. Jam nunc vero iis uti quæ cognita sunt, id viri sapientis & boni munus est.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τοῦ διαλέγεσθαι.

1 Ἃ μὲν δεῖ μαθόντα εἰδέναι χρῆσθαι λόγῳ, ἠκρίβωται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων· περὶ δὲ τὴν χρῆσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν, τελέως ἀγύμναστοι ἐσμέν. 2 Δὸς γοῦν ᾧ θέλεις ἡμῶν, ἰδιώτην τινά, τὸν προσδιαλεγόμενον, καὶ οὐχ εὑρίσκει χρήσασθαι αὐτῷ· ἀλλὰ μικρὰ κινήσας τὸν ἄνθρωπον, ἂν παρὰ μέλος ἅπαντᾷ ἐκεῖνος, οὐκέτι δύναται μεταχειρίσασθαι· ἀλλ' ἢ λοιδορεῖ λοιπὸν, ἢ καταγελᾷ, καὶ λέγει, Ἰδιώτης ἐστὶν, οὐκ ἔστιν 3 αὐτῷ χρήσασθαι. Ὁ δ' ὁδηγὸς, ὅταν λαίβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν δέουσαν· οὐχὶ καταγελάσας ἢ λοιδορησάμενος ἀπ- 4 ῆλθε. Καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν οὐ μὴ δεικνύῃς, μὴ

CAP. XII.

De Differendi arte.

Quæ didiciſſe oportet, ut artem differendi teneamus, ea ſubtiliter a noſtris ſunt explicata: in uſu autem eorum convenienti, omnino ſumus inexercitati. Da cuivis noſtrûm hominem ineruditum, qui contra diſputet; & non inveniet quo pacto eo utatur: ſed, cum hominem paululum excitârit, ſi inconcinne ille reſpondeat, non amplius eum tractare poterit, ſed jam aut conviciis inceſſet, aut deridebit, ac dicet: Illiteratus eſt, atque intractabilis. At viæ dux, ſi quem reperit errantem, eum in viam reducit; non deriſo illo, & conviciis onerato, abit. Sic tu quoque ſi monſtraris ei veritatem, videbis eum ſequi.

Quoad

μὴ ἐκείνου καταγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰσθάνου τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ.

Πῶς οὖν ἐποίει Σωκράτης; Αὐτὸν ἠνάγκαζε 5
τὸν προσδιαλεγόμενον αὐτῷ μαρτυρεῖν, ἄλλου
δ' οὐδενὸς ἐδεῖτο μάρτυρος. Τοιγαροῦν ἐξῆν αὐ-
τῷ λέγειν, ὅτι, Τοὺς μὲν ἄλλους ἐῶ χαίρειν,
ἀεὶ δὲ τῷ ἀντιλέγοντι ἀρκοῦμαι μάρτυρι· καὶ
τοὺς μὲν ἄλλους οὐκ ἐπιψηφίζω, τὸν δὲ προσ-
διαλεγόμενον μόνον. Οὕτω γὰρ ἐναργῆ ἐτίθει 6
τὰ ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν, ὥστε πάνθ' ὑντιναοῦν, συν-
αισθανόμενον τῆς μάχης, ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῆς.
Ἀρά γε ὁ φθονῶν χαίρει; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλ- 7
λον λυπεῖται. Ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐκίνησε τὸν
πλησίον. Τί δ'; ἐπὶ κακοῖς δοκεῖ σοι εἶναι λύπη,
ὁ φθόνος; Καὶ τίς φθόνος ἐστὶ κακῶν; Οὐκ- 8
οὖν ἐκεῖνον ἐποίησεν εἰπεῖν, ὅτι λύπη ἐστὶν ἐπ'
ἀγαθοῖς ὁ φθόνος. Τί δὲ; φθονοίη ἄν τις τοῖς

Quoad vero non demonſtraveris, noli deridere illum, ſed imbecillitatem potius agnoſce tuam.

Quomodo ergo faciebat Socrates? Ipſum adverſarium cogebat teſtimonium ſibi perhibere, neque ullum alium admittebat teſtem. Proinde dicere ei licebat: „Equidem alios „valere jubeo, ſemper ad„verſario teſte contentus; „& alios non rogo ſententiam, ſed eum unum quî„cum diſputo.“ Nam ea quæ ex anticipationibus concluduntur, ita in illuſtri ponebat loco, ut quilibet, animadverſâ repugnantiâ, ab eâ recederet. Qui invidus eſt, anne gaudet? Nullo modo: quin potius mœret. (A parte oppoſita commovit alterum.) Quid ergo? invidia videtur ne tibi dolor ob mala quædam? Et quæ malarum rerum eſt invidia? Itaque fecit, ut ille diceret, invidiam eſſe dolorem de rebus bonis.

Quid

9 οὐδὲν πρὸς αὐτόν; Οὐδαμῶς. Καὶ οὕτως ἐκπε-
πληρωκὼς τὴν ἔννοιαν, καὶ διηρθρωκὼς, ἀπηλλάσ-
σετο, οὐ λέγων, Ὅτι ὁρισαί μοι τὸν φθόνον·
εἶτα ὁρισαμένου, Κακῶς ὁρίσω· οὐ γὰρ ἐνται-
10 πολουθεῖ τῷ κεφαλαιώδει τὰ ὁρικὰ ῥήματα τεχ-
νικὰ, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἰδιώταις φορτικὰ καὶ
δυσπαρακολούθητα, ὧν ἡμεῖς ἀποστῆναι οὐ δυνά-
11 μεθα. Ἐξ ὧν δ' αὐτὸς ὁ ἰδιώτης, ἐπακολουθῶν
ταῖς αὐτοῦ φαντασίαις, παρεκχωρῆσαι δύναιτ' ἄν
τι, ἢ ἀθετῆσαι, οὐδαμῶς διὰ τούτων αὐτὸν κι-
12 νῆσαι δυνάμεθα. καὶ λοιπὸν εἰκότως συναισθα-
νόμενοι ταύτης ἡμῶν τῆς ἀδυναμίας, ἀπεχόμεθα
τοῦ πράγματος, ὅσοις γ' ἐστί τις εὐλά-
13 βεια. Οἱ δὲ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι, συγκαθέντες εἴς
τι τοιοῦτον, φύρονται καὶ φύρουσι· καὶ τὰ τε-
λευταῖα λοιδορήσαντες καὶ λοιδορηθέντες, ἀπέρ-
χονται.

Τὸ

Quid vero? num quis invidet hominibus nihil ad ipſum pertinentibus? Nullo modo. Sic expleta & diſtincte explicata notione, diſcedebat; non poſtulans, definiri ſibi invidiam; nec, ſi definiſſet ille, male definiiſſe dicens, quoniam quæ in definitione ſunt, non reciprocentur cum definito. Artis iſta vocabula ſunt, eoque hominibus illiteratis moleſta & obſcura, a quibus nos abſtinere non poſſumus. Iis autem, quibus ipſe illiteratus, ſua ipſius viſa proſequens, aliquid concedere poſſet, aut improbare, nullo modo illum poſſumus excitare. Proinde, animadverſa hac noſtra imbecillitate, a negotio, uti par eſt, abſtinemus, quibus ſaltem aliqua ineſt cautio. Plerique autem homines temerarii, cum in tale aliquod certamen deſcenderunt, premuntur & premunt, & ad extremum conviciis dictis & auditis diſcedunt.

Illud

Τὸ πρῶτον δὲ τοῦτο καὶ μάλιστα ἴδιον Σω- 14
κράτους, μηδέποτε παροξυνθῆναι ἐν λόγοις, μη-
δέποτε λοίδορον προσενέγκασθαι μηδέν, μηδέποθ'
ὑβριστικὸν, ἀλλὰ τῶν λοιδορούντων ἀνέχεσθαι,
καὶ παύειν μάχην. Εἰ θέλετε γνῶναι, πόσην ἐν 15
τούτῳ δύναμιν εἶχεν, ἀνάγνωτε τὸ Ξενοφῶντος
Συμπόσιον, καὶ ὄψεσθε πόσας μάχας διαλέλυκε.
Διὰ τοῦτο εἰκότως καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐν 16
μεγίστῳ ἐπαίνῳ λέλεκται, τό·

Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέ-
παυσε.

Τί οὖν; οὐ λίαν ἐστὶ νῦν ἀσφαλὲς τὸ πρᾶγ- 17
μα, καὶ μάλιστα ἐν Ῥώμῃ. τὸν γὰρ ποιοῦντα
αὐτὸ, οὐκ ἐν γωνίᾳ δηλονότι δεήσει ποιεῖν, ἀλλὰ
προσελθόντα ὑπατικῷ τινι, ἂν οὕτω τύχῃ, ἢ
πλουσίῳ, πυθέσθαι αὐτοῦ· Ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ 18

Illud autem & primum & maxime proprium fuit Socratis, ut numquam in disputationibus irâ commoveretur, neque umquam ullum contumeliosum dictum proferret, aut convicium, sed conviciatores toleraret, ac pugnam sedaret. Si scire vultis, quantam hujus rei facultatem habuerit; Xenophontis Convivium legite, & videbitis quot pugnas diremerit. Quamobrem apud poëtas etiam maxime illud laudatur:

Nec mora, magnam contentionem scite diremit.

Quid vero? non nimis tuta ea res est nunc, præsertim Romæ. Nam qui hoc agit, eum non scilicet in angulo sedere oporteret, sed prodire ad Consularem aliquem, si res ita ferret, ac divitem, atque ex illo quærere: Heus tu! potes-

ne

οὗτος, ᾧ τινι τοὺς ἵππους τοὺς σεαυτοῦ παρέδωκας; Ἔγωγε. Ἆρα τῷ τυχόντι καὶ ἀπείρῳ ἱππικῆς; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ᾧ τινι τὸ χρυσίον, ἢ τὸ ἀργύριον, ἢ τὴν ἐσθῆτα; Οὐδὲ ταῦτα τῷ
19 τυχόντι. Τὸ σῶμα δὲ τὸ σαυτοῦ, ἤδη τινὶ ἔσκεψαι ἐπιτρέψαι εἰς ἐπιμέλειαν αὐτοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐμπείρῳ δηλονότι καὶ τούτῳ ἀλειπτικῆς ἢ
20 ἰατρικῆς; Πάνυ μὴν οὖν. Πότερον ταῦτά σοι τὰ κρείττιστά ἐστιν, ἢ καὶ ἄλλό τι ἐκτήσω πάντων ἄμεινον; Ποῖον καὶ λέγεις; Τὸ αὐτοῖς, νὴ Διὰ, τούτοις χρώμενον, καὶ δοκιμάζον ἕκαστον, καὶ
21 βουλευόμενον. Ἆρά γε τὴν ψυχὴν λέγεις; Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ταύτην γάρ τοι καὶ λέγω. Πολὺ, νὴ Δία, τῶν ἄλλων τοῦτο ἄμεινον δοκῶ μοι κε-
22 κτῆσθαι. Ἔχεις οὖν ἡμῖν δεῖξαι ὅτῳ τρόπῳ τῆς ψυχῆς ἐπιμεμέλησαι; οὐ γὰρ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν εἰκός σε, οὕτω σοφὸν ὄντα, καὶ ἐν τῇ πόλει

ne mihi dicere, cuinam equos tuos commiseris? Ego vero. An proximo qui se obtulit, & rei equestris imperito? Nullo modo. Quid vero? aurum aut argentum, aut vestem, cui? Ne hæc quidem cuilibet. Corpus autem tuum jamne meditatus es, cujus curæ sis commissurus? Quidni? Scilicet pariter perito sive aliptæ sive medico? Omnino. Utrum hæc præstantissima sunt tibi? an vero & aliud quidpiam habes melius his omnibus? Quid ais? Id, mehercule, quod his omnibus utatur, quod singula exploret atque deliberet. Animum-ne dicis? Recte accipis, hunc ipsum dico. Hæc quidem possessio, per Jovem, cæteris omnibus mihi longe potior videtur. Potes ergo nobis ostendere, quo pacto animi curam gesseris? nec enim consentaneum est, temere ac fortuito te, virum tantâ sapientiâ præditum, tantæque

πόλει δόκιμον, τὸ κράτιστον τῶν σεαυτοῦ περιορᾷν ἀμελούμενον καὶ ἀπολλύμενον. Οὐδαμῶς. Ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμεμέλησαι αὐτοῦ; πότερον μαθὼν παρά του, ἢ εὑρὼν αὐτός; Ὧδε λοιπὸν ὁ κίνδυνος, μὴ πρῶτον μὲν εἴπῃ, Τί δέ σοι, βέλτιστε; τίς μου * εἶ; Εἶτ', ἂν ἐπιμένῃς πράγματα παρέχων, διαρράμενος κονδύλους σοι δῷ. Τούτου τοῦ πράγματος ἤμην ποτὲ ζηλωτὴς καὶ αὐτὸς, πρὶν εἰς ταῦτα ἐμπεσεῖν. 23 24 25

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ τοῦ Ἀγωνιᾶν.

Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω· Οὗτος τί ποτε θέλει; εἰ μὴ τῶν οὐκ ἐφ' αὑτῷ τι ἤθελε, πῶς ἂν ἔτι ἠγωνία; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κιθα- 2

P 5

que in urbe auctoritatis, negligi aut perire passurum id quod tuorum omnium est præstantissimum. Nequaquam. Sed tu ipse curam ejus gessisti? Utrum edoctus ab aliquo, an ipse rationem eam inveneris? Hîc jam res in discrimine versatur; primum, ne dicat ille, Quid vero, bone vir, ad te hoc pertinet? quis mihi es? deinde, nisi desistas negotium illi facessere, ne sublatis pugnis colaphos tibi impingat. Hujus rei olim admirator & ipse fui, priusquam hæc mihi accidissent.

CAP. XIII.

De Anxietate.

Cum aliquem angi video, dico: quid tandem iste vult? nisi aliquid earum rerum, quæ penes ipsum non sunt, vellet, quo pacto angeretur? Quapro-

pter

κιθαρῳδὸς, μόνος μὲν ᾄδων, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσερχόμενος, (καὶν λίαν εὔφωνος ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. οὐ γὰρ ᾄσαι μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ εὐδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' οὐκέτι
3 ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. Λοιπὸν, οὗ. μὲν ἡ ἐπιστήμη αὐτῷ πρόσεστιν, ἐκεῖ τὸ θάρσος. Φέρε ἐν θέλεις ἰδιώτην, καὶ οὐκ ἐπιστρέφεται. ὅπου δ' οὐκ οἶδεν, οὐδὲ μεμελέτηκεν, ἐκεῖ ἀγωνιᾷ. Τί
4 δ' ἔστι τοῦτο; Οὐκ οἶδε, τί ἐστιν ὄχλος, ἢ τί ὄχλου ἔπαινος. ἀλλὰ τὴν νήτην μὲν τύπτειν ἔμαθε, καὶ τὴν ὑπάτην· ἔπαινος δ' ὁ παρὰ τῶν πολλῶν τί ἐστι, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει ἐν βίῳ, οὔτε οἶδεν, οὔτε μεμελέτηκεν αὐτό.
5 Ἀνάγκη λοιπὸν τρέμειν καὶ ὠχριᾶν. Κιθαρῳδὸν μὲν οὖν οὐ δύναμαι εἰπεῖν μὴ εἶναι, ὅταν ἴδω τινὰ φοβούμενον· ἄλλο δέ τι δύναμαι εἰπεῖν· καὶ οὐδὲ ἕν,

pter etiam citharœdus, cum ſolus cantat, non angitur; ſed theatrum ingreſſus, licet admodum vocalis ſit, & citharam bene pulſet, tum vero angitur: neque enim tantum bene cantare vult, ſed laudari etiam; id quod jam penes ipſum non eſt. Cæterum, ubi ſcientiâ præditus eſt, ibi fiduciam quoque habet. Quemvis privatum ſingulumque hominem adducito, non curabit eum. Ubi autem rem neque novit, neque meditatus eſt, ibi angitur. Quid vero iſtud eſt? Neſcit quid ſit multitudo, aut quid laus multitudinis. Sed imam quidem ferire didicit, & ſummam chordam: laus autem profecta a multitudine quid ſit, & quam in vita vim habeat, neque ſcit, neque meditatus eſt. Ergo neceſſe eſt eum & contremiſcere, & expalleſcere. Ac citharœdum quidem eſſe, negare non poſſum, ſi quem timere video: ſed aliud quiddam poſſum dicere, neque unum, ſed multa. Ac primum

ἓν, ἀλλὰ πολλά. Καὶ πρῶτον πάντων, ξένον 6
καλῶ αὐτὸν, καὶ λέγω· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ
οἶδε ποῦ τῆς γῆς ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τοσούτου χρό-
νου ἐπιδημῶν, ἀγνοεῖ τοὺς νόμους τῆς πόλεως
καὶ τὰ ἔθη, καὶ τί ἔξεστι, καὶ τί οὐκ ἔξεστιν·
ἀλλ' οὐδὲ νομικόν τινα παρέλαβε πώποτε, τὸν
ἐροῦντα αὐτῷ καὶ ἐξηγησόμενον τὰ νόμιμα.
Ἀλλὰ διαθήκην μὲν οὐ γράφει, μὴ εἰδὼς πῶς 7
δεῖ γράφειν, ἢ παραλαβὼν τὸν εἰδότα· οὐδ'
ἐγγύην ἄλλως σφραγίζεται, ἢ ἀσφάλειαν γρά-
φει. ὀρέξει δὲ χεῖται δίκης νομικοῦ, καὶ ἐκκλί-
σεως, καὶ ὁρμῆς, καὶ ἐπιβολῆς, καὶ προθέσεως. Πῶς 8
δίκης νομικοῦ; Οὐκ οἶδεν, ὅτι θέλει τὰ μὴ διδό-
μενα, καὶ οὐ θέλει τὰ ἀναγκαῖα· καὶ οὐκ οἶδεν
οὔτε τὰ ἴδια, οὔτε τὰ ἀλλότρια. εἰ δέ γ' ἤδει,
οὐδέ ποτ' ἂν ἐνεκοδίζετο, οὐδέ ποτ' ἐκωλύετο,
οὐκ ἂν ἠγωνία. Πῶς γάρ; Φοβεῖταί τις οὖν 9
ὑπὲρ

mum quidem, peregrinum eum nomino, & neſcire dico ubi terrarum ſit, &, cum tanto tempore hîc egerit, leges ignorare & inſtituta civitatis, quidque liceat, quidve non liceat; neque etiam umquam juris peritum adhibuiſſe, qui leges & inſtituta ei recitaret & enarraret. Atqui teſtamentum, quomodo ſcribendum ſit neſciens, non ſcribit, niſi adhibito homine ejus rei perito; neque ſponſionem temere obſignat, aut fidem ſuam obſtringit: ſed adpetitione citra jureconſultum utitur, & averſatione, & impetu, & conatu, & propoſito. Quomodo ſine jureconſulto? Ignorat, ea ſe velle quæ non data ſunt, ea nolle quæ ſunt neceſſaria; denique neque ſua novit, neque aliena: quæ ſi noſſet, numquam impediretur, numquam prohiberetur, non angeretur. Nonne ita ſe res habet? Timet igitur quisquam ea

ὑπὲρ τῶν μὴ κακῶν; Οὔ. Τί δὲ; ὑπὲρ τῶν κακῶν μὲν, ἐπ' αὐτῷ δ' ὄντων ὥστε μὴ συμβῆναι; Οὐδαμῶς. Εἰ οὖν τὰ μὲν ἀπροαίρετα οὔτ' ἀγαθὰ οὔτε κακὰ, τὰ προαιρετικὰ δὲ πάντα ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὔτ' ἀφελέσθαι τις ἡμῶν αὐτὰ δύναται, οὔτε περιποιῆσαι ἃ οὐ θέλομεν αὐτῶν, 11 ποῦ ἔτι τόπος ἀγωνίας; Ἀλλὰ περὶ τοῦ σωματίου ἀγωνιῶμεν, ὑπὲρ τοῦ κτησιδίου, περὶ τοῦ τί δόξει τῷ Καίσαρι· περὶ τῶν ἔσω δ' οὐδενός. Μή τι περὶ τοῦ μὴ ψεῦδος ὑπολαβεῖν; Οὔ· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι. Μή τι τοῦ ὁρμῆσαι παρὰ φύσιν; 12 Οὐδὲ περὶ τούτου. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ἀχριῶντα· ὡς ὁ ἰατρὸς ἀπὸ τοῦ χρώματος λέγει, τούτου ὁ σπλὴν πέπονθε, τούτου δὲ τὸ ἧπαρ· οὕτω καὶ σὺ λέγε, τούτου ὄρεξις καὶ ἔκκλισις πέ- 13 πονθεν, οὐκ εὐοδεῖ, φλεγμαίνει. χρῶμα γὰρ οὐ μετα-

quæ mala non ſunt. Non. Quid vero? ea-ne, quæ mala quidem ſunt, at quæ penes ipſum eſt cavere ne eveniant? Nullo modo. Si igitur ea, quæ non ſunt voluntati noſtræ ſubjecta, neque bona neque mala ſunt; quæ vero voluntati ſubjecta, eadem in poteſtate noſtra ſunt omnia, neque a quoquam vel adimi vel adferri nobis poſſunt, niſi velimus; quem adhuc locum habet anxietas? Verum de corpuſculo anxii ſumus, de reculâ, de voluntate Cæſaris; de internâ vero re nullâ. An, ne adſentiamur falſo? Non: nam penes me eſt. An, ne impetum capiamus contra naturam? Ne hoc quidem. Cum igitur quempiam pallere vides; quemadmodum medicus ex colore dicit, hujus ſplenem, illius hepar laborare; ſic & tu dicito, iſtius adpetitionem & averſationem laborare, non recta progredi via, æſtuare, febricitare: neque enim quidquam aliud colorem mutat, nihil

μεταβάλλει οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲ τρόμον ποιεῖ, οὐδὲ ψόφον τῶν ὀδόντων, οὐδὲ

— Μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἴζει.

Διὰ τοῦτο Ζήνων μὲν Ἀντιγόνῳ μέλλων ἐντυγχάνειν, οὐκ ἠγωνία· ἃ γὰρ οὗτος ἐθαύμαζε, τούτων οὐδενὸς εἶχεν ἐκεῖνος ἐξουσίαν· ὧν δ' εἶχεν ἐκεῖνος, οὐκ ἐπεστρέφετο οὗτος. Ἀντίγονος δὲ Ζήνωνι μέλλων ἐντυγχάνειν, ἠγωνία· καὶ εἰκότως. ἤθελε γὰρ ἀρέσκειν αὐτῷ· τοῦτο δ' ἔξω ἔκειτο. οὗτος δ' ἐκείνῳ οὐκ ἤθελεν· οὐδὲ γὰρ ἄλλος τις τεχνίτης τῷ ἀτέχνῳ.

Ἐγώ σοι ἀρέσαι θέλω; Ἀντὶ τίνος; οἶδας γὰρ τὰ μέτρα, καθ' ἃ κρίνεται ἄνθρωπος ὑπ' ἀνθρώπου; μεμελέτητό σοι γνῶναι, τί ἐστιν ἀγα-

hil aliud tremorem incutit aut dentium ſtridorem, facitque ut

Genua labent huic, atque pedes ſubſidat in ambos.

Quapropter Zeno conventurus Antigonum, non angebatur: nam quæ ipſe magni faciebat, eorum ille nihil in ſua poteſtate habebat; quæ autem ille habebat, ipſe non curabat. Antigonus autem, Zenonem conventurus, angebatur; neque id immerito: volebat enim ei placere; id quod extra ipſum poſitum erat. Hic autem illi placere non volebat; ſicut nec alius artifex, artis imperito.

Ego tibi placere vellem? quamobrem? menſuras enim tu noſti, quibus homo ab homine judicatur? meditatum cognitumque habes, quid ſit vir bonus, quid malus, & quomodo

ἀγαθὸς ἄνθρωπος, καὶ τί κακὸς, καὶ πῶς ἑκάτερον γίνεται; Διατί οὖν σὺ αὐτὸς ἀγαθὸς οὐκ εἶ;
17 Πῶς, φησὶν, οὐκ ἐμί; Ὅτι οὐδεὶς ἀγαθὸς πενθεῖ, οὐδὲ στενάζει, οὐδεὶς οἰμώζει, οὐδεὶς ὠχριᾷ καὶ τρέμει, οὐδὲ λέγει, Πῶς μ' ἀποδέξεται; πῶς
18 μου ἀκούσεται; Ἀνδραπόδου, ὡς ἐν αὐτῷ δοκῇ Τί οὖν σοι μέλει περὶ τῶν ἀλλοτρίων; νῦν οὐκ ἐκείνου ἁμάρτημά ἐστι, τὸ κακῶς ἀποδέξασθαι τὰ παρὰ σοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Δύνατεν δ' ἄλλου μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλου δὲ κακόν; Οὔ. Τί
19 οὖν ἀγωνιᾷς ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; Ναί· ἀλλ' ἀγωνιῶ, πῶς ἐγὼ αὐτῷ λαλήσω. Εἶτ' οὐκ ἔστι σοι γὰρ, ὡς θέλεις, αὐτῷ λαλῆσαι; Ἀλ-
20 λὰ δέδοικας, μὴ ἐκκρουσθῶ. Μή τι γράφειν μέλλων τὸ Δίωνος ὄνομα, δέδοικας μὴ ἐκκρουσθῇς; Οὐδαμῶς. Τί τὸ αἴτιον; οὐχ, ὅτι μεμελέτηκας γράφειν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δ', ἀναγι-

modo utrumque fiat? cur ergo tu ipse bonus non es? Quomodo, inquit, non sum? Quia nemo bonus luget, gemit, aut plorat; nemo expallescit & tremit, aut ait: Quo pacto ille me accipiet? quo pacto me audiet? Mancipium, ut visum ipsi fuerit. Quid ergo tibi curæ sunt aliena? annon illius peccatum erit, si male te, & quæ abs te proficiscuntur, acceperit? Quidni? Potest vero alterius esse delictum, alterius malum? Non. Quid ergo de alienis angeris? Verum istud quidem: sed sollicitus sum, quo pacto cum eo loquar. Nonne vero arbitratu tuo cum eo loqui licet? At vereor, ne de statu mentis deturber. An igitur scripturus Dionis nomen, metuis ne de mentis statu deturberis? Nequaquam. Quæ caussa est? nonne, quod scribendi usum habes? Quidni vero?

ἀναγινώσκειν μέλλων, οὐχ ὡσαύτως ἂν ἔχες; Ὡσαύτως. Τί τὸ αἴτιον; Ὅτι πᾶσα τέχνη ἰσχυρόν τι ἔχει, καὶ θαῤῥαλέον ἐν τοῖς ἑαυτῆς. Λαλεῖν οὖν οὐ μεμελέτηκας; καὶ τί ἄλλο 21
ἐμελέτας ἐν τῇ σχολῇ; Συλλογισμοὺς καὶ μεταπίπτοντας. Ἐπὶ τί; οὐχ ὥστε ἐμπείρως διαλέγεσθαι; τὸ δ' ἐμπείρως ἐστὶν, οὐχὶ εὐκαίρως, καὶ ἀσφαλῶς, καὶ συνετῶς, ἔτι δὲ ἀπταίστως, καὶ ἀπαραποδίστως; ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τεθαῤῥηκότως; Ναί. Ἱππεὺς οὖν ὢν, εἰς πεδίον ἐλη- 22
λυθὼς, πρὸς πεζὸν ἀγωνιᾷς, ὅπου σὺ μεμελέτηκας, ἐκεῖνος δ' ἀμελέτητός ἐστι; Ναί. ἀλλὰ ἐξουσίαν ἔχει ἀποκτεῖναί με. Λέγε οὖν τὰ ἀλη- 23
θῆ, δύστηνε, καὶ μὴ ἀλαζονεύου, μηδὲ φιλόσοφος εἶναι ἀξίου, μηδὲ ἀγνόει σου τοὺς κυρίους· ἀλλὰ μέχρις ἂν ἔχῃς ταύτην τὴν λαβὴν τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀκολούθει παντὶ τῷ ἰσχυροτέρῳ.

ro? Quid porro? lecturus, nonne eodem modo adfectus esses? Eodem modo. Quæ causa est? Quia quælibet ars firmum quiddam habet, & imperterritum, suis in rebus. Loqui ergo non didicisti? & quid aliud discebas in schola? Syllogismos & Variantes argumentationes. Quâ gratiâ? nonne ut perite differeres? perite autem, annon est opportune, caute, prudenter, atque etiam citra errorem & impedimentum, & præter hæc omnia confidenter? Certe. Eques igitur in campum progressus, peditem times, ubi tu exercitatus es, ille non exercitatus est? Sit sane: at potestatem habet occidendi mei? Dic igitur verum, infelix, neque arrogans esto, neque philosophum te profitere, neque dominos tuos ignorato: sed quoad hanc ansam corporis habueris, quemlibet robu-

24 τέρῳ. Λέγειν δὲ Σωκράτης ἐμελέτα, ὁ πρὸς τοὺς τυράννους οὕτω διαλεγόμενος, ὁ πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὁ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. Λέγειν Διογένης μεμελετήκει, ὁ πρὸς Ἀλέξανδρον οὕτω λαλῶν, ὁ πρὸς Φίλιππον, ὁ πρὸς τοὺς πειρατὰς,
25 ὁ πρὸς τὸν ὠνησάμενον αὐτόν.* Ἐκείνοις, οἷς
26 μεμελέτηκε, τοῖς θαῤῥοῦσι. Σὺ δ' ἐπὶ τὰ σαυτοῦ βάδιζε, καὶ ἐκείνων ἀποστῆς μηδέποτε· εἰς τὴν γωνίαν ἀπελθὼν κάθησο, καὶ πλέκε συλλο-
27 γισμοὺς, καὶ ἄλλῳ πρότεινε. Οὐκ ἔστι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

ΚΕΦ.

robuſtiorem ſequitor! Socrates autem in dicendo ſe exercuerat, is qui cum tyrannis, qui cum judicibus, qui in carcere ita eſt locutus. Diogenes item ſe dicendo exercuerat, is qui cum Alexandro, cum Philippo, cum piratis, cum emtore ſui ad eum modum eſt locutus. Illi, quæ meditati erant, in eis erant confidentes. Tu vero ad tua te conferto, neque umquam ab illis recedito: in angulum te recipe, ibi ſede, ſyllogiſmos necte, & aliis propone. Neque enim in te eſt vir qui civitatem regat.

CAP.

ΚΕΦ. ιδ'.

Πρὸς Νάσωνα.

Εἰσελθόντος τινὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν μετὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐπακούοντος ἑνὸς ἀναγνώσματος· Οὗτος, ἔφη, ὁ τρόπος ἐστὶ τῆς διδασκαλίας· καὶ ἀπεσιώπησεν. Ἀξιοῦντος δ' ἐκείνου ἐρεῖν τὰ ἑξῆς· Κόπον, 2 ἔφη, ἔχει πᾶσα τέχνη τῷ ἰδιώτῃ καὶ ἀπείρῳ αὐτῆς, ὅταν παραδίδωται. Καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν 3 τεχνῶν γινόμενα, τήν τε χρείαν εὐθὺς ἐνδείκνυται πρὸς ὃ γέγονε, καὶ τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἔχει τι καὶ ἀγωγὸν καὶ ἐπίχαρι. Καὶ γὰρ, 4 σκυτεὺς πῶς μὲν μανθάνει τις παρεῖναι καὶ παρακολουθεῖν, ἀτερπές· τὸ δ' ὑπόδημα χρήσιμον, καὶ ἰδεῖν ἄλλως οὐκ ἀηδές. Καὶ τέκτονος 5 ἡ μὲν μάθησις ἀνιαρὰ μάλιστα τῷ ἰδιώτῃ παρατυγχά-

CAP. XIV.

Ad Naſonem.

Viro quodam Romano cum filio ingreſſo, & unam audiente recitationem; Hæc, inquit, eſt doctrinæ ratio; atque obticuit. Cum autem ille, ut reliqua proſequeretur, rogaret: Omnis ars, inquit, cum docetur, moleſta eſt homini indocto & artis imperito: quamquam ea quidem, quæ arte perficiuntur, uſum ſtatim demonſtrant, cui deſtinata ſunt, & pleraque illorum aliquid illecebrarum & ſuavitatis habent. Etenim adeſſe & ſpectare quo pacto ſutor artem ſuam addiſcat, nihil jucundi habet; calceus vero eſt utilis, neque cæteroquin injucundus adſpectu. Eſt & fabri diſciplina moleſta imperito qui forte adeſt; verum opus

τυγχάνοντι, τὸ δ' ἔργον ἐπιδείκνυσι τὴν χρείαν
6 τῆς τέχνης. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ μουσικῆς
ὄψει αὐτό· ἂν γὰρ παρῇς τῷ διδασκομένῳ, φα-
νήσεταί σοι πάντων ἀτερπέστατον τὸ μάθημα·
τὰ μὲν τοι ἀπὸ τῆς μουσικῆς, ἡδέα καὶ ἐπι-
7 τερπῆ τοῖς ἰδιώταις ἀκούειν. Καὶ ἐνταῦθα, τὸ
μὲν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοιοῦτόν τι φαντα-
ζόμεθα, ὅτι δεῖ τὴν αὐτοῦ βούλησιν συναρμόσαι
τοῖς γινομένοις, ὡς μήτε τι τῶν γινομένων ἀκόν-
των ἡμῶν γίνεσθαι, μήτε τῶν μὴ γινομένων,
8 θελόντων ἡμῶν μὴ γίνεσθαι. Ἐξ οὗ περίεστι
τοῖς συστησαμένοις αὐτὸ, ἐν ὀρέξει μὴ ἀποτυγ-
χάνειν, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτειν· ἀλύπως,
ἀφόβως, ἀταραχώς διεξάγειν καθ' αὑτὸν, μετὰ
τῶν κοινωνῶν τηροῦντα τὰς σχέσεις τάς τε
φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, τὸν υἱὸν, τὸν πατέρα,
τὸν ἀδελφὸν, τὸν πολίτην, τὸν ἄνδρα, τὴν
γυναῖ-

usum artis oſtendit. Multo vero magis in muſicis hoc perſpicies. Si adſis ei qui docetur, omnium inſuaviſſima tibi videbitur ea diſciplina: effectus vero muſicæ ſuavis ac jucundus auditu eſt hominibus imperitis. Atque hîc etiam philoſophi munus tale animo concipimus, oportere eum voluntatem ſuam adcommodare iis rebus quæ fiunt, ut nec eorum quæ fiunt quidquam invitis nobis fiat, neque eorum quæ non fiunt quidquam volentibus nobis non fiat. Unde, qui ita ſe compararunt, id conſequuntur, ut nec in adpetitione fruſtrentur, nec in ea incidant quæ averſentur; ut citra moleſtiam, citra metum, citra perturbationem vitam degant, quantum ad ſe pertinet; cum ſocils vero obſervent relationes, tam naturales, quam accerſitas, nempe filii, patris, fratris, civis, mariti,

γυναῖκα, τὸν γείτονα, τὸν σύνοδον, τὸν ἄρχοντα, τὸν ἀρχόμενον. Τὸ ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοι- 9
οῦτόν τι φανταζόμεθα. Λοιπὸν ἐφεξῆς τούτῳ ζητοῦμεν, πῶς ἐστι τοῦτο.

Ὁρᾶμεν οὖν, ὅτι ὁ τέκτων, μαθών τινα, γί- 10
νεται τέκτων· ὁ κυβερνήτης μαθών τινα, γίνεται κυβερνήτης. Μή ποτ' οὖν καὶ ἐνθάδε, οὐκ ἀπαρκεῖ τὸ βούλεσθαι καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, χρεία δὲ καὶ μαθεῖν τινά; Ζητοῦμεν οὖν, 11
τίνα ταῦτα. Λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ἐστὶ Θεὸς, καὶ προνοεῖ τῶν ὅλων· καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον ποιοῦντα, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον, ἢ ἐνθυμούμενον. εἶτα, ποῖοί τινες εἰσίν. οἷοι γὰρ ἂν ἐκεῖνοι 12
εὑρεθῶσι, τὸν ἐκείνοις ἀρέσοντα καὶ πεισθησόμενον ἀνάγκη πειρᾶσθαι κατὰ δύναμιν ἐξομοιοῦσθαι ἐκείνοις. εἰ πιστόν ἐστι τὸ Θεῖον, καὶ 13

mariti, uxoris, vicini, comitis, imperantis, ſubditi. Philoſophi igitur tale fere munus conſtituimus. Tum proximum eſt poſt hæc, ut quæramus, qua ratione ad id perveniamus.

Videmus igitur, fabrum diſcendis quibusdam fieri fabrum; gubernatorem diſcendis quibusdam fieri gubernatorem: unde colligimus, ne hîc quidem ſatis eſſe, velle bonum virum fieri, ſed & addiſcere quædam ſit neceſſarium? Quærimus igitur, quænam ea ſint. Dicunt philoſophi, primum illud eſſe diſcendum, eſſe Deum, & providere rebus univerſis, ac non modo facta, ſed ne cogitationes quidem ac motus animorum eum celari poſſe. Deinde, quales ſint Dii? Nam quales illi reperientur, opera neceſſario danda, talis ut ſit etiam is, qui illis placere ac parere vult, & ut quam proxime ad eorum ſimilitudinem accedat. Si fidele eſt Numen divinum; illum

τοῦτον εἶναι πιστόν· εἰ ἐλεύθερον, καὶ τοῦτον ἐλεύθερον· εἰ εὐεργετικὸν, καὶ τοῦτον εὐεργετικόν· εἰ μεγαλόφρον, καὶ τοῦτον μεγαλόφρονα. ὡς Θεοῦ τοί νυ ζηλωτὴν, τὰ ἑξῆς πάντα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν.

14 Πόθεν οὖν ἄρξασθαι δεῖ; Ἂν συγκαθῇς, ἐρῶ σοι, ὅτι πρῶτον δεῖ σε τοῖς ὀνόμασι παρακολου-
15 θεῖν. Ὥστ' ἐγὼ νῦν οὐ παρακολουθῶ τοῖς ὀνόμασι; Οὐ παρακολουθεῖς. Πῶς οὖν χρῶμαι αὐτοῖς; Οὕτως, ὡς οἱ ἀγράμματοι ταῖς ἐγγράμμασι φωναῖς, ὡς τὰ κτήνη ταῖς φαντασίαις. ἄλλο γάρ ἐστι χρῆσις, ἄλλο παρακολούθησις.
16 Εἰ δ' οἴει παρακολουθεῖν, φέρε ὃ θέλεις ὄνομα, [ἀγαθὸν καὶ κακὸν,] καὶ βασανίσωμεν αὐτούς,
17 εἰ παρακολουθοῦμεν. Ἀλλ' ἀνιαρὸν τὸ ἐξελέγχεσθαι πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἤδη, καὶ ἂν οὕτω τύχῃ, τὰς τρεῖς στρατείας ἐστρατευμένον. Οἶδα καὶγώ.

quoque fidelem esse oportet: si liberum; illum quoque liberum: si beneficum; illum quoque beneficum: si magnanimum; illum quoque magnanimum esse oportebit: denique, ut imitatorem Dei, reliqua omnia & facere & dicere.

Unde igitur auspicandum est? Si in hanc disputationem demittere te volueris, dicam tibi, oportere te primum vocabula intelligere. Quasi vero ego nunc vocabula non intelligam? Non intelligis. Quo pacto ergo iis utor? Perinde ac illiterati literatis vocibus; ut jumenta suis visis: aliud enim est usus visorum, aliud intelligentia. Si vero ea te intelligere putas, quodvis adfer vocabulum; [*verbi caussa*, Bonum & Malum;] & inquiremus in nosmetipsos, utrum intelligamus. Enimvero molestum est, coargui hominem natu grandiorem, ac fortasse jam tria stipendia emeritum.

καὶγώ. νῦν γὰρ σὺ ἐλήλυθας πρὸς ἐμὲ, ὡς μη- 18
δενὸς δεόμενος. Τίνος δ' ἂν καὶ φανταοθείης, ὡς
ἐνδεόντος; πλουτεῖς, τέκνα ἔχεις, τυχὸν καὶ γυ-
ναῖκα, καὶ οἰκέτας πολλούς· ὁ Καῖσαρ σε οἶδεν,
ἐν Ῥώμῃ πολλοὺς φίλους κέκτησαι, τὰ καθή-
κοντα ἀποδίδως, οἶδας τὸν εὖ ποιοῦντα ἀντευ-
ποιήσαι, καὶ τὸν κακῶς ποιοῦντα κακῶς ποιῆσαι.
Τί σοι λείπει; Ἂν οὖν σοι δείξω, ὅτι τὰ ἀναγ- 19
καιότατα καὶ μέγιστα πρὸς εὐδαιμονίαν· καὶ ὅτι
μέχρι δεῦρο πάντων μᾶλλον ἢ τῶν προσηκόν-
των ἐπιμεμέλησαι· καὶ τὸν κολοφῶνα ἐπιθῶ, οὔτε
τί θεός ἐστιν οἶδας, οὔτε τί ἄνθρωπος, οὔτε τί
ἀγαθὸν, οὔτε τὶ κακόν· καὶ τὸ μὲν τῶν ἄλλων 20
ἴσως ἀνεκτόν, ὅτι δ' αὐτὸς σαυτὸν ἀγνοεῖς, πῶς
δύνασαι ἀναοχέσθαι μου, καὶ ὑποσχεῖν τὸν ἔλεγ-
χον, καὶ παραμεῖναι; Οὐδαμῶς, ἀλλ' εὐθὺς 21
ἀπαλλάσσῃ χαλεπῶς ἔχων. Καί τοι τί σοι ἐγὼ

tum. Novi & ipſe: nunc enim tu me conveniſti, quaſi nulla re egens. Ecquâ vero etiam re te indigere, fingere poſſis? Dives es; liberos fortaſſis habes & uxorem, ſervitiaque multa; Cæſar te novit; ſunt tibi Romæ multi amici; officium pro officio reddis, de bene merente bene mereri noſti, & maleficium maleficio penſare. Quid tibi deeſt? Quod ſi igitur tibi demonſtraro, te deſtitui rebus maxime neceſſariis, & maximis ad felicitatem, atque usque ad hunc diem quidvis curaſſe potius quam officium; & colophonem ſi adjecero, te nec quid Deus ſit ſcire, nec quid homo, nec quid bonum, nec quid malum; ſi, quod de aliarum rerum ignoratione dixero, tolerabile fortaſſe videatur; certe, te ipſum te ignorare, dicentem me quo pacto ferre poteris, & reprehenſionem ſuſtinere manereque. Nequaquam poteris; ſed ſtatim cum indignatione diſcedes. Quam-

quam

κακὸν πεποίηκα; εἰ μὴ καὶ τὸ ἔσοπτρον τῷ αἰσχρῷ, ὅτι δεικνύει αὐτὸν αὐτῷ, οἷός ἐστιν· εἰ μὴ καὶ ὁ ἰατρὸς τὸν νοσοῦντα δοκῇ ὑβρίζειν, ὅταν εἴπῃ αὐτῷ· Ἄνθρωπε, δοκεῖς μηδὲν ἔχειν; πυρέσσεις δέ· ἀσίτησον σήμερον, ὕδωρ πίε. Καὶ οὐδεὶς
22 λέγει, Ὡ δεινῆς ὕβρεως. Ἐὰν δέ τινι εἴπῃς· Αἱ ὀρέξεις σου φλεγμαίνουσιν, αἱ ἐκκλίσεις ταπειναί εἰσιν, ἐπιβολαὶ ἀνομολογούμεναι, αἱ ὁρμαὶ ἀσύμφωνοι τῇ Φύσει, αἱ ὑπολήψεις εἰκαῖαι καὶ ἐψευσμέναι· εὐθὺς ἐξελθὼν λέγει, Ὕβρισέ με.

23 Τοιαῦτά ἐστι τὰ ἡμέτερα, ὡς ἐν πανηγύρει. τὰ μὲν κτήνη προαθησόμενα ἄγεται, καὶ οἱ βόες· οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μὲν ὠνησόμενοι, οἱ δὲ πωλήσοντες· ὀλίγοι δέ τινές εἰσιν, οἱ κατὰ θέαν ἐρχόμενοι τῆς πανηγύρεως, πῶς τοῦτο γίνεται, καὶ διάτι, καὶ τίνες οἱ τιθέντες τὴν πα-

quam quid ego tibi mali fecero? nisi & speculum injuriam facere homini deformi putes, quod talem eum ostendit ipsi, qualis est: nisi forte & medicus contumeliam facere ægroto videatur, quum eum sic adloquitur: „Mi homo, tu „credis te nihil habere? „immo febricitas: hodie „cibis abstine, aquam bibi„to.“ Nemo sane dicit, o contumeliam non ferendam! Si cui vero dixeris: „Adpetitiones tuæ æstuant, „aversationes sunt humiles, „conatus inter se pugnant, „impetus naturæ non sunt „consentanei, opiniones „tuæ vanæ sunt & emen„titæ;“ statim digressus alt, Contumeliam me adsecit.

Tales sunt res nostræ, quemadmodum in celebri conventu. Pecora vendendi caussa adducuntur, & boves: vulgus autem hominum partim emturi adsunt, partim venditurí; pauci autem sunt qui spectandæ caussa celebritatis veniant, quique inquirant, quid ibi agatur, & cur, & qui-

παυήγυριν, καὶ ἐπὶ τίνι. Οὕτω καὶ ἐνθαῦδ', ἐν 24
τῇ πανηγύρει ταύτῃ· οἱ μὲν τινες, ὡς κτήνη,
οὐδὲν πλέον πολυπραγμονοῦσι τοῦ χόρτου. ὅσοι
γὰρ περὶ κτῆσιν καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκέτας καὶ ἀρ-
χάς τινας ἀναστρέφεσθε, ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἢ
χόρτος ἐστίν. Ὀλίγοι δ' εἰσὶν οἱ πανηγυρίζον- 25
τες ἄνθρωποι φιλοθεάμονες, τί ποτ' οὖν ἐστιν
ὁ κόσμος, τίς αὐτὸν διοικεῖ. Οὐδείς; Καὶ πῶς 26
οἷόν τε, πόλιν μὲν ἢ οἶκον μὴ δύνασθαι διαμέ-
νειν, μηδ' ὀλιγοστὸν χρόνον, δίχα τοῦ διοικοῦν-
τος καὶ ἐπιμελουμένου· τὸ δ' οὕτω μέγα καὶ κα-
λὸν κατασκεύασμα, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν οὕτως
ἀτάκτως οἰκονομεῖσθαι; Ἔστιν οὖν ὁ διοικῶν. 27
Ποῖός τις, καὶ πῶς διοικῶν; ἡμεῖς δὲ, τίνες
ὄντες ὑπ' αὐτοῦ γεγόναμεν, καὶ πρὸς τί ἔργον;
ἆρά γ' ἔχομέν τινα ἐπιπλοκὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ
σχέσιν, ἢ οὐδεμίαν; Ταῦτ' ἐστὶν ἃ πάσχουσιν 28

quinam ſint qui celebritatem illam inſtituerint, & quo conſilio. Sic & hîc, in hac celebritate: alii quidem, ut pecora, nihil præter gramen curant. Quicumque enim poſſeſſionibus, fundis, ſervitiis, magiſtratibus quibusdam unicè operam datis, *ſcitote*, hæc nihil aliud niſi gramen eſſe. Pauci autem homines ſunt, qui celebritati vacent ſpectandi ſtudioſi, & cogitent, Quid ergo mundus eſt? Quis eum adminiſtrat? Nemo? At fieri quî poteſt, ut, cum civitas aut domus ne minimum quidem tempus durare ſine adminiſtratore curatoreque poſſit, tanta tamque præclara fabrica, temere & fortuito tam admirabili ordine adminiſtretur? Eſt igitur qui eam adminiſtret. Quis iſte? & qua ratione adminiſtrat? Nos vero, ab eo procreati, qui & quales ſumus? & ad quod munus nati? an connexio certe aliqua & relatio nobis cum illo intercedit, neq-ne? Hæc ſunt quæ agunt illi

pauci;

οὗτοι οἱ ὀλίγοι· καὶ λοιπὸν τούτῳ μόνῳ σχολάζουσι, τῷ τὴν παρήγυριν ἱστορήσαντας ἀπελ-
29 θεῖν. Τί οὖν; καταγελῶνται ὑπὸ τῶν πολλῶν. καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ θεαταὶ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων· καὶ εἰ τὰ κτήνη συναίσθησίν τινα εἶχε, κατεγέλα ἂν τῶν ἄλλό τι τεθαυμακότων ἢ τὰν χόρτον.

ΚΕΦ. ιε'.

Πρὸς τοὺς σπληρῶς τισιν ἐν ἔθεσιν ἐμμένοντας.

Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέβαιον εἶναι δεῖ, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει, καὶ ἀναναγκαστον, τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, δοῦλα, ἀλλότρια· φαντάζον-

pauci; iidemque porro huic uni rei vacant, ut diligenter explorata hac celebritate discedant. Quid vero? a vulgo deridentur: namque & illîc spectatores deridentur a mercatoribus: &, quod si pecora sensu aliquo essent prædita, deriderent & ipsa eos, qui quidquam aliud præter pabulum admirarentur.

CAP. XV.

Ad eos qui pertinaciter in iis quæ decreverunt perseverant.

Quidam, cum disputationes has audiunt, constantem esse oportere, ac voluntatem quidem naturâ esse liberam, & cogi non posse, cætera vero & prohiberi & cogi posse, servilia atque aliena esse; putant, quidquid a se decretum fuerit, in eo pertinaciter

τάζονται ὅτι δεῖ παντὶ τῷ κριθέντι ὑπ' αὐτῶν ἀπαραβάτως ἐμμένειν. Ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶναι 2
δεῖ τὸ κεκριμένον. Θέλω γὰρ εἶναι τόνους ἐν
σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι, ὡς ἀθλοῦντι. ἂν δέ 3
μοι φρενιτικοῦ τόνους ἔχων ἐνδεικνύῃ, καὶ ἀλα-
ζονεύῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, Ἄνθρωπε ζή-
τει τὸν θεραπεύσοντα. τοῦτο οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' 4
ἀτονία. Ἕτερον τρόπον, τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῆς
ψυχῆς πάσχουσιν οἱ παρακούοντες τῶν λόγων
τούτων. οἷον καὶ ἐμός τις ἑταῖρος ἐξ οὐδεμιᾶς
αἰτίας ἔκρινεν ἀποκαρτερεῖν. ἔγνων ἐγὼ, ἤδη τρίτην 5
ἡμέραν ἔχοντος αὐτοῦ τῆς ἀποχῆς, καὶ ἐλθὼν
ἐπυνθανόμην τί ἐγένετο. Κέκρικα, φησίν. Ἀλλ' 6
ὅμως τί σε ἦν τὸ ἀναπεῖσαν; εἰ γὰρ ὀρθῶς ἔκρι-
νας, ἰδοὺ παρακαθήμεθά σοι, καὶ συνεργοῦμεν ἵνα
ἐξέλθῃς· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάθου. Τοῖς 7

citer esse perseverandum. At vero primum omnium debet rectum esse id quod decreveris. Volo enim, esse nervorum robur in corpore, sed ut in sano corpore, ut ad pugnam exercitato. Quod si furiosi te habere contentionem nervorum ostentes, de eaque glorieris; dicam tibi, Homo quære tibi medicum: nam isti nervi non sunt, sed enervatio. Alio modo tale quiddam animis accidit eorum, qui disputationes has obiter ac perperam audiunt. Sic sodalium meorum quidam nulla de caussa necem sibi inedia consciscere statuit. Ego rem cognovi, cum is jam in tertium diem abstinentiam illam ageret; & conveniens eum interrogavi, quid ei accidisset? Decrevi, inquit. Sed tamen, quid, inquam, eo te impulit? nam si recte decrevisti, ecce adsidemus tibi, adjutores futuri, ut e vita excedas: sin præter rationem statuisti, muta consilium. Decretis insistendum

κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ. Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. Ἐπεὶ παθὼν ἄρτι ὅτι νύξ ἐστι· ἂν σοι δοκῇ, μὴ μετατίθεσο, ἀλλ' ἔμμενε, καὶ λέγε, ὅτι, Τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν
8 δεῖ. [Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ πᾶσιν.] οὐ θέλεις τὴν ἀρχὴν ποιῆσαι καὶ τὸν θεμέλιον, τὸ κρῖμα σκέψασθαι πότερον ὑγιὲς ἢ οὐχ ὑγιές, καὶ οὕτω λοιπὸν ἐποικοδομεῖν αὐτῷ τὴν εὐτονίαν, τὴν ἀσφά-
9 λειαν; ἂν δὲ σαπρὸν ὑποστήσῃς, καὶ καταπίπτον· οὐκ οἰκοδομημάτιον, ὅσῳ ἂν πλείονα καὶ ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσούτῳ θᾶττον κατενεχθήσεται; Ἄνευ πάσης αἰτίας ἐξάγῃς ἡμῖν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ ζῆν φίλον καὶ συνήθη, τῆς αὐτῆς
10 πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μι-
11 κρᾶς; εἶτα, φόνον ἐργαζόμενος, καὶ ἀπολλύων ἄνθρωπον μηδὲν ἠδικηκότα, λέγεις, ὅτι
12 τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ; Εἰ δ' ἐπῆλθέ σοι πῶς

dum eſt. Quid agis homo? non omnibus, ſed rectis. Nam ſi tibi perſuaſeris, noctem nunc eſſe; ſi tibi videbitur, ne muta ſententiam, ſed in ea perſevera: & dic, Decretis eſſe inſiſtendum. [Quid agis homo? non omnibus.] Nonne ab hoc a principio vis ordiri, & hoc veluti fundamentum jacere, ut conſideres, rectum-ne ſit decretum tuum, an pravum; ac tum demum ei ſuperſtruere firmitatem iſtam & conſtantiam? Quod ſi vero putre fundamentum ac ruinoſum jeceris; nonne, quo plura & firmiora impoſueris, eo citius ædificium corruet? Citra omnem cauſſam e medio nobis tolleres hominem amicum & familiarem! civitatis ejusdem, tam magnæ, quam parvæ, civem: & cum cædem facias, hominemque nullius injuriæ reum perdas; ais, in decretis perſeverandum eſſe? Quod ſi tibi forte in

men-

πῶς ποτ' ἐμὲ ἀποκτεῖναι, ἔδει σε ἐμμένειν τοῖς κριθεῖσιν;

Ἐκεῖνος μὲν οὖν μόγις μετεπείσθη. Τῶν δὲ 13
νῦν τινας οὐκ ἔστι μεταθεῖναι. ὥστε μοι δοκῶ, ὃ πρότερον ἠγνόουν, νῦν εἰδέναι, τί ἐστι τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ λεγόμενον, Μωρὸν οὔτε πεῖσαι οὔτε ῥῆξαί ἐστι. Μή μοι γένοιτο φίλον ἔχειν σοφὸν 14
μωρόν. δυσμεταχειριστότερον οὐδέν ἐστι. [illegible]κρικα. Καὶ γὰρ οἱ μαινόμενοι· ἀλλ' ὅσῳ βεβαιότερον κρίνουσι τὰ οὐκ ὄντα, τοσούτῳ πλείονος ἐλλεβόρου δέονται. Οὐ θέλεις τὰ τοῦ νοσοῦντος ποιεῖν, καὶ 15
τὸν ἰατρὸν παρακαλεῖν; Νοσῶ, κύριε· βοήθησόν μοι· τί με δεῖ ποιεῖν σκέψαι· ἐμόν ἐστι πείθεσθαί σοι. Οὕτω καὶ· ἐνταῦθα· Ἃ δεῖ με 16
ποιεῖν οὐκ οἶδα· ἐλήλυθα δὲ μαθησόμενος. Οὔ. ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων μοι λέγε. τοῦτο δὲ κέκρικα.

mentem veniſſet, me eſſe occidendum; num in ſententia permanendum tibi eſſet?

Ac ille quidem ægre a ſententia depulſus eſt: eorum autem, qui nunc ſunt, nonnullis aliud perſuaderi non poteſt. Itaque mihi videor nunc ſcire id quod prius ignorabam, quæ vis ſit pervulgati illius dicti, Stultum nec a ſententia deduci, neque rumpi poſſe. Abſit, ut amicus mihi contingat ſtultus, qui ſapere ſibi videatur: intractabilius nihil eſt. Decrevi. Etiam furentes: ſed quo conſtantius decernunt ea quæ non ſunt, eo majore hellebori copiâ eis opus eſt. Non ea facere vis quæ ſunt ægrotantis, & accerſere medicum? Ægroto, domine: auxiliare mihi; conſidera quid mihi ſit agendum: meum eſt, parere tibi. Sic hîc quoque dicendum: Quid mihi faciendum ſit ignoro; ſed adſum cognoſcendi cauſſa. Non: ſed aliis de rebus mihi dicito; nam hoc quidem

17 κρῖναι. Περὶ ποίων ἄλλων; τί γάρ ἐστι μεῖζον
ἢ προὐργιαίτερον τοῦ πεισθῆναί σε, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ
τὸ κεκρικέναι, καὶ τὸ μὴ μεταθέσθαι; Οὗτοι οἱ
18 μανικοὶ τόνοι, οὐχ ὑγιεινοί. Ἀποθανεῖν θέλω, ἂν
μὲ τοῦτο ἀναγκάσῃς. Διὰ τί ἄνθρωπε; Τί ἐγέ-
νετο; Κέκρικα. Ἐσώθην, ὅτι οὐ κέκρικάς ἐμὲ
19 ἀποκτεῖναι. Ἀργύριον οὐ λαμβάνω. Διὰ τί;
Κέκρικα. Ἴσθι ὅτι ᾧ τόνῳ νῦν χρῇ πρὸς τὸ μὴ
λαμβάνειν, οὐδὲν κωλύει σε ἀλόγως ποτὲ ῥέψαι
πρὸς τὸ λαμβάνειν, καὶ πάλιν λέγειν, ὅτι Κέκρι-
20 κα; Ὥσπερ ἐν νοσεῦντι καὶ ῥευματιζομένῳ σώ-
ματι, ποτὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα
ῥέπει τὸ ῥεῦμα· οὕτω καὶ ἀσθενὴς ψυχή, ὅπου
μὲν κλίνῃ, ἄδηλον ἔχει· ὅταν δὲ καὶ τόνος προσῇ
τῷ κλίματι τούτῳ καὶ τῇ Φορᾷ, τότε γίνεται τὸ
κακὸν ἀβοήθητον καὶ ἀθεράπευτον.

ΚΕΦ.

dem decrevi. De quibus aliis? quid enim majus eſt, aut majore ſtudio dignum, quam tibi perſuaderi, non ſatis eſſe te decreviſſe, ac a propoſito non recedere? Hi ſunt furioſorum nervi, non hominis ſani. Emori volo, ſi me iſtud coëgeris. Quamobrem homo? Quid accidit? Decrevi. Salvus ſum, quod non decreviſti me occidere. Argentum non accipio. Quamobrem? Decrevi. Scisne, quibus nervis nunc tu uteris ad non accipiendum, iisdem nihil prohibere quo minus aliquando temere inclines ad accipiendum; & rurſus dicas, te decreviſſe? Ut enim in ægroto corpore & fluxionibus obnoxio, humor alias in hanc, alias in illam defertur partem; ſic animus imbecillus, quo quidem inclinet, nullam certam rationem habet: cum autem ad inclinationem atque impetum illum etiam nervi acceſſerint; tum malum ejusmodi fit, cui nec auxilium ferri, nec adhiberi medicina queat.

CAP.

ΚΕΦ. ις'.

Ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν δόγμασιν.

Ποῦ τὸ ἀγαθόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ κακόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ οὐδέτερον; Ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις. Τί οὖν; μέμνηταί τις ἡμῶν ἔξω τούτων τῶν λόγων; μελετᾷ τις αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον ἀποκρίνεσθαι τοῖς πράγμασιν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων; Ἀρά γε ἡμέρα ἐστί; Ναί. Τί δέ; νύξ ἐστιν; Οὔ. Τί δέ; ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ὅταν σοι προφαίνηται ἀργύριον, μεμελέτηκας ἀποκρίνεσθαι τὴν δέουσαν ἀπόκρισιν, ὅτι οὐκ ἀγαθόν; Ἠσκηκας ἐν ταύταις ταῖς ἀποκρίσεσιν; ἢ πρὸς μόνα τὰ σοφίσματα; Τί οὖν θαυμάζεις, εἰ, ὅπου μὲν 2 3 4

CAP. XVI.

Non meditari nos, quo pacto decretis de rebus bonis et malis utamur.

Ubi ſitum eſt bonum? In voluntate. Ubi malum? In voluntate. Ubi neutrum? In iis quæ arbitrii noſtri non ſunt. Quid ergo? Numquis noſtrûm harum rationum foris memor eſt? Numquis ipſe meditatur ſecum, ut eodem modo reſpondeat rebus, quemadmodum in quæſtionibus? Num dies eſt? Eſt. Quid vero? Nox eſt? Non. Quid vero? Paria ſunt aſtra? Non habeo dicere. Cum pecunia tibi oſtenditur, esne meditatus ita reſpondere, ut decet: eam non eſſe bonam? Exercitatus-ne es in his reſponſionibus? an vero ad ſola ſophismata? Quid ergo mira-

μὲν μεμελέτηκας, ἐκεῖ κρείττων γένῃ σεαυτοῦ; ὅπου δ' ἀμελετήτως ἔχεις, ἐκεῖ δ' ὁ αὐτὸς διαμένεις; Ἐπεὶ διὰ τί ὁ ῥήτωρ, εἰδὼς ὅτι γέγραφε καλῶς, ὅτι ἀνείληφε τὰ γεγραμμένα, φωνὴν εὐσφέρειαν ἡδεῖαν, ὅμως ἔτι ἀγωνιᾷ; Ὅτι οὐκ ἀρκεῖται τῷ μελετῆσαι. Τί οὖν θέλει; Ἐπαινεθῆναι ὑπὸ τῶν παρόντων. Πρὸς μὲν οὖν τὸ δύνασθαι μελετᾷν, ἤσκηται· πρὸς ἔπαινον δὲ καὶ ψόγον, οὐκ ἤσκηται. Πότε γὰρ ἤκουσε παρά τινος, τί ἐστιν ἔπαινος; τί ἐστι ψόγος; τίς ἑκατέρου φύσις; τοὺς ποίους τῶν ἐπαίνων διωκτέον, ἢ τοὺς ποίους τῶν ψόγων φευκτέον; πότε δ' ἐμελέτησε ταύτην τὴν μελέτην, ἀκόλουθον τοῖς τοῖς λόγοις; Τί οὖν ἔτι θαυμάζεις, εἰ, ὅπου μὲν ἔμαθεν, ἐκεῖ διαφέρει τῶν ἄλλων· ὅπου δ' οὐ μεμελέτηκεν, ἐκεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ αὐτός

miraris, ubi meditatus es, ibi te ipso quoque superiorem te evadere; ubi vero exercitationem nullam adhibuisti, ibi eumdem permanere? Nam cur orator, quamvis sciat se recte scripsisse, &, quæ scripserit, memoriæ se mandasse, quamvis etiam suavitatem adferat vocis, tamen adhuc timet? Quia non satis est ei, declamare. Quid ergo vult? Laudari ab iis qui adsunt. Ad facultatem igitur declamandi exercitatus est; ad laudationem autem & vituperationem non est exercitatus. Quando enim e quoquam audivit, quid sit laus, quid vituperatio? quæ sit utriusque rei natura? quæ laudes expetendæ sint, quæ vituperationes fugiendæ? Quando autem ei exercitationi operam dedit, quæ sit his rationibus consentanea? Quid ergo adhuc miraris, si, ubi didicit, ibi vulgo antecellit: ubi autem se non exercuit, ibi nullam præ plebe prærogativam habet? Sic citharœdus

αὐτός ἐστιν; Ὡς ὁ κιθαρῳδὸς οἶδε κιθαρίζειν, ᾄδει καλῶς, στατὸν ἔχει καλὸν, καὶ ὅμως εἰσερχόμενος τρέμει. ταῦτα γὰρ οἶδεν· ὄχλος δὲ τί ἐστιν οὐκ οἶδεν, οὐδ' ὄχλου βρὴ, οὐδὲ καταγελως. ἀλλ' οὐδ' αὐτὸ τὸ ἀγωνιᾶν τί ἐστιν οἶδε, πότερον ἡμέτερον ἔργον ἐστὶν, ἢ ἀλλότριον, ἔστιν αὐτὸ παῦσαι, ἢ οὐκ ἔστι. διὰ τοῦτο ἐὰν μὲν ἐπαινεθῇ, φυσηθεὶς ἐξῆλθεν· ἐὰν δὲ καταγελασθῇ, τὸ φυσημάτιον ἐκεῖνο ἐκκεντήθη καὶ προσεκάθισε. 9 10

Τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. Τίνα θαυμάζομεν; Τὰ ἐκτός. Περὶ τίνα σπουδάζομεν; Περὶ τὰ ἐκτός. Εἶτ' ἀποροῦμεν, πῶς φοβούμεθα, ἢ πῶς ἀγωνιῶμεν; Τί οὖν ἐνδέχεται, ὅταν τὰ ἐπιφερόμενα, κακὰ ἡγώμεθα; Οὐ δυνάμεθα μὴ φοβεῖσθαι, οὐ δυνάμεθα μὴ ἀγωνιᾶν. Εἶτα λέγομεν, Κύριε ὁ Θεὸς, πῶς μὴ ἀγω- 11 12 13

rœdus novit pulsare citharam, bene cantat, rectâ tunicâ, eâque pulcrâ, est amictus; & tamen theatrum ingrediens tremit. Nam illa quidem novit; populus autem quid sit, non novit, aut populi clamor, aut derisio: immo, ipsum hoc, timere, quid sit, ignorat; utrum nostrum opus sit, an alienum; sedari possit, necne. Quapropter, cum laudatur, inflatus exit: ubi autem derisus est, inflatiuncula illa compungitur, & subsidit.

Tale quiddam & nobis accidit. Quas res admiramur? Externas. Quibus rebus studemus? Externis. Dein dubitamus quî fiat, ut timeamus? ut trepidemus? Quid ergo usu evenit, cum ea, quæ nobis imminent, mala judicamus? Non possumus non timere, non possumus non trepidare. Dein dicimus, Domine Deus, quid agam

ne

ἀγωνιῶ; Μωρέ· χεῖρας οὐκ ἔχεις; οὐκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ Θεός; εὖχου νῦν, καθήμενος, ὅπως αἱ μύξαι σου μὴ ῥέωσιν. ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ
14 μὴ ἐγκάλει. Τί οὖν; ἐνταῦθά σοι οὐδὲν δέδωκεν; οὐ δέδωκέ σοι καρτερίαν; οὐ δέδωκέ σοι μεγαλοψυχίαν; οὐ δέδωκεν ἀνδρείαν; Τηλικαύτας ἔχων χεῖρας, ἔτι ζητεῖς τὸν ἀπομύξοντα;
15 Ἀλλ' οὐδὲ μελετῶμεν ταῦτα, οὐδ' ἐπιστρεφόμεθα. Ἐπεὶ δότε μοι ἕνα ᾧ μέλει πῶς τι ποιήσει; ὃς ἐπιστρέφεται, οὐ τοῦ τυχεῖν τινος, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας τῆς αὐτοῦ; Τίς, περιπατῶν, τῆς ἐνεργείας τῆς αὐτοῦ ἐπιστρέφεται; τίς, βουλευόμενος, αὐτῆς τῆς βουλῆς, οὐχὶ δὲ τοῦ τυχεῖν ἐκείνου πε-
16 ρὶ οὗ βουλεύεται; Κἂν μὲν τύχῃ, ἐπῆρται καὶ λέγει· Πῶς γὰρ ἡμεῖς καλῶς ἐβουλευσάμεθα; οὐκ ἔλεγόν σοι, ἀδελφέ, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν, ἡμῶν τι σκεψα-

ne trepidem? Stulte, manus non habes? non tibi fecit eas Deus? Nunc ergo ſedens precare, ne pituita tibi defluat. Emunge nares potius, nec accuſa Deum. Quid ergo? hîc nihil tibi dedit? non dedit tibi tolerantiam? non dedit tibi magnitudinem animi? non dedit fortitudinem? Tot manus cum habeas, adhuc requiris eum qui te emungat? Verum nos hæc neque meditamur, neque curamus. Nam date mihi aliquem, qui curet, quo pacto aliquid acturus ſit? qui ſolicitus ſit, non de aliqua re conſequenda, ſed de actione ſua? Quis, cum ambulat, de ambulatione ſua ſolicitus eſt? quis, cum deliberat, ipſam reſpicit deliberationem; ac non potius de eo conſequendo laborat, cujus gratia deliberat? qui ſi voti compos ſit, elatus ait: „Quam prudenter delibera„vimus? nonne dicebam „tibi, frater, ſi nos rem „quampiam conſiderare„mus, non poſſe fieri quin „ita

σπεψαμένων, μὴ οὕτως ἐκβῆναι; Ἂν δ' ἑτέρως χωρήσῃ, τεταπείνωται τάλας, οὐχ εὑρίσκει οὐδὲ τί εἴπῃ περὶ τῶν γεγονότων. Τίς ἡμῶν τούτου ἕνε- 17
κα μάντιν παρέλαβε; Τίς ἡμῶν [οὐκ] ἐνκοιμήθη ὑπὲρ ἐνεργείας; Τίς; ἵνα μοι δότε, ἵνα ἴδω τοῦτον, ὃν ἐκ πολλοῦ χρόνου ζητῶ, τὸν ταῖς ἀληθείαις εὐγενῆ καὶ εὐφυᾶ· εἴτε νέον, εἴτε πρεσβύτερον, δότε.

Τί οὖν ἔτι θαυμάζομεν, εἰ περὶ μὲν τὰς ὕλας τετρίμμεθα, ἐν δὲ ταῖς ἐνεργείαις τεπτενοὶ, αἰσχήμονες, οὐδενὸς ἄξιοι, δειλοὶ, ἀτολμότατοι, ὄλοι ἀτυχήματα; Οὐ γὰρ μεμέλητεν ἡμῖν, οὐδὲ μελετῶμεν. Εἰ δὲ μὴ τὸν θάνατον ἢ 19
τὴν φυγὴν ἐφοβούμεθα, ἀλλὰ τὸν φόβον, ἐμελετῶμεν ἂν ἐκείνοις μὴ περιπίπτειν ἃ φαίνεται ἡμῖν κακά. Νῦν δ' ἐν μὲν τῇ σχολῇ ὀργοὶ καὶ κα- 20
τάγλωσσοι· κἂν ζητημάτιον ἐμπέσῃ περί τινος τούτων,

„ita eveniret?“ Sin ſecus ceciderit, abjectus eſt miſer, nec, quid dicat de iis quæ acciderunt, reperit. Quis noſtrûm hujus rei cauſſâ vatem adhibuit? Quis noſtrûm ob actionem ſuam in æde ſacra indormiit? Quisnam? unum mihi date, ut eum videam, quem jam longo tempore quæro, qui revera ſit nobilis & ingenioſus: ſive adoleſcentem, ſive natu grandiorem date.

Quid ergo miramur adhuc, ſi in materiis quidem ſubjectis ſatis ſumus exercitati; in actionibus autem humiles, fœdi, nullius pretii, ignavi, molles; quanti quanti ſumus, ſcelera. Neque enim hæc nobis curæ fuerunt, neque in iis nos exercemus. At ſi non mortem aut exſilium timeremus, ſed timorem ipſum; operam daturi eſſemus ne incideremus in ea quæ mala nobis viderentur. Nunc in ſchola expediti & verboſi, cum tali quapiam de re quæſtiuncula inciderit, inſtru-

τούτων, ἱκανοὶ τὰ ἑξῆς ἐπελθεῖν. ἔλκυσον δ' εἰς χρῆσιν, καὶ εὐρήσεις τάλαινάς ναυαγούς. προσπεσέτω φαντασία ταραακτικὴ, καὶ γνώσῃ τί ἐμελε-
21 τῶμεν, καὶ πρὸς τί ἐγυμναζόμεθα. Λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἀμελετησίας προσεπισωρεύομεν ἀεί τινα καὶ
22 προσπλάσσομεν μείζονα τῶν καθεστώτων. Εὐθὺς ἐγὼ, ὅταν πλέω, κατακύψας εἰς τὸν βυθὸν, ἢ τὸ πέλαγος περιβλεψάμενος, καὶ μὴ ἰδὼν γῆν, ἐξίσταμαι, καὶ φανταζόμενος ὅτι ὅλον με δεῖ τὸ πέλαγος τοῦτο ἐκπιεῖν ὧν ναυαγήσω, οὐκ ἐπέρχεταί μοι, ὅτι μοι τρεῖς ξέσται ἀρκοῦσι. Τί οὖν με ταράσσει; Τὸ πέλαγος; Οὔ, ἀλλὰ τὸ
23 δόγμα. Πάλιν, ὅταν σεισμὸς γένηται, φαντάζομαι ὅτι ἡ πόλις ἐπιπίπτειν μοι μέλλει. οὐ γὰρ ἀρκεῖ μοι μικρὸν λιθάριον, ἵν' ἔξω μου τὸν ἐγκέφαλον βάλῃ.

Τίνα

cti ſumus ad cuncta, quæ ad eam pertinent, ordine perſequenda. Sed in uſum actumque nos trahe; invenies miſeros naufragos. Incidat cogitatio terrifica: tum cognoſces, quid meditati fuerimus, & ad quid nos exercuerimus. Jam in hac meditationis neglectione ſemper quædam adcumulamus, & majora quam re ipſâ ſunt adfingimus. Statim ego, cum navigo, oculos in altum defigens, aut pelagus circumſpiciens, nec terram usquam proſpiciens, de ſtatu mentis dejicior; &, cogitans eſſe mihi totum pelagus ebibendum, ſi fecero naufragium, illud non reputo, tres ſextarios eſſe mihi ſatis. Quid eſt igitur, quod me perturbat? Pelagus? Non, ſed meum decretum. Rurſus, ingruente terræ motu, totam urbem in me caſuram mihi fingo: quaſi vero non parvus lapillus ſit ſatis, ad elidendum mihi cerebrum?

Quæ-

Τίνα οὖν ἐστι τὰ βαροῦντα καὶ ἐξιστάντα 24
ἡμᾶς; Τίνα γὰρ ἄλλα, ἢ τὰ δόγματα; Τὸν
γὰρ ἐξιόντα καὶ ἀπαλλαττόμενον τῶν συνήθων
καὶ ἑταίρων καὶ τόπων καὶ συναναστροφῆς, τί
ἐστι τὸ βαροῦν ἄλλο, ἢ δόγματα; Τὰ γοῦν 25
παιδία εὐθὺς, ὅταν κλαύσῃ μικρὰ τῆς τίτθης
ἀπελθούσης, πλακούντιον λαβόντα, ἐπιλέλη-
σται. Θέλεις σε οὖν καὶ ἡμεῖς παιδίοις ὁμοιῶ- 26
μεν; Οὐ, νὴ τὸν Δία. οὐ γὰρ ὑπὸ πλακουν-
τίου τοῦτο πάσχειν ἀξιῶ, ἀλλ' ὑπὸ δογμάτων
ὀρθῶν. Τίνα δ' ἔστι ταῦτα; Ἃ δεῖ τὸν ἄν- 27
θρωπον ὅλην τὴν ἡμέραν μελετῶντα, μηδενὶ
προσπάσχειν τῶν ἀλλοτρίων, μηθ' ἑταίρῳ,
μήτε τόπῳ, μήτε γυμνασίοις, ἀλλὰ μηδὲ τῷ
σώματι τῷ αὐτοῦ· μεμνῆσθαι δὲ τοῦ νόμου,
καὶ τοῦτον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν. Τίς δ' ὁ νό- 28
μος ὁ θεῖος; Τὰ ἴδια τηρεῖν, τῶν ἀλλοτρίων

Quænam ergo ſunt, quæ nos premunt, & de ſtatu mentis nos dejiciunt? Quæ alia, niſi decreta? Nam & eum, qui peregre abit, & a ſodalibus, a locis, a congreſſibus, quibus adſuetus erat, discedit; quid eſt aliud, quod eum premat, niſi decreta? Pueri quidem, cum plorant nutrice paululum digreſſâ, placentulâ acceptâ ſtatim obliviſcuntur doloris. Vis ergo, te quoque pueris comparemus? Non, per Jovem: neque enim velim placentulâ me ita deliniri, ſed rectis decretis. Quæ autem illa ſunt? Ea quæ hominem totos dies meditari oportet, ut nullis externis rebus adficiatur, non ſodali, non loco, non gymnaſiis, immo ne ſuopte quidem corpore; ſed memor ſit legis, & eam ob oculos habeat. Quid autem jubet lex divinitus præſcripta? Sua tueri, & aliena ſibi non vindicare; ſed iis &,

cum

μὴ ἀντιποιεῖσθαι, ἀλλὰ διδομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόμενα δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρουμένου δέ τινος, ἀποδιδόναι εὐλύτως καὶ αὐτόθεν, χάριν εἰδότα οὗ ἐχρήσατο χρόνου, εἰ θέλεις μὴ κλαίειν
29 τὴν τίτθην καὶ μάμμην. Τί γὰρ διαφέρει, τίνος ἧττων ἐστὶ, καὶ ἐκ τίνος κρέμεται; Τί κρεῖττον εἶ τοῦ διὰ κοράσιον κλαίοντος, εἰ διὰ γυμνασίδιον, καὶ στωίδια, καὶ νεανισκάρια, καὶ τοι-
30 αύτην διατριβὴν πενθεῖς; Ἄλλος ἐλθὼν, ὅτι οὐκέτι τὸ τῆς Δίρκης ὕδωρ πίνειν μέλλει. Τὸ γὰρ Μάρκιον χεῖρόν ἐστι τοῦ τῆς Δίρκης; Ἀλλ' ἐκεῖνό μοι σύνηθες ἦν. Καὶ τοῦτο πάλιν ἔσται σοι
31 σύνηθες. Εἶτ', ἂν μὲν καὶ τούτῳ προσκαθῇς, καὶ τοῦτο πάλιν κλαῖε, καὶ ζήτει στίχον ὅμοιον τῷ Εὐριπίδου ποιῆσαι,

Θερμάς τε τὰς Νέρωνος, Μάρκιόν θ' ὕδωρ.

Ἰδὲ

cum dantur, uti; &, cum non dantur, ea non deſiderare; &, cum quid nobis eripitur, reddere expedite & ſponte, gratiamque habere pro eo tempore, quo eo uſi ſumus: niſi velis nos mammas atque nuterculas implorare. Quid enim intereſt, qua re quis vincatur, & unde pendeat? Equâ re præſtantior eo es qui ob puellam plorat, ſi tu ob gymnaſium, & porticulos, & adoleſcentulos, & hujusmodi congreſſus luges? Alius adveniens id ægre fert, quod Dircæam aquam non amplius bibiturus ſit. Num igitur Martia deterior eſt Dircæâ? Non: at illi adſueveram. Etiam huic adſuefces. Deinde ubi & hac delectaberis, luge, & quære verſum Euripideo ſimilem:

Thermas Neronianas,
Martiamque aquam.

Viden'

Ἰδὲ πῶς τραγῳδία γίνεται, ὅταν εἰς μωροὺς ἀν-
θρώπους πράγματα τὰ τυγχάνοντ' ἐμπέσῃ.

Πότε οὖν Ἀθήνας πάλιν ὄψομαι, καὶ τὴν 32
ἀκρόπολιν; Τάλας, οὐκ ἀρκεῖ σοι ἃ βλέπεις
καθ' ἡμέραν; κρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν
τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς
ὅλης, τῆς θαλάσσης; Εἰ δὲ δὴ παρακολουθεῖς 33
τῷ διοικοῦντι τὰ Ὅλα, κἀκεῖνον ἐν σαυτῷ περι-
φέρεις, ἔτι ποθεῖς λιθάρια καὶ ψέτραν κομ-
ψήν; ὅταν οὖν μέλλῃς ἀπολιπεῖν αὐτὸν τὸν
ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, τί ποιήσεις; κλαύσεις
καθήμενος, ὡς τὰ παιδία; Τί οὖν, ἐν τῇ σχο- 34
λῇ ἐποίεις; τί ἤκουες; τί ἐμάνθανες; τί σαυ-
τὸν φιλόσοφον ἐπέγραφες, ἔξὸν τὰ ὄντα ἐπι-
γράφειν; ὅτι, Εἰσαγωγὰς ἔπραξά τινας, καὶ
Χρυσίππεια ἀνέγνων, Φιλοσόφου δ' οὐδὲ θύραν
παρῆλθον. ποῦ γάρ μοι μέτεστι ταύτου τοῦ 35

Viden' ut tragœdia oriatur, cum res vel leviſſimæ ſtultis hominibus incidunt?

Ah, quando Athenas & arcem iterum videbo! Miſer, non ſatis ea tibi ſunt, quæ quotidie vides? Poſſesne præſtantius aliquid aut majus videre ſole, lunâ, ſtellis, terrâ univerſâ, mari? Quod ſi gubernatorem Univerſi ratione adſequeris, eumque in temet ipſo circumfers, adhuc deſideras lapillos & rupem elegantem? Quando igitur ipſum ſolem & lunam relinquere oportebit, quid facies? ſedebis plorans, ut pueri? Quid ergo in ſchola faciebas? Quid audiebas? Quid diſcebas? Quid philoſophi nomen uſurpaſti, cum ea tibi uſurpare poſſes quæ vera ſunt? te introductionibus nonnullis operam dediſſe, & Chryſippi libros aliquos legiſſe, philoſophiam verò ne a janua quidem ſalutaſſe. Nam quid tibi rei cum illo

περάγματος, οὐ Σωκράτει μετῆν, τῷ οὕτως ἀποθανόντι, οὕτω ζήσαντι; οὐ Διογένει μετῆν;
36 Ἐπινοεῖς τούτων τινὰ κλάοντα ἢ ἀγανακτοῦντα, ὅτι τὸν δεῖνα οὐ μέλλει βλέπειν, οὐδὲ τὴν δεῖνα, οὐδ' ἐν Ἀθήναις ἔσεσθαι, ἢ ἐν Κορίνθῳ, ἀλλ', ἂν οὕτω τύχῃ, ἐν Σούσοις, ἢ ἐν Ἐκβα-
37 τάνοις; Ὦ γὰρ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τοῦ συμποσίου, καὶ μηκέτι παίζειν, ἔτι οὕτως ἀνιαῖται μένων; οὐχὶ δ', ὡς παιδιᾷ, πα-
38 ραμένει μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται; Ταχὺ γ' ἂν ὁ τοιοῦτος ὑπομείναι, φυγήν τινα φυγεῖν εἰς ἅπαντα, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ καταφρονηθείς.
39 Οὐ θέλεις ἤδη, ὡς τὰ παιδία, ἀπογαλακτισθῆναι, καὶ ἅπτεσθαι τροφῆς στερεωτέρας, μηδὲ κλάειν μάμμας καὶ τίτθας, γραῶν ἀπο-
40 κλαύματα; Ἀλλ' ἐκείνας ἀπαλλαξόμενος ἀνιᾷ-σω. Σὺ αὐτὰς ἀνιάσεις; Οὐδαμῶς· ἀλλ' ὅπερ καὶ

negotio eſt, quod Socrates tractavit, qui ita mortuus eſt, ita vixit? aut quod tractavit Diogenes? Horum aliquem ploraſſe cogitas, aut ſuccenſuiſſe, quod iſtum aut iſtam non amplius eſſet viſurus? quod Athenis aut Corinthi non futurus eſſet; ſed fortaſſe Suſis, aut Ecbatanis? Nam cui de convivio abire licet cum volet, & non amplius ludere, is-ne dolebit quamdiu manet? nonne vero, veluti ludo, interim eſſe perget quoad eo delectatur? Talis ſane homo (*qualis tu*) tulerit ſcilicet, ſi perpetuo exſilio mulctetur, aut ſi capitis condemnetur!

Non vis tandem, ut puer, ablactari, & cibum capeſſere ſolidiorem? Non plorare mammas deſines, & nutriculas, aniles ejulatus? At diſcedens, mœrorem eis adferam. Tu illis mœrorem adferes? Nequaquam vero tu; ſed id, quod & tibi dolorem adfert, decretum.

καὶ σὲ, τὸ δόγμα. Τί οὖν ἔχεις ποιῆσαι; Τὸ σὸν
ἔξελε· τὸ δ' ἐκείνων, ἂν εὖ ποιῶσιν, αὐταὶ ἐξε-
λοῦσιν. εἰ δὲ μή, οἰμώξουσι δι' αὐτάς. Ἄνθρω- 41
πε· τὸ λεγόμενον τοῦτο, Ἀπονοήθητι ἤδη ὑπὲρ
εὐροίας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ μεγαλοψυχίας.
ἀνάτεινόν ποτε τὸν τραχήλον, ὡς ἀπηλλαγμένος
δουλείας. τόλμησον ἀναβλέψας πρὸς τὸν Θεὸν 42
εἰπεῖν, ὅτι, χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς, ὁμο-
γνωμονῶ σοι, σός εἰμι. οὐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοι
δοκούντων· ὅπου θέλεις, ἄγε· ἣν θέλεις ἐσθῆτα
περίθες. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύ-
γειν, πένεσθαι, πλουτεῖν; ἐγώ σοι ὑπὲρ ἁπάν-
των τούτων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι·
δείξω τὴν ἑκάστου φύσιν, οἵα ἐστίν. Οὔ· ἀλλ' 43
ἐν βοὸς κοιλίᾳ καθήμενος, ἐκδέχου σοῦ τὴν μάμ-
μην μέχρις σε χορτάσῃ. Ὁ Ἡρακλῆς, εἰ τοῖς 44
ἐν οἴκοι παρεκάθητο, τίς ἂν ἦν; Εὐρυσθεὺς, καὶ

cretum. Quid ergo facere potes? Tu tuum abjicito: abjicient & illæ ſuum, ſi ſapient, ipſæ; quod ſi non fecerint, ſuâpte culpâ plorabunt. Mi homo, jam tandem res omnes deſpera, ut ajunt, pro tranquillitate, pro libertate, pro animi magnitudine! Cervices tandem erige, tamquam ſervitute liberatus. Aude tandem ſublatis ad Deum oculis dicere: „Tracta me „poſthac arbitratu tuo: „idem tecum ſentio; tuus „ſum; nihil recuſo, quod „tibi videbitur: quo voles, „ducito: qua me voles ve„ſte induito. Vis me fun„gi magiſtratu? privatam „agere vitam? manere? „exſulare? pauperie con„flictari? opibus abunda„re? Ego te in his re„bus omnibus apud homi„nes defendam: oſtendam „rei cujusque naturam, qua„lis eſt.“ Non ita: ſed potius in ventre bovis ſedens, exſpecta matercu lam tuam, dum te paſcat. Hercules ſi domeſticis ſuis adſediſſet, quis fuiſſet? Eury-

οὐχὶ Ἡρακλῆς. Ἄγε, πόσους δὲ, περιερχόμενος
τὴν οἰκουμένην, συνήθεις ἔσχε καὶ φίλους; Ἀλλ'
οὐδὲν φίλτερον τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐπιστεύθη Διὸς
εἶναι υἱὸς, καὶ ἦν. ἐκείνῳ τοίνυν πειθόμενος, περι-
45 ἤει καθαίρων ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν. Ἀλλ' οὐκ εἶ
Ἡρακλῆς, καὶ οὐ δύνασαι καθαίρειν τὰ ἀλλότρια
κακά; ἀλλ' οὐδὲ Θησεύς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς
καθάρῃς; Τὰ σαυτοῦ κάθαιρε, ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς
διανοίας, ἔκβαλε, ἀντὶ Προκρούστου καὶ Σκίρωνος,
λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκα-
46 κίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν. Τεῦ-
τα δ' οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ πρὸς μό-
νον τὸν Θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προσπε-
πονθότα, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καθωσιωμένον.
47 Ἂν δ' ἄλλο τι θέλῃς, οἰμώζων καὶ στένων ἀκο-
λουθήσεις τῷ ἰσχυροτέρῳ· ἔξω ζητῶν ἀεὶ τὴν εὐρυ-
αν, καὶ μηδέ ποτ' εὑρεῖν δυνάμενος· ἐκεῖ γὰρ
αἰ-

Eurystheus, non Hercules. Age vero; terrarum orbem peragrans ille, quot familiares habuit, quot amicos? Sed nihil ei carius fuit Deo: eâque de causâ Jovis filius est habitus, ac fuit. Illi igitur obtemperans circumibat, ut injuriam & iniquitatem expurgaret. At tu non es Hercules, nec aliena purgare mala potes? ac ne Theseus quidem es, ut Atticæ mala purges? Tua ipsius purgato: ex animo ejice, loco Procrustæ & Scironis, tristitiam, timorem, cupiditatem, invidiam, malevolentiam, avaritiam, mollitiem, intemperantiam. Hæc vero aliter ejici non possunt, nisi ad solum respicias Deum, eique soli fis addictus, & illius mandatis consecratus. Sin quid aliud voles; gemens & plorans sequêris robustiorem: & foris semper quærens tranquillitatem,

αὐτὴν ζητεῖς, οὐ μὴ ἔστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου ἐστίν.

ΚΕΦ. ιζ'.

Πῶς ἐφαρμοστέον τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.

Τί πρῶτόν ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος; Ἀποβαλεῖν οἴησιν. ἀμήχανον γὰρ ἄ τις εἰδέναι οἴεται, ταῦτα ἄρξασθαι μανθάνειν. τὰ μὲν 2
οὖν ποιητέα καὶ οὐ ποιητέα, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ πάντες ἄνω καὶ κάτω λαλοῦντες ἐρχόμεθα πρὸς τοὺς φιλοσόφους· ἐπὶ τούτοις ἐπαινοῦντες, ψέγοντες, ἐγκαλοῦντες, μεμφόμενοι, περὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ αἰσχρῶν ἐπικρίνοντες καὶ διαλαμβάνοντες. Τίνος δ' ἕνεκα 3
προσερχόμεθα τοῖς φιλοσόφοις; Μαθεῖν θέλοντες

tem, numquam ad eam pervenire poteris, ut qui, omisso loco in quo est, eam quæris ubi non est.

CAP. XVII.

Quomodo anticipationes singulis rebus sint accommodandæ.

Quodnam est primum philosophantis officium? Abjicere scientiæ opinationem. Fieri enim non potest, ut quæ quis scire se opinatur, ea discere incipiat. Jam vero facienda & non facienda, bona & mala, honesta & turpia, sursum ac deorsum linguæ versantes, philosophos adimus: harum rerum causa laudamus, reprehendimus, accusamus, conquerimur, de institutis honestis & turpibus judicamus & disceptamus. Quia vero de causa philosophos accedimus? Discere volumus ea, quæ nos ignorare

pute-

[redacted] εἰδέναι. Τίνας δ' ἔστι ταῦτας; [redacted] ἃ γὰρ λαλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, [redacted] θέλομεν, ὡς κομψὰ καὶ δριμέα· οἱ [redacted] ἀπ' αὐτῶν περιποιήσωνται. Γελοῖον οὖν [redacted] εἶναι, ὅτι ἄλλα μέν τις μαθεῖν βούλεται, ἄλλα δὲ μαθήσεται· ἢ λοιπόν, ὅτι προκόψει τις ἐν οἷς οὐ μανθάνει. Τὸ δ' ἐξαπατῶν τοὺς πολλοὺς τοῦτ' ἔστιν, ὅπερ καὶ Θεόπομπον τὸν ῥήτορα, ὅπου καὶ Πλάτωνι ἐγκαλεῖ ἐπὶ τῷ 6 βούλεσθαι ἕκαστα ὁρίζεσθαι. Τί γὰρ λέγει; Οὐδεὶς ἡμῶν πρὸ σοῦ ἔλεγεν ἀγαθὸν ἢ δίκαιον; ἢ μὴ παρακολουθοῦντες τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀσήμως καὶ κενῶς φθεγγόμεθα τὰς φωνάς; 7 Τίς γάρ σοι λέγει Θεόπομπε, ὅτι ἐννοίας οὐκ ἔχομεν ἑκάστου τούτων φυσικὰς, καὶ προλήψεις; ἀλλ' οὐχ οἵόντε ἐφαρμόζειν τὰς προλήψεις ταῖς καταλλήλοις οὐσίαις, μὴ διαρθρώσαντα

putamus. Quæ autem illa ſunt? Præcept[redacted]. Nam quæ philoſophi [redacted]quuntur, ea diſcere volumus; alii, ut elegantia & acuta; alii, ut quæſtum inde faciamus. [redacted] igitur ridiculum, puta[redacted] fore ut aliquis alia ve[redacted] diſcere, alia diſcat, aut [redacted] denique proficiat quæ [redacted] diſcit. Et eadem [redacted] vulgus decipitur, quæ [redacted]pum oratorem [redacted], cum Platonem et[redacted], quod definiri [redacted], Quid enim

ait? „Nemone noſtrûm „ante te Bonum dixit, & „Juſtum? Aut, non intelli„gentes, quid horum quid„que eſſet, citra ſignifica„tionem & inaniter voces „illas ſonabamus?“ Quis vero iſtud tibi dicit, Theopompe, nos cujusque horum naturales notiones non habuiſſe, atque anticipationes? At illud fieri non poteſt, ut anticipationes iſtas rebus conſentaneis adcommodemus, niſi prius illas evolverimus; atque

σαντες αὐτάς· καὶ αὐτὸ τοῦτο σκεψάμενον, ποίαν τινὰ ἑκάστῃ αὐτῶν οὐσίαν ὑποτακτέον. Ἐπεὶ 8
τοιαῦτα λέγε καὶ πρὸς τοὺς ἰατρούς. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔλεγεν ὑγιεινόν τι καὶ νοσερὸν, πρὶν Ἱπποκράτη γενέσθαι; ἢ κενῶς τὰς φωνὰς ταύτας ἀπηχοῦμεν; Ἔχομεν γάρ τινα καὶ ὑγιεινοῦ 9
πρόληψιν, ἀλλ' ἐφαρμόσαι οὐ δυνάμεθα. διὰ τοῦτο ὁ μὲν λέγει, ἀνάτεινον· ὁ δὲ λέγει, δὸς τροφήν· καὶ ὁ μὲν λέγει, φλεβοτόμησον· ὁ δὲ λέγει, σικύασον. Τί τὸ αἴτιον; ἄλλο γε, ἢ ὅτι τὴν τοῦ ὑγιεινοῦ πρόληψιν οὐ δύναται καλῶς ἐφαρμόσαι τοῖς ἐπὶ μέρους;

Οὕτως ἔχει καὶ ἐνθάδ', ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν 10
βίον. Ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον, τίς ἡμῶν οὐ λαλεῖ; τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔχει τούτων ἑκάστου πρόληψιν; Ἀλλ' οὖν διηρθρωμένην καὶ τελείαν; ταῦτο δεῖξον. Πῶς 11
δείξω;

que id ipſum conſideraverimus, quæ res cuique earum ſubjiciendæ ſint. Nam eadem iſta medicis etiam objicere potes. Quis enim noſtrûm non ſalubre aliquid aut inſalubre dixit, priusquam Hippocrates naſceretur? an voces iſtas inaniter reſonabamus? Habemus enim aliquam etiam ejus quod ſalubre eſt anticipationem; ſed adcommodare eam non poſſumus: eoque alius abſtinere, alius dare cibum jubet, alius venam incidere, alius cucurbitulas adponere. Quæ alia cauſſa eſt, niſi quod ſanitatis anticipationem rebus ſingulis recte adcommodare neſciunt?

Ita ergo ſe res etiam hîc habet, in vita. De bonis rebus & malis, de utilibus & inutilibus, quis noſtrûm non loquitur? quis enim noſtrûm non habet horum cujusque anticipatam aliquam notionem? Eone vero etiam diſtinctam & perfectam? Iſtud oſtendito.

Quæ

οὐκ οἰόμεθα εἰδέναι. Τίνα δ' ἐστὶ ταῦτα; Τὰ θεωρήματα. οὐ γὰρ λαλοῦσιν οἱ Φιλόσοφοι, μαθεῖν θέλομεν, ὡς κομψοὶ καὶ δριμέαι· οἱ δ', ἵν' ἀπ' αὐτῶν περιποιήσωνται. Γελοῖον οὖν τὸ οἴεσθαι, ὅτι ἄλλα μέν τις μαθεῖν βούλεται, ἄλλα δὲ μαθήσεται· ἢ λοιπόν, ὅτι προκόψει τις ἐν οἷς οὐ μανθάνει. Τὸ δ' ἐξαπατῶν τοὺς πολλοὺς τοῦτ' ἔστιν, ὅπερ καὶ Θεόπομπον τὸν ῥήτορα, ὅπου καὶ Πλάτωνι ἐγκαλεῖ ἐπὶ τῷ βούλεσθαι ἕκαστα ὁρίζεσθαι. Τί γὰρ λέγει; Οὐδεὶς ἡμῶν πρὸ σοῦ ἔλεγεν ἀγαθὸν ἢ δίκαιον; ἢ μὴ παρακολουθοῦντες τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀσήμως καὶ κενῶς φθεγγόμεθα τὰς φωνάς; Τίς γάρ σοι λέγει Θεόπομπε, ὅτι ἐννοίας οὐκ εἴχομεν ἑκάστου τούτων φυσικὰς, καὶ προλήψεις; ἀλλ' οὐχ οἵόντε ἐφαρμόζειν τὰς προλήψεις ταῖς καταλλήλοις οὐσίαις, μὴ διαρθρώσαντα

putamus. Quæ autem illa ſunt? Præcep[illegible]. Nam quæ philoſop[illegible]quuntur, ea diſcere volumus; alii, ut elegantia & acuta; alii, ut quæſtum inde faciamus. Eſt igitur ridiculum, putare, fore ut aliquis alia velit diſcere, alia diſcat, aut in iis denique proficiat quæ non diſcit. Et eadem re vulgus decipitur, quæ Theopompum oratorem decepit, cum Platonem etiam accuſat, quod definiri omnia voluerit. Quid enim ait? „Nemone noſtrûm „ante te Bonum dixit, & „Juſtum? Aut, non intelli„gentes, quid horum quid„que eſſet, citra ſignifica„tionem & inaniter voces „illas ſonabamus?“ Quis vero iſtud tibi dicit, Theopompe, nos cujusque horum naturales notiones non habuiſſe, atque anticipationes? At illud fieri non poteſt, ut anticipationes iſtas rebus conſentaneis adcommodemus, niſi prius illas evolverimus; atque

δείξω; Ἐφάρμοσον αὐτὴν καλῶς ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Εὐθὺς, τοὺς ἄρους Πλάτων μὲν ὑποτάσσει τῇ τοῦ χρησίμου προλήψει, σὺ δὲ τῇ τοῦ ἀχρήστου. Δυνατὸν οὖν ἐστιν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ἐπιτυγχάνειν; Πῶς εἶόντε; Τῇ δὲ τοῦ πλούτου οὐσίᾳ οὐχ' ὁ μέν τις ἐφαρμόζει τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πρόληψιν, ὁ δ' οὔ; τῇ δὲ τῆς ἡδονῆς; τῇ δὲ τῆς ὑγείας; Καθόλου γάρ, εἰ πάντες οἱ τὰ ὀνόματα λαλοῦντες ἱκανῶς ἴσμεν ἕκαστα τούτων, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιμελείας περὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν προλήψεων δεόμεθα, τί διαφερόμεθα; τί πολεμοῦμεν; τί ψέγομεν ἀλλήλους;

Καὶ τί μοι νῦν τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην παραφέρειν, καὶ ταύτης μεμνῆσθαι; σὺ αὐτὸς εἰ ἐφαρμόζεις καλῶς τὰς προλήψεις, διατί δυσροεῖς; διατί ἐμποδίζῃ; Ἀφῶμεν ἄρτι τὸν δεύτερον τόπον, τὸν περὶ τὰς ὁρμάς, καὶ τὴν κατὰ

Quo modo oſtendam? Recte adcommoda eam rebus ſingulis. Ac ne longius abeam, Plato definitiones ſubjicit utilitatis notioni, tu vero inutilitatis. Ergone fieri poteſt, ut veſtrûm uterque verum teneat. Fieri quî poteſt? Divitiarum item naturæ, nonne alius notionem Boni adcommodat, alius non? eodemque modo & naturæ voluptatis, & ſanitatis? Etenim omnino, ſi omnes, qui vocabula iſta uſurpamus, ſatis commode novimus quasque illarum rerum, neque opus eſt ut operam demus evolutioni notionum anticipatarum; cur diſſentimus? cur pugnamus? cur nos invicem reprehendimus?

Sed quid nunc adtinet hominum inter ſe pugnas proferre, earumque facere mentionem? Tu ipſe, ſi notiones recte adcommodas, cur miſer es? cur impediris? Omittamus nunc ſecundum locum, de Impetu, & diſputationem de officio,

κατὰ ταύτας περὶ τὸ καθῆκον φιλοτεχνίαν. ἀφῶμεν καὶ τὸν τρίτον, τὸν περὶ τὰς συγκαταθέσεις. χαρίζομαί σοι ταῦτα πάντα. στῶμεν ἐπὶ τοῦ 16
πρώτου, καὶ σχεδὸν αἰσθητὴν παρέχοντος τὴν ἀπόδειξιν τοῦ μὴ ἐφαρμόζειν καλῶς τὰς προλήψεις. Νῦν σὺ θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ 17
δυνατά; Τί οὖν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσροεῖς; Νῦν οὐ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; Διὰ τί οὖν περιπίπτεις τινί; διὰ τί δυστυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σου τι, οὐ γίνεται; καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; Ἀπόδειξις γὰρ αὕτη μεγίστη δυσροίας καὶ κακο- 18
δαιμονίας· Θέλω τι, καὶ οὐ γίνεται. καὶ τί ἐστιν ἀθλιώτερον ἐμοῦ;

Τοῦτο καὶ ἡ Μήδεια οὐχ ὑπομείνασα, ἦλ- 19
θεν ἐπὶ τὸ ἀποκτεῖναι τὰ ἴδια τέκνα. Μεγαλοφυῶς, κατά γε τοῦτο. εἶχε γὰρ ἣν δεῖ φαντασίαν, οἵον ἐστι τὸ, ἃ θέλει, τινὶ μὴ προχωρεῖν.

officio, quod ex illo ducitur. Omittamus & tertium, de adſenſionibus. Condono tibi hæc omnia: inſiſtamus primo, qui demonſtrationem ſenſui pæne obviam ſuppeditat, quam parum recte rebus adcommodemus notiones. Nunc tu ea vis, quæ & fieri, & a te fieri poſſunt? Cur ergo impediris? cur miſer es? Tu nunc non fugis neceſſaria? Cur ergo ſubinde in aliquid eorum, quæ fugis, incidis? cur infelix es? cur, te volente aliquid, non fit? cur fit, te nolente? Hæc enim demonſtratio maxima eſt miſeriæ & infelicitatis. Volo aliquid & non fit! & quid eſt me miſerius?

Hoc Medea cum non ſuſtineret, eo venit ut proprios etiam liberos occideret. Magno quidem hactenus animo. Habebat enim rectam opinionem, quale hoc eſſet, ſi, quod quis cupit, id ei non ſuccederet.

μὴ ἀντιποιεῖσθαι, ἀλλὰ διδομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόμενα δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρουμένου δέ τινος, ἀποδιδόναι εὐλύτως καὶ εὐτόθεν, χάριν εἰδότα οὗ ἐχρήσατο χρόνου, εἰ θέλεις μὴ πλαίειν
29 τὴν τίτθην καὶ μάμμην. Τί γὰρ διαφέρει, τίνος ἧττων ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τίνος κρέμαται; Τί κρείττων εἶ τοῦ διὰ κοράσιον πλαίοντος, εἰ διὰ γυμνασίδιον, καὶ σταϊδίας, καὶ νεανισκάριον, καὶ τοι-
30 αύτην διατριβὴν πενθεῖς; Ἄλλος ἐλθὼν, ὅτι οὐκέτι τὸ τῆς Δίρκης ὕδωρ πίνειν μέλλει. Τὸ γὰρ Μάρκιον χεῖρόν ἐστι τοῦ τῆς Δίρκης; Ἀλλ' ἐκεῖνό μοι σύνηθες ἦν. Καὶ τοῦτο πάλιν ἔφεται σοι
31 σύνηθες. Εἶτ', ἂν μὲν καὶ τούτῳ προσκαθῇς, καὶ τοῦτο πάλιν κλαῖε, καὶ ζήτει στίχον ὅμοιον τῷ Εὐριπίδου ποιῆσαι,

Θερμάς τε τὰς Νέρωνος, Μαρκιόν θ' ὕδωρ.

Ἴδε

eum dantur, uti; &, cum non dantur, ea non deſiderare; &, cum quid nobis eripitur, reddere expedite & ſponte, gratiamque habere pro eo tempore, quo eo uſi ſumus: niſi velis nos mammas atque nuterculas implorare. Quid enim intereſt, qua re quis vincatur, & unde pendeat? Equâ re præſtantior eo es qui ob puellam plorat, ſi tu ob gymnaſium, & porticulos, & adoleſcentulos, & hujusmodi congreſſus luges? Alius adveniens id ægre fert, quod Dircæam aquam non amplius bibiturus ſit. Num igitur Martia deterior eſt Dircæâ? Non: at illi adſueveram. Etiam huic adſuefces. Deinde ubi & hac delectaberis, luge, & quære verſum Euripideo ſimilem:

Thermas Neronianas,
Martiamque aquam.

Viden'

Ἴδε πῶς τραγῳδία γίνεται, ὅταν εἰς μωροὺς ἀν-
θρώπους πράγματα τὰ τυγχάνοντ' ἐμπέσῃ.

Πότε οὖν Ἀθήνας πάλιν ὄψομαι, καὶ τὴν 32
ἀκρόπολιν; Τάλας, οὐκ ἀρκεῖ σοι ἃ βλέπεις
καθ' ἡμέραν; κρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν
τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς
ὅλης, τῆς θαλάσσης; Εἰ δὲ δὴ παρακολουθεῖς 33
τῷ διοικοῦντι τὰ Ὅλα, καὶ κεῖνον ἐν σαυτῷ περι-
φέρεις, ἔτι ποθεῖς λιθάρια καὶ πέτραν κομ-
ψήν; ὅταν οὖν μέλλῃς ἀπολιπεῖν αὐτὸν τὸν
ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, τί ποιήσεις; κλαύσεις
καθήμενος, ὡς τὰ παιδία; Τί οὖν, ἐν τῇ σχο- 34
λῇ ἐφοίτας; τί ἤκουες; τί ἐμάνθανες; τί σαυ-
τὸν φιλόσοφον ἐπέγραφες, ἔχον τὰ ὄντα ἐπι-
γράφειν; ὅτι, Εἰσαγωγὰς ἔπραξά τινας, καὶ
Χρυσίππεια ἀνέγνων, φιλοσόφου δ' οὐδὲ θύραν
παρῆλθον. ποῦ γάρ μοι μέτεστι τούτου τοῦ 35

R 3 πράγ-

Viden' ut tragœdia oriatur, cum res vel leviſſimæ ſtultis hominibus incidunt?

Ah, quando Athenas & arcem iterum videbo! Miſer, non ſatis ea tibi ſunt, quæ quotidie vides? Poſſesne præſtantius aliquid aut majus videre ſole, lunâ, ſtellis, terrâ univerſâ, mari? Quod ſi gubernatorem Univerſi ratione adſequeris, eumque in temet ipſo circumfers, adhuc deſideras lapillos & rupem elegantem? Quando igitur ipſum ſolem & lunam relinquere oportebit, quid facies? ſedebis plorans, ut pueri? Quid ergo in ſchola faciebas? Quid audiebas? Quid diſcebas? Quid philoſophi nomen uſurpaſti, cum ea tibi uſurpare poſſes quæ vera ſunt? te introductionibus nonnullis operam dediſſe, & Chryſippi libros aliquos legiſſe, philoſophiam verò ne a janua quidem ſalutaſſe. Nam quid tibi rei cum illo

nego-

πράγματος, οὗ Σωκράτει μετῆν, τῷ οὕτως ἀποθανόντι, οὕτω ζήσαντι; οὗ Διογένει μετῆν;
36 Ἐπινοεῖς τούτων τινὰ κλάοντα ἢ ἀγανακτοῦντα, ὅτι τὸν δεῖνα οὐ μέλλει βλέπειν, οὐδὲ τὴν δεῖνα, οὐδ' ἐν Ἀθήναις ὄτεσθαι, ἢ ἐν Κορίνθῳ, ἀλλ', ἂν οὕτω τύχῃ, ἐν Σούσοις, ἢ ἐν Ἐκβα-
37 τάνοις; Ὦ γὰρ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τοῦ συμποσίου, καὶ μηκέτι παίζειν, ἔτι οὗτος ἀνιᾶται μένων; οὐχὶ δ', ὡς παιδιᾷ, πα-
38 ραμένει μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται; Ταχύγ' ἂν ὁ τοιοῦτος ὑπομείναι, φυγήν τινα φυγεῖν εἰς ἅπαντα, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ κατακριθείς.

39 Οὐ θέλεις ἤδη, ὡς τὰ παιδία, ἀπογαλακτισθῆναι, καὶ ἅπτεσθαι τροφῆς στερεωτέρας, μηδὲ κλάειν μάμμας καὶ τίτθας, γραῶν ἀπο-
40 κλαύματα; Ἀλλ' ἐκείνας ἀπαλλασσόμενος ἀνιάσω. Σὺ αὐτὰς ἀνιάσεις; Οὐδαμῶς· ἀλλ' ὅπερ καὶ

negotio est, quod Socrates tractavit, qui ita mortuus est, ita vixit? aut quod tractavit Diogenes? Horum aliquem plorasse cogitas, aut succensuisse, quod istum aut istam non amplius esset visurus? quod Athenis aut Corinthi non futurus esset; sed fortasse Susis, aut Ecbatanis? Nam cui de convivio abire licet cum volet, & non amplius ludere, is-ne dolebit quamdiu manet? nonne vero, veluti ludo, interesse perget quoad eo delectatur? Talis sane homo (*qualis tu*) tulerit scilicet, si perpetuo exsilio mulctetur, aut si capitis condemnetur!

Non vis tandem, ut pueri, ablactari, & cibum capessere solidiorem? Non plorare mammas desines, & nutriculas, aniles ejulatus? At discedens, mœrorem eis adferam. Tu illis mœrorem adferes? Nequaquam vero tu; sed id, quod & tibi dolorem adfert, decretum.

καὶ σὲ, τὸ δόγμα. Τί οὖν ἔρχεις ποιῆσαι; Τὸ σὸν
ἔξελε· τὸ δ' ἐκείνων, ἂν εὖ ποιῶσιν, αὐταὶ ἐξε-
λοῦσιν. εἰ δὲ μή, οἰμώξουσι δι' αὐτάς. Ἄνθρω- 41
πε· τὸ λεγόμενον τοῦτο, Ἀπονοήθητι ἤδη ὑπὲρ
εὐροίας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ μεγαλοψυχίας.
ἀνάτεινόν ποτε τὸν τραχηλον, ὡς ἀπηλλαγμένος
δουλείας. τόλμησον ἀναβλέψας πρὸς τὸν Θεὸν 42
εἰπεῖν, ὅτι, χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς, ὁμο-
γνωμονῶ σοι, σός εἰμι. οὐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοι
δοκούντων· ὅπου θέλεις, ἄγε· ἣν θέλεις ἐσθῆτα
περίθες. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύ-
γειν, πένεσθαι, πλουτεῖν; ἐγώ σοι ὑπὲρ ἁπάν-
των τούτων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι·
δείξω τὴν ἑκάστου φύσιν, οἵα ἐστίν. Οὔ· ἀλλ' 43
ἐν βοὸς κοιλίᾳ καθήμενος, ἐκδέχου σοῦ τὴν μάμ-
μην μέχρις σε χορτάσῃ. Ὁ Ἡρακλῆς, εἰ τοῖς 44
ἐν οἴκοις παρεκάθητο, τίς ἂν ἦν; Εὐρυσθεὺς, καὶ

cretum. Quid ergo facere potes? Tu tuum abjicito: abjicient & illæ ſuum, ſi ſapient, ipſæ; quod ſi non fecerint, ſuâpte culpâ plorabunt. Mi homo, jam tandem res omnes deſpera, ut ajunt, pro tranquillitate, pro libertate, pro animi magnitudine! Cervices tandem erige, tamquam ſervitute liberatus. Aude tandem ſublatis ad Deum oculis dicere: „Tracta me „poſthac arbitratu tuo: „idem tecum ſentio; tuus „ſum; nihil recuſo, quod „tibi videbitur: quo voles, „ducito: qua me voles veſte induito. Vis me funigi magiſtratu? privatam „agere vitam? manere? „exſulare? pauperie con„flictari? opibus abunda„re? Ego te in his re„bus omnibus apud homi„nes defendam: oſtendam „rei cujusque naturam, qua„lis eſt.“ Non ita: ſed potius in ventre bovis ſedens, exſpecta matercu lam tuam, dum te paſcat. Hercules ſi domeſticis ſuis adſedisſet, quis fuiſſet? Eury-

οὐχὶ Ἡρακλῆς. Ἄγε, πόσους δὲ, περιερχόμενος τὴν οἰκουμένην, συνήθεις ἔσχε καὶ φίλους; Ἀλλ' οὐδὲν φίλτερον τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐπιστεύθη Διὸς εἶναι υἱὸς, καὶ ἦν. ἐκείνῳ τοίνυν πειθόμενος, περι-
45 ἤει καθαίρων ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν. Ἀλλ' οὐκ εἶ Ἡρακλῆς, καὶ οὐ δύνασαι καθαίρειν τὰ ἀλλότρια κακά· ἀλλ' οὐδὲ Θησεύς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς καθαίρῃς; Τὰ σαυτοῦ κάθαιρε, ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς διανοίας, ἔκβαλε, ἀντὶ Προκρούστου καὶ Σκίρωνος, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκακί-
46 αν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀπρέπειαν. Τούτων δ' οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, ἢ μὴ πρὸς μόνον τὸν Θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προσπεκονθότα, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καθωσιωμένον.
47 Ἂν δ' ἄλλο τι θέλῃς, οἰμώζων καὶ στένων ἀκολουθήσεις τῷ ἰσχυροτέρῳ· ἔξω ζητῶν ἀεὶ τὴν εὕρεσιν, καὶ μηδέ ποτ' εὑρεῖν δυνάμενος· ἐκεῖ γὰρ ἀεὶ

Eurystheus, non Hercules. Age vero; terrarum orbem peragrans ille, quot familiares habuit, quot amicos? Sed nihil ei carius fuit Deo: eâque de causâ Jovis filius est habitus, ac fuit. Illi igitur obtemperans circumibat, ut injuriam & iniquitatem expurgaret. At tu non es Hercules, nec aliena purgare mala potes? ac ne Theseus quidem es, ut Atticæ mala purges? Tua ipsius purgato: ex animo ejice, loco Procrustæ & Scironis, tristitiam, timorem, cupiditatem, invidiam, malevolentiam, avaritiem, mollitiem, intemperantiam. Hæc vero aliter ejici non possunt, nisi ad solum respicias Deum, eique soli sis addictus, & illius mandatis consecratus. Sin quid aliud voles; gemens & plorans sequêris robustiorem: & foris semper quærens tranquillitatem,

αὐτὴν ζητεῖς, οὐ μὴ ἔστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητῶν ὅπου ἐστίν.

ΚΕΦ. ιζ'.

Πῶς ἐφαρμοστέον τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.

Τί πρῶτόν ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος; Ἀποβαλεῖν οἴησιν. ἀμήχανον γὰρ εἴ τις εἰδέναι οἴεται, ταῦτα ἄρξασθαι μανθάνειν. τὰ μὲν 2
οὖν ποιητέα καὶ οὐ ποιητέα, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ πάντες ἄνω καὶ κάτω λαλοῦντες ἐρχόμεθα πρὸς τοὺς φιλοσόφους· ἐπὶ τούτοις ἐπαινοῦντες, ψέγοντες, ἐγκαλοῦντες, μεμφόμενοι, περὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ αἰσχρῶν ἐπικρίνοντες καὶ διαλαμβάνοντες. Τίνος δ' ἕνεκα 3
προσερχόμεθα τοῖς φιλοσόφοις; Μαθεῖν θέλοντες

tem, numquam ad eam pervenire poteris, ut qui, omisso loco in quo est, ibi eam quæris ubi non est.

CAP. XVII.

Quomodo anticipationes singulis rebus sint accommodandæ.

Quodnam est primum philosophantis officium? Abjicere scientiæ opinationem. Fieri enim non potest, ut quæ quis scire se opinatur, ea discere incipiat. Jam vero facienda & non facienda, bona & mala, honesta & turpia, sursum ac deorsum lingua versantes, philosophos adimus: harum rerum causa laudamus, reprehendimus, accusamus, conquerimur, de institutis honestis & turpibus judicamus & disceptamus. Quia vero de causa philosophos accedimus? Discere volumus ea, quæ nos ignorare puta-

ἃ οὐκ οἰόμεθα εἰδέναι. Τίνα δ' ἐστὶ ταῦτα; Τὰ θεωρήματα. ἃ γὰρ λαλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, μαθεῖν θέλομεν, ὡς κομψὰ καὶ δριμέα· οἱ δ', ἵν' ἀπ' αὐτῶν περιποιήσωνται. Γελοῖον οὖν τὸ οἴεσθαι, ὅτι ἄλλα μέν τις μαθεῖν βούλεται, ἄλλα δὲ μαθήσεται· ἢ λοιπόν, ὅτι προκόψει τις ἐν οἷς οὐ μανθάνει. Τὸ δ' ἐξαπατῶν τοὺς πολλοὺς τοῦτ' ἔστιν, ὅπερ καὶ Θεόπομπον τὸν ῥήτορα, ὅπου καὶ Πλάτωνι ἐγκαλεῖ ἐπὶ τῷ βούλεσθαι ἕκαστα ὁρίζεσθαι. Τί γὰρ λέγει; Οὐδεὶς ἡμῶν πρὸ σοῦ ἔλεγεν ἀγαθὸν ἢ δίκαιον; ἢ μὴ παρακολουθοῦντες τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀσήμως καὶ κενῶς φθεγγόμεθα τὰς φωνάς; Τίς γάρ σοι λέγει Θεόπομπε, ὅτι ἐννοίας οὐκ ἔχομεν ἑκάστου τούτων φυσικὰς, καὶ προλήψεις; ἀλλ' οὐχ οἵόντε ἐφαρμόζειν τὰς προλήψεις ταῖς καταλλήλοις οὐσίαις, μὴ διαρθρώσαντα

putamus. Quæ autem illa ſunt? Præcep[illegible]. Nam quæ philoſop[illegible]quuntur, ea diſcere volumus; alii, ut elegantia & acuta; alii, ut quæſtum inde faciamus. Eſt igitur ridiculum, putare, fore ut aliquis alia velit diſcere, alia diſcat, aut in iis denique proficiat quæ non diſcit. Et eadem re vulgus decipitur, quæ Theopompum oratorem decepit, cum Platonem etiam accuſat, quod definiri omnia voluerit. Quid enim ait? „Nemone noſtrûm „ante te Bonum dixit, & „Juſtum? Aut, non intelli„gentes, quid horum quid„que eſſet, citra ſignifica„tionem & inaniter voces „illas ſonabamus?“ Quis vero iſtud tibi dicit, Theopompe, nos cujusque horum naturales notiones non habuiſſe, atque anticipationes? At illud fieri non poteſt, ut anticipationes iſtas rebus conſentaneis adcommodemus, niſi prius illas evolverimus; atque

σαντες αὐτάς· καὶ αὐτὸ τοῦτο σκεψάμενον, ποίαν τινὰ ἑκάστη αὐτῶν οὐσίαν ὑποτακτέον. Ἐπεὶ 8
τοιαῦτα λέγε καὶ πρὸς τοὺς ἰατρούς. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔλεγεν ὑγιεινόν τι καὶ νοσερὸν, πρὶν Ἱπποκράτη γενέσθαι; ἢ κενῶς τὰς φωνὰς ταύτας ἀπηχοῦμεν; Ἔχομεν γάρ τινα καὶ ὑγιεινοῦ 9
πρόληψιν, ἀλλ' ἐφαρμόσαι οὐ δυνάμεθα. διὰ τοῦτο ὁ μὲν λέγει, ἀνάτεινον· ὁ δὲ λέγει, δὸς τροφήν· καὶ ὁ μὲν λέγει, φλεβοτόμησον· ὁ δὲ λέγει, σικύασον. Τί τὸ αἴτιον; ἄλλο γε, ἢ ὅτι τὴν τοῦ ὑγιεινοῦ πρόληψιν οὐ δύναται καλῶς ἐφαρμόσαι τοῖς ἐπὶ μέρους;

Οὕτως ἔχει καὶ ἐνθάδ', ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν 10
βίον. Ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον, τίς ἡμῶν οὐ λαλεῖ; τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔχει τούτων ἑκάστου πρόληψιν; Ἀρ' οὖν διηρθρωμένην καὶ τελείαν; ταῦτο δεῖξον. Πῶς 11
δείξω;

que id ipſum conſideraverimus, quæ res cuique earum ſubjiciendæ ſint. Nam eadem iſta medicis etiam objicere potes. Quis enim noſtrûm non ſalubre aliquid aut inſalubre dixit, priusquam Hippocrates naſceretur? an voces iſtas inaniter reſonabamus? Habemus enim aliquam etiam ejus quod ſalubre eſt anticipationem; ſed adcommodare eam non poſſumus: eoque alius abſtinere, alius dare cibum jubet, alius venam incidere, alius cucurbitulas adponere. Quæ alia cauſſa eſt, niſi quod ſanitatis anticipationem rebus ſingulis recte adcommodare neſciunt?

Ita ergo ſe res etiam hîc habet, in vita. De bonis rebus & malis, de utilibus & inutilibus, quis noſtrûm non loquitur? quis enim noſtrûm non habet horum cujusque anticipatam aliquam notionem? Eone vero etiam diſtinctam & perfectam? Iſtud oſtendito.

δείξω; Ἐφάρμοσον αὐτὴν καλῶς ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Εὐθὺς, τοὺς ἕρους Πλάτων μὲν ὑποτάσσει τῇ τοῦ χρησίμου προλήψει, σὺ δὲ τῇ τοῦ ἀχρήστου. Δυνατὸν οὖν ἐστιν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ἐπιτυγχάνειν; Πῶς εἶόντε; Τῇ δὲ τοῦ πλούτου οὐσίᾳ οὐχ' ὁ μέν τις ἐφαρμόζει τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πρόληψιν, ὁ δ' οὔ; τῇ δὲ τῆς ἡδονῆς; τῇ δὲ τῆς ὑγείας; Καθόλου γὰρ, εἰ πάντες οἱ τὰ ὀνόματα λαλοῦντες ἱκανῶς ἴσμεν ἕκαστα τούτων, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιμελείας περὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν προλήψεων δεόμεθα, τί διαφερόμεθα; τί πολεμοῦμεν; τί ψέγομεν ἀλλήλους;

Καὶ τί μοι νῦν τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην παραφέρειν, καὶ ταύτης μεμνῆσθαι; σὺ αὐτὸς εἰ ἐφαρμόζεις καλῶς τὰς προλήψεις, διατί δυσροεῖς; διατί ἐμποδίζῃ; Ἀφῶμεν ἄρτι τὸν δεύτερον τόπον, τὸν περὶ τὰς ὁρμὰς, καὶ τὴν κατὰ

Quo modo oſtendam? Recte adcommoda eam rebus ſingulis. Ac ne longius abeam, Plato definitiones ſubjicit utilitatis notioni, tu vero inutilitatis. Ergone fieri poteſt, ut veſtrûm uterque verum teneat. Fieri quî poteſt? Divitiarum item naturæ, nonne alius notionem Boni adcommodat, alius non? eodemque modo & naturæ voluptatis, & ſanitatis? Etenim omnino, ſi omnes, qui vocabula iſta uſurpamus, ſatis commode novimus quasque illarum rerum, neque opus eſt ut operam demus evolutioni notionum anticipatarum; cur diſſentimus? cur pugnamus? cur nos invicem reprehendimus?

Sed quid nunc adtinet hominum inter ſe pugnas proferre, earumque facere mentionem? Tu ipſe, ſi notiones recte adcommodas, cur miſer es? cur impediris? Omittamus nunc ſecundum locum, de Impetu, & diſputationem de officio,

κατὰ ταύτας περὶ τὸ καθῆκον φιλοτεχνίαν. ἀφῶμεν καὶ τὸν τρίτον, τὸν περὶ τὰς συγκαταθέσεις. χαρίζομαί σοι ταῦτα πάντα. στῶμεν ἐπὶ τοῦ 16
πρώτου, καὶ σχεδὸν αἰσθητὴν παρέχοντος τὴν ἀπόδειξιν τοῦ μὴ ἐφαρμόζειν καλῶς τὰς προλήψεις. Νῦν σὺ θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ 17
δυνατά; Τί οὖν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσχοεῖς; Νῦν οὐ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; Διὰ τί οὖν περιπίπτεις τινί; διὰ τί δυστυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σου τι, οὐ γίνεται; καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; Ἀπόδειξις γὰρ αὕτη μεγίστη δυσχοίας καὶ κακο- 18
δαιμονίας· Θέλω τι, καὶ οὐ γίνεται. καὶ τί ἐστιν ἀθλιώτερον ἐμοῦ;

Τοῦτο καὶ ἡ Μήδεια οὐχ ὑπομείνασα, ἦλ- 19
θεν ἐπὶ τὸ ἀποκτεῖναι τὰ ἴδια τέκνα. Μεγαλοψυχῶς, κατά γε τοῦτο. εἶχε γὰρ ἣν δεῖ φαντασίαν, οἵον ἐστι τὸ, ἃ θέλει, τινὶ μὴ προχωρεῖν.

officio," quod ex illo ducitur. Omittamus & tertium, de adsensionibus. Condono tibi hæc omnia: insistamus primo, qui demonstrationem sensui pæne obviam suppeditat, quam parum recte rebus adcommodemus notiones. Nunc tu ea vis, quæ & fieri, & a te fieri possunt? Cur ergo impediris? cur miser es? Tu nunc non fugis necessaria? Cur ergo subinde in aliquid eorum, quæ fugis, incidis? cur infelix es? cur, te volente aliquid, non fit? cur fit, te nolente? Hæc enim demonstratio maxima est miseriæ & infelicitatis. Volo aliquid & non fit! & quid est me miserius?

Hoc Medea cum non sustineret, eo venit ut proprios etiam liberos occideret. Magno quidem hactenus animo. Habebat enim rectam opinionem, quale hoc esset, si, quod quis cupit, id ei non succederet.

20 ρεῖν. Εἶτα οὕτω τιμωρήσεσθαι τὸν ἀδικήσαντά με καὶ ὑβρίσαντα. Καὶ τί ὄφελος τοῦ κακῶς οὕτω διακειμένου; πῶς οὖν γένηται; Ἀποκτείνω μὲν τὰ τέκνα· ἀλλὰ καὶ ἐμαυτὴν τιμωρήσομαι. Καὶ
21 τί μοι μέλει; Τοῦτ' ἔστιν ἔκπτωσις ψυχῆς, μεγάλα νεῦρα ἐχούσης. Οὐ γὰρ ᾔδει, ποῦ κεῖται τὸ ποιεῖν ἃ θέλομεν, ὅτι τοῦτο οὐκ ἔξωθεν δεῖ λαμβάνειν, οὐδὲ τὰ πράγματα μετατιθέντα καὶ
22 μεθαρμοζόμενον. Μὴ θέλε τὸν ἄνδρα, καὶ οὐδὲν ὧν θέλεις οὐ γίνεται. μὴ θέλε αὐτὸν ἐξάπαντός σοι συνοικεῖν. μὴ θέλε μένειν ἐν Κορίνθῳ. καὶ ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει. Καὶ τίς σε κωλύσει; τίς σε ἀναγκάσει; οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία.

23 Ὅταν τοιοῦτον ἔχῃς ἡγεμόνα, καὶ τοιούτῳ συνθέλῃς καὶ συνορέγῃ, τί φοβῇ ἔτι μὴ ἀπε-
24 τύχῃς; Χάρισαί σου τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλι-

σιν

cederet. „Sic deinde *(ait)* „ulciſcar eum qui injuria „& contumelia me adfecit. „At quid me juvabit, ſi is „tanto malo fuerit adfe„ctus? quid igitur fiet? „Liberos occidam: ſed & „me ipſam puniam. Et „quid hoc ego curo!" Hæc eſt prolapſio animi, magnos nervos habentis. Nec enim nôrat, ubi ſitum eſſet facere quæ vellemus; id non ſumendum eſſe extrinſecus, neque res transferendas & mutandas. Noli adpetere maritum: ſic nihil quod voles, non fiet. Noli pertinaciter & ſine exceptione cupere, ut ille tecum habitet. Ne cupias manere Corinthi: denique omnino nihil velis aliud, niſi quæ vult Deus. Et quis te prohibebit? quis te coget? *Nemo;* non magis quam Jovem.

Quum talem habueris ducem, conjunctamque cum eo voluntatem et impetum, quid etiamnum times, ne fruſtreris? Si tuam adpetitionem & declina-

σιν πενίᾳ καὶ πλούτῳ, ἀποτεύξῃ, περιπτώσεις· ἀλλ' ὑγιείᾳ, δυστυχήσεις· ἀρχαῖς, τιμαῖς, πατρίδι, φίλοις, τέκνοις, ἁπλῶς ἄν τινι τῶν ἀπροαιρέτων. Ἀλλὰ τῷ Διὶ χάρισαι αὐτὰς, τοῖς ἄλλοις Θεοῖς· ἐκείνοις παράδος, ἐκεῖναι κυβερνάτωσαν, μετ' ἐκείνων τετάχθωσαν· καὶ ποῦ ἔτι δυσχερήσεις; Εἰ δὲ φθονεῖς, ἀταλαίπωρε, καὶ ἐλεεῖς, καὶ ζηλοτυπεῖς, καὶ τρέμεις, καὶ μίαν ἡμέραν οὐ διαλείπεις ἐν ᾗ οὐ κατακλάεις καὶ σαυτοῦ καὶ τῶν Θεῶν, καὶ τί ἔτι λέγεις πεπαιδεῦσθαι; Ποίαν παιδείαν ἄνθρωπε; ὅτι συλλογισμοὺς ἔπραξας μεταπίπτοντας; οὐ θέλεις ἀπομαθεῖν, εἰ δυνατὸν, πάντα ταῦτα; καὶ ἄνωθεν ἄρξασθαι, συναισθανόμενος, ὅτι μέχρι νῦν οὐδ' ἥψω τοῦ πράγματος; καὶ λοιπὸν, ἔνθεν ἀρξάμενος, προσοικοδομεῖν τὰ ἑξῆς, πῶς μηθὲν ἔσται, σοῦ μὴ θέλοντος· θέλοντος, μηθὲν οὐκ ἔσται;

Δότε

clinationem paupertati & opulentiæ donâris; fruſtraberis, incides in ea quæ nolles: ſi ſanitati; calamitoſus eris: ſi magiſtratibus, honoribus, patriæ, amicis, liberis; in ſumma, ſi cuiquam earum rerum quæ in hominis poteſtate non ſunt. Sed Jovi eas donato, & cæteris Diis; illis eas tradito, illi gubernanto, cum illis ſtet & adpetitio & declinatio tua: ubi tum ſucceſſu carebis? At ſi invides, ignave! & miſereris, & æmularis, & tremis, & unum non intermittis diem, quo non & tibi & Diis opplores; quid adhuc te eruditum eſſe dicis? Qua diſciplina, homo? quia ſyllogiſmis operam dediſti & ſophismatibus? Non dediſces potius, fieri ſi poteſt, iſta omnia? & de integro auſpicaberis, atque agnoſces te hactenus negotium ne adtigiſſe quidem? ceterum, hinc auſpicatus, adſtrues deinceps ea quæ ſequuntur, quo tandem id conſequaris, ut nihil fiat te nolente, nihil te volente non fiat?

Date

29 Δότε μοι ἕνα νέον κατὰ ταύτην τὴν ἐπιβολὴν ἐληλυθότα εἰς σχολὴν, τούτου τοῦ πράγματος ἀθλητὴν γενόμενον, καὶ λέγοντα, ὅτι, Ἐμοὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα χαιρέτω, ἀρκεῖ δ' εἰ ἐξέσται ποτὲ ἀπαραποδίστως καὶ ἀλύπως διαγαγεῖν, καὶ ἀναπτεῖναι τὸν τράχηλον πρὸς τὰ πράγματα ὡς ἐλεύθερον, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψαι ὡς φίλον τοῦ Θεοῦ, μηδὲν φοβούμενον τῶν συμ-
30 βῆναι δυναμένων. Δειξάτω τις ὑμῶν τὸν τοιοῦτον, ἵν' εἴπω· Ἔρχου γεανίσκε εἰς τὰ σά. σοὶ γὰρ ἥμαρται κοσμῆσαι φιλοσοφίαν. σά ἐστι ταῦτα
31 τὰ κτήματα, σὰ τὰ βιβλία, σοὶ οἱ λόγοι. Εἶθ', ὅταν τοῦτον ἐκπονήσῃ καὶ κατανλήσῃ τὸν τόπον, πάλιν ἐλθών μοι εἰπάτω· Ἐγὼ θέλω μὲν καὶ ἀπαθὴς εἶναι, καὶ ἀταράχως· θέλω δ', ὡς εὐσεβὴς καὶ φιλόσοφος καὶ ἐπιμελὴς, εὐδέναι τί μοι πρὸς Θεούς ἐστι καθῆκον, τί πρὸς γονεῖς, τί πρὸς ἀδελ-

Date mihi unum adoleſcentem, qui hoc conſilio in ſcholam venerit, qui pugilis inſtar in hac arena decertans dicat: „Equidem omnia cætera valere „jubeo: ſed ſatis erit, ſi „quando mihi licuerit citra „impedimenta citraque moleſtias ætatem degere, & „porrigere collum ad negotia tamquam libero, & „in cœlum intueri ut amico Dei, nihil metuenti „quod poſſit accidere.“ Oſtendat veſtrûm aliquis talem: ut dicam, Veni adoleſcentule in tua: nam in fatis eſt, ut tu philoſophiam exornes: tuæ ſunt hæ poſſeſſiones, tui libelli, tuæ diſputationes. Deinde poſtquam in primo hoc loco elaborarit & probe exercitatus fuerit, rurſus adeſto mihi, dicatque: „Ego quidem volo adfectibus & perturbationibus „animi carere: volo vero „etiam, ut pius, & ut ſapientiæ ſtudioſus, & ut „diligens homo, ſcire quod „ſit meum erga Deos officium, quod erga parentes, „quod

ἀδελφοὺς, τί πρὸς πατρίδα, τί πρὸς ξένους. Ἔ- 32
χου καὶ ἐπὶ τὸν δεύτερον τόπον· σὸς ἔστι καὶ οὗτος.
Ἀλλ' ἤδη καὶ τὸν δεύτερον τόπον ἐπεμελήθην. 33
ἤθελον δ' ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ ἀσάττους, καὶ οὐ
μόνον ἐγρηγορὼς, ἀλλὰ καὶ καθεύδων, καὶ οἰνω-
μένος, καὶ ἐν μελαγχολίᾳ. Σὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄν-
θρωπε, σὺ μεγάλας ἔχεις ἐπιβολάς.

Οὐκ ἀλλ' ἐγὼ θέλω γνῶναι, τί λέγει Χρύ- 34
σιππος ἐν τοῖς περὶ τοῦ Ψευδομένου. Οὐκ ἀπόγ-
ξῃ μετὰ τῆς ἐπιβολῆς ταύτης, τάλας; Καὶ τί
σοι ὄφελος ἔσται; Πανθῶν ἄπειρον ἀναγνώσῃ, καὶ
τρέμων πρὸς ἄλλους ἐρεῖς. Οὕτω καὶ ὑμεῖς 35
ποιεῖτε. Θέλεις ἀναγνῶ σοι, ἀδελφὲ· καὶ σὺ
ἐμοί; Θαυμαστῶς, ἄνθρωπε, γράφεις· καὶ σὺ
μεγάλως εἰς τὸν Ξενοφῶντος χαρακτῆρα, σὺ εἰς
τὸν Πλάτωνος, σὺ εἰς τὸν Ἀντισθένους. Εἶτ' 36
ἀλλήλοις ὀνείρους διηγησάμενοι, πάλιν ἐπὶ
ταὐτὰ

„quod erga fratres, quod „erga patriam, quod erga „hospites.“— Accedito et- „iam ad alterum locum: & „hic tuus est. — Sed jam „& altero in loco satis „versatus sum: volo vero „etiam tutus esse & incon- „cussus, neque id vigilans „duntaxat, sed & dor- „miens, & potus, & in „melancholia.“— Tu Deus es, ô homo; tu magna habes proposita!

Non; sed „cognoscere „ego volo, quid Chrysip- „pus dicat in tractatu de „Mentiente.“ — Non suspendes te, ô miser, cum isto tuo proposito? Et quem inde fructum capies? Lugens omnia leges, & tremens ad alios dices. Sic & vos facitis. Vis recitem tibi frater, et tu mihi? Præclare, homo, scribis: et tu magnifice, ad imitationem Xenophontis; tu Platonis, tu Antisthenis stylum exprimis. Et sic aliis alii somnia narrantes, rursus ad eadem revertimini;

ταὐτὰ ἐπανέρχεσθε· ὡσαύτως ὀρέγεσθε, ὡσαύτως ἐκκλίνετε, ὁμοίως ὁρμᾶτε, ἐπιβάλλεσθε, προτίθεσθε, ταὐτὰ εὔχεσθε, περὶ ταὐτὰ σπου-
37 δάζετε. εἶτα οὐδὲ ζητῶτε τὸν ὑπομνήσοντα ὑμᾶς, ἀλλ' ἄχθεσθε ἐὰν ἀκούητε τούτων. εἶτα λέγετε, Ἀφιλόστοργος γέρων· ἐξερχομένου μου οὐκ ἔκλαυσεν, οὐδ' εἶπεν, εἰς οἵαν περίστασιν ἀπέρχομαι· τέκνον, ἂν σωθῇς, ἄψω λύχ-
38 νους. ταῦτ' ἐστὶ τὰ τοῦ φιλοστόργου. Μέγα σοι ἀγαθὸν ἔσται σωθέντι. τοιούτῳ καὶ λύχνον ἅπτειν ἄξιον. ἀθάνατον γὰρ εἶναί σε δεῖ, καὶ ἄνοσον.

39 Ταύτην οὖν, ὅπερ λέγω, τὴν οἴησιν, τὴν τοῦ δοκεῖν εἰδέναι τι τῶν χρησίμων, ἀποβάλλοντας, ἔρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον, ὡς πρὸς τὰ γεω-
μετρικὰ προσάγομεν, ὡς πρὸς τὰ μουσικά· 40 εἰ δὲ μή, οὐδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ προκόψαι, κἂν πάσας

mini; eodem modo adpetitis, eodem modo declinatis; eosdem impetus, eosdem conatus, eadem propoſita habetis; eadem optatis, iisdem rebus ſtudetis. Deinde ne quæritis quidem a quo commonefiatis, ſed doletis ubi hæc audieritis; et dicitis, O inhumanum ſenem! non lamentatus eſt me diſcedente, neque dixit: In quod te diſcrimen conjicis? *Fili*, ſi incolumis evaſeris, lucernas accendam. Hæc ſunt viri humani. Magnum tibi bonum erit, ſi ſalvus redibis. Tali lucernam accendere operæ pretium eſt: nam te immortalem eſſe decet, et morborum expertem!

Hac igitur, inquam, arrogantia, qua quid utile ſit, ſcire nobis videmur, abjecta, ad doctrinam veniendum eſt, ſicut ad geometrica accedimus, ſicut ad muſica: alioqui multum aberit ut proficiamus, tametſi

πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις τὰς Χρυσίππου μετὰ τῶν Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου διέλθωμεν.

ΚΕΦ. ιη'.

Πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς Φαντασίας.

Πᾶσα ἕξις καὶ δύναμις ὑπὸ τῶν καταλλήλων ἔργων συνέχεται καὶ αὔξεται· ἡ περιπατητικὴ ὑπὸ τοῦ περιπατεῖν, ἡ τροχαστικὴ ὑπὸ τοῦ τρέχειν. Ἂν θέλῃς ἀναγνωστικὸς εἶναι, ἀνάγι- 2
νωσκε· ἂν γραφικὸς, γράφε. ὅταν δὲ τριάκοντα ἐφεξῆς ἡμέρας μὴ ἀναγνῷς, ἀλλ' ἄλλο τι πράξῃς, γνώσῃ τὸ γινόμενον. Οὕτω κἂν ἀνα- 3
πέσῃς δέκα ἡμέρας, ἀνάστας ἐπιχείρησον μακροτέραν ὁδὸν περιπατῆσαι, καὶ ὄψει πῶς σου τὰ σκέλη παραλύεται. Καθόλου οὖν, εἴ τι ποιεῖν 4

 ἐθέλεις

tametsi omnia collectanea, omnes commentarios et Chrysippi & Antipatri & Archedemi perlegerimus.

CAP. XVIII.

Quo pacto cum Visis decertandum sit.

Omnis habitus & facultas consentaneis actionibus continetur & augetur: ambulationis, ambulando; cursionis, currendo. Si cupis legendo valere, legito: si scribendo, scribito. Sin triginta perpetuos dies nihil legeris, sed aliud quidpiam egeris; intelliges quid fiat. Ita, postquam per decem dies recubueris, surge & iter longius ingredere; videbis ut crura tua fatigentur. Generatim igitur, si cujus rei habitum

parare

[illegible], ποίει αὐτό· εἴ τι μὴ ποιεῖν ἐθέ-
[illegible] αὐτὸ, ἀλλ' ἔθισον ἄλλο τι πράτ-
[illegible] ἀντ' αὐτοῦ. Οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ
[illegible]· ὅταν ὀργισθῇς, γίνωσκε ὅτι οὐ
[illegible] τοῦτο γέγονε κακὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν
[illegible]ξησας, καὶ ὡς πυρὶ φρύγανα παρέβα-
[illegible] Ὅταν ἡττηθῇς τινος ἐν συνουσίᾳ, μὴ τὴν
[illegible] ἧτταν ταύτην λογίζου, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν
[illegible]ίαν σου τέτροφας, ἐπηύξησας. ἀδύνατον
[illegible], ἀπὸ τῶν καταλλήλων ἔργων μὴ καὶ τὰς
[illegible] καὶ τὰς δυνάμεις, τὰς μὲν ἐμφύεσθαι, μὴ
πρότερον οὔσας, τὰς δ' ἐπιτείνεσθαι καὶ ἰσχυ-
ροποιεῖσθαι.

Οὕτως ἀμέλει καὶ τὰ ἀῤῥωστήματα ὑποφύε-
σθαι λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. ὅταν γὰρ ἅπαξ ἐπι-
θυμήσῃς ἀργυρίου, ἂν μὲν προσαχθῇ λόγος εἰς
αἴσθησιν ἄξων τοῦ κακοῦ, πέπαυταί τε ἡ ἐπιθυμία,
καὶ

parare tibi cupis, eam rem age: si ejus habitum contrahere non vis, ne facias, sed adsuefias aliud quidpiam potius ejus loco agere. Eadem ratio adfectionum animi est: si iratus fueris, non id ipsum duntaxat mali tibi accidisse scito, sed & habitum te auxisse, & tamquam igni sarmenta subjecisse. Quod si in consuetudine cum puero vel puella succubueris libidini, noli unam illam clandem reputare, sed & hanc, quod incontinentiam tuam aluisti auxistique. Neque enim fieri potest, quin a consentaneis factis & habitus & facultates partim inserantur, quæ prius non adfuerint; partim augeantur, & confirmentur.

Sic sane philosophi morbos etiam animi suboriri dicunt. Nam si semel pecuniam concupieris, siquidem ratio adhibeatur, quæ mali sensum adferat, tum & cupiditas sedata erit, & prin-

καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἐξαρχῆς ἀποκατάστη.
ἐὰν δὲ μηδὲν προσαγάγῃς εἰς θεραπείαν, οὐκέτι ἐς 9
ταὐτὰ ἐπάνεισιν, ἀλλὰ πάλιν ἐρεθισθὲν ὑπὸ τῆς
παραλλήλου φαντασίας, θᾶττον ἢ πρότερον ἐξ-
άφθη πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. καὶ τούτου συνεχῶς γι-
νομένου τυλοῦται λοιπὸν, καὶ τὸ ἀρρώστημα βεβαι-
οῖ τὴν φιλαργυρίαν. Ὁ γὰρ πυρέξας, ἅτα πανσά- 10
μενος, οὐχ ὁμοίως ἔχει τῷ πρὸ τοῦ πυρέξαι,
ἂν μὴ θεραπευθῇ ἐπιμόνως. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ 11
τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν γίνεται. ἔχνη τινὰ καὶ
μώλωπες ἀπολείπονται ἐν αὐτῇ, οὓς ἂν μή τις ἐξ-
αλείψῃ καλῶς, πάλιν κατὰ τῶν αὐτῶν μαστιγω-
θεὶς, οὐκέτι μώλωπας, ἀλλ' ἕλκη ποιεῖ. Εἰ οὖν 12
θέλεις μὴ εἶναι ὀργίλος, μὴ τρέφε σοῦ τὴν ἕξιν,
μηδὲν αὐτῇ παραβάλλε αὐξητικόν· τὴν πρώτην
ἡσύχασον, καὶ τὰς ἡμέρας ἀρίθμει ἃς οὐκ ὠρ-
γίσθης. καθ' ἡμέραν ἐώθεις ὀργίζεσθαι, νῦν πρὸ 13

princeps animi pars priſtinam auctoritatem recuperârit: ſin nullum remedium admoveris, non amplius ad ſeſe revertetur, ſed iterum deinde a conſimili viſo irritata, celerius quam prius accenditur ad cupiditatem: idque ſi continenter fiat, tandem obcalleſcit, atque ægrotatio confirmat avaritiam. Nam qui febricitavit, quamvis febris deſierit, non tamen ita ſe habet ut ante febricitationem, niſi penitus fuerit curatus. Conſimile quidpiam etiam in animi morbis contingit: veſtigia quædam & vibices in eo relinquuntur; quas niſi probe deleveris, flagello rurſus in easdem impacto, non jam vibices, ſed ulcera contrahes. Si igitur non vis eſſe iracundus, iraſcendi habitum ne alito, ne quid ei adjicito quo augeatur: principio quietus eſto, & dies numerato, quibus iratus non fuiſti. Iraſci quotidie ſolebam; nunc alternis diebus; deinde

ἐθέλεις ἐκτικὸν, ποίει αὐτό· εἴ τι μὴ ποιεῖν ἐθέλεις, μὴ ποίει αὐτὸ, ἀλλ' ἔθισον ἄλλο τι πράττειν μᾶλλον ἀντ' αὐτοῦ. Οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν· ὅταν ὀργισθῇς, γίνωσκε ὅτι οὐ μόνον σοι τοῦτο γέγονε κακὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἕξιν ηὔξησας, καὶ ὡς πυρὶ ξύλα προσέβαλες. Ὅταν ἡττηθῇς τινος ἐν συνουσίᾳ, μὴ τὴν μίαν ἥτταν ταύτην λογίζου, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἀκρασίαν σου τέτροφας, ἐπηύξησας. ἀδύνατον γὰρ, ἀπὸ τῶν καταλλήλων ἔργων μὴ καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰς δυνάμεις, τὰς μὲν ἐμφύεσθαι, μὴ πρότερον οὔσας, τὰς δ' ἐπιτείνεσθαι καὶ ἰσχυροποιεῖσθαι.

Οὕτως ἀμέλει καὶ τὰ ἀῤῥωστήματα ὑποφύεσθαι λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. ὅταν γὰρ ἅπαξ ἐπιθυμήσῃς ἀργυρίου, ἂν μὲν προσαχθῇ λόγος εἰς αἴσθησιν ἄξων τοῦ κακοῦ, πέπαυταί τε ἡ ἐπιθυμία, καὶ

parare tibi cupis, eam rem age; si ejus habitum contrahere non vis, ne facias, sed adsuefias aliud quidpiam potius ejus loco agere. Eadem ratio adfectionum animi est: si iratus fueris, non id ipsum duntaxat mali tibi accidisse scito, sed & habitum te auxisse, & tamquam igni sarmenta subjecisse. Quod si in consuetudine cum puero vel puella succubueris libidini, noli unam illam cladem reputare, sed & hanc, quod incontinentiam tuam aluisti auxistique. Neque enim fieri potest, quin a consentaneis factis & habitus & facultates partim inserantur, quæ prius non adfuerint; partim augeantur, & confirmentur.

Sic sane philosophi morbos etiam animi suboriri dicunt. Nam si semel pecuniam concupieris, siquidem ratio adhibeatur, quæ mali sensum adferat, tum & cupiditas sedata erit, & prin-

καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἐξαρχῆς ἀποκατέστη. ἐὰν δὲ μηδὲν προσαγάγῃς εἰς θεραπείαν, οὐκέτι εἰς ταὐτὰ ἐπάνεισιν, ἀλλὰ πάλιν ἐρεθισθὲν ὑπὸ τῆς παραλλήλου φαντασίας, θᾶττον ἢ πρότερον ἐξήφθη πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. καὶ τούτου συνεχῶς γινομένου τυλοῦται λοιπὸν, καὶ τὸ ἀῤῥώστημα βεβαιοῖ τὴν φιλαργυρίαν. Ὁ γὰρ πυρέξας, εἶτα παυσάμενος, οὐχ ὁμοίως ἔχει τῷ πρὸ τοῦ πυρέξαι, ἂν μὴ θεραπευθῇ εἰσάπαν. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν γίνεται. ἔχνη τινὰ καὶ μώλωπες ἀπολείπονται ἐν αὐτῇ, οὓς εἰ μή τις ἐξαλείψῃ καλῶς, πάλιν κατὰ τῶν αὐτῶν μαστιγωθεὶς, οὐκέτι μώλωπας, ἀλλ' ἕλκη ποιεῖ. Εἰ οὖν θέλεις μὴ εἶναι ὀργίλος, μὴ τρέφε σοῦ τὴν ἕξιν, μηδὲν αὐτῇ παράβαλλε αὐξητικόν· τὴν πρώτην ἡσύχασον, καὶ τὰς ἡμέρας ἀρίθμει ἃς οὐκ ὠργίσθης. καθ' ἡμέραν ἐώθεις ὀργίζεσθαι, νῦν παρ' 9 10 11 12 13

S 3 ἡμέραν,

princeps animi pars priſtinam auctoritatem recuperârit: ſin nullum remedium admoveris, non amplius ad ſe revertetur, ſed iterum deinde a conſimili viſo irritata, celerius quam prius accenditur ad cupiditatem: idque ſi continenter fiat, tandem obcalleſcit, atque ægrotatio confirmat avaritiam. Nam qui febricitavit, quamvis febris deſierit, non tamen ita ſe habet ut ante febricitationem, niſi penitus fuerit curatus. Conſimile quidpiam etiam in animi morbis contingit: veſtigia quædam & vibices in eo relinquuntur; quas niſi probe deleveris, flagello rurſus in easdem impacto, non jam vibices, ſed ulcera contrahes. Si igitur non vis eſſe iracundus, iraſcendi habitum ne alito, ne quid ei adjicito quo augeatur: principio quietus eſto, & dies numerato, quibus iratus non fuiſti. Iraſci quotidie ſolebam; nunc alternis diebus; dein-

de

ἡμέραν, εἶτα παρὰ δύο, εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ καὶ τριάκοντα παραλίπῃς, ἐπίθυσον τῷ Θεῷ. ἡ γὰρ ἕξις ἐκλύεται τὴν πρώτην, εἶτα καὶ παντε-
14 λῶς ἀναιρεῖται. Σήμερον οὐκ ἐλυπήθην, οὐδ' ἀῦριον, οὐδ' ἐφεξῆς δι μήνῳ καὶ τριμήνῳ· ἀλλὰ προσέσχον, γενομέναν τινῶν ἐρεθιστικῶν. Γίνα-
15 σκε ὅτι κομψῶς σοι ἐστι. Σήμερον καλὸν ἰδὼν ἢ καλὴν, οὐκ εἶπον αὐτὸς ἐμαυτῷ, ὅτι, Ὄφελόν τις μετὰ ταύτης ἐκοιμήθη; καὶ, Μακάριος ὁ ἀνὴρ ὁ αὐτῆς. (ὁ γὰρ τοῦτ' εἰπὼν, μακάριος καὶ
16 ὁ μοιχός.) οὐδὲ τὰ ἑξῆς ἀναζωγραφῶ, παροῦσαν αὐτὴν, καὶ ἀποδυομένην, καὶ παρακατακλινομένην.
17 Κατεψῶ τὴν κορυφήν μου, καὶ λέγω· Εὖ Ἐπίκτητε, κομψὸν σοφισμάτιον ἔλυσας, πολλῷ κομ-
18 ψότερον τοῦ Κυριεύοντος. Ἂν δὲ καὶ βουλομένου τοῦ γυναικαρίου, καὶ νεύοντος, καὶ προσπέμποντος, ἂν δὲ καὶ ἁπτομένου καὶ συνεγλίζοντος, ἀπίσχω-

de poſt biduum; deinde poſt triduum. Quod ſi & triginta dies intermiſeris, Deo ſacra facito. Habitus enim primum retunditur; deinde penitus etiam tollitur. Hodie non dolui, neque poſtridie, neque deinceps bimeſtri & trimeſtri: ſed mentem diligenter adpuli, cum quædam irritantia incidiſſent. Agnoſce, belle tecum agi. Hodie cum formoſum aut formoſam vidiſſem, non ipſe mihi dixi, Utinam quis cum hac concubuerit! &, Beatus maritus ejus! (Nam qui hoc dicit, mœchum etiam beatum dicit.) neque reliqua animo mihi depingo, præſentem eam, & exuentem veſtes, & adcumbentem. Demulceo verticem meum, & dico: Euge, Epictete, elegantem cavillatiunculam ſolviſti, multo elegantiorem câ, quam Dominantem quem vocant. Quod ſi vero etiam, cum muliercula & ipſa voluerit, & adnuerit, & nuncium mihi miſerit, atque etiam adtre-

&arit

ἀπίσχωμαι καὶ νικήσω· τοῦτο μὲν ἤδη τὸ σόφισμα ὑπὲρ τὸν Ψευδόμενον, ὑπὲρ τὸν Ἡσυχάζοντα. Ἐπὶ τούτῳ καὶ μέγα φρονεῖν ἄξιον, οὐκ ἐπὶ τῷ τὸν Κυριεύοντα ἐρωτῆσαι.

Πῶς οὖν γένηται τοῦτο; Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σεαυτῷ, θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ Θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς μετὰ καθαροῦ σαυτῷ γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶθ' ὅταν προσπίπτῃ σοί τις φαντασία τοιαύτη, Πλάτων μέν, ὅτι, Ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ Θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης· ἀρκοῦν κἂν ἐπὶ τὰς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίας ἀποχωρήσας, πρὸς τούτῳ γίνῃ ἀντεξεταζων, ἄν τε τῶν ζώντων τινὰ ἔχῃς, ἄν τε τῶν ἀποθανόντων. ἄπελθε πρὸς Σωκράτη, καὶ ἴδε αὐτὸν συγκατακείμενον Ἀλκιβιάδῃ, καὶ διαπαίζοντα αὐτοῦ τὴν ὥραν· ἐνθυμήθητι οἵαν νίκην ποτὲ

19

20

21

22

 ἔγνω

ctarit & adpropinquarit, tamen abſtinuero & vicero; hoc jam ſophisma etiam Mentientem ſuperat, & Quieſcentem. Et hac re gloriari etiam eſt operæ pretium, non interrogatione Dominantis.

Quo pacto igitur fiet hoc? Velis tandem ipſe placere tibi; velis pulcer & probus videri Deo: deſiderato purus cum teipſo puro eſſe, & cum Deo. Deinde ſi quod tibi viſum ejusmodi inciderit, Plato quidem ire jubet ad prodigiorum expiationem, & ad Deorum averruncorum fana proficiſci ſupplicem. Sed ſatis etiam fuerit, ſi ad virorum virtute præſtantium conſuetudinem te receperis, &, ſeu viventium quempiam habeas, ſeu defunctorum, id egeris, ut ad hujus exemplum vitam tuam exigas. Abi ad Socratem, cum Alcibiade cubantem vide, & venuſtatem ejus eludentem: cogita, qualem ille ſe victo-

riam

ἔγνω ἐκεῖνος γενικήτορα ἑαυτόν; οἷα Ὀλύμπια; πόσος ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο; ἵνα τις, νὴ τοὺς Θεούς, δικαίως ἀσπάζηται αὐτόν· Χαῖρε, παραδοξε, οὐχὶ τοὺς σαπροὺς τούτους παίκτας καὶ παγκρατιαστὰς νικήσας, οὐδὲ τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς τοὺς
23 μονομάχους. Ταῦτα ἀντιτιθεὶς, νικήσεις τὴν φαν-
24 τασίαν, οὐχ' ἑλκυσθήσῃ ὑπ' αὐτῆς. Τὸ πρῶτον δ' ὑπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ συναρπασθῇς, ἀλλ' εἰπέ· Ἔκδεξαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἴδω τίς εἶ,
25 καὶ περὶ τίνος· ἄφες σε δοκιμάσω. Καὶ τὸ λοιπὸν μὴ ἐφῇς αὐτῇ προάγειν, ἀναζωγραφούσῃ τὰ ἑξῆς. εἰ δὲ μή, σύχετάί σ' ἔχουσα ὅπου ἂν θέλῃ. ἀλλὰ μᾶλλον ἄλλην τινὰ ἀντεισάγαγε καλὴν καὶ γενναίαν φαντασίαν, καὶ ταύτην τὴν ὑπαρὰν ἔκ-
26 βαλε. Κἂν ἐθισθῇς οὕτω γυμνάζεσθαι, ὄψει οἵους ὤμους γίνονται, οἷα νεῦρα, οἷοι τόνοι. νῦν δὲ μόνον τὰ λογάρια, καὶ πλέον οὐδέν.

Οὗτός

riam viciſſe intellexerit? qualia Olympia? quotus ab Hercule evaſerit? quam merito medius fidius eum quis his verbis ſalutaverit: Salve, admirande, qui non putidos iſtos ludiones & quinquerciones viciſti, & ſimiles his gladiatores! Hæc ſi oppoſueris, vinces illud viſum, nec ab eo traheris. Primum vero vide, ne celeritate abripiaris; ſed dic: Exſpecta me paulum, viſum! ſine videam quid ſis, & qua de re agatur: ſine te explorem! Deinde ne permittas ei, ut progrediatur, & reliqua tibi ad vivum depingat: alioqui te ſecum rapiet quo volet. Immo aliud potius ei opponito pulcrum & generoſum viſum, ac ſordidum illud rejicito. Quod ſi te ita conſuefeceris, ita exercueris; videbis quales futuri ſint tibi lacerti, quales nervi, quale robur: nunc ſolæ ſunt ratiunculæ, neque quidquam ulterius.

Hic

Οὗτός ἐστιν ὁ ταῖς ἀληθείαις ἀσκητὴς, ὁ πρὸς 27
τὰς τοιαύτας φαντασίας γυμνάζων ἑαυτόν. Μέ- 28
νον, τάλας· μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγών
ἐστι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ
ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. Τοῦ 29
Θεοῦ μέμνησο, ἐκεῖνον ἐπικαλοῦ βοηθὸν καὶ πα-
ραστάτην, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι οἱ
πλέοντες. ποῖος γὰρ μείζων χειμὼν, ἢ ὁ ἐκ
φαντασιῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐκπεουστικῶν τοῦ λόγου;
αὐτὸς γὰρ ὁ χειμὼν τί ἄλλο ἐστὶν ἢ φαντα-
σία; Ἐπεί τοι ἆρον τὸν φόβον τοῦ θανάτου, 30
καὶ φέρε ὅσας θέλεις βροντὰς καὶ ἀστραπὰς,
καὶ γνώσῃ ὅση γαλήνη ἐστὶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ
εὐδία. Ἂν δ' ἅπαξ ἡττηθεὶς εἴπῃς, ὅτι ὕστερον 31
νικήσεις, εἶτα πάλιν τὸ αὐτὸ, ἴσθι, ὅτι οὕτω
ποθ' ἕξεις κακῶς καὶ ἀσθενῶς, ὥστε μηδ' ἐριστά-
νειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνεις, ἀλλὰ καὶ ἀπο-

Hic eſt homo revera exercitator, qui ad congrediendum cum hujusmodi viſis ſe exercet. Mane, miſer! ne abripi te patiaris! ingens eſt certamen, divinum negotium; regnum agitur, libertas agitur, felicitas agitur, vacuitas perturbationum. Dei memento, illum adjutorem advocato, & commilitonem, ut Caſtorem & Pollucem, qui in tempeſtate navigant. Nam quæ major tempeſtas eſt, quam quæ e viſis oritur validis & rationem excutientibus? Ipſa enim tempeſtas quid eſt aliud, quam viſum? Nam, ſublato mortis metu, quot voles tonitrua & fulgura adferto; intelliges, in principe animi parte ſerenitatem eſſe & tranquillitatem. At, ſi ſemel victus dixeris, poſt vincam; ac deinde rurſus eodem modo; ſcito, te tandem ita male habiturum, ita ægrum fore, ut poſtea ne animadverſurus quidem

ſis

λογίαις ἄρξῃ περιζέειν ὑπὲρ τοῦ πράγματος. καὶ τότε βεβαιώσεις τὸ τοῦ Ἡσιόδου ὅτι ἀληθὲς ἐστιν·

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πρὸς τοὺς μέχρι λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν Φιλοσόφων.

Ὁ κυριεύων λόγος ἀπὸ τοιούτων τινῶν ἀφορμῶν ἠρωτῆσθαι φαίνεται· Κοινῆς γὰρ οὔσης μάχης τοῖς τρισὶ τούτοις πρὸς ἄλληλα, τῷ, πᾶν παρελληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖον εἶναι· καὶ τῷ, δυνατῷ ἀδύνατον μὴ ἀκολουθεῖν· καὶ τῷ, δυνατὸν εἶναι ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς οὔτ' ἔσται· συνιδὼν τὴν μάχην ταύτην ὁ Διόδωρος, τῇ τῶν πρώτων

fis te peccare, verum etiam incepturus parare excusationes peccati, & Hesiodei dicti veritatem confirmaturus:

Semper dilator operum cum damnis luctatur.

CAP. XIX.

In eos qui nonnisi Disputationum tenus placita Philosophorum addiscunt.

Dominantem rationem (sive argumentationem) ab hisce principiis proponi cœptam intelligitur. Scilicet, cum tribus his enunciationibus commune inter sese certamen sit: 1. Omne verum præteritum, necessarium esse: 2. Possibili impossibile non esse consequens. 3. Possibile esse aliquid, quod neque verum sit, neque futurum sit; Diodorus, hâc pugnâ animadversâ, priorum duorum probabilitate

των δυοῖν πιθανότητι συνεχρήσατο πρὸς παράστασιν τοῦ, μηδὲν εἶναι δυνατὸν ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται. Λοιπὸν ὁ μέν τις ταῦτα τηρήσει 2
τῶν δυοῖν, ὅτι ἔστι τέ τι δυνατὸν, ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται· καὶ, δυνατῷ ἀδύνατον οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ πᾶν δὲ παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστι· καθάπερ οἱ περὶ Κλεάνθην φέρεσθαι δοκοῦσιν, οἷς ἐπιπολὺ συνηγόρησεν Ἀντίπατρος. Οἱ δὲ τἄλλα δύο· ὅτι δυνατόν τ' ἐστὶν ὃ οὔτ' 3
ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται· καὶ, πᾶν παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστιν· δυνατῷ δ' ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. Τὰ τρία δ' ἐκεῖνα τηρῆσαι ἀμή- 4
χανον, διὰ τὸ κοινὴν εἶναι αὐτῶν μάχην.

Ἂν οὖν τίς μου πύθηται· Σὺ δὲ ποῖα αὐτῶν 5
τηρεῖς; ἀποκρινοῦμαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι Οὐκ οἶδα· παρεί-

litate usus est ad probandum illud, Nihil posse fieri, quod neque verum sit, neque futurum sit. Ceterum alius e duabus enunciationibus (*quæ simul stare possunt, sed cum tertia pugnant*) has tenebit, Posse aliquid fieri quod verum neque sit, neque futurum sit; &, Ei quod fieri possit, non esse consequens id quod fieri nequeat; non autem, omne præteritum necessario verum esse: quæ Cleanthis sententia fuisse videtur, cui copiose patrocinatus est Antipater. Alius vero reliquas duas; Possibile esse aliquid, quod neque verum sit, neque futurum sit; &, Omne verum præteritum necessarium esse: sed (*tertium tollet; dicetque,*) Possibili consequens esse posse impossibile. Tria autem illa simul tueri nullo modo queas; quoniam communis est eorum pugna. (*scilicet, ut de tribus quæcumque duo sumas, ea pugnent cum tertio & illud tollant.*)

Quod si quis igitur me roget, quænam ex istis ipse tuear? respondebo; Nescio,

παρείληφα δ' ἱστορίαν τοιαύτην, ὅτι Διόδωρος μὲν ἐκεῖνα ἐτήρει, οἱ δὲ περὶ Πανθοίδην οἶμαι καὶ Κλεάνθην τὰ ἄλλα, οἱ δὲ περὶ Χρύσιππον τὰ ἄλλα. 6 Σὺ οὖν τί; Οὐδὲ γέγονα πρὸς τούτῳ, τῷ βασανίσαι τὴν ἐμαυτοῦ φαντασίαν, καὶ συγκρῖναι τὰ λεγόμενα, καὶ δόγμα τι ἐμαυτοῦ ποιήσασθαι κατὰ τὸν τόπον. διὰ τοῦτο οὐδὲν διαφέρω τοῦ 7 γραμματικοῦ. Τίς ἦν ὁ τοῦ Ἕκτορος πατήρ; Πρίαμος. Τίνες ἀδελφοί; Ἀλέξανδρος καὶ Δηίφοβος. Μήτηρ δ' αὐτῶν τίς; Ἑκάβη. Παρείληφα ταύτην τὴν ἱστορίαν. Παρὰ τίνος; Παρ' Ὁμήρου. Γράφει δὲ περὶ τῶν αὐτῶν δοκῶ καὶ 8 Ἑλλάνικος, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος. Καὶγὼ περὶ τοῦ κυριεύοντος τί ἄλλο ἔχω ἀνωτέρω; Ἀλλ' ἐὰν ὦ κενὸς, μάλιστα ἐπὶ συμποσίῳ, καταπλήσσομαι τοὺς παρόντας, ἐξαριθμούμενος τοὺς γεγρα- 9 φότας. Γέγραφε δὲ καὶ Χρύσιππος θαυμαστῶς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Δυνατῶν. καὶ Κλεάνθης δ' ἰδίᾳ

Neſcio; ſed hanc hiſtoriam accepi, Diodorum illa tenuiſſe, Panthœdem vero & Cleanthem duo alia, Chryſippum item alia. Tu vero quid? Non in eo elaboravi, ut in hoc cogitationem meam excuterem, & ſententias inter ſe conferrem, & meum aliquod decretum facerem in hoc loco. Quapropter nihil a Grammatico differo. Quis fuit Hectoris pater? Priamus. Qui fratres? Alexander & Deiphobus. Quæ ejus mater? Hecuba. Hiſtoriam hanc accepi. A quo? Ab Homero. Sed & Hellanicus opinor iisdem de rebus ſcribit, & id genus alii. Ego quoque de ratione Dominante quid aliud habeo ulterius? *Nihil:* at, vanus ſi ſim, in convivio maxime percellam convivarum animos enumerandis eis qui de his rebus ſcripſerunt. Scripſit autem & Chryſippus præclare, primo libro περὶ Δυνατῶν. Eſt & Cleanthis pecu-

ἰδίως γέγραφε περὶ τούτου, καὶ Ἀρχέδημος. γέγραφε δὲ καὶ Ἀντίπατρος, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς περὶ Δυνατῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς περὶ τοῦ Κυριεύοντος. Οὐκ ἀνέγνωκας τὴν σύνταξιν; Οὐκ ἀνέγνωκα. Ἀνάγνωθι. Καὶ τί ὠφεληθήσεται; Φλυαρότερος ἔσται καὶ ἀκαιρότερος, ἢ νῦν ἐστι. Σοὶ γὰρ τί ἄλλο προσγέγονεν ἀναγνόντι; ποῖον δόγμα πεποίησαι κατὰ τὸν τόπον; Ἀλλ' ἐρεῖς ἡμῖν Ἑλένην καὶ Πρίαμον, καὶ τὴν τῆς Καλυψοῦς νῆσον, τὴν οὔτε γενομένην, οὔτ' ἐσομένην.

Καὶ ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν μέγα, τῆς ἱστορίας κρατεῖν, ἴδιον δὲ δόγμα μηδὲν ποιεῖσθαι. Ἐπὶ τῶν ἠθικῶν δὲ πάσχομεν αὐτὸ πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τούτων. Εἰπέ μοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἄκουε·

Ἰλιόθεν μ' ἐφέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν.

Τῶν

peculiaris de iisdem rebus libellus, itemque Archedemi. Scripsit vero etiam Antipater, neque solum in libris περὶ Δυνατῶν, sed etiam separatim in illis qui περὶ τοῦ Κυριεύοντος inscribuntur. Non legisti opus? Non legi. Lege. Et quem inde fructum capiet? Nugatior & importunior erit, quam prius. Tu enim ea lectione quid aliud es consecutus? Quodnam in eo loco decretum tibi fecisti? Nullum; sed Helenam nobis & Priamum narras, & Calypsûs insulam, quæ neque fuit, neque futura est.

Neque vero hîc magna res est, historiâ contentum, nullum proprium decretum statuere. Sed in disputatione de moribus idem hoc multo magis nobis accidit, quam in istis. Dic mihi de rebus bonis & malis. Audi:

Ab Ilio me ferens ventus
Cicenibus adpulit.

Eorum

13 Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δ' ἀδιάφορα. Ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ, καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν· κακὰ δὲ, κακίαι, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας· ἀδιάφορα δὲ, τὰ μεταξὺ τούτων, πλοῦτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος, ἡδονὴ,
14 πόνος. Πόθεν οἶδας; Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς. Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν, ἢ ὅτι Διογένης ἐν τῇ Ἠθικῇ, ἢ Χρύσιππος, ἢ Κλεάνθης; Βεβασάνικας οὖν τι αὐτῶν, καὶ δόγμα σε-
15 αυτοῦ πεποίησαι; Δείκνυε πῶς εἰώθας ἐν πλοίῳ χειμάζεσθαι. μέμνησαι ταύτης τῆς διαιρέσεως, ὅταν ψοφήσῃ τὸ ἱστίον, καὶ ἀνακραυγάσαντί σοι κακόσχολος παραστὰς εἴπῃ, Λέγε μοι, τοὺς Θεούς σοι, ἃ πρώην ἔλεγες· Μή τι κακία ἐστὶ τὸ ναυα-
16 γῆσαι; μή τι κακίας μετέχον; Οὐκ ἄρας ξύλον ἐνεσείσεις αὐτῷ; Τί ἡμῖν καὶ σοὶ, ἄνθρωπε; ἀπολ-

Eorum quæ ſunt, alia bona ſunt, alia mala, alia indifferentia. Bona, ſunt virtutes, & quæ his ſunt adfinia: Mala, ſunt vitia, & vitioſa: Indifferentia, quæ his interjecta ſunt; ut divitiæ, ſanitas, vita, mors, voluptas, dolor. Unde ſcis? Hellanicus refert in hiſtoria Ægyptiorum. Quid enim intereſt, ſic reſpondere; an vero, Diogenem in doctrina de Moribus, aut Cleanthem Chryſippumve citare? An igitur aliquid horum exploraſti? An decretum aliquod tuum fecisti? Oſtende quomodo conſueveris in navi ferre tempeſtatem. Meminiſtine diviſionis hujus cum velum ſtrepit, & tibi exclamanti aliquis male feriatus dicit, Refer mihi, per Deos, ea quæ dudum diſſerebas. An facere naufragium, pravitas eſt? an cum pravitate conjunctum? Non tu fuſtem tolles, & in caput illi impinges? Quid nobis tecum rei eſt, homo? Perimus, & tu adveniens ludos facis.

Cum

ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ ἐλθὼν παίζεις. Ἂν δέ σε ὁ 17
Καίσαρ μεταπέμψηται κατηγορούμενον, μέμνησαι τῆς διαιρέσεως; ἄν τις σοι εἰσιόντι καὶ ὠχριῶντι ἅμα καὶ τρέμοντι, προσελθὼν εἴπῃ, Τί τρέμεις, ἄνθρωπε; περὶ τίνων σοί ἐστιν ὁ λόγος; μή τι ἔσω ὁ Καίσαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δίδωσι; Τί μοι ἐμπαίζεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς 18
κακοῖς; Ὅμως φιλόσοφε, εἰπέ μοι, τί τρέμεις; οὐχὶ θάνατός ἐστι τὸ κινδυνευόμενον, ἢ δεσμωτήριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ φυγή, ἢ ἀδοξία; Τί γὰρ ἄλλο; Μή τι κακία; μή τι μετέχον κακίας; σὺ οὖν τίνα ταῦτα ἔλεγες; Τί ἐμοὶ καὶ σοί, 19
ἄνθρωπε; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακά. Καὶ καλῶς λέγεις. Ἀρκεῖ γάρ σοι τὰ σὰ κακὰ, ἡ ἀγέννεια, ἡ δειλία, ἡ ἀλαζονεία, ἢν ἠλαζονεύου ἐν τῇ σχολῇ καθήμενος. Τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπαλλωπίζου; τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτόν;

Τηρεῖτε

Cum reus ad Cæſarem accerſeris, meminiſti-ne diviſionis hujus? ſi quis ingreſſo tibi, ac pallenti ſimul trementique, dixerit, Quid tremis homo? quæ tua res agitur? numquid intus Cæſar virtutem & vitium ingredientibus largitur? — — Quid & tu meis malis inſultas? — — Tamen, philoſophe, dic mihi, quid tremis? Nonne mortis aut carceris periculum eſt, aut doloris corporis, aut exſilii, aut ignominiæ? Quid vero aliud? An ergo in his pravitas ineſt, aut aliqua pars pravitatis? Tu ipſe quid ita eſſe dicebas? Quid mihi rei tecum eſt, homo? Satis habeo ego malorum. Recte dicis. Satis enim habes malorum; degenerem animum, ignaviam, arrogantiam, quam præ te ferebas in ſchola ſedens. Quid alieno ſpleudore gloriabaris? cur te Stoicum profitebaris?

Hoc

20 Τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὑρήσετε τίνος ἔσθ' αἱρέσεως. τοὺς πλείστους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὑρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικούς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους.
21 ποῦ γὰρ ἴν' ὑμεῖς τὴν ἀρετὴν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἴσην, ἢ καὶ κρείττονα ἔργῳ ὑπολάβητε;
22 Στωϊκὸν δὲ δείξατέ μοι, εἴ τινα ἔχετε. Ποῦ; ἢ πῶς; Ἀλλὰ τὰ λογάρια τὰ Στωϊκὰ λέγοντας μυρίους. τὰ γὰρ Ἐπικούρεια αὐτοὶ οὗτοι χεῖρον λέγουσι; τὰ γὰρ Περιπατητικὰ οὐ
23 καὶ αὐτὰ ὁμοίως ἀκριβοῦσι; Τίς οὖν ἐστι Στωϊκός; ὡς λέγομεν ἀνδριάντα Φειδιακὸν τὸν τετυπωμένον κατὰ τὴν τέχνην τοῦ Φειδίου· οὕτω τινά μοι δείξατε κατὰ τὰ δόγματα ἃ λαλεῖ
24 τετυπωμένον. δείξατέ μοι τινὰ νοσοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα, κινδυνεύοντα καὶ εὐτυχοῦντα, ἀποθνήσκοντα καὶ εὐτυχοῦντα, πεφυγαδευμένον καὶ εὐτυ-

Hoc modo obſervate vosmet ipſos, quidnam agatis; & invenietis, cujus ſectæ ſitis. Plerosque veſtrûm invenietis Epicureos; paucos Peripateticos, eosque enervatos. Ubi enim *oſtenditis*, perſuaſum vos revera habere, virtutem cæteris rebus omnibus parem, aut etiam ſuperiorem eſſe? Stoicum vero, ſi quem habetis, oſtendite mihi. Ubi, aut quomodo? Eorum quidem qui argumentatiuncu-

las Stoicas ediſſerant, oſtendetis infinitos. At iidem ipſi Epicuri decreta pejus recenſent? & Peripatetica pariter nonne eadem ſubtilitate explicant? Quis ergo eſt Stoicus? Quemadmodum Phidiacam ſtatuam dicimus, ad Phidiæ artem expreſſam; ita mihi aliquem oſtendite, ad ea quæ profitetur dogmata expreſſum: oſtendite mihi aliquem, qui & ægrotet, & beatus ſit; qui & in periculo ſit, & beatus; qui & moriatur,

εὐτυχοῦντα, ἀδοξοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα. Δείξατ' ἐπιθυμῶ τινα, κἂν τοὺς Θεοὺς, ἰδεῖν Στωϊκόν. Ἀλλ' οὐκ ἔχετε τὸν τετυπωμένον δεῖξαι· τόν γε τυπούμενον δείξατε, τὸ ἐπὶ ταῦτα κινούμενον. εὐεργετήσατέ με· μὴ φθονήσητε ἀνθρώπῳ γέροντι, ἰδεῖν θέαμα ὃ μέχρι νῦν οὐκ εἶδον. Οἴσθε ὅτι τὸν Δία τὸν Φειδίου δείξετε, ἢ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐλεφάντινον καὶ χρυσοῦν κατασκεύασμα; ψυχὴν δείξατέ τις ὑμῶν ἀνθρώπου, θέλοντος ὁμογνωμονῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ μηκέτι μήτε Θεὸν μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι, μὴ ἀποτυχεῖν τινος, μὴ περιπεσεῖν τινι, μὴ ὀργισθῆναι, μὴ φθονῆσαι, μὴ ζηλοτυπῆσαι· (τί γὰρ δεῖ περιπλέκειν;) Θεὸν ἐξ ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦντα γενέσθαι, καὶ ἐν τῷ σωματίῳ τούτῳ τῷ νεκρῷ περὶ τῆς πρὸς τὸν Δία κοινωνίας βουλευόμενον. Δείξατε. ἀλλὰ οὐκ ἔχετε. Τί οὖν αὐτοῖς ἐμπαίζετε,

& ſit beatus; qui & exſilio multatus, & beatus ſit; qui in ignominia ſit, & beatus. Oſtendite: Stoicum, ita me Dii ament, videre cupio. At informatum expreſſumque oſtendere non poteſtis; eum tamen, qui formetur, oſtendite; qui ad iſta propendeat. Hoc in me beneficium conferte: ne invidete homini ſeni ſpectaculum, quod ad hunc diem nondum vidi. Putatis Phidiæ Jovem aut Minervam a vobis poſtulari, eburneam aut auream fabricam? Animum oſtendat aliquis veſtrûm hominis, qui idem cum Deo ſentire velit, & poſthac nec Deum nec homines culpare; qui nulla re fruſtrari, nullo caſu lædi, non iraſci, invideri nemini, nemini obtrectare; qui (quid enim ambagibus eſt opus?) ex homine Deus fieri deſideret, & in hoc mortali corpuſculo ſocietatem Jovis cogitet. Oſtendite! at non poteſtis. Quid

20 Τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὑρήσετε τίνος ἔσθ' αἱρέσεως. τοὺς πλείστους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὑρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικοὺς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους.
21 ποῦ γὰρ ἴν' ὑμεῖς τὴν ἀρετὴν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἴσην, ἢ καὶ κρείττονα ἔργῳ ὑπολάβητε;
22 Στωϊκὸν δὲ δείξατέ μοι, εἴ τινα ἔχετε. Ποῦ; ἢ πῶς; Ἀλλὰ τὰ λογάρια τὰ Στωϊκὰ λέγοντας μυρίους. τὰ γὰρ Ἐπικούρεια αὐτοὶ οὗτοι χεῖρον λέγουσι; τὰ γὰρ Περιπατητικὰ οὐ
23 καὶ αὐτὰ ὁμοίως ἀκριβοῦσι; Τίς οὖν ἐστι Στωϊκός; ὡς λέγομεν ἀνδριάντα Φειδιακὸν τὸν τετυπωμένον κατὰ τὴν τέχνην τοῦ Φειδίου· οὕτω τινά μοι δείξατε κατὰ τὰ δόγματα ἃ λαλεῖ
24 τετυπωμένον. δείξατέ μοι τινὰ νοσοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα, κινδυνεύοντα καὶ εὐτυχοῦντα, ἀποθνήσκοντα καὶ εὐτυχοῦντα, πεφυγαδευμένον καὶ εὐτυ-

Hoc modo obſervate vosmet ipſos, quidnam agatis; & invenietis, cujus ſectæ ſitis. Plerosque veſtrûm invenietis Epicureos; paucos Peripateticos, eosque enervatos. Ubi enim *oſtenditis*, perſuaſum vos revera habere, virtutem cæteris rebus omnibus parem, aut etiam ſuperiorem eſſe? Stoicum vero, ſi quem habetis, oſtendite mihi. Ubi, aut quomodo? Eorum quidem qui argumentatiuncu-

las Stoicas edifferant, oſtendetis infinitos. At iidem ipſi Epicuri decreta pejus recenſent? & Peripatetica pariter nonne eadem ſubtilitate explicant? Quis ergo eſt Stoicus? Quemadmodum Phidiacam ſtatuam dicimus, ad Phidiæ artem expreſſam; ita mihi aliquem oſtendite, ad ea quæ profitetur dogmata expreſſum: oſtendite mihi aliquem, qui & ægrotet, & beatus ſit; qui & in periculo ſit, & beatus; qui & moriatur,

&

εὐτυχοῦντα, ἀδοξοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα. Δεῖξατ' ἐπιθυμῶ τινα, κὴ τοὺς Θεοὺς, ἰδεῖν Στωϊκόν. Ἀλλ' οὐκ ἔχετε τὸν τετυπωμένον δεῖξαι· τόν γε τυπούμενον δείξατε, τὸ ἐπὶ τοῦτα κεκλικότα. εὐεργετήσατέ με· μὴ φθονήσητε ἀνθρώπῳ γέροντι, ἰδεῖν θέαμα ὃ μέχρι νῦν οὐκ εἶδον. Οἴεσθε ὅτι τὸν Δία τὸν Φειδίου δείξετε, ἢ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐλεφάντινον καὶ χρυσοῦν κατασκεύασμα; ψυχὴν δείξατε τις ὑμῶν ἀνθρώπου, θέλοντος ὁμογνωμονῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ μηκέτι μήτε Θεὸν μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι, μὴ ἀποτυχῶν τινος, μὴ περιπεσών τινι, μὴ ὀργισθῆναι, μὴ φθονῆσαι, μὴ ζηλοτυπῆσαι· (τί γὰρ δεῖ περιπλέκειν;) Θεὸν ἐξ ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦντα γενέσθαι, καὶ ἐν τῷ σωματίῳ τούτῳ τῷ νεκρῷ περὶ τῆς πρὸς τὸν Δία κοινωνίας βουλευόμενον. Δείξατε. ἀλλὰ οὐκ ἔχετε. Τί οὖν αὐτοὺς ἐμπαίζετε,

& sit beatus; qui & exilio multatus, & beatus sit; qui in ignominia, & beatus. Ostendite: Stoicum, ita me Dii ament, videre cupio. At ne imaginem quidem ostendere vos potestis; cum tamen, si formetur, ostendi; ad ipsa [illegible] in me benevolum [illegible]te: ne invidiosum [illegible] ni [illegible] hunc diem [illegible] Patris [illegible] Minervam [illegible] Epicu[illegible]

ri, eburneam aut auream fabricam? Animum ostendat aliquis vestrum hominis, qui idem cum Deo sentire velit, & posthac nec Deum nec homines culpare; qui nulla re frustrari, nullo casu lædi, non irasci, invideri neminem, nemini obtrectare; quid (quid enim ambagibus est opus?) ex homine Deus fieri desideret, & in hoc mortali corpusculo societatem Jovis cogitet. Quid [illegible] non potestis?

ζετε, καὶ τοὺς ἄλλους κυβεύετε; καὶ περιθέμενοι σχῆμα ἀλλότριον, περιπατεῖτε κλέπται καὶ λωποδύται τούτων τῶν οὐδὲν ὑμῶν προσηκόντων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων;

29 Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν παιδευτής εἰμι ὑμέτερος· ὑμεῖς δὲ παρ' ἐμοὶ παιδεύεσθε. κἀγὼ μὲν ἔχω ταύτην τὴν ἐπιβολήν, ἀποτελέσαι ὑμᾶς ἀκωλύτους, ἀναναγκάστους, ἀπαραποδίστους, ἐλευθέρους, εὐροοῦντας, εὐδαιμονοῦντας, εἰς τὸν Θεὸν ἀφορῶντας ἐν παντὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ. Ὑμεῖς δὲ ταῦτα μα-
30 θησόμενοι καὶ μελετήσοντες πάρεστε. Διὰ τί οὖν οὐκ ἀνύετε τὸ ἔργον, εἰ καὶ ὑμεῖς ἔχετε ἐπιβολὴν οἵαν δεῖ, κἀγώ, πρὸς τῇ ἐπιβολῇ, καὶ παρα-
31 σκευὴν οἵαν δεῖ; Τί τὸ λεῖπόν ἐστιν; Ὅταν ἴδω τέκτονα, καὶ ὕλην παρασκευασμένην, ἐνδέχομαι τὸ ἔργον. Καὶ ἐνθάδε τοίνυν ὁ τέκτων ἐστὶν, ἡ ὕλη ἐστί·

ergo & vosmetipsos deluditis, & aliis imponitis? & alienâ personâ sumtâ, circuitis furum & grassatorum instar, & nomina & res alienas usurpantes?

Ac ego quidem nunc vester sum institutor; vos autem a me instituimini: mihi propositum est, eos efficere vos, qui non prohiberi, non cogi, non impediri possint, qui liberi sint, quibus prospere feliciterque succedant omnia, qui in magnis æque ac parvis rebus omnibus Deum intueantur. Vos vero adestis, ut hæc discatis et exerceatis. Cur ergo non absolvitis opus, si & vos pariter propositum, quale oportet, habetis; & ego, præter propositum, iis etiam subsidiis, quibus opus est, sum instructus. Quid igitur deest? Cum fabrum video, cum materia in promtu est, exspecto opus. Et hîc ergo faber adest, materia suppetit; quid nobis

ἐστί· τί ἡμῖν λείπει; Οὐκ ἔστι διδακτὸν τὸ 32
πρᾶγμα; Διδακτόν. Οὐκ ἔστιν οὖν ἐφ' ἡμῖν;
Μόνον μὲν οὖν τῶν ἄλλων πάντων. οὔτε πλοῦ-
τός ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, οὔθ' ὑγίεια, οὔτε δόξα, οὔτε
ἄλλο τι ἁπλῶς, πλὴν ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν.
τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.
Διὰ τί οὖν οὐκ ἀνύετε; ἔσπατέ μοι τὴν αἰτίαν. 33
ἢ γὰρ παρ' ἐμὲ οὐκ ἀνύετε, ἢ παρ' ὑμᾶς, ἢ παρὰ
τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐν-
δεχόμενον, καὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν. λοιπὸν οὖν ἢ παρ'
ἐμέ ἐστιν, ἢ παρ' ὑμᾶς, ἢ, ὅπερ ἀληθέστερον,
παρ' ἀμφοτέρους. Τί οὖν; θέλετε ἀρξώμεθά 34
ποτε τοιαύτην ἐπιβολὴν κομίζειν ἐνταῦθα· τὰ μέ-
χρι νῦν ἀφῶμεν. ἀρξώμεθα μόνον; πιστεύσατέ
μοι, καὶ ὄψεσθε.

T 2 KEΦ.

bis deeſt? An doceri ea res non poteſt? Immo poteſt. Non eſt igitur in poteſtate noſtra? Immo una hæc e cæteris rebus omnibus. Neque opes in noſtra poteſtate ſunt, neque ſanitas, neque gloria, nec aliud denique quidquam, præter rectum viſorum uſum. Unum hoc naturâ eſt ejusmodi, ut nec prohiberi, nec impediri poſſit. Cur igitur rem non perficitis? dicite mihi cauſſam! Nam aut ego in culpa ſum, quod nil proficiatis, aut vos, aut ipſa rei natura. At res ipſa in medio eſt, ſolaque penes nos. Reſtat igitur, ut culpa vel mea ſit, vel veſtra, aut, quod verius eſt, amborum. Quid ergo? Vultis incipiamus tandem tale propoſitum huc adferre: quæ præterierunt, omittamus; incipiamus modo, mihi credite, & videbitis.

CAP.

ΚΕΦ. κ'.

Πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς.

Τοῖς ὑγιέσι καὶ ἐναργέσιν ἐξαναγκης καὶ οἱ ἀντιλέγοντες προσχρῶνται. καὶ σχεδὸν τοῦτο μέγιστον ἄν τις ποιήσαιτο τεκμήριον τοῦ ἐναργές τι εἶναι, τὸ ἐπάναγκες εὑρίσκεσθαι καὶ 2 τῷ ἀντιλέγοντι συγχρήσασθαι αὐτῷ. Οἷον, εἴ τις ἀντιλέγοι τῷ εἶναί τι καθολικὸν ἀληθές· δῆλον ὅτι τὴν ἐναντίαν ἀπόφασιν οὗτος ὀφείλει ποιήσασθαι, οὐδέν ἐστι καθολικὸν ἀληθές. 3 Ἀνδραπόδιον, οὐδὲ τοῦτο. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τοῦτο, ἢ οἷον, εἴ τί ἐστι καθολικὸν, ψεῦδός 4 ἐστι; Πάλιν, ἄν τις παρελθὼν λέγῃ· Γίνωσκε ὅτι οὐδέν ἐστι γνωστὸν, ἀλλὰ πάντα ἀτέκμαρτα. ἢ ἄλλος· ὅτι, Πίστευσόν μοι, καὶ ὠφεληθήσῃ· οὐδὲν δεῖ ἀνθρώπῳ πιστεύειν· ἢ πάλιν ἄλλος.

CAP. XX.

In Epicureos et Academicos.

Eis, quæ vera ſunt & evidentia, ii etiam, qui contra dicunt, neceſſario utuntur. Et hoc maximo fere argumento probari queat, eſſe aliquid evidens, ſi reperiatur, adverſarium etiam neceſſario illo uti. Veluti, ſi quis neget, eſſe aliquod univerſale pronunciatum verum; is utique contrarium adſerere debebit, nullam univerſalem enunciationem veram eſſe. Mancipium, ne iſtud quidem. Quid enim id eſt aliud, quam ſi dicas: Si quid univerſaliter enunciatur, falſum eſt? Eodem modo, ſi quis progreſſus dicat, Scito, nihil ſciri poſſe, nec ulla certa nota verum a falſo poſſe diſcerni; aut ſi alius tibi dicat, Crede mihi, & juvabit te, nihil eſſe cuiquam homini

ἄλλος· Μάθε παρ' ἐμοῦ, ἄνθρωπε, ὅτι οὐδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν· ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω σε, ἐὰν θέλῃς. Τίνι οὖν τούτων δια- 5
φέρουσιν οὗτοι, τίνες ποτέ; οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ λέγοντες; Ὦ ἄνθρωποι, συγκατάθεσθε ὅτι οὐδεὶς συγκατατίθεται· πιστεύσατε ἡμῖν, ὅτι οὐδεὶς πιστεύει οὐδενί.

Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, ὅταν αἴτιον θέλῃ 6
τὴν φυσικὴν κοινωνίαν ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους, αὐτῷ τῷ ἀναιρουμένῳ συγχρῆται. Τί γὰρ λέ- 7
γει; Μὴ ἐξαπατᾶσθε, ἄνθρωποι, μηδὲ παρα-
γεσθε, μηδὲ διαπίπτετε· οὐκ ἔστι φυσικὴ κοι- 1
νωνία τοῖς λογικοῖς πρὸς ἀλλήλους· πιστεύσατέ μοι. οἱ δὲ τὰ ἕτερα λέγοντες, ἐξαπατῶσιν ὑμᾶς, καὶ παραλογίζονται. Τί οὖν σοι μέλει; ἄφες 8
ἡμᾶς ἐξαπατηθῆναι. μήτι χεῖρον ἀπαλλάξει, ἂν πάντες οἱ ἄλλοι πεισθῶμεν ὅτι φυσικὴ ἐστιν

ni credendum; aut alius: Heus homo, disce a me, nihil disci posse; ego tibi hoc dico, teque docebo, si voles. Age, inter hos quid interest & illos, (quosnam tandem dicam?) qui Academicos se profitentur? O homines, adsentimini nobis, neminem adsentiri: credite nobis, neminem cuiquam quidquam credere.

Sic & Epicurus, cum naturâ constitutam societatem hominum cum homi-

nibus tollere conatur, eodem ipso, quod tollit, utitur. Quid enim ait? „Nolite decipi, homines, no„lite seduci, nolite in fraudem illici: non est ra„tione præditis animanti„bus natura inter se ulla „societas. Mihi credite. „Qui vero aliud dicunt, „vos decipiunt, & in fraudem illiciunt.“ —— Quid igitur id tua refert? Sine nos decipi. Num minus ea re tua foret, si nos cæteri omnes persuasum habeamus,

ἡμῖν κοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ταύτην δεῖ παντὶ τρόπῳ φυλάσσειν; Καὶ πολὺ κρεῖσσον καὶ 9 ἀσφαλέστερον. Ἄνθρωπε, τί ὑπὲρ ἡμῶν φροντίζεις; τί δ' ἡμᾶς ἀγρυπνεῖς; τί λύχνον ἅπτεις; τί ἐπανίστασαι; τί τηλικαῦτα βιβλία συγγράφεις, μή τις ἡμῶν ἐξαπατηθῇ περὶ θεῶν, ὡς ἐπιμελουμένων ἀνθρώπων; ἢ, μή τις ἄλλην οὐσίαν 10 ὑπολάβῃ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ ἡδονήν; Εἰ γὰρ οὕτω ταῦτα ἔχει, βαλὼν κάθευδε, καὶ τὰ τοῦ σκώληκος ποίει, ὃν ἄξιον ἔκρινας σεαυτόν· ἔσθιε, καὶ πίνε, καὶ συνουσίαζε, καὶ ἀφόδευε, καὶ 11 ἔγκλινε. Τί δέ σοι μέλει, πῶς οἱ ἄλλοι ὑπολήψονται περὶ τούτων; πότερον ὑγιῶς, ἢ οὐχ ὑγιῶς; Τί γὰρ σοὶ καὶ ἡμῖν; Τῶν γὰρ προβάτων σοὶ μέλει, ὅτι παρέχει ἡμῖν αὐτὰ καρησόμενα, καὶ ἀμελχθησόμενα, καὶ τὸ τελευταῖον κατακοπησό- 12 μενα. Οὐχὶ δ' εὐκταῖον ἦν, εἰ ἐδύναντο οἱ ἄνθρωποι

mus, naturalem esse inter homines societatem, eamque omnibus modis esse conservandam? Immo multo etiam melius & tutius id tibi foret. Quid tu, homo, de nobis solicitus es? quid propter nos vigilas? quid lucernam accendis? quid mane surgis? quid tot libros conscribis, ne quis nostrûm decipiatur de Diis, quasi ii curent res mortalium; aut, ne quis aliam boni naturam esse putet, nisi voluptatem? Nam si ita res se habet, in lectulo tuo quiescito; &, quæ sunt vermis, ea facito, quibus te dignum judicasti: ede, bibe, lude cum mulieribus, ventrem leva, sterte. Quid vero ad te adtinet, quid istis de rebus alii sentiant? rectene, an secus? Quid enim tibi nobiscum rei est? Tu enim oves eo curas, quod se patiuntur a nobis tonderi, mulgeri, ac denique jugulari. An non optabile esset, homines a Stoicis deli-

θρωποι κατακηληθέντες καὶ ἐπαοιδηθέντες ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν ἀπονυστάζειν, καὶ παρέχειν σε καὶ τοῖς ὁμοίοις κειρησομένους καὶ ἀμελχθησομένους ἑαυτούς; Πρὸς γὰρ τοὺς Συνεπικουρείους 13
ἔδει σε ταῦτα λέγειν· οὐχὶ δὲ πρὸς ἐκείνους :
ἀποκρύπτεσθαι; πολὺ μάλιστ' ἐκείνους πρὸ πάντων αἰσχύνεσθαι, ὅτι φύσει κοινωνικοὶ γεγόναμεν, ὅτι ἀγαθὸν ἡ ἐγκράτεια· ἵνα σοι πάντα τηρῆ- 14
ται; Ἢ πρὸς τινὰς μὲν δεῖ φυλάττειν ταύτην τὴν κοινωνίαν, πρὸς τινὰς δ' οὔ; Πρὸς τίνας οὖν δεῖ τηρεῖν; πρὸς τοὺς ἀντιτηροῦντας, ἢ πρὸς τοὺς παραβατικῶς αὐτῆς ἔχοντας; Καὶ τίνες παραβατικώτερον αὐτῆς ἔχουσιν ὑμῶν τῶν ταῦτα διαλεγόντων;

Τί οὖν ἦν τὸ ἐγεῖρον αὐτὸν ἐκ τῶν ὕπνων, καὶ 15
ἀναγκάζον γράφειν ἃ ἔγραφε; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ τὸ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἰσχυρότατον, ἡ

linitos & veluti magicis carminibus conſopitos dormitare, ſeque præbere tibi & tui ſimilibus tondendos & mulgendos? Hæccine quidem apud gregales tuos dicenda erant; nonne vero celanda iſtos? nonne potius efficiendum, ut iſti nihil magis perſuaſum haberent, quam eſſe nos natura ſociabiles, continentiam eſſe bonum; ut tibi omnia conſervarentur? An vero ſocietas hæc erga alios ſervanda eſt, erga alios non ſervanda? Erga quos igitur ſervanda eſt? utrum erga eos qui viciſſim eam ſervant, an eos qui violant? Qui vero eam magis violant quam vos, qui iſta ſtatuitis?

Quid ergo erat, quod eum e ſomnis excitaret, & ad ea ſcribenda, quæ ſcripſit, impelleret? Quid aliud, niſi id quod omnium in hominibus potentiſſimum eſt, Natura;

quæ

φύσις, ἕλκουσα ἐπὶ τὸ αὐτῆς βούλημα ἄκοντα καὶ
16 στένοντα; Ὅτι γὰρ δοκεῖ σοι ταῦτα τὰ ἀκοινώνη-
τα, γράψον αὐτὰ, καὶ ἄλλοις ἀπόλιπε, καὶ
ἀγρύπνησον δι' αὐτὰ, καὶ αὐτὸς ἔργῳ κατήγορος
17 γενοῦ τῶν σαυτοῦ δογμάτων. Εἶτα Ὀρέστην μὲν
ὑπὸ Ἐριννύων ἐλαυνόμενον φῶμεν ἐκ τῶν ὕπνων ἐξε-
γείρεσθαι· τοῦτον δ' οὐ χαλεπώτεραι Ἐριννύες καὶ
Ποιναὶ ἐξήγειρον καθεύδοντα, καὶ οὐκ εἴων ἠρεμεῖν,
ἀλλ' ἠνάγκαζον ἐξαγγέλλειν τὰ αὐτοῦ κακὰ,
18 ὥσπερ τοὺς Γάλλους ἡ μανία καὶ ὁ οἶνος; Οὕτως
ἰσχυρόν τι καὶ ἀνίκητόν ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπί-
νη. Πῶς γὰρ δύναται ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς
κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαϊκῶς; ἢ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαϊ-
κῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; Ἀμήχανον, ἀδιανόη-
19 τον. Οὐ τοίνυν οὐδ' ἄνθρωπον οἷόν τε παντελῶς
ἀπολέσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς· καὶ οἱ ἀπο-
κοπτόμενοι, τάς γε προθυμίας τὰς τῶν ἀνδρῶν
ἀπο-

quæ ad ſuam voluntatem eum pertraxit, invitum & gementem? Quia enim tibi videtur, nullam eſſe ſocietatem; ſcribito iſta, & aliis relinquito, & vigilato propterea, & ipſe re ipſa tua decreta accuſato. Ergo Oreſtem a Furiis agitatum, ſomno excuſſum eſſe dicemus: iſtum vero, a ſævioribus Furiis & Diris e ſomno excitatum, & quiete excuſſum eſſe non dicemus, quæ eum ſua mala, veluti Gallos furor aut vinum, enunciare coëgerunt? Adeo valida & invicta res eſt, natura humana. Quî enim vitis non more vitis moveri poteſt, ſed more oleæ? aut olea non ut olea, ſed ut vitis? Nullo modo hoc fieri, nulla ratione cogitari poteſt. Ergo ne fieri quidem poteſt, ut homo motus humanos prorſus amittat: &, quibus virilia amputantur, eis deſideria tamen viro-

ἀπορρίψασθαι οὐ δύνανται. Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, 20
τὰ μὲν ἀνδρὸς πάντ' ἀπέκοψατο, καὶ τὰ οἰκο-
δεσπότου, καὶ πολίτου καὶ φίλου· τὰς δὲ προ-
θυμίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπέκοψατο· οὐ γὰρ
ἠδύνατο· οὐ μᾶλλον ἢ οἱ ἀναλγέστατοι Ἀκαδη-
μαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὑτῶν ἀποβαλεῖν ἢ
ἀποτυφλῶσαι δύνανται, καίτοι τοῦτο μάλιστα
πάντων ἐσπουδακότες.

Τίς ἡ εὐτυχία; λαβών τις παρὰ τῆς Φύ- 21
σεως μέτρα καὶ κανόνας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀλη-
θείας, οὐ προσφιλοτεχνεῖ τούτοις προσθεῖναι καὶ
προσεργάσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τοὐ-
ναντίον, εἴ τι καὶ ἐστὶ γνωριστικὸν τῆς ἀλη-
θείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται, καὶ ἀπολλύειν. Τί λέ- 22
γεις, φιλόσοφε; τὸ εὐσεβὲς καὶ τὸ ὅσιον, ποῖόν
τι σοι φαίνεται; Ἂν θέλῃς, κατασκεύασόν ὅτι
ἀγαθόν; Ναὶ, κατασκεύασον· ἵν' οἱ πολῖται ἡμῶν
ἐπιστραφέντες τιμῶσι τὸ Θεῖον, καὶ παύσων-

T 5 ται

virorum amputari non poſſunt. Sic etiam Epicurus omnia quidem, quæ ſunt viri, quæ patrisfamilias, quæ civis, quæ amici, amputavit: ſed humana deſideria non amputavit: neque enim potuit; non magis quam ſocordes Academici ſenſus ſuos abjicere aut excæcare poſſunt, quamvis id maxime ſtuduerint.

Quod iſtud eſt flagitium! cum a Natura menſuras & regulas cognoſcendæ veritatis acceperis, te non dare operam ut adjicias atque adjungas ea quæ deſunt; immo vero contra, ſi quid etiam eſt quod ad cognitionem veritatis facit, operam dare ut id auferas & perdas? Quid ais philoſophe? de pietate & ſanctitate quidnam tibi videtur? Si voles, demonſtrabo, res eſſe bonas. Utique demonſtra; ut noſtri cives ad cultum divini Numinis convertantur, & maximarum rerum neglectum tan-

τεί ποτε ξαθυμοῦντες περὶ τὰ μέγιστα. Ἔχεις οὖν τὰς πιστοποιεύσεις; Ἔχω, καὶ χαίρειν οἶδα.
23 Ἐπεὶ οὖν ταῦτά σοι λίαν ἀρέσκει, λάβε τὰ ἐναντία· ὅτι θεοὶ οὔ εἰσιν, εἴτε καὶ εἰσὶν, οὐκ ἐπιμελοῦνται ἀνθρώπων, οὐδὲ κοινόν τι ἡμῖν ἐστι πρὸς αὐτούς· τὸ τ' ἀσεβὲς τοῦτο καὶ ὅσιον; παρὰ τοῖς πολλαῖς ἀνθρώποις λαλούμενον, κατάψευσμά ἐστιν ἀλαζόνων ἀνθρώπων καὶ σοφιστῶν, ἢ, νὴ Δία, νομοθετῶν, εἰς φό-
24 βον καὶ ἐπίσχεσιν τῶν ἀδικούντων. Εὖ, φιλόσοφε· ὠφέλησας ἡμῶν τοὺς πολίτας, ἀνεκτήσω τοὺς νέους ἅπαντας ἤδη πρὸς καταφρόνησιν τῶν
25 θείων. Τί οὖν; οὐκ ἀρέσκει σοι ταῦτα; Λάβε νῦν, πῶς· ἡ δικαιοσύνη οὐδέν ἐστι, πῶς ἡ αἰδὼς μωρία ἐστὶ, πῶς πατὴρ οὐδέν ἐστι, πῶς ὁ υἱὸς
26 οὐδέν ἐστιν. Εὖ, φιλόσοφε· ἐπίμενε, πεῖθε τοὺς νέους, ἵνα πλείονας ἔχωμεν ταῦτά σοι πεπονθότας καὶ λέγοντας. Ἐκ τούτων τῶν λό-

γων

dem abjiciant. Habes ergo probationes? Habeo: & tibi gratiam habeo. Quoniam ergo ista valde tibi placent, sume contraria: Deos neque esse; neque, si sint, curare homines; neque ullam nobis societatem cum illis intercedere: sed pietatem istam & sanctitatem, vulgo hominum celebratam, commentum esse insolentium hominum & sophistarum, aut certe legum-latorum ad terrendos & coërcendos injurios. Recte philosophe! juvisti nostros cives, adolescentiam universam ad rerum divinarum contemtum jam revocasti. Quid ergo? non ista tibi placent? Accipe nunc, justitiam nihil esse; verecundiam esse stultitiam; patrem nihil esse; filium nihil esse. Euge philosophe! perge, persuade ista adolescentibus, ut plures habeamus qui idem tecum & sentiant & dicant.

ἡγῶν ηὐξήθησαν ἡμῖν αἱ εὐνομούμεναι πόλεις· Λακεδαίμων διὰ ταύτους τοὺς λόγους ἐγένετο· Λύκουργος ταῦτα τὰ πείσματα ἐνεποίησεν αὐτοῖς διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ καὶ τῆς παιδείας, ὅτι οὔτε τὸ δουλεύειν αἰσχρόν ἐστι μᾶλλον ἢ καλὸν, οὔτε τὸ ἐλευθέρους εἶναι καλὸν μᾶλλον ἢ αἰσχρόν· εἰ ἦν θερμοπύλαις ἀποθανόντες, διὰ ταῦτα τοῖς δόγμασι ἀπέθανον· Ἀθηναῖοι δὲ τὴν πόλιν διὰ ποίους ἄλλους λόγους ἀπέλιπον; Εἶτα οἱ λέγοντες ταῦτα, γαμοῦσι, καὶ παιδοποιοῦνται, καὶ πολιτεύονται, καὶ ἱερεῖς καθιστᾶσιν αὐτοὺς καὶ προφήτας. τίνων; τῶν οὐκ ὄντων; καὶ τὴν Πυθίαν ἀναπείθουσιν αὐτοὶ, ἵνα τὰ ψευδῆ πύθωνται· καὶ ἄλλοις τοὺς χρησμοὺς ἐξηγοῦνται. Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ γοητείας! 27

Ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ θέλεις ἀφεῖναι τὰς ψυχρὰς 28

cant. Auctæ ſunt nobis hisce ſermonibus bene conſtitutæ reſpublicæ: Lacedæmon per hujusmodi rationes informata eſt: Lycurgus ſuis legibus & inſtitutis has perſuaſiones civibus ſuis ingeneravit, neque ſervire turpe magis eſſe quam honeſtum, neque libertatem honeſtam eſſe potius quam turpem: qui ad Thermopylas occubuerunt, propter hæc decreta occubuerunt: Athenienſes vero quas alias ob cauſſas urbem ſuam olim reliquerunt? Et, qui iſta dicunt, uxores ducunt, liberos procreant, reſpublicam capeſſunt, & ſacerdotes ac vates ſeſe conſtituunt. Quorum? Eorum qui non ſunt. Et Pythiam ſciſcitantur ipſi, ut falſa audiant; & aliis oracula enarrant. O inſignem impudentiam & impoſturam!

Homo, quid agis? tu ipſe te indies coarguis, nec tamen frigidas iſtas cavillationes vis relinque-

re?

ψυχρὰ ταῦτα ἐπιχειρήματα; Ἐσθίων, ποῦ φέρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ στόμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λουόμενος, ποῦ ἐμβαίνεις; πότε τὴν χύτραν εἶπες λοπάδα, ἢ τὴν ταρύνην ὀβολίσκον;
29 Εἴ τινος αὐτῶν δοῦλος ἦμην, εἰ καὶ ἔδει με καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδέρεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐστρέβλουν αὐτόν. Βάλε ἐλαίδιον, παιδάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. Ἔβαλον ἂν γάριον, καὶ ἀπελθὼν πατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κατέχεον. Τί τοῦτο; Φάντασίά μοι ἐγένετο ἐλαίου ἀδιάκριτος, ὁμοιοτάτη, νὴ τὴν σὴν Τύχην. Δὸς ὧδε τὴν πτισσάνην. Ἤνεγκα ἂν αὐτῷ γεμίσας παροψίδα ὀξυγάρου. Οὐκ ᾔτησα τὴν πτισσάνην; Ναὶ κύριε· τοῦτο πτισσάνη ἐστί. Τοῦτο οὐκ ἔστιν ὀξύγαρον; Τί μᾶλλον ἢ πτισσάνη; Λάβε καὶ ὀσφράνθητι, λάβε καὶ γεῦσαι. Πόθεν οὖν οἶδας, εἰ αἰσθήσεις
31 ἡμᾶς ψεύδονται; Τρεῖς, τέσσαρας τῶν συνδούλων

re? Cum comedis, quo adplicas manum? ori, an oculo? cum lavas, quo ingrederis? ollamne umquam patinam dixisti, aut cochleare verū? Quod si alicujus eorum servus essem, etiamsi quotidie vapolandum esset, tamen eum torquerem. Conjicito, puer, parum olei in balneum. Caperem garum, & in caput ejus effunderem. Quid istud? Oblatum est mihi, per Genium tuum, visum geri, oleo ita simile, ut ab eo discerni non posset. Age, adfer ptisanam. Adferrem illi patinam oxygaro plenam. Nonne petii ptisanam? Petiisti domine: hæc ptisana est. Non hoc est oxygarum? Qui vero magis, quam ptisana? Cape, olfac; cape, gusta. Unde ergo nosti, si nos sensus decipiunt? Si tres aut quatnor conservos adsensores haberem, aut ad

laqueum

λων εἰ ἔσχον ὁμονοοῦντας, ἀπαίγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησε ζητούμενον, ἢ μεταθέσθαι. Νῦν δ' ἐντρυφῶσιν ἡμῖν, τοῖς μὲν παρὰ τῆς φύσεως δεδομένοις πᾶσι χρώμενοι, λόγῳ δ' αὐτοὶ ἀνακρούοντες.

Εὐχάριστοι γ' ἄνθρωποι καὶ αἰδήμονες, εἰ μηδὲν ἄλλο, καθ' ἡμέραν ἄρτους ἐσθίοντες, τολμῶσι λέγειν, ὅτι οὐκ οἴδαμεν, εἰ ἔστι τις Δημήτης, ἢ Κόρη, ἢ Πλούτων. ἵνα μὴ λέγω, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀπολαύοντες, καὶ μεταβολῶν τοῦ ἔτους, καὶ ἄστρων, καὶ θαλάσσης, καὶ γῆς, καὶ τῆς παρὰ ἀνθρώπων συνεργίας, ὑπ' οὐδενὸς τούτων οὐδὲ κατὰ ποσὸν ἐπιστρέφονται· ἀλλὰ μόνον ἐξεμέσαι τὸ προβλημάτιον ζητοῦσι, καὶ τὸν στόμαχον γυμνάσαντες, ἀπελθεῖν ἐν βαλανείῳ. τί δ' ἐροῦσι, καὶ περὶ τίνων, ἢ πρὸς τίνας, καὶ τί ἔσται αὐτοῖς ἐκ τῶν λόγων τούτων, οὐδὲ κατὰ βραχὺ πεφροντίκασι· μή τις νέος εὐγενὴς ἀκούσας

laqueum illum adigerem, aut a ſententia deducerem. Nunc vero illudunt nobis; eum iis, quæ natura dedit, utantur omnibus, & tamen verbis ea tollant.

Grati nimirum homines & verecundi! qui, ut nihil aliud, at pane quotidie veſcentes, dicere tamen audent, ignorare ſe, num qua Ceres ſit, aut Proſerpina, aut Pluto: ne dicam, cum fruantur nocte & die, & mutationibus anni, & aſtris, & mari, & terra, & ſociali hominum opera, nulla iſtarum rerum vel minimum eos commoveri; ſed quæſtiunculam tantum evomere ſtudere, ſtomachoque exercitato, abire in balneum. Quid autem dicant, & quibus de rebus, aut ad quos, & quid illi ex his verbis fructûs capturi ſint, nulla ex parte curant: ne forte generoſo adoleſcenti

σας τῶν λόγων τούτων πάθῃ τι ὑπ' αὐτῶν, ἢ καὶ παθὼν πάντα ἀπολέσῃ τὰ τῆς εὐγενείας
35 σπέρματα· μή τινι μοιχεύοντι ἀφορμὰς παρασχώμεν τοῦ ἀναναισχυντῆσαι πρὸς τὰ γινόμενα· μή τις τῶν νοσφιζομένων τὰ δημόσια, εὑρεσιλογίας τινὰς ἐπιλάβηται ἀπὸ τῶν λόγων τούτων· μή τις, τῶν αὐτοῦ γονέων ἀμελῶν, θρέψος τι
36 καὶ ἀπὸ τούτων προσλάβῃ. Τί οὖν κατὰ σὲ κακὸν ἢ ἀγαθόν; Ταῦτα, ἢ ταῦτα; — — Τί οὖν ἔτι τούτων τις ἀντιλέγει τινί; ἢ λόγον δίδωσιν, ἢ λαμβάνει, ἢ μεταπείθειν πειρᾶται;
37 Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺς κυναίδους ἐλπίσει τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ἀποπεκωφωμένους καὶ ἀποτετυφλωμένους τῶν περὶ αὐτοὺς κακῶν.

ΚΕΦ.

scenti hæc oratio aliquid damni det, aut etiam dederit, ut ipsa semina nobilitatis prorsus amittat: ne cui adultero occasionem præbeat majoris impudentiæ ad sua facinora: ne quis peculator cavillationes hinc petat: ne ejus qui parentes negligit, audacia inde confirmetur. Quid ergo, te auctore, malum aut bonum est? Hæc, an illa? — — Cur igitur contra aliquem horum hominum adhuc disputet aliquis? cur rationem ei reddat, aut ab eo postulet, aut a sententia deducere eum studeat? Cinædos profecto multo facilius sperare queas ad sanam mentem revocari a te posse, quam istos, qui usque adeo ad sua mala vel videnda vel audienda excæcati sunt atque obsurduerunt.

CAP.

ΚΕΦ. κα'.

Περὶ Ἀνομολογίας.

Τὰ μὲν ῥᾳδίως ὁμολογοῦσιν ἄνθρωποι, τὰ δ' οὐ ῥᾳδίως. Οὐδεὶς οὖν ὁμολογήσει, ὅτι ἄφρων ἐστὶν, ἢ ἀνόητος· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, πάντων ἀκούσεις λεγόντων, Ὄφελον, ὡς φρένας ἔχω, οὕτω καὶ τύχην εἶχον. Δειλοὺς δὲ ῥᾳδίως ἑαυτοὺς 2 ὁμολογοῦσι, καὶ λέγουσιν· Ἐγὼ δειλότερός εἰμι, ὁμολογῶ· τὰ δ' ἄλλα οὐχ εὑρήσεις με μωρὸν ἄνθρωπον. Ἀκρατῆ οὐ ῥᾳδίως ὁμολογήσει τις· 3 ἄδικον, οὐδ' ὅλως· φθονερὸν νὴ πάνυ, ἢ περίεργον· ἐλεήμονα οἱ πλεῖστοι. Τί οὖν τὸ αἴτιον; 4 Τὸ μὲν κυριώτατον, ἀνομολογία καὶ ταραχὴ ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἄλλοις δ' ἄλλα αἴτια. καὶ σχεδὸν ὅσα ἂν αἰσχρὰ φαντάζωνται,

CAP. XXI.

De Diſcrepantia.

Sunt quæ facile homines fatentur; ſunt quæ non item. Nemo ſe ſtultum aut vecordem eſſe fatebitur: immo contra, omnes dicere audias, Utinam tantum mihi fortunæ eſſet, quantum eſt ingenii. Timidos autem ſe eſſe facile fatentur, & dicunt: Ego timidior ſum, fateor; at cæteroquin hominem ſtultum me non deprehendes. Intemperantem ſe eſſe, non temere quisquam fatebitur; injuſtum, nullo modo; nihiloque magis invidum, aut curioſum; miſericordem plerique. Quænam igitur cauſſa eſt? Summa ac princeps, diſcrepantia & confuſio in judicio bonarum rerum malarumque. Aliis vero aliæ cauſſæ. Ac fere, quæcunque iis turpia videntur, ea minime

fate-

5 ζωντες, ταῦτα· οὐ πάνυ ὁμολογοῦσι. τὸ δὲ δειλὸν εἶναι, εὐγνώμονος ἤθους φαντάζονται, καὶ τὸ ἐλεήμονες· τὸ δ' ἠλίθιον εἶναι, παντελῶς ἀνεξεπόδοτον. καὶ τὰ περὶ κοινωνίαν δὲ πλημμελήματα οὐ πάνυ προσίενται. Ἐπὶ δὲ τῶν πλείστων
6 ἁμαρτημάτων, κατὰ τοῦτο μάλιστα φέρονται ἐπὶ τὸ ὁμολογεῖν αὐτὰ, ὅτι φαντάζονταί τι ἐν αὐτοῖς εἶναι ἀκούσιον, καθάπερ ἐν τῷ δειλῷ καὶ
7 ἐλεήμονι. καὶ ἂν ἀκριβεστῆ που παρομολογῇ τις αὐτὸν, ἔρωτα προσέθηκεν, ὥστε συγγινωσθῆναι ὡς ἐπ' ἀκουσίῳ. τὸ δ' ἄδικον, οὐδαμῶς φαντάζονται ἀκούσιον. Ἔνι τι καὶ τῷ ζηλοτύπῳ, ὡς οἴονται, τοῦ ἀκουσίου· διὸ καὶ περὶ τούτου παρομολογοῦσιν.

8 Ἐν οὖν τοιούτοις ἀνθρώποις ἀναστρεφόμενον, οὕτω τεταραγμένοις, οὕτως οὐκ εἰδόσιν, οὔθ' ὅ τι λέγουσιν, οὔθ' ὅ τι ἔχουσι κακὸν,

ἢ

fatentur: at, timidum eſſe, ſtetmque miſericordem, mitis ingenii ſignum arbitrantur; ſtultum vero, prorſus mancipii. Neque delicta quibus hominum ſocietas violatur, ullo modo agnoſcunt. In plerisque vero peccatis potiſſimum ea cauſſa adducuntur ut illa fateantur, quod involuntarium quiddam iis ineſſe putant, velut in timiditate & miſericordia. Et quod ſi quis forte intemperantem ſe fatetur, amorem cauſſatur; quo venia habeatur, ut rei involuntariæ. Injuſtitiam autem nequaquam involuntariam eſſe exiſtimant. Ineſt vero & in zelotypia quiddam, ut putant non voluntarium: itaque & hanc confitentur.

Cum igitur inter tales homines vivamus, adeo perturbatos, adeo ignorantes, vel quid dicant, vel

quid

ἢ οὐκ ἔχουσιν, ἢ παρά τι ἔχουσιν, ἢ πῶς παύ-
σονται αὐτῶν, καὶ αὐτὸν εἶμαι ἐφιστάναι ἄξιον
συνεχῶς· Μή που καὶ αὐτὸς εἷς εἰμι ἐκείνων; 9
τίνα φαντασίαν ἔχω περὶ ἐμαυτοῦ; πῶς ἐμαυ-
τῷ χρῶμαι; μή τι καὶ αὐτὸς ὡς φρονίμῳ; μή τι
καὶ αὐτὸς ὡς ἐγκρατεῖ; μὴ καὶ αὐτὸς λέγω πο-
τὲ ταῦτα, ὅτι εἰς τὸ ἐπιὸν πεπαίδευμαι; ἔχω 10
ἣν δεῖ συναίσθησιν τὸν μηδὲν εἰδότα, ὅτι οὐδὲν οἶ-
δα; ἔρχομαι πρὸς τὸν διδάσκαλον, ὡς ἐπὶ τὰ
χρηστήρια, πείθεσθαι παρεσκευασμένος; ἢ καὶ
αὐτὸς κορύζης μεστὸς εἰς τὴν σχολὴν εἰσέρχομαι,
μόνην τὴν ἱστορίαν μαθησόμενος, καὶ τὰ βιβλία
νοήσων ἃ πρότερον οὐκ ἐνόουν, ἂν δ' οὕτω τύχῃ
καὶ ἄλλοις ἐξηγησόμενος; Ἄνθρωπε, ἐν οἴκῳ δια- 11
πεπύκτευκας τῷ δουλαρίῳ, τὴν οἰκίαν ἀνάστα-
τον πεποίηκας, τοὺς γείτονας συντετάραχας· καὶ
ἔρχῃ μοι καταστολὰς ποιήσας ὡς σοφός; καὶ
καθή-

quid mali habeant aut non habeant, vel quare habeant, & quomodo liberari eo possint, operæ pretium fuerit, ut se ipsum quisque adsidue observet: Numquid & ego sum ex illorum numero? Quid de me ipso sentio? quomodo me ipsum gero? num & ego pro prudente, pro temperante me habeo? num & ego subinde illud dico, ad omnem ingruentem casum esse me eruditum? An sentio, quod sentiendum est nihil scienti, nihil me scire? An ad magistrum accedo, sicut ad oraculum, obtemperare paratus? an vero & ipse muco nares oppletus scholam ingredior, historiam tantum cogniturus, & libellos prius non intellectos intellecturus, aut etiam fortassis aliis enarraturus? Homo, domi cum servulo pugnis decertasti, domum evertisti, vicinos perturbasti: & me convenis, cultu habituque sumto sapientis;

sive

καθήμενος κρίνεις πῶς ἐξηγησάμην τὴν λέξιν; πῶς
12 τί ποτ' ἐφλυάρησα τὰ ἐπελθόντα μοι; Φθονῶν
ἐλήλυθας, τεταπεινωμένος, ὅτι σοι ἐξ οὗπου φέρε-
ται οὐδέν· καὶ πάθῃ, μεταξὺ λεγομένων τῶν λό-
γων αὐτὸς οὐδὲν ἄλλο ἐνθυμούμενος, ἢ πῶς ὁ
13 πατὴρ τὰ πρός σε, ἢ πῶς ὁ ἀδελφός; Τί
λέγουσιν οἱ ἐκεῖ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ; νῦν οἴονταί
με προκόπτειν, καὶ λέγουσιν, ὅτι, ἦλθεν ἐκεῖνος
14 πάντα εἰδώς. Ἤθελόν πως ποτὲ πάντα μαθὼν
ἐπανελθεῖν· ἀλλὰ πολλοῦ πόνου χρεία, καὶ
οὐδεὶς οὐδὲν πέμπει, καὶ ἐν Νικοπόλει σαπρῶς
λούει τὰ βαλανεῖα, ἐν οὐδενὶ κακῶς, καὶ ὧδε
κακῶς.

15 Εἶτα λέγουσιν, Οὐδεὶς ὠφελεῖται ἐκ τῆς σχο-
λῆς. Τίς γὰρ ἔρχεται εἰς σχολήν; τίς γὰρ ὡς
θεραπευθησόμενος; τίς ὡς παρέξων αὐτοῦ τὰ
δόγμα-

[*sive:* me convenis, atque inhibes veluti ſapiens;] ſedensque judicas, quo pacto vocabulum aliquod expoſuerim, aut quomodo, quæ in buccam mihi venerint, effutiverim. Invidus acceſſiſti, dejectoque animo, quod domo nihil tibi adferatur; & inter diſſerendum aſſides, ipſe aliud nihil cogitans, niſi quomodo pater ſit erga te adfectus, aut quomodo frater? „Quid „ibi hic dicunt de me homi„nes? aune me putant „progreſſus facere, ac di„cunt, Iſte revertetur om„niſcius. Vellem equidem „omnia edoctus redire: ſed „multo labore eſt opus, „neque quisquam quidquam „mittit: & Nicopoli bal„nea putida ſunt, & domi „& hic male ſe res habet."

Deinde dicunt, neminem e ſchola fructum capere. Quis vero venit in ſcholam? quis tamquam curari cupiens? quis, ut opiniones ſuas & decreta repur-

ἐγγίνεται ἐπιθυμεῖσθαι; τίς ἐπιτιθεῖται τῶν δεόντων; Τί οὖν θαυμάζετε, εἰ, ἃ φέρετε εἰς τὴν σχολὴν, αὐτὰ ταῦτα ἀποφέρετε πάλιν; Οὐ γὰρ ὡς ἀποθησόμενοι, ἢ ἐπανορθώσοντες, ἢ ἄλλ' ἀντ' αὐτῶν λῆψόμενοι, ἔρχεσθε. πῶθεν; αὐδ' ἐγγύς. Ἐκεῖνο γὰρ βλέπετε μᾶλλον, εἰ, ἐφ' ὃ ἔρχεσθε, τοῦτο ὑμῖν γένεται. Θέλετε λαλεῖν περὶ τῶν θεωρημάτων. Τί οὖν; οὐ φιλοτιμότερον ἦλθετε; οὐχὶ δὲ παρέχει τινὰ ὕλην ὑμῖν πρὸς τὸ ἐπιδείκνυσθαι τὰ θεωρήματα; συλλογισμοὺς ἀναλύετε μετασχίζοντας. οὐκ ἀφοδεύετε ψευδομένου λήμματος; ὑποθετικούς; Τί οὖν ἔτι ἀγανακτεῖτε, εἰ, ἐφ' ἃ πάρεστε, ταῦτα λαμβάνετε; Ναί. ἀλλ' ἂν ἀποθάνῃ μου τὸ παιδίον, ἢ ὁ ἀδελφός, ἢ ἐμὲ ἀποθνήσκειν δέῃ, ἢ στρεβλοῦσθαι, τί μετὰ ταῦτα ὠφελήσει; Μὴ γὰρ ἐπὶ τοῦτο ἦλθες; μὴ γὰρ τούτου ἕνεκά μοι παρεκαλέσθησαν; μὴ γάρ σοι

τοῦτό

reparari finat? quis, ut intelligat, quibus rebus egeat? Quid ergo miramini, vos, quæ in ſcholam adfertis, eadem referre domum? Non enim tamquam depoſituri, vel correcturi, vel commutaturi, advenitis. Nequaquam; multum abeſt. Illud ergo ſpectate potius, an id, propter quod adeſtis, vobis contingat. De præceptis garrire vultis. Quid ergo? nonne nugationes evaditis? nonne materiam quandam oſtentationis iſtius præceptiuncula vobis ſubminiſtrant? nonne ſyllogiſmos reſolvitis, & ſophiſmata? nonne Mentientis ſumtiones, nonne hypotheticas argumentationes pertractatis? Quid ergo indignamini, ſi accipitis, propter quæ adeſtis? Recte ſane: ſed ſi filius meus aut frater meus fuerit, aut ſi mihi mors oppetenda, aut ſi cruciatus tolerandi fuerint, quid iſta me juvabunt? An ergo propterea venieba? ea hujus rei cauſſa mihi adſidas?

τοῦτό ποτε λύχνον ἤψατε, ἢ ἠγρύπνησας; ἢ εἰς τὸν περίπατον ἐξελθεῖν, προείβαλές ποτε σαυτῷ φαντασίαν τινὰ εἰντὶ συλλογισμοῦ, καὶ ταύτην κοινῇ ἐφωδεύσατε; ποῦ ποτε; Εἶτα λέγετε, Ἄχρηστα τὰ θεωρήματα. Τίνι; Τοῖς οὐχ ὡς δεῖ χρωμένοις. τὰ γὰρ κολλύρια οὐκ ἄχρηστα τοῖς ὅτε δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, ἐγχριομένοις. τὰ μαλάγματα δ' οὐκ ἄχρηστα· οἱ ἀλτῆρες οὐκ ἄχρηστοι· ἀλλὰ τισὶν ἄχρηστοι, τισὶ πάλιν χρήσιμοι. Ἂν μου πυνθάνῃ νῦν, χρήσιμοί εἰσιν οἱ συλλογισμοί; Ἐρῶ σοι, ὅτι χρήσιμοι· καὶν θέλῃς, ἀποδείξω. Πῶς ἐμὲ οὖν τι ὠφελήσουσιν; Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐπύθου εἰ σοὶ χρήσιμοι, ἀλλὰ καθόλου; Πυθέσθω μου καὶ ὁ δυσεντερικὸς, εἰ χρήσιμον τὸ ὄξος, ἐρῶ, ὅτι χρήσιμον. Ἐμοὶ οὖν χρήσιμον; Ἐρῶ, οὔ. ζήτησον πρῶτον στελῆναί σου τὸ ῥεῦμα, τὰ ἑλκύδρια

fides? hujusne rei cauſſâ unquam lucernam accendiſti, aut lucubráſti? aut deambulandi cauſſâ progreſſus, unquam ſyllogismi loco viſum aliquod tuum propoſuiſti, quod inter vos pertractaretis? Ubi unquam hoc feciſtis? Et dein tamen dicitis, inutilia eſſe præcepta. Quibus? Iis qui non recte illis utuntur. Nam collyria non inutilia ſunt iis, qui, cum opus eſt, & quemadmodum opus eſt, oculos eis inungunt. Malagmata non inutilia; halteres non ſunt inutiles: ſed aliis inutiles, aliis utiles. Si me nunc roges, an utiles ſint ſyllogismi; reſpondebo, eſſe utiles: ac, ſi voles, oſtendam. Quomodo igitur me aliquid juvabunt? Homo, num rogaſti, tibine eſſent utiles, an generatim? Me roget etiam dyſentericus, ſitne acetum utile; dicam eſſe utile. Mihi ergo eſt utile? Negabo: primum omnium cura, ut fluxus tuus ſiſtatur, ut exulcerata viſcera conſolidentur. Et vos, ô viri,

δρια ἀπουλωθῆναι. Καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες, τὰ ἕλκη πρῶτον θεραπεύετε, τὰ ῥεύματα ἐπιστήσατε, ἠρεμήσατε τῇ διανοίᾳ, ἀπερίσπαστον αὐτὴν ἐνέγκατε εἰς τὴν σχολήν· καὶ γνώσεσθε οἵαν ἰσχὺν ὁ λόγος ἔχει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Φιλίας.

Περὶ ἃ τις ἐσπούδακε, ταῦτα εἰκότως. Μή τι οὖν περὶ τὰ κακὰ ἐσπουδάκασιν οἱ ἄνθρωποι; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ μή τι περὶ τὰ μηδὲν πρὸς αὐτούς; Οὐδὲ περὶ ταῦτα. Ὑπολείπεται ταίνυν, περὶ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἐσπουδακέναι αὐτούς· εἰ δ' ἐσπουδακέναι, καὶ φιλεῖν ταῦτα. Ὅστις οὖν ἀγαθῶν ἐπιστήμων ἐστὶν, οὗτος ἂν καὶ φιλεῖν εἰδείη, ὁ δὲ μὴ δυνάμενος διακρῖναι τὰ

U 3 τὰ

viri, ulcera primum curate, fluxiones ſiſtite, ſedata eſtote mente, eamque haud diſtractam in ſcholam adferte: tum intelligetis, quid virium habeat ars rationis.

CAP. XXII.

De Amicitia.

Quibus quisque rebus ſtudet, eas illum amare conſentaneum eſt. Num ergo iis rebus ſtudent homines, quas malas eſſe putant? Nequaquam. An vero iis, quæ ad ipſos nihil adtinent? Ne hoc quidem. Reliquum igitur eſt, ut bonis tantum rebus ſtudeant, easque proinde ament. Qui ergo bonarum rerum gnarus eſt, is etiam amare noverit: qui vero bona a malis diſcernere nequiverit, & neutra ab utrisque

quo

τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ τὰ οἰκεῖα ἀπ' ἀλλοτρίων, πῶς ἂν ἔτι οὗτος φιλῶν δύναιτο; Τοῦ φρονίμου τοίνυν ἐστὶ μόνου, τὸ φιλεῖν.

4 Καὶ πῶς; φησίν· ἐγὼ γάρ, ἄφρων ὤν, ὅμως
5 φιλῶ μου τὸ παιδίον. Θαυμάζω μέν, νὴ τοὺς θεούς, πῶς καὶ τὸ πρῶτον ὡμολόγηκας ἄφρονα εἶναι σεαυτόν. τί γάρ σοι λείπει; οὐ χρῇ αἰσθήσει; οὐ φαντασίας διακρίνεις; οὐ τροφὰς προσφέρεις ταῖς ἐπιτηδείοις τῷ σώματι; οὐ σκέπην;
6 οὐκ ὄψησιν; Πόθεν οὖν ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι; Ὅτι, νὴ Δία, πολλάκις ἐξίστασαι ὑπὸ τῶν φαντασιῶν, καὶ ταράσσῃ, καὶ ἡττῶσί σε αἱ πιθανότητες αὐτῶν· καὶ ποτὲ μὲν ταῦτα ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις, ἔπειτα ἐκεῖνα αὐτὰ κακά, ὕστερον δ' οὐδέτερα· καὶ ὅλως λυπῇ, φοβῇ, φθονεῖς, ταράσσῃ, μεταβάλλῃ· διὰ ταῦτα
7 ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι. Ἐν δὲ τῷ φιλεῖν οὐ μετα-

quo pacto iſte amare queat? Solius ergo ſapientis eſt amare.

Quomodo iſtud? inquit: nam ego quidem, quamvis inſipiens, tamen filium meum diligo. Equidem principio miror, quomodo confeſſus ſis, te inſipientem eſſe. Quid enim tibi deeſt? non ſenſu uteris? non viſa diſcernis? non alimenta corpori convenientia exhibes? non tegumentum? non domicilium? Unde ergo, inſipientem eſſe te, fateris? Nimirum, quia te ſæpenumero de ſtatu mentis dejiciunt conturbantque viſa tua, & eorum probabilitas te vincit; nunc hæc bona cenſes, deinde eadem mala, poſt neutra; denique mœres, times, invides, perturbaris, mutaris: ob hæc inſipientem eſſe te agnoſcis? In amore autem nonne mutaris? Sed divitias quidem, & voluptа-

μεταβάλλῃ; Ἀλλὰ πλεῖστον μὲν, καὶ ἰδίᾳ, καὶ ἁπλῶς αὐτὰ τὰ πράγματα; καὶ μὲν ἀγαθὰ ὑπολαμβάνειν ἔναι, ποτὲ δὲ πονηρά; ἀν-
θρώπους δὲ τοὺς αὐτοὺς οὐχὶ ποτὲ μὲν ἀγαθοὺς, ποτὲ δὲ πονηρούς; καὶ ποτὲ μὲν οἰκείως ἔχειν, πο-
τὲ δ' ἐχθρῶς αὐτοῖς; καὶ ποτὲ μὲν ἡσυχῇ, ποτὲ δὲ ψόγους; Ναὶ, καὶ ταῦτα πάσχειν. Τί 8
οὖν; ὁ ἐξηπατημένος περί τινος, δοκεῖ σοι φίλος ἔναι αὐτοῦ; Οὐ πάνυ. Ὁ δὲ μεταπιστώσας ἑλόμενος αὐτὸν, ἔναι φίλους αὐτῷ; Οὐδ' οὗτος. Ὁ δὲ νῦν λοιδορῶν μὲν τινα, ὕστερον δὲ θαυ-
μάζων; Οὐδ' οὗτος. Τί οὖν; κύνας οὐδέ- 9
ποτ' εἶδες σαίνοντας καὶ προσπαίζοντας ἀλλήλοις, ἵν' εἴπῃς, οὐδὲν φιλικώτερον; ἀλλ', ὅπως ἴδῃς τί ἐστι φιλία, βάλε κρέας εἰς μέσον, καὶ γνώσῃ. Βάλε καὶ σοῦ καὶ τοῦ παιδίου μέσον 10
ἀγγείδιον, καὶ γνώσῃ πῶς σε τὸ παιδίον ταχέως

luptatem, & omnino res ſolas, modo bonas eſſe cenſes, modo malas; homines vero eosdem minime aliàs bonos, aliàs malos judicas? & nunc illis familiarem te exhibes, nunc infenſum? modo laudas, modo vituperas? Immo hæc quoque mihi eveniunt. Quid igitur? Is, quem ſua de aliquo fefellit opinio, videturne tibi eſſe illius amicus? Nullo modo. At is, qui inconſtanti animo aliquem complectitur, videturne tibi bene erga illum adfectus? Ne is quidem. Qui vero eumdem modo conviciis inceſſit, modo admiratur? Ne hic quidem. Quid ergo? catellos non aliquando vidiſti adblandientes invicem & inter ſe colludentes, ut dicas, nihil eſſe amantius? Sed, ut videas, quis illis ſit amor, carnem illis objecito; & cognoſces. Pone etiam tu inter te & filium tuum, agellum; cognoſces, puerum quamprimum te velle ſepultum, te vero pueri mortem optatu-

καταρύζαι· θέλεις, καὶ σὺ τὸ παιδίον εὔχῃ ἀποθανεῖν. Εἶτα σὺ πάλιν· Οἷον ἐξεθρεψα τέκνον, παύ-
11 λαι ἐκφέρει. Βάλε κορασίδιον πομψόν· καὶ αὐτὸ ὁ γέρων φίλει, καὶ ἐκεῖνος ὁ νέος. ἂν δὲ δοξάριον. ἂν δὲ κινδυνεῦσαι δέῃ, ἐρεῖς ταὶς φωναὶς ταὶς τοῦ Ἀδμήτου πατρός·

Χαίρεις ὁρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;
Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

12 Οἷες, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἐφίλει τὸ ἴδιον παιδίον, ὅτε μικρὸν ἦν; οὐδὲ πυρέσσοντος αὐτοῦ ἠγωνία; οὐδ' ἔλεγε πολλάκις, ὅτι, Ὄφελον ἐγὼ μᾶλλον ἐπύρεσσον; Εἶτα, ἐλθόντος τοῦ πράγματος καὶ ἐγ-
13 γίσαντος, ὅρα οἵας φωνὰς ἀφιᾶσιν. Ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός; οὐκ ἦσαν συντεθραμμένοι, συμβεβιωκότες, συμπεπωκότες, συγκεκοιμημένοι,

rum esse. Deinde tu rursus dices: Qualem filium educavi! pridem me effert. In medium statue lepidam puellam; quam & tu senex ames, & ille juvenis: *(idem accidet.)* Si vero gloriola proposita sit; *(rursus idem videbis.)* Si periclitandum sit; easdem voces edes, quas Admeti pater:

Lux est tibi jucunda; patri non putas?
Videre lucem vis; parentem non putas?

Nonne putas, illi suum filium, dum parvus esset, fuisse carum? non anxium illum fuisse, cum iste febricitaret? non sæpe dixisse, Utinam ego potius febri laborarem? Postea, cum ad rem ventum est, vide quas voces emittant. Eteocles & Polynices nonne eadem matre, eodemque patre nati erant? nonne una educati? nonne convictores, compotatores, contuberna-

μένοι, πολλάκις ἀλλήλους καταπεφιληκότες; ὥστ', εἴ τις οἴμαι εἶδεν αὐτοὺς, κατεγέλασεν ἂν τῶν φιλοσόφων, ἐφ' οἷς περὶ φιλίας παρεδόξολογοῦσιν. Ἀλλ' ἐμπεσούσης εἰς τὸ μέσον ὥσπερ 14
χρέως τῆς τυραννίδος, ὅρα οἷα λέγουσι·

Πολ. Ποῦ ποτε στήσῃ πρὸ πύργων;

Ετ. Ὡς τί μ' ἱστορεῖς τόδε;

Πολ. Ἀντιτάξομαί σοι κτενῶν σε.

Ετ. Κἀμὲ τοῦδ' ἔρως ἔχει.

Καὶ εὔχονται εὐχὰς τοιάσδε.

Καθόλου γὰρ (μὴ ἐξαπατᾶσθε) πᾶν ζῶον οὐδ- 15
ενὶ οὕτως ᾠκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅ τι ἂν οὖν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἄν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἄν τ' ἐρώμενος, ἄν τ' ἐραστὴς,

 μισεῖ,

bernales fuerant, & ſæpe etiam ſe inter ſe deoſculati erant? adeo ut, ſi quis eos vidiſſet, portenta philoſophorum, quæ de Amicitiâ diſſerunt, deriſurus puto fuiſſet. Tamen cum imperium, tamquam offa, in medium incidiſſet, vide quid dicant:

Pol. *Ubinam ſtabis pro turribus?*
Et. *Quamobrem hoc me interrogas?*
Pol. *Contra ſtabo occiſurus te.*
Et. *Et me idem tenet deſiderium.*

Et conſimilia vota faciunt.

Omnino enim (ne quid vos decipiat) quodvis animal nulli alii ita conciliatum eſt, ut ſuæ utilitati: cui quidquid obſtare illi videtur, ſive frater ſit, ſive pater, ſive filius, ſive amaſius, ſive amator, odit,

16 μισεῖ, προβάλλεται, καταρᾶται. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὐτοῦ συμφέρον· τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πα-
17 τρὶς, καὶ θεός. Ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ θεοὶ δοκῶσι, κἀκείνους λοιδορούμεν, καὶ τὰ ἱδρύματα αὐτῶν καταστρέφομεν, καὶ τοὺς ναοὺς ἐμπιπρῶμεν· ὥσπερ Ἀλέξανδρος ἐκέλευσεν ἐμπρησθῆναι τὰ Ἀσκληπείας, ἀποθανόν-
18 τος τοῦ ἐρωμένου. Διὰ τοῦτο ἂν μὲν ἐν τῷ αὐτῷ τις θῇ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ καλὸν, καὶ πατρίδα, καὶ γονεῖς, καὶ φίλους, σώζεται ταῦτα πάντα· ἂν δ' ἀλλαχοῦ μὲν τὸ συμφέρον, ἀλλαχοῦ δὲ τοὺς φίλους, καὶ τὴν πατρίδα, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ αὐτὸ τὸ δίκαιον, οἴχεται ταῦτα πάντα, καταβαρούμενα
19 ὑπὸ τοῦ συμφέροντος. Ὅπου γὰρ ἂν τὸ Ἐγὼ, καὶ τὸ Ἐμὸν, ἐκεῖ ἀνάγκη ἕπεσθαι τὸ ζῶον· εἰ ἐν σαρκὶ, ἐκεῖ τὸ κυριεῦον εἶναι· εἰ ἐν προαιρέσει, ἐκεῖνο

averſatur, exſecratur. Ita enim naturâ comparatum eſt, ut nihil æque amet atque utilitatem ſuam: hæc ei pater eſt, hæc frater, & cognatus, & patria, & Deus. Quum igitur utilitati noſtræ obſtare nobis Dii videntur, ipſis quoque maledicimus, eorumque ſtatuas evertimus, & fana incendimus: quemadmodum Alexander Æſculapii templa cremari juſſit, amaſio ſuo mortuo. Quapropter, ſi quis in eodem loco poſuerit utilitatem, & ſanctitatem, & honeſtatem, & patriam, & parentes, & amicos; ſalva ſunt hæc omnia: ſin alibi utilitatem collocarit, alibi amicos, patriam, cognatos, & ipſam adeo juſtitiam; intereunt hæc omnia, præponderante utilitate. Ubi enim Ego, & Meum eſt; eo inclinare neceſſe eſt animal: ſi in carne; in ea neceſſe eſt eſſe principa-

tum:

ἐκεῖνο εἶναι· εἰ ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἐκεῖνο. Εἰ τοίνυν 20
ἐκεῖ ἐμὲ Ἐγὼ, ὅπου ἡ προαίρεσις, οὕτω μένειν
καὶ φίλος ἔσομαι οἷος δεῖ, καὶ υἱὸς, καὶ πατήρ.
τοῦτο γάρ μοι συνοίσει, τηρεῖν τὸν πιστὸν, τὸν
αἰδήμονα, τὸν ἀνεκτικὸν, τὸν ἀφεκτικὸν, καὶ συν-
εργητικὸν, φυλάσσειν τὰς σχέσεις. ἂν δ' ἀλλα- 21
χοῦ μὲν ἐμαυτὸν θῶ, ἀλλαχοῦ δὲ τὸ καλὸν,
οὕτως ἰσχυρὸς γίνεται ὁ Ἐπικούρου λόγος, ἀπο-
φαίνων ἢ μηδὲν εἶναι τὸ καλὸν, ἢ ὅσον τὸ ἔν-
δοξον.

Διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν, καὶ Ἀθηναῖοι καὶ 22
Λακεδαιμόνιοι διεφέροντο, καὶ Θηβαῖοι πρὸς ἀμφο-
τέρους, καὶ Μέγας βασιλεὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα,
καὶ Μακεδόνες πρὸς ἀμφοτέρους, καὶ νῦν Ῥωμαῖοι
πρὸς Γέτας· καὶ ἔτι πρότερον τὰ ἐν Ἰλίῳ διὰ
ταῦτα ἐγένετο. ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ Μενελάου ξέ- 23
νος ἦν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς ἴδοι φιλοφρονουμέ-
νους

tum: si in voluntate, ibi sit necesse est: si in rebus externis, istic. Si ergo ibi Ego sum, ubi est voluntas; eâ solâ ratione & amicus ero, qualem esse oportet, & filius, & pater: hoc enim mihi expediet, fidem tueri, verecundiam, æquanimitatem, abstinentiam, beneficentiam, omne officium erga omnes conservare. Sin alibi Me collocaro, alibi honestum; tum vero valebit Epicuri ratio, quo honestum aut nihil esse contendit, aut id nimirum quod sit populari fama gloriosum.

Hujus rei ignoratio in caussa fuit, cur & Athenienses & Lacedæmonii inter sese dissiderent, & Thebani cum utrisque, & Magnus rex cum Græcia, & Macedones cum utrisque, & nunc Romani cum Getis: atque olim etiam res ad Troiam propter hæc gestæ sunt. Alexander Menelai hospes fuit: quorum si quis comitatem, qua invicem usi sunt, vidit-

νους ἀλλήλους, ἠπίστησεν ἂν τῷ λέγοντι, οὐκ εἶναι φίλους αὐτούς. ἀλλ' ἐβλήθη εἰς τὸ μέσον μειρίδιον, κομψὸν γυναικάριον, καὶ περὶ αὐτοῦ πόλεμος. 24 Καὶ νῦν, ὅταν ἴδῃς φίλους, ἀδελφοὺς, ὁμονοεῖν δοκοῦντας, μὴ αὐτόθεν ἀποφαίνῃ περὶ τῆς φιλίας τι αὐτῶν, μηδ' ἂν ὀμνύωσι, μηδ' ἂν αἰδυνάτους 25 ἔχειν λέγωσιν ἀπηλλάχθαι ἀλλήλων. Οὐκ ἔστι πιστὸν τοῦ φαύλου τὸ ἡγεμονικὸν, ἀβέβαιόν ἐστιν, ἄκριτον, ἄλλοθ' ὑπ' ἄλλης φαντασίας νικώμενον. 26 Ἀλλ' ἐξέτασον, μὴ ταῦθ' ἃ οἱ ἄλλοι, ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων, καὶ ὁμοῦ ἀνατεθραμμένοι, καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ παιδαγωγῷ· ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον, ποῦ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τίθενται, πότερον 27 ἐκτὸς, ἢ ἐν προαιρέσει. Ἂν ἐκτὸς· μὴ εἴπῃς φίλους, οὐ μᾶλλον ἢ πιστοὺς, ἢ βεβαίους, ἢ θαῤῥαλέους, ἢ ἐλευθέρους· ἀλλὰ μηδ' ἀνθρώπους, εἰ νοῦν ἔχεις. 28 οὐ γὰρ ἀνθρωπικὸν δόγμα ἐστὶ, τὸ ποιοῦν δάκνειν

vidiſſet; fidem non habuiſſet dicenti, non eſſe eos amicos. Sed projecta eſt in medium offa, elegans muliercula; deque ea bellum ortum. Et nunc etiam, cum vides caros fratres, qui concordare inter ſeſe videntur, noli ſtatim pronunciare quidquam de illorum amicitia; ne ſi jurent quidem, ac fieri poſſe negent, ut diſceſſio fiat inter ipſos. Male fidum eſt pravi hominis ingenium; inconſtans, inconſultum; nunc huic, nunc illi viſo ſuccumbens. Quare tu noli ea quærere, quæ cæteri; an iisdem nati ſint parentibus, unaque educati, & ſub eodem pædagogo: ſed illud tantum intuere, ubi ſuas utilitates collocent, externisne in rebus, an in voluntate? ſi in externis, ne dicas eos amicos, non magis quam fidos, aut conſtantes, aut fidentes, aut liberos: immo ne homines quidem, ſi ſapis. Neque enim humanum

νειν ἀλλήλους, καὶ λοιδορεῖσθαι, καὶ τὰς ἐρημίας καταλαμβάνειν, ἢ τὰς ἀγοράς, ὡς τὰ ὄρη; καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀποδείκνυσθαι τὰ λῃστῶν· οὐδὲ τὸ ἀκρατεῖς καὶ μοιχοὺς καὶ φθορεῖς ἀπεργαζόμενον, οὐδ' ὅσ' ἄλλα πλημμελοῦσιν ἄνθρωποι κατ' ἀλλήλων δι' ἓν καὶ μόνον τοῦτο δόγμα, τὸ ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις τίθεσθαι αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν. Ἂν 29
δ' ἀκούσῃς, ὅτι ταῖς ἀληθείαις οὗτοι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ μόνον οἴονται τὸ ἀγαθὸν, ὅπου προαίρεσις, ὅπου χρῆσις ὀρθὴ φαντασιῶν· μηκέτι πολυπραγμονήσῃς, μήτ' εἰ υἱὸς καὶ πατήρ ἐστι, μήτ' εἰ ἀδελφοὶ, μήτ' εἰ πολὺν χρόνον συμπεφοιτηκότες καὶ ἑταῖροι· ἀλλὰ, μόνον αὐτὸ τοῦτο γνοὺς, θαῤῥῶν ἀποφαίνου, ὅτι φίλοι, ὥσπερ ὅτι πιστοὶ, ὅτι δίκαιοι. Ποῦ γὰρ ἀλ- 30
λοιχοῦ φιλία, ἢ ὅπου πίστις, ὅπου αἰδὼς, ὅπου ὅσις τοῦ καλοῦ, τῶν δ' ἄλλων οὐδενός;

Ἀλλὰ

num decretum eſt, quod cauſſam eis præbet mordendi ſe invicem, & conviciandi, & deſerta loca aut etiam fora, veluti montium ſaltus, occupandi, & in judiciis facinora latronum patrandi; neque id quod incontinentes, & mœchos, & corruptores efficit, aut ad alia delicta, quibus hominum conſociatio violatur, impellit, ob unicum & ſolum hoc decretum, quod ſe ſuaque iis in rebus collocant, quæ penes ipſos non ſunt. Quod ſi vero audieris, homines iſtos vere ibi duntaxat ſtatuere bonum, ubi voluntas eſt, ubi rectus uſus viſorum; noli porro ſolicite quærere, ſint-ne filius & pater, an fratres, neque an diuturna fuerit illorum conſuetudo & ſocietas; ſed hoc uno cognito, audacter pronuncia, amicos eſſe, quemadmodum eſſe fidos, eſſe juſtos pronuncias. Nam ubi aliàs eſt amicitia, niſi ubi fides, ubi verecundia, ubi honeſtarum rerum communicatio, aliarum vero nulla.

31 Ἀλλὰ τεθεράπευκέ με τοσούτῳ χρόνῳ· καὶ οὐκ ἐφίλει με; Πόθεν οἶδας, ἀνδραπόδου, εἰ οὕτως τεθεράπευκεν, ὡς τὰ ὑποδήματα σπογγίζει τὰ ἑαυτοῦ; ὡς τὸ κτῆνος; Πόθεν οἶδας, εἰ τὴν χρείαν ὑπεβαλόντα τὴν τοῦ σκευαρίου ῥίψει ὡς κατεα-
32 γὸς πινάκιον; Ἀλλὰ γυνή μου ἐστί, καὶ τοσούτῳ χρόνῳ συμβεβιώκαμεν. Πόσῳ δ' ἡ Ἐριφύλη μετὰ τοῦ Ἀμφιαράου, καὶ τέκνων μήτης καὶ πολλῶν;
33 ἀλλ' ὅρμος ἦλθεν εἰς τὸ μέσον. Τί δ' ἐστὶν ὅρμος; Τὸ δόγμα, τὸ περὶ τῶν τοιούτων. ἐκεῖνο ἦν τὸ θηριῶδες, ἐκεῖνο τὸ διακόπτον τὴν φιλίαν, τὸ οὐκ ἐᾶν εἶναι τὴν γυναῖκα γαμετὴν, τὴν μητέρα μη-
34 τέρα. Καὶ ὑμῶν ὅστις ἐσπούδακεν ἢ αὐτὸς τις εἶναι φίλος, ἢ ἄλλον κτήσασθαι φίλον, ταῦτα τὰ δόγματα ἐκκοπτέτω, ταῦτα μισησάτω, ταῦτα
35 ἐξελασάτω ἐκ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ. καὶ οὕτως ἔστω πρῶτον μὲν αὐτὸς ἑαυτῷ μὴ λοιδορούμενος,

μὴ

At tanto tempore me coluit; neque me amasset? Unde vero scis, mancipium, annon ita te coluerit, quemadmodum calceos suos spongia tergit? ut jumentum suum curat? Unde scis, an te, cum vasculi usum præbere desieris, ita sit abjecturus, ut confractam patellam? At uxor mea est, tantoque tempore una viximus. Quantum vero temporis Eriphyle cum Amphiarao vixit? & liberorum etiam mater fuit multorum: verum monile interceſſit. Quid autem est monile? Decretum de hujusmodi rebus: hoc fuit belluinum illud, hoc amicitiam diremit; hoc uxorem esse uxorem, matrem esse matrem non sivit. Vestrûm etiam quisquis vel ipse amicus alicujus esse, vel alterius amicitiam sibi parare studet; is decreta hæc excidat, hæc oderit, hæc expellat ex animo suo. Sic primum ipse sibi non male-

dicet,

μὴ μαχόμενος, μὴ μαινοῶν, μὴ βασανίζων ἑαυτόν. ἔπεστα καὶ ἑτέρῳ, τῷ μὲν ὁμοίῳ, παντὶ 36
ἁπλῶς· τοῦ δ' ἀνομοίου ἀνεκτικὸς, πρᾷος πρὸς αὐτὸν, ἥμερος, συγγνωμονικὸς ὡς πρὸς ἀγνοοῦντα, ὡς πρὸς διαπίπτοντα περὶ τῶν μεγίστων· οὐδενὶ χαλεπὸς, ἅτ' εἰδὼς ἀκριβῶς τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα στέρεται τῆς ἀληθείας. Εἰ δὲ μὴ, τὰ μὲν ἄλλα πράξετε πάντα 37
ὅσα οἱ φίλοι, καὶ συμπιεῖσθε, καὶ συσκηνήσετε, καὶ συμπλεύσετε, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγενημένοι ἔσεσθε· καὶ γὰρ οἱ ὄφεις· φίλοι δ' οὔτ' ἐκεῖνοι, οὔθ' ὑμεῖς, μέχρις ἂν ἔχητε τὰ θηριώδη ταῦτα καὶ μιαρὰ δόγματα.

ΚΕΦ.

dicet, non repugnabit, non mutabit conſilium, non ſe ipſum excruciabit: deinde alteri, ſi ſit ipſi ſimilis, plane & ſine exceptione *amicus erit;* diſſimilem vero tolerabit, lenis erit erga eum, manſuetus, facilis ad ignoſcendum, ut ignoranti, ut maximis in rebus erranti; nemini erit moleſtus, utpote qui Platonicum illud probe calleat: „Omnem animam in„vitam veritate privari.“ Alioqui cætera quidem omnia, quæ ſunt amicorum, facietis; ſimul potabitis, ſimul habitabitis, ſimul navigabitis, & eisdem prognati parentibus eritis: nam & eadem hæc angues habere poſſunt, neque vero idcirco amici ſunt; nec vos amici eritis, quoadusque belluina iſta & fœda decreta tenueritis.

CAP.

31 Ἀλλὰ τεθεράπευκέ με τοσούτῳ χρόνῳ· καὶ οὐκ ἐφίλει με; Πόθεν οἶδας, ἀνδράποδον, εἰ οὕτω τεθεράπευκεν, ὡς τὰ ὑποδήματα σπογγίζει τὰ ἑαυτοῦ; ὡς τὸ κτῆνος; Πόθεν οἶδας, εἰ τὴν χρείαν σ' ἀπαβαλόντα τὴν τοῦ σπογγαρίου ῥίψει ὡς κατεα-
32 γὸς πανάπιον; Ἀλλὰ γυνή μου ἐστί, καὶ τοσούτῳ χρόνῳ συμβεβιώκαμεν. Πόσῳ δ' ἡ Ἐριφύλη μετὰ τοῦ Ἀμφιαράου, καὶ τέκνων μήτης καὶ πολλῶν;
33 ἀλλ' ὅρμος ἦλθεν εἰς τὸ μέσον. Τί δ' ἐστὶν ὅρμος; Τὸ δόγμα, τὸ περὶ τῶν τοιούτων. ἐκεῖνο ἦν τὸ θηριῶδες, ἐκεῖνο τὸ διακόπτον τὴν Φιλίαν, τὸ οὐκ ἐᾶν εἶναι τὴν γυναῖκα γαμετὴν, τὴν μητέρα μη-
34 τέρα. Καὶ ὑμῶν ὅστις ἐσπούδακεν ἢ αὐτός τις εἶναι φίλος, ἢ ἄλλον κτήσασθαι φίλον, ταῦτα τὰ δόγματα ἐκκοπτέτω, ταῦτα μισησάτω, ταῦτα
35 ἐξελασάτω ἐκ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ. καὶ οὕτως ἔστω πρῶτον μὲν αὐτὸς ἑαυτῷ μὴ λοιδορούμενος,

μὴ

At tanto tempore me coluit; neque me amaſſet? Unde vero ſcis, mancipium, annon ita te coluerit, quemadmodum calceos ſuos ſpongia tergit? ut jumentum ſuum curat? Unde ſcis, an te, cum vaſculi uſum præbere deſieris, ita ſit abjecturus, ut confractam patellam? At uxor mea eſt, tantoque tempore una viximus. Quantum vero temporis Eriphyle cum Amphiarao vixit? & liberorum etiam mater fuit multorum: verum monile interceſſit. Quid autem eſt monile? Decretum de hujusmodi rebus: hoc fuit belluinum illud, hoc amicitiam diremit; hoc uxorem eſſe uxorem, matrem eſſe matrem non ſivit. Veſtrûm etiam quisquis vel ipſe amicus alicujus eſſe, vel alterius amicitiam ſibi parare ſtudet; is decreta hæc exſcidat, hæc oderit, hæc expellat ex animo ſuo. Sic primum ipſe ſibi non maledicet,

μὴ μαχόμενος, μὴ μετανοῶν, μὴ βασανίζων ἑαυτόν. ἔπειτα καὶ ἑτέρῳ, τῷ μὲν ὁμοίῳ, παντὶ 36
ἁπλῶς· τοῦ δ' ἀνομοίου ἀνεκτικὸς, πρᾷος πρὸς αὐτὸν, ἥμερος, συγνωμονικὸς ὡς πρὸς ἀγνοοῦντα, ὡς πρὸς διαπίπτοντα περὶ τῶν μεγίστων· οὐδενὶ χαλεπὸς, ἅτ' εἰδὼς ἀκριβῶς τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα στέρεται τῆς ἀληθείας. Εἰ δὲ μὴ, τὰ μὲν ἄλλα πράξετε πάντα 37
ὅσα οἱ φίλοι, καὶ συμπιεῖσθε, καὶ συσκηνήσετε, καὶ συμπλεύσετε, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγενημένοι ἔσεσθε· καὶ γὰρ οἱ ὄφεις· φίλοι δ' οὔτ' ἐκεῖνοι, οὔθ' ὑμεῖς, μέχρις ἂν ἔχητε τὰ θηριώδη ταῦτα καὶ μιαρὰ δόγματα.

ΚΕΦ.

dicet, non repugnabit, non mutabit consilium, non se ipsum excruciabit: deinde alteri, si sit ipsi similis, plane & sine exceptione *amicus erit;* dissimilem vero tolerabit, lenis erit erga eum, mansuetus, facilis ad ignoscendum, ut ignoranti, ut maximis in rebus erranti; nemini erit molestus, utpote qui Platonicum illud probe calleat: „Omnem animam invitam veritate privari." Alioqui cætera quidem omnia, quæ sunt amicorum, facietis; simul potabitis, simul habitabitis, simul navigabitis, & eisdem prognati parentibus eritis: nam & eadem hæc angues habere possunt, neque vero idcirco amici sunt; nec vos amici eritis, quoadusque belluina ista & fœda decreta tenueritis.

CAP.

ΚΕΦ. κγ'.

Περὶ τῆς τοῦ λέγειν δυνάμεως.

Βιβλίον πᾶς ἂν ἥδιον ἀναγνῷ ἢ καὶ βᾶον, τὸ εὐσημοτέροις γράμμασι γεγραμμένον. Οὐκοῦν καὶ λόγους πᾶς ἄν τις βᾶον ἀκούσῃ, τοὺς εὐσχήμοσιν ἅμα καὶ εὐπρεπέσιν ὀνόμασι σεσημασμένους. Οὐκ ἄρα τοῦτο ῥητέον, ὡς οὐδεμία δύναμίς ἐστιν ἀπαγγελτική. τοῦτο γὰρ ἅμα μὲν ἀσεβοῦς ἐστιν ἀνθρώπου, ἅμα δὲ δειλοῦ. Ἀσεβοῦς μέν, ὅτι τὰς παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτας ἀτιμάζει· ὥσπερ εἰ ἀνήρει τὴν εὐχρηστίαν τῆς ὁρατικῆς, ἢ τῆς ἀκουστικῆς δυνάμεως, ἢ αὐτῆς τῆς φωνητικῆς. Εἰκῇ οὖν σοι ὁ Θεὸς ὀφθαλμοὺς ἔδωκεν; εἰκῇ πνεῦμα ἐνεκέρασεν αὐτοῖς οὕτως ἰσχυρὸν καὶ φιλότεχνον, ὥστε μακρὰν ἐξικνούμενον ἀναμάσσεσθαι τοὺς τύπους τῶν ὁρωμένων; ποῖος ἄγγελος

οὕτως

CAP. XXIII.

De Dicendi facultate.

Librum clarioribus literis ſcriptum nemo eſt quin legat libentius, atque etiam facilius. Ita ſermones etiam aptis & decentibus verbis compoſitos, quivis facilius audiet. Non ergo negandum eſt, eſſe aliquam elocutionis facultatem. Hoc enim ſimul & impii hominis fuerit, & timidi ignavique. Impii; quod divinum beneficium deſpicit, non ſecus ac ſi commoditatem viſus auditusve aut vocis tolleret. Ergone fruſtra tibi Deus oculos dedit? fruſtra ſpiritum eis indidit adeo validum & artificioſum, ut etiam eminus conſpectarum rerum formas repræſentet?

quis

οὕτως ὠκὺς καὶ ἐπιμελής; Εἰκῇ δὲ καὶ τὸν μεταξὺ ἀέρα οὕτως ἐνεργὸν ἐποίησε καὶ ἔντονον, ὥστε δι' αὐτοῦ τεινομένου πως διικνεῖσθαι τὴν ὅρασιν; εἰκῇ δὲ φῶς ἐποίησεν, οὗ μὴ παρόντος, οὐδενὸς τῶν ἄλλων ὄφελος ἦν; 4

Ἄνθρωπε, μήτ' ἀχάριστος ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμνήμων τῶν κρειττόνων. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ νὴ Δία ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ζῆν, καὶ τῶν συνεργῶν πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ καρπῶν ξηρῶν, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίου, εὐχαρίστει τῷ Θεῷ· μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε κρεῖττον ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ τὴν ἀξίαν ἑκάστου λογιζόμενον. Τί γάρ ἐστι τὸ ἀποφαινόμενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων τῶν δυνάμεων, πόσου τις ἀξία ἐστὶν αὐτῶν; μή τι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύναμις; μή τι τῆς ὁρατικῆς ποτ' ἤκουσας λεγούσης τι 5 6 7

quis nuncius æque celer ac diligens eſt? Fruſtra-ne interjectum quoque aërem tam efficacem & intentum fecit, ut per eum, certa quadam ratione commotum, viſus penetret? Fruſtra-ne porro lumen condidit, ſine quo cætera omnia eſſent irrita?

Homo, nec ingratus eſto, neque vero idcirco præſtantiorum eſto immemor. Sed cum de viſu & auditu, atque adeo de ipſa vita, vitæque adjumentis (cujusmodi ſunt frumenta & legumina, cujusmodi vinum & oleum) gratiam habeto Deo; tum vero etiam memento, aliud aliquid ab eo tibi datum eſſe hisce omnibus præſtantius, quod illis utatur, quod ea probet, quod pretium cujusque ſtatuat. Quid enim eſt, quod de qualibet harum facultatum pronunciet, quanti quæque pretii ſit? num quæque facultas per ſe? Num videndi ſenſum umquam de ſeipſo quid-

τι περὶ ἑαυτῆς; μή τι τῆς ἀκουστικῆς; μή τι πυρῶν; μή τι κριθῶν; μή τι ἵππου; μή τι κυνός; Ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ δοῦλαι τεταγμέναι
8 εἰσὶν ὑπηρετεῖν τῇ χρηστικῇ τῶν φαντασιῶν. Κρῖνον πύθῃ πόσου ἕκαστον ἄξιόν ἐστι· τίνος πυνθάνῃ; τίς σοι ἀποκρίνεται; Πῶς οὖν δύναταί τις ἄλλῃ δύναμις κρείσσων εἶναι ταύτης, ἢ καὶ τοῖς λοιποῖς διακόνοις χρῆται, καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἕκαστα, καὶ
9 ἀποφαίνεται; τίς γὰρ ἐκείνων οἶδε, τίς ἐστιν αὐτὴ, καὶ πόσου ἀξία; τίς ἐκείνων οἶδεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοίγουσα καὶ πλείουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀφ' ὧν οὐ δεῖ ἀποστρέφουσα, τοῖς δὲ προσάγουσα; ἡ
10 ὁρατική; Οὔ· ἀλλ' ἡ προαιρετική. Τίς ἡ τρὶ ὦτα ἐπικλείουσα καὶ ἀναίγουσα; τίς, καθ' ἣν περίεργοι καὶ περίεργοι, ἢ πάλιν ἀκίνητοι ὑπὸ λόγου;

quidquam pronunciantem audiviſti? num auditum? non magis, quam triticum, quam hordeum, quam equum, quam canem. Sed veluti miniſtræ & ancillæ conſtitutæ ſint iſtæ facultates, ut ſerviant facultati ei quæ viſis utitur. Quod ſi rogas, quanti quidque pretii ſit; quemnam rogas? quis tibi reſpondet? Quî ergo poteſt alia quæpiam facultas ea eſſe præſtantior, quæ & cæteris tamquam miniſtris utitur, & ſingula ipſa probat & declarat? Quæ enim illarum novit, quænam ipſa ſit, & quanti pretii? quæ illarum novit, quando ipſa ſe uti debeat, quando non? quænam eſt, quæ & aperiat & claudat oculos, & ab eis rebus, in quas illi converti non debent, avertat, in alias vero intendat? An ipſa videndi vis? Non: ſed vis voluntatis. Quænam eſt quæ aures occludit & referat? quænam, qua curioſi & percontatores ſumus, aut contra non commovemur oratione? num audiendi

γου; ἡ αἰσθητική; Οὐκ ἄλλη ἢ ἡ προσεκτικὴ δύναμις. Εἶτα αὐτὴ, ἰδοῦσα, ὅτι ἐν τυφλοῖς καὶ 11
κωφοῖς τοῖς ἄλλοις αἰσθήσεως δυνάμεσιν ἐστι, μὴ δέν τι ἄλλο συνορᾷν δυναμένους, πλὴν αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἔργα. ἐφ' οἷς τετάγμένους αἰεὶ διακονεῖν ταύτῃ καὶ ὑπηρετεῖν, αὐτὴ δὲ μόνη ὀξὺ βλέπει, καὶ τὰς τ' ἄλλας καθορᾷ πόσου ἑκάστη ἀξία· αὐτὴ μέλλει ἡμῖν ἄλλο τι ἀποφαίνεσθαι τὸ κρεῖττον εἶναι ἢ αὐτήν; Καὶ τί ποιεῖ ἄλλο ὁ ὀφ- 12
θαλμὸς ἀνοιχθεὶς, ἢ ὁρᾷ; εἰ δὲ δεῖ τὴν τοῦ τίνος ἰδεῖν γυναῖκα, καὶ πῶς, τίς λέγει; Ἡ προσεκτική. Εἰ δὲ δεῖ πιστεῦσαι τοῖς λεχθεῖσιν, ἢ 13
ἀπιστῆσαι, καὶ πιστεύσαντα ἐρεθισθῆναι ἢ μή, τίς λέγει; οὐχ ἡ προσεκτική; Ἡ δὲ φραστικὴ αὖ- 14
τη, καὶ καλλωπιστικὴ τῶν ὀνομάτων, εἴ τις ἄρα ἰδία δύναμις, τί ἄλλο ποιεῖ, ἢ, ὅταν ἐμπέσῃ λόγος περί τινος, καλλωπίζει τὰ ὀνόματα, καὶ συν-

diendi vis? Non alia, niſi Voluntas. Ergo-ne deinde ipſa, cum perſpiciat ſe in cæcis & ſurdis cæteris facultatibus omnibus ineſſe, quæ nihil aliud proſpicere poſſunt præter illa ipſa opera ad quæ deſtinatæ ſunt, ut per ea ipſi miniſtrent ſerviantque; ſe vero ſolam acute cernere, cæterasque perſpicere, quanti quæque pretii ſit; ipſa-ne ergo quidquam ſe præſtantius eſſe nobis pronunciabit? Et quid agit aliud oculus apertus, niſi quod videt? An vero uxor alicujus adſpicienda ſit, & qua ratione; quænam facultas id dicit? Voluntas rationis particeps. An habenda ſit orationi fides, aut abroganda; &c, ſi fides habeatur, utrum commoveri oporteat, nec ne, quænam dicit, niſi animi deliberatio? Iſta vero eloquendi vis, verborumque exornatrix, ſi qua modo peculiaris aliqua facultas eſt, quid aliud facit, niſi, cùm rei alicujus mentio incidit, vocabula expoſi-

15 τίθησιν, ὥσπερ οἱ κομμωτικὴ τὴν κόμην. Πότερον δ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ σωσπῆσαι, καὶ οὕτως ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ οὐ πρέπον, καὶ τὸν καιρὸν ἑκάστου, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέγει, ἢ ἡ προαιρετική; Θέλεις οὖν αὐτὴν παρὰ θοῦσαν αὐτῆς καταψηφίσασθαι;

16 Τί οὖν; φησὶν· εἰ οὕτω τὸ πρῶγμα ἔχει, καὶ δύναται τὸ διακονοῦν περίσσον εἶναι ἐκείνου ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τοῦ ἱππέως; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ κιθαρῳδοῦ; ἢ οἱ ὑπηρέ-
17 ται τοῦ Βασιλέως; Τί ἐστι τὸ χρώμενον; Προαίρεσις. Τί ἐπιμελεῖται πάντων; Προαίρεσις. Τί ὅλον αἴνιγμα τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ δ' ἀγχόνῃ, ποτὲ δὲ κατὰ κρημνοῦ;
18 Προαίρεσις. Εἶτα τούτου τί ἰσχυρότερον ἐν ἀνθρώποις ἐστί; καὶ πῶς οἷόν τε τοῦ ἀκωλύτου τὰ

& componit, veluti comendi artifices comam? Utrum vero loqui an tacere præstet, & sic an illo modo dicere utilius sit, hoc deceat an dedeceat, & quòd cujusque orationis tempus, quis usus sit, quæniam alia dicit, nisi eadem animi deliberatio? Visne igitur, ut ipsa prodeat, seque ipsa condemnet?

Quid ergo? inquit: si ita se res habet, fieri-ne potest, ut id, quod ministrat, præstet ei cui ministrat? ut equus equiti? canis venatori? instrumentum citharœdo? ministri regi? Quid est quod utitur rebus? Animi deliberatio? Quid curat omnia? Animi deliberatio. Quid totum hominem tollit, nunc fame, nunc laqueo, nunc præcipitio? Animi voluntas. Ergo-ne habet homo hac quidquam robustius? ullo-ne modo fieri potest, ut id quod coërceri nequit, fit infirmius iis quæ ab ipso coërcentur? Oculorum aciem quidnam impe-

dire

τὰ κωλύοντα; Τῇ ὀρεκτικῇ δυνάμει τίνα πέφυ- 19
κεν ἐμποδίζειν; Καὶ προαίρεσις, καὶ προαιρετὰ τῇ ἀκουστικῇ ταυτὰ, τῇ φαντικῇ ὁσαύτως. Προαίρεσιν δὲ τί ἐμποδίζειν πέφυκεν; Ἀπροαίρετον οὐδέν· αὐτὴ δ' ἑαυτὴν, διαστρεφῶσα. διὰ τοῦτο κακία μόνη αὕτη γίνεται, ἡ αἱρετὴ μόνη.

Εἶτα, τηλικαύτη δύναμις οὖσα, καὶ πᾶσι τοῖς 20
ἄλλοις ἐπιτεταγμένη, παρελθοῦσα ἡμῶν λαγίτα, κράτιστον εἶναι τῶν ὄντων τὴν σάρκα. Οὐδὲ αὐτὴ ἡ σὰρξ ἑαυτὴν ἔλεγεν εἶναι κράτιστον, ἀνέχετο ἄν τις αὐτῆς. Νῦν δὲ τί ἐστιν, Ἐπίκουρε, τὸ 21
ταῦτα ἀποφαινόμενον, τὸ περὶ Τέλους συγγεγραφὸς, τὸ τὰς Φυσικὰς, τὸ περὶ Κανόνος; τὸ τὸν πώγωνα καθεικός; τὸ γεάφον, ὅτε ἀπέθνησκεν, ὅτι τὴν τελευταίαν ἄγοι θ' ἅμα καὶ μακαρίαν ἡμέραν; Ἡ σὰρξ, ἢ ἡ προαίρεσις; 22
Εἶτα τούτου τι κρεῖσσον ἔχων ὁμολογεῖς, καὶ

dire poteſt? Et voluntas, & multa quæ a voluntate non pendent. Hæc eadem & audiendi & dicendi facultatem cohibere poſſunt. Voluntatem vero quid poteſt impedire? Involuntarium nihil; ſed ipſa ſeſe, ubi depravata fuerit. Quapropter in hac ſola ſive pravitas, ſive virtus ineſt.

Cum igitur tanta facultas ſit, cæterisque omnibus præpoſita, progredietur-ne illa dicetque, Carnem rerum omnium eſſe præſtantiſſimam? Id vero ne carnem quidem ipſam dicentem quisquam ferret. Nunc autem quid eſt illud, Epicure, quod ita pronunciat? quod de Finibus, de Natura rerum, de Regula veri conſcripſit? quod præmiſſam barbam te aliere juſſit? quod animam agens ſcripſit, ſe extremum ſimul eumdemque beatum agere diem? Caro-ne, an Voluntas? Et tu nihilominus Voluntate præſtantius ali-

quid

15 τίθησιν, ὥσπερ οἱ κομμωταὶ τὴν κόμην; Πότερον δ' εἰπεῖν ἄμεινον ἢ σιωπῆσαι, καὶ οὕτως ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ οὐ πρέπον, καὶ τὸν καιρὸν ἑκάστου, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέγει, ἢ ἡ προαιρετική; Θέλεις οὖν αὐτὴν παρελθοῦσαν αὐτῆς καταψηφίσασθαι;

16 Τί οὖν; φησίν· εἰ οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔχει, καὶ δύναται τὸ διακονοῦν κρεῖσσον εἶναι ἐκείνου ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τοῦ ἱππέως; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ κιθαριστοῦ; ἢ οἱ ὑπηρέ-
17 ται τοῦ βασιλέως; Τί ἔστι τὸ χρώμενον; Προαίρεσις. Τί ἐπιμελεῖται πάντων; Προαίρεσις. Τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ δ' ἀγχόνῃ, ποτὲ δὲ κατὰ κρημνοῦ;
18 Προαίρεσις. Εἶτα τούτου τὶ ἰσχυρότερον ἐν ἀνθρώποις ἐστί; καὶ πῶς οἷόν τε τοῦ ἀκωλύτου τὰ

& componit, veluti comendi artifices comam? Utrum vero loqui an tacere præstet, & sic an illo modo dicere utilius sit, hoc deceat an dedeceat, & quod cujusque orationis tempus, quis usus sit, quænam alia dicit, nisi eadem animi deliberatio? Visne igitur, ut ipsa prodeat, seque ipsa condemnet?

Quid ergo? inquit: si ita se res habet, fieri-ne potest, ut id, quod ministrat, præstet ei cui ministrat? ut equus equiti? canis venatori? instrumentum citharœdo? ministri regi? Quid est quod utitur rebus? Animi deliberatio? Quid curat omnia? Animi deliberatio. Quid totum hominem tollit, nunc fame, nunc laqueo, nunc præcipitio? Animi voluntas. Ergo-ne habet homo hac quidquam robustius? ullo-ne modo fieri potest, ut id quod coërceri nequit, sit infirmius iis quæ ab ipso coërcentur? Oculorum aciem quidnam impedire

τὰ κωλυόμενα; Τῇ ὁρατικῇ δυνάμει τίνα πέφυ- 19
κεν ἐμποδίζειν; Καὶ προαίρεσις, καὶ προαιρετά.
τῇ ἀκουστικῇ ταὐτὰ, τῇ φραστικῇ ὡσαύτως.
Προαίρεσιν δὲ τί ἐμποδίζειν πέφυκεν; Ἀπροαί-
ρετον οὐδέν· αὐτὴ δ' ἑαυτὴν, διαστραφεῖσα. διὰ
τοῦτο κακία μόνη αὕτη γίνεται, ἢ ἀρετὴ μόνη.

Εἶτα, τηλικαύτη δύναμις οὖσα, καὶ πᾶσι τοῖς 20
ἄλλοις ἐπιτεταγμένη, παρελθοῦσα ἡμῖν λεγέτω,
κράτιστον εἶναι τῶν ὄντων τὴν σάρκα. Οὐδὲ εἰ αὐ-
τὴ ἡ σὰρξ ἑαυτὴν ἔλεγεν εἶναι κράτιστον, ἠνέσχε-
το ἄν τις αὐτῆς. Νῦν δὲ τί ἐστιν, Ἐπίκουρε, τὸ 21
ταῦτα ἀποφαινόμενον, τὸ περὶ Τέλους συγγέγρα-
φὸς, τὸ τὰς Φυσικὰς, τὸ περὶ Κανόνος; τὸ
τὸν πώγωνα καθεικός; τὸ γράφον, ὅτε ἀπέ-
θνησκεν, ὅτι τὴν τελευταίαν ἄγοι θ' ἅμα καὶ
μακαρίαν ἡμέραν; Ἡ σὰρξ, ἢ ἡ προαίρεσις; 22
Εἶτα τούτου τι κρεῖσσον ἔχειν ὁμολογεῖς, καὶ

dire poteſt? Et voluntas, & multa quæ a voluntate non pendent. Hæc eadem & audiendi & dicendi facultatem cohibere poſſunt. Voluntatem vero quid poteſt impedire? Involuntarium nihil; ſed ipſa ſeſe, ubi depravata fuerit. Quapropter in hac ſola ſive pravitas, ſive virtus ineſt.

Cum igitur tanta facultas ſit, cæterisque omnibus præpoſita, progredietur-ne illa dicetque, Carnem rerum omnium eſſe præſtantiſſimam? Id vero ne carnem quidem ipſam dicentem quisquam ferret. Nunc autem quid eſt illud, Epicure, quod iſta pronunciat? quod de Finibus, de Natura rerum, de Regula veri conſcripſit? quod promiſſam barbam te alere juſſit? quod animam agens ſcripſit, ſe extremum ſimul eumdemque beatum agere diem? Caro-ne, an Voluntas? Et tu nihilominus Voluntate præſtantius aliquid

οὐ μαίνῃ; οὕτω τυφλὸς τοῖς ἀληθείαις, καὶ κωφὸς εἶ;

23 Τί οὖν; ἀτιμάζει τις τὰς ἄλλας δυνάμεις; Μὴ γένοιτο. Λέγω τις μηδεμίαν εἶναι χρείαν ἢ προσαγωγὴν τῆς φραστικῆς δυνάμεως; Μὴ γένοιτο. ἀνόητον, ἀσεβὲς, ἀχαρίστον πρὸς τὸν Θεόν. ἀλλὰ
24 τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν. Ἔστι γάρ τις καὶ ὄνου χρεία, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη βοός· ἔστι καὶ κυνὸς, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη οἰκέτου· ἔστι καὶ οἰκέτου, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη τῶν πολιτῶν· ἔστι καὶ τούτων, ἀλλ'
25 οὐχ ἡλίκη τῶν ἀρχόντων. Οὐ μέντοι διὰ τὸ ἄλλους εἶναι κρείττονας, καὶ ἣν παρέχει τὰ ἕτερα χρείαν, ἀτιμαστέον. Ἔστι τις ἀξία καὶ τῆς φραστικῆς δυνάμεως, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη τῆς προαιρετικῆς.
26 Ὅταν οὖν ταῦτα λέγω, μή τις οἰέσθω, ὅτι ἀμελεῖν ὑμᾶς ἀξιῶ φράσεως· οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμῶν, οὐδ' ὤτων, οὐδὲ χειρῶν, οὐδὲ ποδῶν, οὐδ' ἐσθῆτος, οὐδ' ὑπο-

quid habere te ais! Nonne insanis? Adeo-ne prorsus caecus surdusque es?

Quid ergo? Sperno caeteras facultates? Absit. Nego-ne, ullum esse dicendi facultatis usum aut praestantiam? Absit. Amentiae id fuerit, impietatis, ingrati adversus Deum animi. Sed suum cuique honorem tribuo. Habet & asinus suum usum; sed non tantum, quantum bos: habet canis, sed non quantum famulus: habet famulus, sed non quantum civis: & civis, sed non quantum magistratus. Neque vero eo, quod alia praestantiora sint, contemnendus est usus, quem habent alia. Est quaedam dignitas etiam facultatis dicendi; sed non tanta, quanta Voluntatis. Cum ergo hoc dico, ne quis vestrum me putet auctorem vobis esse negligendae artis dicendi: neque

ὑποδημάτων. Ἀλλ' ἄν μου πυνθάνῃ, τί οὖν 27
ἐστι κράτιστον τῶν ὄντων, τί εἴπω; Τὴν φρα-
στικὴν οὐ δύναμαι, ἀλλὰ τὴν προαιρετικὴν, ὅταν
ὀρθὴ γένηται. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κἀκείνῃ χρώ- 28
μενον, καὶ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις καὶ μικραῖς
καὶ μεγάλαις δυνάμεσι. τούτου κατορθωθέντος,
οὐκ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἀγαθὸς γίνεται. ἀπο-
τευχθέντος δὲ, κακὸς ἄνθρωπος γίνεται· παρ' 29
ὃ ἀτυχοῦμεν, εὐτυχοῦμεν, μεμφόμεθ' ἀλλήλοις,
εὐαρεστοῦμεν· ἁπλῶς, ὃ λεληθὸς μὲν κακο-
δαιμονίαν ποιεῖται, τυχὸν δ' ἐτιμελείας, εὐδαι-
μονίαν.

Τὸ δὲ αἴρειν τὴν δύναμιν τῆς φραστικῆς, καὶ 30
λέγειν μὴ εἶναι μηδεμίαν ταῖς ἀληθείαις, οὐ
μόνον ἀχαρίστου ἐστὶ πρὸς τοὺς δεδωκότας, ἀλ-
λὰ καὶ δειλοῦ. ὁ γὰρ τοιοῦτος φοβεῖσθαί μοι 31
δοκεῖ, μὴ, εἴπερ τίς ἐστι δύναμις κατὰ τὸν τόπον,

neque enim vel oculos, vel aures, vel manus, vel pedes, vel vestem, vel calceos negligi jubeo. Sed cum ex me quæris, quid omnium rerum optimum sit, quid dicam? Eloquentiam non possum dicere; sed Voluntatem, si recta fuerit. Hæc est enim, quæ & illa utitur, & cæteris omnibus facultatibus, tam minoribus, quam majoribus. Nam hæc si recte se habuerit, homo non bonus, sit bonus: sin secus, malus homo evadit. Hæc est, qua vel infelices sumus, vel felices; propter quam alios vel reprehendimus, vel probamus: denique hæc est, quæ neglecta miseriam, recte curata beatam vitam adfert hominibus.

Cæterum eloquendi facultatem tollere, ac plane ullam esse negare; non modo ingrati hominis est adversus eos qui illam dederunt, sed & ignavi timidique: is enim timere mihi videtur, ne, si qua sit ejus rei facultas, eam contem-

32 οὐ δυνηθῶμεν αὐτῆς καταφρονῆσαι. Τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ λέγοντες, μηδεμίαν εἶναι παραλλαγὴν πάλλους πρὸς αἶσχος. Εἶτα ὁμοίως ἂν κινηθῆναι τὸν Θερσίτην ἰδόντα, καὶ τὸν Ἀχιλλέα; ὁμοίως τὴν
33 Ἑλένην, καὶ ἣν ἔτυχε γυναῖκα; Καὶ ταῦτα μωραὶ καὶ ἄγροικα, καὶ οὐκ εἰδόταν τὴν ἑκάστου φύσιν, ἀλλὰ φοβουμένων μὴ ἄν τις αἴσθηται τῆς διαφορᾶς, εὐθὺς συναρπασθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἀπέλθῃ.
34 Ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦτο· ἀπολιπεῖν ἑκάστῳ τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἣν ἔχει, καὶ ἀπολιπόντα ἰδεῖν τὴν ἀξίαν τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ κράτιστον τῶν ὄντων καταμαθεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ μετιόντα, περὶ τούτου ἐσπουδακέναι, πάρεργα τἆλλα πρὸς τοῦτο πεποιημένον, οὐ μέντοι ἀμελοῦντα οὐδ' ἐκείνων κα-
35 τὰ δύναμιν. καὶ γὰρ ὀφθαλμῶν ἐπιμελητέον, ἀλλ' οὐχ ἵνς τοῦ κρατίστου, ἀλλὰ καὶ τούτων διὰ τὸ κράτι-

temnere nequeamus. Similiter faciunt ii qui dicunt, nullum esse discrimen pulcritudinis & turpitudinis. Quasi vero perinde commoveri possit is, qui Thersiten, atque qui Achillem adspiciat; perinde is qui Helenam, & qui aliam quamlibet mulierem? Et hæc stulta & rustica sunt, & eorum hominum, qui, quæ cujusque rei natura sit ignorant, ac timent, ne, si quis discrimen intellexerit, statim correptus ac victus discedat. Immo illud potius magnum est, relicta cuique sua vi, videre quanti pretii ea sit; simul vero id, quod est omnium rerum præstantissimum, cognoscere, idque perpetuo persequi, in eoque elaborare; cætera vero, si cum hoc conferantur, supervacanea judicare; sic tamen, ut, quantum liceat, ne illa quidem negligas. Etenim curandi sunt etiam oculi; sed non ita, ut præstantissimum illud; verum & hi propter illud præstantissimum;

κράτιστον· ὅτι ἐκεῖνο οὐκ ἄλλως ἔξει κατὰ φύσιν, εἰ μὴ ἐν τούτοις εὐλογιατοῦν, καὶ τὰ ἕτερα παρὰ τὰ ἕτερα αἱρούμενον.

Τί οὖν ἐστι τὸ γινόμενον; Οἷον εἴ τις ἀπιὼν 36
εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, καὶ διοδεύων πανδοκεῖον καλὸν, αἱρέσαντος αὐτῷ τοῦ πανδοκείου, καταμένοι ἐν τῷ πανδοκείῳ. Ἄνθρωπε, ἐπελά- 37
θου σου τῆς προθέσεως· οὐκ εἰς τοῦτο ὥδευες, ἀλλὰ διὰ τούτου, Ἀλλὰ κομψὸν τοῦτο. Πόσοι δ' ἄλλα πανδοκεῖα κομψά; πόσοι δὲ λειμῶνες; ἀλλ' ἁπλῶς ὡς δίοδος. τὸ δὲ προκείμενον, ἐκεῖνο· 38
εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν, τοὺς οἰκείους ἀπαλλάξαι δέους, αὐτὸν τὰ τοῦ πολίτου ποιεῖν, γῆμαι, παιδοποιεῖσθαι, ἄρξαι τὰς νομιζομένας ἀρχάς. οὐ γὰρ τοὺς κομψοτέρους ἡμῖν τόπους 39
ἐκλεξόμενος ἐλήλυθας· ἀλλ', ἐν οἷς ἐγένου, καὶ ὧν κατατέταξαι πολίτης, ἐν τούτοις ἀναστραφησόμενος. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνταῦθά ἐστι τὸ

mum; quoniam ne illud quidem ſecundum naturam erit, niſi his recte utatur, & alia aliis præferat.

Quid ergo fieri ſolet? Perinde faciunt, ac ſi quis in patriam ſuam abiens, & diverſorium elegans ingreſſus, placente diverſorio, inibi maneat. Homo! oblitus es propoſiti tui: non huc ibas, ſed hâc. „At elegans hoc eſt.“ Quot vero alia diverſoria elegantia ſunt? quot prata & ſaltus? ſed non aliter, niſi ut tranſitus. Propoſitum vero illud fuit, in patriam reverti, propinquos ſolicitudine liberare, civis officio fungi, uxorem ducere, procreare liberos, magiſtratus legitimos gerere. Neque enim, ut amœniora loca deligeres, veniſti; ſed ut in iis, in quibus genitus, quorumque civis es, verſareris.

Tale

32 οὐ δυνηθῶμεν αὐτῆς καταφρονῆσαι. Τοιοῦτοί εἰσι
καὶ οἱ λέγοντες, μηδεμίαν εἶναι παραλλαγὴν κάλ-
λους πρὸς αἶσχος. Εἶτα ὁμοίως ἦν κινηθῆναι τὸν
Θερσίτην ἰδόντα, καὶ τὸν Ἀχιλλέα; ὁμοίως τὴν
33 Ἑλένην, καὶ ἣν ἔτυχε γυναῖκα; Καὶ ταῦτα μωρὰ
καὶ ἄγροικα, καὶ οὐκ εἰδότων τὴν ἑκάστου φύσιν,
ἀλλὰ φοβουμένων μὴ ἄν τις αἴσθηται τῆς διαφο-
ρᾶς, εὐθὺς συναρπασθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἀπέλθῃ.
34 Ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦτο· ἀπολιπεῖν ἑκάστῳ τὴν αὐ-
τοῦ δύναμιν ἣν ἔχει, καὶ ἀπολιπόντα ἰδεῖν τὴν
ἀξίαν τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ κράτιστον τῶν ὄντων
καταμαθεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ μεταδιώκειν, περὶ
τούτου ἐσπουδακέναι, πάρεργα τἄλλα πρὸς τοῦτο
πεποιημένον, οὐ μέντοι ἀμελοῦντα οὐδ' ἐκείνων κα-
35 τὰ δύναμιν. καὶ γὰρ ὀφθαλμῶν ἐπιμελητέον, ἀλλ'
οὐχ ὡς τοῦ κρατίστου, ἀλλὰ καὶ τούτων διὰ τὸ
κράτι-

temnere nequeamus. Similiter faciunt ii qui dicunt, nullum esse discrimen pulcritudinis & turpitudinis. Quasi vero perinde commoveri posset is, qui Thersiten, atque qui Achillem adspiciat; perinde is qui Helenam, & qui aliam quamlibet mulierem? Et hæc stulta & rustica sunt, & eorum hominum, qui, quæ cujusque rei natura sit ignorant, ac timent, ne, si quis discrimen intellexerit, statim correptus ac victus discedat. Immo illud potius magnum est, relicta cuique sua vi, videre quanti pretii ea sit; simul vero id, quod est omnium rerum præstantissimum, cognoscere, idque perpetuo persequi, in eoque elaborare; cætera vero, si cum hoc conferantur, supervacanea judicare; sic tamen, ut, quantum liceat, ne illa quidem negligas. Etenim curandi sunt etiam oculi; sed non ita, ut præstantissimum illud; verum & hi propter illud præstantissimum;

κρείττιστον· ὅτι ἐκεῖνο οὐκ ἄλλως ἔξει κατὰ φύσιν, εἰ μὴ ἐν τούτοις εὐλογιατοῦν, καὶ τὰ ἕτερα παρὰ τὰ ἕτερα αἱρούμενον.

Τί οὖν ἐστι τὸ γινόμενον; Οἷον εἴ τις ἀπιὼν 36
εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, καὶ διοδεύων πανδοκεῖον καλὸν, αἱρέσαντος αὐτῷ τοῦ πανδοκείου, καταμένοι ἐν τῷ πανδοκείῳ. Ἄνθρωπε, ἐπελά- 37
θου σου τῆς προθέσεως· οὐκ εἰς τοῦτο ὥδευες, ἀλλὰ διὰ τούτου, Ἀλλὰ κομψὸν τοῦτο. Πόσα δ' ἄλλα πανδοκεῖα κομψά; πόσοι δὲ λειμῶνες; ἀλλ' ἁπλῶς ὡς δίοδος. τὸ δὲ προκείμενον, ἐκεῖνο· 38
εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν, τοὺς οἰκείους ἀπαλλάξαι δέους, αὐτὸν τὰ τοῦ πολίτου ποιεῖν, γῆμαι, παιδοποιεῖσθαι, ἄρξαι τὰς νομιζομένας ἀρχάς. οὐ γὰρ τοὺς κομψοτέρους ἡμῖν τόπους 39
ἐκλεξόμενος ἐλήλυθας· ἀλλ', ἐν οἷς ἐγένου, καὶ ὧν κατατέταξαι πολίτης, ἐν τούτοις ἀναστρα-φησόμενος. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνταῦθά ἐστι τὸ

mum; quoniam ne illud quidem ſecundum naturam erit, niſi his recte utatur, & alia aliis præferat.

Quid ergo fieri ſolet? Perinde faciunt, ac ſi quis in patriam ſuam abiens, & diverſorium elegans ingreſſus, placente diverſorio, inibi maneat. Homo! oblitus es propoſiti tui: non huc ibas, ſed hâc. „At elegans hoc eſt.“ Quot vero alia diverſoria elegantia ſunt? quot prata & ſaltus? ſed non aliter, niſi ut tranſitus. Propoſitum vero illud fuit, in patriam reverti, propinquos ſolicitudine liberare, civis officio fungi, uxorem ducere, procreare liberos, magiſtratus legitimos gerere. Neque enim, ut amœniora loca deligeres, veniſti; ſed ut in iis, in quibus genitus, quorumque civis es, verſareris.

Tale

32 οὐ δυνηθῶμεν αὐτῆς καταφρονῆσαι. Τοιοῦτοί εἰσι
καὶ οἱ λέγοντες, μηδεμίαν εἶναι παραλλαγὴν κάλ-
λους πρὸς αἶσχος. Εἶτα ὁμοίως ἦν κινηθῆναι τὸν
Θερσίτην ἰδόντα, καὶ τὸν Ἀχιλλέα; ὁμοίως τὴν
33 Ἑλένην, καὶ ἣν ἔτυχε γυναῖκα; Καὶ ταῦτα μωρὰ
καὶ ἄγροικα, καὶ οὐκ ἀδότων τὴν ἑκάστου φύσιν,
ἀλλὰ φοβουμένων μὴ ἄν τις αἴσθηται τῆς διαφο-
ρᾶς, εὐθὺς συναρπασθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἀπέλθῃ.
34 Ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦτο· ἀπολιπεῖν ἑκάστῳ τὴν αὐ-
τοῦ δύναμιν ἣν ἔχει, καὶ ἀπολιπόντα ἰδεῖν τὴν
ἀξίαν τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ κράτιστον τῶν ὄντων
καταμαθεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ μεταδιώκειν, περὶ
τούτου ἐσπουδακέναι, πάρεργα τἄλλα πρὸς τοῦτο
πεποιημένον, οὐ μέντοι ἀμελοῦντα οὐδ' ἐκείνων κα-
35 τὰ δύναμιν. καὶ γὰρ ὀφθαλμῶν ἐπιμελητέον, ἀλλ'
οὐχ ὡς τοῦ κρατίστου, ἀλλὰ καὶ τούτων διὰ τὸ
κράτι-

temnere nequeamus. Similiter faciunt ii qui dicunt, nullum esse discrimen pulcritudinis & turpitudinis. Quasi vero perinde commoveri posset is, qui Thersiten, atque qui Achillem adspiciat; perinde is qui Helenam, & qui aliam quamlibet mulierem? Et hæc stulta & rustica sunt, & eorum hominum, qui, quæ cujusque rei natura sit ignorant, ac timent, ne, si quis discrimen intellexerit, statim correptus ac victus discedat. Immo illud potius magnum est, relicta cuique sua vi, videre quanti pretii ea sit; simul vero id, quod est omnium rerum præstantissimum, cognoscere, idque perpetuo persequi, in eoque elaborare; cætera vero, si cum hoc conferantur, supervacanea judicare; sic tamen, ut, quantum liceat, ne illa quidem negligas. Etenim curandi sunt etiam oculi; sed non ita, ut præstantissimum illud; verum & hi propter illud præstantissimum;

πρότιστον· ὅτι ἐκεῖνο οὐκ ἄλλως ἔξει κατὰ φύσιν, εἰ μὴ ἐν τούτοις συλλογιατοῦν, καὶ τὰ ἕτερα πρὸς τὰ ἕτερα αἱρούμενον.

Τί οὖν ἐστι τὸ γινόμενον; Οἷον εἴ τις ἀπιὼν 36
εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, καὶ διοδεύων παν-
δοκεῖον καλὸν, αἱρέσαντος αὐτῷ τοῦ παν-
δοκείου, κατακλινοι ἐν τῷ παν-
δοκείῳ. Ἄνθρωπε, ἐπελά- 37
θου σου τῆς προθέσεως· οὐκ εἰς τοῦτο ἔδυνες,
ἀλλὰ διὰ τοῦτο. Ἀλλὰ κομψὸν τοῦτο. Πόσα
δ' ἄλλα παν δοκεῖα κομψά; πόσοι δὲ λειμῶνες;
ἀλλ' ἁπλῶς ὡς δίοδος. τὸ δὲ προκείμενον, ἐκεῖνο· 38
εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν, τοὺς οἰκείους ἀπαλ-
λάξαι δέους, αὐτὸν τὰ τοῦ πολίτου ποιεῖν, γῆ-
μαι, παιδοποιεῖσθαι, ἄρξαι τὰς νομιζομένας ἀρ-
χάς. οὐ γὰρ τοὺς κομψοτέρους ἡμῖν τόπους 39
ἐκλεξόμενος ἐλήλυθας· ἀλλ', ἐν οἷς ἐγένου, καὶ
ὧν κατατέταξαι πολίτης, ἐν τούτοις ἀναστρα-
φησόμενος. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐντεῦθά ἐστι τὸ

X 5 γινό-

mum; quoniam ne illud quidem secundum naturam erit, nisi his recte utatur, & alia aliis præferat.

Quid ergo fieri solet? Perinde faciunt, ac si quis in patriam suam abiens, & diversorium elegans ingressus, placente diversorio, inibi maneat. Homo! oblitus es propositi tui: non huc ibas, sed hâc. „At elegans hoc est.“ Quot vero alia diversoria elegantia sunt? quot prata & saltus? sed non aliter, nisi ut transitus. Propositum vero illud fuit, in patriam reverti, propinquos solicitudine liberare, civis officio fungi, uxorem ducere, procreare liberos, magistratus legitimos gerere. Neque enim, ut amoeniora loca deligeres, venisti; sed ut in iis, in quibus genitus, quorumque civis es, versareris.

Tale

40 γινόμενον. ἐπεὶ διὰ λόγου καὶ τοιούτης παραδόσεως ἐλθὼν ἐπὶ τὸ τέλειον δεῖ, καὶ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἐκκαθαίρειν, καὶ τὴν ὄρεξιν τὴν χρηστικὴν τῶν φαντασιῶν ὀρθὴν κατασκευάσαι· ἀνάγκη δὲ τὴν παράδοσιν γίνεσθαι τῶν θεωρημάτων καὶ διὰ λέξεως ποιᾶς, καὶ μετά τινος
41 ποικιλίας καὶ δριμύτητος [τῶν θεωρημάτων·] ὑπ' αὐτῶν τινες τούτων ἁλισκόμενοι καταμένουσιν αὐτοῦ, ὁ μὲν ὑπὸ τῆς λέξεως, ὁ δ' ὑπὸ σωλλογισμῶν, ὁ δ' ὑπὸ μεταπιπτόντων, ὁ δ' ὑπ' ἄλλου τινὸς τοιούτου παυδοκείου· καὶ προσμείναντες κατασήποντται, ὡς παρὰ ταῖς Σειρῆσιν.

42 Ἄνθρωπε, τὸ προκείμενον ἦν σοι, κατασκευάσαι σαυτὸν χρηστικὸν ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις κατὰ φύσιν, ἐν ὀρέξει ἀναπότευκτον, ἐν δ' ἐκκλίσει ἀπερίπτωτον, μηδέποτε ἀτυχοῦντα,

Tale quiddam hîc etiam usu venit. Quoniam oratione & doctrina verbis communicata ad perfectionem est contendendum, & voluntas repurganda, & facultas quæ visis utitur corrigenda; doctrinæ autem præceptiones fieri necesse est certo quodam dictionis genere, & cum varietate quadam & acrimonia; nonnulli, his ipsis rebus illecti, ibi desident, alius dictione, alius ratiocinationibus captus, alius sophismatibus, alius alio hujus generis diversorio; ibique desidentes, velut apud Sirenes, computrescunt.

Homo, propositum tuum erat, ita te parare, ut visis tibi oblatis ex præscripto naturæ utereris; in adpetitione, ne frustrareris; in aversatione, ne in id, quod nolles, incideres; ne unquam adversa aut parum pro-

χοῦντα, μηδέποτε δυστυχοῦντα, ἐλεύθερον, ἀκώλυτον, ἀνανάγκαστον, συναρμόζοντα τῇ τοῦ Διὸς διοικήσει, ταύτῃ πειθόμενον, ταύτῃ εὐαρεστοῦντα, μηδένα μεμφόμενον, μηδένα αἰτιώμενον, δυνάμενον εἰπεῖν τούτους τοὺς στίχους ἐξ ὅλης ψυχῆς,

Ἀγοῦ δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη.

Εἶτα, τοῦτο τὸ προκείμενον ἔχων, ἀρέσαντός σοι 43
λεξειδίου, ἀρεσάντων θεωρημάτων τινῶν, αὐτοῦ καταμένεις, καὶ κατοικεῖν προαιρῇ, ἐπιλαθόμενος τῶν ἐν οἴκῳ, καὶ λέγεις, ταῦτα κομψά ἐστι; Τίς γὰρ λέγει μὴ εἶναι αὐτὰ κομψά; ἀλλ' ὡς δίοδον, ὡς πανδοκεῖα. Τί γὰρ κωλύει, φράζοντα ὡς 44
Δημοσθένης, ἀτυχεῖν; τί δὲ κωλύει, συλλογισμοὺς ἀναλύοντα ὡς Χρύσιππος, ἄθλιον εἶναι, πενθεῖν, φθονεῖν, ἁπλῶς ταράσσεσθαι, κακοδαιμονεῖν; Οὐδὲ ἕν. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι πανδοκεῖα ἦν 45
ταῦτα

prospera utereris fortuna; ut liber esses; ut a nemine prohiberi, a nemine cogi posses; ut Jovis administrationi te adcommodares, eique obtemperares, in ea adquiesceres, neminem accusares, neminem culpares, & versus istos ex animo dicere posses,

Duc me, ô Jupiter; ac tu, Fatum!

Et istud propositum cum habueris, deinde, si qua tibi dictiuncula placuerit, si quæ præceptiones arriserint, ibi permanere & residere, oblitus eorum quæ domi sunt, institues, pulcra ista esse dicens. Quis enim pulcra esse negat? sed ut transitum, ut diversorium. Quid enim vetat, more Demosthenico dicentem, calamitosum esse? quid obstat, tametsi æque ac Chrysippus syllogismos resolvere queas, esse miserum, lugere, invidere, denique perturbari ac infelicem esse? Nihil. Vides ergo, diversoria ista esse nullius

ταῦτα οὐδενὸς ἄξια· τὸ δὲ προκείμενον ἄλλο ἦν.
46 Τοῦτο ὅταν λέγω πρός τινας, οἴονταί με καταβάλλειν τὴν περὶ τὸ λέγειν ἐπιμέλειαν, ἢ τὴν περὶ τὰ θεωρήματα. ἐγὼ δ' οὐ ταύτην καταβάλλω, ἀλλὰ τὸ περὶ ταῦτα ἀκαταλήπτικῶς ἔχειν, καὶ ἐνταῦθα τίθεσθαι τὰς αὐτῶν
47 ἐλπίδας. Εἴ τις τοῦτο παριστὰς βλάπτει τοὺς ἀκούοντας, κἀμὲ τίθεσθε ἕνα τῶν βλαπτόντων. οὐ δύναμαι δ' ἄλλο βλέπων τὸ κράτιστον καὶ τὸ κυριώτατον, ἄλλο λέγειν ἑαυτῷ, ἵν' ὑμῖν χαρίσωμαι.

nullius pretii; tibi vero aliud fuisse propositum. Hæc cum ad nonnullos dico, putant me studium dicendi ac præceptionum evertere. Ego vero non hoc everto, sed illud, si quis in his studiis indesinenter permaneat, & spes suas in eis collocet. Quod si quis, hæc docens, nocet auditoribus; me quoque in eorum numero, qui nocent, ponite. Neque vero possum, quum aliud videam esse præstantissimum præcipuumque, aliud dicere, quo vobis gratificer.

ΚΕΦ.

CAP.

ΚΕΦ. κδ'.

Πρός τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ' αὐτοῦ.

Εἰπόντος αὐτῷ τινος, ὅτι· Πολλάκις ἐπιθυμῶν σου ἀκοῦσαι ἦλθον πρός σε, καὶ οὐδέποτέ μοι ἀπεκρίνω· καὶ νῦν, εἰ δυνατόν, παρακαλῶ σε εἰπεῖν τι μοι. Δοκεῖ σοι, ἔφη, καθάπερ ἄλλου τινὸς εἶναι τέχνη, οὕτω δὲ καὶ τοῦ λέγειν· ἣν ὁ μὲν ἔχων, ἐμπείρως ἐρεῖ, ὁ δὲ μὴ ἔχων, ἀπείρως; Δοκεῖ. Οὐκοῦν ὁ μὲν διὰ τοῦ λέγειν αὐτός τε ὠφελούμενος, καὶ ἄλλους οἷός τε ὢν ὠφελεῖν, οὗτος ἐμπείρως ἂν λέγοι· ὁ δὲ βλαπτόμενος μᾶλλον, καὶ βλάπτων, οὗτος ἄπειρος ἂν εἴη τῆς τέχνης ταύτης τῆς τοῦ λέγειν; Εὕροις δ' ἂν τοὺς μὲν βλαπτομένους, τοὺς δ' ὠφελουμένους. Οἱ δ' ἀκούοντες πάντες ὠφελοῦνται ὑφ' ὧν ἀκούουσιν; ἢ καὶ

CAP. XXIV.

Ad aliquem nulla æstimatione ab eo dignatum.

Cum quidam ei dixisset: „Audiendi tui cupiditate sæpe ad te veni, nec tu unquam mihi respondisti; & nunc, si fieri potest, oro te, ut aliquid mihi dicas.“ Putas-ne inquit, quemadmodum aliarum rerum, sic dicendi quoque aliquam esse artem, quam qui calleat, is perite, qui vero ignoret, imperite fit dicturus? Videtur. Ergo qui dicendo & ipse juvatur, & alios juvare valet, is perite dicet: qui vero nocet magis, cum sibi, tum aliis, is hujus artis dicendi imperitus erit? Invenias autem alios lædi, alios juvari. Ii vero qui audiunt, juvantur-ne omnes iis rebus quas audiunt? an vero & horum alios invenias, qui

ταῦτα οὐδενὸς ἄξια· τὸ δὲ προκείμενον ἄλλο ἦν.
46 Ταῦτα ὅταν λέγω πρός τινας, οἴονταί με κατα-
βάλλειν τὴν περὶ τὸ λέγειν ἐπιμέλειαν, ἢ
τὴν περὶ τὰ θεωρήματα. ἐγὼ δ' οὐ ταύτην
καταβάλλω, ἀλλὰ τὸ περὶ ταῦτα ἀκαταλήπτι-
κῶς ἔχειν, καὶ ἐντεῦθα τίθεσθαι τὰς αὐτῶν
47 ἐλπίδας. Εἴ τις τοῦτο παριστὰς βλέποι τοὺς
ἀκούοντας, κἀμὲ τίθεσθε ἕνα τῶν βλαπτόντων.
οὐ δύναμαι δ' ἄλλο βλέπων τὸ κράτιστον καὶ
τὸ κυριώτατον, ἄλλο λέγειν εἶναι, ἵν' ὑμῖν χα-
ρίσωμαι.

ΚΕΦ.

nullius pretii; tibi vero aliud fuiſſe propoſitum. Hæc cum ad nonnullos dico, putant me ſtudium dicendi ac præceptionum evertere. Ego vero non hoc everto, ſed illud, ſi quis in his ſtudiis indefinenter permaneat, & ſpes ſuas in eis collocet. Quod ſi quis, hæc docens, nocet auditoribus; me quoque in eorum numero, qui nocent, ponite. Neque vero poſſum, quum aliud videam eſſe præſtantiſſimum præcipuumque, aliud dicere, quo vobis gratificer.

CAP.

ΚΕΦ. κδ'.

Πρός τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐπόντος αὐτῷ τινος, ὅτι· Πολλάκις ἐπιθυμῶν σου ἀκοῦσαι ἦλθον πρός σε, καὶ οὐδέποτέ μοι ἀπεκρίνω· καὶ νῦν, εἰ δυνατόν, παρακαλῶ σε εἰπεῖν τι μοι. Δοκεῖ σοι, ἔφη, καθάπερ ἄλλου τινὸς εἶναι τέχνη, οὕτω δὲ καὶ τοῦ λέγειν· ἣν ὁ μὲν ἔχων, ἐμπείρως ἐρεῖ, ὁ δὲ μὴ ἔχων, ἀπείρως; Δοκεῖ. Οὐκοῦν ὁ μὲν διὰ τοῦ λέγειν αὐτός τε ὠφελούμενος, καὶ ἄλλους οἷός τε ὢν ὠφελεῖν, οὗτος ἐμπείρως ἂν λέγοι· ὁ δὲ βλαπτόμενος μᾶλλον, καὶ βλάπτων, οὗτος ἄπειρος ἂν εἴη τῆς τέχνης ταύτης τῆς τοῦ λέγειν; Εὕροις δ' ἂν τοὺς μὲν βλαπτομένους, τοὺς δ' ὠφελουμένους. Οἱ δ' ἀκούοντες πάντες ὠφελοῦνται ὑφ' ὧν ἀκούουσιν; ἢ καὶ

CAP. XXIV.

Ad aliquem nulla æſtimatione ab eo dignatum.

Cum quidam ei dixiſſet: „Audiendi tui cupiditate ſæpe ad te veni, nec tu unquam mihi reſpondiſti; & nunc, ſi fieri poteſt, oro te, ut aliquid mihi dicas.“ Putas-ne inquit, quemadmodum aliarum rerum, ſic dicendi quoque aliquam eſſe artem, quam qui calleat, is perite, qui vero ignoret, imperite fit dicturus? Videtur. Ergo qui dicendo & ipſe juvatur, & alios juvare valet, is perite dicet: qui vero nocet magis, cum ſibi, tum aliis, is hujus artis dicendi imperitus erit? Invenias autem alios lædi, alios juvari. Ii vero qui audiunt, juvantur-ne omnes iis rebus quas audiunt? an vero & horum alios invenies,

καὶ τούτων εὕροις ἂν τοὺς μὲν ὠφελουμένους, τοὺς δὲ βλαπτομένους; Καὶ τούτων, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ὅσοι μὲν ἐμπείρως ἀκούουσιν, ὠφελοῦνται, ὅσοι δ' ἀπείρως, βλάπτονται; Ὡμολόγει. Ἔστιν ἄρα τις ἐμπειρία, καθάπερ τοῦ λέγειν, οὕτω καὶ τοῦ ἀκούειν; Ἔοικεν. Εἰ δὲ βούλει, καὶ οὕτω σκέψαι αὐτό. Τὸ μουσικῆς ἅψασθαι, τίνος σοι δοκεῖ; Μουσικοῦ. Τὸ δὲ τὸν ἀνδριάντα ὡς δεῖ κατασκευάσαι, τίνος σοι φαίνεται; Ἀνδριαντοποιοῦ. Τὸ δ' ἰδεῖν ἐμπείρως, εὐδεμιᾶς σοι προσδεῖσθαι φαίνεται τέχνης; Προσδεῖται καὶ τοῦτο. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τὸ λέγειν ὡς δεῖ τοῦ ἐμπείρου ἐστὶν, ὁρᾷς ὅτι καὶ τὸ ἀκούειν ὠφελίμως τοῦ ἐμπείρου ἐστί; Καὶ τὸ μὲν τελείως καὶ ὠφελίμως, εἰ βούλει, πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν, ἐπεὶ καὶ μακρὰν ἐσμεν ἀμφότεροι παντὸς τοιούτου. Ἐκεῖνο δὲ πᾶς ἄν τις ὁμολογήσαι μοι δοκεῖ, ὅτι ποσῆς γέ τινος τριβῆς περὶ τὸ

qui juventur, alios qui lædantur? Et horum, inquit. Ergo hîc etiam, qui perite audiunt, juvantur; qui vero imperite, læduntur. Adsentiebatur. Est ergo peritia aliqua, ut dicendi, sic etiam audiendi? Videtur. Si vero placet, eamdem rem vel sic consideremus. Tractare musicam, cujus tibi esse videtur? Musici. Statuam rite conficere, cujus? Statuarii. Perita vero statuæ consideratio, nullamne tibi artem requirere videtur? Requirit & hæc. Ergo si, dicere quemadmodum oportet, periti est; vides, etiam audire utiliter, esse periti? Ac perfectionem quidem & utilitatem, si vis, nunc omittamus; ambo enim longe ab his omnibus absumus. Illud vero quivis concessurus esse mihi videtur; ei, qui philosophos audi-

τὸ ἀκούειν προσδέεται ὁ τῶν φιλοσόφων ἀκουόμενος. Ἦ γὰρ οὔ;

Περὶ τίνος οὖν λέγω πρός σε, δεῖξόν μοι· περὶ 11
τίνος ἀκοῦσαι δύνασαι; Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; Τίνος; ἆρά γε ἵππου; Οὔ. Ἀλλὰ βοός; Οὔ. Τί οὖν; Ἀνθρώπου; Ναί. Οἴδαμεν οὖν, τί ἐστιν ἄνθρω- 12
πος; τίς ἡ φύσις αὐτοῦ; τίς ἡ ἔννοια, ἣν ἔχομεν; ἢ ἔχομεν καὶ κατὰ ποσὸν περὶ τοῦτο τὰ ὦτα τέτριμμένα; Ἀλλὰ, φύσις τί ἐστιν, ἐννοεῖς; ἢ οὐ δύνασαι καὶ κατὰ ποσὸν ἀκολ[illegible]ταί μοι λέγοντι; Ἀλλ' ἀποδείξει χρήσομαι πρὸς σέ; Πῶς; Πα- 13
ρακολουθεῖς γὰρ αὐτῷ τούτῳ, τί ἐστιν ἀπόδειξις, ἢ πῶς τι ἀποδείκνυται, ἢ διὰ τίνων; ἢ τίνα ὅμοια μὲν ἀποδείξεις ἐστὶν, ἀπόδειξις δ' οὐκ ἔστι; Τί γάρ ἐστιν ἀληθὲς οἶδας, ἢ τί ἐστι ψεῦδος; τί 14
τίνι ἀκολουθεῖ; τί τίνι μάχεται, ἢ ἀνομολογούμενόν ἐστιν, ἢ ἀσύμφωνον; Ἀλλὰ κινῶ σε πρὸς 15
φιλο-

auditurus ſit, opus eſſe aliqua audiendi exercitatione. Nonne ita eſt?

Qua ergo de re tibi dicam, id mihi oſtendito: qua de re me differentem audire potes? De rebus Bonis & Malis. Cujus? an equi? Non. Sed bovis? Non. Quid ergo? hominis? Immo. Scimusne igitur, quid ſit Homo? quæ ſit natura ejus? quæ notio? aut habemus-ne aliquatenus ſaltem tritas aures in hoc genere? At, natura quid ſit, intelligis? meque dicentem etiam aliquatenus adſequi potes? Verum demonſtratione utar adverſus te? Quomodo? Id ipſum-ne enim, quid ſit demonſtratio, intelligis? aut quomodo aliquid demonſtretur, aut per quæ, aut quæ demonſtrationi quidem ſimilia ſint, nec tamen ſunt demonſtratio? Noſti-ne, quid ſit verum, aut quid falſum? quid cui ſit conſequens? quid cui repugnet, aut non conveniens ſit, aut diſſentaneum? At excitabo te ad philoſo-

phiam?

φιλοσοφίαν; πῶς; Παραδεικνύω σοι τὴν μάχην τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καθ' ἣν διαφέρονται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων· αὐτὸ τοῦτο, τί ἐστι μάχη, οὐκ εἰδότι; Δεῖξον οὖν μοι, τί περαινῶ διαλεγόμενός σοι. κί-
16 νησόν μοι προθυμίαν. Ὡς ἡ καταλληλος πόα τῷ προβάτῳ φανεῖσα, προθυμίαν αὐτῷ κινεῖ πρὸς τὸ φαγεῖν· ἂν δὲ λίθον ἢ ἄρτον παραθῇς, οὐ κινηθήσεται· οὕτως εἰσί τινες ἡμῖν φυσικαὶ προθυμίαι καὶ πρὸς τὸ λέγ[illegible]ταν ὁ ἀκουσόμενος φανῇ τις, ὅταν αὐτὸς ἐρεθισθῇ. ἂν δ' ὡς λίθος ἢ χόρτος ᾖ παρακείμενος, πῶς δύναται ἀνθρώπῳ ὄρεξιν κινῆ-
17 σαι; Ἡ ἄμπελος μή τι λέγει τῷ γεωργῷ, Ἐπιμελοῦ μου; ἀλλ' αὐτὴ δι' αὐτῆς ἐμφαίνουσα, ὅτι ἐπιμεληθέντι λυσιτελήσει αὐτῷ, ἐκκαλεῖται
18 πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν; Τὰ παιδία τὰ πιθανὰ καὶ δριμέα, τίνα οὐκ ἐκκαλεῖται πρὸς τὸ συμπαίζειν αὐτοῖς,

phiam? Quomodo? Oſtendam tibi pugnantes vulgi opiniones, de bonis & malis, de utilibus & inutilibus diſſentientis; cum iſtud ipſum, quid pugna ſit, ignores? Oſtende ergo mihi, quid diſſerendo tecum proficere queam. Excitato in me alacritatem. Quemadmodum herba conveniens, cum ab ove conſpicitur, adpetitum edendi ei excitat; cui ſi lapidem aut panem adpoſueris, non excitabitur: ita ſunt in nobis naturales quædam propenſiones ad dicendum, ſi auditor alicujus momenti eſſe videatur, ſi ipſe incitet: ſi vero lapidis aut graminis inſtar adſederit, qui poteſt adpetitum hominis excitare? Vitis numquid vinitori dicit, Cura me! Annon vero ipſa per ſe ſignificans, ſe probe curatam illi profuturam, diligentiam illius excitat? Pueri feſtivi & alacres quem non excitant ad colludendum, & una reptandum,

αὐτοῖς, καὶ συμφέρειν, καὶ πρὸς τὸ συμψηλαφίζειν· ὅπως δὲ τίς προθυμεῖται συμπαίζειν, ἢ συνεγκάσθαι; καὶ γὰρ σὺ μικρὸν, ὅμως ἀναίσθητόν ἐστιν.

Τί οὖν μοι οὐδὲν λέγεις; Ἐκεῖνο μόνον ἔχω σοι εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἀγνοῶν τίς ἐστι, καὶ ἐπὶ τί γέγονε, καὶ ἐν τίνι τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ μετὰ τίνων κοινωνῶν, καὶ τίνα τὰ ἀγαθά ἐστι καὶ τὰ κακὰ, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ, καὶ μήτε λόγῳ παρακολουθῶν, μήτ' ἀποδείξει, μήτε τί ἐστιν ἀληθὲς ἢ τί ψεῦδος, μήτε διακρῖναι ταῦτα δυνάμενος, οὔτ' ὀρέξεται κατὰ φύσιν, οὔτ' ἐκκλινεῖ, οὐθ' ὁρμήσει, οὔτ' ἐπιβαλεῖται, οὐ συγκαταθήσεται, οὐκ ἀναιρήσει, οὐκ ἐφέξει· τὸ σύνολον, κωφὸς καὶ τυφλὸς περιελεύσεται, δοκῶν μέν τις εἶναι, ὢν δ' οὐδείς. Νῦν

dum, unaque balbutiendum? Quis vero cum asino colludere, unave rudere velit? qui quamvis parvus sit, asellus tamen est.

„Cur ergo mihi nihil dicis?“ Illud unum habeo tibi dicere, eum qui nesciat, quis sit, & ad quid natus sit; & qui sit mundus hic, in quo est locatus; & quibus cum sociis in eo sit locatus; tum quæ bona sint, quæ mala, quæ honesta & turpia; qui nec argumentationem nec demonstrationem adsequitur; qui nec quid verum, nec quid falsum sit, intelligit, aut discernere potest; cui neque adpetiturum ex naturæ præscripto, neque aversaturum, neque concitatum iri, nec adgressurum, nec adsensurum, nec refragaturum, nec adsensionem cohibiturum: ut verbo complectar, surdus & cæcus vagabitur, & nullus erit, quantumvis aliquis esse videatur. Num

20 Νῦν γὰρ πρῶτον τοῦθ' οὕτως ἔχει; οὐχὶ ἐξ οὗ γένος ἀνθρώπων ἐστὶν, ἐξ ἐκείνου πάντα τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἀτυχήματα παρὰ ταύτην
21 τὴν ἄγνοιαν γεγένηται; Ἀγαμέμνων καὶ Ἀχιλλεὺς διὰ τί ἀλλήλοις διεφέροντο; οὐχὶ διὰ τὸ μὴ εἰδέναι, τίνα ἐστὶ συμφέροντα καὶ ἀσύμφορα; οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι συμφέρει ἀποδοῦναι τῷ πατρὶ τὴν Χρυσηίδα· ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐ συμφέρει; οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι δεῖ αὐτὸν λαβεῖν τὸ ἄλλου γέρας· ὁ δὲ, ὅτι οὐ δεῖ; οὐχὶ διὰ ταῦτα ἐπελάθοντο, καὶ τίνες ἦσαν, καὶ ἐπὶ τί ἐληλύ-
22 θεσαν; Εἶα, ἄνθρωπε, ἐπὶ τί ἐλήλυθας; ἐρωμένας κτησόμενος, ἢ πολεμήσων; Πολεμήσων. Τίσι; τοῖς Τρωσὶν, ἢ τοῖς Ἕλλησι; Τοῖς Τρωσίν. Ἀφεὶς οὖν τὸν Ἕκτορα, ἐπὶ τὸν βασιλέα τὸν
23 σαυτοῦ σπᾷς τὸ ξίφος; Σὺ δ', ὦ βέλτιστε, ἀφεὶς τὰ τοῦ βασιλέως ἔργα,

Ὦ

vero nunc primum hoc ita esse cœpit? An non, ex quo genus hominum est, ex eo tempore omnia peccata, omnes calamitates per istam ignorationem sunt invectæ? Agamemnon & Achilles inter se qua de caussa dissenserunt? Nonne, quod, quæ utilia essent, quæ inutilia, ignorabant? Nonne hic dicit, utile esse, reddere patri Chryseidem; ille negat? nonne hic ait, sibi præmium alterius capiendum esse; ille refragatur? nonne propter hæc, & qui essent, & qua de caussa venissent, obliti sunt? Age, homo, cur venisti? ut amicas parares, an ut bellum gereres? Ut bellum gerem. Cum quibus? cum Trojanis, an Græcis? Cum Trojanis. Omisso ergo Hectore, cur adversus regem tuum stringis gladium? Tu vero, vir optime, omissis regis muneribus,

Cui

Ὦ λαοί τ' ἐπιτετράφατον, καὶ τόσσα μέμηλε·

περὶ κορυθαιόλου διαπυκτεύεις τῷ πολεμικωτάτῳ τῶν συμμάχων, ὃν δεῖ παντὶ τρόπῳ περιέπειν καὶ φυλάττειν; καὶ χείρων γίνῃ κομψοῦ ἀρχιμαγείρου, ὃς τοὺς καλοὺς μονομάχους διὰ πάσης ἐπιμελείας ἔχει; Ὁρᾷς διὰ ποιᾶς ἀγνοίας περὶ τῶν συμφερόντων;

Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ πλούσιός εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ 24
Ἀγαμέμνονος πλουσιώτερος; Ἀλλὰ καὶ καλὸς εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ Ἀχιλλέως καλλίων; Ἀλλὰ καὶ κόμιον κομῶν ἔχω. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς οὐ κάλλιον, καὶ ξανθόν; καὶ οὐκ ἐκτένιζεν αὐτὸ κομψῶς, οὐδὲ ἔπλεκεν. Ἀλλὰ καὶ ἰσχυρός εἰμι. Μή τι οὖν δύνασαι λίθον ἄρας ἡλίκον ὁ Ἕκτωρ ἢ ὁ Αἴας; Ἀλλὰ καὶ εὐγενής. Μή τι ἐκ Θεᾶς μητρός; μή τι πατρὸς ἐκγόνου Διός; Τί οὖν ἐκεῖνον ὠφελεῖ ταῦτα, ὅταν καθήμενος κλαίῃ

Y 2 διὰ

Cui & populi sunt commissi, & tantæ res curæ sunt,

cur de puellula digladiaris cum bellicosissimo sociorum, qui omnibus modis colendus tuendusque erat? deteriorem te præbes urbano sacrificulo, qui vos bellos gladiatores summa diligentia colit? Vides, quid ignoratio rerum utilium faciat?

Atqui & ego dives sum. Num ergo Agamemnone divitior? Sed & formosus sum. Num ergo Achille formosior? Sed & pulcram comam habeo. Achilles vero nonne pulcriorem, & flavam? eamque non pexuit eleganter neque compsit. Sed & robustus sum. Num ergo saxum tollere potes, quantum Hector aut Ajax? Sed & nobilis sum. Num Dea matre genitus, aut a patre Jove oriundo? Quid igitur illum ista juvant, cum propter

διὰ τὸ κορασίδιον; Ἀλλὰ ζήτωρ εἰμί. Ἐκεῖνος δ' οὐκ ἦν; Οὐ βλέπεις πῶς κέχρηται τοῖς δεινοτάτοις τῶν Ἑλλήνων περὶ λόγους, Ὀδυσσεῖ καὶ Φοίνικι; πῶς αὐτοὺς ἀστόμους πεποίηκε;

Ταῦτά σοι μόνα ἔχω εἰπεῖν, καὶ οὐδὲ ταῦτα προθύμως. Διὰ τί; Ὅτι με οὐκ ἠρέθισας. Εἰς τί γὰρ ἀπιδὼν ἐρεθισθῶ, ὡς οἱ ἱππικοὶ περὶ τοὺς ἵππους τοὺς εὐφυεῖς; Εἰς τὸ σωμάτιον; Αἰσχρῶς αὐτὸ πλάσσεις. Εἰς τὴν ἐσθῆτα; Καὶ ταύτην τρυφερὰν ἔχεις. Εἰς σχῆμα; εἰς βλέμμα; Εἰς οὐδέν. Ὅταν ἀκούσαι θέλῃς φιλοσόφου, μὴ λέγε αὐτῷ, ὅτι, Οὐδέν μοι λέγεις· ἀλλὰ μόνον δείκνυε σαυτὸν τοῦ ἀκούειν ἄξιον ἢ ἐπιτήδειον· καὶ ὄψει, πῶς κινήσεις τὸν λέγοντα.

ΚΕΦ.

pter puellam plorans ſedet? Sed orator ſum. Ille vero non fuit? Annon vides, ut Græcorum facundiſſimos Ulyſſem & Phœnicem tractarit? ut ora eis obturarit?

Sola hæc habeo tibi dicere, ac ne hæc quidem alacriter. Quamobrem? Quoniam me non excitaſti. Quam enim rem intuens, excitarer, quemadmodum ad generoſi equi adſpectum excitatur homo equitationi ſtudens? Corpus-ne intuear! Turpiter id conformas. Veſtem? Et hanc mollem geſtas. An habitum? an vultum? Nihil habeo. Cum philoſophum audire volueris, ne ei dicito, Nihil mecum loqueris: ſed te modo dignum aut idoneum ad audiendum eſſe oſtendito; & videbis, quomodo dicentem ſis excitaturus.

CAP.

ΚΕΦ. κε'.

Πῶς ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

Τῶν παρόντων δέ τινος εἰπόντος· Πεῖσόν με, ὅτι τὰ λογικὰ χρήσιμά ἐστι· Θέλεις, ἔφη, ἀποδείξω σοι τοῦτο; Ναί. Οὐκοῦν λόγον μ' ἀποδεκτέον διαλεχθῆναι δεῖ. Ὁμολογήσαντος δὲ· Πόθεν οὖν εἴσῃ, ἂν σε σοφίσωμαι; Σωπήσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, Ὁρᾷς, ἔφη, πῶς αὐτὸς ὁμολογεῖς, ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖά ἐστιν· εἰ χωρὶς αὐτῶν οὐδ' αὐτὸ τοῦτο δύνασαι μαθεῖν, πότερον ἀναγκαῖον ἢ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστίν.

Cùm ex eis, qui aderant, aliquis dixiſſet: Perſuade mihi, utilem eſſe Logicam artem; Visne, inquit, ut hoc tibi demonſtrem? Volo. Ergo ratiocinatione demonſtrativa utendum mihi eſt. Quod cum ille adſenſiſſet; Quomodo ergo, inquit, ſcies, ſi captioſe tecum egero? Illo autem tacente; Vides, inquit, ut ipſe fatearis, eſſe illam artem neceſſariam, quandoquidem ſine ea ne id ipſum quidem cognoſcere potes, utrum neceſſaria ſit, nec ne.

CAP. XXV.

Artem Diſſerendi eſſe neceſſariam.

ΚΕΦ. κϛ'.

Τί τὸ ἴδιον τοῦ Ἁμαρτήματος.

Πᾶν ἁμάρτημα μάχην περιέχει. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἁμαρτάνων οὐ θέλει ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ κατορθῶσαι· δῆλον, ὅτι, ὃ μὲν θέλει, οὐ ποιεῖ. Τί γὰρ ὁ κλέπτης θέλει πρᾶξαι; Τὸ αὐτῷ συμφέρον. Οὐκοῦν, εἰ ἀσύμφορον αὐτῷ ἐστι τὸ κλέπτειν, ὃ μὲν θέλει, οὐ ποιεῖ. Πᾶσα δὲ ψυχὴ λογικὴ φύσει διαβέβληται πρὸς μάχην· καὶ μέχρι μὲν ἂν μὴ παρακολουθῇ τούτῳ, ὅτι ἐν μάχῃ ἐστὶν, οὐδὲν κωλύεται τὰ μαχόμενα ποιεῖν· παρακολουθήσαντα δὲ, πολλὴ ἀνάγκη ἀποστῆναι τῆς μάχης, καὶ φεύγειν οὕτως, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ ψεύδους ἀνανεῦσαι πολλὴ ἀνάγκη τῷ αἰσθανομένῳ

CAP. XXVI.

Quid sit Peccati proprium.

Omne peccatum pugnam in se continet. Quoniam enim is qui peccat, non peccare, sed rem bene gerere vult; perspicuum est, eum non facere id quod vult. Quid enim vult fur? Facere quod ei expediat. Ergo, si furari inutile ei est; quod vult, non facit. Omnis vero rationis particeps anima offenditur repugnantiâ: & quoad quidem hoc non intelligit, esse se in pugna; nihil eum prohibet, quo minus pugnantia faciat: sed, simulac intellexit, necesse est, ut a pugna desistat, atque ita eam fugiat, quemadmodum omnino necesse est a falso recedere eum, qui intellexerit esse falsum; quoad autem id sibi non per-

μένῳ ὅτι ψευδὴς ἐστι· μέχρι δ' ἂν τοῦτο ἐ-
φαντάζηται, ὡς ἀληθῆ ἐπινεύει αὐτῷ. Δανὲς 4
οὖν ἐν λόγῳ, ὁ δ' αὐτὸς καὶ προπετὴς καὶ
ἐλεγκτικὸς, οὗτος, ὁ δυνάμενος ἑκάστῳ παρα-
δεῖξαι τὴν μάχην καθ' ἣν ἁμαρτάνει, καὶ
σαφῶς παραστῆσαι πῶς ὃ θέλει οὐ ποιεῖ, καὶ
ὃ μὴ θέλει ποιεῖ. ἂν γὰρ τοῦτο δείξῃ τις, αὐ- 5
τὸς ἀφ' αὑτοῦ ἀποχωρήσει· μέχρι δὲ μὴ δεικ-
νύῃς, μὴ θαύμαζε εἰ ἐπιμένει. καταφρόνησις
γὰρ φαντασίαν λαμβάνων, ποιεῖ αὐτό. Διὰ 6
τοῦτο καὶ Σωκράτης ταύτῃ τῇ δυνάμει πεποι-
θὼς, ἔλεγεν· ὅτι, Ἐγὼ ἄλλον μὲν οὐδένα
εἴωθα παρέχειν μάρτυρα ἂν λέγω· ἀρκοῦμαι
δ' ἀεὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ, καὶ ἐκεῖνον ἐπιψη-
φίζω καὶ καλῶ μάρτυρα· καὶ εἰς ὃν οὗτος ἀρκεῖ
μοι ἀντὶ πάντων. Ἤιδει γὰρ, ὑπὸ τίνος λογικὴ 7

perſuaſit, pro vero ei adſentitur. Ergo validus ad dicendum & cum ad adhortandum, tum ad confutandum, hic idem erit, qui cuique oſtendere pugnam poteſt, qua fit ut ille peccet; atque evidenter demonſtrare, eum id quod velit non facere, & id facere quod non velit. Cui enim hoc demonſtratum fuerit, is ipſe ſua ſponte recedet: quoad autem non oſtenderis, mirari noli, in propoſito eum perſeverare. Quoniam enim recte factum ipſi videtur, eo facit. Quapropter & Socrates, iſta facultate fretus, dicebat: „Equidem eorum, „quæ dico, nullum alium „teſtem citare ſoleo, con„tentus ſemper eo quicum „diſputo: eum unum ſen„tentiam rogo, & teſtem „voco. Et unus ille mihi „ſufficit loco omnium.“ Norat ſcilicet, qua re moveatur anima ratione præ-

dita;

ψυχὴ συνείτω * ζημίᾳ, ἅπαντα ῥέψει, ἂν τε θέλῃ, ἂν τε μή. Λογισμῷ ἡγεμονικῷ δεξῖ μάχην, καὶ ἀποστήσεται. ἐν δὲ μὴ δεικνύῃς, αὐτὸς σαυτῷ μᾶλλον ἐγκάλει, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ.

dita; eamque * ficut lancem in libra, velit, nolit, deprimi. Ratione præditæ menti oſtendito repugnantiam, & deſiſtet: quodſi vero non oſtenderis, te ipſum potius accuſato, quam eum qui non obtemperat.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Καλλωπισμοῦ.

Εἰσιόντος τινὸς πρὸς αὐτὸν νεανίσκου ῥητορικοῦ, περιεργότερον ἠσκημένου τὴν κόμην, καὶ τὴν ἄλλην περιβολὴν κατακοσμοῦντος· Εἰπέ μοι, ἔφη, εἰ οὐ δοκοῦσί σοι κύνες τ' εἶναι καλοί τινες καὶ ἵπποι, καὶ οὕτω τῶν ἄλλων ζώων ἕκαστον; Δοκοῦσιν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν καλοὶ, οἱ δὲ αἰσχροί; Πῶς γὰρ οὔ; Πότερον οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ ἕκαστα τούτων ἐν τῷ αὐτῷ

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM LIBER III.

CAP. I.

De ornatu.

Cum adoleſcens quidam Rhetoricæ ſtudioſus ad eum acceſſiſſet, coma luxurioſius ornata, & reliquo veſtitu ſplendidiore: Dic mihi, inquit, nonne tibi & canes nonnulli pulcri videntur, & equi, aliaque item animalia? Videntur, inquit. Ergo & homines alii pulcri, alii deformes? Quidni? Utrum igitur eadem ratione quælibet horum in ſuo genere pulcra dici-

t tanto t
lit; neque
de vero ſ
m, annon
, quemadr
os ſuos ſpo
jumentum
nde ſcis, an
culi uſum pr
is, ita ſit abj
onfractam pa
uxor mea eſt
tempore una
Quantum ver
Eriphyle cum
vixit? & liber

γένει καλεῖ προσαγορεύομεν, ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον; 3 οὕτω δ' ὄψει αὐτό. ἐπειδὴ πρὸς ἄλλο μὲν ὁρῶμεν κύνα πεφυκότα, πρὸς ἄλλο δ' ἵππον, πρὸς ἄλλο δ', εἰ οὕτω τύχοι, ἀηδόνα· καθόλου μὲν οὐκ ἀτόπως ἀποφήναιτ' ἄν τις ἕκαστον τηνικαῦτα καλὸν εἶναι, ὁπότε κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν πράττοι· ἔχει· ἐπεὶ δ' ἡ φύσις ἑκάστου διάφορός ἐστι, διαφόρως ἂν εἴη μοι δοκεῖ ἕκαστον αὐτῶν 4 καλόν. ἢ γὰρ οὔ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὅπερ κύνα ποιεῖ καλὸν, τοῦτο ἵππον αἰσχρόν· ὅπερ δ' ἵππον καλὸν, τοῦτο κύνα αἰσχρόν· εἴ γε διάφοροι 5 αἱ φύσεις εἰσὶν αὐτῶν. Ἔοικε. Καὶ γὰρ τὸ παγκρατιαστὴν οἶμαι ποιοῦν καλὸν, τοῦτο παλαιστὴν οὐκ ἀγαθὸν ποιεῖ· δρομέα δὲ, καὶ γελοιότατον· καὶ ὁ πρὸς πενταθλίαν καλὸς, ὁ αὐτὸς οὗτος 6 πρὸς πάλην αἰσχιστος. Οὕτως, ἔφη. Τί οὖν ποιεῖ ἄνθρωπον καλὸν, ἢ ὅπερ τῷ γένει καὶ κύνα καὶ

dicimus, an peculiariter fingula? Id vero ſic intelliges. Quandoquidem ad alia natum eſſe canem videmus, equum ad alia, item verbi cauſſa luſciniam ad alia; in univerſum quidem haud abſurde pronunciabimus, tum ſingula eſſe pulcra, cum pro naturâ ſuâ optime ſe habuerint; cum vero natura cujusque diverſa ſit, diverſa etiam ratione quodlibet eorum mihi pulcrum eſſe videtur. Nonne? Adſentiebatur. Ergo, quod canem facit pulcrum, id equum turpem; quod vero equum pulcrum, id canem deformem; ſiquidem eorum naturæ ſunt diverſæ. Sic videtur. *Recte:* quod enim pancratiaſtam pulcrum facit, hoc luctatorem, puto, non bonum facit; curſorem vero, etiam valde ridiculum: & qui ad quinquercium pulcer eſt, idem ad luctam turpiſſimus fuerit. Sic eſt, inquit. Quid ergo pulcrum facit hominem,

καὶ

καὶ ἵππου; Τοῦτο, ἔφη. Τί οὖν κυνὶ ἵππον καλόν; Ἡ ἀρετὴ ἡ κυνὸς παρεοῦσα. Τί ἵππῳ; Ἡ ἀρετὴ ἡ ἵππου παρεοῦσα. Τί οὖν ἀνθρώπῳ; Μὴ τοῦθ' ἡ ἀρετὴ ἡ ἀνθρώπου παρεοῦσα; Καὶ σὺ οὖν 7
εἰ θέλεις καλὸς εἶναι, νεανίσκε, τοῦτο ἐπιπόνει, τὴν ἀρετὴν τὴν ἀνθρωπίνην. Τίς δ' ἔστιν αὕτη; Ὅρα 8
τίνας αὐτὸς ἐπαινεῖς, ὅταν δίχα πάθους τινὰς ἐπαινῇς· πότερα τοὺς δικαίους, ἢ τοὺς ἀδίκους; Τοὺς δικαίους. Πότερον τοὺς σώφρονας, ἢ τοὺς ἀκολάστους; Τοὺς σώφρονας. Τοὺς ἐγκρατεῖς δ', ἢ τοὺς ἀκρατεῖς; Τοὺς ἐγκρατεῖς. Οὐκοῦν τεί- 9
σῃ τὸν τινα ποιῶν σαυτὸν, εἴσῃ ὅτι καλὸν ποιήσεις· μέχρι δ' ἂν τούτων ἀμελῇς, αἰσχρόν σ' ὄντως ἀνάγκη, κἂν πάντα μηχανᾷ ὑπὲρ τοῦ φαίνεσθαί σε καλόν.

Ἐντεῦθεν οὐκέτι ἔχω σοι πῶς εἴπω· ἂν τε γὰρ 10
λέγω ἃ φρονῶ, ἀνιάσω σε, καὶ ἐξελθὼν τάχα.

οὐδ'

nem, nisi id quod in suo genere & canem & equum? Id ipsum; inquit. Quid ergo pulcrum facit canem? Virtus canis si ei insit. Quid equum? Virtus equi si insit. Quid ergo hominem? Nonne, virtus hominis si insit? Et tu ergo, adolescentule, si pulcer esse vis, in isto elaborato, ut virtute humana sis præditus. Quæ autem illa est? Vide quosnam ipse laudas, cum citra animi perturbationem aliquos laudas: justosne an injustos? Justos. Utrum moderatos, an intemperantes? Moderatos. Continentes, an incontinentes? Continentes. Ergo si talem te præstiteris, videbis te pulcrum te redditurum: quoad autem hæc neglexeris, turpem te esse necesse est, etiamsi ad exornandum formam nihil præterniseris.

Quod superest, non habeo quomodo tecum agam: sive enim quæ sentio dixero, molestiis te adficiam,

οὐδ' εἰσελεύσῃ· ἂν τε μὴ λέγω, ὅρα οἷον ποιήσω, εἰ σὺ μὲν ἔρχῃ πρὸς ἐμὲ ὠφεληθησόμενος, ἐγὼ δ' οὐκ ὠφελήσω σ' οὐδέν· καὶ σὺ μὲν ὡς πρὸς φιλόσοφον, ἐγὼ δ' οὐδὲν ἐρῶ σοι ὡς
11 φιλόσοφος. Πῶς δὲ καὶ ὠμόν ἐστι πρὸς αὐτόν σε, τὸ περιιδεῖν ἀνεπανόρθωτον; ἄν ποθ' ὕστερον φρέ-
12 νας σχῇς, εὐλόγως μοι ἐγκαλέσῃς. Τί εἶδεν ἐν ἐμοὶ ὁ Ἐπίκτητος, ἵνα βλέπων με τοιοῦτον εἰσερχόμενον πρὸς αὐτὸν, οὕτως αἰσχρῶς ἔχοντα, πε-
13 ριίδῃ, καὶ μηδέποτε μηδὲ ῥῆμα εἴπῃ; Οὕτω μου ἀπέγνω; νέος οὐκ ἤμην; οὐκ ἤμην λόγου ἀκουστικός; πόσοι δ' ἄλλοι νέοι ἐφ' ἡλικίας πολλὰ
14 τοιαῦτα διαμαρτάνουσι; Τινά πστ' ἀκούω Πολέμωνα ἐξ ἀκολαστοτάτου νεανίσκου τοσαύτην μεταβολὴν μεταβαλεῖν. ἔστω, οὐκ ᾤετό με Πολέμωνα ἔσεσθαι· τὴν μὲν κόμην ἐδύνατό μου διερ-

& egreſſus forte numquam reverteris; ſive non dixero, vide quid faciam, ſi tu capiendi fructûs cauſſâ me conveneris, ego vero nihil tibi profuero; ac tu tamquam ad philoſophum acceſſeris, ego vero nihil philoſopho dignum tibi dixero. Quam vero etiam crudeliter a me in te actum fuerit, ſi incorrectum te neglexero? Quod ſi quando poſt prudentior eris factus, merito me accuſabis. „Quid in me vidit Epicte„tus, ut, cum me talem „ad ſe ingreſſum cerneret, „tam turpiter adfectum, „negligeret, nec umquam „ne verbum quidem ullum „ad me faceret? Adeo-ne „de me deſperavit? nonne „juvenis eram? nonne „eram doctrinæ cupidus? „quot vero alii adoleſcen„tes hac ætate talia multa „delinquunt? Audio Pole„monem quemdam olim, „e luxurioſiſſimo continen„tiſſimum eſſe factum. Eſto, „non putaverit me Polemo„nem fore; comam qui„dem meam corrigere pot„erat;

διορθῶσαι, τὰ δὲ περιέμματά μου περιελεῖν, ψιλούμενόν με πεῦσαι ἠδύνατο. ἀλλὰ βλέπων με τίνος εἵπω σχῆμα ἔχοντα, ἐσιώπα. Ἐγὼ οὐ λέγω τίνος ἐστὶ τὸ σχῆμα τοῦτο· σὺ δ' αὐτὸ ἐρεῖς τόθ' ὅταν εἰς ἑαυτὸν ἔλθῃς, καὶ γνώσῃ οἷόν ἐστι, καὶ τίνες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι. 15

Τοῦτό μοι ὕστερον ἦν ἐγκαλῇς, τί ἔξω ἀπολογήσασθαι; Ναί· ἀλλ' ἐρῶ, καὶ οὐ πεισθήσεται. Τῷ γὰρ Ἀπόλλωνι ἐπείσθη ὁ Λάϊος; οὐκ ἀπελθὼν καὶ μεθυσθεὶς, χαίρειν εἶπε τῷ χρησμῷ; τί οὖν; παρὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων τὰς ἀληθείας; Καί τοι ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, οὔτ' εἰ πεισθήσῃ μοι, οὔτ' εἰ μή· ἐκεῖνος δ' ἀκριβέστατα ᾔδει, ὅτι οὐ πεισθήσεται, καὶ ὅμως εἶπε. Διὰ τί δ' εἶπε; Διὰ τί δὲ Ἀπόλλων ἐστί; διὰ τί δὲ χρησμῳδεῖ; διὰ τί δ' εἰς ταύτην τὴν χώραν ἑαυτὸν κατατέτα- 16 17 18

erat; poterat torques & monilia a me auferre; efficere poterat, ut desinerem pilos mihi evellendos curare. Sed cum videret me nescio quo præditum habitu, tacebat." Ego non dico cujus sit iste habitus: tu vero ipse id dices, tum, cum in te descenderis, & intelliges, qualis sit, & qui eum usurpent.

Hæc si posthac mihi objeceris, quid habebo, quo me defendam? Enimvero dicam, non obtemperaturus erat? At Apollini-he obtemperavit Laius? nonne digressus, atque inebriatus, valere jussit oraculum? Quid ergo? hacne de causa veritatem reticuit Apollo? Atqui ego quidem, sisne obtemperaturus mihi, an non, ignoro: ille vero certissime norat, illum non obtemperaturum esse; & tamen dixit. Cur vero dixit? Cur vero Apollo est? cur reddit oracula? cur locum istum sibi vindicavit, ut vates

esset,

τέτοιχεν, ὥστε μάντις ὤν, καὶ πηγὴ τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔρχεσθαι τοὺς ἐκ τῆς οἰκουμένης; διὰ τί δὲ προγέγραπται τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, μηδενὸς αὐτὸ νοοῦντος;

19 Σωκράτης πάντας ἔπειθε τοὺς προσιόντας, ἐπιμελεῖσθαι ἑαυτῶν; Οὐδὲ τὸ χιλιοστὸν μέρος. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ εἰς τοιαύτην τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ Δαιμονίου, ὡς φησιν αὐτὸς, κατεστάχθη, μηκέτι ἐξέλιπεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἁπαστεὰς τί λέγει;
20 Ἂν μ' ἀφῆτε, φησὶν, ἐπὶ τούτοις, ἵνα μηκέτι ταῦτα πράσσω, οὐ νῦν, οὐκ ἀνέξομαι, οὐδ' ἀνήσω· ἀλλὰ καὶ νέῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ ἁπλῶς ἀεὶ τῷ ἐντυγχάνοντι προσελθὼν, πείσομαι ταῦτα ἃ καὶ νῦν συνδιάνεμαι· πολὺ δὲ μάλιστα ὑμῶν, φησὶ, τῶν πολιτῶν, ὅτι ἐγγυτέρω μου γένει ἐστέ.
21 Οὕτω περίεργος ἦν, ὦ Σώκρατες, καὶ πολυπράγ-

esset, ac fons veritatis, & a toto terrarum orbe consuleretur? cur vero in templi vestibulo scriptum est, NOSCE TEIPSUM, quamvis nemo animum advertat?

An Socrates omnibus iis, qui eum conveniebant, persuasit, ut semetipsos curarent? Ne millesimo quidem cuique. Sed tamen, cum, ut ipse adfirmat, munus hoc a Deo sibi adtributum haberet, in eo non cessavit. Sed & apud judices quid ait? „Si me, inquit, ea conditione absol„veritis, ut hæc posthac „non faciam quæ nunc facio, non feram, neque „desistam: sed & juvenes „& senes, denique obvios „quosque adgrediar, ea „rogaturus quæ nunc ro„go: inprimis autem vos „cives, quod mihi gene„re conjunctiores estis.“ Adeone curiosus es, Socrates, & rebus alienis te immiscendi studio duceris? quid

πρόγμων; τί δὲ σοὶ μέλει τί ποιεῦμεν; Οἷον καὶ λέγεις; κοινωνές μου ὢν καὶ συγγενὴς, ἀμελεῖς σεαυτοῦ, καὶ τῇ πόλει παρέχεις πολίτην κακὸν, καὶ τοῖς συγγενέσι συγγενῆ, καὶ τοῖς γείτοσι γείτονα. Σὺ οὖν τίς εἶ; Ἐνταῦθα μέγα 22
ἐστὶ τὸ εἰπεῖν, ὅτι, Οὗτός εἰμι, ᾧ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων. οὐδὲ γὰρ λέοντι τὸ τυχὸν βοΐδιον τολμᾷ ἀντιστῆναι· ἐὰν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀντιστῇ, λέγε αὐτῷ, ἐὰν σοι δόξῃ· Σὺ δὲ τίς εἶ; καὶ, Τί σοὶ μέλει; Ἀνθρώπῳ, ἐν παντὶ γένει 23
φύσεώς τι ἐξαίρετον· ἐν βουσὶν, ἐν κυσὶν, ἐν μέλισσαις, ἐν ἵπποις. Μὴ δὴ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, Σὺ οὖν τίς εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φωνὴν πόθεν λαβών· Ἐγώ εἰμι τοιοῦτον, οἷον ἐν ἱματίῳ πορφύρα· μή μ' ἀξίου ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μου μέμφου, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησε.

Τί

quid tua refert quid nos agamus? „Quid tandem dicis? eum sis meus sodalis „& cognatus, te ipse negligis, & reipublicæ malum civem præstas, cognatis cognatum, & vicinis vicinum malum.“ — Tu ergo quis es? — Hîc loci magnum est profiteri, eum esse me, cui homines curæ esse debeant. Neque enim leoni quælibet bucula resistere audet: si vero taurus illi ire obviam atque resistere ausus fuerit, dic, si videbitur, illi, Tu vero quis es? quid ad te adtinet? Homo, in quolibet genere eximium aliquid nascitur; in bobus, in canibus, in apibus, in equis. Noli ergo dicere eximio, Tu ergo quis es? Alioqui, si vocem alicunde acceperit, dicet tibi: Talis ego sum, qualis in vestimentis est purpura: noli postulare, ut sim aliorum similis: nec naturam meam increpa, quod me ab aliis diversum fecerit.

Quid

ἐκείνη Φύσει λείαν γέγονε, καὶ τρυφερὰν· κἂν ἔχῃ τείχας πολλὰς, τέρας ἐστὶ, καὶ ἐν τοῖς τέρασιν ἐν Ῥώμῃ δείκνυται. τοῦτο δ' ἐπ' ἀνδρῶν 28
ἐστι τὸ μὴ ἔχειν. κἂν μὲν Φύσει μὴ ἔχῃ, τέρας ἐστίν· ἂν δ' αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐκκόπτῃ καὶ ἐπιτίλλῃ, τί αὐτὸν ποιήσομεν; ποῦ αὐτὸν δείξομεν; καὶ τί προγράψομεν; Δείξω ὑμῖν ἄνδρα, ὃς θέλει μᾶλλον γυνὴ εἶναι ἢ ἀνήρ. Ὦ δεινοῦ θεάμα- 29
τος! Οὐδεὶς οὖν θαυμάσεται τὴν προγραφήν; Νὴ τὸν Δία, οἶμαι ὅτι αὐτοὶ οἱ τίλλόμενοι, οὐ παρακολουθοῦντες ὅτι τοῦτ' αὐτό ἐστιν ὃ ποιοῦσι, ποιοῦσιν. Ἄνθρωπε, τί ἔχεις ἐγ- 30
καλέσαι σὺ τῇ Φύσει; Ὅτι σε ἄνδρα ἐγέννησε; Τί οὖν; πάσας ἔδει γυναῖκας γεννῆσαι; καὶ τί ἂν ὄφελος ἦν σοι τοῦ κοσμεῖσθαι; τίνι ἂν ἐκόσμουν, εἰ πάντες ἦσαν γυναῖκες; Ἀλλ' οὐκ ἀρέ- 31
σκει σοι τὸ πραγμάτιον· ὅλον δὶ ὅλων αὐτὸ ποίη-

eata; &, si multos pilos habuerit, monstrum est, et Romæ inter monstra ostenditur. Idem fit in viro, si non habeat: qui si natura non habuerit, monstrum est: sin ipse sibi eos abraserit atque evellerit, quid illi faciemus? ubi eum ostendemus? quo titulo eum proscribemus? Ostendam vobis virum, qui mulier quam vir esse mavult! O fœdum spectaculum! Nemo non miraturus est illam inscriptionem. Mediusfidius opinor eos ipsos, qui comas evellunt, si intelligerent esse hoc ipsum quod faciunt, non facturos. Homo, quid est, cur naturam tuam accusas? An, quod virum te genuit? Quid ergo? num mulieres tantum gignendæ fuerunt? & quæ tibi fuisset utilitas ornatus? cui te ornarles, si omnes mulieres fuissent? At tibi hæc res non placet? Totam igitur prorsus abjice:

Τί αὐτῷ λέγει; Πλάσσε σου τὴν κόμην, καὶ τίλλε σοῦ τὰ σκέλη; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ κόσμει σοῦ τὴν προαίρεσιν, ἔξελε τὰ φαῦλα δόγματα. Τὸ σωμάτιον οὖν πῶς; Ὡς πέφυκεν. Ἄλλῳ 43
τούτων ἐμέλησεν· ἐκείνῳ ἐπίτρεψον. Τί οὖν; ἀκά- 44
θαρτον δεῖ εἶναι; Μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὃς εἰ καὶ πέφυκας, τοῦτον καθαίρε· ἄνδρα, ὡς ἄνδρα καθάριον εἶναι· γυναῖκα, ὡς γυναῖκα· παιδίον, ὡς παιδίον. Οὔ· ἀλλὰ καὶ τοῦ λέοντος ἐκτίλ- 45
λωμεν τὴν κόμην, ἵνα μὴ ἀκάθαρτος ᾖ· καὶ τοῦ ἀλεκτρυόνος τὸν λόφον· δεῖ γὰρ καὶ τοῦτον καθάριον εἶναι. Ἀλλ' ὡς ἀλεκτρυόνα, καὶ ἐκεῖνον ὡς λέοντα, καὶ τὸν κυνηγετικὸν κύνα ὡς κυνηγετικόν.

ſus ſis. Quid ei dicit? Finge comam tuam, & crura velle tua! Abſit. Sed orna mentem tuam; prava decreta abjice! De corpore igitur quid faciendum? Sic tractandum eſt, ut ejus natura fert. Alii cuidam hæ res curæ ſunt; ei permitte. Quid ergo? immundum eſſe oportet? Abſit: ſed, qui es, & quem natura te eſſe juſſit, eum purgato: virum, ut vir ſit mundus; mulierem, ut mulier, puerum, ut puer. Non: immo etiam leonis jubam evellamus, ne ſit immundus: & galli gallinacei criſtam; nam & hunc mundum eſſe decet. Recte: ſed ut gallum gallinaceum; & illum, ut leonem; & canem venaticum, ut venaticum.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τοῦ δεῖν ἀσκεῖσθαι δὲ τὸν Προκόπτοντα· καὶ, ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν.

Τρεῖς εἰσι τόποι, περὶ οὓς ἀσκηθῆναι δεῖ τὸν ἐσόμενον καλὸν καὶ ἀγαθόν· ὁ περὶ τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς ἐκκλίσεις, ἵνα μήτ' ὀρεγόμενος ἀποτυγχάνῃ, μήτ' ἐκκλίνων περιπίπτῃ· ὁ περὶ τὰς ὁρμὰς καὶ ἀφορμάς, καὶ ἁπλῶς ὁ περὶ τὸ καθῆκον, ἵνα τάξει, ἵνα εὐλογίστως, ἵνα μὴ ἀμελῶς· τρίτος ἐστὶν, ὁ περὶ τὴν ἀνεξαπατησίαν καὶ ἀνεπαιότητα, καὶ ὅλως ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις. Τούτων κυριώτατος, καὶ μάλιστα ἐπείγων ἐστὶν ὁ περὶ τὰ πάθη. πάθος γὰρ ἄλλως οὐ γίνεται, ἐὰν μὴ ὀρέξεως ἀποτυγχανούσης, ἢ ἐκκλίσεως περιπιπτούσης. οὗτός ἐστιν ὁ ταραχὰς, θορύβους, ἀτυχίας,

CAP. II.

Quæ exercenda ſint Proficienti; item, Præcipua a nobis negligi.

Tres ſunt loci, in quibus exerceri oportet eum, qui vir bonus & ſapiens ſit futurus: primus in Adpetitione ineſt, & Averſatione; ut neque adpetendo fruſtretur, nec averſando in id incidat quod non vult: alter, in Impetu ad actionem capiendo aut retinendo, & omnino in ſervando Officio; ut ordine, ut conſiderate, ut non negligenter in quaque re verſemur: tertius locus in eo ineſt, ut ab errore & temeritate in judicando caveamus, &, verbo ut dicam, in Adſenſionibus. Horum præcipuus, & cum primis neceſſarius, eſt is, qui in animi Perturbationibus verſatur. Perturbatio enim aliter non fit, niſi cum aut fruſtratur adpetitio, aut quod averſaris non evitatur. Hic eſt locus, qui turbas, tumultus, infe-

χίας, ὁ δυστυχίας ἐπιφέρων· ὁ πένθη, αἰμαγμούς, φθόνους· ὁ φθονερούς, ὁ ζηλοτύπους ποιῶν· οἷς οὐδ' ἀκοῦσαι λόγων δυνάμεθα. Δεύτερός ἐστιν, 4 ὁ περὶ τὸ καθῆκον. οὐ δεῖ γάρ με εἶναι ἀπαθῆ ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις τηροῦντα τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφόν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην.

Τρίτος ἐστὶν, ὁ ἤδη τοῖς προκόπτουσιν ἐπι- 5 βάλλων, ὁ περὶ τὴν αὐτῶν τούτων ἀσφάλειαν, ἵνα μηδ' ἐν ὕπνοις λάθῃ τις αὐτὸν ἀνεξέταστος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν οἰνώσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. Τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς, φησίν, ἐστίν. Οἱ 6 δὲ νῦν φιλόσοφοι, ἀφέντες τὸν πρῶτον τόπον καὶ τὸν δεύτερον, καταγίνονται περὶ τὸν τρίτον· μετεσπίπτοντας, ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, ὑποθετικοὺς, ψευδομένους. Δεῖ γάρ, φησὶ, καὶ 7 ἐν ταῖς ὕλαις ταύταις γενόμενον διαφυλάξαι τὸ

infelicitates, calamitates, luctum, gemitus, invidiam gignit; qui invidos & obtrectatores efficit; quo fit, ut ne audire quidem doctrinæ præcepta possimus. Alter locus circa Officia versatur. Neque enim me ita adfectibus vacare oportet, ut statuam; sed ita, ut relationes tuear, cum naturales, tum accersitas; ut homo pius, ut filius, ut frater, ut pater, ut civis.

Tertius locus est, qui jam ad eos qui proficiunt pertinet; de harum rerum firmitate, ne vel dormienti visum aliquod temerarium obrepat, vel in vino, vel in melancholia. Hoc supra nos, ait, est. Nostræ vero ætatis philosophi, primo & secundo loco omisso, in tertio unice versantur: argumentationes tractant versabiles, interrogando concludentes, hypotheticas, mentientes. Aiunt enim, etiam in his materiis versanti curandum

esse

ἀνεξαπάτητον. Τίνος; Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν.
8 Σοὶ οὖν τοῦτο λείπει· τὰς ἄλλας ἐκπεπόνησας;
περὶ κερμάτιον ἀνεξαπάτητος εἶ; ἐὰν ἴδῃς κο-
ράσιον καλὸν, ἀντέχεις τῇ φαντασίᾳ; ἂν ὁ
γείτων σου κληρονομήσῃ, οὐ δάκνῃ; νῦν οὐδὲν
9 ἄλλο σοι λείπει, ἢ ἀμεταπτωσία; Τάλας, αὐτὰ
ταῦτα τρέμων μανθάνεις, καὶ ἀγωνιῶν, μή τις
σου καταφρονήσῃ· καὶ πυνθανόμενος, μή τις τι
10 περὶ σοῦ λέγῃ. Κἂν τις ἐλθὼν εἴπῃ σοι, ὅτι,
λόγου γινομένου, τίς ἄριστός ἐστι τῶν φιλοσό-
φων, παρών τις ἔλεγεν, ὅτι εἷς φιλόσοφος ὁ
δεῖνα· γέγονέ σου τὸ ψυχάριον ἀντὶ δακτυλιαίου
δίπηχυ. ἂν δ' ἄλλος παρὼν εἴπῃ, Οὐδὲν εἰρη-
κας, οὐκ ἔστιν ἄξιον τοῦ δεῖνος ἀκροᾶσθαι· τί
γὰρ οἶδε; τὰς πρώτας ἀφορμὰς ἔχει, πλέον δ'
οὐδέν· ἐξέστηκας, ὠχρίακας, εὐθὺς κέκραγας,

Ἐγὼ

esse ne fallatur. Quis id curare debet? Vir probus & honestus. Hoc unum ergo tibi adhuc deest; in cæteris vero materiis elaborasti? de lucello pecuniario ubi agitur, peccato non es obnoxius? visâ elegantî puellâ, resistis viso? si vicinus tuus hæreditatem creverit, non morderis? nunc nihil aliud tibi deest, nisi ut ne de sententia dimovearis? Miser, istæc ipsa *(quæ ad hunc locum pertinent)* discis tremens, & anxius ne quis te contemnat; & sciscitans, an de te loquantur homines, quidve dicant. Quod si quis tibi dixerit, orta quæstione quisnam præstantissimus esset philosophus, dixisse nonnemi-nem, unum te esse philosophum; animula tua, quæ antea digiti longitudine erat, nunc duorum fit cubitorum. Si quis autem alius illi responderit: „Fal-„leris; non est operæ pre-„tium istum audire; quid „enim scit? prima princi-„pia percepit, præterea „vero nihil tenet:" adtonitus adstas, palles, statim voci-

Ἐγὼ αὐτῷ δείξω τίς εἰμι, ὅτι μέγας φιλόσοφος. Βλέπετε ἐξ αὐτῶν τούτων. τί θέλεις ἐξ ἄλλων 11
δεῖξαι; Οὐκ οἶδας, ὅτι Διογένης τῶν σοφιστῶν τινα οὕτως ἔδειξεν, ἐκτείνας τὸν μέσον δάκτυλον; εἶτα ἐκμανέντος αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν, ἔφη, ὁ δεῖνα· ἔδειξα ὑμῖν αὐτόν. Ἄνθρωπος γὰρ δακτύλῳ οὐ 12
φαίνυται, ὡς λίθος, ἢ ὡς ξύλον· ἀλλ' ὅταν τις τὰ δόγματα αὐτοῦ δείξῃ, τότε αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον ἔδειξε.

Βλέπωμεν καὶ σοῦ τὰ δόγματα. μὴ γὰρ οὐ 13
δῆλόν ἐστιν, ὅτι σὺ τὴν προαίρεσιν τὴν σαυτοῦ ἐν οὐδενὶ τίθεσαι, ἔξω δὲ βλέπεις εἰς τὰ ἀπροαίρετα, τί ἐρεῖ ὁ δεῖνα; καὶ τίς εἶναι δόξεις; εἰ φιλολόγος; εἰ Χρύσιππον ἀνέγνως, ἢ Ἀντίπατρον; εἰ μὲν γὰρ καὶ Ἀρχέδημον, ἀπέχεις ἅπαντα. Τί ἔτι ἀγωνιᾷς, μὴ οὐ δείξῃς ἡμῖν 14
τίς εἶ; Θέλεις σοι εἴπω τίνας ἡμῖν ἔδειξας;

Ἄνθρω-

vociferaris, Ego ei demonſtrabo qui vir ſim, quantus philoſophus. Atqui ex his ipſis cernitur. Cur tu vis per alia demonſtrare? An ignoras, Diogenem ſic demonſtraſſe ſophiſtam quemdam, medio digito extento? deinde, illo furore percito; Hic, inquit, ille eſt; monſtravi eum vobis. Homo enim digito, ut lapis aut lignum, non demonſtratur: ſed ſi quis opiniones ejus demonſtrarit, tunc eum ut hominem demonſtravit.

Videamus & tua decreta. Nonne perſpicuum eſt, te voluntatem tuam nihili facere, ſed foras proſpicere in ea quæ tui arbitrii non ſunt, intentum quid hic aut ille dicturus ſit? quem te eſſe perhibeant? an ſtudioſum literarum? an qui Chryſippum legerit, aut Antipatrum? quod ſi & Archedemum, habes omnia. Quid adhuc times, ne non oſtenderis nobis qui vir ſis? Vis tibi dicam, quem te nobis oſtenturis? Hominem qui

prodeat

Ἄνθρωπον παριόντα ταπεινὸν, μεμψίμοιρον, ὀξύθυμον, δειλὸν, πάντα μεμφόμενον, πᾶσιν ἐγκαλοῦντα, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα, πέρπερον ταῦ-
15 τα ἡμῖν ἔδειξας. Ἄπελθε νῦν, καὶ ἀναγίνωσκε Ἀρχέδημον· εἶτα, μῦς ἂν καταπέσῃ καὶ ψοφήσῃ, ἀπέθανες. Τοιοῦτος γάρ σε μένει θάνατος, οἷον καὶ τὸν — — τίνα ποτ' ἐκεῖνον; — — τὸν Κρίνιν. καὶ ἐκεῖνος μέγα ἐφρόνει, ὅτι ἐνόει Ἀρχέδημον.
16 Τάλας, οὐ θέλεις ἀφεῖναι ταῦτα τὰ μηδὲν πρὸς σέ; Πρέπει ταῦτα τοῖς δυναμένοις δίχα ταραχῆς αὐτὰ μανθάνειν· οἷς ἔξεστιν εἰπεῖν, Οὐκ ὀργίζομαι, οὐ λυποῦμαι, οὐ φθονῶ, οὐ κωλύομαι, οὐκ ἀναγκάζομαι. Τί μοι λοιπόν; εὐσχολῶ, ἡσυχίαν
17 ἄγω. Ἴδωμεν, πῶς περὶ τὰς μεταπτάσεις τῶν λόγων δεῖ ἀναστρέφεσθαι· ἴδωμεν, πῶς ὑπόθεσίν τις λαβὼν, εἰς οὐδὲν ἄτοπον ἀπαχθήσεται.
18 Ἐκείνων ἐστὶ ταῦτα. τοῖς εὖ παθοῦσι προσήκει, πῦρ

prodeat abjecto animo, querulus, iracundus, timidus, de omnibus conquerens, omnes accusans, numquam quietus, vanus: hæc nobis ostendisti. Abi nunc, & lege Archedemum: deinde si mus desilierit & strepitum excitarit, mortuus es. Talis enim te mors manet, qualis Crinidem; qui & ipse multum sibi tribuebat, quod Archedemum intelligeret. Miser, non vis ista, quæ ad te nihil adtinent, missa facere? Eos ista decent, qui sine perturbatione discere illa queunt: quibus dicere concessum est, Non irascor, non mœreo, non invideo, non prohibeor, non cogor. Quid mihi restat? otiosus sum; vacuum tempus mihi suppetit. Videamus, quo modo mutationes argumentationum tractandæ sint; videamus, quomodo quis, sumta hypothesi, caveat ne ad absurdum ducatur. Illorum hominum ista sunt, Quibus

πῦρ καίειν, ἀριστᾶν, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ᾄδειν, καὶ ὀρχεῖσθαι· βυθιζομένου δὲ τοῦ πλοίου, σύ μοι παρελθὼν ἐπαίρεις τοὺς σιφάρους.

ΚΕΦ. γ'.

Τίς ὕλη τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα ἀσκητέον.

Ὕλη τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν· τὸ σῶμα δ', ἰατροῦ καὶ ἀλείπτου· ὁ ἀγρὸς, γεωργοῦ ὕλη. Ἔργον δὲ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ χρῆσθαι ταῖς φαντασίαις κατὰ φύσιν. Πέφυκε 2
δὲ πᾶσα ψυχὴ, ὥσπερ τῷ ἀληθεῖ ἐπινεύειν, πρὸς τὸ ψεῦδος ἀνανεύειν, πρὸς τὸ ἄδηλον ἐπέχειν· οὕτω πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν ὀρεκτικῶς κινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸ κακὸν ἐκκλιτικῶς, πρὸς δὲ τὸ μήτ' ἀγαθὸν

bus bene est, eis convenit ignem incendere, prandere; si res ita ferat, etiam canere, & saltare. At ubi in eo est navis ut mergatur, tu mihi venis & supparum adtollis.

CAP. III.

Quæ sit materia Boni viri; & in quo potissimum exerceri debeamus.

Materia viri boni probique est sua cujusque mens: corpus vero, medici & aliptæ; ager, agricolæ materia. Opus autem viri boni probique est, visis ad naturæ præscriptum uti. Sic autem natura comparatum est, ut quivis animus, quemadmodum veris adnuit, falsa abnuit, in incertis adsensum sustinet; sic & bonum expetat, & malum aversetur; erga id vero, quod neque bonum neque malum est, neutro mo-

do

3 θὸν μήτε κακὸν οὐδετέρως. Ὡς γὰρ τὸ τοῦ Καίσαρος νόμισμα οὐκ ἔξεστιν ἀποδοκιμάσαι τῷ τραπεζίτῃ, οὐδὲ τῷ λαχανοπώλῃ, ἀλλ' ἂν δείξῃς, θέλει οὐ θέλει, πρόεσθαι αὐτὸν δεῖ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πωλούμενον· οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς.
4 Τὸ ἀγαθὸν φανὲν, εὐθὺς ἐκίνησεν ἐφ' αὑτό, τὸ κακὸν ἀφ' αὑτοῦ. οὐδέποτε δ' ἀγαθοῦ φαντασίαν ἐναργῆ ἀποδοκιμάσει ψυχὴ, οὐ μᾶλλον ἢ τὸ Καίσαρος νόμισμα. ἔνθεν ἐξήρτηται πᾶσα κίνησις καὶ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ.

5 Διὰ τοῦτο πάσης οἰκειότητος προκρίνεται τὸ ἀγαθόν. οὐδὲν ἐμοὶ καὶ τῷ πατρὶ, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ. Οὕτως εἶ σκληρός; Οὕτω γὰρ πέφυκα· τοῦτό μοι τὸ νόμισμα δέδωκεν ὁ Θεός.
6 Διὰ τοῦτο εἰ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου τὸ ἀγαθὸν ἕτερόν ἐστιν, οἴχεται καὶ πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ πατρὶς, καὶ πάντα τὰ πράγματα.
7 Ἀλλὰ τὸ ἐμὸν ἐγὼ ἀγαθὸν ὑπερίδω, ἵνα σὺ σχῇς;

do adficiatur. Quemadmodum enim Cæsaris nummum nec argentario nec olerum venditori improbare licet, sed ostenso eo, sive nolit, sive velit, mercem suam tradat necesse est: eadem est & animi ratio. Bonum, simul atque adparet, ad se adlicit; malum declinatur: neque umquam boni speciem evidentem improbabit animus, non magis quam numisma Cæsaris. Hinc omnis motus pendet & hominis & Dei.

Propterea cuivis necessitudini præfertur Bonum. Nihil mihi rei cum patre est, sed cum bono. Adeone durus es? Sic sum natura comparatus: hoc mihi numisma dedit Deus. Quapropter si Bonum aliud est quam Honestum & Iustum, valebit & pater & frater & patria, res denique omnes.

Ego

σχῆς; καὶ παρεκχωρήσω σοι; Ἀντὶ τίνος; Πατὴρ σου εἰμί. Ἀλλ' οὐκ ἀγαθόν. Ἀδελφός σου εἰμί. Ἀλλ' οὐκ ἀγαθόν. Ἐὰν δ' ἐν ὀρθῇ προαιρέσει 8
θῶμεν, αὐτὸ τὸ τηρεῖν τὰς σχέσεις ἀγαθὸν γίνεται· καὶ λοιπὸν, ὁ τῶν ἐκτός τινων ἐκχωρῶν, αὐτὸς τοῦ ἀγαθοῦ τυγχάνει. Λέγε τὰ χρήματα· ὁ 9
πατήρ. Ἀλλ' οὐ βλάπτει. Ἔξει τὸ πλέον τοῦ ἀγροῦ ὁ ἀδελφός. Ὅσον καὶ θέλει. μή τι οὖν τοῦ ἀδήμονος; μή τι τοῦ πιστοῦ; μή τι τοῦ Φιλαδέλφου; Ἐκ ταύτης γὰρ τῆς οὐσίας τίς δύναται ἐκ- 10
βαλεῖν; οὐδ' ὁ Ζεύς. οὐδὲ γὰρ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐπ' ἐμοὶ αὐτὸ ἐποίησε, καὶ ἔδωκεν οἷον εἶχεν αὐτὸς, ἀκώλυτον, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον.

Ὅταν οὖν ἄλλῳ ἄλλο τὸ νόμισμα ᾖ, ἐκεῖνό 11
τις δείξας, ἔχῃ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πιπρασκόμενον. Ἐλήλυθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν κλέπτης ἀνθύπα- 12
τος. τίνι νομίσματι χρῆται; Ἀργυρίῳ. Δεῖξον; καὶ

Ego vero meum bonum negligam, ut tu eo potiaris, illoque tibi cedam? Qua de causſa? Pater tuus ſum. Sed non bonum meum. Frater tuus ſum. Sed non bonum meum. Si vero in recta voluntate illud collocaverimus; tum hoc ipſum, conſervare relationes, Bonum fiet; ac proinde, qui externâ aliquâ re cedit, is bono potitur. Aufert pecuniam pater? Sed non nocet. Habebit frater plus agri. Quantum volet! num ergo etiam plus verecundiæ? plus fidei? plus fraternæ caritatis? Ex hoc enim fundo quis te poteſt ejicere? ne Jupiter quidem: neque enim voluit; ſed in meâ poteſtate id poſuit, deditque tale quale ipſe habuit, ut nec prohiberi, nec cogi, nec impediri poſſet.

Quod ſi igitur alius alia utitur moneta, eam ſi quis ei oſtenderit, accipiet id quod pro ea venditur. Venit in provinciam fur proconſul. Quanam utitur moneta? Argento. Oſten-

de

καὶ ἀπόφερε ὃ θέλεις. Ἐλήλυθε μοιχός. τίνι νομίσματι χρῆται; Κορασιδίοις. Λάβε, φησὶ, τὸ νόμισμα, πάλησόν μοι τὸ πραγμάτιον. Δὸς, καὶ
13 ἀγόραζε. Ἄλλος περὶ παιδάρια ἐσπούδακε. Δὸς αὐτῷ τὸ νόμισμα, καὶ λάβε ὃ θέλεις. Ἄλλος φιλόθηρος. Δὸς ἱππάριον καλὸν, ἢ κυνάριον· οἰμώζων καὶ στένων πωλήσει ἀντ' αὐτοῦ ὃ θέλεις. Ἄλλος γὰρ αὐτὸν ἀναγκάζει ἔσωθεν, ὁ τὸ νόμισμα τοῦτο τεταχώς.

14 Πρὸς τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος αὐτὸν γυμναστέον. Εὐθὺς ὄρθρου προελθὼν, ὃν ἂν ἴδῃς, ὃν ἂν ἀκούσῃς, ἐξέταζε, ἀποκρίνου ὡς πρὸς ἐρώτημα, Τί εἶδες; καλὸν ἢ καλήν; Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Αἶρε
15 ἔξω. Τί εἶδες; Πενθοῦντα ἐπὶ τέκνου τελευτῇ. Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ὁ θάνατός ἐστιν ἀπροαίρετον. αἶρε ἐκ τοῦ μέσου. Ἀπήντησε σοι ὕπατος; Ἔπαγε

de argentum, & aufer quod voles. Venit mœchus. Qua moneta utitur? Puellis. Cape, inquit aliquis, monetam, & vende mihi istud. Da, & eme. Alius pueris studet. Da ei monetam hanc, & accipe quod volueris. Alius venatione delectatur. Da ei bellum equuleum aut caniculum: plorans & gemens pro eo id, quod tu vis, vendet. Alius enim cum intrinsecus cogit, qui monetam istam ordinavit.

In hoc genere quisque se potissimum exercere debet. Statim mane egressus, quemcumque videris, quemcumque audieris, examinato: responde tamquam ad quæstionem: Quid vidisti? pulcrum, aut pulcram? Adhibe regulam. Est-ne res tui juris, an alieni? Alieni. Abjice. Quid vidisti? Quemdam obitum filii lugentem. Adhibe regulam. Mors alieni juris est: tolle eam e medio. Obviam tibi factus est consul? Adhibe regu-

Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ὑπατεία ποῖόν τι ἐστίν; Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Αἶρε καὶ τοῦτο, οὐκ ἔστι δόκιμον· ἀπόβαλε, οὐδὲν πρὸς σέ. Καὶ τοῦτο εἰ ἐποιοῦμεν, καὶ πρὸς 16
τοῦτο ἠσκούμεθα καθ' ἡμέραν ἐξ ὄρθρου μεχρὶ κυατὸς, ἐγίνετο ἄν τι, νὴ τοὺς Θεούς. Νῦν δ' 17
εὐθὺς ὑπὸ πάσης φαντασίας κεχηνότες λαμβανόμεθα· καὶ μόνον, εἴπερ ἄρα, ἐν τῇ σχολῇ μικρόν τι διεγειρόμεθα· εἶτ' ἐξελθόντες, ἂν ἴδωμεν πενθοῦντα, λέγομεν, Ἀπώλετο· ἂν ὕπατον, Μακάριος· ἂν ἐξωρισμένον, Ταλαίπωρος· ἂν πένητα, Ἄθλιος, οὐκ ἔχει πόθεν φάγῃ. Ταῦτ' 18
οὖν ἐκκόπτειν δεῖ τὰ πονηρὰ δόγματα, περὶ τοῦτο συντετάσθαι. Τί γάρ ἐστι τὸ κλαίειν καὶ οἰμώζειν; Δόγμα. Τί δυστυχία; Δόγμα. Τί στάσις; τί διχόνοια; τί μέμψις; τί κατηγορία; τί ἀσέβεια; τί φλυαρία; Ταῦτα πάντα 19
δόγματά ἐστι, καὶ ἄλλο οὐδέν· καὶ δόγματα περὶ

regulam. Qualis res est consulatus? juris alieni, an tui? Alieni. Tolle & hoc: non est probum: abjice; nihil ad te. Hoc si faceremus, & in hoc exerceremur indies a diluculo usque ad noctem, aliquid profecto proficeremus. Nunc autem protinus a quolibet viso hiantes abripimur: & in schola tantum, si quando, paululum expergiscimur: deinde egressi, cum lugentem videmus, dicimus, Periit: si consulem, Beatus: si relegatum, Miser: si pauperem, Infelix, non habet quod edat. Hæc igitur prava decreta resecanda sunt; in hoc intendendi nervi. Quid est enim plorare & ejulare? Decretum. Quid calamitas? Decretum. Quid seditio? quid dissidium? quid querela, quid accusatio? quid impietas? quid nugæ? Nihil hæc omnia sunt aliud nisi decreta; & quidem

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν θεάτρῳ σπουδάσαντα.

Τοῦ δ' ἐπιτρόπου τῆς Ἠπείρου ἀκοσμότερον σπουδάσαντος κωμῳδῷ τινι, καὶ ἐπὶ τούτῳ δημοσίᾳ λοιδορηθέντος, εἶτα ἐξῆς ἀπαγγείλαντος πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐλοιδορήθη, καὶ ἀγανακτοῦντος πρὸς τοὺς λοιδορήσαντας· Καὶ τί ποιοῦν, ἔφη, ἐποίουν; ἐσπούδαζον καὶ οὗτοι, ὡς καὶ σύ. Εἰπόντος δ' ἐκείνου, Οὕτως οὖν τις σπουδάζει; Σὲ, ἔφη, βλέποντες τὸν αὐτῶν ἄρχοντα, τοῦ Καίσαρος φίλον καὶ ἐπίτροπον, οὕτω σπουδάζοντα, οὐκ ἔμελλον καὶ αὐτοὶ οὕτω σπουδάζειν; εἰ γὰρ μὴ δεῖ οὕτω σπουδάζειν, μηδὲ σὺ σπούδαζε· εἰ δὲ δεῖ, τί χαλεπαίνεις, εἰ σε ἐμιμήσαντο; τίνας γὰρ ἔχουσι μιμήσασθαι οἱ πολλοί, ἢ τοὺς ὑπερέχοντας ὑμᾶς; ἐκ τίνων ἀπαίδευτοι ἐλθόντες

CAP. IV.

Adversus turpiter faventem in Theatro.

Cum procurator Epiri turpius comœdo cuidam faviſſet, eaque de re publice convicio jactatus fuiſſet, idque Epicteto renunciaſſet, & conviciatoribus ſuccenſeret: Et quidnam, inquit ille, mali fecerunt? faverunt iſti, ut & tu. Cum autem ille diceret, Itane quisquam favet? Cum te, inquit, præſidem ſuum viderent, Cæſaris amicum & procuratorem, ita favere; quidni & ipſi eodem modo fauturi eſſent? Nam ſi non ita favendum eſt, ne tu quidem faveto: ſin eſt favendum, quid illis ſuccenſes, te imitantibus? Quos enim habet vulgus quos imitetur, præterquam vos proceres? quosnam reſpiciant, cum theatra ingreſſi

τες εἰς τὰ θέατρα, ἢ ὑμεῖς; Ὅρα πῶς ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος θεωρεῖ· κέκραγε· κἀγὼ τοίνυν κραυγάσω. ἀναπηδᾷ· κἀγὼ ἀναπηδήσω. οἱ δοῦλοι αὐτοῦ διαναθέντες κραυγάζοντες· ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω δούλους· ἀντὶ πάντων αὐτὸς, ὅσον δύναμαι, κραυγάσω. Εἰδέναι σε οὖν δεῖ, ὅταν εἰσέρχῃ εἰς τὸ θέατρον, ὅτι καινὴν εἰσέρχῃ καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις, πῶς αὐτοὺς δεῖ θεωρεῖν. Τί οὖν σε ἐλοιδόρουν; Ὅτι πᾶς ἄνθρωπος μισεῖ τὸ ἐμποδίζον. ἐκεῖνοι στεφανωθῆναι ἤθελον τὴν φάτνην, σὺ ἕτερον. ἐκεῖνοί σοι ἐνεπόδιζον, καὶ σὺ ἐκείνοις. σὺ εὐρίσκου ἰσχυρότερος· ἐκεῖνοι ὃ ἐδύναντο ἐποίουν· ἐλοιδόρουν τὸ ἐμποδίζον. Τί οὖν θέλεις; ἵνα σὺ μὲν πᾶσι ὃ θέλεις, ἐκεῖνοι δὲ μηδ' ἅπερ οὐ θέλουσι; Καὶ τί θαυμαστόν; Οἱ γεωργοὶ τὸν Δία οὐ λοιδοροῦσιν, ὅταν ἐμποδίζωνται

ὑπ'

greſſi ſunt, præter vos? „Vide, quemadmodum Cæ„ſaris procurator ſpectet! „Vociferatur: vociferabor „ergo & ego. Exſultat: „exſultabo & ego. Servi „ejus, hinc atque inde „ſedentes, vociferantur: „ego, cui ſervi nulli ſunt, „pro omnibus ipſe quan„tum potero clamabo.“ Sciendum ergo tibi eſt, cum theatrum ingrederis, te tamquam regulam ingredi, & exemplum cæterorum, quo pacto ſpectare debeant. Cur igitur conviciati tibi ſunt? Quia omnis homo id, quo impeditur, odit. Alium illi coronari voluerunt, alium tu: illi te impediebant, tu illos: tu potentior eras; illi fecerunt quod potuerunt; conviciati ſunt ei a quo impediebantur. Quid ergo vis? ut tu quidem, quod velis, id agas; illi autem quod velint, ne dicere quidem audeant? Et quid miri eſt? Nonne agricolæ Jovi maledicunt, cum

ab

ὑπ' αὐτοῦ; οἱ ναῦται οὐ λοιδοροῦσι; τὸν Καίσαρα παύονται λοιδορούμενοι; Τί οὖν; οὐ γινώσκει ὁ Ζεύς; τῷ Καίσαρι οὐκ ἀπαγγέλλονται ταῦτα λεγόμενα; Τί οὖν ποιεῖ; οἶδεν, ὅτι, ἂν πάντας τοὺς λοιδορουμένους κολάσῃ, οὐχ ἕξει τίνων ἄρξει. Τί οὖν; ἔδει εἰσερχόμενον εἰς τὸ θέατρον οὐ τοῦτο εἰπεῖν, Ἄγε ἵνα Σώφρων στεφανωθῇ· ἀλλ' ἐκεῖνε, Ἄγε ἵνα τηρήσω τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης κατὰ φύσιν ἔχουσαν. Ἐμοὶ πᾶς ἐμὲ φίλτερος οὐδείς. Γελοῖον οὖν, ἵν' ἄλλος νικήσῃ κωμῳδῶν, ἐμὲ βλάπτεσθαι. Τίνα οὖν θέλω νικῆσαι; Τὸν νικῶντα. καὶ οὕτως ἀεὶ νικήσει, ὃν θέλω. Ἀλλὰ θέλω στεφανωθῆναι Σώφρονα. Ἐν οἴκῳ ὅσους θέλεις ἀγῶνας ἄγων, ἀνακήρυξον αὐτῷ Νέμεα, Πύθια, Ἴσθμια, Ὀλύμπια. ἐν φανερῷ δὲ μὴ πλεονέκτει, μηδ' ὑφάρπαζε τὸ κοινόν.

8 9 10 11

ab illo impediuntur? nautæ non conviciantur? num maledicere Cæsari desinunt? Quid ergo? ignorat hoc Jupiter? non renunciatur Cæsari, quid dicatur? Quid ergo facit? scit, si omnes conviciatores supplicio adficeret, se quibus imperaret non habiturum. Quid ergo? ingredienti theatrum non hoc erat dicendum: Age, Sophron coronetur! sed illud: Age, meam voluntatem tuear, ut in hac materia naturæ congruat. Mihi nemo me ipso carior est. Ridiculum igitur fuerit, lædi me, ut alius vincat comœdum agens. Quem igitur velim vincere? Eum qui vincit: sic semper is vincet, quem voluero. Sed volo, Sophronem coronari. Domi tuæ quot voles certamina institue: & proclamato eum Nemeorum, Pythiorum, Isthmorum, Olympiorum victorem. In publico autem, ne plus æquo tibi vindi-

12 εἰ δὲ μή, φείσου λοιδορούμενος. Ὡς ὅταν τοῦτο ποιῇς τοῖς πολλοῖς, εἰς ἴσον ἐκείνοις καθίστης σεαυτόν.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς διὰ νόσων ἀπαλλαττομένους.

Νοσῶ, φησὶν, ἐνθάδε, καὶ βούλομαι ἀπιέναι
2 εἰς οἶκον. Ἐν οἴκῳ γὰρ ἄνοσος ἦσθα σύ; οὐ σκοπεῖς, εἴ τι ποιεῖς ἐνθάδε τῶν πρὸς τὴν προαίρεσιν τὴν σαυτοῦ φερόντων, ἵν' ἐπαναχθῇς εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἀνύεις, περισσῶς καὶ ἧλθες
3 ἄπιθι, ἐπιμελοῦ τῶν ἐν οἴκῳ· εἰ γὰρ μὴ δύναταί σου τὸ ἡγεμονικὸν σχεῖν κατὰ φύσιν, τό γ' ἀγρίδιον δυνήσεται, τό γε κερμάτιον αὐξήσεις, τὴν πατέρα γηροκομήσεις, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναστρα-

φήσῃ,

vindicato; neque quæ communia ſunt ſubripito. Sin minus, convicia tole-

CAP. V.

Ad eos qui ob morbum domum abeunt.

Aegroto, inquit, hîc: domum redire volo. Ergo domi morbis nos eras obnoxius? Non conſideras, an aliquid hîc agas eorum quæ ad Mentem & voluntatem tuam conſerunt, ut ea corrigatur? nam ſi nihil proficis, ſupervacuum etiam erat veniſſe. Abi, rem domeſticam cura: ſi enim mens tua non poteſt eſſe naturæ congruenter adfecta, ſaltem agellus tuus poterit, ſaltem nummos augebis, ſenem patrem curabis, in foro verſaberis, magiſtra-

tum

φήσῃ, ἄρξεις· κακὸς κακῶς τί ποτε ποιήσεις
τῶν ἑξῆς. Εἰ δὲ παρακολουθεῖς σαυτῷ, ὅτι ἀπο- 4
βάλλεις τινὰ δόγματα φαῦλα, καὶ ἄλλα ἀντ'
αὐτῶν ἀναλαμβάνεις, καὶ τὴν σαυτοῦ στάσιν
μετατέθεικας ἀπὸ τῶν ἀπροαιρέτων ἐπὶ τὰ προ-
αιρετικά· κἄν ποτ' εἴπῃς Οἴμοι, οὐ λέγεις διὰ
τὸν πατέρα, διὰ τὸν ἀδελφὸν, ἀλλὰ, δι' ἐμέ·
ἔτι ὑπολογίζῃ νόσον; Οὐκ οἶδας, ὅτι καὶ νόσος 5
καὶ θάνατος καταλαβεῖν ἡμᾶς ὀφείλουσί τι
ποτε ποιοῦντας; τὸν γεωργὸν, γεωργοῦντα κα-
ταλαμβάνουσι· τὸν ναυτικὸν, πλέοντα. Σὺ τί 6
θέλεις ποιῶν καταληφθῆναι; τί ποτε μὲν γὰρ
ποιοῦντά σε δεῖ καταληφθῆναι. Εἴ τι ἔχεις
τούτου κρεῖσσον ποιῶν καταληφθῆναι, ποίει
ἐκεῖνο.

Ἐμοὶ μὲν γὰρ καταληφθῆναι γένοιτο μηδε- 7
νὸς ἄλλου ἐπιμελουμένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς

 ἐμῆς,

tum geres: malus male quidlibet porro ages. Sin ipse animadvertis, te prava quædam decreta abjicere, eorumque loco amplecti alia: si tuum propositum ab iis, quæ tui arbitrii non sunt, ad ea quæ abs te pendent, transtulisti: si, cum forte aliquando Heu mihi! exclamas, id non propter patrem, non propter fratrem dicis, sed propter te ipsum; an adhuc morbi rationem ullam habebis? An nescis, & morbum & mortem debere nos invadere aliqua re quacumque occupatos? Agricolam, terræ colendæ intentum; nautam, navigantem invadunt. Tu igitur quidnam agens vis invadi? Nam aliquid agentem, quidquid illud fuerit, invadi te necesse est. Si quid habes melius, quo te occupatum morbus & mors invadant, illud agito.

Nam mihi quidem contingat velim, ut ab eis deprehendar nulla alia re occupa-

16 Καὶ μὴν οὐ βλάπτω τί ἐστιν ἄλλο, πρὸς ὃ ἀσχολοῦνται οἱ Φιλόσοφοι. Οὐδέν σοι δοκεῖ εἶναι, τὸ μηδέποτ' ἐγκαλέσαι τινί; μὴ Θεῷ, μὴ ἀνθρώπῳ; μὴ μέμψασθαι μηδένα; τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ
17 καὶ ἐκφέρειν καὶ εἰσφέρειν; Ταῦτα ἦν ἃ ἤδει Σωκράτης· καὶ ὅμως οὐδέποτε εἶπεν, ὅτι οἶδέ τι, ἢ διδάσκει. εἰ δέ τις λεξείδια ἤτει ἢ θεωρημάτια, ἀπῆγε πρὸς Πρωταγόραν, πρὸς Ἱππίαν. καὶ γὰρ εἰ λάχανά τις ζητῶν ἐλήλυθε, πρὸς τὸν κηπουρὸν ἂν αὐτὸν ἀπήγαγε. Τίς οὖν ὑμῶν ἔχει ταύ-
18 την τὴν ἐπιβολήν; ἐπεί τοι, εἰ εἴχετε, καὶ ἐνασεῖτε ἂν ἡδέως, καὶ ἐπεινᾶτε, καὶ ἀπεθνήσκετε.
19 Εἴ τις ὑμῶν ἠράσθη κορασίου κομψοῦ, οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγω.

ΚΕΦ.

„Atqui non video quid ſit aliud, quo philoſophi occupentur.“ Nihilne tibi eſſe videtur, numquam accuſare quemquam? non Deum, non hominem? de nemine conqueri? eodem ſemper vultu & egredi, & ingredi? Hæc erant, quæ norat Socrates: neque tamen umquam dixit, ſe ſcire aliquid, aut docere. Si quis vero dicticiunculas aut præceptiunculas poſtulabat, eum ad Protagoram adducebat, ad Hippiam: nam &, ſi olera aliquis quæſitum veniſſet, ad olitorem eum adduxiſſet. Quis ergo veſtrûm tale inſtitutum habet? Sane, ſi haberetis, libenter etiam ægrotaretis, & eſuriretis, & moreremini. Si quis veſtrûm lepidam puellam adamat, is me vere dicere intelligit.

CAP.

ΚΕΦ. ς'.

Σποράδην τινά.

Πυθομένου δέ τινος, [πῶς, ὑπὸ] τῶν νῦν μᾶλλον ἐκπεπονημένου τοῦ λόγου, πρότερον μείζονες προκοπαὶ ἦσαν· Κατὰ τί, ἔφη, ἐκπεπόνηται; καὶ 2
κατὰ τί μείζους αἱ προκοπαὶ τότε ἦσαν; καθὸ γὰρ νῦν ἐκπεπόνηται, κατὰ τοῦτο καὶ προκοπαὶ νῦν εὑρεθήσονται. Καὶ νῦν μὲν ὥστε συλλογισμοὺς 3
ἀναλύειν ἐκπεπόνηται, καὶ προκοπαὶ γίνονται. τότε δ', ὥστε τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ Φύσιν ἔχον τηρῆσαι, καὶ ἐξεπονεῖτο, καὶ προκοπαὶ ἦσαν. Μὴ οὖν 4
ἐναλλάσσε; μηδὲ ζήτει, ὅταν ἄλλο ἐκπονῇς, ἐν ἄλλῳ πρασκόπτειν. Ἀλλ' ἴδε, εἴ τις ἡμῶν, πρὸς

CAP. VI.

Miſcellanea quædam.

Sciſcitante quodam, quum hac ætate magis elaborata eſſet ratio, cur majores progreſſus olim fuiſſent: Qua parte, inquit, nunc magis elaborata eſt? & qua parte olim progreſſus majores fuerunt? quatenus enim nunc elaborata eſt, eatenus etiam progreſſus nunc reperiuntur. Nunc enim, ut reſolvere ſyllogiſmos ſciamus, pro-

ciſpue laboratur; & in hoc genere etiam progreſſus fiunt. Tunc autem in eo elaborabatur, progreſſuſque fiebant, ut mens in eo ſtatu conſervaretur, qui eſſet naturæ conſentaneus. Noli ergo hæc invertere, neque poſtules in alio te progredi, cum in alio elabores. Sed illud vide, an noſtrûm aliquis, in id in-

ΚΕΦ. ζ'.

Πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, Ἐπικούρειον ὄντα.

Τοῦ δὲ διορθωτοῦ εἰσελθόντος πρὸς αὐτόν· (ἦν δ' οὗτος Ἐπικούρειος·) Ἄξιον, ἔφη, τοὺς ἰδιώτας ἡμᾶς παρ' ὑμῶν τῶν φιλοσόφων πυνθάνεσθαι, καθάπερ τοὺς εἰς ξένην πόλιν ἐλθόντας παρὰ τῶν πολιτῶν καὶ εἰδότων, τί κράτιστόν ἐστιν ἐν κόσμῳ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἱστορήσαντες μετίωμεν, ὡς ἐκεῖνοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ θεώμεθα.
2 Ὅτι μὲν γὰρ τρία ἐστὶ περὶ τὸν ἄνθρωπον, ψυχὴ, καὶ σῶμα, καὶ τὰ ἐκτὸς, σχεδὸν οὐδεὶς ἀντιλέγει. λοιπὸν ὑμέτερόν ἐστιν ἀποκρίνασθαι, τί ἐστι τὸ κράτιστον; Τί ἐροῦμεν τοῖς ἀνθρώποις;
3 Τὴν σάρκα; Καὶ διὰ ταύτην Μάξιμος ἔπλευσε μέχρι

CAP. VII.

Ad Epicureum quemdam, liberarum civitatum Correctorem.

Correctore ad eum ingresso, (erat autem is Epicureus:) Decet, inquit, nos rudes e vobis philosophis quærere, sicut eos qui in peregrinam urbem venerunt, e civibus & rerum gnaris; quid in mundo sit præstantissimum? ut, postquam intellexerimus, & nos persequamur illud spectemusque, sicut isti ea quæ sunt in urbibus visitatum eunt. Nam tria quidem data esse homini, animum, corpus, & res externas, nemo fere est qui refragetur: illud ergo restat, ut vos nobis dicatis, quid sit præstantissimum. Quid dicemus hominibus? Carnem? Propter eam igitur

μέχρι Κασσιόπης χειμῶνος μετὰ τοῦ υἱοῦ, προ-
πέμπων, ἵν' ἡσθῇ τῇ σαρκί; Ἀρνησαμένου δ' 4
ἐκείνου, καὶ εἰπόντος, Μὴ γένοιτο· Οὐ προσήκει
οὖν, ἔφη, περὶ τὸ κράτιστον ἐσπουδακέναι; Πάν-
των μάλιστα προσήκει. Τί οὖν κρεῖσσον ἔχομεν
τῆς σαρκός; Τὴν ψυχὴν, ἔφη. Ἀγαθὰ δὲ τὰ τοῦ
κρατίστου κρείττονά ἐστιν, ἢ τὰ τοῦ φαυλοτέρου;
Τὰ τοῦ κρατίστου. Ψυχῆς δὲ ἀγαθὰ πότερον 5
προαιρετικά ἐστιν, ἢ ἀπροαίρετα; Προαιρετικά.
Προαιρετικὸν οὖν ἐστιν ἡ ἡδονὴ ἡ ψυχική; Ἔφη.
Αὕτη δ' ἐπὶ τίσι γένηται; πότερον ἐφ' αὑτῇ; 6
ἀλλ' ἀδιανόητόν ἐστι. προηγουμένην γάρ τινα
ὑφεστάναι δεῖ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἧς τυγχάνον-
τες ἡσθησόμεθα κατὰ ψυχήν. Ὡμολόγει καὶ
τοῦτο. Ἐπὶ τίνι οὖν ἡσθησόμεθα ταύτην τὴν ψυ- 7
χικὴν ἡδονήν; εἰ γὰρ ἐπὶ τοῖς ψυχικοῖς, εὕρηται
ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. οὐ γὰρ δύναται ἄλλο μὲν
εἶναι

tur Maximus, procelloso mari, comitandi filii caussa, Cassiopem usque navigavit, quo caro ejus voluptate demulceretur? Negante vero illo, dicenteque, Absit! — Nonne igitur *(ait Epictetus)* in præstantissimo maxime elaborandum est? Omnium maxime, inquit. Quid ergo melius carne habemus? Animum, inquit. Bona vero melioris partis suntne præstantiora, an deterioris? Melioris, inquit. Animi vero bona suntne arbitrii nostri, an alieni? Nostri, inquit. Nostri igitur arbitrii est delectatio animi? Est, inquit. Hæc vero unde exsistit? an ex se ipsa? At hoc intelligi non potest; præcedere enim & ante adesse debet natura quædam boni, quo qui potiatur, is animo delectetur. Concedebat & hoc. Qua ergo ex re ista animi delectatio orietur? Si e rebus ad Animum pertinentibus; inventa est natura boni: neque enim aliud potest esse bonum, &

φαίνεται κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἐμπεσεῖν· καὶ ὅτι πίστιν περὶ τοῦ λαθεῖν λαβεῖν ἀδύνατον, διὰ τοῦτο λέγω, Μὴ κλέπτετε. Ἀλλ' ἐγώ σοι λέγω, ὅτι 13
ἐὰν κομψῶς καὶ περισταλμένως γένηται, λησόμεθα. εἶτα καὶ φίλους ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔχομεν δυνατοὺς, καὶ φίλας, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀδρανεῖς εἰσι· οὐδεὶς τολμήσει ἀναβῆναι τούτου ἕνεκα. Τὰ 14
ἀπέχῃ τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ; Ἄφρον ἐστὶ ταῦτα, ἠλίθιόν ἐστιν. Ἀλλ' οὐδ', ἂν λέγῃς μοι ὅτι ἀπέχω, πιστεύσω σοι. Ὡς γὰρ ἀδύνατόν ἐστι τῷ 15
ψευδεῖ φαινομένῳ συγκατατίθεσθαι, καὶ ἀπὸ αὐτῆς θεοῦς ἀποστῆναι· οὕτως ἀδύνατόν ἐστι τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ ἀποστῆναι. Ὁ πλοῦτος δ' ἀγαθὸν, καὶ τὸ ποιητικώτατόν γε τῶν ἡδονῶν. διὰ τί μὴ περιποιήσῃ αὐτόν; Διὰ τί δὲ μὴ τὴν τοῦ 16
γείτονος γυναῖκα διαφθείρωμεν, ἂν δυνώμεθα λαθεῖν; ἂν δὲ φλυαρῇ ὁ ἀνὴρ, καὶ αὐτὸν προστε-

τραχη-

lum esse pronunciat, sed deprehendi: &, quia fidem tibi dare nemo potest fore ut lateas, idcirco furari vetat. At ego tibi affirmo, si solerter & caute fiat, fore ut lateamus. Deinde amicos Romæ potentes habemus, & amicas: & Græci imbecilles sunt; nemo hujus rei causa eo proficisci audebit. Quid bono tuo abstines? Vecordiæ atque amentiæ istud est. Neque vero, si te abstinere dixeris, mihi persuadebis. Nam quemadmodum fieri nequit, ubi ei quod falsum videatur adsentiamur & veritatem averlemur; sic fieri non potest, ut ab eo quod bonum putes, desciscas. Divitiæ autem sunt bonum, & ad conficiendas voluptates paratissimæ. Cur eas tibi non parares? Cur autem vicini uxorem non corrumpamus, si clam id facere liceat? quod si maritus ejus nugas egerit, illum etiam supinum præcipita-

17 τραχηλίσωμεν. Εἰ θέλεις εἶναι φιλόσοφος οἷος δεῖ, εἴ γε τέλειος, εἰ ἀκολουθῶν σου τοῖς δόγμασιν· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν διοίσεις ἡμῶν τῶν λεγομένων Στοϊκῶν. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἄλλα λέγομεν, ἄλλα δὲ
18 ποιοῦμεν. Ἡμεῖς λέγομεν τὰ καλὰ, ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. Σὺ τὴν ἐναντίαν διαστροφὴν ἔσῃ διεστραμμένος, δογματίζων τὰ αἰσχρὰ, ποιῶν τὰ καλά.

19 Τὸν Θεόν σοι, ἐπινοεῖς Ἐπικουρείων πόλιν; Ἐγὼ οὐ γαμῶ. Οὐδ' ἐγώ· οὐ γὰρ γαμητέον. ἀλλ' οὐδὲ παιδοποιητέον· ἀλλ' οὐδὲ πολιτευτέον. Τί οὖν γένηται; Πόθεν οἱ πολῖται; τίς αὐτοὺς παιδεύσει; τίς ἐφήβαρχος; τίς γυμνασίαρχος; τί δὲ καὶ παιδεύσει αὐτούς; ἃ Λακεδαιμόνιοι
20 ἐπαιδεύοντο, ἢ ἃ Ἀθηναῖοι; Λάβε μοι νέον, ἄγαγε κατὰ τὰ δόγματά σου. Πονηρά ἐστι τὰ δόγ-

cipitabimus. Si philosophus esse vis, qualem esse decet; si perfectus, si tibi ipsi consentiens: utique hæc facies. Sin minus; nihil differes a nobis qui Stoici adpellamur: nam & ipsi alia dicimus, alia facimus. Nos honesta loquimur; facimus turpia. Tu vero contraria ratione perversus eris: decreta tua turpia erunt; facta honesta.

Per Deos; civitatem Epicureorum animo tibi fingis? „Ego uxorem non „duco. Nec ego: neque „enim contrahendum est „matrimonium; neque ve„ro procreandi liberi, ac „ne respublica quidem ca„pessenda." Quid autem sequetur? Unde erunt cives? quis eos instituet? quis erit adolescentiæ præfectus? quis gymnasiarcha? quid vero etiam docuerit eos institutor? eane quæ Lacedæmone, an quæ Athenis tradebantur? Cape adolescentem; educa secundum decreta tua. Impro-

δόγματα, ἀνατρεπτικὰ πόλεως, λυμαντικὰ οἴκων, οὐδὲ γυναιξὶ πρέποντα. Ἄφες ταῦτ', ἄνθρωπε. ζῇς ἐν ἡγεμονούσῃ πόλει· ἄρχειν σε δεῖ, κρίνειν δικαίως, ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων· σοὶ καλὴν γυναῖκα φαίνεσθαι μηδεμίαν ἢ τὴν σήν, καλὸν παῖδα μηδένα, καλὸν ἀργύριόν μοι μηδέν, χρύσωμα μηδέν. Τούτοις σύμφωνα δόγματα ζήτησον, ἀφ' ὧν ὁρμώμενος ἡδέως ἀφέξῃ πραγμάτων οὕτω πιθανῶν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν καὶ νικῆσαι. Ἂν δὲ πρὸς τῇ πιθανότητι τῇ ἐκείνων, καὶ φιλοσοφίαν τινὰ ποτε τοιαύτην ἐξευρηκότες, ὦμεν, συνεπωθοῦσαν ἡμᾶς ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐπιῤῥωννύουσαν, τί ἂν γένηται; Ἐν τορεύματι τί κράτιστόν ἐστιν; ὁ ἄργυρος, ἢ ἡ τέχνη; Χειρὸς οὐσία μὲν ἡ σὰρξ· προηγούμενα δὲ, τὰ χειρὸς ἔργα. Οὐκοῦν καὶ καθήκοντα τρισσά· τὰ μὲν, πρὸς τὸ εἶναι· τὰ δὲ, πρὸς τὸ ποῖόν εἶναι· τὰ

21 22 23 24 25

Improba ſunt decreta; ad evertendam rempublicam comparata; pernicioſa familiis; ne mulieribus quidem decora. Omitte iſta, homo: in principe civitate vivis; ſunt tibi gerendi magiſtratus; eſt juſte judicandum; eſt abſtinendum alieno; nulla tibi mulier, præter tuam, formoſa videri debet, nullus puer, nullum vas argenteum, nullum aureum. His conſentanea decreta quærito; quibus inſtructus, libenter illis rebus abſtineas, quæ tam aptæ ſunt ad adliciendum ſubjugandumque. Si vero, præter ipſarum rerum illecebras, talem etiam doctrinam excogitaverimus, quæ nos ad illas ſimul impellat, & robur addat; quid fiet? In cælato vaſe utrum præſtantius eſt? argentum, an ars? Manus quidem ſubſtantia caro eſt; principalia vero, ſunt manus opera. Ergo & officia triplicia ſunt; alia, quæ pertinent ad

17 τραχηλίσωμεν. Εἰ θέλεις εἶναι φιλόσοφος οἷος δεῖ, εἴ γε τέλειος, εἰ ἀκολουθῶν σου τοῖς δόγμασιν· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν διοίσεις ἡμῶν τῶν λεγομένων Στοϊκῶν. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἄλλα λέγομεν, ἄλλα δὲ
18 ποιοῦμεν. Ἡμεῖς λέγομεν τὰ καλὰ, ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. Σὺ τὴν ἐναντίαν διαστροφὴν ἔσῃ διεστραμμένος, δογματίζων τὰ αἰσχρὰ, ποιῶν τὰ καλά.

19 Τὸν Θεόν σοι, ἐπινοεῖς Ἐπικουρείων πόλιν; Ἐγὼ οὐ γαμῶ. Οὐδ' ἐγώ· οὐ γὰρ γαμητέον. ἀλλ' οὐδὲ παιδοποιητέον· ἀλλ' οὐδὲ πολιτευτέον. Τί οὖν γένηται; Πόθεν οἱ πολῖται; τίς αὐτοὺς παιδεύσει; τίς ἐφήβαρχος; τίς γυμνασίαρχος; τί δὲ καὶ παιδεύσει αὐτούς; ἃ Λακεδαιμόνιοι
20 ἐπαιδεύοντο, ἢ ἃ Ἀθηναῖοι; Λάβε μοι νέον, ἄγαγε κατὰ τὰ δόγματά σου. Πονηρά ἐστι τὰ δόγ-

cipitabimus. Si philosophus esse vis, qualem esse decet; si perfectus, si tibi ipsi consentiens: utique hæc facies. Sin minus; nihil differes a nobis qui Stoici adpellamur: nam & ipsi alia dicimus, alia facimus. Nos honesta loquimur; facimus turpia. Tu vero contraria ratione perversus eris: decreta tua turpia erunt; facta honesta.

Per Deos; civitatem Epicureorum animo tibi fingis? „Ego uxorem non „duco. Nec ego: neque „enim contrahendum est „matrimonium; neque vero procreandi liberi, ac „ne respublica quidem capessenda." Quid autem sequetur? Unde erunt cives? quis eos instituet? quis erit adolescentiæ præfectus? quis gymnasiarcha? quid vero etiam docuerit eos institutor? eane quæ Lacedæmone, an quæ Athenis tradebantur? Cape adolescentem; educa secundum decreta tua. Impro-

δόγματα, ἀνατρεπτικὰ πόλεως, λυμαντικὰ οἴκων, οὐδὲ γυναιξὶ πρέποντα. Ἄφες ταῦτ', ἄν- 21
θρωπε. ζῇς ἐν ἡγεμονούσῃ πόλει· ἄρχειν σε δεῖ, κρίνειν δικαίως, ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων, σοὶ καλὴν γυναῖκα φαίνεσθαι μηδεμίαν ἢ τὴν σὴν, καλὸν παῖδα μηδένα, καλὸν ἀργύρωμα μηδέν, χρύσωμα μηδέν. Τούτοις σύμφωνα δόγμα- 22
τα ζήτησον, ἀφ' ὧν ὁρμώμενος ἡδέως ἀφέξῃ πραγμάτων οὕτω πιθανῶν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν καὶ νικῆσαι. Ἂν δὲ πρὸς τῇ πιθανότητι τῇ ἐκεί- 23
νων, καὶ φιλοσοφίαν τινά ποτε ταύτην ἐξευρηκότες ὦμεν, συνεπωθοῦσαν ἡμᾶς ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐπιῤῥωννύουσαν, τί ἂν γένηται; Ἐν τορεύματι 24
τί κράτιστόν ἐστιν; ὁ ἄργυρος, ἢ ἡ τέχνη; Χειρὸς οὐσίαι μὲν ἡ σὰρξ· προηγούμεναι δὲ, τὰ χειρὸς ἔργα. Οὐκοῦν καὶ καθήκοντα τρισσά· τὰ 25
μὲν, πρὸς τὸ εἶναι· τὰ δὲ, πρὸς τὸ πῶς εἶναι· τὰ

Improba ſunt decreta; ad evertendam rempublicam comparata; pernicioſa familiis; ne mulieribus quidem decora. Omitte iſta, homo: in principe civitate vivis; ſunt tibi gerendi magiſtratus; eſt juſte judicandum; eſt abſtinendum alieno; nulla tibi mulier, præter tuam, formoſa videri debet, nullus puer, nullum vas argenteum, nullum aureum. His conſentanea decreta quærito; quibus inſtructus, libentes illis rebus abſtineas, quæ tam aptæ ſunt ad adliciendum ſubjugandumque. Si vero, præter ipſarum rerum illecebras, talem etiam doctrinam excogitavimus, quæ nos ad illas ſimul impellat, & robur addat; quid fiet? In cælato vaſe utrum præſtantius eſt? argentum, an ars? Manus quidem ſubſtantia caro eſt; principalia vero, ſunt manus opera. Ergo & officia triplicia ſunt: alia, quæ pertinent ad eſſe;

τὰ δ', αὐτὰ τὰ προηγούμενα. Οὕτω καὶ ἀνθρώπου οὐ τὴν ὕλην δεῖ τιμᾶν, τὸ σαρκίδιον, 26 ἀλλὰ τὰ προηγούμενα. Τίνα ἐστὶ ταῦτα; Πολιτεύεσθαι, γαμεῖν, παιδοποιεῖσθαι, θεὸν σέβειν, γονέων ἐπιμελεῖσθαι, καθόλου, ὀρέγεσθαι, ἐκκλίνειν, ἁρμᾶν, ἀφορμᾶν, ὡς ἕκαστον τούτων 27 δεῖ ποιεῖν, ὡς πεφύκαμεν. Πεφύκαμεν δὲ πῶς; Ὡς ἐλεύθεροι, ὡς γενναῖοι, ὡς αἰδήμονες. ποῖον γὰρ ἄλλο ζῴων ἐρυθριᾷ; ποῖον γὰρ ἄλλο αἰ- 28 σχροῦ φαντασίαν λαμβάνει; Τὴν δ' ἡδονὴν ὑποτάξαι τούτοις ὡς διάκονον, ὡς ὑπηρέτιν, ἵνα προθυμίαν ἐκκαλέσηται, ἐν οἷς κατὰ φύσιν ἔργοις παρασκευαστῇ.

29 Ἀλλ' ἐγὼ πλούσιός εἰμι, καὶ οὐδενὸς χρείαν μοι ἐστί. Τί οὖν ἔτι προσποιῇ Φιλόσοφον; ἔχεις τὰ χρυσώματα καὶ τὰ ἀργυρώματα· τί σοι χρεία

esse; alia ad certo modo esse; alia denique ipsa principalia. Ita & in homine non materiam, id est carnem, magni facere oportet, sed principalia. Quae sunt ista? Rempublicam gerere, uxorem ducere, procreare liberos, Deum colere, parentes curare, omnino, expetere, aversari, impetum ad agendum capere aut retinere, prout horum quidque faciendum est, utque natura fert nostra. Quid autem fert nostra natura? Ut liberi, ut strenui, ut verecundi. Quod enim aliud animal erubescit? quod aliud turpitudinis notionem capit? Voluptas vero principalibus istis subjicienda est, tamquam ministra, tamquam famula, ut alacritatem provocet, ut in factis naturae consentaneis nos contineat.

„Verum ego dives sum: „nec ulla re egeo." Quid ergo adhuc philosophiam adfectas? Satis tibi sunt aurea atque argentea vasa: quid tibi opus est decre-

tis?

χρείας δογμάτων; Ἀλλὰ καὶ κριτὴς ἐμοὶ τῶν 30
Ἑλλήνων. Οἶδας κρίνειν; τίς σε ἐποίησεν εἰδέ-
ναι; Καίσαρ μοι κωδικίλλον ἔγραψε. Γράψόν
πω σοι, ἵνα κρίνῃς περὶ τῶν μουσικῶν; καὶ τί 31
σοι ὄφελος; Ὅμως δὲ πῶς κριτὴς ἐγένου; τὴν
τίνος χεῖρα καταφιλήσας; τὴν Συμφόρου, ἢ
τὴν τοῦ Νουμηνίου; τίνος πρὸ τοῦ κοιτῶνος πε-
μηθείς; τίνι πέμψας δῶρα; ἆρα οὐκ αἰσθάνῃ,
ὅτι τοσούτου ἄξιόν ἐστι κριτὴν ἄνθρωπον ὅσον Νουμή-
νιος; Ἀλλὰ δύναμαι, ὃν θέλω, εἰς φυλακὴν 32
βαλεῖν. Ὡς λίθον. Ἀλλὰ δύναμαι ξυλοκοπῆ-
σαι ὃν θέλω. Ὡς ὄνον. Οὐκ ἔστι τοῦτο ἀνθρώ- 33
πων ἀρχή. ὡς λογικῶν ἡμῶν ἄρξον· δείκνυε ἡμῖν
τὰ συμφέροντα, καὶ ἀκολουθήσομεν· δείκνυε τὰ
ἀσύμφορα, καὶ ἀποστραφησόμεθα. ζηλωτὰς ἡμᾶς 34
κατασκεύασον σεαυτοῦ, ὡς Σωκράτης ἑαυτοῦ·
ἐκεῖνος ἦν ὁ ὡς ἀνθρώπων ἄρχων, ὁ κατασκευ-

tis? „Immo & judex ſum „Græcorum.“ Noſti judicare? unde ſcientiam eam conſecutus es? Cæſar mihi codicillum ſcripſit. Scribat tibi, ut de rebus muſicis judices; quem inde fructum capies? Tamen quo pacto judex evaſiſti? cujus manum oſculatus es? Symphori, aut Numenii? ante cujus thalamum dormiviſti? cui munera miſiſti? Et deinde non animadvertis, tanti eſſe munus judicis, quanti eſt Numenius? „At, quem vo„luero, in carcerem poſ„ſum conjicere.“ Nempe, veluti ſaxum. „Poſſum fu„ſtibus cædere.“ *Immo*, ſicut aſinum. Non eſt illud imperium in homines. Sic impera nobis, tamquam ratione præditis: oſtende nobis quid expediat, & ſequemur: oſtende quæ ſint noxia, & ea averſabimur. Fac, tui imitatores ſimus; quemadmodum Socrates alios ſui imitatores fecit. Is erat, qui tam-

ΚΕΦ. η'.

Πῶς πρὸς τὰς Φαντασίας γυμναστέον.

Ὡς πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμναζόμεθα, οὕτω καὶ πρὸς τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἔδει γυμάζεσθαι. προτείνουσι γὰρ ἡμῖν καὶ αὗται ἐρωτήματα. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε τοῦ δεῖνος. Ἀπόκριναι, ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Ὁ πατὴρ τὸν δεῖνα ἀποκληρονόμον κατέλιπε, τί σοι δοκεῖ; Ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Καίσαρ αὐτὸν κατέκρινεν. Ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Ἐλυπήθη ἐπὶ τούτοις. Προαιρετικὸν, κακόν. Γενναίως ὑπέμεινε. Προαιρετικὸν, ἀγαθόν. Κἂν οὕτως ἐθιζώμεθα, προκόψομεν. οὐδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαταθησόμεθα, ἢ οὗ φαντασίᾳ καταληπτικῇ γίνεται. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε. Τί ἐγένετο; Ὁ υἱὸς ἀπέθανεν. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Τὸ πλοῖον ἀπώ-

Bb 3

CAP. VIII.

Quomodo adverſus Viſa exerceri debemus.

Quemadmodum adverſus quæſtiones ſophiſticas exercemur; ita etiam contra viſa quotidie nos exercere debemus: nam & hæc ipſa quæſtiones nobis proponunt. Illius filius obiit. Reſponde: non in hominis voluntate eſt poſitum; malum non eſt. Pater illum exhæredavit: quid tibi videtur? Involuntarium eſt; ergo non malum. Cæſar eum condemnavit. Involuntarium; non malum. Rem illam ægre tulit. Hoc in ejus arbitrio erat poſitum; malum eſt. Fortiter tulit. In voluntate hoc eſt poſitum; bonum eſt. His ſi adſueverimus; proficiemus: neque enim umquam alii rei adſentiemur, niſi ei quam ipſum viſum perſpicue renunciat. Filius obiit. Quid factum eſt? Filius obiit. Aliud nihil? Nihil. Navigium

perit.

ἀπώλετο. Τί ἐγένετο; Τὸ πλοῖον ἀπώλετο. Εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. Τί γέγονεν; Εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. Τὸ δ', ὅτι κακῶς πέπραχεν, ἐξ αὐτοῦ
6 ἕκαστος προστίθησιν. Ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς ταῦτα ὁ Ζεὺς ποιεῖ. Διὰ τί; ὅτι σε ὑπομενητικὸν ἐποίησεν; ὅτι μεγαλόψυχον; ὅτι ἀφεῖλεν αὐτῶν τὸ εἶναι κακά; ὅτι ἔξεστί σοι, πάσχοντι ταῦτα, εὐδαιμονεῖν; ὅτι σοι τὴν θύραν ἤνοιξεν, ὅταν σοι μὴ ποιῇ; Ἄνθρωπε, ἔξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει.

7 Πῶς ἔχουσι Ῥωμαῖοι πρὸς φιλοσόφους ἂν θέλῃς γνῶναι, ἄκουσον. Ἰταλικὸς, ὁ μάλιστα δοκῶν αὐτῶν φιλόσοφος εἶναι, παρόντος ποτέ μου χαλεπήνας τοῖς ἰδίοις, ὡς ἀνήκεστα πάσχων, Οὐ δύναμαι, ἔφη, φέρειν· ἀπόλλυτέ μ'· ποιήσετέ μὲ τοιοῦτον γενέσθαι· φείσασθέ μου.

ΚΕΦ.

periit. Quid accidit? Navigium periit. In carcerem ductus eſt? Quid accidit? In carcerem ductus eſt. Illud autem de ſuo quisque addit, in malo eum eſſe. At non recte iſta Jupiter facit! Cur? quod te tolerantem fecit? quod magnanimum? quod provident ne quid mali illis rebus ineſſet? quod tibi, quamvis iſta patiaris, beato eſſe licet? quod tibi foras aperuit, ſi iſta non placent? Homo, exi: accuſare autem noli.

Si ſcire vis, quemadmodum Romani erga philoſophos adfecti ſint, audi. Italicus, qui inter eos in primis philoſophus habetur, aliquando me præſente ſuis iratus, ut intolerabili adfectus injuria, Ferre, inquit, nequeo: perditis me; facietis me talem, qualis iſte eſt; me demonſtrans.

CAP.

ΚΕΦ. θ'.

Πρός τινα Ῥήτορα, ἀνιόντα εἰς Ῥώμην ἐπὶ δίκῃ.

Εἰσελθόντος δέ τινος πρὸς αὐτὸν, ὃς εἰς Ῥώμην ἀνήει δίκην ἔχων περὶ τιμῆς τῆς αὐτοῦ, πυθόμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἄνεισιν, ἐπερωτήσαντος ἐκείνου τίνα γνώμην ἔχει περὶ τοῦ πράγματος· Εἴ μου πυνθάνῃ, τί πράξεις ἐν Ῥώμῃ, φησὶ, πότερον κατορθώσεις ἢ ἀποτεύξῃ, θεώρημα πρὸς τοῦτο οὐκ ἔχω. εἰ δέ μου πυνθάνῃ πῶς πράξεις, τοῦτο εἰπεῖν· ὅτι εἰ μὲν ὀρθὰ δόγματα ἔχεις, καλῶς· εἰ δὲ φαῦλα, κακῶς. παντὶ γὰρ αἴτιον τοῦ πράσσειν τι, δόγμα. Τί γάρ ἐστι, δι' ὃ ἐπεθύμησας προστάτης χειροτονηθῆναι Κνωσίων; Τὸ δόγμα. Τί ἐστι, δι' ὃ νῦν ἀνέρχῃ εἰς

CAP. IX.

Ad Rhetorem quemdam, Romam ad judicium proficiscentem.

Cum quidam ad eum ingressus esset, Romam profecturus, ubi lis ei in judicio erat de ipsius dignitate; cognita profectionis caussa, illoque scisciante, quid ea de re sentiret; Si me, inquit, rogas, quid Romæ sis effecturus, sisne caussa casurus, an victor evasurus; quid respondeam non habeo. Sin illud rogas, quomodo sis rem gesturus; illud habeo dicere: Si quidem recta decreta habes, bene: sin prava, male. Nam unumquemque ad aliquid agendum impellit suum aliquod decretum. Quid enim est, cur Gnosiorum præfectus designari cupiveras? Decretum. Quid est, cur nunc Romam proficiscēris? Decre-

tum.

Ῥώμην; Τὸ δόγμα. Καὶ μετὰ χαμώνος, καὶ κινδύνου καὶ ἀναλωμάτων; Ἀνάγκη γάρ ἐστι.
4 Τίς σοι λέγει τοῦτο; Τὸ δόγμα. Οὐκοῦν ἐπάντων αἴτιόν τὰ δόγματα, φαῦλα δέ τις ἔχει δόγματα, οἷον ἂν ᾖ τὸ αἴτιον, τοιοῦτον
5 καὶ τὸ ἀποτελούμενον. Ἆρ' οὖν πάντες ἔχομεν ὑγιῆ δόγματα, καὶ σὺ καὶ ὁ ἀντίδικός σου; Καὶ πῶς διαφέρεσθε; Ἀλλὰ σὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖνος; Διὰ τί; Δοκεῖ σοι. Κἀκεῖνος, καὶ
6 τοῖς μαινομένοις. τοῦτο πονηρὸν κριτήριον. Ἀλλὰ δεῖξόν μοι, ὅτι ἐπίσκεψίν τινα καὶ ἐπιμέλειαν πεποίησαι τῶν σαυτοῦ δογμάτων. καὶ, ὡς νῦν εἰς Ῥώμην πλεῖς ἐπὶ τῷ προστάτης εἶναι Γνωσίων, καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ σοι μένειν ἐν οἴκῳ τὰς τιμὰς ἔχοντι ἃς εἶχες, ἀλλὰ μείζονός τινος ἐπιθυμεῖς καὶ ἐπιφανεστέρου· πότε οὕτως ἔπλευσας ὑπὲρ τοῦ τὰ δόγματα ἐπισκέψασθαι τὰ σαυτοῦ, καὶ, εἴ τι φαῦλον ἔχεις, ἐκβα-

tum. Et quidem procelloſo mari, cum periculo & ſumtibus? „Neceſſitas enim „poſtulat.“ Quis tibi dicit iſtud? Decretum. Ergo ſi omnium actionum cauſſæ decreta ſunt, prava autem aliquis decreta habet; qualis cauſſa fuerit, talis etiam erit effectus. An igitur omnes decreta habemus ſana, & tu, & adverſarius tuus? Cur ergo diſceptatis? At tu magis, quam ille? Cur? Videtur tibi. Etiam illi; etiam furioſis. Prava hæc regula eſt. Age, oſtende mihi, te decreta tua diligenter conſideraſſe & curaviſſe. Et quemadmodum nunc Romam navigas, quo præfectus Gnoſiorum conſtituaris; nec tibi manere domi viſum eſt, iis honoribus contento, quos habebas, ſed majorem aliquem expetis & illuſtriorem: eodemne modo umquam navigaſti, ut decreta tua conſiderares, &, ſi quod pravum haberes, id ejiceres? Quem

ἐπιβαλεῖν; Τίνι προσελήλυθας τούτου ἕνεκα; 7
ποῖον χρόνον ἐπέταξας σαυτῷ; ποίαν ἡλικίαν;
ἔπειθέ σου τοὺς χρόνους, εἰ ἐμὲ αἰσχύνῃ, αὐ-
τὸς πρὸς αὐτόν. Ὅτε παῖς ἦς, ἐζήταζες τὰ σαυ- 8
τοῦ δόγματα; οὐχὶ δ' ὡς πάντα ποιεῖς, ἐποίεις
ἂν ἐποίεις; ὅτε δὲ μειράκιον ἤδη, καὶ τῶν ῥητό-
ρων ἤκουες, καὶ αὐτὸς ἐμελέτας, τί σοι λείπειν
ἐφαντάζου; Ὅτε δὲ νεανίσκος, καὶ ἤδη ἐπολι- 9
τεύου, καὶ δίκας αὐτὸς ἔλεγες, καὶ εὐδοκίμεις,
τίς σοι ἔτι ἴσος ἐφαίνετο; ποῦ δ' ἂν ἠνέσχου
ὑπό τινος ἐξεταζόμενος, ὅτι πονηρὰ ἔχεις δόγ-
ματα; Τί οὖν σοι θέλεις εἴπω; Βοήθησόν μοι 10
εἰς τὸ πρᾶγμα. Οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο θεωρή-
ματα. οὐδὲ σὺ, εἰ τούτου ἕνεκα ἐλήλυθας πρὸς
ἐμὲ, οὐχ ὡς πρὸς φιλόσοφον ἐλήλυθας, ἀλλ'
ὡς πρὸς λεχαινοπώλην, ἀλλ' ὡς πρὸς σκυτέα.
Πρὸς τί οὖν ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι θεωρήματα; 11
Πρὸς τοῦτο, ὅ τι ἂν ἀπιβῇ, τὸ ἡγεμονικὸν

Quem hac de cauſſa conveniſti? Quod tibi tempus ſtatuiſti? quam ætatem? percurre diverſa tempora, ſi me vereris, ipſe apud te. Num, puer cum eſſes, decreta tua examinabas? nonne vero, ut nunc omnia facis, ita tunc ea faciebas quæ faciebas? Cum vero jam adoleſcens eſſes, & rhetores audires, & ipſe declamares, quid tibi deeſſe putabas? Cum vero juvenis, & jam rempublicam attigiſſes, & cauſſas ipſe ageres, & fama fruereris, quis tibi jam ſimilis videbatur? num tuliſſes quemquam decreta tua ſcrutantem, & prava arguentem? Quid ergo tibi vis dicam? Adjuva me in hoc negotio. Non habeo ad iſtam rem ulla præcepta: neque tu, ſi hac gratia me conveniſti, ut philoſophum adiiſti, ſed ut olitorem, ut cerdonem. Ad quid ergo philoſophi præcepta habent? Ad hoc, ut, quidquid evenerit, mens

&

ἡμῶν κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν. Μικρόν σοι δοκεῖ τοῦτο; Οὔ· ἀλλὰ τὸ μέγιστον. Τί οὖν; ὀλίγου χρόνου χρείαν ἔχει; καὶ ἔστι, παρεγχόμενον αὐτὸ λαβεῖν; Εἰ δύνασαι, λάμβανε.

12 Εἶτ' ἐρεῖς, Συνέβαλον Ἐπικτήτῳ ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι. Εἶδες γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. Ἀνθρώπῳ δ' ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτοῦ καταμεμαθήκως, καὶ ἐν τῷ μέρει
13 τὰ ἴδια δεικνύων. Καταμάθέ μου τὰ δόγματα· δεῖξόν μοι τὰ σά. καὶ οὕτω λέγε, συμβεβληκέναι μοι. ἐλέγξωμεν ἀλλήλους· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό· εἴ τι ἔχεις, θὲς εἰς τὸ μέσον. Τοῦτό ἐστι φιλοσόφῳ συμβάλλειν.
14 Οὔ· ἀλλὰ παρῳδός ἐστι, καὶ, ἕως τὸ πλοῖον μισθούμεθα, δυνάμεθα καὶ Ἐπίκτητον ἰδεῖν. Ἴδωμεν τί ποτε λέγει. Εἶτ' ἐξελθών, Οὐδὲν ἦν ὁ Ἐπίκτητος,

& ratio noſtra naturæ convenienter ſe habeat perſeveretque. Parvumne hoc tibi videtur? Non; immo vero maximum. Quid ergo? brevene tempus ea res poſtulat? & in transcurſu capi poteſt? Si potes. Cape.

Deinde dices: Congreſſus ſum cum Epicteto, tamquam cum lapide, tamquam cum ſtatua. Vidiſti enim me, prætereaque nihil. Cum homine vero ut cum homine congreditur, qui decreta illius perveſtigat, viciſſimque ſua demonſtrat. Cognoſce decreta mea; oſtende mihi tua: tum dicito, te mecum eſſe congreſſum. Alter alterum arguamus: ſi quod habeo pravum dogma, eripe illud: ſi quod habes, adfer in medium. Hoc eſt cum philoſopho congredi. Non, ſed transcurſus hic eſt, &, dum navem conducamus, Epictetum etiam videre poſſumus. Videamus quidnam dicat? Deinde egreſſus, Nihil (inquis) erat Epicte-

tus:

κτητος, ἐσολοίκιζεν, ἐβαρβάριζε. Τίνος γὰρ ἄλλου κρίται εἰσέρχεσθε; Ἀλλ' ἂν πρὸς τούτοις, φησὶν, ὦ, ἀγρὸν οὐχ ἕξω, ὡς οὐδὲ σύ· πρτήρια ἀργυρᾶ οὐχ ἕξω, ὡς οὐδὲ σύ· κτήνη καλὰ, ὡς οὐδὲ σύ. Πρὸς ταῦτα ἴσως ἀρκεῖ ἐκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι, Ἀλλὰ χρείαν αὐτῶν οὐκ ἔχω· σὺ δ', ἂν πολλὰ κτήσῃ, ἄλλων χρείαν ἔχεις· θέλεις, οὐ θέλεις, πτωχότερός μου εἶ. Τίνος οὖν ἔχω χρείαν; Τοῦ σοὶ μὴ παρόντος· τοῦ εὐσταθεῖν, τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν τὴν διάνοιαν, τοῦ μὴ ταράσσεσθαι. Πάτρων, οὐ πάτρων, τί μοι μέλει; σοὶ μέλει. Πλουσιώτερός σου εἰμὶ· φὴς ἀγωνιῶ τί φρονήσας περὶ ἐμοῦ ὁ Καῖσαρ· οὐδένα κολακεύω τούτου ἕνεκα. ταῦτα ἔχω ἀντὶ τῶν ἀργυρωμάτων, ἀντὶ τῶν χρυσωμάτων. σὺ χρυσᾶ σκεύη· ὀστράκινον τὸν λόγον, τὰ δόγματα, τὰς συγκαταθέσεις, τὰς ὁρμὰς, τὰς ὀρέξεις. Ὅταν δὲ ταῦτα ἔχω κατὰ φύσιν,

tus: ſolœce ac barbare loquebatur. Cujus enim alterius rei judices adeſtis? At ſi iſtis rebus, inquit, operam dabo; agrum non habebo, ſicut nec tu; neque argentea pocula, ſicut nec tu; neque jumenta pulcra, ſicut nec tu. Ad iſta fortaſſis illud dicere ſatis eſt: Ego iſtis non egeo. Tu, cum multa paraveris, aliis indiges: velis, nolis, pauperior me es. Quo ergo egeo? Eo quo tu cares: conſtantia, animi conſenſione cum natura, vacuitate perturbationum. Sive patronus ſit, ſive non ſit, quid ego id curo? tu curas. Ditior ego ſum te; non ſolicitus ſum, quid de me ſentiat Cæſar; ea de cauſſa nemini adulor. Hæc ego habeo pro tuis argenteis & aureis vaſis. Tibi aurea vaſa ſunt: ſed fictilis ratio, fictilia decreta, adſenſiones, impetus, adpetitiones. Hæc ſi habuero naturæ conſentanea,

φύσιν, διὰ τί μὴ φιλοτεχνήσω καὶ περὶ τὸν λόγον; εὐσχολῶ γάρ· οὐ περισπᾶταί μου ἡ διάνοια. Τί ποιήσω, μὴ περισπώμενος; τούτου τί ἀνθρωπικώτερον ἔχω; Ὑμεῖς, ὅταν μηδὲν ἔχητε, καρᾶσσεσθε, εἰς θέατρον εἰσέρχεσθε, ἢ ἀλύετε· διὰ τί ὁ φιλόσοφος μὴ ἐξεργάσηται τὸν αὐτοῦ λόγον; Σὺ κρυσταλλινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ψευδομένου· σὺ μυρρίνας, ἐγὼ τὰ τοῦ ἀποφάσκοντος. Σοὶ πάντα μικρὰ φαίνεται ἃ ἔχεις, ἐμοὶ τὰ ἐμὰ πάντα μεγάλα. ἀπλήρωτός σου ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. Τοῖς εἰς στενόβρογχον κεράμιον καθιεῖσι τὴν χεῖρα, καὶ ἐκφέρουσιν ἰσχναδοκάρυα, τοῦτο συμβαίνει, ἂν πληρώσῃ τὴν χεῖρα, ἐξενεγκεῖν οὐ δύναται, εἶτα κλάει. Ἄφες ὀλίγα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐξοίσεις. Καὶ σὺ ἄφες τὴν ὄρεξιν· μὴ πολλῶν ἐπιθύμει, καὶ οἴσεις.

ΚΕΦ.

dem operam? Est enim otium: animus meus aliis occupationibus non distrahitur. Quid agam in hac tranquillitate? homine quid dignius, quam hoc, habeo? Vos, cum nihil negotii habetis, perturbati estis, theatrum ingredimini, aut temere oberratis: quidni philosophus expoliendæ rationi suæ daret operam? Tu crystallina vasa tractas; ego Mentientem syllogismum: tu murrhina; ego Inficiantem. Tibi omnia videntur parva quæ habes; mihi mea omnia magna: inexplebilis est tua cupiditas; mea expleta est. Pueris manum in vas angusti oris inferentibus, ficus mistas nucibus eximentibus, accidit hoc, ut manum plenam extrahere non possint, deinde plorant. Omitte paucas ex iis, & extrahes. Tu quoque omitte adpetitionem: noli multa desiderare, & consequeris.

CAP.

ΚΕΦ. ι.

Πῶς δεῖ φέρειν τὰς Νόσους.

Ἑκάστου δόγματος ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐπ' ἀρίστῳ, τὰ περὶ ἀρίστου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τοῦ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης.

Μήδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι, 2
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων λογίσασθαι ἕκαστα·
Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ 3
ἐτελέσθη;
Ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπίξιθι, καὶ μετέπειτα,
θεῖλαὶ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο· χρηστὰ δὲ, τέρπου.

Καὶ

CAP. X.

Quo pacto ferendi sint Morbi.

Quodlibet decretum, cum opus eo fuerit, in promtu est habendum: quod ad prandium pertinet, in prandio; quod ad balneum, in balneo; quod ad lectum, in lecto:

Neque somnum languentibus oculis admiseris,

Priusquam diurnorum operum singula animo obieris:

Quo transilii? quid vero feci? quid mihi, cum oportuit, non peractum est?

Exorsus autem a primo percense: & deinde

Turpibus quidem perpetratis, increpa te; bonis vero delectare.

4 Καὶ τούτους τοὺς στίχους κατέχειν χρηστικῶς, οὐχ ἵνα δι' αὐτῶν ἀναφανῶμεν, ὡς διὰ τοῦ
5 Παιὰν Ἀπολλον. Πάλιν ἐν πυρετῷ, τὰ πρὸς τοῦτο μὴ, ἂν πυρέξωμεν, ἀφιέναι πάντα, καὶ ἐπιλανθάνεσθαι. Ἂν ἐγὼ ἔτι φιλοσοφήσω, ὃ θέλει γινέσθω. ποῦ ποτ' ἀπελθόντα, τοῦ σωματίου ἐπιμελεῖσθαι, εἰ τε καὶ πυρετὸς οὐκ
6 ἔχετα. Τὸ δὲ φιλοσοφῆσαι τί ἐστιν; Οὐχὶ παρασκευάσασθαι πρὸς τὰ συμβαίνοντα; Οὐ παρακολουθεῖς οὖν, ὅτι τοιοῦτόν τι λέγεις; ἂν ἔτι ἐγὼ παρασκευάσωμαι πρὸς τὸ πρέπως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, ὃ θέλει γινέσθω. οἷον εἴ τις, πληγὰς λαβών, ἀπόστασιν τοῦ παγ-
7 κρατιάζειν. Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἔξεστι καταλῦσαι, καὶ μὴ δαίρεσθαι. Ἐνθάδε δ' ἂν καταλύσωμεν φιλοσοφοῦντες, τί ὄφελος; Τί οὖν δεῖ λέγειν αὐτὸν ἐφ' ἑκάστου τῶν πραγμάτων; Ὅτι ἵνεκα

Hi verſus ita ſunt tenendi, ut adcommodentur ad uſum; non ut in exclamando iis utamur, veluti cum dicimus, Pæan Apollo! In febri in promtu ſint, quæ eo pertinent: non autem, cum febricitamus, omittenda & obliviſcenda omnia. „Quod ſi ego „poſthac philoſophatus fu„ero, quidvis mihi acci„dat! Quocumque tandem „abeundo cura gerenda eſt „corporis, ne febris obre„pat.“ Quid vero eſt philoſophari? Annon, parare ſe ad omnem eventum? Non igitur intelligis, perinde eſſe ac ſi dicas: Si adhuc poſthac me exercuero ad ferendos æquo animo caſus humanos, quidvis fiat! Perinde ac ſi quis, quoniam plagas accepit, a pancratii certamine deſiſtat. Verum illic quidem deſiſtere licet, & effugere verbera. Hic vero, a philoſophia ſi deſciverimus, quæ erit utilitas? Quid ergo in qualibet aſpera re dicendum eſt? Hujus rei cauſſa exercitabar; ad hoc certa-

ἕνεκα τούτου ἐγυμνάζόμην, ἐπὶ τοῦτο ἤσκουν. 8
Θεός σοι λέγει, Δός μοι ἀπόδειξιν, εἰ νομίμως ἠθλησας, εἰ ἔφαγες ὅσα δεῖ, εἰ ἐγυμνάσθης, εἰ τοῦ ἀλείπτου ἤκουσας. Εἶτ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἔργου καταμαλακίζῃ; Νῦν τοῦ πυρέττειν καιρός ἐστι. τοῦτο καλῶς γινέσθω· τοῦ διψᾶν, διψᾷ καλῶς· τοῦ πεινᾶν, πεινᾷ καλῶς. Οὐκ ἔστιν 9
ἐπὶ σοί; τίς σε κωλύσει; Ἀλλὰ πιεῖν μὲν κωλύσει ὁ ἰατρός· καλῶς δὲ διψᾷς, οὐ δύναται κἂν φαγεῖν μὲν κωλύσει· πεινᾷν δὲ καλῶς, οὐ δύναται.

Ἀλλ' οὐ φιλολογῶ. Τίνος δ' ἕνεκα φιλολο- 10
γεῖς; Ἀνδρεάποδον, οὐχ ἵνα εὑρεθῇς; οὐχ ἵνα εὐσταθῇς; οὐχ ἵνα κατὰ φύσιν ἔχῃς καὶ διεξάγῃς; Τί κωλύει πυρέσσοντα κατὰ φύσιν ἔχειν 11
τὸ ἡγεμονικόν; Ἐνθάδ' ὁ ἔλεγχος τοῦ πράγματος, ἡ δοκιμασία τοῦ φιλοσοφοῦντος. Μέρος γάρ

ἐστι

certamen me paratum. Deus demonstrare te jubet, an legitime operam dederis athleticae, an ederis quantum oportuit, an exercitatus fis, an aliptae auscultaveris. Deinde, in ipso certaminis articulo mollem te praebes? Nunc febricitandi tempus est; hoc recte fiat: sitiendi; recte siti: esuriendi; recte esuri. Annon id penes te est? Quis te prohibuerit? Ne bibas, prohibebit te medicus; ne autem recte sitias, prohibere non potest: ne edas; te prohibebit; ne autem recte esurias, prohibere non potest.

At philosophorum sermonibus non possum vacare. Qua vero de causa eis vacas? mancipium; nonne ut vitam beatam, ut animi tranquillitatem tibi pares? nonne ut naturae convenienter te habeas vivasque. Quid autem obstat, quo minus febricitans mentem tuam serves naturae convenienter se habentem? Hic arguitur res: hic philosophus exploratur. Ne-

bris

τμὸς μέλλει ἀνατρέπεσθαι, σοῦ ἀποθανόντος;
ὖν κολακεύεις τὸν ἰατρόν; Τί λέγεις, Ἐὰν σὺ 15
ς, κύριε, καλῶς ἔξω. Τί παρέχεις αὐτῷ
μὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρύν; Οὐχὶ δὲ τὴν αὐτοῦ
ν αὐτῷ ἀποδίδως, ὡς σκυτεῖ περὶ τὸν πόδα,
έκτονι περὶ τὴν οἰκίαν, οὕτω καὶ τῷ ἰατρῷ
τὸ σωμάτιον, τὸ οὐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νε-
; Τούτων ὁ καιρός ἐστι τῷ πυρέσσοντι ἂν
α ἐκπληρώσῃ, ἔχει τὰ αὐτοῦ. Οὐ γὰρ 16
ἔργον τοῦ φιλοσόφου, ταῦτα τὰ ἐκτὸς τηρεῖν,
τὸ οἰνάριον, οὔτε τὸ ἐλάδιον, οὔτε τὸ σω-
ον, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν. Τὰ δ' ἔξω,
; Μέχρι τοῦ μὴ ἀλογίστως κατὰ ταῦτα
τρέφεσθαι. Ποῦ οὖν ἔτι καιρὸς τοῦ φοβεῖσθαι; 17
οὖν ἔτι καιρὸς ὀργῆς; ποῦ φόβου περὶ τῶν
τρίων, περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων; Δύο γὰρ 18
α πρόχειρα ἔχειν δεῖ· ὅτι ἔξω τῆς προαιρέ-
σεως

ris medico? Quid di-
Si tu voles, domine,
habebo? Quid ei oc-
nem præbes tollendi
cilii? Quin potius,
torem, quod ad pe-
ut fabrum, quod ad
; sic medicum quo-
quod ad corpusculum
et, quod meum non
quod naturâ est mor-
, non pluris facis
pro merito? Hæc
quæ tempus postulat
citantis: hæc ille si
iterit, habet quod su-

um est. Neque enim philosophi munus est, externa ista conservare, sive vinum, sive oleum, sive corpusculum; sed suam mentem rationemque. Externa vero quomodo? Eatenus hæc tuenda sunt, ne præter rationem circa ea versemur. Quæ cum ita sint, quæ porro caussa est timoris? quæ caussa iracundiæ? quæ solicitudinis de alienis? de nullius pretii rebus? Hæc enim duo in promtu esse debent, præ-

θρηνείτω, δυστυχείτω. Καὶ ἔμως, οὕτω πικρῶς 3
κολαζόμενοι, ἀπεστῆναι οὐ δυνάμεθα.

ΜΕΜΝΗΣΟ, τί λέγει ὁ ποιητὴς περὶ 4
τοῦ ξένου,

Ξεῖν', οὔ μοι θέμις ἔστ', οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι.

Τοῦτο οὖν καὶ ἐπὶ πατρὸς πρόχειρον ἔχειν· Οὔ 5
μοι θέμις ἔστ', οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι, πατέρ' ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες τοῦ Πατρῴου. Καὶ ἐπ' ἀδελφῷ· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν 6
ἅπαντες τοῦ Ὁμογνίου. Καὶ οὕτω κατὰ τὰς ἄλλας σχέσεις εὑρήσομεν ἐποπτην τὸν Δία.

malum judicarit; is doleat, lugeat, ejulet, sit infelix. Quamvis autem tam acerbe mulctemur, desistere tamen non possumus.

MEMENTO quid Poëta de hospite dicat,

Hospes, hoc mihi non fas est, ne si te pejor quidem venerit.

Idem etiam de patre in promtu sit: Mihi fas non fuerit, etiamsi pejor te venerit, patrem indigne tractare: omnes enim sunt a Jove, patrum præside. Et de fratre: omnes enim a Jove sunt, fratrum præside. Eodemque modo Jovem aliarum quoque necessitudinum inspectorem inveniemus.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ἀσκήσεως.

Τὰς ἀσκήσεις οὐ δεῖ διὰ τῶν παρὰ φύσιν καὶ παραδόξων ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι τῶν θαυματοποιῶν οὐδὲν διοίσομεν, εἰ λέγοντες φιλοσοφεῖν. Δύσκολον γάρ ἐστι καὶ τὸ ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν· καὶ οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τούτου ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν, ἢ φοίνικα ἱστάνειν, ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν; οὐδαμῶς. οὐκ ἔστι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ πρόσφορον τῷ προκειμένῳ ἐκπονηθῆναι. Τί δ' ἐστὶ τὸ προκείμενον ἐκπονηθῆναι; Ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκωλύτως ἀναστρέφεσθαι. Τοῦτο δὲ τί ἐστι; Μήτε ὀρεγόμενον ἀποτυγ-

CAP. XII.

De Exercitatione.

Exercitationes neque contra naturam, neque in rebus mirabilibus inſtitui debent: alioqui nihil inter præſtigiatores & nos, qui philoſophi perhiberi volumus, intererit. Eſt enim etiam in fune ambulare difficile: nec difficile tantum, ſed etiam periculoſum. Eane de cauſſa nobis etiam meditandum eſt, quemadmodum in fune ambulemus, aut palmam erigamus, ſtatuasve amplectamur? Nequaquam: neque enim omnia difficilia & periculoſa, exercitationi quoque apta ſunt: ſed ea quæ conducunt ad id quod eſt nobis ad elaborandum propoſitum. Quid vero eſt quod ad elaborandum nobis eſt propoſitum? Ut adpetitione & averſatione citra impedimentum utamur. Hoc vero quid eſt? Ut nec eo, quod adpetimus, fruſtremur; nec in id, quod averſamur, incidamus.

ἀποτυγχάνειν, μήτ' ἐκκλίνοντα περιπίπτειν. Πρὸς τοῦτο οὖν καὶ τὴν ἄσκησιν ῥέπειν δεῖ. Ἐπεὶ γὰρ 5
οὐκ ἔστιν ἀναπόστευκτον σχεῖν τὴν ὄρεξιν, καὶ τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ἄνευ μεγάλης καὶ συνεχοῦς ἀσκήσεως· ἴσθι, ὅτι, ἐὰν ἔξω ἐάσῃς ἀποστρέφεσθαι αὐτὴν ἐπὶ τὰ ἀπροαίρετα, οὔτε τὴν ὄρεξιν ἐπιτευκτικὴν ἕξεις, οὔτε τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον. Καὶ ἐπεὶ τὸ ἔθος ἰσχυρὸν προσηγόρευται, 6
πρὸς μόνα ταῦτα εἰθισμένον ἡμῶν χρῆσθαι ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει· δεῖ τῷ ἔθει τούτῳ ἐναντίον ἔθος ἀντιθεῖναι, καὶ ὅπου ὁ πολὺς ὄλισθος τῶν φαντασιῶν, ἐκεῖ ἀντιτιθέναι τὰ ἀσκητικά.

Ἑτεροκλινῶς ἔχω πρὸς ἡδονήν· ἀναστοχήσω 7
ἐπὶ τὸ ἐναντίον ὑπὲρ τὸ μέτρον, τῆς ἀσκήσεως ἕνεκα. Ἐκκλιτικῶς ἔχω πόνου· τρέψω μου καὶ γυμνάσω πρὸς τοῦτο τὰς φαντασίας, ὑπὲρ τοῦ

cidamus. Huc igitur etiam exercitatio tendere debet. Cum enim fieri non poſſit, ut vel adpetitio non fruſtretur, vel averſatio non implicetur, ſine magna & continenti exercitatione; ſcito, ſi eam extrorſum averti paſſus fueris ad ea quæ noſtri arbitrii non ſunt, neque adpetitionem voti compotem, neque averſationem expertem calamitatis te eſſe habiturum. Et quia præcipua vis eſt conſuetudinis inveteratæ, eum adpetitione & averſatione adverſus iſta ſola adfueverimus uti, iſti conſuetudini contraria conſuetudo eſt opponenda, &, ubi viſorum lapſus maxime in proclivi eſt, ibi exercitatio maxime opponenda.

Sum ad voluptatem propenſior: in partem contrariam ultra modum exercitationis cauſſa inclinabo. Abhorreo a labore: teram & exercebo ad hoc viſa mea, ut averſatio a talibus

omni-

ἀποστῆναι τὴν ἔκπλιξιν ἀπὸ παντὸς τοῦ τοιού-
8 του. Τίς γάρ ἐστιν ἀσκητής; Ὁ μελετῶν ἐφέ-
ξεις μὲν μὴ χρῆσθαι, ἐκπλίσεις δὲ πρὸς μόνα
τὰ προαιρετικὰ χρῆσθαι, καὶ μελετῶν μᾶλλον
ἐν τοῖς δυσπαραπονήτοις. Καθ' ὃ καὶ ἄλλῳ πρὸς
9 ἄλλα μᾶλλον ἀσκητέον. Τί οὖν ὧδε ποιεῖ τὸ
φοίνικας στῆσαι, ἢ τὸ στέγην δερματίνην καὶ ἄλ-
10 μον καὶ ὕπερον περιφέρειν; Ἄνθρωπε, ἄσκησον,
εἰ γόργος εἶ, λοιδορούμενος ἀνέχεσθαι, ἀτιμα-
σθεὶς μὴ ἀχθεσθῆναι. εἶθ' οὕτω προβήσῃ, ἵνα,
κἂν πλήξῃ σέ τις, εἴπῃς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ὅτι,
11 Δόξον ἀνδριάντα περιεληφέναι. εἶτα καὶ οἰνα-
ρίῳ κομψῶς χρῆσθαι, μὴ εἰς τὸ πολὺ πίνειν,
(καὶ γὰρ περὶ τοῦτο ἐπαφίστεροι ἀσκηταί εἰσιν,)
ἀλλὰ πρῶτον εἰς τὸ ἀπισχέσθαι, καὶ κορασιδίου
ἀπέχεσθαι, καὶ πλακουντα ρίου. εἶτά ποτε ὑπὲρ
δοκιμασίας, εἰ ἄρα, καθήσεις εὐκαίρως αὐτὸς
σαυτὸν,

omnibus recedat. Quis enim ſeſe exercet? Is qui in eo elaborat, ut adpetitione non utatur, averſatione vero ad ea ſola, quæ noſtri ſunt arbitrii; quique in iis magis elaborat, quæ difficilius ſuperantur. Quo fit etiam, ut alii adverſus alia magis exercere ſeſe neceſſe habeant. Quid ergo ad hanc rem facit, palmam erigere, aut tabernaculum pelliceum & mortarium ac piſtillum circumferre? Homo, ſi ſis irritabilis, exerce te, ut convicia toleres, ut contumelia adfectus non doleas. Sic deinde eo progredieris, ut, ſi quis etiam te verberarit, ipſe tibi dicas, Finge te ſtatuam eſſe amplexum. Deinde te exerce, ut vino etiam ſcite utaris; non ad ingurgitandum, (ſunt enim qui in hoc perperam ſeſe exerceant;) ſed primum, ut vino abſtineas, & ut puellula abſtineas, & placentula. Deinde aliquando explorandi tui cauſſa, ſi ita res tulerit, opportuno tempore in certamen aliquod

σαυτὸν, ὑπὲρ τοῦ γνῶναι εἰ ὁμοίας ἡττῶσί σε
αἱ φαντασίαι. Τὰ πρῶτα δὲ φεῦγε μακρὰν ἀπὸ 12
τῶν ἰσχυροτέρων. ἄνισος ἡ μάχη κορασιδίῳ κομ-
ψῷ πρὸς νέον, ἀρχόμενον φιλοσοφεῖν· χύτρα,
φασὶ, καὶ πέτρα οὐ σύμφωνεῖ.

Μετὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλισιν, δεύτερος 13
τόπος ὁ περὶ τὴν ὁρμὴν καὶ ἀφορμήν· ἵν' εὐπει-
θὴς τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ παρὰ καιρὸν, μὴ παρὰ
τόπον, μὴ παρὰ ἄλλην τινὰ τοιαύτην ἀσυμμε-
τρίαν. Τρίτος, ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις, ὁ 14
πρὸς τὰ πιθανὰ καὶ ἑλκυστικά. Ὡς γὰρ ὁ 15
Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· οὕ-
τως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι,
ἀλλὰ λέγειν, Ἔκδεξαι, ἄφες ἴδω τίς εἶ, καὶ
πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, Δεῖξόν μοι τὰ
συνθήματα. Ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμ-
βολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχθησομένην ἔχειν φαν-

 τασίαν;

quod descendes, quo cognoscas, an æque te (*ut olim*) visa vincant. Principio autem procul fuge a fortioribus. Iniqua pugna est eleganti puellæ adversus adolescentem qui nuper philosophari cœpit: olla, quod aiunt, & saxum non concinunt.

Post adpetitionem & aversationem, alter locus est, de Impetu ad actionem capiendo, vel retinendo; ut obtemperes rationi, ne quid alieno tempore, ne quid alieno loco facias, neve per aliam hujusmodi pecces incongruentiam. Tertius locus Adsensionum est; pertinens ad probabilia & adlicientia. Ut enim Socrates vitam, in quam non inquiritur, vivendam esse negabat; ita nec visum ullum inexpleratum est admittendum; sed dicendum: Exspecta, sine videam qui sis, & unde venias; quemadmodum excubitores, Ostende mihi tesseras. Habesne tesseram a natura datam, quam adferre debet visum omne,

16 σκεύους. Καὶ λοιπὸν, ὅσα τῷ σώματι προσφέ-
γεται ὑπὸ τῶν γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μὲν ὠθῇ
που ἕτερα, πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, εἰ μὴ ἂν
καὶ αὐτὰ ἀσκητικά· ἂν δὲ πρὸς ἐπίδειξιν, ἄχθος
γενευκότος ἐστὶ, καὶ ἄλλα τι θηρωμένου, καὶ
θεατὰς ζητοῦντος τοὺς ἐροῦντας, Ὦ μεγάλου
17 ἀνθρώπου! Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ Ἀπολλώνιος
ἔλεγεν, ὅτι, Ὅταν θέλῃς σαυτῷ ἀσκῆσαι, δι-
ψῶν ποτε καύματος, ἐκφέλκυσαι βρόγχον ψυ-
χροῦ, καὶ ἔμπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

ΚΕΦ. ιγ'.

Τί ἐστιν Ἐρημία, καὶ τοῖος Ἔρημος.

Ἐρημία ἐστὶ, κατάστασίς τις ἀβοηθήτου.
Οὐ γὰρ ὁ μόνος ἂν, εὐθὺς καὶ ἔρημος· ὥσπερ οὐδ'

ne, quod admittendum sit. Denique, quae corpori ab iis, qui id exercent, adhibentur, siquidem huc quodammodo spectant, nempe ad adpetitionem & aversationem, pertinebunt & ipsa ad exercitationem: sin ad ostentationem solam spectant, sunt ejus qui extrorsum prominet, & aliud quid venatur, & spectatores quaerit, dicturos, O magnum hominem! Quapropter recte dictum est ab Apollonio, si quis se sua causa velit exercere, ut in aestu, frigidae haustum attrahat ore, tacitusque exspuat.

CAP. XIII.

Qui sit status desertus, & qui sit Desertus.

Status desertus est ejus, qui auxilio destituitur. Non enim qui solus est, idem etiam desertus est; quem-

οὐδ' ὁ ἐν πολλοῖς ὢν, οὐκ ἔρημος. Ὅταν γοῦν 2
ἀποβάλωμεν ἢ ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ φίλον ᾧ προσ-
ανεπαυόμεθα, λέγομεν ἀπολελεῖφθαι ἔρημοι, πολ-
λάκις ἐν Ῥώμῃ ὄντες, τοσούτου ὄχλου ἡμῖν ἀπαν-
τῶντος, καὶ τοσούτων συνοικούντων, ἔσθ' ὅτε
πλῆθος δούλων ἔχοντες. Θέλει γὰρ ὁ ἔρημος 3
κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἀβοήθητός τις εἶναι, καὶ ἐκκεί-
μενος τοῖς βλάπτειν βουλομένοις. Διὰ τοῦτο, ὅταν
ὁδεύωμεν, τότε μάλιστα ἐρήμους λέγομεν ἑαυτοὺς
ὅταν εἰς λῃστὰς ἐμπέσωμεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπου
ὄψις ἐξαιρεῖται ἐρημίας, ἀλλὰ πιστοῦ καὶ αἰδήμο-
νος, καὶ ὠφελίμου. Ἐπεὶ εἰ τὸ μόνον εἶναι ἀρκεῖ 4
πρὸς τὸ ἔρημον εἶναι, λέγε ὅτι καὶ ὁ Ζεὺς ἐν τῇ
ἐκπυρώσει ἔρημός ἐστι, καὶ κατακλαίει αὐτὸς ἑαυ-
τοῦ· Τάλας ἐγὼ, οὔτε τὴν Ἥραν ἔχω, οὔτε τὴν
Ἀθηνᾶν, οὔτε τὸν Ἀπόλλωνα, οὔτε ὅλως ἢ

quemadmodum nec is, qui inter multos versatur, idcirco non desertus. Itaque fit sæpe, cum vel fratrem amisimus, vel filium, vel amicum, quo confidebamus, ut desertos nos esse queramur; licet Romæ agentes, tanta turba nobis occurrente, in tantaque hominum frequentia habitantes, interdum etiam famulorum multitudine stipati. Desertus enim is esse intelligitur, qui auxilio destituitur, & obnoxius eis est qui lædere volunt. Quapropter, cum iter facimus, tum nos maxime desertos dicimus, cum in latrones inciderimus: neque enim conspectus hominis solitudine liberat; sed fidelis, verecundi & utilis hominis conspectus. Nam si solitudo satis ad id est, ut sis desertus; dicendum erit, Jovem etiam in conflagratione mundi desertum esse, & apud se ipsum lamentari: Me miserum! neque Junonem habeo, neque Minervam, neque Apollinem, denique neque fra-

trem,

5 ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ ἔγγονον, ἢ συγγενῆ. Ταῦτα καὶ λέγουσί τινες ὅτι ποιεῖ μόνος ἐν τῇ ἐκπυρώσει. οὐ γὰρ ἐπίστανται διεξαγωγὴν μόνου, καὶ ἀπό τινος φυσικοῦ ἐγκώμενοι, ἀπὸ τοῦ φύσει κοινωνικοῦ εἶναι καὶ φιλαλλήλου, καὶ ἡδέως συναναστρέφεσθαι ἀνθρώποις. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον δεῖ τινος καὶ πρὸς τοῦτο παρασκευὴν ἔχειν, τὸ δύνασθαι αὐτὸν ἑαυτῷ ἀρκεῖν, δύνασθαι αὐτὸν ἑαυτῷ 7 συνεῖναι. Ὡς ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἑαυτῷ σύνεστι, καὶ ἡσυχάζει ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐννοεῖ τὴν διοίκησιν τὴν ἑαυτοῦ οἵα ἐστὶ, καὶ ἐν ἐπινοίαις γίνεται πρεπούσαις ἑαυτῷ· οὕτω καὶ ἡμᾶς δύνασθαι δεῖ αὐτοὺς ἑαυτοῖς λαλεῖν, μὴ προσδεῖσθαι ἄλλων, διαγω- 8 γῆς μὴ ἀπορεῖν· ἐφιστάνειν τῇ θείᾳ διοικήσει, τῇ αὐτῶν πρὸς τἆλλα σχέσει· ἐπιβλέπειν, πῶς πρότερον εἴχομεν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, πῶς νῦν· τίνα

trem, neque filium, neque nepotem, neque cognatum. Hoc etiam nonnulli facturum eum in conflagratione mundi, cum solus erit, aiunt. Neque enim intelligunt, quo pacto vitam aliquis transigere possit solus; & proficiscuntur quidem etiam a naturali quodam principio, scilicet ab ingenito hominibus communionis studio, & mutuo amore, & delectatione consuetudinis cum hominibus. Sed tamen paranda est ad hoc quoque habilitas quædam, ut se ipso esse contentus, & secum vivere quispiam possit. Sicut enim Jupiter secum vivit & in se ipse adquiescit, & administrationem suam qualis sit secum reputat, & in cogitationibus sese dignis versatur: eodem modo & nos decet nobiscum posse colloqui, non requirere alios, non indigere oblectatione qua tempus fallamus; mentem adjicere ad divinam administrationem; &, quæ relatio sit nostra erga res cæteras, expendere; considerare, quomodo antea casus

τίνες ἐστὶν ἔτι τὰ θλίβοντες· πῶς ἂν θεραπευθῇ καὶ ταῦτα, πῶς ἐξαιρεθῇ· εἴ τινας ἐξεργασίας δεῖται, κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον ἐξεργάσασθαι.

Ὁρᾶτε γάρ, ὅτι εἰρήνην μεγάλην ὁ Καῖσαρ 9
ἡμῖν δοκεῖ παρέχειν, ὅτι οὐκ εἰσὶν οὐκέτι πόλεμοι, οὐδὲ μάχαι, οὐδὲ λῃστήρια μεγάλα, οὐδὲ πειρατικά· ἀλλ' ἔξεστι πάσῃ ὥρᾳ ὁδεύειν, πλεῖν ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς. Μή τι οὖν καὶ ἀπὸ 10
πυρετοῦ δύναται ἡμῖν εἰρήνην παρασχεῖν; μή τι καὶ ἀπὸ ναυαγίου; μή τι ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, ἢ ἀπὸ σεισμοῦ, ἢ ἀπὸ κεραυνοῦ; Ἄγε, ἀπ' ἔρωτος; Οὐ δύναται. Ἀπὸ πένθους; Οὐ δύναται. Ἀπὸ φθόνου; Οὐ δύναται. Ἀπὸ οὐδενὸς ἁπλῶς τούτων. Ὁ δὲ λόγος ὁ τῶν φιλοσόφων 11
ὑπισχνεῖται καὶ ἀπὸ τούτων εἰρήνην παρέχειν. Καὶ τί λέγεις; Ἂν μοι προσέχητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅπου ἂν

sus humanos tulerimus, quomodo nunc feramus; quæ sint quæ nos adhuc angant; quomodo hæc quoque curari, quomodo tolli queant; si qua expolienda sint, ut recta ratione adhibita expoliantur.

Videte enim, quam amplam pacem nobis præstare Cæsar videatur, cum neque bella jam supersint, neque pugnæ, neque latrocinia magna, neque piraticæ grassationes; sed ut quovis anni tempore, quavis hora, iter facere liceat, ab oriente in occidentem navigare. Num ergo etiam a febre pacem præstare nobis potest? num & a naufragio? num ab incendio, a terræ motu, a fulmine? Age, num ab amore? Non potest. A luctu? Non potest. Ab invidia? Non potest. Omnino a nulla tali re. At doctrina philosophorum pollicetur, ab his quoque rebus se pacem præstituram esse. Quid autem ait? „Si me, (inquit) homines! „audiveritis; ubicumque fuerit-

ἂν ἦτε, ὅ τι ἐὰν ποιῆτε, οὐ λυπηθήσεσθε, οὐκ ὀργισθήσεσθε, οὐκ ἀναγκασθήσεσθε, οὐ κωλυθήσεσθε, ἀπαθεῖς δὲ καὶ ἐλεύθεροι διάξετε ἀπὸ πάν-
12 των. Ταύτην τὴν εἰρήνην τις ἔχων, οὐχὶ κεκηρυγμένην ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, (πόθεν γὰρ αὐτῷ ταύτην κηρύξαι;) ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκηρυγμένην διὰ τοῦ λόγου, οὐκ ἀρκεῖται ὅταν ᾖ μέ-
13 νος; ἐπιβλέπων, καὶ ἐνθυμούμενος· Νῦν ἐμοὶ κακὸν οὐδὲν δύναται συμβῆναι, ἐμοὶ λῃστὴς οὐκ ἔστιν, ἐμοὶ σεισμὸς οὐκ ἔστιν, πάντα εἰρήνης μεστά, πάντα ἀταραξίας· πᾶσα ὁδὸς, πᾶσα πόλις, πᾶσα σύνοδος, γείτων, κοινωνὸς, ἀβλαβής. Ἄλλος παρέχει τροφὰς, ᾧ μέλει· ἄλλος ἐσθῆτα· ἄλλος αἰσθήσεις ἔδωκεν, ἄλλος
14 προλήψεις. ὅταν δὲ μὴ παρέχῃ τἀναγκαῖα, τὸ ἀναπλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, Ἔρχου. Ποῦ; Εἰς οὐδὲν δεινόν· ἀλλ'

„fueritis, quidquid feceritis, non dolebitis, non „irascemini, non cogemini, non impediemini; „sed tranquilli & ab omnibus rebus liberi ætatem „degetis." Hanc pacem si quis habeat, non a Cæsare promulgatam, (quo pacto enim eam ille promulgare queat?) sed a Deo per rationem pronunciatam, is ea contentus non erit cum solus fuerit? cum videat, & ita secum cogitet: Nunc mali nihil accidere mihi potest, mihi latro non est, mihi terræ motus non est, omnia plena pacis, plena tranquillitatis; omnis via, omnis urbs, omnis congressus hominum, vicinus, socius, innoxius. Alius præbet victum, cui id curæ est; alius vestem; alius sensus dedit, alius anticipatas animi notiones. Quod si vero ea, quibus opus est, non suppeditat; receptui canit, januam aperuit, teque venire jubet. Quo? Non in malam rem: sed eo unde ortus es, ad amica & cognata,

ἀλλ' ὅθεν ἐγένου, εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πυρὸς, εἰς πῦρ ἄπει- 15
σιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γήδιον· ὅσον πνευματίου, εἰς πνευμάτιον· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὑδάτιον. οὐδεὶς Ἅιδης, οὐδ' Ἀχέρων, οὐδὲ Κωκυτὸς, οὐδὲ Πυριφλεγέθων· ἀλλὰ πάντα Θεῶν μεστὰ καὶ Δαιμόνων. Ταῦτά τις ἐνθυμεῖσθαι ἔχων, καὶ 16
βλέπων τὸν ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, καὶ γῆς ἀπολαύων καὶ θαλάσσης, ἔρημός ἐστιν οὐ μᾶλλον ἢ καὶ ἀβοήθητος. Τί οὖν; ἄν τις ἐπελ- 17
θὼν μόνῳ ἀποσφάξῃ με; Μωρὲ, σὲ οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον.

Ποία οὖν ἔτι ἐρημία; ποία ἀπορία; τί χεί- 18
ρονας ἑαυτοὺς ποιοῦμεν τῶν παιδαρίων; ἅ τινα ὅταν ἀπολειφθῇ μόνα, τί ποιεῖ; ἄραντα ὀστράκια καὶ σποδὸν, οἰκοδομεῖ τί ποτε; εἶτα καταστρέφει, καὶ πάλιν ἄλλο οἰκοδομεῖ· καὶ οὕτως οὐδέ-

gnata, ad elementa. Quidquid in te ignis fuit, ad ignem redit; quidquid terræ, ad terram; quidquid spirantis aëris, ad aërem; quidquid aquæ, ad aquam. Nullus est Orcus, nullus Acheron, nullus Cocytus, nullus Pyriphlegethon: sed omnia plena Deorum & Geniorum. Hæc qui cogitare potest, & qui solem & lunam & sidera intuetur, & terra fruitur atque mari, is non magis desertus est, quam adjumenti expers. Quid ergo, si quis me solum adgressus jugularit? Stulte, non te, sed corpusculum.

Quæ ergo solitudo restat? quæ inopia? Quid nos ipsi pueris deteriores facimus; qui, cum soli relinquuntur, quid agunt? Tollunt testas, ac cinerem, nunc aliquid exstruunt, nunc diruunt, nunc rursus aliud exstruunt: quo sit, ut numquam eis desit, quo

ἂν ἦτε, ὅ τι ἂν ποιῆτε, οὐ λυπηθήσεσθε, οὐκ ὀργισθήσεσθε, οὐκ ἀναγκασθήσεσθε, οὐ κωλυθήσεσθε, ἀπαθεῖς δὲ καὶ ἐλεύθεροι διάξετε ἀπὸ πάν-
12 των. Ταύτην τὴν εἰρήνην τις ἔχων, οὐχὶ κεκηρύγμένην ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, (πόθεν γὰρ αὐτῷ ταύτην κηρύξει;) ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκηρυγμένην διὰ τοῦ λόγου, οὐκ ἀρκεῖται ὅταν ᾖ μέ-
13 νος; ἐπιβλέπων, καὶ ἐνθυμούμενος· Νῦν ἐμοὶ κακὸν οὐδὲν δύναται συμβῆναι, ἐμοὶ λῃστὴς οὐκ ἔστιν, ἐμοὶ σεισμὸς οὐκ ἔστιν, πάντα εἰρήνης μεστά, πάντα ἀταραξίας· πᾶσα ὁδός, πᾶσα πόλις, πᾶσα σύνοδος, γείτων, κοινωνὸς, ἀβλαβής. Ἄλλος παρέχει τροφάς, ᾧ μέλει· ἄλλος ἐσθῆτα· ἄλλος αἰσθήσεις ἔδωκεν, ἄλλος
14 προλήψεις. ὅταν δὲ μὴ παρέχῃ τἀναγκαῖα, τὸ ἀναπλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, Ἔρχου. Ποῦ; Εἰς οὐδὲν δεινόν· ἀλλ'

„fueritis, quidquid feceri-„tis, non dolebitis, non „irascemini, non cogemi-„ni, non impediemini; „sed tranquilli & ab omni-„bus rebus liberi ætatem „degetis." Hanc pacem si quis habeat, non a Cæsare promulgatam, (quo pacto enim eam ille promulgare queat?) sed a Deo per rationem pronunciatam, is ea contentus non erit cum solus fuerit? cum videat, & ita secum cogitet: Nunc mali nihil accidere mihi potest, mihi latro non est, mihi terræ motus non est, omnia plena pacis, plena tranquillitatis; omnis via, omnis urbs, omnis congressus hominum, vicinus, socius, innoxius. Alius præbet victum, cui id curæ est; alius vestem; alius sensus dedit, alius anticipatas animi notiones. Quod si vero ea, quibus opus est, non suppeditat; receptui canit, januam aperuit, teque venire jubet. Quo? Non in malam rem: sed eo unde ortus es, ad amica & cognata,

ἀλλ' ὅθεν ἐγένου, εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πυρὸς, εἰς πῦρ ἄπει- 15
σιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γήδιον· ὅσον πνευματίου, εἰς πνευμάτιον· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὑδάτιον. οὐδεὶς Ἅιδης, οὐδ' Ἀχέρων, οὐδὲ Κωκυτὸς, οὐδὲ Πυριφλεγέθων· ἀλλὰ πάντα Θεῶν μεστὰ καὶ Δαιμόνων. Ταῦτά τις ἐνθυμεῖσθαι ἔχων, καὶ 16
βλέπων τὸν ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, καὶ γῆς ἀπολαύων καὶ θαλάσσης, ἔρημός ἐστιν οὐ μᾶλλον ἢ καὶ ἀβοήθητος. Τί οὖν; ἄν τις ἐπελ- 17
θὼν μόνῳ ἀποσφάξῃ με; Μωρὲ, σὲ οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον.

Ποία οὖν ἔτι ἐρημία; ποία ἀπορία; τί χεί- 18
ρονας ἑαυτοὺς ποιοῦμεν τῶν παιδαρίων; ἅ τινα ὅταν ἀπολειφθῇ μόνα, τί ποιεῖ; ἄραντα ὀστράκια καὶ σποδὸν, οἰκοδομεῖ τί ποτε; εἶτα καταστρέφει, καὶ πάλιν ἄλλο οἰκοδομεῖ· καὶ οὕτως οὐδέ-

gnata, ad elementa. Quidquid in te ignis fuit, ad ignem redit; quidquid terræ, ad terram; quidquid spirantis aëris, ad aërem; quidquid aquæ, ad aquam. Nullus est Orcus, nullus Acheron, nullus Cocytus, nullus Pyriphlegethon: sed omnia plena Deorum & Geniorum. Hæc qui cogitare potest, & qui solem & lunam & sidera intuetur, & terra fruitur atque mari, is non magis deser-

tus est, quam adjumenti expers. Quid ergo, si quis me solum adgressus jugularit? Stulte, non te, sed corpusculum.

Quæ ergo solitudo restat? quæ inopia? Quid nos ipsi pueris deteriores facimus; qui, cum soli relinquuntur, quid agunt? Tollunt testas, ac cinerem, nunc aliquid exstruunt, nunc diruunt, nunc rursus aliud exstruunt: [illegible] sit, ut numquam eis [illegible]

3 ἐν τῷ χορῷ κρύπτου. Σκόπει τί ποτε, περίβλεψαι, ἐνοείσθητι, ἵνα γνῷς τίς εἶ.

4 ΟΤΑΝ τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἐσκηπτικόν, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε αὐτὸ πρὸς πάν-
5 τας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. Διὰ γὰρ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; Ἄνθρωπε, εἰ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μή, γελοῖος πει-
6 εῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σιώπα πρὸς τοὺς δυσαρεστοῦντας τοῖς ἀνθρώποις. Τί οὖν; αὐτοῖς τούτοις ἀρέσκειν θέλεις;

7 ΤΩΝ πραττομένων τὰ μὲν προηγουμένως πράττεται, τὰ δὲ κατὰ περίστασιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμπεριφοράν, τὰ δὲ κατ' ἔνστασιν.

ΔΥΟ ταῦτα ἐξελεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἴησιν καὶ ἀπιστίαν. Οἴησις μὲν οὖν ἐστι, τὸ δοκεῖν μηδὲν

quando aliquid conſidera, circumſpice, te ipſum concute, ut cognoſcas qui ſis.

SI QUIS aquam bibit, aliave quapiam re ſeſe exercet, quavis occaſione id omnibus dicit, Ego aquam bibo. Ergo eo tantum aquam bibis, ut aquam bibas? Homo, ſi tibi aquam bibere expedit, bibito: ſin minus, ridicule facis. Sin aquæ potus tibi expedit, ideoque tu bibis; tace apud eos qui aquæ potores moleſte ferunt. Quid ergo? iſtis ipſis placere ſtudes?

EORUM quæ aguntur, alia principali quadam & præcipua ratione fiunt, alia temporum cauſſa, alia per diſpenſationem quamdam, alia obſequii cauſſa, alia ex vitæ inſtituto.

DUO hæc eximenda ſunt hominibus, arrogantia & diffidentia. Ac arrogantia quidem eſt eorum, qui

μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστίαν δὲ, τὸ ὑπολαμβάνειν μὴ δυνατὸν εἶναι εὑρεῖν σε τοσούτων περιεστηκότων. Τὴν μὲν οὖν οἴησιν ἔλεγχος ἐξαιρεῖ. καὶ 9
τοῦτο πρῶτον ποιεῖ Σωκράτης. Ὅτι δ' οὐκ ἀδύνατόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, σκέψαι καὶ ζήτησον. Οὐδέν σε βλάψει ἡ ζήτησις αὕτη· καὶ σχεδὸν τὸ 10
φιλοσοφεῖν τοῦτ' ἔστι, ζητεῖν πως ἐνδέχεται ἀπαραποδίστως ὀρέξει χρῆσθαι καὶ ἐκκλίσει.

ΚΡΕΙΣΣΩΝ εἰμί σου, ὁ γὰρ πατήρ μου ὑπατικός ἐστιν. Ἄλλος λέγει, Ἐγὼ δεδημάρχηκα, σὺ δ' οὔ. Εἰ δ' ἵπποι ἦμεν, ἔλεγες ἄν, ὅτι, Ὁ πατήρ μου ὠκύτερος ἦν; ὅτι, ἐγὼ ἔχω πολλὰς κριθὰς καὶ χόρτον, ἢ ὅτι, κομψὰ περιτραχήλια; Εἰ οὖν ταῦτά σου λέγοντος, εἶπον, ὅτι ἔστω ταῦτα, τρέχωμεν οὖν. Ἄγε, ἐπ' ἀν- 13
θρώπου οὖν οὐδέν ἐστι τοιοῦτον οἷον ἐφ' ἵππου

δρόμος,

qui ſibi nihil deeſſe putant: diffidentia vero eorum, qui exiſtimant ſe inter tot circumſtantes caſus non poſſe eſſe beatos. Arrogantiam igitur tollit reprehenſio argumentis nitens. Atque id primum faciebat Socrates. Fieri autem rem poſſe, conſiderato, & quærito. Nihil tibi nocebit iſta inquiſitio: ac potius in eo magna ex parte ſita eſt philoſophia, ut inquirat. quomodo citra impedimentum adpetitione & averſatione uti liceat.

MELIOR ſum te, nam pater meus conſularis eſt. Alius ait: Ego tribunatum geſſi, tu non. Quod ſi vero equi eſſemus, diceres-ne, Pater meus velocior fuit: ego multum hordei habeo & fœni; aut elegantes phaleras. Si igitur tibi iſta dicenti reſponderem, Esto ita, curramus ergo! Age, nihilne tale eſt in homine, quale eſt

δρόμος, ἐξ οὗ γνωσθήσεται ὁ κρείττων καὶ ὁ χείρων; Μήποτ' ἔστιν αἰδὼς, πίστις, δικαιοσύνη;
14 Τούτοις δείκνυε κρείττονα σεαυτὸν, ἵν' ὡς ἄνθρωπος ἧς κρείττων. Ἂν μοι λέγῃς, ὅτι μεγάλως λακτίζω, ἐρῶ σοι κἀγὼ, ὅτι ἐπὶ ὄνου ἔργα μέγα φρονεῖς.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὅτι δεῖ Παρασκευάζεσθαι ἐρχεσθαι ἐφ' ἕκαστα.

Ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα καὶ τὰ ἀκόλουθα, καὶ οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό. εἰ δὲ μὴ, τὴν μὴν πρώτην ἥξεις προθύμως, ἅτε μηδὲν τῶν ἑξῆς ἐντεθυμημένος· ὕστερον δ' ἀναφανέντων τινῶν, αἰσχρῶς ἀποστήσῃ. Θέλω
2 Ὀλύμπια νικῆσαι. [Κἀγὼ, νὴ τοὺς Θεούς· κομψὸν

eſt in equo curſus, quo cognoſcatur, quis ſit præſtantior, quis deterior? Vide, ne ſit verecundia, fides, juſtitia. His rebus oſtende præſtantiorem eſſe te, ut tamquam homo ſis præſtantior. Sin mihi dixeris, te vehementer calcitrare: dicam & ipſe tibi, eo te ſuperbire, quod ſit aſini proprium.

CAP. XV.

Conſiderate ſingula adgredienda eſſe.

Cujusque operis antecedentia & conſequentia conſidera; & ſic illud adgreditor. Alioqui alacriter quidem illud adgredieris; quippe qui nihil eorum, quæ ſequuntur, conſideraris: poſtea vero, cum aliquæ difficultates interceſſerint, turpiter deſiſtes. Cupio vincere Olympia. [Et ego, per Deos: nam bella

ψὸν γάρ ἐστιν.] Ἀλλὰ σκόπει τὰ καθηγούμενα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἀκόλουθα· καὶ οὕτως, ἂν σοι λυσιτελῇ, ἅπτου τοῦ ἔργου. Δεῖ σε εὐτακτεῖν, ἀναγ- 3
κοφαγεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων, γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην, ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύματι, ἐν ψύχει· μὴ ψυχρὸν πίνειν, μὴ οἶνον, ὅτ' ἔτυχεν· ἁπλῶς, ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν τῷ ἐπιστάτῃ· εἶτα, ἐν τῷ ἀγῶνι, παρορύσσεσθαι, ἔστιν 4
ὅτε χεῖρα ἐκβαλεῖν, σφυρὸν στρέψαι, πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν, μαστιγωθῆναι, καὶ μετὰ τούτων πάντων ἔσθ' ὅτε νικηθῆναι. Ταῦτα λογισάμενος, ἂν 5
ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὲ μὴ, ὅρα ὅτι ὡς τὰ παιδία ἀναστραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν ἀθλητὰς παίζει, νῦν δὲ μονομάχους, νῦν δὲ σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ, ὅταν ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ. οὕτω καὶ σύ· νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δὲ μονομά- 6
χος, εἶτα φιλόσοφος, εἶτα ῥήτωρ· ὅλῃ δὲ τῇ ψυ-

bella res est.] At considera antecedentia & consequentia: & sic, si e re tua fuerit, rem adgredere. Oportet te ordine omnia agere, coactum edere, bellariis abstinere, exercere corpus vel invitum, hora definita, in æstu, in frigore; non bibenda frigida, aliquando ne vinum quidem; omnino, lanistæ tamquam medico te tradere. Deinde, in certamine, arena obrui oportet; aliquando manum luxari; distorqueri pedis malleolum; multum pulveris deglutire; flagris cædi; & cum his omnibus interdum vinci. His rebus consideratis, si adhuc placet, athleticæ te trade. Sin minus, vide ut puerorum more acturus sis, qui nunc luctatores ludunt, nunc gladiatores, nunc tuba canunt, nunc tragœdias agunt, cum ista viderint admiratique fuerint. Sic & tu, nunc athleta eris, nunc gladiator, mox philoso-

χῇ οὐδέν. ἀλλ', ὡς ὁ πίθηκος, πᾶν ὃ ἂν ἴδῃς μιμῇ, καὶ ἀεί σοι ἄλλο ἐξ ἄλλου ἀρέσκει, τὸ
7 σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. οὔτε γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπί τι, οὐδὲ περιοδεύσας ὅλον τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ βασανίσας, ἀλλ' εἰκῇ καὶ κατὰ ψυχρὰν
8 ἐπιθυμίαν. Οὕτω τινὲς, ἰδόντες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντές τινος οὕτω λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέγει, (καίτοι τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος;) θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

9 Ἄνθρωπε, σκέψαι πρῶτον, τί ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σαυτοῦ φύσιν, τί δύνασαι βαστάσαι. εἰ παλαιστής, ἰδού σου τοὺς ὤμους, τοὺς
10 μηροὺς, τὴν ὀσφύν. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλο τι πέφυκε. Δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν δύνασαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς; ὅτι δύνασαι ὡσαύτως ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεσθαι, ὁμοίως δυσαρεστεῖν;
11 Ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαί τινας ἐπιθυμίας,

ἀπελ-

losophus, postea orator; toto autem animo nihil: sed, ut simius, quidquid videris, imitaris; & semper aliud ex alio tibi placet, adsueta vero displicent. Neque enim considerate quidquam adgressus es, neque rem totam circumcirca exploraſti; sed temere accessisti, frigida cupiditate impulsus. Sic nonnulli, viso philosopho, auditove aliquo sic differente ut Euphrates differit, (quamquam quis sic dicere, ut ille, potest?) volunt & ipsi philosophari.

Homo, considera prius, quae res sit: deinde naturam quoque tuam, quid ferre possit. Si luctator esse vis, vide humeros tuos, femora, lumbos. Alius enim ad aliud aliquid natus est. Putasne, te, si ista agas, posse philosophari? Putasne, te posse eodem modo edere, eodem modo bibere, aeque irasci, aeque indignari? Vigilandum est, laborandum,

ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὑπὸ παιδαρίου κατα-
φρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων καταγελασθῆ-
ναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ,
ἐν δίκῃ. Ταῦτα περισκεψάμενος, εἴ σοι δοκεῖ, 12
προσέρχου· εἰ θέλεις ἀντιπαταλλάξασθαι τούτων
ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν. εἰ δὲ μὴ, μὴ
πρόσαγε· μὴ, ὡς τὰ παιδία, νῦν μὲν φιλόσοφος,
ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτρο-
πος Καίσαρος. Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ 13
ἄνθρωπον εἶναι, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακόν· ἢ τὸ ἡγεμο-
νικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός·
ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοπονεῖν, ἢ περὶ τὰ ἔξω· τοῦτ'
ἔστι, φιλοσόφου στάσιν ἔχειν, ἢ ἰδιώτου.

ΡΟΥΦΩ τις ἔλεγε, Γάλβα σφαγέντος, ὅτι, 14
Νῦν προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται; Ὁ δὲ, Μὴ παρέ-

γως

dum, vincendæ ſunt quædam cupiditates, a cognatis diſcedendum; oportet a ſervulo contemni, ab obviis derideri, omnibus in rebus deteriori conditione eſſe, in magiſtratu, in honore, in judicio. His conſideratis, ſi lubet, accedito; ſi pro his permutare velis perturbationum vacuitatem, libertatem, conſtantiam: alioqui noli accedere; ne, ut pueri, nunc philoſophus ſis, poſtea publicanus, mox orator, denique procurator Cæſaris. Hæc non conſentiunt. Unum te hominem eſſe oportet, ſive bonum, ſive malum; aut principalem tui ipſius partem excolere te oportet, aut res externas; laborem vel internis rebus impendere, vel externis; hoc eſt, tuendus eſt tibi vel philoſophi ſtatus, vel hominis indocti.

RUFO quidam, occiſo Galba, dixit: Nunc adeo mundum providentia gubernari? At ille: An vel

obiter

γως ποτ', ἔφη, ἀπὸ Γάλβα κατεσκευάσας, ὅτι προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται;

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς Συμπεριφοράν.

Ἀνάγκη τὸν συγκαθιέντα τισὶν ἐπιπλέον, ἢ εἰς λαλιὰν, ἢ εἰς συμπόσια, ἢ ἁπλῶς εἰς συμβίωσιν ἢ αὐτὸν ἐκείνοις ἐξομοιωθῆναι, ἢ ἐκείνους μεταθεῖναι ἐπὶ τὰ αὐτοῦ. Καὶ γὰρ ἄνθρακα ἀπεσβεσμένον ἂν θῇ παρὰ τὸν καιόμενον, ἢ αὐτὸς ἐκεῖνον ἀποσβέσει, ἢ ἐκεῖνος τοῦτον ἐκκαύσει. Τηλικούτου οὖν τοῦ κινδύνου ὄντος, εὐλαβῶς δεῖ τοῖς ἰδιώταις συγκαθίεναι εἰς τὰς τοιαύτας συμπεριφοράς, μεμνημένους, ὅτι ἀμήχανον, τὸν συναναστρεφόμενον τῷ ἠσβολωμένῳ, μὴ καὶ αὐτὸν ἀπολαῦσαι τῆς ἀσβολῆς. Τί γὰρ ποιήσεις, ἂν περὶ

obiter umquam, inquit, Galba uſus ſum ut demonſtrarem, mundum providentia adminiſtrari.

CAP. XVI.

Caute utendum eſſe hominum Conſuetudine.

Qui frequentius cum aliquo convenit, ſive confabulandi cauſſa, ſive compotandi, ſive omnino conſuetudinis cauſſa; eum neceſſe eſt vel ipſum illi fieri ſimilem, vel illum ad ſuam rationem traducere. Nam ſi quis carbonem exſtinctum ardenti adjunxerit, aut hic illum exſtinguet, aut ille hunc incendet. Cum igitur tantum periculum ſit, indoctorum familiaritate & conſuetudine caute eſt utendum; memores, fieri nullo modo poſſe, quin, ſi quis cum fuliginoſo verſetur, ipſe quoque fuliginoſus fiat.

Quid

περὶ μονομάχων λαλῇ, ἢν περὶ ἵππων, ἢν περὶ ἀθλητῶν, ἄν, τὸ ἔτι τούτων χεῖρον, περὶ ἀνθρώπων; Ὁ δεῖνα κακὸς, ὁ δεῖνα ἀγαθός· τοῦτο καλῶς ἐγένετο, τοῦτο κακῶς. Ἔτι, ἢν σκώπτῃ, ἂν γελοιάζῃ, ἂν κακοηθίζηται; Ἔχει τις ὑμῶν παρασκευὴν, οἵαν ὁ κιθαριστικὸς τὴν λύραν λαβὼν, ὥστ' εὐθὺς ἁψάμενος τῶν χορδῶν, γνῶναι τὰς ἀσυμφώνους, καὶ ἁρμόσασθαι τὸ ὄργανον; οἵαν εἶχε Σωκράτης δύναμιν, ὥστ' ἐν πάσῃ συμπεριφορᾷ ἄγειν ἐπὶ τὸ αὐτοῦ τοὺς συνόντας; Πόθεν ὑμῖν; ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ὑμᾶς περιάγεσθαι. 5 6

Διὰ τί οὖν ἐκεῖνοι ὑμῶν ἰσχυρότεροι; Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τὰ ταπρὰ ταῦτα ἀπὸ δογμάτων λαλοῦσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ κομψὰ ἀπὸ τῶν χειλῶν· διὰ τοῦτο ἄτονά ἐστι, καὶ νεκρά· καὶ σικχάνει 7

Quid enim ages, si de gladiatoribus loquatur, sive de equis, sive de pugilibus, sive (quod his pejus etiam est) de hominibus? Iste malus, iste bonus est: hoc recte factum, illud male. Præterea, si cavillator est, si risor, si maligno ingenio. Est-ne aliquis vestrùm ita solers, ut citharœdus, qui sumta lyra, simul ac chordas tetigerit, intelligat quæ non concinant, instrumentumque ad concentum intendere potest? Ea-ne facultate præditi estis, qua fuit Socrates, qui familiares, ubicumque cum eis versatus esset, ad suum morem sensumque traduceret? Unde vobis istud? Immo vos ab indoctis circumagi necesse est.

Cur igitur illi vobis potentiores sunt? Quia illi putida ista sua proferunt ex animi decretis; vos vero pulcra vestra, non nisi de labris; ea caussa sine robore hæc & mortua sunt; nec

ἐστιν ἀκούοντας ὑμῶν τοὺς προτρεπτικοὺς, καὶ
τὴν ἀρετὴν τὴν τοιαύτην, ἢ ἄνω κάτω θρυλ-
8 λεῖται. Οὕτως ὑμᾶς οἱ ἰδιῶται νικῶσι. Παντα-
χοῦ γὰρ ἰσχυρὸν τὸ δόγμα, ἀνίκητον τὸ δόγ-
9 μα. Μέχρις οὖν οὖν παγῶσιν ἐν ὑμῖν αἱ κομψαὶ
ὑπολήψεις, καὶ δύναμίν τινα περιποιήσησθε πρὸς
ἀσφάλειαν, συμβουλεύω ὑμῖν εὐλαβῶς τοῖς ἰδιώ-
ταις συγκαταβαίνειν. εἰ δὲ μὴ, καθ' ἡμέραν, ὡς
κηρὸς ἐν ἡλίῳ, διατακήσεταί ὑμῶν εἴ τινα ἐν τῇ
10 σχολῇ ἐγλεάφετε. Μακρὰν οὖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου
ποῦ ποτε ὑπέγετε, μέχρις ἂν κηρίναις τὰς ὑπο-
11 λήψεις ἔχητε. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν πατρίδων συμ-
βουλεύουσιν ἀποχωρεῖν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι τὰ πα-
λαιὰ ἤθη περιθήκας, καὶ οὐκ ἐᾷ ἀρχὴν γενέσθαί
τινα ἄλλου ἐθισμοῦ, οὐδὲ φέρομεν τοὺς ἀπαν-
τῶντας καὶ λέγοντας, Ἰδοὺ ὁ δεινὸς φιλόσοφος, ὁ
12 τοῖος καὶ ὁ τοῖος. Οὕτω καὶ οἱ ἰατροὶ τοὺς
μακροχρονίους ἐκπέμπουσιν εἰς ἄλλην χώραν καὶ
ἄλλον

nec fine faſtidio audiri poſſunt adhortationes veſtræ, & miſera virtus, quam ſusque deque jactatis. Ita vos plebeii vincunt. Ubique enim robur habet decretum; invictum eſt decretum. Donec igitur confirmatæ in vobis fuerint pulcræ ſententiæ, donec facultatem aliquam paraveritis, qua in tuto collocemini; auctor vobis ſum, ut caute indoctorum utamini conſuetudine: alioqui quotidie, ſi qua animis veſtris in ſchola inſcribitis, ſicut cera in ſole diffluent. Longe igitur a ſole recedite, dum cereas habetis opiniones. Hac etiam de cauſſa philoſophi e patria diſcedendum eſſe ſuadent, quoniam domi veteres mores in diverſa nos trahunt, nec ſinunt nos novæ conſuetudinis initium facere; nec ferimus obvios, dicentes, Ecce iſte philoſophatur, cum talis & talis ſit. Sic & medici eos, qui diuturnis morbis laborant, in

aliam

ἄλλον ἀέρα· καλῶς ποιοῦντες. Καὶ ὑμεῖς ἀντεισ- 13
αγάγετε ἄλλα ἔθη· πήξατε ὑμῶν τὰς ὑπολήψεις,
καὶ ἐναθλεῖτε αὐταῖς. Οὔ· ἀλλ' ἔνθεν ἐπὶ θεω- 14
ρίαν, εἰς μονομαχίαν, εἰς ξυστὸν, εἰς κίρκον· ἔτ'
ἐκεῖθεν ὧδε, καὶ πάλιν ἔνθεν ἐκεῖ οἱ αὐτοί. Καὶ 15
ἔθος κομψὸν οὐδὲν, οὔτε προσοχὴ, οὔτ' ἐπιστρο-
φὴ ἐφ' αὑτὸν, καὶ παρατήρησις· πῶς χρῶμαι ταῖς
προσπιπτούσαις φαντασίαις; κατὰ φύσιν; ἢ παρὰ
φύσιν; πῶς ἀποκρίνομαι πρὸς αὐτάς; ὡς δεῖ; ἢ
οὐ δεῖ; ἐπιλέγω τοῖς ἀπροαιρέτοις, ὅτι οὐδὲν
πρὸς ἐμέ; Εἰ γὰρ μή πω οὕτως ἔχετε, φεύγε- 16
τε ἔθη τὰ πρότερον, φεύγετε τοὺς ἰδιώτας, εἰ θέ-
λετε ἄρξασθαί ποτε τινὲς εἶναι.

aliam regionem aliumque aërem ablegant: & rectè quidem. Proinde & vos mores alios introducite; confirmate vestras opiniones, & in eis strenue vos exercete. At id non curatis; sed hinc ad spectacula, ad gladiatorum exercitium, in xystum, in circum; postea illinc huc, vicissimque hinc illuc, semper iidem. Non ullus liberalis mos, non animadversio, non cura vestrûm ipsorum, neque observatio, *ut quisque se ipse interroget*, quo pacto oblatis utor visis? secundum naturam? an contra? quomodo respondeo eis? sicut decet? an contra? eis-ne rebus, quæ mei arbitrii non sunt, edico, Nihil mihi vobiscum est? Nam si nondum sic adfecti estis, fugite mores priores, fugite vulgus, si tandem auspicari negotium & aliqui esse vultis.

CAP.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ Προνοίας.

Ὅταν τι τῇ Προνοίᾳ ἐγκαλῇς, ἐπιστράφηθι, καὶ γνώσῃ, ὅτι κατὰ λόγον γέγονε. Ναὶ, ἀλλ' ὁ ἄδικος πλέον ἔχει. Ἐν τίνι; Ἐν ἀργυρίῳ. Πρὸς γὰρ τοῦτό σου κρείττων ἐστιν, ὅτι κολακεύει, ἀναισχυντεῖ, ἀγρυπνεῖ. τί θαυμαστόν; Ἀλλ' ἐκεῖνο βλέπε, εἰ ἐν τῷ πιστὸς εἶναι πλέον σου ἔχει, εἰ ἐν τῷ αἰδήμων. Οὐ γὰρ εὑρήσεις· ἀλλ' ὅπου σὺ κρείττων, ἐκεῖ σαυτὸν εὑρήσεις πλέον ἔχοντα. Κἀγὼ ποτ' εἶπόν τινι, ἀγανακτοῦντι ὅτι Φιλόστοργος εὐτυχεῖ· Ἤθελες ἂν σὺ μετὰ Σούρα κοιμᾶσθαι; Μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκείνη ἡ ἡμέρα. Τί οὖν ἀγαναντεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀνθ' οὗ πωλεῖ; ἢ πῶς μακαρίζεις τὸν διὰ τού-

CAP. XVII.

De Providentia.

Si qua in re providentiam accuſas, curatius rem conſidera, & intelliges, certa ratione eam factam eſſe. At improbus meliore conditione eſt! Qua in re? In pecunia. Nam in hoc præſtat tibi, quod adulatur, quod impudens eſt, quod vigilat. Quid mirum? Sed illud intuere, num fide, num verecundia tibi præſtet. Neque enim ita eſſe invenies; ſed ubi tu melior es, ibi te meliore eſſe conditione cognoſces. Quare ego aliquando cuidam, Philoſtorgi florentem fortunam ægre ferenti, Num ergo, inquam, tu cum Sura dormire velles? Ne, inquit, is mihi dies illuceſcat. Quid ergo ſuccenſes, ſi aliquid pretii pro iis quæ vendit accipit? aut cur beatum eum præ-

τούτων, ἃ σὺ ἀπεύχῃ, κτώμενον ἐκεῖνα; ἢ τί κακὸν ποιεῖ ἡ Πρόνοια, εἰ τοῖς κρείττοσι τὰ κρείττω δίδωσιν; Ἢ οὐκ ἔστι κρεῖττον, αἰδήμονα εἶναι ἢ πλούσιον; Ὡμολόγει. Τί οὖν ἀγαναικτεῖς, ἄνθρωπε, ἔχων τὸ κρεῖττον; Μέμνησθε οὖν αἰεί, καὶ πρόχειρον ἔχετε, ὅτι νόμος οὗτος Φυσικός· Τὸν κρείττονα τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, ἐν ᾧ κρείττων ἐστί· καὶ οὐδέ ποτ' ἀγαναικτήσετε. Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Καλῶς. ἄν τις σου συνθάνηται, τί ἐστὶ τοῦτο; λέγε, Ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδέν. Ὁ πατήρ μοι οὐδὲν δίδωσιν. [Τί ἔστι τοῦτο; Ὁ πατήρ μου οὐδὲν δίδωσι. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδέν·] ὅτι δὲ κακόν ἐστι, τοῦτο ἔξωθεν αὐτῷ δεῖ προσθεῖναι, καὶ προσκαταψεύσασθαι. Διὰ τοῦτο οὐ δεῖ τὴν πενίαν ἐκβάλλειν, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ αὐτῆς· καὶ οὕτως εὑρήσομεν.

6 7 8 9

ΚΕΦ.

prædicas, quod ob ea, quæ tu deteſtaris, iſta adquirit? aut quid peccat Providentia, ſi melioribus meliora tribuit? Nonne præſtat verecundum eſſe, quam divitem? Adſentiebatur. Quid ergo ſuccenſes, homo, cum id habeas quod melius eſt? Semper igitur mementote, atque in promtu habetote eam naturæ legem: „Me„liorem, in eo quo ſit me„lior, meliore conditione „eſſe illo qui ſit deterior.“ Ita numquam ſuccenſebitis. At, uxor male me tractat! Recte: ſi quis ſciſcitetur, quid eſt iſtud? dic: Uxor male me tractat. Nihil ergo aliud? Nihil. Pater nihil mihi largitur. [*Quid iſtud eſt? Pater nihil mihi largitur. Nihil igitur aliud eſt? Nihil:*] id vero malum eſſe, extrinſecus adjiciendum eſt, & adfingendum mendacium. Quocirca non paupertas repudianda eſt, ſed opinio paupertatis: atque ita in tranquillo erimus.

CAP.

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράσσεσθαι.

Ὅταν σοί τι προσαγγελθῇ ταραχτικὸν, ἐκεῖνο ἔχε πρόχειρον, ὅτι ἀγγελία περὶ οὐδενὸς προαιρετικοῦ γίνεται. Μή τι γὰρ δύναταί σοι τὶς ἀγγεῖλαι, ὅτι κακῶς ὑπέλαβες, ἢ κακῶς ὠρέχθης; Οὐδαμῶς. Ἀλλ', ὅτι ἀπέθανέ τις. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι σε κακῶς τις λέγει. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι ὁ πατὴρ τάδε τινὰ ἑτοιμάζεται. Ἐπὶ τίνα; μή τι ἐπὶ τὴν προαίρεσιν; πόθεν δύναται; ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωμάτιον, ἐπὶ τὸ κτησείδιον; ἐσώθης, οὐκ ἐπὶ σέ. Ἀλλ' ὁ κριτὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἠσέβησας. Περὶ Σωκράτους δ' οὐκ ἀπεφήναντο οἱ δικασταί; Μή τι σὸν ἔργον ἐστὶ, τὸ ἐκεῖνον ἀποφήνασθαι; Οὔ. Τί οὖν ἔτι

CAP. XVIII.

Non perturbari oportere Nunciis.

Si quid, quod turbare poſſit, nunciatum tibi fuerit, illud habeto in promtu, Nuncium ad nihil eorum poſſe pertinere, quæ tui arbitrii ſint. Num quis enim nunciare tibi poteſt, te perperam ſenſiſſe, aut prave adpetiviſſe? Nequaquam. Sed, mortuum eſſe aliquem, nunciare poteſt. Quid ergo ad te? *Aliquem* tibi maledicere. Quid ergo ad te? Patrem neſcio quid moliri. Contra quem? numquid contra animi tui inſtitutum? quî poteſt? At contra corpuſculum, contra reculam? Salvus es; non contra te. At judex pronunciat, te impie feciſſe. Annon & Socratem judices impietatis condemnarunt? Num tui arbitrii eſt, quid illi pronuncient? Non. Quid

ergo

ἔτι σοι μέλει; Ἔστι τι τοῦ πατρός σου ἔργον, ὃ 5
ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ, ἀπώλεσε τὸν πατέρα, τὸν φι-
λόστοργον, τὸν ἥμερον. Ἄλλο μηδὲν ζήτει τούτου
ἕνεκα αὐτὸν ἀπολέσθαι. Οὐδέποτε γὰρ ἐν ἄλλῳ
μέν τις ἁμαρτάνει, εἰς ἄλλο δὲ βλάπτεται. Πάλιν 6
σὸν ἔργον τὸ ἀπολογηθῆναι εὐσταθῶς, αἰδημόνως,
αἰσχρήτως. εἰ δὲ μή, ἀπώλεσας καὶ σὺ τὸν υἱόν, τὸν
αἰδήμονα, τὸν γενναῖον. Τί οὖν; Ὁ κριτὴς ἀκίνδυ- 7
νός ἐστιν; Οὔ· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος κρίνει. Τί οὖν ἔτι φοβῇ, τί ἐκεῖνος κρίνει; Τί σοὶ καὶ τῷ
ἀλλοτρίῳ κακῷ; Σὸν κακόν ἐστι, τὸ κακῶς ἀπο- 8
λογηθῆναι· τοῦτο φυλάσσου μόνον. κριθῆναι δ',
ἢ μὴ κριθῆναι, ὥσπερ ἄλλου ἐστὶν ἔργον, οὕτω
κακὸν ἄλλου ἐστίν. Ἀπειλεῖ σοι ὁ δεῖνα. Ἐμοί; 9
Οὔ. Ψέγει σε. Αὐτὸς ὄψεται, πῶς ποιεῖ τὸ ἴδιον
ἔργον. Μέλλει σε κατακρινεῖν ἀδίκως. Ἄθλιος.

ΚΕΦ.

ergo amplius curas? Eſt quoddam patris tui officium, quod ille niſi præſtiterit, patris rationem perdiderit, pietatem, manſuetudinem. Tu noli cupere, ut aliud quid, ea quidem de cauſſa, ille perdat. Neque enim umquam in alio peccatur, in alio detrimentum capitur. Rurſus, tuum munus eſt, cauſſam dicere conſtanter, verecunde, ſine ira: alioqui & tu filii pietatem, verecundiam, probitatem amiſeris. Quid ergo? Judexne periculi expers eſt? Non; ſed & ille in eodem periculo verſatur. Quid ergo etiamnum times, quidnam ille pronunciet? Quid tibi cum alienis malis? Tuum malum eſt, cauſſam tuam male agere: unum hoc caveto. Condemnari vero te, vel non condemnari, ut alterius munus, ſic alterius quoque malum eſt. Iſte tibi minatur. Mihi? Non. Vituperat te. Ipſe viderit, quemadmodum munus ſuum adminiſtret. Injuſte te condemnaturus eſt. Ob idipſum miſer.

CAP.

ΚΕΦ. κ'.

Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν Ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν φαντασιῶν, πάντες σχεδὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν ἡμῖν ἀπέλιπον, οὐχὶ δ' ἐν τοῖς ἐκτός. Οὐδεὶς λέγει ἀγαθόν, τὸ ἡμέραν εἶναι· κακόν, τὸ νύκτα εἶναι· μέγιστον δὲ κακόν, τὸ τρία τέσσαρα εἶναι. Ἀλλὰ τί; Τὴν μὲν ἐπιστήμην ἀγαθόν, τὴν δ' ἀπάτην κακόν. ὥστε καὶ περὶ τὸ ψεῦδος αὐτὸ ἀγαθὸν συνίσταται, τὴν ἐπιστήμην τοῦ ψεύδους εἶναι αὐτό. Ἔδει οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ὑγεία ἀγαθόν; νόσος δὲ κακόν; Οὔ, ἄνθρωπε. Ἀλλὰ τί; Τὸ καλῶς ὑγιαίνειν, ἀγαθόν· τὸ κακῶς, κακόν· ὥστε καὶ ἀπὸ νόσου ἐστὶν ὠφεληθῆναι, τὸν Θεόν σοι.

CAP. XX.

Posse fructum e rebus Externis omnibus capi.

Quod ad vita theoretica adtinet, propemodum omnes Bonum & Malum in nobis reliquerunt: non autem in rebus externis. Nemo enunciationem hanc, *Dies est*, bonum adpellat; aut illam, *Nox est*, malum; aut illam, *tria sunt quatuor*, maximum malum. Quid ergo? Scientiam bonum dicunt; errorem, malum. Ita quidem, ut etiam circa ipsum falsum existitat bonum, cum scimus esse illud falsum. Eodem modo etiam in eis judicare debebamus, quæ ad vitam pertinent. Sanitas bonum-ne est? morbus malum? Non, mi homo. Quid ergo? Recte sanitate uti, bonum est; male, malum: ita quidem, ut e morbo etiam (deum tibi testor) fructum capere liceat.

σει. ἀπὸ θανάτου γὰρ οὐκ ἔστιν; ἀπὸ πη-
ρώσεως γὰρ οὐκ ἔστι; Μικρά σοι δοκεῖ ὁ 5
Μενοικεὺς ὠφεληθῆναι, ὅτ' ἀπέθνησκε; Τοι-
αῦτά τις εἰπών, ὠφεληθείη οἷος ἐκεῖνος ὠφε-
λήθη; Ἔα, ἄνθρωπε, οὐκ ἐτήρησε τὸν φιλό-
πατριν; τὸν μεγαλόφρονα; τὸν κιττόν; τὸν
γενναῖον; ἐπιζήσας δὲ, οὐκ ἀπώλλυε ταῦτα 6
πάντα; οὐ περιεποιεῖτο τὰ ἐνεντία; τὸν δου-
λὸν οὐκ ἀνελαμβάνε; τὸν ἀγεννῆ; τὸν μισόπα-
τριν; τὸν φιλόψυχον; Ἄγε, δοκεῖ σοι μικρὰ
ὠφεληθῆναι ἀποθανών; Οὔ· ἀλλ' ὁ τοῦ Ἀδ- 7
μήτου παῖς μεγάλα ὠφελήθη, ζήσας οὕτως
ἀγεννῶς καὶ ἀθλίως; ὕστερον γὰρ οὐκ ἀπέ-
θανε; Παύσασθε, τοὺς θεοὺς ὑμῶν, τὰς ὕλας 8
θαυμάζοντες. παύσασθ' ἑαυτοὺς δούλους ποιοῦν-
τες, πρῶτον τῶν πραγμάτων, ἔπειτα δὲ καὶ
τῶν.

ceat. Etenim nonne & e morte? nonne e claudita-te? Parum fructus cepiſſe Menœceum cenſes, cum mortem oppeteret? Hoc qui dicit, frui-ne is talibus fructibus poteſt, quales ille percepit? Eia, homo, nonne pietatem erga patriam conſervavit? non magnitudinem animi? non fidem? non indolem generoſam? qui ſi diutius vixiſſet, nonne, illis omnibus amiſſis, in contraria incidiſſet? nonne ignaviæ cri-men incurriſſet? nonne animi degeneris? patriæ deſertoris? mortem reformidantis? Age, num parvum tibi fructum cepiſſe videtur e ſuo interitu? Non: ſed Admeti patet magnum ſcilicet fructum cepit e vita ſua tam degenere & miſera? poſtea enim non eſt mortuus? Deſinite, per Deos, materias admirari; deſinite vosmetipſos conjicere in ſervitutem, primum rerum ipſarum, deinde propter

τῶν ἀνθρώπων τῶν τοῦτον περιποιεῖν ἢ ἀφαιρεῖσθαι δυναμένων.

9 Ἔστιν οὖν ἀπὸ τούτων ὠφεληθῆναι; Ἀπὸ πάντων. Καὶ ἀπὸ τοῦ λοιδορουμένου; Τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; Τὰ μέγιστα. Καὶ οὗτος ἐμοῦ προγυμναστὴς γίνεται· τὸ ἀνεκτικόν μου γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ πρᾶον. Οὔ, ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ πραχήλου καθάπτων, καὶ τὴν ὀσφύν μου καὶ τοὺς ὤμους πιπαρτίζων, ὠφελεῖ μὲ· καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, Ἆρον ὑπὲρ ἀμφοτέρους· καὶ, ὅσον θυμικώτερός ἐστιν ἐκεῖνος, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ· εἰ δέ τις πρὸς ὀργησίαν με γυμνάζει, οὐκ ὠφελεῖ με; Τοῦτ' ἔστι τὸ μὴ εἰδέναι αὖ ἀνθρώπων ὠφελεῖσθαι. Κακὸς γείτων; Αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει μου τὸ εὐόργητον, τὸ ἐπιεικές. Κακὸς πατήρ; Αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός.

has hominum etiam eorum, qui eas vel conferre, vel eripere possunt.

Fructus ergo ex hisce rebus capi potest? Ex omnibus. Etiamne e convitiatore? Quid vero pugili fructus affert is qui eum exercet? Plurimum. Etiam hic mihi fit in palæstra præceptor; me exercet ad tolerantiam, ad mansuetudinem, ad clementiam. Non: sed ille quidem collum meum contrectans, & lumbos & humeros disponens, me juvat; & alipta recte dicit, Tolle utraque manu in altum, &, quanto est ille severior, tanto magis ego juvor; si quis vero ad mansuetudinem me exercet, is non me juvat? Istud est nescire, fructum capere ex hominibus. Malus vicinus est? Sibi ipse; mihi vero bonus: exercet moderationem, exercet æquitatem meam. Malus pater est? Sibi ipse; at mihi bonus. Hæc est Mer-

ἀγαθός. Τοῦτ' ἔστι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥαβδίον· 12
οὐ θέλεις, φησὶν, ἄψαι, καὶ χρυσοῦν ἔσται.
Οὐ· ἀλλ' ὁ θέλεις φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν
ποιήσω. φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε ἀπο-
ρίαν, φέρε λοιδορίαν, δίκην τὴν περὶ τῶν ἐσχα-
των· πάντα ταῦτα τῷ ῥαβδίῳ τοῦ Ἑρμοῦ ὠφέ-
λιμα ἔσται. Τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ 13
ἄλλο, ἢ ἵνα σε κεκμήσῃ, ἢ ἵνα δείξῃ σε ἔργῳ
δι' αὐτοῦ, τί ἐστιν ἄνθρωπος τῷ βουλήματι
τῆς φύσεως παρακολουθῶν. Τὴν νόσον τί ποι- 14
ήσεις; Δείξω αὐτῆς τὴν φύσιν, διαπρέψω ἐν αὐτῇ,
εὐσταθήσω, εὐροήσω, τὸν ἰατρὸν οὐ κολακεύσω,
οὐκ εὔξομαι ἀποθανεῖν. Τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς; 15
πᾶν ὃ ἂν δῷς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μακάριον, εὐ-
δαιμονικὸν, σεμνὸν, ζηλωτόν.
Οὐ· ἀλλὰ βλέπε μὴ νοσήσῃς· κακόν ἐστιν· 16
Οἷον εἴ τις ἔλεγε, Βλέπε μὴ λάβῃς ποτὲ φαντα-

Mercurii virgula: hic (inquit) quidquid attigeris, aureum erit. Non ita: sed, quidquid volueris, adfer; idque ego bonum faciam: adfer morbum; adfer mortem; adfer egestatem; adfer convicium; adfer discrimen capitis: omnia haec virgula Mercurii utilia reddentur. De morte quid facies? Quid vero aliud, nisi ut ea te ornet, aut per te re ipsa demonstret, quid sit homo, si Naturæ voluntatem sequatur? De morbo quid facies? Ostendam ejus naturam, excellam in eo, constanter perferam, tranquillus ero, medico non adulabor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quidquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, prosperum, honorabile, expetendum.

At tu non ita. Sed, cave (inquis) ne ægrotes: malum est. Perinde istud est, ac si quis diceret: Cave, ne quando tibi fingas, tria

σίαν τοῦ τὰ τρία τέσσαρα εἶναι· κακόν ἐστιν.
Ἄνθρωπε, πῶς κακόν; Ἂν ὃ δεῖ περὶ αὐτοῦ
ὑπολάβω, πῶς ἔτι με βλάψει; οὐχὶ δὲ μᾶλλον
17 καὶ ὠφελήσει; Ἂν οὖν περὶ πενίας ὃ δεῖ ὑπολά-
βω, ἂν περὶ νόσου, ἂν περὶ ἀναρχίας, οὐκ ἀρ-
κεῖ μοι; οὐκ ὠφέλημα ἔσται; Πῶς οὖν ἔτι ἐν
τοῖς ἐκτὸς τὰ κακὰ καὶ τἀγαθὰ δεῖ με ζητεῖν;
18 Ἀλλὰ τί; ταῦτα μέχρι ὧδε, εἰς οἶκον δ' οὐδεὶς
ἀποφέρει· ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸ παιδάριον πόλεμος,
πρὸς τοὺς γείτονας, πρὸς τοὺς σκώψαντας, πρὸς
19 τοὺς καταγελάσαντας. Καλῶς γένοιτο Λεσβίῳ,
ὅτι με καθημέραν ἐξελέγχει μηδὲν εἰδότα.

ΚΕΦ.

tria esse quatuor: malum est. Quomodo malum, homo? Si de hoc sic existimaro, ut decet; quid porro mihi nocebit? nonne potius etiam proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de conditione privata honoribus exclusa, ita sensero, ut decet; nonne id mihi satis est? nonne lucrum est? Qua ergo ratione posthac bona & mala in rebus externis quærerem? At quid fit? Hæc, dum in schola estis, *tenetis:* nemo autem secum aufert domum; sed statim cum puero bellum geritur, cum vicinis, cum iis qui nos cavillati sunt, qui irriserunt. Bene sit Lesbio, quod indies inscitiam meam coarguit.

CAP.

ΚΕΦ. κα'.

Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐπὶ τὸ Σοφιστεύειν ἐρχομένους.

Οἱ τὰ θεωρήματα ἀπαλαβόντες ψιλὰ, εὐθὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν, ὡς οἱ στομαχικοὶ τὴν τροφήν. Πρῶτον αὐτὰ πέψον, εἶθ' οὕτω μὴ ἐξεμέσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἔμετος τῷ ὄντι γενήσεται παρὰ γνώμην βλαβερὸν καὶ ἄβρωτον. Ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀκουσθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ τοῦ σεαυτοῦ· ὡς οἱ ἀθληταὶ τοὺς ὤμους, ἐφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν, καὶ ἔφαγον· ὡς οἱ τοὺς τέχνας ἀπαλαβόντες, ἐφ' ὧν ἔμαθον. Οὐκ ἴσχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, Ἀκούσατέ μου διαλεγομένου περὶ τῶν τεκτονικῶν· ἀλλ', ἐκμισθωσάμενος οἰκίαν, ταύτην κατασκευάσας, δείκνυσιν

CAP. XXI.

Ad eos qui temere Doctorum munus capessunt.

Qui nuda præcepta didicerunt, statim ea evomere volunt; sicut qui e stomacho laborant, cibum. Concoque illa prius, deinde non ita evomes. Si vero non concoxeris; revera vomitus erit *id, quod tu alterum docere volueris*; res cruda, minimeque esculenta. Quin potius rite digestis eis, *quæ didicisti*, mutationem aliquam ostendito in mente tua factam: quemadmodum pugiles humeris suis declarant, ut exercitati fuerint, ut cibum ceperint; quemadmodum artifices, quid didicerint. Faber non dicit, Audite me differentem de re fabrili: sed conducta domo, eaque exstructa ostendit, artem

se

5 ὅτι ἔχει τὴν τέχνην. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον· φάγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, κοσμήθητι, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι· ἀνάσχου λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἔνεγκαι πα-
6 τέρα, ἔνεγκαι υἱόν, γείτονα, σύνοδον. Ταῦτά ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμαθήπαις τῆς ἀληθείας τι τῶν Φιλοσόφων. Οὐ· ἀλλ' ἐλθόντες ἀκούσεσθέ μου σχόλιαι λέγοντος. Ὕπαγε, ζήτει
7 τίνων κατηξιώσεις. Καὶ μὴν ἐγὼ ὑμῖν ἐξηγήσομαι τὰ Χρυσίππεια, ὡς οὐδεὶς· τὴν λέξιν διαλύσω καθαριώτατα· προσθήσω δ' ἂν που καὶ Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου φορᾶν.

8 Εἶτα τούτου ἕνεκα ἀπολίπωσιν οἱ νέοι τὰς πατρίδας, καὶ τοὺς γονεῖς τοὺς αὐτῶν, ἵν' ἐλθόντες
9 λεξείδιά σου ἐξηγουμένου ἀκούσωσιν; Οὐ δεῖ αὐτοὺς ὑποστρέψαι ἀνεκτικοὺς, συνεργητικοὺς, ἀπαθεῖς, εὐταράχους, ἔχοντάς τι ἐφόδιον τοιοῦτον εἰς τὸν βίον,

se tenere. Tale aliquid etiam tu fac: ede, ut homo; bibe, ut homo; *ſic* te come, matrimonium contrahe, liberos procrea, rempublicam gere, convicium tolera, fer fratrem iniquum, fer patrem, fer filium, vicinum, comitem. Hæc nobis oſtende, ut cognoſcamus, te vere a philoſophis aliquid didiciſſe. Non: ſed venite, meque audite Commentaria diſtantem. Abi; quærito in quos iſta evomas. Atqui ego vobis Chryſippi libros ita enarrabo, ut nemo alius: dictionem quam veriſſime declarabo: aliquando etiam Antipatri & Archedemi impetum adjungam.

Haccine ergo de cauſſa patriam parentesque relinquent adoleſcentes, ut hunc profecti te verba explicantem audiant? Nonne domum redire debent tolerantes, officioſi, perturbatione vacui, tranquilli, tali viatico ad degendam vitam inſtructi, ut caſus huma-

βίον, ἀφ' οὗ ὁρμώμενοι φέρειν δυνήσονται τὰ συμπίπτοντα καλῶς, καὶ πασμεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν; Καὶ πόθεν σοι μεταδιδόναι τούτων, ὧν οὐκ ἔχεις; Αὐτὸς γὰρ ἄλλο τι ἐποίησας ἐξ ἀρχῆς, ἢ περὶ τοῦτα κατετρίβης, πῶς οἱ συλλογισμοὶ ἀναλυθήσονται, πῶς οἱ μεταπίπτοντες, πῶς οἱ τῷ ἠρωτῆσθαι περαίνοντες; Ἀλλ' ὁ δεῖνα σχολὴν ἔχει· διὰ τί μὴ καὶγὼ σχῶ; Οὐκ ἐκεῖ ταῦτα γίνεται, ἀνθρώπε, οὐδ' ὡς ἔτυχεν· ἀλλὰ καὶ ἡλικίαν εἶναι δεῖ, καὶ βίον, καὶ Θεὸν ἡγεμόνα. Οὔ· ἀλλ' ἀπὸ λιμένος μὲν οὐδεὶς ἀνάγεται, μὴ θύσας τοῖς Θεοῖς, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς βοηθούς· οὐδὲ σπείρουσιν ἄλλως οἱ ἄνθρωποι, εἰ μὴ τὴν Δήμητρων ἐπικαλεσάμενοι· τηλικούτου δ' ἔργου ἁψάμενός τις, ἄνευ Θεῶν ἀσφαλῶς ἅψεται; καὶ οἱ τούτῳ προσιόντες εὐτυχῶς προσελεύσονται; Τί ἄλλα φυλάξῃ, ἄνθρωπε, ἢ τὰ μυστήρια ἐξορχῇ; καὶ

humanos pulcre ferre norint, atque inde ornari? Unde autem tu illa impertias, quæ non habes? Numquid ipse quidquam aliud egisti ab initio, nisi quod in eo versatus es, quemadmodum syllogismi resolvantur, quemadmodum sophismata, quemadmodum interrogationum conclusiones? At iste ludum literarium aperuit: quid ni aperiam & ego? Non temere ista fiunt, mancipium, neque forte fortuna: sed & ætate opus est, & certa vitæ ratione, & Deo duce. *At tibi id non placet*: sed e portu quidem nemo solvit, nisi sacra Diis fecerit, eorumque opem implorarit; neque aliter serunt agricolæ, nisi Cerere invocata; tantam vero rem qui adgreditur, is neglectis Diis tuto eam adgredietur? & qui illum adeunt, felicibus auspiciis adibunt? Quid aliud facis, homo, nisi Cereris mysteria divulgas? & ais:

ædes

λέγεις; Οἰκημά ἐστι καὶ ἐν Ἐλευσῖνι· ἰδοὺ καὶ ἐνθάδε. ἐκεῖ ἱεροφάντης· καὶ ἐγὼ ποιήσω ἱεροφάντην. ἐκεῖ κήρυξ· καὶ ἐγὼ κήρυκα καταστήσω. ἐκεῖ δαδοῦχος· καὶ ἐγὼ δαδοῦχον. ἐκεῖ δᾷδες· καὶ ἐνθάδε. αἱ φωναὶ αἱ αὐταί. τὸ γινόμενον τί διαφέρει ταῦτα ἐκείνων; Ἀσεβέστατε ἄνθρωπε, οὐδὲν διαφέρει; καὶ παρὰ τόπον ταῦτα ὠφελεῖ, καὶ παρὰ καιρόν· καὶ μετὰ θυσίας δέ, καὶ μετ' εὐχῶν, καὶ προσηγγευπέτος, καὶ προδιακόμενον τῇ γνώμῃ, ὅτι ἱεροῖς προσελεύσεται καὶ ἱεροῖς παλαιοῖς. Οὕτως ὠφέλιμα γίνεται τὰ μυστήρια, οὕτως εἰς φαντασίαν ἐρχόμεθα, ὅτι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπανορθώσει τοῦ βίου κατεστάθη πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Σὺ δ' ἐξαγγέλλεις αὐτὰ καὶ ἐξορχῇ, παρὰ καιρὸν, παρὰ τόπον, ἄνευ θυμάτων, ἄνευ ἁγνείας· οὐκ ἐσθῆτα ἔχεις ἣν δεῖ τὸν ἱεροφάντην, οὐ κόμην, οὐ στρόφιον οἷον

ædes eſt Eleuſine; ecce & hic: ibi ſacrorum antiſtes; & ego ſacram antiſtitem: ibi præco; & ego præconem inſtituam: ibi tedifer; & ego tediferum: ibi faces; & hic. Voces eædem; & res quid differunt hæ ab iſtis? Homo impiiſſime, nihilne differunt? pro ratione loci & temporis iſta proſunt; tum vero adhibito ſacrificio, adhibitis precibus, caſtitate, animoque ſic affecto, ut cogitet homo, ad ſacra ſe acceſſurum veteſtasque cærimonias. Sic utilia fiunt myſteria; ſic cogitare poſſumus, erudiendæ & corrigendæ vitæ cauſſa eſſe iſta omnia a veteribus inſtituta. Tu vero ea enuncias & effutis alieno tempore, alieno loco, ſine ſacrificiis, abſque caſtimonia: non ea tibi veſtis eſt, quæ ſacrorum antiſtitem deceat; non coma, non redimiculum quale requiritur, non vox, non ætas: non caſte vixiſti, ut ille:

οἷον δεῖ, οὐ φωνὴν, οὐχ ἡλικίαν, οὐχ ἡγεμόνας 16
ὡς ἐκεῖνος· ἀλλ' αὐτὰς μόνας τὰς φωνὰς εἰνε-
ληφὼς λέγεις, Ἱεραί εἰσιν αἱ φωναὶ αὐταὶ καθ'
αὑτάς.

Ἄλλον δεῖ τρόπον ἐπὶ ταῦτα ἐλθεῖν· μέγα 17
ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, μυστικόν ἐστιν, οὐχ ὡς ἔτυ-
χεν, οὐδὲ τῷ τυχόντι δεδομένον. Ἀλλ' οὐδὲ 18
σοφὸν εἶναι τυχὸν ἐξαρκεῖ πρὸς τὸ ἐπιμεληθῆναι
νέων· δεῖ δὲ καὶ προχειρότητα εἶναί τινα, καὶ
ἐπιτηδειότητα πρὸς τοῦτο, νὴ τὸν Δία, καὶ σῶ-
μα ποιὸν, καὶ πρὸ πάντων τὸν Θεὸν συμβου-
λεύειν ταύτην τὴν χώραν καταισχεῖν· ὡς Σωκρά- 19
τει συνεβούλευε τὴν ἐλεγκτικὴν χώραν ἔχειν, ὡς
Διογένει τὴν βασιλικὴν καὶ ἐπιπληκτικὴν, ὡς
Ζήνωνι τὴν διδασκαλικὴν καὶ δογματικήν. Σὺ δ' 20
ἰατρεῖον ἀνοίγεις, ἄλλο οὐδὲν ἔχων ἢ φάρμακα·
ποῦ δὲ ἢ πῶς ἐπιτίθεται ταῦτα μήτε εἰδὼς, μήτε

ille: ſed cum ſolas voces memoriæ mandaris, diciſ, Sacræ ſunt illæ voces ipſæ per ſeſe.

Alio modo ad hæc accedendum eſt: magna res eſt, arcani plena, non pervulgata, nec ejus generis, quæ cuivis data ſit. Fortaſſis etiam ne ſapientem quidem eſſe ſatis eſt ad regendos juvenes; ſed & alacritas quædam, ingeniique dexteritas ad hoc requiritur, & certa corporis ratio, &, quod primum eſt omnium, ut Deus ipſe munus iſtud capeſſere ſuadeat; quemadmodum Socrati auctor fuit ſuſcipiendi muneris coarguendorum errorum; quemadmodum Diogeni, ut regio more delinquentes objurgaret: quemadmodum Zenoni, ut doceret & præcepta traderet. Tu vero tabernam medicam aperis, cum præter medicamenta nihil habeas; ubi autem & quomodo ea ſint adplicanda, neque no-

21 πολυπραγμονήσας. Ἰδοὺ ἐκεῖνος ταῦτα· κολλύ-
ρια κἀγὼ ἔχω. Μή τι οὖν καὶ τὴν δύναμιν τὴν
χρηστικὴν αὐτοῖς; μή τι, οἶδας καὶ πότε καὶ
22 πῶς ὠφελήσει, καὶ τίνας; Τί οὖν κυβεύεις ἐν
τοῖς μεγίστοις; τί ῥᾳδιουργεῖς; τί ἐπιχειρεῖς
πράγματι μηδέν σοι προσήκοντι; Ἄφες αὐτὸ
τοῖς δυναμένοις, τοῖς κοσμοῦσι. μὴ προστρίβου
καὶ αὐτὸς αἶσχος φιλοσοφίᾳ διὰ σαυτοῦ· μηδὲ
23 γίνου μέρος τῶν διαβαλλόντων τὸ ἔργον. Ἀλλὰ
εἴ σε ψυχαγωγεῖ τὰ θεωρήματα, καθήμενος
αὐτὰ στρέφε αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ· φιλόσοφον δὲ
μηδέποτ' εἴπῃς σεαυτὸν, μὴ δ' ἄλλου ἀνάσχῃ
λέγοντος, ἀλλὰ λέγε. Πεπλάνηται· ἐγὼ γὰρ
οὔτ' ὀρέγομαι ἄλλως ἢ πρότερον, οὐδ' ὁρμῶ ἐπ'
ἄλλα, οὐδὲ συγκατατίθεμαι ἄλλοις, οὐδ' ὅλως
ἐν χρήσει φαντασιῶν παρήλλαχά τι ἀπὸ τῆς
24 πρότερον καταστάσεως. Ταῦτα φρόνει, καὶ
λέγε

ris, neque indagaris. Ecce ille hæc; & ego collyria habeo. An ergo etiam, quomodo illis utendum sit, nosti? scisne, quomodo, & quando, & quos juvent? Quid ergo maximis in rebus ludis? quid temere agis? quid rem adgrederis nihil ad te pertinentem? Relinque illam iis qui sciunt, qui eam ornant. Noli tu quoque per te ignominiæ maculam philosophiæ adfricare; nec ex eorum numero esse velis, qui munus hoc calumniantur. Quod si præcepta te delectant, ipse ea tecum tacitus animo volvito: philosophum autem numquam te profitere, nec ab alio nominari te sine; sed dic, Versatur in errore; ego enim nec aliter adpeto quam prius, nec alia agere adgredior, nec aliis adsentior, denique in usu visorum prorsus nihil a veteri statu recessi. Hæc senti, &

λέγε περὶ σεαυτοῦ, εἰ θέλεις τὰ κατ' ἀξίαν φρονεῖν· εἰ δὲ μή, κύβευε, καὶ ποίει ἃ ποιεῖς. Ταῦτα γάρ σοι πρέπει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Κυνισμοῦ.

Πυθομένου δέ τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτοῦ, ὅς ἐφαίνετο ἐπιρρεπῶς ἔχων πρὸς τὸ Κυνίσαι, ποῖόν τινα εἶναι δεῖ τὸν Κυνίζοντα, καὶ τίς ἡ πρόληψις ἡ τοῦ πράγματος· Σκεψόμεθα, ἔφη, κατὰ σχολήν. Τοσοῦτον δ' ἔχω σοι νῦν εἰπεῖν, ὅτι 2 ὁ δίχα Θεοῦ τηλικούτῳ πράγματι ἐπιβαλλόμενος, θεοχόλωτός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ δημοσίᾳ θέλει ἀσχημονεῖν. Οὐδὲ γὰρ ἐν οἰκίᾳ καλῶς 3 οἰκουμένῃ παρελθών τις αὐτὸς ἑαυτῷ λέγει, Ἐμὲ δεῖ

& dic de te ipso, si ita ut decet sentire cupis: sin minus, lude; & ea fac quæ facis. Hoc enim te decet.

CAP. XXII.

De Secta Cynica.

Quodam e discipulis, qui ad Cynicam sectam propensior videbatur, eum percontato, qualem Cynicum esse oporteret, & quæ ejus negotii notio esset; Considerabimus, inquit, per otium. Tantum autem tibi nunc habeo dicere, eum, qui sine Deo rem tantam adgrediatur, ira numinis agitari, nec aliud quidquam velle, nisi publice indecore agere. Neque enim in domo bene constituta progreditur aliquis, & sibi ipse dicit, Me oportet esse dis-

pen-

ἀ ἐ Θερσίτης παρελθὼν ἀντεποιεῖτο τῆς ἀρχῆς, 8
ὃ ἂν ἔτυχεν, ἢ τυχὼν ἂν ἠσχημόνησεν ἐν
ἱοσι μάρτυσι.

Καὶ σὺ βούλευσαι περὶ πράγματος ἐπιμελῶς· 9
ἔστιν οἷον δοκεῖ σοι. Τριβώνιον καὶ νῦν φορῶ, 10
ὶ τότε ἔξω· κοιμῶμαι καὶ νῦν σκληρῶς, καὶ
τε κοιμήσομαι· πηρίδιον προσλήψομαι καὶ ξύ-
ν, καὶ περιερχόμενος αἰτεῖν ἄρξομαι [καὶ] τοὺς
παντῶντας λοιδορεῖν· κἂν ἴδω τινὰ δρωπακιζόμε-
ν, ἐπιτιμήσω αὐτῷ, κἂν τὸ κόμιον πεπλακότα,
ἐν κεκκίνοις περιπατοῦντα. Εἰ τοιοῦτόν τι φαν- 11
τάζῃ τὸ πρᾶγμα, μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ· μὴ προσ-
ελθῇς, οὐδέν ἐστι πρὸς σέ. Εἰ δ' οἷόν ἐστι φαν- 12
ταζόμενος, οὐκ ἀπαξιοῖς σεαυτὸν, σκέψαι ἡλίκῳ
πράγματι ἐπιχειρεῖς.

Πρῶτον, ἐν τοῖς κατὰ σαυτὸν, οὐκέτι δεῖ 13
σε ὅμοιον ἐν οὐδενὶ φαίνεσθαι οἷς νῦν ποιεῖς·
οὐ

si vero Thersites prodiret, atque imperium sibi vindicaret; aut voto frustraretur, aut, eo potitus, pluribus coram testibus turpiter se daret.

Et tu quoque rem diligenter considera: non est ejusmodi, quale tibi videtur. Tritum palliolum gesto nunc; tunc quoque gestabo: dormio nunc duriter; tunc quoque duriter dormiam: peram adjungam & baculum, & passim petere atque obvios conviciis incessere incipiam: quod si quem videro pilos evellentem, objurgabo, sive comam ornantem, aut in purpureis vestibus ambulantem. Si hujusmodi esse tibi fingis negotium; longe ab eo recede; noli accedere, nihil ad te adtinet. Sin ita de eo sentis ut re ipsa est, & tamen id te decere putas, vide quantam rem adgrediaris.

Primum, tuis in rebus, non amplius te tui similem esse oportet, nec quidquam eorum facere quæ nunc facis: non incusandus Deus,

non

οὐ Θεῷ ἐγκαλοῦντα; οὐκ ἀνθρώπῳ ὄρεξιν
ἆραί σε δεῖ παντελῶς, ἔκκλισιν ἐπὶ μόνα με-
ταθεῖναι τὰ προαιρετικά· σοὶ μὴ ὀργὴν εἶναι,
μὴ μῆνιν, μὴ φθόνον, μὴ ἔλεον· μὴ κοράσιόν
σοι φαίνεσθαι καλὸν, μὴ δοξάριον, μὴ παι-
δάριον, μὴ πλακουντάριον. Ἐκεῖνο γὰρ εἰδέ-
14 ναι δεῖ, ὅτι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς τοί-
χους προβεβλῆνται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ
σκότος, ὅταν τι τῶν τοιούτων ποιῶσι, καὶ
τὰ κρύψοντα πολλὰ ἔχουσι. κόκλεικε τὴν
θύραν, ἔστησέ τινα πρὸ τοῦ κοιτῶνος· ἄν τις
ἔλθῃ, λέγε ὅτι ἔξω ἐστὶν, οὐ σχολάζει.
15 Ὁ Κυνικὸς δ' ἀντὶ πάντων τούτων ὀφείλει
τὴν αἰδὼ προβεβλῆσθαι· εἰ δὲ μὴ, γυμνὸς
καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἀσχημονήσει· τοῦτο οἰκία ἐστὶν
αὐτοῦ, τοῦτο θύρα, τοῦτο οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος,
16 τοῦτο σκότος. Οὔτε γὰρ θέλειν τι δεῖ ἀποκρύ-
πτειν

non homo; adpetitio tibi plane auferenda est, aversatio ad ea sola, quæ tui arbitrii sunt, transferenda; non te iracundum esse decet, non indignabundum, non invidum, non misericordem; puella pulcra tibi videri non debet, non gloriola, non puellus, non placentula. Illud enim tenendum est, cæteros homines parietibus, ædibus, tenebris sese tegere, si quid ejus generis agant, & multos celandi habere modos. Ianuam hic claudit; collocat aliquem ante cubiculum, qui, si quis venerit, dicat, eum domi non esse, non agere otium. At Cynicus, istarum rerum omnium loco, verecundia se cingere debet; alioquin nudus & sub dio turpiter se dabit. Hæc domus illi esse debet, hæc janua, hi cubicularii, hæ tenebræ. Neque enim velle debet suarum rerum quidquam occultare: alioqui amit, & Cynicum amisit,

πτειν αὐτὸν τῶν ἑαυτοῦ· εἰ δὲ μή, ἐπῆλθεν, ἀπώλεσε τὸν Κυνικὸν, τὸν ὑπαίθριον, τὸν ἐλεύθερον· ἥκτεά τι τῶν ἐκτὸς φοβεῖσθαι, ἥκτεαι χρείαν ἔχειν τοῦ ἀποκρύψοντος; οὔτε ὅταν θέλῃ δύναται. ποῦ γὰρ αὐτὸν ἀποκρύψει, καὶ πῶς; Ἂν δ' ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ ὁ παιδευτὴς ὁ κοινὸς, ὁ παιδαγωγὸς, οἷα πάσχειν ἀνάγκη; Ταῦτ' οὖν δεδοικότα, ἐπιθαρρεῖν οἷόν τ' ἔτι ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐπιστατεῖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Ἀμήχανον, ἀδύνατον. Πρῶτον οὖν τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ τὸ σαυτοῦ καθαρὸν ποιῆσαι, καὶ τὴν ἕνστασιν ταύτην. Νῦν ἐμοὶ ὕλη ἐστὶν ἡ ἐμὴ διάνοια, ὡς τῷ τέκτονι τὰ ξύλα, ὡς τῷ σκυτεῖ τὰ δέρματα· ἔργον δ', ὀρθὴ χρῆσις τῶν φαντασιῶν. Τὸ σωμάτιον δὲ οὐδέν πρὸς ἐμέ· τὰ τούτου μέρη οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Θάνατος; Ἐχέσθω ὅταν θέλῃ, εἴτε ὅλου, εἴτε μέρους τινός. Φεῦγε.

17 18 19 20 21 22

sit, illum sub dio agentem, illum liberum; cœpit aliquid eorum quæ foris sunt formidare; cœpit egere occultatione, nec cum vult potest. Ubi enim se occultabit; & quomodo? Si vero publicus ille institutor, pædagogus ille, forte deprehensus in facinore fuerit, quænam eum perpeti necesse erit? Hæc ergo formidans, poterit-ne adhuc toto animo confidere, & aliis omnibus præesse? Nulla ratio id finit: fieri nullo modo potest. Primum igitur principalis illa tui pars pura tibi præstanda est, & hoc vitæ institutum. Nunc materia mihi est meus animus, sicut fabro ligna, sicut calceario coria: officii vero munus est, rectus visorum usus. Corpusculum autem nihil ad me; partes illius nihil ad me. Quid mors? Veniat quando volet, sive totum sive partem aliquam velit ademtam. Ito in exilium. Quo? Potestne quis-

22 Φεῦγε. Καὶ ποῦ; δύναταί τις ἐκβαλεῖν ἔξω τοῦ κόσμου; οὐ δύναται. ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ἡ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοὶ, ἡ πρὸς Θεοὺς ὁμιλία.

23 Εἶθ' οὕτω παρασκευσάμενον, οὐκ ἔστι τούτοις ἀρκεῖσθαι τὸν τοῖς ἀληθείαις Κυνικόν· ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἄγγελος ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀπέσταλται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὑποδείκνων αὐτοῖς, ὅτι πεπλάνηνται, καὶ ἀλλαχοῦ ζητοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ὅπου οὐκ ἔστιν, ὅπου δ' ἔστιν,
24 οὐκ ἐνθυμοῦνται· καὶ, ὡς ὁ Διογένης ἀπαιχθεὶς πρὸς Φίλιππον μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, κατάσκοπος εἶναι. τῷ γὰρ ὄντι κατάσκοπός ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ τίνα ἐστὶ τοῖς
25 ἀνθρώποις φίλα, καὶ τίνα πολέμια. καὶ δεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς κατασκεψάμενον, ἐλθόντ' ἀπαγγεῖλαι

quisquam extra mundum me ejicere? Non poteſt: quocunque autem abiero, ibi erit ſol, ibi luna, ibi ſtellæ, inſomnia, auguria, colloquia cum Deo.

Poſtquam autem ita ſe paraverit verus Cynicus, his contentus eſſe nequit: ſed ſcire debet, ſe a Jove legatum eſſe ad homines, ut, quæ bona, quæ mala ſint, eis nunciet; ut, quantis in erroribus verſentur, demonſtret, alio in loco bonorum malorumque naturam, quam ubi ſunt, quærentes; ubi vero ſunt, non cogitantes. Et ſicut Diogenes, poſt Chæronenſem cladem ad Philippum adductus, *meminiſſe debet*, exploratorem ſe eſſe. Revera enim explorator eſt Cynicus, qui, quæ hominibus amica ſint, quæ inimica, ſpeculetur. Eumque oportet, poſtquam ſingula adcurate indagavit, vera renunciare;

γεῖλαι τἀληθῆ· μηδ' ὑπὸ φόβου ἐκπλαγέντα, ὥστε τοὺς μὴ ὄντας πολεμίους δεῖξαι· μήτε τινὰ ἄλλον τρόπον ὑπὸ τῶν φαντασιῶν παραταραχθέντα, ἢ συγχυθέντα.

Δεῖ οὖν αὐτὸν δύνασθαι ἀνατανάμενον, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἐπὶ σκηνὴν τραγικὴν ἀνερχόμενον, λέγειν τὸ τοῦ Σωκράτους· Ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε; τί ποιεῖτε; ὦ ταλαίπωροι· ὡς τυφλοὶ ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθε· ἄλλην ὁδὸν ἀπέρχεσθε, τὴν οὖσαν ἀπολελοιπότες· ἀλλαχοῦ ζητεῖτε τὸ εὔρουν καὶ τὸ εὐδαιμονικὸν, ὅπου οὐκ ἔστιν· οὐδ' ἄλλου δεικνύοντος πιστεύετε. Τί αὐτὸ ἔξω ζητεῖτε; Ἐν σώματι; Οὐκ ἔστιν. εἰ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Μύρωνα, ἴδετε Ὀφέλλιον. Ἐν κτήσει; Οὐκ ἔστιν. εἰ δ' ἀπιστεῖτε, ἴδετε Κροῖσον· ἴδετε τοὺς νῦν πλουσίους, ὅσης οἰμωγῆς ὁ βίος αὐτῶν μεστός ἐστιν. Ἐν ἀρχῇ; οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μή

26

27

ciare; nec metu perculsum, ut hostes ostendat qui nulli sint; nec alio quovis modo a visis perturbatum aut confusum.

Oportet igitur eum posse, si res ita tulerit, elata voce, & scena conscensa tragica, Socraticum illud dicere: Homines, quo ferimini? quid facitis? o miseri, cæcorum instar sursum deorsumque volvimini: alium viam itis, quam licta vera: alibi quæritis felicitatem & principatum, ubi non est: nec, si ab alio vobis demonstretur, creditis. Cur foris illa quæritis? In corpore? Non est: si non creditis, videte Myronem, videte Ofellium. In possessionibus? Non est: si non creditis, videte Crœsum; videte hujus temporis divites, quot suspiriis vita eorum plena sit. In magistratu? Non est: alio-

21 παλυμπραγμονήσας. Ἰδοὺ ἐκεῖνος ταῦτα· πολλὰ ῥία καὶ ἐγὼ ἔχω. Μή τι οὖν καὶ τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν αὐτοῖς; μή τι, εἰδὼς καὶ πότε καὶ
22 πῶς ὠφελήσει, καὶ τίνας; Τί οὖν κυβεύεις ἐν τοῖς μεγίστοις; τί ἐριδιουργεῖς; τί ἐπιχειρεῖς πράγματι μηδὲν σοι προσήκοντι; Ἄφες αὐτὸ τοῖς δυναμένοις, τοῖς κοσμοῦσι. μὴ προστρίβου καὶ αὐτὸς αἴσχος φιλοσοφίᾳ διὰ σαυτοῦ· μηδὲ
23 γίνου μέρος τῶν διαβαλλόντων τὸ ἔργον. Ἀλλὰ εἴ σε ψυχαγωγεῖ τὰ θεωρήματα, καθήμενος αὐτὰ στρέφε, αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ· φιλόσοφον δὲ μηδέποτ' ἔπῃς σεαυτὸν, μὴ δ' ἄλλου ἀνάσχῃ λέγοντος, ἀλλὰ λέγε. Πεπλάνησαι· ἐγὼ γὰρ οὔτ' ὀρέγομαι ἄλλως ἢ πρότερον, οὐδ' ὁρμῶ ἐπ' ἄλλα, οὐδὲ συνιστατίθεμαι ἄλλοις, οὐδ' ὅλως ἐν χρήσει φαντασιῶν παρήλλαχά τι ἀπὸ τῆς
24 πρότερον καταστάσεως. Ταῦτα φρόνει, καὶ λέγε

ris, neque indagaris. Ecce ille hæc; & ego collyria habeo. An ergo etiam, quomodo illis utendum sit, nosti? scisne, quomodo, & quando, & quos juvent? Quid ergo maximis in rebus ludis? quid temere agis? quid rem adgrederis nihil ad te pertinentem? Relinque illam iis qui sciunt, qui eam ornant. Noli tu quoque per te ignominiæ maculam philosophiæ adfricare; nec ex eorum numero esse velis, qui munus hoc calumniantur. Quod si præcepta te delectant, ipse ea tecum tacitus animo volvito: philosophum autem numquam te profitere, nec ab alio nominari te sine; sed dic, Versatur in errore; ego enim nec aliter adpeto quam prius, nec alia agere adgredior, nec aliis adsentior, denique in usu visorum prorsus nihil a veteri statu recessi. Hæc senti,

&

λέγε περὶ σεαυτοῦ, εἰ θέλεις τὰ κατ' ἀξίαν φρονεῖν· εἰ δὲ μὴ, κύβευε, καὶ παίε ἃ ποιεῖς. Ταῦτα γὰρ σοι πρέπει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Κυνισμοῦ.

Πυθομένου δὲ τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτοῦ, ὡς ἐφαίνετο ἐπιβρεπῶς ἔχων πρὸς τὸ Κυνίσαι, ποῖόν τινα εἶναι δεῖ τὸν Κυνίζοντα, καὶ τίς ἡ πρόληψις ἡ τοῦ πράγματος· Σκεψόμεθα, ἔφη, κατὰ σχολήν. Τοσοῦτον δ' ἔχω σοι νῦν εἰπεῖν, ὅτι 2 ὁ δίχα Θεοῦ τηλικούτῳ πράγματι ἐπιβαλλόμενος, θεοχόλωτός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ δημοσίᾳ θέλει ἀσχημονεῖν. Οὐδὲ γὰρ ἐν οἰκίᾳ καλῶς 3 οἰκουμένῃ παρελθών τις αὐτὸς ἑαυτῷ λέγει, Ἐμὲ δεῖ

& dic de te ipso, si ita ut decet sentire cupis: sin minus, lude; & ea fac quæ facis. Hoc enim te decet.

CAP. XXII.

De Secta Cynica.

Quodam e discipulis, qui ad Cynicam sectam propensior videbatur, eum percontato, qualem Cynicum esse oporteret, & quæ ejus negotii notio esset; Considerabimus, inquit, per otium. Tantum autem tibi nunc habeo dicere, eum, qui sine Deo rem tantam adgrediatur, ira numinis agitari, nec aliud quidquam velle, nisi publice indecore agere. Neque enim in domo bene constituta progreditur aliquis, & sibi ipse dicit, Me oportet esse dis-

pen-

δεῖ οἰκονόμον εἶναι· εἰ δὲ μή, ἐπιστρεφὴς ὁ κύριος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν σοβαρῶς διατασσόμενον, ἐλκύσας ἕτεμεν. Οὕτω γίνεται καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ. ἔστι γάρ τις καὶ ἐνθάδ' οἰκοδεσπότης, ἕκαστα διατάσσων. Σὺ ἥλιος εἶ· δύνασαι περιερχόμενος ἑαυτὸν ποιεῖν καὶ ὥρας, καὶ τοὺς καρποὺς αὔξειν καὶ τρέφειν, καὶ ἀνέμους κινεῖν καὶ ἀνιέναι, καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων θερμαίνειν συμμέτρως· ὕπαγε, περιέρχου, καὶ οὕτω διακόνει ἀπὸ τῶν μεγίστων τὰ μικρότατα. Σὺ μοσχάριον εἶ· ὅταν ἐπιφανῇ λέων, τὸ σαυτοῦ πρᾶσσε· εἰ δὲ μή, ὀλιγώξεις. Σὺ ταῦρος εἶ, προσελθὼν μάχου· σοὶ γὰρ τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ πρέπει, καὶ δύνασαι αὐτὸ ποιεῖν. Σὺ δύνασαι ἡγεῖσθαι τοῦ στρατεύματος ἐπὶ Ἴλιον· ἴσθι Ἀγαμέμνων. Σὺ δύνασαι τῷ Ἕκτορι μονομαχῆσαι· ἴσθι Ἀχιλλεύς.

Εἰ

penſatorem: alioqui dominus, rem animadvertens, videnſque hominis inſolentiam, res ſuo arbitratu adminiſtrantis, arreptum eum male tractabit. Pari modo ſit etiam in hac magna civitate. Eſt enim & hic quidam paterfamilias, omnia & ſingula ordinans. Tu ſol es; circuituque tuo annum annique tempora efficere potes, & fruges augere atque alere, ventos concitare & reprimere, corporaque hominum moderato calore fovere: Abi, circumi, atque ita miniſterium tuum age in rebus maximis minimisque. Tu vitulus es: leo ſi conſpectus fuerit, quod tuum eſt agito; alioquin ejulabis. Tu taurus es; accede, & pugna: tuæ enim iſtæ partes ſunt; te hoc decet; idque præſtare potes. Tu exercitum ad Ilium ducere potes: eſto Agamemnon. Tu ſingulari certamine cum Hectore congredi potes: eſto Achilles. Quod

ſi

Εἰ δὲ Θερσίτης παρελθὼν ἀντεποιεῖτο τῆς ἀρχῆς, 8
ἢ οὐκ ἂν ἔτυχεν, ἢ τυχὼν οὐκ ἂν ἠσχημόνησεν ἐν
πλείοσι μάρτυσι.

Καὶ σὺ βούλευσαι περὶ πράγματος ἐπιμελῶς· 9
οὐκ ἔστιν οἷον δοκεῖ σοι. Τριβώνιον καὶ νῦν φορῶ, 10
καὶ τότε ἔξω· κοιμῶμαι καὶ νῦν σκληρῶς, καὶ
τότε κοιμήσομαι· ῥηίδιον περιλήψομαι, καὶ ξύ-
λον, καὶ περιερχόμενος αἰτεῖν αἰσχυνοῦμαι [καὶ] τοὺς
ἀπαντῶντας λοιδορεῖν· κἂν ἴδω τινὰ δεσποτικιζόμε-
νον, ἐπιτιμήσω αὐτῷ, κἂν τὸ πόμπιμον πεπλακότα,
ἢ ἐν ὑακίνθοις περιπατοῦντα. Εἰ τοιοῦτόν τι φαί- 11
νεται τὸ πρᾶγμα, μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ· μὴ πρόσ-
ἐλθῃς, οὐδέν ἐστι πρὸς σέ. Εἰ δ' οἷόν ἐστι φαν- 12
ταζόμενος, οὐκ ἀπαξιοῖς σεαυτὸν, φιλόψυχε ἡλίκῳ
πράγματι ἐπιχειρεῖς.

Πρῶτον, ἐν τοῖς κατὰ σαυτὸν, μηκέτι δεῖ 13
σε ὅμοιον ἐν οὐδενὶ φαίνεσθαι οἷς νῦν ποιεῖς·

οὐ

si vero Therſites prodiret, atque imperium ſibi vindicaret; aut voto fruſtraretur, aut, eo potitus, pluribus coram teſtibus turpiter ſe daret.

Et tu quoque rem diligenter conſidera: non eſt ejusmodi, quale tibi videtur. Tritum palliolum geſto nunc; tunc quoque geſtabo: dormio nunc duriter; tunc quoque duriter dormiam: peram adjungam & baculum, & paſſim petere atque obvios conviciis inceſſere incipiam: quod ſi quem videro pilos evellentem, objurgabo, ſive comam ornantem, aut in purpureis veſtibus ambulantem. Si hujusmodi eſſe tibi fingis negotium; longe ab eo recede; noli accedere, nihil ad te adtinet. Sin ita de eo ſentis ut re ipſa eſt, & tamen id te decere putas, vide quantam rem adgrediaris.

Primum, tuis in rebus, non amplius te tui ſimilem eſſe oportet, nec quidquam eorum facere quæ nunc facis: non ineulandus Deus,

hos

οὐ Θεῷ ἐγκαλοῦντα; οὐκ ἀνθρώπῳ ὄρεξιν
ἆραί σε δεῖ παντελῶς, ἔκκλισιν ἐπὶ μόνα με-
ταθεῖναι τὰ προαιρετικά· σοὶ μὴ ὀργὴν εἶναι,
μὴ μῆνιν, μὴ φθόνον, μὴ ἔλεον· μὴ κοράσιόν
σοι φαίνεσθαι καλὸν, μὴ δοξάριον, μὴ παι-
δάριον, μὴ πλακουντάριον. Ἐκεῖνο γὰρ εἰδέ-
14 ναι δεῖ, ὅτι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς τοί-
χους προβεβλῆνται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ
σκότος, ὅταν τι τῶν τοιούτων ποιῶσι, καὶ
τὰ κρύψοντα πολλὰ ἔχουσι. κέκλεικε τὴν
θύραν, ἔστησέ τινα πρὸ τοῦ κοιτῶνος· ἂν τις
ἔλθῃ, λέγε ὅτι ἔξω ἐστὶν, οὐ σχολάζει.
15 Ὁ Κυνικὸς δ' ἀντὶ πάντων τούτων ὀφείλει
τὴν αἰδὼ προβεβλῆσθαι· εἰ δὲ μὴ, γυμνὸς
καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἀσχημονήσει· τοῦτο οἰκία ἐστὶν
αὐτοῦ, τοῦτο θύρα, τοῦτο οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος,
16 τοῦτο σκότος. Οὔτε γὰρ θέλειν τι δεῖ ἀποκρύ-
πτειν

non homo; adpetitio tibi plane auferenda est, aversatio ad ea sola, quæ tui arbitrii sunt, transferenda; non te iracundum esse decet, non indignabundum, non invidum, non misericordem; puella pulcra tibi videri non debet, non gloriola, non puellus, non placentula. Illud enim tenendum est, cæteros homines parietibus, ædibus, tenebris sese tegere, si quid ejus generis agant, & multos celandi habere modos. Ianuam hic claudit; collocat aliquem ante cubiculum, qui, si quis venerit, dicat, eum domi non esse, non agere otium. At Cynicus, istarum rerum omnium loco, verecundia se cingere debet; alioquin nudus & sub dio turpiter se dabit. Hæc domus illi esse debet, hæc janua, hi cubicularii, hæ tenebræ. Neque enim velle debet suarum rerum quidquam occultare: alioqui abiit, & Cynicum amisit,

πτειν αὐτὸν τῶν ἑαυτοῦ· εἰ δὲ μὴ, ἀπῆλθεν, ἀπώλεσε τὸν Κυνικὸν, τὸν ὑπαίθριον, τὸν ἐλεύθερον· ἤρκτεό τι τῶν ἐκτὸς φοβεῖσθαι, ἤρκται χρείαν ἔχειν τοῦ ἀποκρύψοντος; οὔτε ὅταν θέλῃ δύναται. πῦ γὰρ αὐτὸν ἀποκρύψει, καὶ πῶς; Ἂν δ' ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ ὁ παιδευτὴς ὁ κοινὸς, ὁ παιδαγωγὸς, οἷα πάσχειν ἀνάγκη; Ταῦτ' οὖν δεδοικότα, ἐπιθαρρεῖν οἷόν τ' ἔτι ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐπιστατεῖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Ἀμήχανον, ἀδύνατον. Πρῶτον οὖν τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ τὸ σαυτοῦ καθαρὸν ποιῆσαι, καὶ τὴν ἔνστασιν ταύτην. Νῦν ἐμοὶ ὕλη ἐστὶν ἡ ἐμὴ διάνοια, ὡς τῷ τέκτονι τὰ ξύλα, ὡς τῷ σκυτεῖ τὰ δέρματα· ἔργον δ', ὀρθὴ χρῆσις τῶν φαντασιῶν. Τὸ σωμάτιον δὲ οὐδέν πρὸς ἐμέ· τὰ τούτου μέρη οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Θάνατος; Ἐρχέσθω ὅταν θέλῃ, εἴτε ὅλου, εἴτε μέρους τινός. Φεῦγε.

17 18 19 20 21

sit, illum sub dio agentem, illum liberum; cœpit aliquid eorum quæ foris sunt formidare; cœpit egere occultatione, nec cum vult potest. Ubi enim se occultabit; & quomodo? Si vero publicus ille institutor, pædagogus ille, forte deprehensus in facinore fuerit, quænam eum perpeti necesse erit? Hæc ergo formidans, poterit ne adhuc toto animo confidere, & aliis omnibus præesse? Nulla ratio id finit: fieri nullo modo potest. Primum igitur principalis illa tui pars pura tibi præstanda est, & hoc vitæ institutum. Nunc materia mihi est meus animus, sicut fabro ligna, sicut calceario coria: officii vero munus est, rectus visorum usus. Corpusculum autem nihil ad me; partes illius nihil ad me. Quid mors? Veniat quando volet, sive totum sive partem aliquam velit ademtam. Ito in exilium. Quo? Potestne quis-

22 Φεῦγε. Καὶ ποῦ; δύναταί τις ἐκβαλεῖν ἔξω τοῦ κόσμου; οὐ δύναται. ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ἡ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοὶ, ἡ πρὸς Θεοὺς ὁμιλία.

23 Εἰ δ' οὕτω παρασκευασάμενον, οὐκ ἔστι τούτοις ἀρκεῖσθαι τὸν τοῖς ἀληθείαις Κυνικόν· ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἄγγελος ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀπέσταλται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὑποδείκνυον αὐτοῖς, ὅτι πεπλανῆνται, καὶ ἀλλαχοῦ ζητοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ὅπου οὐκ ἔστιν, ὅπου δ' ἔστιν,
24 οὐκ ἐνθυμοῦνται· καὶ, ὡς ὁ Διογένης ἀπαχθεὶς πρὸς Φίλιππον μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, κατάσκοπος εἶναι. τῷ γὰρ ὄντι κατάσκοπός ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ τίνα ἐστὶ τοῖς
25 ἀνθρώποις φίλα, καὶ τίνα πολέμια. καὶ δεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς κατασκεψάμενον, ἐλθόντ' ἀπαγγεῖλαι

quisquam extra mundum me ejicere? Non poteſt: quocunque autem abiero, ibi erit ſol, ibi luna, ibi ſtellæ, inſomnia, auguria, colloquia cum Deo.

Poſtquam autem ita ſe paraverit verus Cynicus, his contentus eſſe nequit: ſed ſcire debet, ſe a Jove legatum eſſe ad homines, ut, quæ bona, quæ mala ſint, eis nunciet; ut, quantis in erroribus verſentur, demonſtret, alio in loco bonorum malorumque naturam, quam ubi ſunt, quærentes; ubi vero ſunt, non cogitantes. Et ſicut Diogenes, poſt Chæronenſem cladem ad Philippum adductus, *meminiſſe debet*, exploratorem ſe eſſe. Revera enim explorator eſt Cynicus, qui, quæ hominibus amica ſint, quæ inimica, ſpeculetur. Eumque oportet, poſtquam ſingula adcurate indagavit, vera renunciare;

γεῖλαι τἀληθῆ· μηδ' ὑπὸ φόβου ἐκπλαγέντα, ὥστε τοὺς μὴ ὄντας πολεμίους δεῖξαι· μήτε τινὰ ἄλλον τρόπον ὑπὸ τῶν φαντασιῶν παραταραχθέντα, ἢ συγχυθέντα.

Δεῖ οὖν αὐτὸν δύνασθαι ἀνατανάμενον, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἐπὶ σκηνὴν τραγικὴν ἀνερχόμενον, λέγειν τὸ τοῦ Σωκράτους· Ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε; τί ποιεῖτε; ὦ ταλαίπωροι· ὡς τυφλοὶ ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθε· ἄλλην ὁδὸν ἀπέρχεσθε, τὴν οὖσαν ἀπολελοιπότες· ἀλλαχοῦ ζητεῖτε τὸ εὔρουν καὶ τὸ εὐδαιμονικὸν, ὅπου οὐκ ἔστιν· οὐδ' ἄλλου δεικνύοντος πιστεύετε. Τί αὐτὸ ἔξω ζητεῖτε; Ἐν σώματι; Οὐκ ἔστιν. εἰ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Μύρωνα, ἴδετε Ὀφέλλιον. Ἐν κτήσει; Οὐκ ἔστιν. εἰ δ' ἀπιστεῖτε, ἴδετε Κροῖσον· ἴδετε τοὺς νῦν πλουσίους, ὅσης οἰμωγῆς ὁ βίος αὐτῶν μεστός ἐστιν. Ἐν ἀρχῇ; οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μή

26

27

ciare; nec metu perculsum, ut hostes ostendat qui nulli sint; nec alio quovis modo a visis perturbatum aut confusum.

Oportet igitur eum posse, si res ita tulerit, elata voce, & scena conscensa tragica, Socraticum illud dicere: Homines, quo ferimini? quid facitis? o miseri, cæcorum instar sursum deorsumque volvimini: alium viam itis, quam licta vera: alibi quæritis felicitatem & principatum, ubi non est: nec, si ab alio vobis demonstretur, creditis. Cur foris illa quæritis? In corpore? Non est: si non creditis, videte Myronem, videte Ofellium. In possessionibus? Non est: si non creditis, videte Crœsum; videte hujus temporis divites, quot suspiriis vita eorum plena sit. In magistratu? Non est: alio-

μή γε, ὅδε τοὺς δὶς καὶ τρὶς ὑπάτους εὐδαί-
28 μονας ἶναι· οὐκ εἰσὶ δέ. Τίσι περὶ τούτου
πιστεύσομεν; Ὑμῖν τοῖς ἔξωθεν τὰ ἐκείνων
βλέπουσι, καὶ ὑπὸ τῆς φαντασίας περιλαμπο-
29 μένοις, ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις; Τί λέγουσιν; Ἀκού-
σατε αὐτῶν ὅταν οἰμάζωσιν, ὅταν στένωσιν,
ὅταν δι' αὐτὰς τὰς ὑπατείας καὶ τὴν δόξαν
καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀθλιώτερον οἴονται καὶ ἐπι-
30 κινδυνώτερον ἔχειν. Ἐν βασιλείᾳ; Οὐκ ἔστιν.
εἰ δὲ μή, Νέρων ἂν εὐδαίμων ἐγένετο, καὶ Σαρ-
δανάπαλος· ἀλλ' οὐδ' Ἀγαμέμνων εὐδαίμων ἦν,
καί τοι κομψότερος ὢν Σαρδαναπάλου καὶ Νέ-
ρωνος· ἀλλὰ τῶν ἄλλων ῥεγχόντων, ἐκεῖνος
τί ποιεῖ;

Πολλὰς ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους ἕλκετο
χαίτας.

Καὶ αὐτὸς τί λέγει;

Πλάζο-

alioqui oportebat iterum ac tertium consules beatos esse; non autem sunt beati. Quibus hac de re fidem habebimus? Vobisne, qui extrinsecus res eorum adspicitis, & specie illa perstringimini, an illis ipsis? Quid dicunt? Audite eos cum suspirant, cum gemunt, cum propter ipsos consulatus & gloriam & splendorem miseriores esse, & majoribus in periculis versari putant. In regno? Non est: alioqui Nero beatus fuisset, & Sardanapalus. Atqui ne Agamemnon quidem beatus fuit, quamvis Sardanapalo & Nerone honestior: sed reliquis stertentibus, ipse quid facit?

Multos ex capite radicitus vellebat capillos.

Et ipse quid dicit?

Erto

Πλάζομαι ὧδε· φησὶ, καὶ

— — — ἀλαλύκτημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω
στηθέων ἐκθρώσκει. — — — —

Τάλας, τί τῶν σῶν ἔχει κακῶς; Ἡ κτῆσις; 31
Οὐκ ἔχει. Τὸ σῶμα; Οὐκ ἔχει. Ἀλλὰ πο-
λύχρυσος εἶ καὶ πολύχαλκος. Τί οὖν σοι κακόν
ἐστιν; Ἐκεῖνο, ὅ τι ποτὲ, ἠμέληταί σου καὶ κατ-
έφθαρται, ᾧ ὀρεγόμεθα, ᾧ ἐκκλίνομεν, ᾧ ὁρμῶ-
μεν καὶ ἀφορμῶμεν. Πῶς ἠμέληται; Ἀγνοεῖ τὴν 32
οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἣν πέφυκε, καὶ τὴν τοῦ
κακοῦ· καὶ τί ἴδιον ἔχει, καὶ τί ἀλλότριον. καὶ
ὅταν τι τῶν ἀλλοτρίων κακῶς ἔχῃ, λέγει, Οὐαί
μοι, οἱ γὰρ Ἕλληνες κινδυνεύουσι. Ταλαίπωρον 33
ἡγεμονικὸν, καὶ μόνον ἀτημέλητον καὶ ἀθεράπευ-
τον. Μέλλουσιν ἀποθνήσκειν, ὑπὸ τῶν Τρῴων
ἀναιρεθέντες. Ἂν δ' αὐτοὺς οἱ Τρῷες μὴ ἀποκτεί-

 νωσιν,

Erro ita, neque mentis sum compos; cor autem mihi extra pectora exsilit.

Miser, quid tuarum rerum male habet? Resne familiaris? Non. Corpori male est? Non. At auro & ære abundas. Quid ergo tibi mali est? Illa tui pars, quæcumque sit, neglecta & corrupta est, qua adpetimus & aversamur, qua impetum ad actionem capimus aut retinemus. Quomodo est neglecta? Ignorat boni substantiam, ad quam a natura destinatum est, itemque mali; & quid suum habeat, quid alienum: proinde cum aliquid alienum male habet, ait, Heu mihi, Græci in periculo sunt. Misera est mens & ratio tua; hæc sola neglecta, nec ulla ejus habita ratio. Morientur, a Trojanis interfecti. Si vero Trojani eos non occiderint, non morientur? Sane, sed non simul omnes.

νωσιν, οὐ μὴ ἀποθάνωσι; Ναὶ, ἀλλ' οὐχ ὑφ' ἓν πάντες. Τί οὖν διαφέρει; ὁ γὰρ κακὸν ἐστι τὸ ἀποθανεῖν, ἄν τε ἅμα, ἄν τε καθ' ἕνα, ὁμοίως κακόν ἐστι. Μή τοι ἄλλό τι μέλλει γίνεσθαι ἢ τὸ σωμάτιον χωρίζεσθαι καὶ ἡ ψυχή; Οὐδέν. Σοὶ δὲ, ἀπολλυμένων τῶν Ἑλλήνων, ἡ θύρα κέκλεισται; οὐκ ἔξεστιν αὐτοθρανεῖν; Ἔξεστι. Τί οὖν πεπθεῖς; Οὐδὲ βασιλεύς· καὶ τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον ἔχων. Ἀτυχὴς βασιλεὺς οὐ γίνεται, οὐ μᾶλλον ἢ ἀτυχὴς θεός. Τί οὖν ἐσ; Ποιμὴν ταῖς ἀληθείαις· οὕτω γοῦν πλάσεις, ὡς οἱ ποιμένες, ὅταν λύκος ἁρπάσῃ τι τῶν προβάτων αὐτῶν· καὶ οὗτοι οὐ πρόβατά εἰσιν οἱ ὑπὸ σοῦ ἀρχόμενοι. Τί δὲ καὶ ἦρχου; Μή τι ὄφελος ὑμῖν ἐκινδυνεύετο; μή τι ἔκκλισις; μή τι ἁρμή; μή τι ἀφαρμή; Οὔ, φησὶν, ἀλλὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸ γυναικάριον ἡρπάγη. Οὐκοῦν κέρδος μέγα, στερηθῆναι μοιχικοῦ γυναικαρίου. Καταφρονηθῶμεν οὖν ὑπὸ τῶν Τρώων;

tes. Quid ergo interest? nam si mori malum est, perinde erit, sive simul omnes, sive seorsim singuli moriantur. Numquid aliud futurum est, nisi ut animus a corpore separetur? Nihil. Tibi vero num, pereuntibus Græcis, janua clausa est? mori non licet? Licet. Quid ergo luges? Vah! rex! & Jovis sceptrum gerens! Rex non magis fit miser, quam Deus. Quid ergo es? Revera opilio: ita enim ploras, ut opiliones, si quam ovem lupi abripuerint. Et isti, qui tibi parent, oves sunt. Cur autem vel venisti huc ad Trojam? Num vestra adpetitio periclitabatur? num aversatio? num impetus? num declinatio? Non, inquit: sed fratris mei muliercula rapta fuit. Atqui ingens lucrum est, adultera muliercula spoliari. Itane igitur contemni nos patiemur a Tro-

Τρώων; Τίνων ὄντων; Φρονίμων ὄντων, ἢ ἀφρόνων; εἰ φρονίμων, τί αὐτοῖς πολεμεῖτε; εἰ δ' ἀφρόνων, τί ὑμῖν μέλει;

Ἐν τίνι οὖν ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, ἔφασκε, ἐν τούτοις οὐκ ἔστιν; Εἰπὲ ἡμῖν, κύριε ἄγγελε, καὶ κατάσκοπε. Ὅπου οὐ δοκεῖτε, οὐδὲ θέλετε ζητῆσαι αὐτό. εἰ γὰρ ἠθέλετε, εὕρετε ἂν αὐτὸ ἐν ὑμῖν ὄν· οὐδ' ἂν ἔξω ἐπλάζεσθε, οὐδ' ἂν ἐζητεῖτε τὰ ἀλλότρια ὡς ἴδια. Ἐπιστρέψατε αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτούς· καταμάθετε τὰς προλήψεις ἃς ἔχετε. Ποῖόν τι φαντάζεσθε τὸ ἀγαθόν; Τὸ εὕρουν, τὸ εὐδαιμονικὸν, τὸ ἀπαραπόδιστον. Ἄγε, μέγα δ' αὐτὸ φυσικῶς οὐ φαντάζεσθε; ἀξιόλογον οὐ φαντάζεσθε; ἀβλαβὲς οὐ φαντάζεσθε; Ἐν ποίᾳ οὖν ὕλῃ δεῖ ζητεῖν τὸ εὕρουν καὶ ἀπαραπόδιστον; ἐν τῇ δούλῃ, ἢ

38 39 40

Trojanis? Quales sunt Trojani? cordati, an væcordes? si cordati, cur bellum cum eis geritis? sin væcordes, quid eos curatis?

In quo ergo bonum est, si in istis rebus non est? Dic nobis, domine nuncie, & explorator! Ubi non putatis, neque id quærere vultis. Nam si quærere voluissetis, in vobis ipsis id esse inveniissetis: neque foris oberraretis, nec aliena quæreretis tanquam propria. Redite ipsi ad vos: considerate anticipationes quas habetis. Quale quid imaginamini bonum? Quod tranquillum, quod beatum, quod impedimentorum expers. Agite vero; nonne ipsius naturæ instinctu magnum id esse putatis? nonne magni pretii? nonne expers noxæ? In quali ergo materia quærenda est tranquillitas, & impedimentorum remotio? in servili, an libera?

In

ἢ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ; Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ. Τὸ σωμάτιον οὖν ἐλεύθερον ἔχετε, ἢ δοῦλον; Οὐκ ἴσμεν. Οὐκ ἴστε, ὅτι πυρετοῦ δοῦλόν ἐστι, ποδάγρας, ὀφθαλμίας, δυσεντερίας, τυράννου, πυρός, σιδήρου, παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου; Ναὶ δοῦ-
41 λον. Πῶς οὖν ἔτι ἀνεμπόδιστον εἶναί τι δύναται τῶν τοῦ σώματος; πῶς δὲ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἢ γῆ, ὁ πηλός; Τί οὖν; οὐδὲν ἔχετε ἐλεύθερον; Μήποτε οὐδέν.
42 Καὶ τίς ὑμᾶς ἠναγκάσαι δύναται συγκατατεθέσθαι τῷ ψευδεῖ φαινομένῳ; Οὐδείς. Τίς δὲ, μὴ συγκατατεθέσθαι τῷ φαινομένῳ ἀληθῆ; Οὐδείς. Ἐνθάδε οὖν ὁρᾶτε ὅτι ἐστί τι ἐν
43 ὑμῖν ἐλεύθερον φύσει. Ὀρέγεσθαι δ', ἢ ἐκκλίνειν, ἢ ὁρμᾶν, ἢ ἀφορμᾶν, ἢ παρασκευάζεσθαι, ἢ περιΐστασθαι, τίς ὑμῶν δύναται, μὴ λαβὼν φαντασίαν λυσιτελοῦς, ἢ μὴ καθήκοντος; Οὐδείς.

In libera. Corpuſculum igitur liberum habetis, an ſervum? Neſcimus. Neſcitis, ſervire illud febri, podagræ, oculorum & inteſtinorum doloribus, tyranno, igni, ferro, cuivis fortiori? Immo ſane, ſervit. Quo pacto ergo aliquid, quod ad corpus pertinet, immune ab impedimentis eſſe poteſt? quo pacto magnum, aut alicujus pretii, quod eſt natura mortuum, terra, cœnum? Quid ergo? Nihilne habetis liberum? Fortaſſe nihil. Quis autem cogere vos poteſt, ut, quod falſum eſſe adpareat, ei adſentiamini? Nemo. Quis, ut non adſentiamini ei, quod verum eſſe adpareat? Nemo. Hic ergo videtis aliquid in vobis eſſe liberum ſuapte natura. Adpetere autem aut averſari; impetum ad actionem capere, vel non capere; aut parare ſeſe, aut proponere aliquid, veſtrum quis poteſt, niſi opinione utilitatis aut officii adductus? Nemo. Habetis ergo in his etiam

aliquid

Οὐδείς. Ἔχετε οὖν καὶ ἐν τούτοις ἀκώλυτον καὶ ἐλεύθερον. Ταλαίπωροι, τοῦτο ἐξεργάζεσθε, τούτου ἐπιμέλεσθε, ἐνταῦθα ζητεῖτε τὸ ἀγαθόν.

Καὶ πῶς ἐνδέχεται, μηδὲν ἔχοντα, γυμνὸν, ἄοικον, ἀνέστιον, αὐχμῶντα, ἄδουλον, ἄπολιν, διεξάγειν εὐρόως; Ἰδοῦ ἀπέσταλκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς τὸν δείξοντα ἔργῳ, ὅτι ἐνδέχεται. Ἴδετέ με, ὅτι ἄπολίς εἰμι, ἄοικος, ἀκτήμων, ἄδουλος· χαμαὶ κοιμῶμαι· οὐ γυνὴ, οὐ παιδία, οὐ πραιτωρίδιον, ἀλλὰ γῆ μόνον καὶ οὐρανὸς, καὶ ἓν τριβωνάριον. Καὶ τί μοι λείπει; οὐκ εἰμὶ ἄλυπος; οὐκ εἰμὶ ἄφοβος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; Πότε ὑμῶν εἶδέ μέ τις ἐν ὀρέξει ἀποτυγχάνοντα; πότ' ἐν ἐκκλίσει περιπίπτοντα; πότ' ἐμεμψάμην ἢ Θεὸν, ἢ ἄνθρωπον; πότ' ἐνεκάλεσά τινι; μή τις ὑμῶν ἐσκυθρωπακότα με εἶδε; Πῶς δ' ἐντυγχάνω τούτοις, οὓς ὑμεῖς

aliquid immune & liberum. Id, miseri, excolite; id curate; ibi quærite bonum.

At fieri quî potest, si nihil habeam, si nudus sim, sine domicilio, sine lare, squalidus, sine servo, extorris, ut vitam agam beatam? Ecce misit vobis Deus qui re ipsa ostenderet, posse illud fieri? Ecce me extorrem, sine domicilio, sine possessionibus, sine servis: humi cubo; uxor mihi nulla est, liberi nulli; nullum prætoriolum; nihil præter cœlum & terram, & unum palliolum. Et quid mihi deest? Annon molestia vaco? non sum imperterritus? non sum liber? Quando quisquam vestrûm me vel voto frustratum, vel in id quod vitavi delapsum vidit? quando vel Deum vel hominem accusavi? quando de ullo questus sum? num quis vestrûm tristi vultu me esse vidit? Quomodo eos tracto,

φοβεῖσθε καὶ θαυμάζετε; Οὐχ ὡς ἀνδραποδοις; Τίς, μὲ ἰδών, συνῆλθε τὸν βασιλέα τὸν ἑαυτοῦ ὁρᾶν εἶναι καὶ δεσπότην;

50 Ἴδε Κυνικαὶ φωναὶ, ἴδε χαρακτὴρ, ἴδ' ἐπιβολή. Οὔ· ἀλλὰ πηρίδιον, καὶ ξύλον, καὶ γνάθοι μεγάλαι· καταφαγεῖν πᾶν ὃ ἐάν δῷς, ἢ ἀπεθησαυρίσαι, ἢ τοῖς ἀπαντῶσι λοιδορεῖσθαι

51 ἀκαίρως, ἢ καλὸν τὸν ὦμον δεικνύειν. Τηλικούτῳ πράγματι ὁρᾷς πῶς μέλλεις ἐγχειρεῖν; Ἔσοπτρον πρῶτον λάβε· ἴδε σου τοὺς ὤμους· κατάμαθε τὴν ὀσφύν, τοὺς μηρούς. Ὀλύμπια μέλλεις ἀπογράφεσθαι; ἄνθρωπε· οὐχί τινά ποτε

52 ἀγῶνα ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον. Οὐκ ἔστιν ἐν Ὀλυμπίοις νικηθῆναι μόνον, καὶ ἐξελθεῖν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὅλης τῆς οἰκουμένης βλεπούσης δεῖ ἀσχημονῆσαι, οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον, ἢ Λακεδαιμονίων, ἢ Νικοπολιτῶν· εἶτα καὶ δαίρεσθαι δεῖ

τὸν

tractu, quos vos & timetis, & admiramini? An non ut mancipia? Quis, me conſpecto, ſe regem & dominum ſuum videre non putat?

Ecce hæ Cynicæ voces ſunt, ecce character, ecce inſtitutum. Non: ſed pera, & baculus, & amplæ maxillæ; quidquid dederis, devorare, aut recondere; aut in obvios importune invehi, aut pulcrum humerum oſtentare. Tantam rem videsne quomodo ſis adgreſſurus? Speculum ante omnia cape; contemplare tuos humeros; explora lumbos, femora. Inter Olympicos certatores nomen profiteri velis? Homo, non certamen aliquod frigidum & miſerum. In Olympiis non illud tantum accidit, ut victus abeas: ſed primum in conſpectu totius orbis, non ſolum Athenienſium, aut Lacedæmoniorum, aut Nicopolitanorum, turpiter te dare neceſſe eſt; deinde

vapu-

τὸν οἰκῆ ἐξελθόντα· πρὸ δὲ τοῦ δαιρῆναι, διψῆσαι, καυματισθῆναι, πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν.

Βούλευσαι ἐπιμελέστερον, γνῶθι σαυτὸν, ἀναί- 53
κρινον τὸ δαιμόνιον, δίχα Θεοῦ μὴ ἐπιχειρήσῃς. ἂν γὰρ συμβουλεύσῃ, ἴσθι, ὅτι μέγαν σε θέλει γενέσθαι, ἢ πολλὰς πληγὰς λαβεῖν. Καὶ γὰρ 54
λίαν τοῦτο κομψὸν τῷ Κυνικῷ παραπέπλεκται· δαίρεσθαι δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄνον, καὶ δαιρόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας, ὡς πατέρα πάντων, ὡς ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλ' ἂν τίς σε δαίρῃ, κραύ- 55
γαζε στὰς ἐν τῷ μέσῳ, Ὦ Καίσαρ, ἐν τῇ σῇ εἰρήνῃ οἷα πάσχω; Ἄγωμεν ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον. Κυνικῷ δὲ Καίσαρ τί ἐστιν, ἢ ἀνθύπατος, ἢ ἄλ- 56
λος ἢ ὁ καταπεπομφὼς αὐτὸν, καὶ ᾧ λατρεύει, ὁ Ζεύς; Ἄλλον τινὰ ἐπικαλεῖται, ἢ ἐκεῖνον; Οὐ πέπεισται δ', ὅ τι ἂν πάσχῃ τούτων, ὅτι

vapulandum etiam ei eſt, qui temere inde exceſſerit; priusquam vero vapulet, ſitiendum, æſtu torrendum, multum pulveris deglutiendum.

Delibera diligentius; ipſe te cognoſce; Deum conſule; citra Deum ne adgredere: qui ſi iſtius rei auctor tibi fuerit, ſcito, velle eum vel magnum te fieri, vel multas plagas pati. Nam & hoc perquam feſtive Cynico adjunctum eſt, ut inſtar aſini vapulet; &, dum vapulat, eos a quibus verberatur diligat, tamquam pater omnium, tamquam frater. Non: ſed ſi quis te verberarit, in medio exclama: Cæſar, in pace a te conſtituta quomodo tractor! Eamus ad Proconſulem. At Cynico quid eſt Cæſar, aut Proconſul, aut alius, niſi is qui cœlitus eum miſit, is cui ſervit, Jupiter? Alium-ne quemquam invocat, præter illum? Nonne perſuaſum habet, quidquid ſibi acciderit, ſe ab

illo

57 ἐκεῖνος αὐτὸν γυμνάζει; Ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς, ὑπὸ Εὐρυσθέως γυμναζόμενος, οὐκ ἐνόμιζεν ἄθλιος εἶναι, ἀλλ' ἀόκνως ἐπετέλει πάντα τὰ προσταττόμενα· οὗτος δ' ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀθλούμενος καὶ γυμναζόμενος, μέλλει κακοδαίμων καὶ ἀγωνακτῶν, ἄξιος φορεῖν τὸ σκῆπτρον τοῦ Διογέ-
58 νους; Ἄκουε τί λέγει ἐκεῖνος, πυρέττων, πρὸς τοὺς παριόντας· Κακοὶ, ἔφη, κεφαλαὶ, οὐ μενεῖτε; Ἀλλ' ἀθλητῶν μὲν ὄλεθρον ἢ μάχην ἐψόμενοι, ἅπιτε ὁδὸν τοσαύτην εἰς Ὀλυμπίαν πυρετοῦ δὲ καὶ ἀνθρώπου μάχην ἰδεῖν οὐ βούλε-
59 σθε; Ταχύ γ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐνεκάλεσε τῷ Θεῷ, τῷ καταπεπομφότι αὐτὸν, ὡς παρ' ἀξίαν αὐτῷ χρωμένῳ, ὅς γε ἐνεκαλλωπίζετο ταῖς περιστάσεσι· καὶ θέαμα εἶναι ἠξίου τῶν παριόντων. Ἐπὶ τίνι γὰρ ἐγκαλέσει; ὅτι εὐσχημονεῖς; ὅτι κατηγορεῖ, ὅτι λαμπροτέραν ἐπιδείκνυται τὴν ἀρετὴν

illo exerceri? Enimvero Hercules, cum ab Eurysthco exerceretur, non putabat se miserum esse; sed, quidquid mandabatur, obibat impigre. At iste, qui a Jove ad certamen exercetur, clamitabit & indignabitur, dignus qui sceptrum Diogenis ferat? Audi, quid ille febricitans ad prætereuntes dicat: Prava (inquit) capita, non manebitis? Athletarum interitum aut pugnam spectaturi, Olympiam proficiscimini, tam longum iter; febris vero & hominis pugnam spectare non vultis? Iste scilicet Deum, a quo demissus est, quasi præter meritum tractetur, accusaturus erat! qui etiam placebat sibi in asperis rebus, & spectaculum esse voluit prætereuntibus. Qua enim de causa accusaturus esset? quod honestatem & decus conservat? quod virtutem suam ostendit, & in clario-

re

αὐτὴν τὴν ἑαυτοῦ; Ἄγε, περὶ πενίας δὲ τί 60
λέγει; περὶ θανάτου; περὶ πόνου; Πῶς συμ-
παρεβάλετο τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἑαυτοῦ τῇ μεγάλου
βασιλέως; μᾶλλον δ' οὐδὲ συγκριτὸν ὅστε εἶναι.
Ὅπου γὰρ ταραχαὶ, καὶ λύπαι, καὶ φόβοι, 61
καὶ ἐφέξεις ἀτελεῖς, καὶ ἐκκλίσεις περιπιπτου-
σαι, καὶ φθόνοι καὶ ζηλοτυπίαι, ποῦ ἐκεῖ παρ-
έδος εὐδαιμονίας; Ὅπου δ' ἂν ᾖ σαπρὰ δόγμα-
τα, ἐκεῖ πάντα ταῦτα εἶναι ἀνάγκη.

Πυθομένου δὲ τοῦ νεανίσκου, εἰ νοσήσας, αἰτή- 62
σοῦντος φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ὥστε νοσοκομη-
θῆναι, ὑπακούσας· Ποῦ δὲ φίλον μοι δώσεις
Κυνικόν; ἔφη. δεῖ γὰρ αὐτὸν ἄλλον εἶναι τοιοῦ- 63
τον, ἵν' ἄξιος ᾖ φίλος αὐτοῦ ἀριθμεῖσθαι. κοι-
νωνὸν αὐτὸν εἶναι δεῖ τοῦ σκήπτρου καὶ τῆς βασι-
λείας, καὶ διάκονον ἄξιον, εἰ μέλλει φιλίας
ἀξιω-

re luce ponit? Age vero, de paupertate quid dicit? de morte, de dolore? Quomodo ſuam ipſius felicitatem regis Perſarum felicitati comparavit? immo potius, ne comparabilem quidem eſſe duxit. Ubi enim turbæ ſunt, ubi mœrores, ubi terrores, ubi adpetitiones irritæ, & averſiones inanes, ubi invidia & æmulatio; quis ibi aditus felicitati relictus eſt? Ubi porro pravæ opiniones ſunt, ibi iſta eſſe omnia neceſſe eſt.

Interrogante autem eodem adoleſcente, an ægrotans Cynicus amico morem geſturus ſit, qui eum domum ſuam invitaverit, ut ægroti cura habeatur: Ubi vero, inquit, amicum mihi Cynicum dabis? Oportet enim eum alterum eſſe talem, ut dignus ſit qui amici loco habeatur: participem eſſe eum oportet ſceptri & regni, & miniſtrum dignum, ſi dignus ami-

ἀξιωθήσεσθαι· ὡς Διογένης Ἀντισθένους ἐγένε-
64 το, ὡς Κράτης Διογένους. ἢ δοκεῖ σοι, ὅτι,
χαίρειν ἂν αὐτῷ λέγῃ προσερχόμενος, φίλος
ἐστὶν αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖνος αὐτὸν ἄξιον ἡγήσεται τοῦ
65 πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν; Ὥστε ἄν σοι δοκῇ, καὶ
ἐνθυμήθητι τοιοῦτον· κοπρίαν μᾶλλον περιβλέ-
που κομψὴν, ἐν ᾗ πυρέξεις, ἀποσκέπουσαν τὸν
66 βορέαν, ἵνα μὴ περιψυγῇς. Σὺ δέ μοι δοκεῖς.
θέλειν εἰς οἰκόν τινος ἀπελθὼν διὰ χρόνου χορ-
ταθῆναι. Τί οὖν σοι καὶ ἐπιχειρεῖν πράγματι
τηλικούτῳ;

67 Γάμος δ', ἔφη, καὶ παῖδες προηγουμένως
παραληφθήσονται ὑπὸ τοῦ Κυνικοῦ; Ἂν μοι
σοφῶν, ἔφη, δῷς πόλιν, τάχα μὲν οὐδ' ἥξει
τις ῥᾳδίως ἐπὶ τὸ Κυνίζειν. τίνων γὰρ ἕνεκα ἂν
68 δέξηται ταύτην τὴν διεξαγωγήν; Ὅμως δ' ἂν

ὑπο-

amicitia esse velit; quemadmodum Diogenes Antisthenis fuit amicus, quemadmodum Crates Diogenis. Aut censes-ne, si quis modo adeat eum & salvere jubeat, propterea esse amicum, & dignum ob eo judicatum iri in cujus domum se ille recipiat? Proinde, si tibi videtur, tale etiam cogita; timetum potius aliquod minus sordidum circumspicito, in quo febricites; modo aquilonem illud tibi arceat, ne frigore pereas. Tu vero potius ædes alicujus ingredi velle videris, ut ad tempus ibi pascaris. Quæ te ergo res impulit ad tantum negotium suscipiendum?

At conjugium, inquit, & procreationem liberorum præcipue spectabit Cynicus? Si mihi Sapientium dederis civitatem, forsitan (inquit) haud temere ad Cynicam sectam quisquam se adplicuerit. Nam quorum hominum causa tale vitæ institutum amplecteretur? Tamen, fac ita esse; nihil prohibebit quo minus

ὑποθώμεθα, οὐδὲν κωλύσει καὶ γῆμαι αὐτὸν, καὶ παιδοποιήσασθαι. καὶ γὰρ ἡ γυνὴ αὐτῷ ἔσται ἄλλη τοιαύτη, καὶ ὁ πενθερὸς ἄλλος τοιοῦτος, καὶ τὰ παιδία οὕτως ἀνατραφήσεται. Τοι- 69
αύτης δ' οὔσης καταστάσεως, οἵα νῦν ἐστιν, ὡς ἐν παρατάξει· μή ποτ' ἀπερίσπαστον εἶναι δεῖ τὸν Κυνικὸν ὅλον πρὸς τῇ διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐπιφοιτᾶν ἀνθρώποις δυνάμενον, οὐ προσδεδεμένον καθήκουσιν ἰδιωτικοῖς, οὐδ' ἐμπεπλεγμένον σχέσεσιν, ἃς παραβαίνων οὐκέτι σώσει τὸ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ πρόσωπον· τηρῶν δ' ἀπολεῖ τὸν ἄγγελον, καὶ κατάσκοπον, καὶ κήρυκα τῶν Θεῶν; Ὄρα γὰρ ἔτι δεῖ αὐτὸν ἀποδεικνύναι τινὰ τῷ 70
πενθερῷ, χρὴ ἀποδιδόναι τοῖς ἄλλοις συγγενέσι τῆς γυναικὸς, αὐτῇ τῇ γυναικί. εἰς νοσοκομίας λοιπὸν ἐκκλείεται, εἰς πορισμόν. ἵνα τ' ἄλλα 71
ἀφῶ, δεῖ αὐτὸν κουκκούμιον ἔχειν, ὅπου τὸ θερ-

μὸν

minus ille & uxorem ducat, & liberos ſuſcipiat: nam & uxor ejus plane illius ſimilis erit, itemque ſocer; & liberi ad eumdem modum educabuntur. Cum autem talis ſit præſens rerum ſtatus, tamquam in acie; nonne Cynicum nulla prorſus re a Dei miniſterio decet avocari, ut convenire poſſit homines, nullis privatis officiis illigatus, aut implicitus relationibus, quas ſi neglexerit, honeſti boni-

que viri perſonam tueri non poſſit; ſin eas tuebitur, perdet nuncium, explorationem, & præconem Deorum immortalium? Ecce enim, præſtanda ſunt ei quædam ſocero; ſunt quædam tribuenda affinibus, quædam ipſi uxori. Denique ſuorum valetudinem curare, reique familiari operam dare coactus, a Cynici inſtituto diſtinetur. Ut mittam cætera, cucuma opus eſt, ubi calidam faciat puerulo,

qua

μὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ, ἵν' αὐτὸ λούσῃ εἰς σκάφην· ἐρίδια τεκούσῃ τῇ γυναικὶ, ἔλαιον, κραββάτιον, ποτήριον· γίνεται ἤδη πλείω σκευάρια· τὴν
72 ἄλλην ἀσχολίαν, τὸν περισπασμόν. Ποῦ μοι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ τοῖς κοινοῖς προσευκαιρῶν;

Ὦ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλεν;

ὃν δεῖ τοὺς ἄλλους ἐπισκοπεῖν, τοὺς γεγαμηκότας, τοὺς πεπαιδοποιημένους· τίς καλῶς χρῆται τῇ αὐτοῦ γυναικὶ, τίς κακῶς· τίς διαφέρεται· ποία
73 οἰκία εὐσταθεῖ, ποία οὔ· ὡς ἰατρὸν περιερχόμενον, καὶ τῶν σφυγμῶν ἁπτόμενον; Σὺ πυρέττεις, σὺ κεφαλαλγεῖς, σὺ ποδαγρᾷς· σὺ ἀνάτεινον, σὺ φάγε, σὺ ἀλούτησον· σὲ δεῖ τμηθῆναι, σὲ δεῖ
74 καυθῆναι. Ποῦ σχολὴ τῷ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ καθήκοντα ἐνδεδεμένῳ; οὐ δεῖ αὐτὸν πορίσαι ἱματίδια τοῖς

qua lavet eum in labro: uxori, postquam peperit, præbenda est lana, oleum, lectulus poculum. Sic augentur vascula. Omitto reliquas occupationes, quæ hominem distrahunt. Ubi nunc tandem ille rex est, qui rebus communibus totus vacet?

Cui populique sunt commissi, & tantæ res curæ sunt?

qui cæteros inspicere debet, maritos, parentes; quis recte tractet uxorem suam, quis male? quis litiget? quæ domus bene constituta sit, quæ secus? quem medici instar circumire oportet, & tangere pulsum. Tu febricitas; tibi dolet caput; tu laboras e pedibus: tu cibis abstine; tu ede; tu balnea cave; tibi sectione est opus; tibi ustione. Unde tantum otii suppetit ei qui privatis officiis est illigatus? Nonne illi parandæ sunt

τοῖς παιδίοις; ἄγε, πρὸς γραμματιστὴν ἀπο-
στέλλω πινακίδια ἔχοντα, γραφεῖα, τιλλάρια;
καὶ τούτοις κραββάτιον ἑτοιμάσω; οὐ γὰρ ἐκ τῆς
κοιλίας ἐξελθόντα δύναται Κυνικὰ ἔχειν· εἰ δὲ μή,
κρεῖσσον ἦν αὐτὰ γενόμενα ἐλθεῖν, ἢ οὕτως ἀπο-
κτεῖναι. Σκέπτει, ποῦ καταγόμεν τὸν Κυνικόν: πῶς 75
αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀφαιρούμεθα. Ναί· ἀλλὰ 76
Κράτης ἔγημε. Πεῖσόν μοι λέγων ἐξ ἔρωτος
γενομένην, καὶ γυναῖκα τίθης ἄλλου Κράτητος.
Ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν κοινῶν γάμων καὶ ἀπερισπά-
στων ζητοῦμεν· καὶ οὕτω ζητοῦντες, οὐχ εὑρίσκο-
μεν ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει προσηκούσαν τῷ
Κυνικῷ τὸ πρᾶγμα.

Πῶς οὖν ἔτι, φησὶ, διασώσει τὴν κοινωνίαν; 77
Τὸν Θεόν σοι· μεῖζον δ' εὐεργετοῦσιν ἀνθρώ-
πους οἱ δύο ἢ τρεῖς κακόσυγχα παιδία ἀνθ' αὐ-
τῶν

sunt tuniculæ pueris? age, nonne ad ludimagistrum mittendi sunt cum tabellis, cum stylo & pennis? Nonne parandus his quoque est lectulus? neque enim a primo statim ortu Cynici esse queunt. Id ni faciat, expoſuisse illos statim a partu præstitisset, quam ita perimere. Vide quo deducamus Cynicum; quo pacto regnum ei adimamus. Esto: at Crates uxorem duxit. Casum mihi singularem narras ex amore ortum, & mulierem dicis quæ alter Crates erat. Nos vero de communibus conjugiis & indivulsis quærimus: atque ita quærentes non invenimus, in hoc rerum statu rem istam admodum præcipuam esse Cynico.

Quî ergo, inquit, conservabit societatem? Per Deum, plus prosunt ne vitæ mortalium ii qui binos vel ternos male grunnientes parvulos suo loco in mundum introducunt, quam hi qui pro virili ornea

μὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ, ἵν' αὐτὸ λούσῃ εἰς σκάφην· ἐρίδια τεκούσῃ τῇ γυναικὶ, ἔλαιον, κραββάτιον, ποτήριον· γίνεται ἤδη πλείω σκευάρια· τὴν
72 ἄλλην ἀσχολίαν, τὸν περισπασμόν. Ποῦ μοι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ τοῖς κοινοῖς προσευκαιρῶν;

Ὦ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλεν;

ὃν δεῖ τοὺς ἄλλους ἐπισκοπεῖν, τοὺς γεγαμηκότας, τοὺς πεπαιδοποιημένους· τίς καλῶς χρῆται τῇ αὐτοῦ γυναικὶ, τίς κακῶς· τίς διαφέρεται· ποία
73 οἰκία εὐσταθεῖ, ποία οὔ· ὡς ἰατρὸν περιερχόμενον, καὶ τῶν σφυγμῶν ἁπτόμενον; Σὺ πυρέττεις, σὺ κεφαλαλγεῖς, σὺ ποδαγρᾷς· σὺ ἀνάτεινον, σὺ φάγε, σὺ ἀλούτησον· σὲ δεῖ τμηθῆναι, σὲ δεῖ
74 καυθῆναι. Ποῦ σχολὴ τῷ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ καθήκοντα ἐνδεδεμένῳ; οὐ δεῖ αὐτὸν πορίσαι ἱματίδια τοῖς

qua lavet eum in labro: uxori, postquam peperit, præbenda est lana, oleum, lectulus poculum. Sic augentur vascula. Omitto reliquas occupationes, quæ hominem distrahunt. Ubi nunc tandem ille rex est, qui rebus communibus totus vacet?

Cui populique sunt commissi, & tantæ res curæ sunt?

qui cæteros inspicere debet, maritos, parentes; quis recte tractet uxorem suam, quis male? quis litiget? quæ domus bene constituta sit, quæ secus? quem medici instar circumire oportet, & tangere pulsum. Tu febricitas; tibi dolet caput; tu laboras e pedibus: tu cibis abstine; tu ede; tu balnea cave; tibi sectione est opus; tibi ustione. Unde tantum otii suppetit ei qui privatis officiis est illigatus? Nonne illi parandæ sunt

τοῖς παιδίοις; ἄγε, πρὸς γραμματιστὴν ἀποστέλλω πινακίδια ἔχοντα, γραφεῖα, τιλλάρια; καὶ τούτοις κραββάτιον ἑτοιμάσω; οὐ γὰρ ἐκ τῆς πείλεος ἐξελθόντα δύναται Κυνικὰ ἄνευ· εἰ δὲ μή, κρεῖσσον ἦν αὐτὰ γενόμενα ῥίψαι, ἢ οὕτως ἀπολωλέναι. Σκέπτει, ποῦ κατάγομεν τὸν Κυνικόν: πῶς 75
αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀφαιρούμεθα. Ναί· ἀλλὰ 76
Κράτης ἔγημε. Περίστασίν μοι λέγεις ἐξ ἔρωτος γενομένην, καὶ γυναῖκα τίδης ἄλλην Κράτητος. Ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν κοινῶν γάμων καὶ ἀπερισπάστων ζητοῦμεν· καὶ οὕτω ζητοῦντες, οὐχ εὑρίσκομεν ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει προσηκούσαν τῷ Κυνικῷ τὸ πρᾶγμα.

Πῶς οὖν ἔτι, φησί, διασώσει τὴν κοινωνίαν; 77
Τὸν Θεόν σοι· μεῖζον δ' εὐεργετοῦσιν ἀνθρώπους οἱ δύο ἢ τρεῖς κακόσυγχα παιδία ἀνθ' αὐτῶν

sunt tuniculae pueris? age, nonne ad ludimagistrum mittendi sunt cum tabellis, cum stylo & pennis? Nonne parandus his quoque est lectulus? neque enim a primo statim ortu Cynici esse queunt. Id ni faciat, exposuisse illos statim a partu praestitisset, quam ita perimere. Vide quo deducamus Cynicum; quo pacto regnum ei adimamus. Esto: at Crates uxorem duxit. Casum mihi singularem narras ex amore ortum, & mulierem dicis quae alter Crates erat. Nos vero de communibus conjugiis & indivulsis quaerimus: atque ita quaerentes non invenimus, in hoc rerum statu rem istam admodum praecipuam esse Cynico.

Quî ergo, inquit, conservabit societatem? Per Deum, plus prosunt-ne vitae mortalium ii qui binos vel ternos male grunnientes parvulos suo loco in mundum introducunt, quam hi qui pro virili omnes

τῶν εἰσάγοντες, ἢ οἱ ἐπισκοποῦντες πάντας κατὰ δύναμιν ἀνθρώπους, τί ποιοῦσι, πῶς διάγουσι, τίνος ἐπιμελοῦνται, τίνος ἀμελοῦσι παρὰ τὸ προσῆκον;
78 Καὶ Θηβαίους μείζονα ὠφέλησαν ὅσοι τεκνία αὐτοῖς κατέλιπον, Ἐπαμινώνδου τοῦ ἀτέκνου ἀποθανόντος; Καὶ Ὁμήρου πλείονα τῇ κοινωνίᾳ συνεβάλετο Πρίαμος ὁ πεντήκοντα γεννήσας περικαθάρματα, ἢ
79 Δαναὸς, ἢ Αἴολος; Εἶτα στρατηγία μὲν ἢ σύνταγμά τινα ἀπείρξει γάμου ἢ παιδοποιΐας, καὶ οὐ δόξει οὗτος ἀντ' οὐδενὸς ἠλλάχθαι τὴν ἀτεκνίαν· ἡ δὲ
80 τοῦ Κυνικοῦ βασιλεία οὐκ ἔσται ἀνταξία; Μήποτε οὐκ αἰσθανόμεθα τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, οὐδὲ φανταζόμεθα κατ' ἀξίαν τὸν χαρακτῆρα τὸν Διογένους· ἀλλ' εἰς τοὺς νῦν ἀποβλέπομεν, πρὸς τραπεζῆας πυλαωροὺς, οἳ οὐδὲν μιμοῦνται ἐκείνους, ἢ, εἰ ἄρα, ὅτι πόρδωνες γίνονται, ἄλλο δ' οὐδέν.
81 Ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμᾶς ἐκίνει ταῦτα, οὐδ' ἂν ἐπεθαυμάζομεν

nes homines inspiciunt, quid agant, qua ratione vivant, quid curent, quid contra officium negligant? Num Thebanis plus ii profuerunt, qui liberos eis reliquerunt, quam Epaminondas, qui orbus decessit? Num Priamus, quinquaginta filiis relictis, iisque impurissimis, aut Danaus, aut Æolus, plus ad vitæ communitatem contulerunt, quam Homerus? Itane imperium militare, aut opus literarium abstrahet aliquem a conjugio aut a sobolis procreatione; nec is nihilo permutasse videbitur orbitatem: Cynici autem imperium compensare illam non videbitur? Nempe non satis percipimus magnitudinem Cynici, neque pro merito æstimamus Diogenis characterem; sed hodiernos hos respicimus, mensarum adseclas janitores, qui nulla in re veteres illos imitantur nisi forte oppedendo, cætera omnia dissimillima habent: alioqui non moverent nos ista, neque miraremur, si uxorem

μάζομεν, εἰ μὴ γαμήσει, ἢ παιδοποιήσεται. Ἄνθρωπε, πάντας ἀνθρώπους πεπαιδοποίηται, τοὺς ἄνδρας υἱοὺς ἔχει, τὰς γυναῖκας θυγατέρας· πᾶσιν οὕτω προσέρχεται, οὕτω πάντων κήδεται. Ἢ οὐ δοκεῖς ὑπὸ περιεργίας 82
λοιδορεῖσθαι τοῖς ἀπαντῶσιν; Ὡς πατὴρ αὐτὸ ποιεῖ, ὡς ἀδελφὸς, καὶ τοῦ κοινοῦ πατρὸς ὑπηρέτης τοῦ Διός.

Ἂν σοὶ δόξῃ, παθοῦ μου καὶ εἰ πολιτεύσεται. 83
Σαννίων, μείζονα πολιτείαν ζητεῖς, ἧς πολιτεύεται; εἰ ἐν Ἀθηναίοις παρελθὼν ἔρεῖ τι περὶ 84
προσόδων ἢ πόρων; ὃν δεῖ πᾶσιν ἀνθρώποις διαλέγεσθαι, ἐπίσης μὲν Ἀθηναίοις, ἐπίσης δὲ Κορινθίοις, ἐπίσης δὲ Ῥωμαίοις, οὐ περὶ πόρων, οὐδὲ περὶ προσόδων, οὐδὲ περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου, ἀλλὰ περὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας, περὶ

uxorem non duxerit Cynicus, aut liberos non procreaverit. Homo, omnium hominum ille parens eſt; viros habet filios, mulieres filias; omnes ſic convenit, ſic omnes curat. Aut cenſes-ne, ea cauſſa, quod rerum alienarum curioſus ſit, objurgare eum obvios? Ut pater hoc facit, ut frater, & ut communis patris miniſter Jovis.

Si tibi viſum fuerit, percontare me etiam, an ad Rempublicam ſit acceſſurus? Sannio, num majorem rempublicam quæris ea, quam adminiſtrat? An apud Athenienſes de reditibus aut parandæ pecuniæ ratione verba facturus ſit, quem oportet apud omnes homines, peræque apud Athenienſes & Corinthios & Romanos, concionari, non de reditibus, non de parandæ pecuniæ ratione, non de pace aut bello, ſed de felicitate & miſeria, de rebus ſecundis & adverſis, de

περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας, περὶ δουλείας
85 καὶ ἐλευθερίας. Τηλικαύτην πολιτείαν πολι-
τευσαμένου ἀνθρώπου, σύ μου πυνθάνῃ, εἰ
πολιτεύσεται; πυθοῦ μου καὶ, εἰ ἄρξει· πάλιν ἐρῶ σοι, Μωρέ, ποίαν ἀρχὴν μείζονα, ἢ ἄρχει;

86. Χρείαν μέν τοι καὶ σώματος ποιοῦ τῷ τοιούτῳ. ἐπεί τοι, ἂν φθισικὸς προέρχηται, λεπτὸς, καὶ ὠχρὸς, οὐκέτι ὁμοίαν ἔμφασιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ
87 ἔχει. Δεῖ γὰρ αὐτὸν οὐ μόνον τὰ τῆς ψυχῆς ἐπιδεικνύοντα παριστάνειν τοῖς ἰδιώταις, ὅτι ἐνδέχεται δίχα τῶν θαυμαζομένων ὑπ' αὐτῶν εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθόν· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ σώματος ἐνδείκνυσθαι, ὅτι ἡ ἀφελὴς καὶ λιτὴ καὶ ὕπαυθρος
88 δίαιτα οὐδὲ τὸ σῶμα λυμαίνεται. Ἰδοὺ καὶ τούτου μάρτυς εἰμὶ ἐγὼ, καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐμόν. ὡς Διογένης ἐποίει· στίλβων γὰρ περιήρχετο, καὶ καθ'

de ſervitute & libertate? Tantam rempublicam cum adminiſtret ille homo, tu ex me quæris, an ei capeſſenda ſit reſpublica? Roga me etiam, an imperaturus ſit: rurſus tibi dicam: Stulte, quod imperium geret majus eo cui nunc præeſt?

Oportet tamen & corpus *probabili* aliquo modo adfectum habeat talis homo. Nam ſi morbidus aut macilentus & pallidus prodierit; non jam idem pondus habebit ejus teſtimonium. Oportet enim, non modo animi virtutes oſtendendo demonſtrare indoctis, poſſe virum bonum probumque carere iis quæ vulgus admiratur; ſed etiam ipſo corpore probare oportet, ſimplicem & tenuem victum, quamvis ſub dio agas, non lædere valetudinem. Ecce hujus quoque rei teſtis ego ſum, & corpus meum! quemadmodum Diogenes faciebat; nitidus & pinguis, & bene

καθ' αὑτὸ τὸ σῶμα ἐπίστρεφε τοὺς πολλούς.
Ἐλεούμενος δὲ Κυνικὸς, ἐπαίτης δοκεῖ· πάν- 89
τες ἀποστρέφονται, πάντες προσκόπτουσιν.
οὐδὲ γὰρ ὑπαρχὸν αὑτὸν δεῖ φαίνεσθαι, ὡς
μηδὲ κατὰ τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους ἀποσοβεῖν·
ἀλλ' αὐτὸν τὸν αὐχμὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρὸν εἶναι,
καὶ εὐαγωγόν.

Δεῖ δὲ καὶ χάριν προσεῖναι πολλὴν φυσικὴν 90
τῷ Κυνικῷ, καὶ ὀξύτητα· εἰ δὲ μή, μύξας
γίνεται, ἄλλο δ' οὐδέν· ἵνα ἑτοίμως δύνηται
καὶ παρακείμενος πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα ἀπαν-
τᾶν. Ὡς Διογένης πρὸς τὸν εἰπόντα, Σὺ εἶ ὁ 91
Διογένης, ὁ μὴ οἰόμενος εἶναι Θεούς; Καὶ πῶς;
ἔφη· σὲ Θεοῖς ἐχθρὸν νομίζων. Πάλιν Ἀλε- 92
ξάνδρῳ ἐπιστάντι αὐτῷ κοιμωμένῳ, καὶ εἰ-
πόντι,

bene curata cute paſſim ibat, ipſoque corpore populum adtraxit. Cynicus autem cujus vicem dolent homines, mendicus eſſe videtur; omnes eum averſantur, omnes offenduntur. Nam nec ſordidum eum conſpici oportet, ne vel eo ipſo abſterreat homines; ſed ipſum ſqualorem ejus mundum eſſe decet & adlicientem.

Oportet vero etiam multam naturalem gratiam eſſe Cynico, & ingenii acumen; (alioqui mucus erit, præterea nihil:) ut expedite & adpoſite ad ea, quæ inciderint, reſpondere poſſit. Quemadmodum Diogenes ei reſpondit, qui dixerat: Tune is es Diogenes, qui deos eſſe non putat? Quo pacto, inquit, cum te diis inviſum eſſe judicem? Rurſus, cum Alexander eum, dormientem adgreſſus dixiſſet,

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα·
ἔνυπνος ἔτι ὤν, ἀπήντησεν,

Ὡς λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

93 Πρὸ πάντων δὲ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρώτερον εἶναι τοῦ ἡλίου· εἰ δὲ μή, κυβευτὴν ἀνάγκη καὶ ῥαδιουργὸν εἶναι, ὅστις, ἐνεχόμενός τινι αὐτὸς κακῷ, ἐπιτιμήσει τοῖς ἄλλοις.
94 Ὅρα γοῦν, οἷόν ἐστι τοῖς βασιλεῦσι τούτοις καὶ τυράννοις οἱ δορυφόροι καὶ τὰ ὅπλα περίεχε τὸ ἐπιτιμᾶν τισὶ, καὶ δύνασθαι καὶ καλάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ αὐτοῖς οὖσι κακοῖς· τῷ δὲ Κυνικῷ ἀντὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν δορυφόρων, τὸ συνειδὸς τὴν ἐξουσίαν ταύτην παρα-
95 ραδίδωσιν. Ὅταν ἴδῃ, ὅτι ὑπερηγρύπνηκεν ὑπὲρ ἀνθρώπων, καὶ πεπόνηκεν, καὶ καθαρὸς μὲν κεκοίμηται, καθαρώτερον δ' αὐτὸν ἔτι ὁ ὕπνος ἀφῆ-

Non oportet per totam noctem dormire conſtitutum virum:

ſemiſomnis adhuc reſpondit:

Cui populique ſunt commiſſi, & tantæ res curæ ſunt.

Ante omnia vero mentem illius ſolle puriorem eſſe decet: alioquin ſcurra & improbus ſit neceſſe eſt, qui ipſe vitio cuipiam obnoxius, alios reprehendat. Vide enim, hoc quale ſit. Regibus iſtis & tyrannis, quamvis ipſi quoque ſint improbi, ſatellites & arma id præſtant, ut reprehendere aliquos, & punire etiam delinquentes poſſint. Cynico vero, armorum & ſatellitum loco, conſcientia dat iſtam poteſtatem. Quod ſi videt, ſe pro aliorum ſalute vigilare & laborare, & mundum dormire, mundioremque e ſomno expergiſci, & quæcumque cogitet, cogitare ſe

ut

ἀφῆκεν, ἐντεθύμηται δ' ὅσα ἐντεθύμηται ὡς φίλος τοῖς Θεοῖς, ὡς ὑπηρέτης, ὡς μετέχων τῆς ἀρχῆς τοῦ Διός· παντοχοῦ δ' αὐτῷ πρόχειρον τὸ,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη·

καὶ ὅτι, Εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω· διατί μὴ θαῤῥήσω παῤῥησιάζεσθαι 96
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ, πρὸς τὰ τέκνα, ἁπλῶς πρὸς τοὺς συγγενεῖς; Διὰ τοῦ- 97
το οὔτε περίεργος οὔτε πολυπράγμων ἐστὶν ὁ οὕτω διακείμενος. οὐ γὰρ ἁλλότρια πολυπραγμονεῖ, ὅταν τὰ ἀνθρώπινα ἐπισκοπῇ, ἀλλὰ τὰ ἴδια. εἰ δὲ μή, λέγε καὶ τὸν στρατηγὸν πολυπράγμονα, ὅταν τοὺς στρατιώτας ἐπισκοπῇ, καὶ ἐξετάζῃ, καὶ παρεφυλάσσῃ, καὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας κολάζῃ. Ἐὰν δ' ὑπὸ 98
μάλης ἔχων πλακουντάριον, ἐπισημᾶς ἄλλοις,

ut diis amicum, ut deorum miniſtrum, ut participem imperii Jovis; ſi ubique in promtu illud habet,

Duc me, O Jupiter, atque tu Fatum;

itemque illud: *Si diis ita placet, ita fiat;* Cur non libere loqui auderet cum fratribus ſuis, cum filiis, omnino cum conſanguineis. Quapropter neque

ſupervacaneis rebus occupatus neque curioſus eſt, qui ſic eſt adfectus. Neque enim in aliena curioſe inquirit, cum res humanas inſpicit, ſed in ſua: alioqui etiam imperator curioſus dicendus erit, cum milites inſpicit & luſtrat obſervatque, & militaris diſciplinae perturbatores caſtigat. Sin placentulam ſub ala geſtans, alios increparis; dicam tibi, Quin

potius

ἐξῶ σοι; Οὐ θέλεις μᾶλλον ἀπελθὼν εἰς γωνίαν κατα-
φαγεῖν ἐκεῖνο ὃ πέπλοφας; τί δὲ σοι
99 καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις; Τίς γὰρ εἶ; ὁ ταῦρος εἶ,
ἢ ἡ βασίλισσα τῶν μελισσῶν; Δεῖξόν μοι τὰ
σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, οἷα ἐκείνη ἐκ φύσεως
ἔχει. Εἰ δὲ κηφὴν εἶ, ἐπιδικαζόμενος τῆς βασι-
λείας τῶν μελισσῶν, οὐ δοκεῖς ὅτι καὶ σὲ κατα-
βαλοῦσιν οἱ συμπολιτευόμενοι, ὡς οὐ μέλισσαν
τοὺς κηφῆνας;

100 Τὸ μὲν γὰρ ἀνεκτὸν τοσοῦτον ἔχειν δεῖ
τὸν Κυνικὸν, ὥστ' αὐτὸν ἀναίσθητον δοκεῖν τοῖς
πολλοῖς, καὶ λίθον· οὐδεὶς αὐτὸν λοιδορεῖ,
οὐδεὶς τύπτει, οὐδεὶς ὑβρίζει· τὸ σωμάτιον δ'
αὐτοῦ ἐάσωκεν αὐτὸς χρῆσθαι τῷ θέλοντι,
101 ὡς βούλεται. Μέμνηται γὰρ, ὅτι τὸ
χεῖρον ἀνάγκη νικᾶσθαι ὑπὸ τοῦ κρείττονος,
ὅπου χεῖρόν ἐστι· τὸ δὲ σωμάτιον τῶν πολ-
λῶν

potius in angulum aliquem abiens devoras id quod furatus es? Quid adteres alienæ? Quis enim es? Num taurus es, aut apum regina? Ostende mihi principatus insignia, qualia illis a natura data sunt. Quod si fucus es, & tamen regnum apum tibi vendicas; nonne putas, cives tuos te pari modo dejecturos esse regno, quemadmodum apes fucos?

Iam tolerantia in Cynico esse tanta debet, ut vulgo sensus expers & lapis esse videatur: nemo ei maledicit, nemo eum verberat, nemo injuria adficit; corpusculum vero suum ab aliis tractari finit, ut volunt. Meminit enim, necesse esse, ut id, quod est imbecillius, a robustiore vincatur, quatenus est imbecillius; corpusculum autem, imbecillius esse multis

λῶν χείρων, τὸ ἀσθενέστερον τῶν ἰσχυροτέρων. Οὐδέποτ' οὖν εἰς τοῦτον καταβαίνει τὸν ἀγῶνα, 102
ὅπου δύναται νικηθῆναι· ἀλλὰ τῶν ἀλλοτρίων εὐθὺς ἐξίσταται, τῶν δούλων οὐκ ἀντιποιεῖται. Ὅπου δὲ προαίρεσις καὶ χρῆσις τῶν φαντασιῶν, 103
ἐκεῖ ὄψει ὅσα ὄμματα ἔχει· ἵν' εἴπῃς, ὅτι Ἄργος τυφλὸς ἦν πρὸς αὐτόν. Μή που συγκατάθεσις 104
προπετής; μή που ὁρμὴ εἰκαία; μή που ὄρεξις ἀποτευκτική; μή που ἔκκλισις περιπτωτική; ἐπιβολὴ ἀτελής; μὴ που μέμψις; μή που ταπείνωσις, ἢ φθόνος; ὧδε ἡ προσοχὴ ἡ πολλὴ, 105
καὶ σύντασις· τῶν δ' ἄλλων ἕνεκα, ὕπτιος ῥέγχει· εἰρήνη πᾶσα. λῃστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τύραννος οὐ γίνεται. Σωματίου δέ; Ναί. Καὶ κτη- 106
σιδίου δέ; Ναί. καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν. Τί οὖν αὐτῷ τούτων μέλει; Ὅταν οὖν τις διὰ τούτων αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε. ζήτει τοὺ

Gg 4 παι-

multitudine; id quod infirmius est, cedere debere robustioribus. Numquam igitur in id certamen, in quo vinci possit, descendit; sed alienis rebus statim cedit; non vendicat sibi ea quæ serva sunt. Ubi vero voluntas & usus visorum valent, ibi videbis quot habeat oculos; adeo ut dicas, Argum etiam, cum eo collatum, fuisse cæcum. Est alicubi adsensio præceps? impetus ad agendum temere captus? adpetitio frustrata? aversatio calamitosa? propositum irritum? est alicubi querela? abjectio animi, aut invidia? hîc excitata est ejus attentio, & animi contentio. Quod autem ad cætera adtinet, supinus stertit: pacata sunt omnia. Voluntatis latro nullus est, nullus tyrannus. At corpusculi? Utique. Rei familiaris? Utique: atque etiam magistratuum & honorum? Quid ergo hæc ille curat? Quod si igitur his rebus aliquis eum terrere conetur; ei dicit, Abi,

παιδίαι· ἐκείνοις τὰ πρόσωπεῖα φοβερά ἐστιν, ἐγὼ δ' οἶδα ὅτι ἐστρεάκιναί ἐστιν, ἔσωθεν δὲ οὐδὲν ἔχει.

107 Περὶ τοιούτου πράγματος βουλεύῃ. Ὥστε, ἐάν σοι δόξῃ, τὸν Θεόν σοι, ὑπέρθου, καὶ ἰδοὺ
108 σοι πρῶτον τὴν παρασκευήν. Ἰδοὺ γάρ, τί καὶ ὁ Ἕκτωρ λέγει τῇ Ἀνδρομάχῃ· Ὕπαγε, φησὶ, μᾶλλον εἰς οἶκον, καὶ ὕφαινε·

— Πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει
Πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα.

109 Οὕτω καὶ τῆς ἰδίας παρασκευῆς συνήσθετο, καὶ τῆς ἐκείνης ἀδυναμίας.

ΚΕΦ.

Abi, pueros quære! illi larvis terrentur! ego vero, teſtaceas iſtas eſſe, novi, intrinſecus autem nihil continere.

Talis res eſt, de qua deliberas. Quamobrem, ſi viſum tibi fuerit, per Deum, differ, tuamque primum præparationem atque inſtructionem circumſpice. Ecce enim, quid Hector Andromachæ dicit: Abi (inquit) potius domum, & telam texe:

— *Bellum autem viris curæ erit omnibus, mihi vero præcipue.*

Sic & ſuas vires intellexit, & illius imbecillitatem.

CAP.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας καὶ Διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.

Τίς εἶναι θέλεις, σαυτῷ πρῶτον εἰπέ· εἶθ' οὕτω ποίει ἃ ποιεῖς. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων οὕτως ἑωρῶμεν γινόμενα. Οἱ ἀθλοῦντες, πρῶτον κρίνουσι τίνες εἶναι θέλουσιν, εἶθ' οὕτω τὰ ἑξῆς ποιοῦσιν. εἰ δολιχοδρόμος, τοιαύτη τροφὴ, τοιοῦτος περίπατος, τοιαύτη τρίψις, τοιαύτη γυμνασία· εἰ σταδιοδρόμος, πάντα ταῦτα ἀλλοῖα· εἰ πένταθλος, ἔτι ἀλλοιότερα. Οὕτως εὑρήσεις καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν. Εἰ τέκτων, τοιαῦτα ἕξεις· εἰ χαλκεύς, τοιαῦτα. Ἕκαστον γὰρ τῶν γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὲν ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ ποιήσομεν· ἐὰν δ' ἐφ' ὃ μὴ δεῖ,

CAP. XXIII.

Ad eos qui Oſtentationis cauſſâ legunt aut diſputant.

Principio tecum ipſe conſtitue, quem te eſſe velis: deinde ſic ea facito quæ facis. Nam ita fieri etiam aliis in rebus prope omnibus videmus. Pugiles primum ſtatuunt, qui eſſe velint; & ſic deinde, quæ conſequentia ſunt, faciunt. Si dolichodromus; talis victus convenit, talis deambulatio, talis frictio, talis exercitatio: ſi ſtadiodromus, hæc omnia diverſa erunt: ſi pentathlus, magis etiam diverſa. Eodem modo & in artibus ſe rem habere deprehendes. Si faber lignarius eſſe volueris, talia habebis: ſi ærarius, talia. Nam quæcumque fuerint quæ agimus, ſi ad nullum finem retulerimus, fruſtra agemus.

4 δεῖ, διεσφαλμένως. Λοιπὸν, ἡ μέν τίς ἐστι κοινὴ ἀναφορὰ, ἡ δ' ἰδία. Πρῶτον, ἵν' ὡς ἄνθρωπος. Ἐν τούτῳ τί περιέχεται; Μὴ ὡς πρόβατον, εἰ καὶ ἐπιεικὴς ἢ βλαπτικὰς, ὡς
5 θηρίον. Ἡ δ' ἰδία, πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα ἕκαστου καὶ τὴν προαίρεσιν. ὁ κιθαρῳδὸς, ὡς κιθαρῳδός· ὁ τέκτων, ὡς τέκτων· ὁ φιλόσοφος,
6 ὡς φιλόσοφος· ὁ ῥήτωρ, ὡς ῥήτωρ. Ὅταν οὖν λέγῃς, Δεῦτε καὶ ἀκούσατέ μου ἀναγινώσκοντος ὑμῖν· σκέψαι πρῶτον μὴ εἰκῇ αὐτὸ ποιεῖν. ἔστ', ἂν εὕρῃς ὅτι ἀναφέρεις, σκέψαι εἰ ἐφ' ὃ δεῖ.
7 Ὠφεληθῆναι θέλεις; ἢ ἐπαινεθῆναι; Εὐθὺς ἀκούεις λέγοντος, Ἐμοὶ δὲ τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνου τίς λόγος; Καὶ καλῶς λέγει. οὐδὲ γὰρ τῷ μουσικῷ, καθὸ μουσικός ἐστιν, οὐδὲ τῷ
8 γεωμετρικῷ. Οὐκοῦν ὠφεληθῆναι θέλεις; πρὸς τί; εἰπὲ καὶ ἡμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ τρέχωμεν εἰς τὸ ἀκροα-

mus: ſin eo quo non pertinent, aberrabimus. Ceterum eſt reſpectus alius communis, alius peculiaris. Primum, ut agas tamquam homo. In hoc quid continetur? Ne ut ovis, licet manſuetus; neve nocivus, ſicut fera beſtia. Peculiaris autem reſpectus ad cujusque vitæ genus & inſtitutum pertinet. Citharœdus agat, ut citharœdus; faber, ut faber; philoſophus, ut philoſophus; orator, ut orator. Cum igitur dicis, Adeſte, audite me vobis recitantem; primum vide, ne temere id facias: deinde, ſi deprehenderis te hoc aliquo referre, vide, num eo quo referri debet. Prodeſſe vis? an laudari? Statim audis dicentem, Meâ vero popularis laus nihil refert. Recte dicit: nec enim muſico, quatenus muſicus eſt, neque geometræ, quatenus geometer eſt, ea confert. Ergo prodeſſe vis? Qua re? Die nobis quoque, ut & nos in auditorium tuum

adcur-

ἀκροατήριόν σου. Νῦν δύναταί τις ὠφελῆσαι καὶ ἄλλους, μὴ αὐτὸς ὠφελημένος; Οὔ· οὐδὲ γὰρ εἰς τεκτονικὴν ὁ μὴ τέκτων, οὐδ' εἰς σκυτικὴν ὁ μὴ σκυτεύς.

Θέλεις οὖν γνῶναι, εἰ ὠφέλησαι; Φέρε σου τὰ δόγματα, φιλόσοφε. Τίς ἐπαγγελίας ὀρέξεως; Μὴ ἀποτυγχάνειν. Τίς ἐκκλίσεως; Μὴ περιπίπτειν. Ἄγε, πληροῦμεν αὐτῶν τὴν ἐπαγγελίαν; εἰπέ μοι τἀληθῆ· ἂν δὲ ψεύσῃ, ἐρῶ σοι. πρώην ψυχρότερόν σοι τῶν ἀκροατῶν συνελθόντων, καὶ μὴ ἐπιβοησάντων σοι, τεταπεινωμένος ἐξῆλθες. πρώην ἐπαινεθεὶς, περιήχου, καὶ πᾶσιν ἔλεγες, Τί σοι ἔδοξα; Θαυμαστὸς, κύριε, τὴν ἐμήν σοι σωτηρίαν. Πῶς δ' εἶπον ἐκεῖνο; Τὸ ποῖον; Ὅπου διέγραψα τὸν Πάνα καὶ τὰς Νύμφας. Ὑπερφυῶς. Εἶτά μοι λέγεις, ἂν ὀρέξει καὶ

adcurramus. Poteſtne vero quisquam prodeſſe aliis, qui nullum ipſe fructum e doctrina ceperit? Non: neque enim qui faber non eſt, ad artem fabrilem aliis prodeſſe poteſt; neque ad ſutoriam, qui ſutor non eſt.

Vis ergo ſcire, an fructum ceperis? Profer decreta tua, philoſophe. Quodnam eſt propoſitum adpetitionis? Non fruſtrari. Quod averſationis? Non incidere in id quod declines. Age, num propoſitum harum exſequimur? Dic mihi verum: ſin fefelleris, ipſe tibi dicam. Nuper, cum ſegnius conveniſſent auditores, nec tibi adclamaſſent, abjecto animo egreſſus es. Nuper laudatus, circumibas, & omnibus dicebas: Quis tibi viſus ſum? Mirabilis, domine, ita ſalvus ſim. Quomodo vero illud dixi? Quodnam? Ubi deſcripſi Panem & Nymphas. Nihil ſupra. Et poſt hæc

καὶ ἐκκλίσεις καινὰ φύσιν ἀναστρέφῃ; Ὕπαγε,
13 ἄλλον πεῖθε. Τὸν δεῖνα δὲ πρώην οὐκ ἐπῄνεις παρὰ τὸ σοι φαινόμενον; τὸν δεῖνα δ' οὐκ ἐκολάκευες τὸν συγκλητικόν; Ἤθελές σου τὰ παι-
14 δία εἶναι τοιαῦτα; Μὴ γένοιτο. Τίνος οὖν ἕνεκα ἐπῄνεις καὶ περιέπτες αὐτόν; Εὐφυὴς νεανίσκος, ναί. λέγων ἀκουστικός. Πόθεν τοῦτο; Ἐμὲ θαυμάζει. Εἴρηκας τὴν ἀπόδειξιν. Εἶτα τί δο-
15 κεῖ σοι; αὐτοί σου οὗτοι οὐ καταφρονοῦσι λελη-θότως; Ὅταν οὖν ἄνθρωπος συνειδὼς ἑαυτῷ μη-δὲν ἀγαθὸν μή τε πεποιηκότι, μή τε ἐνθυμου-μένῳ, εὕρῃ φιλόσοφον τὸν λέγοντα, Μεγαλο-φυής, καὶ ἁπλοῦς, καὶ ἀπέριεργος· τί δοκεῖς ἄλλο αὐτὸν λέγειν, ἢ, Οὗτός τινά μου πρὸ-
16 χρείαν ἔχει; Ἢ εἰπέ μοι, τί μεγαλοφυοῦς ἔργον ἐπιδέδεικται; ἰδοὺ φύνεστί σοι τοσούτῳ χρό-νῳ· διαλεγομένου σου ἀκήκοεν, ἀναγινώσκοντός σου

tu mihi dicis, te in adpetitione & averſatione verſari naturæ convenienter? Abi, aliis id perſuade. Nonne vero nuper iſtum contra ſententiam animi tui laudaſti? nonne adulatus es illi ſenatoris filio? Vellesne tuos liberos eſſe tales? Abſit. Qua igitur gratia laudabas & colebas eum? Ingenioſus eſt adoleſcens, & doctrinæ cupidus. Unde iſtud? Me admiratur. Veram cauſſam adtuliſti. Quid deinde putas? nonne iſti ipſi clanculum te contemnunt? Cum enim homo, nullius honeſtæ vel actionis vel cogitationis ſibi conſcius, philoſophum invenerit, qui ei dicat, Magno es ingenio, ſimplex & candidus; quid eum dicere putas, niſi, Iſte quadam in re operâ meâ eget? Aut dic mihi, quodnam magni ingenii opus præſtitit? Ecce tanto tempore familiaritate tua utitur; te diſſerentem audivit, recitantem audivit:

eſtne

σου ἀκήκοε· κατέβαλται; ἐπέστραπται ἐφ' αὑτόν; ἤσθηται ἐν οἵοις κακοῖς ἐστιν; ἀποβέβληκεν οἴησιν; ζητεῖ τὸν διδάξοντα; Ζητεῖ, φησὶ. 17
Τὸν διδάξοντα πῶς δεῖ βιοῦν; οὔ, μωρέ· ἀλλὰ, πῶς δεῖ φράζειν· τούτου γὰρ ἕνεκα καὶ σὲ θαυμάζει. Ἄκουσον αὐτοῦ, τίνα λέγει. οὗτος ὁ ἄνθρωπος πάνυ τεχνικώτατα γράφει, Δίωνος πολὺ κάλλιον. Ὅλον ἄλλο ἐστί. μή τι λέγει· 18
Ὁ ἄνθρωπος αἰδήμων ἐστὶν οὗτος, πιστός ἐστιν, ἀπράγμων ἐστίν; Εἰ δὲ καὶ ἔλεγεν, εἶπον ἂν αὐτῷ· Ἐπειδὴ οὗτος πιστός ἐστιν, οὗτος ὁ πᾶστος τί ἐστί; Καὶ, εἰ μὴ εἶχεν εἰπεῖν, προσεῖθηκα ἄν, ὅτι, Πρῶτον μάθε τί λέγεις, εἶθ' οὕτω λέγε.

Οὕτως οὖν κακῶς διακείμενος, καὶ χάσκων 19
περὶ τοὺς ἐπαινέσοντας, καὶ ἀριθμῶν τοὺς ἀκούοντάς σου, θέλεις ἄλλους ὠφελεῖν; Σήμερόν μου

estne factus modestior? an in se ipsum descendit? an sentit, quibus in malis sit? abjecitne arrogantiam? num quærit doctorem? Quærit, inquit. Eumne, qui doceat qua ratione vivendum sit? Non, stulte; sed, quomodo sit dicendum: hac enim gratia te quoque admiratur. Audi quid dicat: Iste homo artificiosissime scribit, multo elegantius Dio-

ne. Tota res alia est. Num dicit, Homo hic verecundus est, fidus est, imperturbatus est? Quod etsi diceret, ego ei responderem: Quoniam iste fidus est, dic mihi, quem dicis fidum hominem? Si diceret, se nescire; subjicerem, Prius disce, quid dicas; deinde dicito.

Ergo tam male adfectus, & laudatoribus inhians, & auditores tuos numerans,

alias

μου πολλῷ πλείονες ἤκουσαν. Ναί, πολλοί· δοκοῦμεν ὅτι πεντακόσιοι. Οὐδὲν λέγεις· θὲς αὐτοὺς χιλίους. Δίωνος οὐδέποτε ἤκουσαν τοσοῦτοι. Πόθεν αὐτό; Καὶ κομψῶς αἰσθάνονται λόγων. Τὸ καλὸν, κύριε, καὶ λίθον κινῆ-
20 σαι δύναται. Ἰδοὺ φωναὶ φιλοσόφου, ἰδοὺ διάθεσις ὠφελήσοντος ἀνθρώπους· ἰδοὺ ἀκηκοὼς ἄνθρωπος λόγου, ἀνεγνωκὼς τὰ Σωκρατικὰ ὡς Σωκρατικὰ, οὐχὶ δ' ὡς Λυσίου, καὶ Ἰσοκράτους. Πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτε λόγοις. Οὔ· ἀλλὰ, Τίνι ποτὲ λόγῳ· Τοῦτ' ἐκείνου τε-
21 λειότερον. Μὴ γὰρ ἄλλως αὐτὰ ἀνεγνώκατε, ἢ ὡς ᾠδάρια; Ὡς εἴ γε ἀνεγινώσκετε ὡς δεῖ, οὐκ ἂν πρὸς τούτοις ἐγίνεσθε, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον ἐβλέπετε, Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ· καὶ ὅτι, Ὡς ἐγὼ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος μηδενὶ προσέχειν τῶν ἐμῶν,

aliis prodesse vis? Hodie multo plures me audiverunt. Sane, multo: quingenti, opinor, fuimus. Nihil dicis; dic, mille fuisse. Dionem numquam tot audiverunt. Cur istud? Etenim eruditas habent aures, valent judicio. Pulcrum, domine, vel lapidem movere queat. Ecce voces philosophi! ecce adfectionem ejus, qui profuturus sit hominibus! ecce hominem qui doctrinam audierit, qui Socratica scripta legerit ut Socratica, non autem ut Lysiæ & Isocratis! — „*Sæpe sum* „*admiratus, quibus tandem* „*rationibus*. Non: sed *qua* „*ratione:* hoc isto perfe„ctius est." — Aliter-ne vero legistis illa, quam veluti cantilenas? Sane, si ita legissetis ut decet, in istis rebus non hæreretis; sed illud potius spectaretis: „Me quidem Anytus „& Melitus occidere pos„sunt, lædere autem non „possunt:" — itemque illud: — „Nam talis ego „semper sum, ut nihil mea„rum

ἐμῶν, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι σκοπουμένῳ βέλτιστος φαίνηται. Διὰ τοῦτο, τίς ἤκουσε Σωκράτους ποτὲ 22
λέγοντος, ὅτι, Οἶδά τι καὶ διδάσκω; ἀλλὰ ἄλλον ἀλλαχοῦ ἔπεμπε. τοιγαροῦν ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συσταθῆναι· καὶ-κεῖνος ἀπῆγε, καὶ συνίστανεν. Οὔ· ἀλλὰ προπέμ- 23
πων ἔλεγεν, Ἄκουσόν μου σήμερον διαλεγομένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Κοδράτου; Τί σου ἀκούσω; ἐπιδεῖξαί μοι θέλεις, ὅτι κομψῶς συντιθεῖς τὰ ἐνθύματα; συντιθεῖς, ἄνθρωπε· καὶ τί σοι ἀγαθόν ἐστιν; Ἀλλ' ἐπαίνεσόν με. Τί λέγεις τὸ ἐπαί- 24
νεσον; Εἰπέ μοι, Οὕτως· καὶ, Θαυμαστῶς. Ἰδοὺ λέγω. εἰ δ' ἔστιν ἔπαινος ἐκεῖνο, ὅ τι ποτὲ λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κατηγορίᾳ, τί σε ἔχω ἐπαινέσαι; Εἰ ἀγαθόν ἐστι τὸ φράζειν ὀρθῶς, δίδαξόν με, καὶ ἐπαινέσω. Τί οὖν; ἀηδῶς 25
δεῖ τῶν τοιούτων ἀκούειν; Μὴ γένοιτο. ἐγὼ μὲν οὐδὲ κιθαρῳδοῦ ἀηδῶς ἀκούω· μή τι οὖν τούτου

ἕνε-

„rum rerum curem præter „rationem, quæ cogitanti „mihi optima visa fuerit.“ Quapropter, quis umquam Socratem dicentem audivit, se scire aliquid ac docere? Immo alium alio mittebat. Itaque veniebant ad eum petentes, ut ab eo philosophis commendarentur; & ipse adducebat eos, & commendabat. Non: sed, dum eos comitabatur, dicebat, Audi me hodie in ædibus Quadrati differentem! Quid te audiam? Ostentare mihi vis quam belle verba construas? Belle construis: & quid ex eo boni consequeris? Lauda me vero, homo. Quomodo vis laudem? Dic mihi, Papæ! & Præclare! Ecce dico. Si vero laus illud est quod philosophi in classe Boni ponunt, quid habeo in quo te laudem? Si recte loqui Bonum est, doce me, & laudabo. Quid ergo? Num aspernanda sunt hæc? Absit. Ego ne citharœdum

qui-

μου πολλῷ πλείονες ἤκουσαν. Ναί, πολλοί· δοκοῦμεν ὅτι πενταπέσιοι. Οὐδὲν λέγεις· θὲς αὐτοὺς χιλίους. Δίωνος οὐδέποτε ἤκουσαν τοσοῦτοι. Πόθεν αὐτό; Καὶ κομψῶς ἀπαθάγονται λόγων. Τὸ καλὸν, κύριε, καὶ λίθον κινῆσαι δύναται. Ἰδοὺ φωναὶ φιλοσόφου, ἰδοὺ διάθεσις ὠφελήσοντος ἀνθρώπους· ἰδοὺ ἀκριβὴς ἄνθρωπος λόγου, ἀνεγγνωκὼς τὰ Σωκρατικὰ ὡς Σωκρατικά, οὐχὶ δ' ὡς Λυσίου, καὶ Ἰσοκράτους. Πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις. Οὐ· ἀλλά, Τίνι ποτὲ λόγῳ· Τοῦτ' ἐκείνου τελειότερον. Μὴ γὰρ ἄλλως αὐτὰ ἀνεγνώκατε, ἢ ὡς ὠδάριά; Ὡς εἴ γε ἀνεγινώσκετε ὡς δεῖ, οὐκ ἂν πρὸς τούτοις ἐγίνεσθε, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον ἐβλέπετε, Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ· καὶ ὅτι, Ὡς ἐγὼ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος μηδενὶ προσέχειν τῶν ἐμῶν,

aliis prodeſſe vis? Hodie multo plures me audiverunt. Sane, multo: quingenti, opinor, fuimus. Nihil dicis; dic, mille fuiſſe. Dionem numquam tot audiverunt. Cur iſtud? Etenim eruditas habent aures, valent judicio. Pulcrum, domine, vel lapidem movere queat. Ecce voces philoſophi! ecce adfectionem ejus, qui profuturus ſit hominibus! ecce hominem qui doctrinam audierit, qui Socratica ſcripta legerit ut Socratica, non autem ut Lyſiæ & Iſocratis! — „*Sæpe ſum* „*admiratus, quibus tandem* „*rationibus.* Non: ſed *qua* „*ratione:* hoc iſto perfe„ctius eſt.“ — Aliter ne vero legiſtis illa, quam veluti cantilenas? Sane, ſi ita legiſſetis ut decet, in iſtis rebus non hæreretis; ſed illud potius ſpectaretis: „Me quidem Anytus „& Melitus occidere poſ„ſunt, lædere autem non „poſſunt:“ — itemque illud: — „Nam talis ego „ſemper ſum, ut nihil mea-

„rum

ἐμῶν, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι σκοπουμένῳ βέλτιστος φαίνηται. Διὰ τοῦτο, τίς ἤκουσε Σωκράτους ποτὲ 22
λέγοντος, ὅτι, Οἶδά τι καὶ διδάσκω; ἀλλὰ ἄλλον ἀλλαχοῦ ἔπεμπε. τοιγαροῦν ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συσταθῆναι· καὶ-κεῖνος ἀπῆγε, καὶ συνίστανεν. Οὔ· ἀλλὰ προπέμ- 23
πων ἔλεγεν, Ἄκουσόν μου σήμερον διαλεγομένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Κοδράτου; Τί σου ἀκούσω; ἐπιδεῖξαί μοι θέλεις, ὅτι κομψῶς συντιθεῖς τὰ ἐνθύματα; συντιθεῖς, ἄνθρωπε· καὶ τί σοι ἀγαθόν ἐστιν; Ἀλλ' ἐπαίνεσόν με. Τί λέγεις τὸ ἐπαί- 24
νεσον; Εἰπέ μοι, Οὐαῖ· καὶ, Θαυμαστῶς. Ἰδοὺ λέγω. εἰ δ' ἔστιν ἔπαινος ἐκεῖνο, ὅ τι ποτὲ λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κατηγορίᾳ, τί σε ἔχω ἐπαινέσαι; Εἰ ἀγαθόν ἐστι τὸ φράζειν ὀρθῶς, δίδαξόν με, καὶ ἐπαινέσω. Τί οὖν; ἀηδῶς 25
δεῖ τῶν τοιούτων ἀκούειν; Μὴ γένοιτο. ἐγὼ μὲν οὐδὲ κιθαρῳδοῦ ἀηδῶς ἀκούω· μή τι οὖν τούτου

ἕνε-

„rum rerum curem præter „rationem, quæ cogitanti „mihi optima visa fuerit.“ Quapropter, quis umquam Socratem dicentem audivit, se scire aliquid ac docere? Immo alium alio mittebat. Itaque veniebant ad eum petentes, ut ab eo philosophis commendarentur; & ipse adducebat eos, & commendabat. Non: sed, dum eos comitabatur, dicebat, Audi me hodie in ædibus Quadrati differentem! Quid te audiam? Ostentare mihi vis quam belle verba construas? Belle construis: & quid ex eo boni consequeris? Lauda me vero, homo. Quomodo vis laudem? Dic mihi, Papæ! & Præclare! Ecce dico. Si vero laus illud est quod philosophi in classe Boni ponunt, quid habeo in quo te laudem? Si recte loqui Bonum est, doce me, & laudabo. Quid ergo? Num aspernanda sunt hæc? Absit. Ego ne citharœdum

qui-

ἕνεκα κιθαρῳδεῖν με δεῖ στάντα; Ἄκουσον τί λέγει Σωκράτης· Οὐδὲ γὰρ ἂν πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. Ὥσπερ μειρακίῳ, φησίν.
26 Ἔστι γὰρ τῷ ὄντι κομψὸν τὸ τέχνιον, ἐκλέξαι ὀνόματα, καὶ ταῦτα συνθεῖναι, καὶ παρελθόντα εὐφυῶς ἀναγνῶναι ἢ εἰπεῖν, καὶ μεταξὺ ἀναγινώσκοντα ἐπιφθέγξασθαι, ὅτι, Τούτοις οὐ πολλοὶ δύνανται παρακελουθεῖν, μὰ τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν.
27 Φιλόσοφος δ' ἐπ' ἀκροάσιν παρακαλεῖ; Οὐχὶ δ', ὡς ὁ ἥλιος ἄγει αὑτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἡ ἡ τροφὴ, οὕτω δὲ καὶ οὗτος ἄγει τοὺς ὠφεληθησομένους; Ποῖος ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπ' αὐτοῦ θεραπευθῇ; Καί τοι νῦν ἀκούω, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ
28 παρεκαλοῦντο. Παρακαλῶ σε ἐλθόντα ἀκοῦσαι, ὅτι

quidem aſpernor: num ergo me adſtantem pulſare citharam oportet? Audi, quid Socrates dicat: „Neque enim decet, inquit, „judices, hanc ætatem, „compoſita oratione more „adoleſcentali venire in „judicium.“ More adoleſcentuli, ait. Eſt enim elegans ſane iſtud artificium, ſeligere verba, eaque componere, ac progreſſum in medium ſolerter recitare aut eloqui, atque inter recitandum ſubinde adjicere, Haud, ita dii vos amabunt, iſta multi poſſunt adſequi.

Num vero philoſophus homines ad ſe audiendum invitat & orat? Annon, ut ſol ipſe ad ſeſe adlicit homines, aut ut cibus & potus, ſic etiam philoſophus eos quibus profuturus eſt? Quis medicus rogat, ut aliquis ſe ab ipſo curari ſinat? Quamquam nunc audio Romæ medicos etiam rogare homines, & ad ſe vocare; at meo tempore ipſi vocabantur.

„Rogo

ὅτι σοὶ κακῶς ἐστι, καὶ πάντων μᾶλλον ἐπιμελῇ ἢ οὗ δεῖ σε ἐπιμελῶσθαι, καὶ ὅτι ἀγνοεῖς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, καὶ κακοδαίμων εἶ καὶ δυστυχής. Κομψὴ παράκλησις. Καὶ μὴν, ἂν μὴ ταῦτα ἐμπειῇ ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος, πηρός ἐστι καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ λέγων. Ἔωθε λέγειν ὁ Ῥοῦφος· Εἰ εὐσχολεῖτε ἐπαινέσαι με, ἐγὼ δ' οὐδὲν λέγω. Τοιγαροῦν οὕτως ἔλεγεν, ὥσθ' ἕκαστον ἡμῶν καθήμενον οἴεσθαι, ὅτι τὶς ποτε αὐτὸν διαβέβληκεν· οὕτως ἥπτετο τῶν γινομένων, οὕτω πρὸ ὀφθαλμῶν ἐτίθει τὰ ἑκάστου κακά. Ἰατρεῖόν 30
ἐστιν, ἄνδρες, τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ἡσθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας· ἔχεσθε γὰρ οὐχ ὑγιεῖς· ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκβεβληκὼς, ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ὁ δὲ σύριγγα ἔχων, ὁ δὲ κεφαλαλγῶν. Εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νου- 31
μάτια καὶ ἐπιφωνημάτια, ἵν' ὑμεῖς ἐπαινέσαντές

με

„Rogo te, ut venias, atque audias, male tibi esse; te quidvis potius curare quam id quod curandum est; ignorare bona & mala, infelicem & calamitosum esse.* — Lepida vero invitatio! Enimvero nisi philosophi sermo hoc effecerit, mortuus est cum ipse, tum is a quo habetur. Solitus est dicere Rufus: Si tantum habetis otii, ut me laudetis, ego nihil dico. Itaque sic dicebat, ut quisque nostrùm, qui adsedebamus, putaret, se ab aliquo apud eum fuisse accusatum: sic *veluti acu* tangebat ea quæ fiebant; sic mala cujusque ponebat ob oculos. Schola philosophi taberna medica est: non inde exeundum est cum lætitia, sed cum dolore: neque enim sani acceditis; sed alius humero luxato, alius apostemate laborans, alius fistulam habet, alii caput dolet. Ego vero sedens sententiolas vobis & epiphonemata dicam, ut me laudantes exeatis; alius, hu-

μὴ ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ἄμον ἐγκλίνων οἷον εἰσήνεγκεν, ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ὡσαύτως ἔχουσαν, ὁ δὲ
32 τὴν σύριγγα, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα; Εἶτα τούτου ἕνεκα ἀπεδημήσουσιν ἄνθρωποι νεώτεροι; καὶ τοὺς γονεῖς τοὺς αὐτῶν ἀπολείψουσι, καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ τὸ πηδάλιον, ἵνα σοι Οὐαὶ φῶσιν, ἐπιφωνημάτια λέγοντι; Τοῦτο Σωκράτης ἐποίει; τοῦτο Ζήνων; τοῦτο Κλεάνθης;

33 Τί οὖν; οὐκ ἔστιν ὁ προτρεπτικὸς χαρακτήρ; Τίς γὰρ οὐ λέγει; ὡς ὁ ἐλεγκτικὸς, ὡς ὁ διδασκαλικός. τίς οὖν πώποτε τέτακται ἅπαξ μετὰ τούτων,
34 τὸν ἐπιδεικτικόν; Τίς γάρ ἐστιν ὁ προτρεπτικός; δύνασθαι καὶ ἑνὶ καὶ πολλοῖς δεῖξαι τὴν μάχην ἐν ᾗ κυλίονται· καὶ ὅτι μᾶλλον πάντων φροντίζουσιν ἢ ὧν θέλουσι. Θέλουσι μὲν γὰρ τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἀλλαχοῦ δ' αὐτὰ ζητοῦσι.
35 Τοῦτο ἵνα γένηται, δεῖ τεθῆναι χίλια βάθρα, καὶ

merum ſic adflictum referens, qualem adtulerat; alius caput eodem modo adfectum; alius fiſtulam ſuam, alius apoſtema! Itane adoleſcentes propter iſta peregrinarentur? eone parentes ſuos relinquerent, & amicos, & cognatos, & rem familiarem, ut tibi epiphonemata jactanti, Vah, & Ohe, adclament? Idne Socrates faciebat? idne Zenon? idne Cleanthes?

Quid ergo? Non eſt dicendi genus hortatorium? Quis negat? Æque, atque illud quo coarguimus, quo docemus. Quis vero umquam, præter hæc quattum eſſe, dixit, oſtentatorium? Quodnam enim eſt hortandi genus? Poſſe & ſingulis & multis inconſtantiam & pugnam oſtendere, in qua volutantur; eisque demonſtrare, quidvis potius eos curare quam ea quæ volunt. Volunt enim ea quæ ad felicitatem faciunt, ſed quærunt alibi. Hoc ut fiat, mille ſubſellia collocari oportet, & advocare

καὶ παρακληθῆναι τοὺς ἀκουσομένους, καὶ σὲ ἐν κομψῷ στολίῳ ἢ τριβωνίῳ ἀναβάντα ἐπὶ πούλβινον, διαγράφειν πῶς Ἀχιλλεὺς ἀπέθανε. Παύσασθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, καλαὶ ἐνόματα καὶ πράγματα καταισχύνοντες, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς. Οὐδὲν ἂν προτρεπτικώτερον, ἢ ὅταν ὁ λέγων ἐμ- 36
φαίνῃ τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι χρείαν αὐτῶν ἔχει. Ἢ 37
εἰπέ μοι, τις, ἀκούων ἀναγινώσκοντός σου ἢ διαλεγομένου, περὶ αὐτοῦ ἠγωνίασεν, ἢ ἐπεστράφη εἰς αὐτόν; ἢ ἐξελθὼν εἶπεν, ὅτι καλῶς μου ἤψατο ὁ Φιλόσοφος; οὐκέτι δεῖ ταῦτα ποιεῖν. Οὐχὶ δ', ἂν λίαν εὐδοκιμῇς, λέγει πρός τινας, 38
κομψῶς ἔφρασε τὰ περὶ τὸν Ξέρξην· ἄλλος, οὔ· ἀλλὰ τὴν ἐπὶ Πύλαις μάχην. τοῦτό ἐστιν ἀκρόασις Φιλοσόφου;

Hh 2 KE-

vocare auditores, & te eleganti veſte aut palliolo, conſcenſo pulpito, in pulvino ſedentem, deſcribere quemadmodum occubuerit Achilles. Deſinite, quæſo per Deos, pulcra verba & res deformare, quantum in vobis eſt. Nihil magis ad hortandum ſcilicet facit, quam cum is, qui dicit, auditoribus ſignificat, ſibi illis opus eſſe! Die mihi, quis, te recitantem aut differentem audiens, de ſe ipſo ſit ſollicitus? quis in ſeſe deſcenderit? quis egreſſus dixerit, Pulcre me tetigit philoſophus; poſthac iſta facienda non ſunt. Nonne vero, ſi vel maxime probatus fueris, dicit ad aliquem, Eleganter diſſeruit iſta de Xerxe: Alius, Non; ſed de pugna ad Thermopylas. Hæccine eſt auſcultatio philoſophi?

CAP.

ΚΕΦ. κδ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν Προσπάσχειν τοῖς Οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τὸ ἄλλου παρὰ φύσιν, σοὶ κακὸν μὴ γενέσθω. οὐ γὰρ συνταπεινοῦσθαι πέφυκας, οὐδὲ
2 συνατυχεῖν, ἀλλὰ συνευτυχεῖν. Ἂν δέ τις ἀτυχῇ, μέμνησο ὅτι παρ' αὐτὸν ἀτυχεῖ. Ὁ γὰρ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ εὐδαι-
3 μονεῖν, ἐπὶ τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. πρὸς τοῦτο εἰφορμὰς ἔδωκε· τὰ μέν, ἴδια δοὺς ἑκάστῳ, τὰ δ', ἀλλότρια· τὰ μὲν κωλυτὰ καὶ ἀναγ-καστὰ καὶ ἀφαίρετα, οὐκ ἴδια· τὰ δὲ ἀκώ-λυτα, ἴδια· τὴν δ' οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ὥσπερ ἦν ἄξιον τὸν κηδόμενον ἡμῶν καὶ πατρικῶς προϊστάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις.

Ἀλλ'

CAP. XXIV.

Non debere nos earum rerum Desiderio teneri, quæ in Nostra potestate non sunt.

Quod alter contra naturam facit aut patitur, tibi malum ne esto: neque enim tu natus es, ut una deprimaris cum altero, & calamitosus sis; sed, ut una sis fortunatus. Si quis vero calamitosus est, memento suâ culpâ esse calamitosum. Deus enim omnes homines ad felicitatem, ad constantiam condidit. Ad hoc subsidia eis dedit; quandoquidem alia cuique propria dedit, alia vero aliena: nempe ea, quæ prohiberi & cogi & adimi possunt, non propria; quæ vero prohiberi nequeunt, propria: naturam vero Boni & Mali, sicut dignum fuit eo qui nos curaret, patriaque solicitudine tueretur, in propriis collo-

Ἀλλ' ἀποκεχώρηκα τοῦ δεῖνος, καὶ ὀδυνᾶται. 4
Διὰ τί γὰρ τὰ ἀλλότρια ἴδια ἡγήσατο; διὰ
τί, ὅτε σε βλέπων ἔχαιρεν, οὐκ ἐπελογίζετο,
ὅτι θνητὸς εἶ, ἀποδημητικὸς εἶ; Τοιγαροῦν τί-
νει δίκας τῆς αὐτοῦ μωρίας. Σὺ δ' ἀντὶ τίνος, 5
ἐπὶ τί κλᾷς σεαυτόν; Ἢ οὐδὲ σὺ ταῦτα ἐμε-
λέτησας; ἀλλ', ὡς τὰ γύναια τὰ οὐδενὸς ἄξια,
πᾶσιν οἷς ἔχαιρες, ὡς ἀεὶ συνεσόμενος συνῆς,
τοῖς τόποις, τοῖς ἀνθρώποις, ταῖς διατριβαῖς;
καὶ νῦν κλαίων ἐκάθισας, ὅτι μὴ τοὺς αὐτοὺς
βλέπεις καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις διατρίβεις.
τούτου γὰρ ἄξιος εἶ, ἵνα καὶ τῶν κοράκων καὶ 6
κορωνῶν ἀθλιώτερος ᾖς, οἷς ἔξεστιν ἵπτασθαι
ὅπου θέλουσι, καὶ μετοικοδομεῖν τὰς νεοσσιὰς,
καὶ τὰ πελάγη διαπερᾷν, μὴ στένουσι, μηδὲ
ποθοῦσι τὰ πρῶτα. Ναί· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἄλο- 7
γα εἶναι πάσχει αὐτά. Ἡμῖν οὖν ὁ λόγος

collocavit. „At ab illo discessi, ideoque dolet." Cur autem aliena sua esse duxit? cur, conspectu tuo delectatus, te mortalem esse, peregrinari te posse, non cogitavit? Idcirco pœnas dat suæ stultitiæ. Tu vero qua de caussa, aut cui bono te ipsum deploras? An ne tu quidem ista meditatus es? sed, ut mulierculæ nullius pretii, omnibus quibus delectabaris, ita fruitus es, quasi semper iisdem fruiturus, locis, hominibus, conversationibus? Et nunc plorans sedes, quod eosdem non cernas, nec iisdem in locis verseris. Nempe hoc tu meritus es, ut corvis etiam atque cornicibus esses miserior, quibus, quocumque libuerit, volare licet, nidosque suos transferre, & mare transmittere, nec gementibus, nec priora desiderantibus. Atqui, ais, idcirco istis hoc accidit, quoniam rationis sunt expertes. Nobis igitur

ἐπὶ ἀτυχίᾳ καὶ κακοδαιμονίᾳ δέδοται ὑπὸ τῶν
Θεῶν, ἵν' ἄθλιοι, ἵνα πενθοῦντες διατελῶμεν;
8 Ἢ πάντες ἔστωσαν ἀθάνατοι, καὶ μηδεὶς ἀπο-
δημείτω· μηδ' ἡμεῖς που ἀποδημῶμεν, ἀλλὰ
μένωμεν ὡς τὰ φυτὰ πρασεῤῥιζωμένοι· ἂν δέ τις
ἀποδημήσῃ τῶν συνήθων, καθήμενοι κλαίωμεν·
καὶ πάλιν, ἂν ἔλθῃ, ὀρχώμεθα, καὶ κροτῶ-
μεν, ὡς τὰ παιδία;

9 Οὐκ ἀπαγαλαπτίσομεν ἤδη ποθ' ἑαυτούς,
καὶ μεμνησόμεθα ὧν ἠκούσαμεν παρὰ τῶν φι-
10 λοσόφων; εἰ γε μὴ ὡς ἐπαοιδῶν αὐτῶν ἠκούομεν,
ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ, καὶ ἡ οὐσία
ἐξ ἧς δεδημιούργηται μία· καὶ ἀνάγκη περιο-
δόν τινα εἶναι, καὶ παραχώρησιν ἄλλων ἄλλοις,
καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ
11 μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι· πάντα
δὲ

tur ratio ad calamitatem & infelicitatem data eſt a diis, ut in miſeria & luctu ætatem exigeremus? Aut omnes immortales eſſe debebunt, neque quisquam peregre abire debebit, nec nos uspiam proficiſcemur, ſed ſtirpium inſtar radicibus adfixi manebimus? ſi quis vero familiarium diceſſerit, ſedebimus plorantes; ac viciſſim, cum redierit, exſultabimus & plaudemus, quemadmódum pueri?

Annon tandem hæc relinquemus, & quæ ex philoſophis audierimus recordabimur? niſi forte ſic eos, tamquam incantatores, audivimus diſſerentes: „Mundum hunc unam eſſe „urbem; unamque eſſe, „qua ille conſtet ſubſtan„tiam; ac neceſſe eſſe, ut „ſit circuitus quidam, ut „alia aliis cedant, hæc diſ„ſolvantur, illa ſuborian„tur, hæc ſuum ſtatum te„neant, illa vero moveantur: eſſe autem omnia „ami-

μεστὰ, πρῶτον μὲν Θεῶν, εἶτα καὶ
ον, φύσει πρὸς ἀλλήλους ᾠκειωμένων·
τοὺς μὲν παρεῖναι ἀλλήλοις, τοὺς δ'
ίττεσθαι, τοῖς μὲν συνοῦσι χαίροντας,
ἀπαλλαττομένοις μὴ ἀχθομένους. ὁ δ' 12
ος, πρὸς τῷ φύσει μεγαλόφρων εἶναι,
καὶ πάντων τῶν ἀπροαιρέτων καταφρονητικὸς,
ἔτι κακεῖνο ἔσχηκε, τὸ μὴ ἐῤῥιζῶσθαι, μηδὲ
προσπεφυκέναι τῇ γῇ, ἀλλὰ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλ-
λους ἴεσθαι τόπους, ποτὲ μὲν χρειῶν τινων
ἐπειγουσῶν, ποτὲ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς θέας
ἕνεκα.

Καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ τὸ συμβὰν τοιοῦτόν τι ἦν· 13

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον
ἔγνω·

καὶ ἔτι πρόσθεν τῷ Ἡρακλεῖ, περιελθεῖν τὴν
οἰκουμένην ὅλην,

„amicorum plena, primum „Deorum, deinde homi„num, quos natura inter „sese conciliarit; quorum „alios una vivere, alios „discedere oporteat, sic ut „præsentibus gaudeant, di„gressis non doleant: ho„minem autem, præter„quam quod ad animi ma„gnitudinem natus sit, & „ad contemnenda omnia „quæ in ipsius arbitrio non „sunt, etiam hoc habere, „ut non radicibus adhæ„rescat in terra, sed aliàs „in alia loca migrare pos„sit, nunc postulante ali„qua necessitate, nunc et„iam solummodo spectandi „gratia."

Id quidem olim & Ulyssi accidit;

qui mores hominum multorum vidit, & urbes:

&, ante hunc, Herculi, qui totum terrarum orbem pervagatus,

Homi-

οὖν τῶν μὴ δυνατῶν ἐφίεσθαι, ἀνδραποδώδες καὶ ἠλίθιον· ξένου, θεομαχοῦντος, ὡς μόνον οἷόν τε, τοῖς δόγμασι τοῖς ἑαυτοῦ.

22 Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου στένει, μὴ ὁρῶσά με. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἔμαθε ταύτους τοὺς λόγους; καὶ οὐ τοῦτό φημι, ὅτι οὐκ ἐπιμελητέον τοῦ μὴ ὀλοώζειν αὐτήν· ἀλλ', ὅτι οὐ δεῖ θέλειν τὰ ἀλ-
23 λότρια ἐξ ἅπαντος. Λύπη δ' ἡ ἄλλου ἀλλότριόν ἐστιν· ἡ δ' ἐμὴ, ἐμόν. Ἐγὼ οὖν τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἅπαντος· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι· τὸ δ' ἀλλότριον πειράσομαι κατὰ δύναμιν, ἐξ ἅπαν-
24 τος δ' οὐ πειράσομαι. εἰ δὲ μὴ, θεομαχήσω, ἀντιθήσω πρὸς τὸν Δία, ἀντιδιατάξομαι αὐτῷ πρὸς τὰ ὅλα· καὶ τἀπίχειρα τῆς θεομαχίας ταύτης καὶ ἀπειθείας οὐ μόνον παῖδες παίδων ἐκτίσουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ, μεθ' ἡμέραν τε,

que fieri nequeunt, fervile eſt, ſtultum eſt; eſt hoſpitis in hoc mundo, qui (quâ unâ re poteſt) ſuis decretis cum Deo bellum gerit.

„At mater mea, cum me „non videt, gemit." Cur enim rationes has non didicit? Neque vero hoc dico, non curandum eſſe, quo minus illa ploret; ſed non ſine exceptione expetenda eſſe aliena. Alterius vero dolor, alienus eſt; meus in mea eſt poteſtate. Ego ergo, quod meum eſt, quovis modo ſedabo, quoniam in mea poteſtate eſt; alienum vero pro virili ſedare conabor, ſed non obſtinate quovis modo ſedatum voluero. Alioqui cum diis pugnavero, adverſabor Jovi, memet ei in univerſitatis adminiſtratione oppoſuero: atque iſtius belli adverſus deos, & inobedientiæ, non modo filiorum filii pœnas dabunt, ſed & ego ipſe, interdiu & noctu, præ inſomniis exſ-

τε, καὶ πυκτὸς, διὰ τῶν ἐυπνίων ἐκπηδῶν, ταρασσόμενος, πρὸς πᾶσαν ἀπαγγελίαν τρέμων, ἐξ ἐπιστολῶν ἀλλοτρίων ἠρτημένην ἔχων τὴν ἐμαυτοῦ ἀπάθειαν. Ἀπὸ Ῥώμης τις ἦκει. Μόνον μή τι κακόν. Τί δὲ κακὸν ἐκεῖ σοι συμβῆναι δύναται, ὅπου μὴ σύ; Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Μόνον μή τι κακόν. Οὕτω σοι πᾶς τόπος δύναται δυστυχίας εἶναι αἴτιος. Οὐχ ἱκανὸν, ἐκεῖ σε ἀτυχεῖν ὅπου αὐτὸς εἶ, ἀλλὰ καὶ πέραν θαλάττης, καὶ διὰ γραμμάτων; Οὕτως ἀσφαλῶς σοι τὰ πράγματα ἔχει; Τί οὖν, ἂν ἀποθάνωσιν οἱ ἐκεῖ φίλοι; Τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἢ οἱ θνητοὶ ἀπέθανον; Ἢ πῶς ἅμα μὲν γηράσαι θέλεις, ἅμα δὲ μηδενὸς τῶν στεργομένων μὴ ἰδεῖν θάνατον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ καὶ ποικίλα ἀποβαίνειν ἀνάγκη; τοῦ μὲν πυρετὸν γενέσθαι κρείττονα, τοῦ δὲ λῃστὴν, τοῦ δὲ τύραννον; Τοιοῦτο γὰρ τὸ περιέχον,

exsiliens, turbatus, ad quemvis nuncium tremens, ex alienis literis suspensa tranquillitate mea. — „Româ venit aliquis. Modo ne quid mali!“ — Quid vero illic mali tibi accidere potuit, ubi tu non es? — „E Græcia. Modo ne quid mali!“ — Sic quivis locus calamitatis onussa tibi esse potest. Non satis est, eo te in loco esse miserum, in quo es; nisi etiam trans mare, & per literas, sis calamitosus? Adeo res tuæ in tuto sunt? — „Quid igitur? si amici, qui illic sunt, mortui fuerint?“ — Quid aliud, nisi quod mortui fuerint mortales? Aut quo pacto simul expetis senectutem; simul nullius eorum, quos diligis, mortem vis videre? An nescis, longo vitæ tempore necesse esse multa atque varia accidere? hunc succumbere febri, illum latroni, alium tyranno? Talis enim aër nos ambiens, tales homi-

nes

μὲχον, πάντα οἱ συνόντες, ψύχη, καὶ πάθη, καὶ τροφαὶ ἀσύμμετροι, καὶ ὁδοιπορίαι, καὶ πλοῦς, καὶ ἄνεμοι, καὶ περιστάσεις ποικίλαι, τὸν μὲν ἀπώλεσαν, τὸν δ' ἐξώρισαν, τὸν δ' εἰς πρεσβείαν, ἄλλον δ' εἰς στρατείαν ἐνέβαλον. Κάθησο τοίνυν, πρὸς πάντα ταῦτα ἐπτοημένος, πενθῶν, ἀτυχῶν, δυστυχῶν, ἐξ ἄλλου ἡττημένος, καὶ τούτου οὐχ ἑνὸς ἢ δυοῖν, ἀλλὰ μυρίων ἐπὶ μυρίοις.

31 Ταῦτα ἤκουες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; ταῦτ' ἐμάνθανες; οὐκ οἶσθ', ὅτι στρατεία τὸ χρῆμα ἐστί; τὸν μὲν δεῖ φυλάττειν, τὸν δὲ ἀπασκοπῆσοντα ἐξιέναι, τὸν δὲ καὶ πολεμήσοντας; οὐχ οἷόν τ' εἶναι πάντας ἐν τῷ αὐτῷ,

32 οὐδ' ἄμεινον. Σὺ δ', ἀφεὶς ἐκτελεῖν τὰ προστάγματα τοῦ στρατηγοῦ, ἐγκαλεῖς ὅταν τί σοι προσταχθῇ τραχύτερον· καὶ οὐ παρακαλευθεὶς, οἷον ἀποφαίνεις (ὅσον ἐπὶ σοὶ), τὸ στράτευμα· ὅτι, ἄν

nes quibuscum vivimus, frigora, & æstus, & victus ratio minus apta, & itinera, & navigationes, & venti, & varii casus, alium perdunt, alium extorrem agunt; alium legationem obire, alium militare cogunt. Sede ergo, ad hæc omnia adtonitus, lugens, impos voti, calamitosus, aliunde pendens, neque ex uno atque altero, sed ex infinitis.

Istane audisti e philosophis? ista didicisti? Anne scis, militiæ similem esse rem: alium oportet in præsidio manere; alium, speculatum abire; alium, pugnatum. Fieri nequit, ut eodem in loco sint omnes; neque etiam expedit. Tu vero, omissis imperatoris mandatis, quereris, tibi aliquid durius mandatum esse; neque animadvertis, qualem facias (quantum quidem in te est) exercitum?

ἂν σε πάντες μιμήσωνται; οὐ τάφρον ὀρύξει τις, οὐ χάρακα περιβαλεῖ, οὐκ ἀγρυπνήσει, οὐ κινδυνεύσει, ἀλλὰ ἄχρηστος δόξει στρατεύεσθαι. Πάλιν ἐν πλοίῳ; ναύτης ὢν πλέῃς; μίαν χώρων κάτεχε, καὶ ταύτην προσλιπάρει· ἂν δ' ἐπὶ τὸν ἱστὸν ἀναβῆναι δέῃ, μὴ θέλε· ἂν εἰς τὴν πρῴραν διαδραμεῖν, μὴ θέλε· καὶ τίς σοι ἀντέξεταί σου κυβερνήτης; οὐχὶ δ' ὡς σκεῦος ἄχρηστον ἐκβαλεῖ; οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐμπόδιον καὶ κακὸν παράδειγμα τῶν ἄλλων ναυτῶν; Οὕτω δὲ καὶ ἐνθάδε· στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκάστου, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. τηρεῖν σε δεῖ τὸ τοῦ στρατιώτου, καὶ πρὸς νεῦμα τοῦ στρατηγοῦ πράττειν ἅπαντα· εἰ οἷόν τε, μαντευόμενος ἃ θέλει. οὐδὲ γὰρ ὅμοιος ἐκεῖνος ὁ στρατηγὸς καὶ οὗτος, οὔτε κατὰ τὴν ἰσχύν, οὔτε κατὰ τὴν τοῦ ἤθους ὑπεροχήν. τέτακται ἐν πολλῇ ἡγεμο-

33 34 35 36

tum? nam ſi te quidem omnes imitentur, non foſſam quisquam fodiet, non vallum muniet, non excubabit, non pugnabit; ſed inutilis militare videbitur. Rurſus in navi, nauta ſi mare trajicis, unum locum tene, in eoque permane: ſi vero malus conſcendendus erit, recuſa; ſi in proram currendum, noli: quis te gubernator feret, ac non potius tamquam inutile vas ejiciet, qui nihil aliud ſis, niſi impedimentum & malum exemplum ceteris nautis? Ita & hîc res ſeſe habet: militia quædam eſt vita cujusque, & quidem longa & varia militia. Tuendum tibi eſt militis munus; &, quidquid imperator juſſerit, ad nutum ejus exſequendum; &, ſi fieri queat, divinandum etiam quid velit. Neque enim ille dux & hic ſimiles inter ſeſe ſunt, neque viribus, neque præſtantia morum. In amplo conſtitu-

tuis

ἡγεμονίᾳ, καὶ οὐκ ἐν ταπεινῇ τινι χώρᾳ· ἀλλ' ἀεὶ βουλευτής. οὐκ οἶσθ', ὅτι τὸν τοιοῦτον ὀλίγα μὲν δεῖ οἰκονομεῖν, τὰ πολλὰ δ' ἀποδημεῖν, ἄρχοντα, ἢ ἀρχόμενον, ἢ ὑπηρετοῦντά τινι ἀρχῇ, ἢ στρατευόμενον, ἢ δικάζοντα; Εἶτά μοι θέλεις ὡς φυτὸν, προσηρτῆσθαι τοῖς αὐτοῖς
37 τόποις, καὶ προσεῤῥιζῶσθαι; Ἡδὺ γάρ ἐστι. Τίς οὔ φησιν; ἀλλὰ καὶ ζωμὸς ἡδύς ἐστι, καὶ γυνὴ καλὴ ἡδύ ἐστι. Τί ἄλλο λέγουσιν οἱ τέλος ποιούμενοι τὴν ἡδονήν;

38 Οὐκ αἰσθάνῃ τίνων ἀνθρώπων φωνὴν ἀφῆκας; ὅτι Ἐπικουρείων καὶ κιναίδων; εἶτα τὰ ἐκείνων ἔργα πράσσων, καὶ τὰ δόγματα ἔχων, τοὺς λόγους ἡμῖν λέγεις τοὺς Ζήνωνος καὶ Σωκράτους; οὐκ ἀποῤῥίψεις ὡς μακροτάτω τὰ ἀλλότρια οἷς κοσμῇ, μηδέν σοι προσήκουσιν;
39 Ἢ τί ἄλλο θέλουσιν ἐκεῖνοι, ἢ καθεύδειν ἀπαραποδίστως

tus es imperio, atque haud in humili loco; sed perpetuus es Senator. An ignoras, tali parum curandam esse rem familiarem, sed crebro peregrinandum, vel imperando vel parendo, vel magistratui alicui inserviendo, vel militando, vel jus dicendo? Nihilominus tu mihi vis, plantæ ad instar, iisdem hærere in locis, ac quasi radices agere? Suave est enim. Quis negat? sed & pulmentum suave est, & formosa mulier suavis est. Quid aliud ii dicunt, qui finem esse Voluptatem dicunt?

Non animadvertis, quorum hominum vocem protuleris? Epicureorum & cinædorum? quorum mores cum sequaris, & instituta teneas, Zenonis & Socratis sermones nobis refers? nonne quam longissime rejicies aliena quibus ornaris, nihil ad te adtinentibus? Nam quid aliud illi volunt, nisi citra impe-

ποδίστως καὶ ἀναναγκάστως· καὶ ἀναστάντες ἀφ' ἡσυχίας χαρμήσασθαι, καὶ τὸ πρόσωπον ἀποπλύναι, εἶτα γράψαι καὶ ἀναγνῶναι ἃ θέλουσιν· εἶτα φλυαρῆσαί τι ποτ', ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν φίλων ὅ τι ἂν λέγωσιν· εἶτα εἰς περίπατον προελθόντες, καὶ ὀλίγα περιπατήσαντες λούσασθαι, εἶτα φαγεῖν, εἶτα κοιμηθῆναι, οἵαν δὴ κοίτην καθεύδειν τοὺς τοιούτους εἰκός· τί ἄν τις λέγοι; ἔξεστι γὰρ τεκμαίρεσθαι. Ἄγε, φέρε μοι καὶ σὺ τὴν ταυτοῦ διατριβὴν ἣν ποθεῖς, ζηλωτὰ τῆς ἀληθείας καὶ Σωκράτους καὶ Διογένους. Τί θέλεις ἐν Ἀθήναις ποιεῖν; ταῦτα αὐτά· μή τι ἕτερα; Τί οὖν Στωϊκὸν σαυτὸν εἶναι λέγεις; Εἶτα οἱ μὲν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας καταψευδόμενοι, κολάζονται πικρῶς· τοὺς δ' οὕτω μεγάλου καὶ σεμνοῦ καταψευδομένους πράγματος καὶ ὀνόματος, ἀθῴους ἀπαλλάττεσθαι δεῖ; ἢ τοῦτό γε

impedimentum dormire, & ſurgere cum libitum eſt; & cum ſurrexerint, per otium oſcitare, & faciem abluere, poſtea ſcribere & legere quæ volunt; deinde nugari aliquid, quod laudetur ab amicis, quidquid ſit quod dixerint; deinde, deambulatum progreſſi, mox loti, capere cibum; inde in lectum ſe conferre, & ea ibi agere, quæ agere tales homines conſentaneum eſt: nam quorſum adtinet dicere, quod quivis facile conjicere poteſt? Age, prome & tu mihi eam vitæ rationem quam tu expetis, ſectator veritatis & Socratis & Diogenis! Quid Athenis acturus es? Hæc eadem. An alia? Quid ergo Stoicum te profiteris? Atqui, ſi quis Romana civitate falſo gloriatur, acerbis adficitur ſuppliciis; qui vero rem tantam & tam præclaram falſo jactitant, iine impuniti abibunt? An vero id ſane

fieri

γε οὐ δυνατὸν, ἀλλ' ὁ νόμος θεῖος καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἀναπόφευκτος οὗτός ἐστιν, ὁ τὰς μεγίστας εἰσπράσσόμενος κολάσεις παρὰ τῶν τὰ μέγιστα ἁμαρτανόντων; Τί γὰρ λέγεις;

43 Ὁ προσποιούμενος τὰ μηδὲν πρὸς αὐτὸν, ἔστω ἀλαζών, ἔστω κενόδοξος· ὁ ἀπειθῶν τῇ θείᾳ διοικήσει, ἔστω ταπεινὸς, ἔστω δοῦλος, λυπείσθω, φθονεῖτω, ἐλεείτω· τὸ κεφάλαιον πάντων, δυστυχείτω, θρηνείτω.

44 Τί οὖν; θέλεις με τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύρας αὐτοῦ πορεύεσθαι; Εἰ τοῦτο αἱρεῖ λόγος, ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ τῶν συγγενῶν, ὑπὲρ ἀνθρώπων, διὰ τί μὴ ἀπέλθῃς; ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰς τοῦ σκυτέως οὐκ αἰσχύνῃ πορευόμενος, ὅταν δέῃ ὑποδημάτων, οὐδ' ἐπὶ τὰς τοῦ κηπουροῦ, ὅταν θριδάκων· ἐπὶ δὲ τὰς τῶν πλουσίων, ὅταν

45 τινὸς ἀμοίου δέῃ; Ναί· τὸν σκυτέα γὰρ οὐ θαυμάζω.

fieri non poteſt, ſed lex hæc divina, firma & inevitabilis eſt, quæ maximas pœnas delictis maximis irrogat? Quid enim ea dicit? Qui ea ſibi adrogat, quæ ad ipſum nihil pertinent, is eſto adrogans, eſto ambitioſus: qui divinæ gubernationi non paret, is eſto humilis, eſto ſervus; doleat, invideat, miſereſcat, &, quod extremum eſt omnium, ſit calamitoſus, ploret.

Quid ergo? Vis, me hunc aut illum colere? vis, me fores ejus frequentare? Si ratio ita poſtulat, pro patria, pro cognatis, propter homines, quidni ad eum abeas? Cum non pudeat ſutoris tabernam ingredi, quando calceis eſt opus, neque convenire olitorem, cum opus eſt lactucis; cur divites accedere, cum ſimili quapiam re indiges, graveris? Recte, *(quod de ſutore & olitore ais;)* nam ſutorem non admiror. Ne

divi-

μάζω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Οὐδὲ τὸν κηπουρὸν κολακεύσω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Πῶς οὖν 46
τύχω οὗ δέομαι; Ἐγὼ δέ τοι λέγω, ὅτι, εἰς
τυχόμενος ἀπέρχου; οὐχὶ δὲ μόνον, ἵνα πράξῃς
τὸ σαυτῷ πρέπον; Τί οὖν ἔτι πορεύομαι; Ἵν' 47
ἀπέλθῃς, ἵνα ἀποδεδειγμένος ᾖς τὰ τοῦ πολίτου ἔρ-
γα, τὰ ἀδελφοῦ, τὰ φίλου, καὶ λοιπὸν μέμνησο, 48
ὅτι πρὸς σκυτέα ἀφῖξαι, πρὸς λαχανοπώλην, οὐδε-
νὸς μεγάλου ἢ σεμνοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν,
κἂν αὐτὸ πολλοῦ πωλῇ. οὐ ἐπὶ τοὺς θρίδακας
ἀπέρχῃ· ὀβολοῦ γάρ εἰσι, ταλάντου δ' οὐκ
εἰσίν· οὕτω κἀντεῦθεν. Τοῦ ἕνεκα ἐλθεῖν 49
ἄξιον τὸ πρᾶγμα· ἔστω, ἀφίξομαι. τοῦ διαλεχ-
θῆναι· οὕτως ἔστω, διαλεχθήσομαι. Ἀλλὰ
καὶ τὴν χεῖρα δεῖ καταφιλῆσαι, καὶ θω-
πευθῆναι δεῖ ἐπαίνου. ἄπαγε, ταλάντου ἐστίν·
οὐ λυσιτελεῖ μοι, οὐδὲ σῇ πόλει, οὐδὲ τοῖς
φίλοις,

divitem quidem admirare? Olitori non adulabor. Ne diviti quidem *adulaberis.* Quo pacto ergo impetrabo quod peto? Num vero ego te ad eum sic abire jubeo, tamquam voti *haud dubie* compotem futurum? nonne ea solum causa, ut facias quod est officii tui? Cur ergo abeam? Ut abeas; ut munere civis, fratris, amici, fungaris. Cæterum memento, sutorem, olitorem te adiisse, qui nullius ma-

gnæ precariæve rei potestatem habeat, quamvis eam magno vendat. Quemadmodum ad emendas lactucas abis, quæ obolum valent, talentum non valent; sic & hic. Dignum est negotium, cujus causa fores adeam; esto, adibo: tanti est, ut ejus causa cum illo homine colloquar; sic esto, colloquar. Sed & manus ejus deosculanda est, & laude aliqua conciliandus animus! Apage, talentum hoc est: nec mihi,

γε οὐ δυνατὸν, ἀλλ' ὁ νόμος θεῖος καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἀναπόδραστος οὗτός ἐστιν, ὁ τὰς μεγίστας εἰσπραττόμενος κολάσεις παρὰ τῶν τὰ μέγιστα ἁμαρτανόντων; Τί γὰρ λέγεις;

43 Ὁ προσποιούμενος τὰ μηδὲν πρὸς αὐτὸν, ἔστω ἀλαζών, ἔστω κενόδοξος· ὁ ἀπειθῶν τῇ θείᾳ διοικήσει, ἔστω ταπεινὸς, ἔστω δοῦλος, λυπείσθω, φθονείτω, ἐλεείτω· τὸ κεφάλαιον πάντων, δυστυχείτω, θρηνείτω.

44 Τί οὖν; θέλεις με τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύρας αὐτοῦ πορεύεσθαι; Εἰ τοῦτο αἱρεῖ λόγος, ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ τῶν συγγενῶν, ὑπὲρ ἀνθρώπων, διὰ τί μὴ ἀπέλθῃς; ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰς τοῦ σκυτέως οὐκ αἰσχύνῃ πορευόμενος, ὅταν δέῃ ὑποδημάτων, οὐδ' ἐπὶ τὰς τοῦ κηπουροῦ, ὅταν θριδάκων· ἐπὶ δὲ τὰς τῶν πλουσίων, ὅταν

45 τινὸς ἁμοίου δέῃ; Ναί· τὸν σκυτέα γὰρ οὐ θαυμάζω.

fieri non poteſt, ſed lex hæc divina, firma & inevitabilis eſt, quæ maximas pœnas delictis maximis irrogat? Quid enim ea dicit? Qui ea ſibi adrogat, quæ ad ipſum nihil pertinent, is eſto adrogans, eſto ambitioſus: qui divinæ gubernationi non paret, is eſto humilis, eſto ſervus; doleat, invideat, miſereſcat, &, quod extremum eſt omnium, ſit calamitoſus, ploret.

Quid ergo? Vis, me hunc aut illum colere? vis, me fores ejus frequentare? Si ratio ita poſtulat, pro patria, pro cognatis, propter homines, quidni ad eum abeas? Cum non pudeat ſutoris tabernam ingredi, quando calceis eſt opus, neque convenire olitorem, cum opus eſt lactucis; cur divites accedere, cum ſimili quapiam re indiges, graveris? Recte, *(quod de ſutore & olitore ais;)* nam ſutorem non admiror. Ne

divi-

μαίζω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Οὐδὲ τὸν κηπουρὸν κολακεύσω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Πῶς οὖν 46
τύχω οὖ δέομαι; Ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι, εἰς πτωχὸν ἀπέρχου; οὐχὶ δὲ μόνον, ἵνα πράξῃς τὸ σαυτῷ πρέπον; Τί οὖν ἔτι πορεύομαι; Ἵν' 47
ἀπέλθῃς, ἵνα ἀποδεδειγμένος ᾖς τὰ τοῦ πολίτου ἔργα, τὰ ἀδελφοῦ, τὰ φίλου, καὶ λοιπὸν μέμνησο, 48
ὅτι πρὸς σκυτέα ἀφίξου, πρὸς λαχανοπώλην, οὐδενὸς μεγάλου ἢ σεμνοῦ ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν, κἂν αὐτὸ πολλοῦ πωλῇ. οὐ ἐπὶ τούτῳ ἀπέρχῃ· ἀβολοῦ γάρ εἰσι, ταλάντου δ' οὐκ εἰσίν· οὕτω καὶ σαυτοῦθι. Τοῦ ἐπὶ θύραις ἐλθεῖν 49
ἄξιον τὸ πρᾶγμα· ἔστω, ἀφίξομαι. τοῦ διαλεχθῆναι· οὕτως ἔστω, διαλεχθήσομαι. Ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα δεῖ καταφιλῆσαι, καὶ θαυμασθῆναι δι' ἐπαίνου. ἄπαγε, ταλάντου ἐστίν· οὐ λυσιτελεῖ μοι, οὐδὲ τῇ πόλει, οὐδὲ τοῖς

φίλοις,

divitem quidem admirare? Olitori non adulabor. Ne diviti quidem *adulaberis.* Quo pacto ergo impetrabo quod peto? Num vero ego te ad eum sic abire jubeo, tamquam voti *haud dubie* compotem futurum? nonne ea solum causa, ut facias quod est officii tui? Cur ergo abeam? Ut abeas; ut munere civis, fratris, amici, fungaris. Cæterum memento, sutorem, olitorem te adiisse, qui nullius ma-

gnæ præclaræve rei potestatem habeat, quamvis eam magno vendat. Quemadmodum ad emendas lactucas abis, quæ obolum valent, talentum non valent; sic & hic. Dignum est negotium, cujus caussa fores adeam; esto, adibo: tanti est, ut ejus caussa cum illo homine colloquar; sic esto, colloquar. Sed & manus ejus deosculanda est, & laude aliqua concilianda animus! Apage, talentum hoc est: nec

φίλοις, ἀπόλεσαι καὶ πολίτην ἀγαθὸν καὶ
φίλον.

50 Ἀλλὰ δόξεις μὴ προτεθυμῆσθαι, μὴ ἀνύσας.
Πάλιν ἐπελάθου, τίνος ἕνεκα ἐλήλυθας; οὐκ οἶσθ'
ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὐδὲν ποιεῖ τοῦ δόξαι
51 ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ πεπρᾶχθαι καλῶς; Τί οὖν ὄφε-
λος αὐτῷ τοῦ πρᾶξαι καλῶς; Τί δ' ὄφελος τῷ
γράφοντι τὸ Διώνος ὄνομα; ὡς χρὴ γράφειν αὐ-
τό; Τὸ γράψαι. Ἔπαθλον οὖν οὐδέν; Σὺ δὲ
ζητεῖς ἔπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον, τοῦ καλὰ
52 καὶ δίκαια πράττειν; Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ' οὐ θέ-
λεις ἄλλο οὐδέν· ἀλλ' ἀρκεῖν σοι δοκεῖ τὸ ἐστε-
φανῶσθαι Ὀλύμπια. οὕτω σοι μικρὸν καὶ οὐδ-
ενὸς ἄξιον εἶναι φαίνεται, τὸ εἶναι καλὸν καὶ
53 ἀγαθὸν καὶ εὐδαίμονα; Πρὸς ταῦτα ὑπὸ Θεῶν εἰς
τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη τῶν ἀν-
δρὸς ἔργων ὀφείλων ἅπτεσθαι, τίτθας ἐπιποθεῖς
καὶ μάμμην, καὶ κάμπτει σε καὶ ἀποθηλύνει
κλαί-

mihi, nec reipublicæ, nec amicis expedit, perdidisse bonum civem & amicum.

At, re non confecta, videberis non adhibuisse diligentiam. Iterumne oblitus es, qua caussa accesseris? Nescis, virum bonum nihil facere, ut fecisse videatur, sed ut fungatur officio? Quemnam ergo fructum ex recte factis capit? Quem vero fructum capit is, qui Dionis nomen recte scribit? Ipsum hoc, quod recte scripserit. Præmium ergo nullum? Tu vero viro bono majus præmium quæris, quam hoc ipsum, ut honeste & juste agat? In Olympiis vero aliud nihil petis, sed satis tibi videtur si victor coronere? Igitur ita parvum quid & rem nullius momenti judicas, esse virum bonum, probum, & beatum? Ad hæc munera a Diis in civitatem hanc introductus, cum jam virilia munera tibi obeunda sint, tu nutrices & mam-

mam

κλαίσετα γύναια μωρά; οὕτως οὐδέποτε παύσῃ
παιδίον ὢν νήπιον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ὁ τὰ παιδίου
ποιῶν, ὅσῳ πρεσβύτερος, τοσούτῳ γελοιότερος;

Ἐν Ἀθήναις δ' οὐδένα ἑώρακας, εἰς οἶκον αὐ- 54
τοῦ φοιτῶν; Ὃν ἐβουλόμην. Καὶ ἐνθάδε τοῦτον
θέλε ὁρᾷν, καὶ ὃν βούλει ὄψει· μόνον μὴ τα-
πεινῶς, μὴ μετ' ὀρέξεως ἢ ἐκκλίσεως, καὶ ἔσται
τὰ σὰ καλῶς. Τοῦτο δ' οὐκ ἐν τῷ ἐλθεῖν ἐστὶν, 55
οὐδ' ἐν τῷ ἐπὶ θύραις στῆναι, ἀλλ' ἔνδον ἐν τοῖς
δόγμασιν. Ὅταν τὰ ἐκτὸς καὶ ἀπροαίρετα ἠτι- 56
μακὼς ᾖς, καὶ μηδὲν αὐτῶν σὸν ἡγημένος, μό-
να δ' ἐκεῖνα σὰ, τὸ κρῖναι καλῶς, τὸ ὑπολα-
βεῖν, τὸ ὁρμῆσαι, τὸ ὀρεχθῆναι, τὸ ἐκκλῖναι·
ποῦ ἔτι κολακείας τόπος; ποῦ ταπεινοφροσύνης;
τί ἔτι ποθεῖς τὴν ἡσυχίαν τὴν ἐκεῖ; τί τοὺς συνή-
θεις τόπους; Ἔκδεξαι βραχὺ, καὶ σούτους πάλιν 57

mam desideras, teque flectunt & ploratu suo effœminant stultæ mulierculæ? Ita numquam desines infans esse? Nescisne, qui puerilia faciat, quo natu major, eo magis esse ridiculum?

Athenis vero an vidisti neminem, cujus domum frequentares? Eum quem volui. Etiam hic illum videre velis; &, quem volueris, videbis: modo ne abjecte, ne cum adpetitione aut aversatione; ita se res tuæ bene habebunt. Istud autem non in accedendo positum est, neque in stando ad januam; sed intus, in animi decretis. Si res externas, & quæ non sunt in tua voluntate positæ, despexeris, neque quidquam illarum tuum esse duxeris; si hæc sola tua esse existimaveris, ut recte judices, ut opinione, ut impetu, ut adpetitione & aversatione recte utaris; quis porro adulationi locus reliquus est? quis animi pusillitati? quid adhuc otium domesticum requiris? quid consueta loca? Exspecta paulisper, & rursus

hæc

ἔχεις συνήθεις. ἔστα, ἂν οὕτως ἀγεννῶς ἔχῃς; πάλιν
καὶ τούτων ἀπαλλαττόμενος, κλαῦε καὶ στέν-
58 ε. Πῶς οὖν γένωμαι Φιλόστοργος; Ὡς γενναῖος,
59 ὡς εὐτυχής. οὐδέποτε γὰρ συμφέρει ὁ λόγος ταπει-
νὸν εἶναι, οὐδὲ πατοκυλᾶσθαι, οὐδ' ἐξ ἄλλου
κρέμασθαι, οὐδὲ μέμψασθαί ποτε θεὸν ἢ ἄν-
θρωπον. Οὕτω μοι γίνου Φιλόστοργος, ὡς ταῦτα
τηρήσων. εἰ δὲ διὰ τὴν Φιλοστοργίαν ταύτην,
ἣν τινες ποτὲ καλεῖς Φιλοστοργίαν, δοῦλος μέλ-
λεις εἶναι καὶ ἄθλιος, οὐ λυστελεῖ Φιλόστοργον
60 εἶναι. Καὶ τί κωλύει Φιλεῖν τινα ὡς θνητὸν, ὡς
ἀποδημητικόν; Ἡ Σωκράτης οὐκ ἐφίλει τοὺς παῖ-
δας τοὺς ἑαυτοῦ; ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος, ὡς μεμνη-
61 μένος ὅτι πρῶτον δεῖ θεοῖς εἶναι Φίλον. Διὰ τοῦ-
το οὐδὲν παρέβη τῶν πρεπόντων ἀνδρὶ ἀγαθῷ,
οὔτ' ἀπολογούμενος, οὔθ' ὑπατιμώμενος· οὔτ' ἔτι
62 πρόσθεν, βουλεύων, ἢ στρατευόμενος. Ἡμεῖς
δὲ

hæc tibi adfueta erunt. Deinde ſi tam degeneri ſis animo, rurſus, cum hæc relinques, plora & geme.

Quo pacto igitur caritatem ſervabo in meos? Ut homo generoſus, & qui non ſit miſer. Numquam enim ratio dictat, ut abjecto ſis animo & fracto, aut ut ex aliis pendeas, aut umquam vel Deum vel hominem accuſes. Sic mihi pius in tuos eſto, ut iſta conſerves: ſin propter iſtam, quam pietatem tu vocas ſive caritatem, ſervus futurus es & miſer, non expedit eſſe pium. Et quid prohibet, aliquem diligere, ut mortalem, ut peregrinaturum? Num Socrates liberos ſuos non amabat? *Immo:* ſed ut liber; ſed ut qui meminiſſet, in primis Dei amicum eſſe oportere. Quapropter nihil eorum, quæ bonum virum decent, transgreſſus eſt, neque in defendendo ſe, nec in ſtatuenda ſibi mulcta; neque ante hæc,

cum

δὲ πάσης προφάσεως πρὸς τὸ ἀγεννῶς ἄναι εὐ-
ποροῦμεν· οἱ μὲν διὰ παῖδα, οἱ δὲ διὰ μητέρα,
ἄλλοι δὲ δι' ἀδελφούς. δι' οὐδένα δὲ προσήκει 63
δυστυχεῖν, ἀλλὰ εὐτυχεῖν διὰ πάντας, μάλι-
στα δὲ διὰ τὸν Θεὸν, τὸν ἐπὶ τοῦτο ἡμᾶς κα-
τασκευάσαντα. Ἄγε, Διογένης δ' οὐκ ἐφίλει οὐδ- 64
ένα, ὃς οὕτως ἥμερος ἦν καὶ φιλάνθρωπος, ὥστε
ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων τοσούτους πόνους
καὶ ταλαιπωρίας τοῦ σώματος ἄσμενος ἀναδέ-
χεσθαι; Ἀλλ' ἐφίλει πῶς; ὡς τοῦ Διὸς διά- 65
κονον ἔδει, ἅμα μὲν κηδόμενος, ἅμα δ' ὡς τῷ
Θεῷ ὑποτεταγμένος. Διὰ τοῦτο πᾶσα γῆ πα- 66
τρὶς ἦν ἐκείνῳ [μόνῳ,] ἐξαίρετος δ' οὐδεμία· καὶ
ἁλοὺς, οὐκ ἐπόθει τὰς Ἀθήνας, οὐδὲ τοὺς ἐκεῖ
συνήθεις καὶ φίλους, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς πειραταῖς
συνήθης ἐγίνετο, καὶ ἐπανορθοῦν ἐπειρᾶτο· καὶ πρα-
θεὶς ὕστερον, ἐν Κορίνθῳ διῆγεν οὕτως, ὡς πρόσθεν

cum senator esset, aut cum militaret. Nobis vero nulla non species suppetit, quam ignaviæ nostræ & animi humilitati prætendamus; alius filium caussatur, alius matrem, alius fratres. Enimvero propter neminem calamitosi esse debemus, sed felices propter omnes; maxime vero propter Deum, qui ad hoc nos condidit. Age, an neminem amabat Diogenes, qui ea benignitate & humanitate fuit, ut propter publicum hominum bonum tot labores & ærumnas corporis ultro susciperet? Immo amabat; sed quomodo? Ut Jovis ministrum decebat; simul illos curans, simul ut Deo subjectus. Quapropter huic [soli] omnis terra erat patria, propria vero præ ceteris sedes nulla: itaque, captus, non desideravit Athenas, nec illius loci familiares atque amicos; sed ipsis etiam piratis familiaris factus, eos corrigere studuit: deinde Corinthi venditus, eodem

modo

ἦν Ἀθήνησι· καὶ εἰς Πέρραιβοὺς δ' ἂν ἀπελ-
67 θὼν, οὕτως εἶχεν. Οὕτως ἐλευθερίας γίνε-
ται. διὰ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι, Ἐξ οὗ μ' Ἀντισθέ-
68 νης ἠλευθέρωσεν, οὐκέτι ἐδούλευσα. Πῶς ἠλευ-
θέρωσεν; Ἄκουε τί λέγει· Ἐδίδαξέ με τὰ
ἐμὰ, καὶ τὰ οὐκ ἐμά. κτῆσις οὐκ ἐμή· συγ-
γενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, φήμη, συνήθεις. τόποι,
69 διατριβή, πάντα ταῦτα ὅτι ἀλλότρια. Σὸν
οὖν τί; Χρῆσις φαντασιῶν. ταύτην ἔδειξέ μοι
ὅτι ἀκώλυτον ἔχω, ἀναναγκαστον, οὐδεὶς ἐμ-
ποδίσαι δύναται, οὐδεὶς βιάσασθαι ἄλλως χρή-
70 σασθαι ἢ ὡς θέλω. Τίς οὖν ἔτι ἔχει μου ἐξου-
σίαν; Φίλιππος, ἢ Ἀλέξανδρος, ἢ Περδίκκας,
ἢ ὁ μέγας βασιλεύς; Πόθεν αὐτοῖς; Τὸν γὰρ
ὑπ' ἀνθρώπου μέλλοντα ἡττᾶσθαι, πολὺ πρό-
71 τερον ὑπὸ τῶν πραγμάτων δεῖ ἡττᾶσθαι. Οὗ
τινος οὖν οὐκ οὐχ ἡδονὴ κρείττων ἐστὶν, οὐ πόνος, οὐ
δόξα,

modo ibi vixit ut ante Athenis: quod si ad Perrhæbos veniſſet, haud aliter fuiſſet adfectus. Sic paratur libertas. Ea de cauſſa dicebat, Ex quo me Antiſthenes in libertatem adſeruit, ſervire deſii. Quomodo adſeruit? Audi quid dicat: Docuit me, quæ mea eſſent, quæ non mea: rem familiarem non eſſe meam: cognatos, propinquos, amicos, famam, conſueta loca, conſuetudinem cum hominibus, omnia hæc aliena eſſe. Quid ergo tuum eſt? Uſus viſorum. Hunc mihi oſtendit me nulli impedimento aut violentiæ obnoxium habere, neminem impedire poſſe, neminem adigere ut aliter ac velim utar. Quis ergo adhuc poteſtatem in me habet? Philippus, aut Alexander, aut Perdiccas, aut rex Perſarum? Unde iſtis illa poteſtas foret? Nam qui hominibus ſuccubiturus eſt, eum multo ante rebus ipſis ſuccubuiſſe oportet. Qui ergo a voluptate non vincitur, non

δόξα, οὐ πλοῦτος, δύναται δ', ὅταν αὐτῷ δόξῃ, τὸ σωμάτιον ὅλον προσπτύσας τινὶ ἀπελθεῖν, τίνος ἔτι οὗτος δοῦλός ἐστι; τίνι ὑποτέτακται; Εἰ δ' ἡδέως ἐν Ἀθήναις διῆγε, καὶ ἥττητο ταύ- 72
της τῆς διατριβῆς, ἐπὶ παντὶ ἂν ἦν τὰ ἐκείνου πράγματα· ὁ ἰσχυρότερος κύριος ἂν ἦν λυπῆσαι αὐτόν. πῶς ἂν δοκεῖς τοὺς πειρατὰς ἐκολάκευεν, 73
ἵν' αὐτὸν Ἀθηναίων τινὶ πωλήσωσιν; ἵν' ἴδῃ ποτὲ τὸν Πειραιᾶ τὸν καλὸν, καὶ τὰ μακρὰ τείχη, καὶ τὴν ἀκρόπολιν; Τίς ὢν ἴδῃς; Ἀνδράποδον, 74
δοῦλος, καὶ ταπεινός. Καὶ τί σοι ὄφελος; Οὔ, ἀλλ' ἐλεύθερος. Δεῖξον, πῶς ἐλεύθερος.

Ἰδοὺ ἐπείληπταί σου τίς ποτε οὗτος, ὁ ἐξά- 75
γων σε ἀπὸ τῆς συνήθους σοι διατριβῆς, καὶ λέγει, Δοῦλος ἐμὸς εἶ· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι κωλύσαι σε διάγειν ὡς θέλεις, ἐπ' ἐμοὶ τὸ ἀνεῖναί

a labore, non a gloria, non a pecuniæ cupiditate; qui, cum ipsi visum fuerit, toto corpore veluti in faciem alicui exsputo, discedere e vita potest, cujus adhuc servus est? cui obnoxius? Sed, si libenter vixisset Athenis, si illius urbis consuetudini fuisset addictus, res illius in cujusvis potestate fuissent; robustior jus lædendi ejus habuisset. Quomodo censes eum piratis fuisse adulaturum, ut Atheniensi alicui eum venderent? ut aliquando Piræeum illum elegantem conspiceret, & longos muros, & arcem? Tu vero quomodo iste spectaturus esses? Ut mancipium, ut servus, ut humilis & abjectus. Et quem inde fructum caperes? Immo ut ingenuus. Ostende, quomodo ingenuus.

Ecce prehendit te ille, quisquis fuerit, qui a consueta vita ratione abstrahit, et dicit tibi: Servus meus es: nam penes me est, te prohibere, quo minus arbitratu tuo vivas; penes

σε, τὸ ναυτικοῦν· ὅταν θέλω, πάλιν εὐφρανῶ,
76 καὶ μετέωρος πορεύῃ εἰς Ἀθήνας. Τί λέγεις
πρὸς τοῦτον τὸν δουλαγωγοῦντά σε; ποῖον ἐπὶ
τῇ καρδιστὴν εἶδος; ἢ οὐδ' ὅλως ἀντιβλέπεις;
ἀλλ' ἀφεὶς τοὺς πολλοὺς λόγους, ἱκετεύεις ἵνα
77 ἀφεθῇς; Ἄνθρωπε, εἰ φυλακὴν σε δεῖ χαίροντα
ἀπιέναι, σπεύδοντα, φθάνοντα τοὺς ἀπάγοντας.
ἐπεὶ μέν σὺ μὲν ἐν Ῥώμῃ διάγειν ἐκνεῖς, τὴν Ἑλ-
λάδα ποθεῖς· ὅταν δ' ἀποθνήσκειν δέῃ, καὶ τότε
μέλλεις ἡμῶν κατακλαίειν, ὅτι τὰς Ἀθήνας οὐ
μέλλεις βλέπειν, καὶ ἐν Λυκείῳ οὐ περιπατή-
78 σεις; Ἐπὶ τούτῳ ἀπεδήμησας; τούτου ἕνεκα ἐζή-
τησάς τινι συμβαλεῖν, ἵν' ὠφεληθῇς ὑπ' αὐτοῦ;
Ποίαν ὠφέλειαν; Συλλογισμοὺς ἵν' ἀναλύσῃς ἐκ-
τικώτερον, ἢ ἐφοδεύσῃς ὑποθετικούς; καὶ διὰ ταύ-
την τὴν αἰτίαν ἀδελφὸν ἀπέλιπες, πατρίδα,
φίλους, οἰκείους, ἵνα ταῦτα μαθὼν ἐπανέλθῃς;
Ὥστ'

penes me eſt, te & indulgentius habere, & premere: cum volo, rurſus exhilararis, & ſpe exſultans Athenas proficiſceris. Quid dicis huic te ſervitute opprimenti? qualem ei adſertorem opponis? an ne intueri quidem illum audes? ſed, omiſſis multis diſputationibus, ſupplicas ut dimittaris? Homo, hilarem te in cuſtodiam ire decet, feſtinantem, antevertentem lictores: tu vero Romæ degere recuſas, Græciamque deſideras? & cum moriendum erit, tum quoque nobis opploraturus es, quod Athenas viſurus non ſis, & in Lyceo non deambulaturus? Eane de cauſſa peregrinatus es? propterea ne quæſiviſti aliquem cum quo ſermones conferres, ut ab eo juvareris? Qua in re? In ſyllogiſmis expeditius reſolvendis, aut hypotheticis tractandis? Et hanc ob cauſſam fratrem reliquiſti, patriam, amicos, propinquos;

Ὥστ' οὐχ ὑπὲρ εὐσταθείας ἀπεδήμεις, οὐχ ὑπὲρ 79
ἀταραξίας, οὐχ ἵν' ἀβλαβὴς γενόμενος μηκέτι μη-
δένα μέμφῃ, μηδενὶ ἐγκαλῇς, μηδείς σε ἀδικῇ,
κἀὶ οὕτω τὰς σχέσεις ἀποσώζῃς ἀπερισπούδαστους;
Καλὴν ἐστείλω ταύτην τὴν ἐμπορίαν, συλλογισ- 80
μοὺς καὶ μεταπίπτοντας καὶ ὑποθετικούς κἂν
σοι φανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ καθίσας πράγκαψον,
ὡς οἱ Φαρμακοπῶλαι. Οὐκ ἀρκήσῃ καὶ ὅσα ἔμα- 81
θες εἰδέναι, ἵνα μὴ διαβάλῃς τὰ θεωρήματα εἰς
ἔλεγχον; Τί σοι καινὸν ἐποίησε Φιλοσοφία; τί
σε ἠδίκησε Χρύσιππος, ἵν' αὐτοῦ τοὺς πόνους ἔρ-
γῳ αὐτὸς ἀχρήστους ἐξελέγχῃς; οὐκ ἦρκεσε σοι
τὰ ἐπὶ σοὶ κακά, ὅσα ἔχεις αἴτια τοῦ λυπεῖσθαι
καὶ πενθεῖν, εἰ καὶ μὴ ἀπεδήμησας; ἀλλὰ
πλείω προσέλαβες; Κἂν ἄλλους πάλιν ἔχῃς 82

quos; ut his cognitis domum redires? Ergo non conſtantiæ cauſſa, non propter animi tranquillitatem peregre profectus es; non, ut extra omnem fortunæ aleam poſitus, poſſihac neminem accuſares, neminem reprehenderes, nemo te læderet, atque ita relationes tuas citra impedimentum tuereris? Egregiam vero mercaturam feciſti, tanto mari emenſo ſyllogiſmos & ſophismata & hypotheticos reportando. Quod ſi viſum tibi fuerit, in foro ſedens iſta proſcribito, quemadmodum pharmacopolæ. Nonne potius, ea etiam quæ didiciſti, negare deberes te noſſe; ne præcepta tamquam inutilia damnes? Quid mali tibi dedit philoſophia? qua te injuria Chryſippus adfecit, ut ejus labores facto tuo inutiles eſſe argueres? Non ſatis tibi domi erat malorum, quæ tibi cauſſæ dolendi lugendique fuiſſent, etiam ſi non eſſes peregre profectus? ſed plura etiam adjicere voluiſti? Quod ſi alios familiares atque ami-

con-

συνήθεις καὶ φίλους, ἕξεις πλείονα τοῦ οἰμώζειν αἴτια· κἂν πρὸς ἄλλην χώραν προσπαθῇς. Τί οὖν ζῇς, ἵνα λύπας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις περιβάλ-
83 λῃ, δι' ἃς ἀτυχῶς; Εἶτά μοι καλεῖς τοῦτο φιλοστοργίαν; Ποίαν, ἄνθρωπε, φιλοστοργίαν; Εἰ ἀγαθόν ἐστιν, οὐδενὸς κακοῦ αἴτιον γίνεται· ἀ κακόν ἐστιν, οὐδὲν μοὶ καὶ αὐτῇ. Ἐγὼ πρὸς τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ πέφυκα, πρὸς κακὰ οὐ πέφυκα.

84 Τίς οὖν ἡ πρὸς τοῦτο ἄσκησις; Πρῶτον μὲν, ἡ ἀνωτάτω καὶ κυριωτάτη, καὶ εὐθὺς ὥσπερ ἐν πύλαις, ὅταν τινὶ προσπάτχῃς, ὡς οὐδενὶ τῶν ἀναφαιρέτων, ἀλλά τινι τοιούτῳ γένει, οἷόν ἐστι χύτρα, οἷον ὑάλινον ποτήριον· ἵν', ὅταν
85 καταγῇ, μεμνημένος μὴ ταραχθῇς. Οὕτω καὶ ἐνθάδε· ἐὰν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἐὰν ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ἐπιδῷς τὴν φαντασίαν

cos adſciveris, plures tibi plorandi cauſſæ erunt: item ſi alia regione delectatus fueris. Quid ergo vivis, alias atque alias moleſtias cumulando, propter quas ſis miſer? Iſtam tu mihi caritatem in tuos vocas? Quam caritatem, homo? Si bona eſt, nullius mali cauſſa eſt; ſin mala, nihil cum ea rei mihi ſit. Ego ad bona mea natus ſum; ad mala non ſum natus.

Quæ ergo ad hæc exercitatio requiritur? Primum, ſumma illa & principalis, & ſtatim velut in introitu, ut, ſi qua re jucunde adficiaris, non ita te ea adfici patiaris, tamquam re quæ eripi tibi non poſſit; ſed tamquam re ex eo genere, cujusmodi eſt olla fictilis, aut vitreum poculum; ut, eo fracto, memineris *quale fuerit*, nec perturberis. Eodem modo et in his: quod ſi filiolum tuum deoſcularis, ſi fratrem, ſi amicum: numquam effuſe evagari patere phantaſiam tuam, neque

τασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τὴν διάχυσιν ἐάσῃς προελθεῖν ἐφ' ὅσον αὐτὴ θέλει· ἀλλ' ἀντίσπασον, κώλυσον, οἷον οἱ τοῖς θριαμβεύουσιν ἐφεστῶτες ὄπισθεν, καὶ ὑπομιμνήσκοντες ὅτι ἄνθρωποι εἰσί. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ὑπομίμνησκε σεαυτόν· ὅτι θνη- 86
τὸν φιλεῖς, οὐδὲν τῶν σεαυτοῦ φιλεῖς· ἐπὶ τοῦ παρόντος σοι δέδοται, οὐκ ἀναφαίρετον, οὐδ' εἰς ἅπαν, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλὴ, τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους· ἂν δὲ χειμῶνος ἐπιποθῇς, μωρὸς εἶ. Οὕτω κἂν τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον 87
τότε ποθῇς ὅτε οὐ δέδοταί σοι, ἴσθι ὅτι χειμῶνος σύκον ἐπιποθεῖς. οἷον γάρ ἐστι χειμὼν πρὸς σῦκον, τοιοῦτόν ἐστι πᾶσα ἡ ἀπὸ τῶν ὅλων περίστασις πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν ἀναιρούμενα. Καὶ λοιπὸν, ἐν αὐτοῖς οἷς χαίρεις τινὶ, τὰς ἐναν- 88
τίας φαντασίας σαυτῷ πρόβαλλε. Τί κακόν ἐστι, μεταξὺ καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἐπιψελλίζοντα

neque quousque volet progredi sine lætitiam tuam; sed retrahito, prohibeto, velut ii qui triumphantibus a tergo adstant, eosque commonefaciunt esse mortales. Tale aliquid & tu tibi ipse subjicito: mortalem te diligere; nihil eorum diligere quæ tua sint: data tibi esse in præsentia, eripi posse, non in perpetuum concessa esse; sed ut ficum, ut uvam, stato anni tempore; quas si sub brumam desideres, stultus fueris. Eodem modo, si filium aut amicum eo tempore desideràris, quo tibi datus non est, scito, te in bruma desiderare ficum. Ut enim se habet hyems ad ficum; eodem modo se habet quilibet casus, qui in rerum universitate evenit, ad ea quæ per illum tolluntur. Itaque eodem tempore, quo re quadam gaudes, contraria visa tibi propone. Quid mali in eo est, si inter deosculandum puerum balba

voce

λίζοντες λέγειν, Αὔριον ἀποθανῇ· τῷ φίλῳ ὡσαύτως, Αὔριον ἀποδημήσεις, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, καὶ οὐκέτι ὀψόμεθα ἀλλήλους; Ἀλλὰ δύσφημά ἐστι ταῦτα. Καὶ γὰρ τῶν ἐπαοιδῶν ἔνια· ἀλλ' ὅτι ὠφελοῦσιν, οὐκ ἐπιστρέφομαι, μόνον ὠφελείτω. σὺ δὲ δύσφημα καλεῖς ἄλλα; ἢ τὶ καπνοῦ τινος σημαντικά; Δύσφημόν ἐστι θειλία, δύσφημον ἀγέννεια, πένθος, λύπη, ἀναισχυντία. ταῦτα τὰ ὀνόματα δύσφημά ἐστι. Καίτοι γε οὐδὲ ταῦτα ἀκυρῶν δεῖ φθέγγεσθαι, ὑπὲρ φυλακῆς τῶν πραγμάτων. Δύσφημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικοῦ τινος περάγματος σημαντικόν; λέγε δύσφημον εἶναι καὶ τὸ θερισθῆναι τοὺς στάχυας· ἀπώλειαν γὰρ σημαίνει τῶν στοιχύων· ἀλλ' οὐ τοῦ κόσμου. λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλορροῆσαι, καὶ τὸ ἰσχνάδα γίνεσθαι ἀντὶ σύκου, καὶ ἀστα-φίδας ἐκ τῆς σταφυλῆς. Πάντα γὰρ ταῦτα τῶν προ-

voce dicas, Cras morieris; amico itidem, Cras peregre abibis, vel tu, vel ego, neque alter alterum posthac visuri sumus. At mali ominis ista sunt! Etiam incantamenta quædam ejusmodi sunt: sed quia juvant, non curo; modo juvent. Tu vero ominosa numquid alia vocas, nisi ea quæ aliquid mali significant? Ominosa est ignavia, ominosus est degener animus, luctus, mœror, impudentia. Hæc nomina ominosa sunt. Tamen ne ab his quidem nominandis est abhorrendum, ut res ipsæ caveantur. Tu vero ominosam mihi vocem dicis, quæ rem aliquam naturalem declarat? Dic etiam ominosum esse, demeti spicas; interitum enim spicarum significat; at non mundi. Ominosum dic quoque defluxum foliorum ab arboribus, & caricam fieri e ficu, & aridas uvas e botro. Nam hæc omnia ex iis, quæ antea fuerant,

in

προτέρων αὐτὴν εἰς ἑτέρας μεταβολάς· οὐκ ἀπώ-
λεσε, ἀλλὰ τεταγμένη τις οἰκονομία καὶ διοίκη-
σις. τοῦτ' ἔστιν ἀποδημία, καὶ μεταβολὴ μι- 93
κρά· τοῦτο θάνατος, μεταβολὴ μείζων, οὐκ ἐκ
τοῦ νῦν ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ
ὄν. Οὐκέτι οὖν ἔσομαι; Οὐκ ἴσῃ· ἀλλ' ἄλλο τι 94
ἐκ νῦν ὁ κόσμος χρείαν ἕξει. καὶ γὰρ σὺ ἐγένου
οὐχ ὅτε σὺ ἠθέλησας, ἀλλ' ὅτε ὁ κόσμος χρεί-
αν εἶχε.

Διὰ τοῦτο ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς μεμνημέ- 95
νος τίς τ' ἐστὶ, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ
τίνος γέγονε, πρὸς μόνῳ τούτῳ ἐστὶ, πῶς τὴν
αὐτοῦ χώραν ἐκπληρώσῃ εὐτάκτως καὶ εὐπει-
θῶς τῷ Θεῷ. Ἔτι μ' ἄναξ θέλεις; Ὡς ἐλεύθε- 96
ρος, ὡς γενναῖος, ὡς σὺ ἠθέλησας. σὺ γάρ με
ἀκώλυτον ἐποίησας ἐν τοῖς ἐμοῖς. Ἀλλ' ὑπέρ- 97
μου

in alia mutantur: non interneciо iſta eſt, ſed certa quædam diſpenſatio atque adminiſtratio. Hujusmodi res eſt peregrinatio, & exigua quidem mutatio: hujusmodi mors; mutatio major, non ex eo quod nunc eſt in id quod non eſt, ſed in id quod nunc non eſt. Non amplius igitur ero? Non eris; ſed aliud quiddam, quo hunc mundus indiget: nam & natus tu es, non cum tu voluiſti, ſed cum opus te habuit mundus.

Quocirca vir bonus & ſapiens, memor quis ſit, & unde venerit, & a quo genitus ſit, in eo ſolo elaborat, quo pacto ſuam ſtationem rite tueatur, Deoque ſuam probet obedientiam. Vis, me diutius eſſe? Ero, ut liber, ut generoſus, ut tu voluiſti: tu enim ita me feciſti, ut prohiberi non poſſem meis in rebus. At tibi non am-

plius

μου χρείαν ἔχεις; Καλῶς σοι γένοιτο· καὶ μέχρι νῦν διὰ σὲ ἔμενον, δι' ἄλλον οὐδένα· καὶ νῦν
98 σοι πειθόμενος ἀπέρχομαι. Πῶς ἀπέρχῃ; Πάλιν ὡς σὺ ἠθέλησας, ὡς ἐλεύθερος, ὡς ὑπηρέτης σὸς, ὡς ᾐσθημένος σου τῶν προσταγμάτων καὶ
99 ἀπαγορευμάτων. Μέχρι δ' ἂν οὗ δατρίβω ἐν τοῖς σοῖς, τίνα με θέλεις εἶναι; ἄρχοντα, ἢ ἰδιώτην; βουλευτὴν, ἢ δημότην; στρατιώτην, ἢ στρατηγόν; παιδευτὴν, ἢ οἰκοδεσπότην; ἣν ἂν χώραν καὶ τάξιν ἐγχειρίσῃς, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης, μυριάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον, ἢ ταύτην
100 ἐγκαταλείψω. Ποῦ δέ μ' εἶναι θέλεις; ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἐν Ἀθήναις, ἢ ἐν Θήβαις, ἢ ἐν Γυάροις;
101 Μόνον ἐκεῖ μου μέμνησο. Ἂν μ' ἐκεῖ πέμπῃς, ὅπου κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων, οὐ σοὶ ἀπειθῶν ἔξειμι, ἀλλ' ὡς σοῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικόν· οὐκ ἀπολείπω σε,

(μὴ

plius me opus eſt? Bene tibi ſit: etiam ad hoc tempus propter te manſi, propter alium neminem; & nunc, ut tibi paream, diſcedo. Quomodo diſcedis? Kurſus quemadmodum tu voluiſti; ut liber, ut miniſter tuus, ut mandatorum tuorum intelligens, & interdictorum. Quoad vero in tuis rebus verſabor, quem me eſſe vis? principem, an privatum? ſenatorem, an plebeium? militem, an ducem? ludimagiſtrum, an patremfamilias? quemcumque mihi locum, quamcumque ſtationem mandaris, ut ait Socrates, millies potius mortem oppetam, quam eam ut deſeram. Ubi autem eſſe me vis? Romæ? an Athenis? an Thebis? an in Gyaris? *(Perinde mihi eſt:)* modo illic mei memento. Si eo me miſeris, ubi homines ſecundum naturam vivere nequeunt; non contra imperium tuum diſcedam, ſed tamquam te receptui mihi canente; non te deſeram,

(abſit

(μὴ γένοιτο) ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι μου χρείαν οὐκ ἔχεις. ἂν δὲ δίδωται κατὰ φύσιν διεξαγωγή, 102
οὐ ζητήσω ἄλλον ἢ ἐν ᾧ εἰμί, ἢ ἄλλους ἀνθρώπους ἢ μεθ' ὧν εἰμί.

Ταῦτα νυκτὸς, ταῦτα ἡμέρας πρόχειρα ἔστω 103
ταῦτα γράφειν, ταῦτα ἀναγινώσκειν περὶ τούτων τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, αὐτὸν πρὸς αὐτὸν, πρὸς ἕνεκεν. μή τι ἔχεις μοι πρὸς τοῦτο βοηθῆσαι; πῶς πάλιν ἄλλῳ ἔλθειν καὶ ἄλλῳ. Εἶτα ἂν 104
τι γίνηται τῶν λεγομένων ἀβουλήτων, εὐθὺς ἐκεῖνο πρῶτον ἐπισκύφισει σε, ὅτι οὐκ ἀπροσδόκητον. μεγὰ γὰρ ἐπὶ πάντων τὸ, Ἤδειν 105
θνητὸν γεγεννηκώς. Οὕτω γὰρ ἐρεῖς καὶ σὺ, ὅτι, ἤδειν θνητὸς ὤν, ἤδειν ἀποδημητικὸς ὤν, ἤδειν ἐκβλητος ὤν, ἤδειν εἰς φυλακὴν ἀπότακτος ὤν. Εἶτ', ἂν ἐπιστραφῇς κατὰ σαυ- 106
τὸν, καὶ ζητήσῃς τὴν χώραν ἐξ ἧς ἐστι τὸ σύμ-

βεβηκὸς,

(abſit hoc) ſed animadverto, tibi opera mea non eſſe opus: ſin naturæ convenienter ibi vivere licuerit; alium locum, præter eum in quo ſum, non quæram; non alios homines, niſi eos cum quibus ſum.

Hæc noctu, hæc interdiu in promtu eſſe debent; hæc ſcribenda, hæc legenda; de his verba facienda ſunt cuique, & ſecum, & apud alios. Numquid in hoc juvare me potes? Et rurſus alius atque alius conveniendus. Poſtea ſi quid eorum, quæ præter voluntatem dicuntur, acciderit; ſtatim illud primum te ſublevabit, quod inexſpectatum non fuit. Magnum enim omnibus in rebus illud eſt: „Noram me genuiſſe mortalem.“ Sic enim dices & tu: Noram me mortalem eſſe; noram peregrinari poſſe; noram ejici poſſe; noram includi carcere poſſe. Poſtea, ſi circa te circumſpexeris, & locum, e quo

even-

βεβηκὸς, εὐθὺς ἀναμνησθήσῃ, ὅτι ἐκ τῆς τῶν ἀπροαιρέτων, τῶν οὐκ ἐμῶν. Τί οὖν πρὸς ἐμέ;
107 Εἶτα, τὸ κυριώτατον· Τίς δ' αὐτὸ καὶ ἐπιπόπομφεν; Ὁ ἡγεμὼν, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἡ πόλις, ὁ τῆς πόλεως νόμος. Δὸς οὖν αὐτό· δεῖ γάρ με ἀεὶ
108 τῷ νόμῳ πείθεσθαι ἐν παντί. Εἶθ', ὅταν σε ἡ φαντασία δάκνῃ, (τοῦτο γὰρ οὐκ ἐπὶ σοί·) ἀναμάχου τῷ λόγῳ, καταγωνίζου αὐτήν· μὴ ἐάσῃς
109 ἐνισχύειν, μηδὲ προάγειν ἐπὶ τὰ ἑξῆς, ἀναπλάσσουσαν ὅσα θέλει, καὶ ὡς θέλει. Ἂν ἐν Γυάροις ᾖς, μὴ ἀνάπλασσε τὴν ἐν Ῥώμῃ διατριβὴν, καὶ ὅσαι διαχύσεις ἦσαν ἐκεῖ διάγοντι, καὶ ὅσαι γένοιντ' ἂν ἐπανελθόντι· ἀλλ' ἐκεῖ τέτασο, ὅπως δεῖ τὸν ἐν Γυάροις διάγοντα, ἐν Γυάροις ἐῤῥωμένως διάγειν. κἂν ἐν Ῥώμῃ ᾖς, μὴ ἀνάπλασσε τὴν ἐν Ἀθήναις διατριβὴν, ἀλλὰ περὶ μόνης τῆς ἐκεῖ μελέτα.

Εἶτ'

eventus ille est, quæsieris, statim recordabere, fuisse ex iis quæ nostri arbitrii non sunt, quæ nostra non sunt. Quid ergo ad me? Deinde summum illud adjungendum est: Quisnam istud immisit? Dux, imperator, civitas, lex civitatis. Da ergo illud: oportet enim me semper legi parere in omnibus rebus. Postea cum te phantasia momorderit, (istud enim in potestate tua non est;) ratione pugnam adversus illam instrue, & debella eam; ne sinas invalescere, & ad alia progredi, ut comminiscatur quæ volet, & ut volet. Cum in Gyaris fueris, noli animo tibi fingere vitam quæ Romæ agitur, & quam multæ voluptates illic degenti fuerint, quantæve futuræ essent reverso: sed ibi in id sis intentus, ut, quo pacto decet eum qui in Gyaris vivit, fortiter in Gyaris vivat. Romæ cum fueris, noli tibi fingere vitæ rationem quæ Athenis agitur; sed eam solam meditare, quæ Romæ agenda sit.

Deinde

Εἶτ' ἀντὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων διαχύσεων ἐκείνην 110
ἀντεισάγει, τὴν ἀπὸ τοῦ παρακολουθεῖν ὅτι πείθῃ
τῷ Θεῷ, ὅτι οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ τὰ τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ ἐπιτελεῖς. Οἷον γάρ ἐστιν, αὐτὸν 111
τὸν αὑτῷ δύνασθαι εἰπεῖν· Νῦν δὲ ἂν οἱ ἄλλοι ἐν
ταῖς σχολαῖς σεμνολογῶσι, καὶ παρασδοξολογεῖν δο-
κῶσι, ταῦτα ἐγὼ ἐπιτελῶ· παρεῖνοι καθήμενοι τὰς
ἐμὰς ἀρετὰς ἐξηγοῦντται, καὶ περὶ ἐμοῦ ζητοῦσι,
καὶ ἐμὲ ὑμνοῦσι· καὶ τούτου με ὁ Ζεὺς αὐτὸν 112
παρ' ἑμαυτοῦ λαβεῖν ἀπόδειξιν ἠθέλησε, καὶ αὐ-
τὸς δὲ γνῶναι, εἰ ἔχει στρατιώτην οἷον δεῖ, πο-
λίτην οἷον δεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις προάγειν
με μάρτυρα τῶν ἀπροαιρέτων. Ἴδετε, ὅτι εἰκῇ
φοβεῖσθε, μάτην ἐπιθυμεῖτε ὧν ἐπιθυμεῖτε. τὰ
ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε, ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ
δὲ μή, οὐχ εὑρήσετε. Ἐπὶ τούτοις με νῦν μὲν 113
ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει, ἐπίνητον δείκ-
νυσι

Dein loco aliarum delectationum omnium hanc substitue, quod intelligis te obtemperare Deo; te non verbo, sed re ipsâ, boni & sapientis viri officio fungi. Quanti enim est, posse tibi ipsi dicere: Nunc, quæ cæteri in scholis magnifice loquuntur, & quæ incredibilia dicere videntur, ea ego re ipsâ præsto; atque illi sedentes meas virtutes explicant, & de me disputant, & me celebrant: harumque rerum Jupiter me voluit ipsum a me petere probationem, atque etiam ipse cognoscere, an habeat militem qualem oportet, an civem qualem oportet; neque cæteris hominibus testem proponere voluit rerum quæ ab hominis non pendent voluntate: Videte, sine causa vos timere; frustra desiderare quæ desideratis: bona foris ne quærite, sed quærite in vobis ipsis; alioqui non invenietis. His de causis me nunc huc ducit, nunc alio mittit, pauperem ostendit hominibus,

νυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίχα ἀρχῆς, νοσοῦντα· εἰς Γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάγει. οὐ μισῶν· μὴ γένοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄριστον τῶν ὑπηρετῶν τῶν ἑαυτοῦ; οὐδ' ἀμελῶν· ἔς γε οὐδὲ τῶν μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ
114 μάρτυρι πρὸς τοὺς ἄλλους χρώμενος. Εἰς τοιαύτην ὑπηρεσίαν κατατεταγμένος, ἔτι φροντίζω σοῦ εἰμὶ, ἢ μετὰ τίνων, ἢ τί περὶ ἐμοῦ λέγουσιν; οὐχὶ δ' ὅλος πρὸς τὸν Θεὸν τέταμαι, καὶ τοῖς ἐκείνου ἐντολαῖς, καὶ τοῖς προστάγμασι;
115 Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ τρίβων αὐτὸς παρὰ σαυτῷ, καὶ πρόχειρα ποιῶν, οὐδέποτε δεήσῃ
116 τοῦ παραμυθουμένου, τοῦ ἐπιῤῥωννύντος. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, οὐ τὸ φαγεῖν μὴ ἔχειν· ἀλλὰ τὸ λόγον μὴ ἔχειν ἀρκοῦντα πρὸς ἀφοβίαν, πρὸς
117 ἀλυπίαν. Ἂν δ' ἅπαξ περιποιήσῃ τὸ ἄλυπον καὶ ἄφοβον, ἔτι σοι τύραννος ἔσται τις, ἢ δο-

ῦφό-

sine imperio, ægrotantem; in Gyara mittit, in carcerem conjicit: non ex odio, absit; quis enim ministrum suum optimum oderit? neque ex negligentia; quippe qui ne minutissimum quidem quidquam negligit: sed exercendi mei caussa, & ut me teste utatur apud alios. Ad tale ministerium constitutus, curo adhuc, ubi sim, aut cum quibus, aut quid de me dicant? nec totus me intendo in Deum, in ejusque præcepta atque jussa?

Hæc si perpetuo in manibus habueris, eaque semper ipse tecum tractaveris, & parata & in promtu tibi feceris; numquam opus tibi erit eo qui te consoletur, qui confirmet. Neque enim id turpe est, non habere quod edas; sed, non esse præditum ratione, quæ ad pellendum timorem mœroremque sufficiat. Quod si vero hoc tibi semel paraveris, ut mœrore metuque vaces; erit-ne adhuc tibi tyrannus aliquis, aut satelles, aut Cæsariani?

An

ρυφόρος, ἢ Καισαριανοί; ἢ ὀρδινατίων δήξεταί σε; ἢ οἱ ἐπιθύοντες ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἐπὶ τοῖς ὀπτικίοις, τὸν τηλικαύτην ἀρχὴν παρὰ τοῦ Διὸς εἰλήφοτα; Μόνον μὴ πόμπευε αὐτὴν, μηδ' ἀλαζο- 118
νεύου ἐπ' αὐτῇ. ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε· κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκοῦ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν.

ΚΕΦ. κε.

Πρὸς τοὺς Ἀποπίπτοντας ὧν προέθεντο.

Σκέψαι, ὧν προέθου ἀρχόμενος, τίνων μὲν ἐκράτησας, τίνων δ' οὔ· καὶ πῶς ἐφ' οἷς μὲν εὐφραίνῃ ἀναμιμνησκόμενος, ἐφ' οἷς δ' ἄχθῃ· καὶ, εἰ δυνατὸν, ἀνάλαβε κἀκεῖνα ὧν ἀπώλισθες. Οὐ γὰρ 2
ἀποκνητέον τὸν ἀγῶνα τὸν μέγιστον ἀγωνιζομένοις, ἀλλὰ καὶ πληγὰς ληπτέον. Οὐ γὰρ ὑπὲρ πά- 3
λης καὶ παγκρατίου ὁ ἀγὼν πρόκειται· οὗ καὶ

 τυχόν-

An ordinatio te mordebit, aut ii qui in Capitolio sacra faciunt propter delegata sibi officia, cum tu tantum principatum a Jove acceperis? Cave modo, ne cum pompa eum ostentes, neque inde insolenter te geras; sed re ipsa eum demonstra: ac, tametsi nemo sentiat, satis sit tibi, sanam habere mentem vitamque beatam.

CAP. XXV.

Ad eos qui a Proposito desciscunt.

Considera quid ex iis, quæ initio tibi proposuisti, tenueris, quid non; & quomodo alia te recordantem delectent, alia mœrore adficiant: ac, fieri si potest, illa quoque recuperare stude, unde excidisti. Neque enim iis, qui in certamen omnium maximum descenderunt, ullus labor refugiendus, sed nec plagæ recusandæ sunt. Neque enim luctæ & pancratii certamen propositum est; quod sive viceris, sive non,

τυχόντι, καὶ μὴ τυχόντι, ἔξεστι μὲν πλείστου ἀξίῳ, ἔξεστι δὲ ὀλίγου εἶναι, καὶ νὴ Δία ἔξεστι μὲν εὐτυχεστάτῳ, ἔξεστι δὲ κακοδαιμονεστάτῳ εἶναι· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς εὐτυχίας καὶ εὐδαιμονίας.
4 Τί οὖν; οὐδ', ἂν ἀπαυδήσωμεν ἐνταῦθα, κωλύει τις πάλιν ἀγωνίζεσθαι· οὐδὲ δεῖ περιμεῖναι τετραετίαν ἄλλην, ἵν' ἔλθῃ ἄλλα Ὀλύμπια. ἀλλ' εὐθὺς ἀναλαβόντι καὶ ἀνακτησαμένῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν αὐτὴν εἰσφέροντι προθυμίαν, ἔξεστιν ἀγωνίζεσθαι· κἂν πάλιν ἀπείπῃς, πάλιν ἔξεστι· κἂν ἅπαξ
5 νικήσῃς, ὅμοιος εἶ τῷ μηδέποτε ἀπειπόντι. μόνον μὴ ὑπὸ ἔθους τοῦ αὐτοῦ ἡδέως αὐτὸ ἄρξῃ ποιεῖν, καὶ λοιπὸν ὡς κακὸς ἀθλητὴς περιέρχῃ νικώμενος τὴν περίοδον, ὅμοιος τοῖς ἀποφυγοῦσιν ὄρτυξιν.
6 Ἡττᾷ με φαντασία παιδισκαρίου καλοῦ. Τί γάρ; πρώην οὐχ ἡττήθην; Προθυμία μοι ἐγγίνεται ψέ-
7 ξαι τινά. Πρώην γὰρ οὐκ ἔψεξα; Οὕτως ἡμῖν λαλεῖς, ὡς ἀζήμιος ἐξεληλυθώς· οἷον εἴ τις τῷ ἰατρῷ,

non, nihil vetat te vel maximi vel exigui pretii esse, itemque vel felicissimum vel calamitosissimum: sed hîc beata vita & ipsa felicitas agitur. Quid vero? Nec, si hîc defatigati fuerimus, quisquam prohibet certamen repetere; nec quatuor annos, dum Olympia redeant, exspectare necesse est: sed statim ubi vires recepimus, nosque recollegimus, eodem studio adhibito, rursus certare licet: &, quod si denuo succubueris, denuo licet. Si vero semel viceris, similis eris ei qui perpetuo vicit: modo, ne, præ consuetudine idem faciendi, libenter illud facere incipias, ac deniquo tamquam ignavus athleta oberres toto circuitu victus, elapsis coturnicibus similis. — „Vincit me pulcræ puellæ visum. Quid vero? pridem non sum victus? Cupido mihi incessit

ἰατρῷ, κωλύοντι λούσασθαι, λέγοι, Πρώην γὰρ οὐκ ἐλουσάμην; Ἂν οὖν ὁ ἰατρὸς αὐτῷ ἔχῃ λέγειν, Ἄγε, λουσάμενος οὖν τί ἔπαθες; οὐκ ἐπύρεξας; οὐκ ἐκεφαλάλγησας; Καὶ σὺ ψέξας πρώην τινὰ, οὐ κακοήθους ἔργον ἔπραξας; οὐ φλυάρου; οὐκ ἔθρεψάς σου τὴν ἕξιν ταύτην, παραβάλλων αὐτῇ τὰ οἰκεῖα ἔργα; Ἱττηθεὶς δὲ τοῦ παιδισκαρίου, ἀπῆλθες ἀζήμιος; Τί οὖν τὰ πρώην λέγεις; ἴδε δ' εἰμὶ μεμνημένον, ὡς αἱ δοῦλοι τῶν πληγῶν, ἀπέχεσθαι τῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων. Ἀλλ' οὐχ ὅμοιον· ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὁ πόνος τὴν μνήμην ποιεῖ· ἐπὶ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ποῖος πόνος; ποία ζημία; πότε γὰρ εἰθίσθης φεύγειν τὸ κακῶς ἐνεργῆσαι; Οἱ πόνοι ἄρα οἱ τῶν πειρατηρίων, ἑκόντων ἢ ἀκόντων ἡμῶν, ὠφέλιμοι.

ceſſit vituperandi alicujus. An pridem non vituperavi?" — Sic nobis loqueris, quaſi indemnis inde ſis egreſſus. Perinde ac ſi quis medico lotionem prohibenti, dicat, An pridem non lavi? Si igitur medicus ei reſpondere queat, Age, ergo quid tibi poſt balneum accidit? nonne febricitâſti? non dolore capitis es adfectus? Et tu, pridem vituperans aliquem, nonne malevoli hominis opus feciſti? nonne nugatoria? non aluiſti habitum iſtum, objectis illi conſentaneis operibus? Victus a puella, num impune diſceſſiſti? Quid ergo priſtina tua facta recenſes? quin potius oportebat te, puto, veluti ſervum verberum memorem, iisdem peccatis abſtinere. Sed non eadem res eſt; nam illic quidem dolor memoriam facit: in peccatis autem quis dolor eſt? quæ poena? quando enim adſueviſti maleſacta averſari? Dolores igitur tentationum utiles ſunt nobis, ſive volentibus, ſive invitis.

CAP.

ΚΕΦ. κϛ'.

Πρὸς τοὺς τὴν Ἀπορίαν δεδοικότας.

Οὐκ αἰσχύνῃ δειλότερος ὢν καὶ ἀγεννέστερος τῶν δραπετῶν; Πῶς ἐκεῖνοι φεύγοντες ἀπολείπουσι τοὺς δεσπότας; ποίοις ἀγροῖς πεποιθότες, ποίοις οἰκέταις; Οὐχὶ δ' ὀλίγον ἔσον πρὸς τὰς πρώτας ἡμέρας ὑπελόμενοι, εἶθ' ὕστερον διὰ γῆς ἢ καὶ διὰ θαλάττης φέρονται, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀφορμὴν πρὸς τὸ διατρέφεσθαι φιλοτεχνοῦντες; Καὶ τίς πώποτε δραπέτης λιμῷ ἀπέθανε; Σὺ δὲ τρέμεις, μή σοι λίπῃ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖς. Ταλαίπωρε, οὕτω τυφλὸς εἶ; καὶ τὴν ὁδὸν οὐχ ὁρᾷς, ὅποι φέρει ἡ τῶν ἀναγκαίων ἔνδεια; Ποῦ γὰρ φέρει; Ὅπου καὶ ὁ πυρετὸς, ὅπου καὶ λίθος ἐπιπεσών· εἰς θάνατον. Τοῦτο οὖν οὐ πολλάκις αὐτὸς εἶπες πρὸς τοὺς ἑταίρους; πολλὰ δ' ἀνέγνως τοιαῦτα, πολλὰ δ'

ἔγρα-

CAP. XXVI.

Ad eos qui Inopiam timent.

Non te pudet ignaviorem fugitivis & abjectiore animo esse? Quomodo illi, cum fugiunt, relinquunt dominos? quibus agris freti, quibus famulis? Nonne exiguum quiddam ad primos dies tolerandos sufurati, post & terram & maria quoque pervagantur, alia atque alia subsidia ad sese alendos sibi parantes? Et quis umquam fugitivus fame periit? Tu vero tremis, ne tibi necessaria desint, & noctes pervigilas. Miser, adeone cæcus es, & viam non cernis, quo fert penuria rerum necessariarum? Quo enim fert? Quo febris, quo saxum in caput delapsum; ad mortem. Nonne hoc sæpe & ipse ad amicos dixisti? non talia multa legisti, multa scripsisti? Quoties

vero

ἔγραφες; ποσάκις δ' ἠλαζονεύσω, ὅτι πρός γε τὸ ἀποθανεῖν μετρίως ἔχεις; Ναί· ἀλλὰ καὶ οἱ 4
ἐμοὶ πεινήσουσι. Τί οὖν; μή τι καὶ ὁ ἐκείνων λιμὸς ἀλλαχοῦ που φέρει; οὐχὶ καὶ ἡ αὐτή που
πάθοδος; τοὺς κάτω τοὺς αὐτούς; Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ 5
βλέπειν, θαρρῶν πρὸς πᾶσαν εὐπορίαν καὶ ἔνδειαν, ὅπου καὶ τοὺς πλουσιωτάτους, καὶ τὰς
ἀρχὰς τὰς μεγίστας ἀρξαντας, καὶ αὐτοὺς τοὺς
βασιλεῖς καὶ τυράννους δεῖ κατελθεῖν; ἢ σὲ πει-
νῶντα, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκείνους δὲ διαῤῥαγέντας
ὑπὸ ἀπεψιῶν καὶ μέθης; Τίνα πώποτ' ἐπαίτην 6
ῥᾳδίως εἶδες μὴ γέροντα; τίνα δ' οὐκ ἐσχατόγη-
ρων; ἀλλὰ ῥιγῶντες τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας,
καὶ χαμαὶ ἐῤῥιμμένοι, καὶ ἔσον αὐτὸ τὸ ἀναγ-
καῖον σιτούμενοι, ἐγγὺς ἥκουσι τοῦ μηδ' ἀποθα-
νεῖν δύνασθαι. * οὐ γράφειν; οὐ παιδαγωγεῖν; 7
οὐ θύραν ἀλλοτρίαν φυλάττειν; Ἀλλὰ αἰσχρόν,

Kk 4 εἰς

vero etiam gloriatus es, te mortem quidem æquo animo exſpectare? Sane: at & mei eſurient. Quid ergo? num eorum quoque fames alio quopiam fert? nonne idem eſt deſcenſus? nonne inferi iidem? Non ergo vis infracto adverſus omnem egeſtatem & penuriam animo, illo convertere oculos, quo etiam ditiſſimos, & qui ſummos magiſtratus geſſerunt, & ipſos reges ac tyrannos deſcendere oportet? *nullo alio diſcrimine,* niſi quod tu fortaſſe eſuriens deſcendes, illi autem eruditate & ebrietate diſrupti. Quem *vero* unquam mendicum vidiſti non ſenem? quem non ætate confectum? Atqui frigore & noctu & interdiu rigent; humi jacent abjecti; &, quamquam vix tantum edunt, quantum ſumma neceſſitas poſtulat, parum abeſt quin emori non poſſint. * Neſcis ſcribere? neſcis inſtituere pueros? neſcis alienas fores cuſtodire? At turpe eſt, *in-*

quis,

εἰς ταύτην ἐλθεῖν τὴν ἀνάγκην. Μάθε οὖν πρῶτον, τίνα τὰ αἰσχρά ἐστι, καὶ οὕτως ἡμῖν λέγε σαυτὸν φιλόσοφον. Τὸ νῦν δὲ, μηδ' ἂν ἄλλος τις ἄπῃ σε, ἀνέχου.

8 Αἰσχρόν ἐστί σοι τὸ μὴ σὸν ἔργον, οὗ σὺ αἴτιος οὐκ εἶ, ὃ ἄλλος ἀπήντηκέ σοι, ὡς πονοκεφαλαλγία, ὡς πυρετός; Εἰ σου οἱ γονεῖς πένητες ἦσαν, ἄλλους δὲ κληρονόμους ἀπέλιπον, καὶ ζῶντες οὐκ ἐπαρκοῦσιν αὐτοῖς, σοὶ ταῦτα αἰσχρά ἐστι;
9 Ταῦτα ἐμάνθανες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; οὐδέποτε ἤκουσας, ὅτι τὸ αἰσχρὸν ψεκτόν, τὸ δὲ ψεκτὸν ἄξιόν ἐστι τοῦ ψέγεσθαι; Τίνος ἐπὶ τῷ
10 μὴ αὐτοῦ ψέγεις ἔργον, ὃ αὐτὸς οὐκ ἐποίησε; Σὺ οὖν ἐποίησάς σου τὸν πατέρα τοιοῦτον; ἢ ἔξεστί σοι ἐπανορθῶσαι αὐτόν; δίδοταί σοι τοῦτο; Τί
γ οὖν; δεῖ σε θέλειν τὰ μὴ διδόμενα, ἢ μὴ τυγ-
11 χάνοντα αὐτῶν αἰσχύνεσθαι; Οὕτω δὲ καὶ ἐθί-

ζου

quis, in eam devenire neceſſitatem. Diſce ergo prius, quæ turpia ſint; & ſic nobis dic te philoſophum eſſe. Nunc autem nec ab alio te dici patere.

Num tibi id turpe eſt, quod tuum opus non eſt, cujus tu auctor non es, quod citra tuam culpam te invaſit, ſicut capitis dolor, ſicut febris? Si parentes tui pauperes ſunt; ſi alios hæredes inſtituerunt; ſi, dum vivunt, nihil tibi impertiunt; hæccine tibi turpia ſunt? Hoccine eſt quod apud philoſophos didiciſti? Numquamne audiviſti, quod turpe ſit, id eſſe vituperabile, vituperabile autem dignum eſſe vituperatione? Quemnam ob factum alienum, quod ipſe non fecit, reprehendis? Tune igitur patrem tuum feciſti talem? an penes te eſt, eum corrigere? daturne tibi hoc? Quid ergo? debes ne ea velle quæ tibi non data ſunt, aut, ſi eis fruſtreris, erubeſcere? An ita, cum philo-

ξου φιλοσοφῶν, ἀφορᾷν εἰς ἄλλους, καὶ μηδὲν αὐτὸς ἐλπίζειν ἐκ σεαυτοῦ; Τοιγαροῦν αἴμωζε, καὶ στένε, καὶ ἔσθιε δεδοικὼς μὴ σὺ σχολῆς τροφὰς εὕριον. περὶ τῶν δουλαρίων τρέμε, μὴ κλέψῃ, μὴ φύγῃ, μὴ ἀποθάνῃ. Οὕτω σὺ ζῆθι, καὶ μὴ παύσῃ μηδέποτε· ἔστις ὀνόμασι μόνῳ πρὸς φιλοσοφίαν προσῆλθες, καὶ τὰ θεωρήματα αὐτῆς ἴσον ἐπὶ σοι κατῃσχυνας, ἄχρηστα ἐπιδείξας καὶ ἀνωφελῆ τοῖς ἀναλαμβάνουσιν· οὐδέποτε δ' ἀσταθείας ὠφέχθης, ἀταραξίας, ἀπαθείας· οὐδένα τούτου ἕνεκα ἐθεράπευσας, συλλογισμῶν δ' ἕνεκα πολλούς· οὐδέποτε τούτων τινὰ τῶν φαντασιῶν διεβασάνισας αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ, Δύναμαι φέρειν, ἢ οὐ δύναμαι φέρειν; τί μοι τὸ λοιπόν ἐστιν; Ἀλλ' ὡς πάντων ἐχόντων σοι καλῶς καὶ ἀσφαλῶς, περὶ τὸν τελευταῖον κατεγίνου τόπον, τὸν τῆς ἀμεταπτωσίας· ὧν ἀμετάπτωτα σχολῆς τίνα; τὴν

Kk 5 δειλί-

philoſophiæ operam dares, adſuefactus es, alios intueri, & nullam in te ipſo ſpem collocare? Proinde lamentare, & geme, & edens time ne in craſtinum deſit quod edas: de ſervulis ſolicitus eſto, ne furentur, ne fugiant, ne moriantur. Ita vivito, neque umquam deſinito, qui nomine duntaxat ad philoſophiam acceſſiſti, ejusque præcepta, quantum in te eſt, probro adfeciſti, & inutilia ea eſſe diſcentibus & ſupervacanea oſtendiſti; qui conſtantiam, tranquillitatem, perturbationum vacuitatem numquam expetiviſti; qui neminem umquam hujus rei cauſſa coluiſti, ſed propter ſyllogismos, complures; qui numquam iſtorum viſorum alii, quod ipſe tecum diligenter exploraſti, *aut e te ipſe quæſiſti*, Ferre ne hoc poſſum, an non ferre? quid mihi reſtat? Sed, quaſi omnia tua belle habeant, atque in tuto collocata ſint, in poſtremo loco tempus contriviſti, de im-

mobili

δειλίαν, τὴν ἀγέννειαν, τὸν θαυμασμὸν τῶν πλουσίων, τὴν ἀτελῆ ὄρεξιν, τὴν ἀποτευκτικὴν ἔκκλισιν; περὶ τῆς τούτων ἀσφαλείας ἐφρόντιζες.

15 Οὐκ ἔδει προσκτήσασθαι πρῶτον ἐκ τοῦ λόγου, εἶτα τούτῳ περιποιεῖν τὴν ἀσφάλειαν; Καὶ τίνα πώποτ' εἶδες θηρικὸν περιοικοδομούντα, μηδενὶ τειχίῳ περιβαλλόμενον αὐτόν; ποῖος δὲ θυ-
16 ρωρὸς καθίσταται ἐπὶ οὐδεμιᾷ θύρᾳ; Ἀλλὰ σὺ μελετᾷς ἀποδεικνύειν δύνασθαι· τίνα; μελετᾷς μὴ ἀποσαλεύεσθαι διὰ σοφισμάτων· ἀπὸ τίνων;
17 Δεῖξόν μοι πρῶτον, τί τηρεῖς, τί μετρεῖς, ἢ τί ἱστάνεις· εἶθ' οὕτως ἐπιδείκνυε τὸν ζυγόν, ἢ τὸν μέδιμνον. ἢ μέχρι τίνος μετρήσεις τὴν σποδόν;
18 Οὐ ταῦτά σε ἀποδεικνύειν δεῖ, ἃ ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαίμονας· ἃ ποιεῖ προχωρεῖν αὐτοῖς τὰ πράγματα ὡς θέλουσι· δι' ἃ οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενὶ,

moto animi ſtatu; ut immota tibi ſint quænam? Ignavia? degener animus? admiratio divitum? irrita adpetitio? infelix averſatio? Hæc ut firma & in tuto tibi eſſent, in eo elaboraſti!

An non poſſeſſio primum paranda e doctrina erat, deinde curandum ut in tuto illa collocaretur? Quem vidiſti umquam loricam pinnatam exſtruentem, quin muro alicui eam circumduxerit? Quis janitor conſtituitur, ubi nulla eſt janua?

Tu vero id meditaris, ut demonſtrare poſſis? Quænam *demonſtrare?* Id meditaris, ne ſophiſtarum captiunculis dimovearis? Vnde nam *dimoveri times?* Oſtende mihi primum, quid teneas, quid metiaris, aut quid ponderes: tum deinde oſtende mihi libram aut modium. Aut quousque menſurus es cinerem? Annon ea tibi demonſtranda ſunt, quæ homines beant; quæ id præſtant, ut res ex ſententia eis ſuccedant; quæ doceant, de

nulla

οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, προσθέσθαι τῇ διοικήσει
τῶν ὅλων; ταῦτά μοι δείκνυε. Ἰδοὺ δεικνύω, 19
φησίν· ἀναλύσω σοι συλλογισμούς. Τοῦτο τὸ
μετροῦν ἐστιν, ἀνδράποδον· τὸ μετρούμενον δ'
οὐκ ἔστι. Διὰ ταῦτα νῦν τίνεις δίκας ὧν ἠμέλη- 20
σας φιλοσοφίας· τρέμεις, ἀγρυπνεῖς, μετὰ πάν-
των βουλεύῃ· κἂν μὴ πᾶσιν ἀρέσκειν μέλλῃ τὰ
βουλεύματα, κακῶς οἴει βεβουλεῦσθαι.

Εἶτα φοβῇ λιμὸν, ὡς δοκεῖς. σὺ δ' οὐ λι- 21
μὸν φοβῇ, ἀλλὰ δέδοικας μὴ οὐ σχῇς μάγειρον,
μὴ οὐ σχῇς ἄλλον ὀψωνητὴν, ἄλλον τὸν ὑποδή-
σοντα, ἄλλον τὸν ἐνδύσοντα, ἄλλους τοὺς τρί-
ψοντας, ἄλλους τοὺς ἀκολουθήσοντας· ἵν' ἐν τῷ 22
βαλανείῳ ἐκδυσάμενος, καὶ ἐκτείνας σεαυτὸν ὡς
οἱ ἐσταυρωμένοι, τρίβῃ ἔνθεν καὶ ἔνθεν· εἶθ' ὁ
ἀλείπτης ἐπιστὰς λέγῃ, Μετάβηθι, δὸς πλεῦ-
ρόν·

nulla re esse conquerendum, neminem accusandum, sed adsentiendum gubernationi universitatis rerum? Hæc mihi ostende! Ecce, inquit, ostendo: resolvam tibi syllogismos. Hæc mensura est, mancipium; non id quod mensuræ subjicitur. Propterea nunc pœnas das neglectæ philosophiæ; tremis, vigilas, cum omnibus deliberas; &, nisi deliberationes tuæ omnibus placituræ sint, consilii te pœnitet.

Deinde famem pertimescis, ut tibi quidem videris: at non famem times, sed ne desit tibi coquus, ne non præsto tibi sit alius qui obsonatoris fungatur vice, alius qui tibi calceos induat, alius qui vestem induat, alii qui te fricent, alii qui te comitentur; ut in balneo, posita veste, distentus instar eorum qui in cruces sublati sunt, hinc & inde teraris; deinde, ut alipta adstans dicat *famulo*, Illuc transi, præbe latus,

capui

ρέν· κεφαλὴν αὐτοῦ λάβε, παράθες τὸν οἶμον· εἶτ', ἐλθὼν ἐκ τοῦ βαλανείου εἰς οἶκον, κραυγάσῃς, Οὐδεὶς φέρει φαγεῖν; εἶτ', Ἆρον τὰς τρα-
23 πέζας, σπόγισον. Τοῦτο φοβῇ, μὴ οὐ δύνῃ ζῆν ἀῤῥώστου βίον. ἐπεί τοι τὸν τῶν ὑγιαινόντων μάθε πῶς οἱ δοῦλοι ζῶσι, πῶς οἱ ἐργάται, πῶς οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες· πῶς Σωκράτης ἔζησεν, ἐκεῖνος μὲν καὶ μετὰ γυναικὸς καὶ παίδων· πῶς Διογένης· πῶς Κλεάνθης, ἅμα σχολάζων καὶ
24 ἀντλῶν. Ταῦτα ἂν θέλῃς ἔχειν, ἕξεις πανταχοῦ, καὶ ζήσεις θαῤῥῶν. Τίνι; Ὦ μόνῳ θαῤῥεῖν ἐνδέχεται· τῷ πιστῷ, τῷ ἀκωλύτῳ, τῷ ἀναφαιρέτῳ· τοῦτ' ἔστι, τῇ προαιρέσει τῇ σεαυ-
25 τοῦ. Διὰ τί δ' οὕτως ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ σαυτὸν παρεσκεύασας, ἵνα μηδείς σε εἰς οἰκίαν θέλῃ δέξασθαι, μηδεὶς ἐπιμεληθῆναι; ἀλλὰ σκεῦος μὲν ὁλόκληρον καὶ χρήσιμον ἔξω ἐῤῥιμμένον, πᾶς

caput ejus prehende, exhibe ſcapulam! poſt, balneo egreſſus, domumque reverſus, ut clamites, Nemo adfert cibum? deinde, Auſer menſas, abstergito. Hoc times, ne non vitam poſſis vivere ægroti. Nam recte valentium vitam *ſi quæris*, eam vide agentes ſervos, operarios, eos qui vere philoſophantur; eam vide quomodo Socrates egerit, ac is quidem etiam cum uxore & liberis; quomodo Diogenes; quomodo Cleanthes, qui ſimul & doctrinæ vacavit, & aquam hauſit. Hæc habere ſi voles, habebis ubique, & vives confidens. Qua *fidens* re? Quâ ſolâ confidere licet; eo quod fidum eſt, quod nec prohiberi nec auferri poteſt; hoc eſt, voluntate tua. Cur autem adeo inutilem, adeo nullius pretii hominem teipſum effeciſti, ut nemo te in ædes ſuas recipere velit, nemo curam tui ſuſcipere? Atqui vas integrum & utile, foras projectum, quisquis invenerit, tollet, ac

πᾶς τις εὑρὼν ἀναπήσεται, καὶ πέρδος ἡγήσεται· σὲ δ' οὐδείς, ἀλλὰ πᾶς ζημίαν. Οὕτως οὐδὲ μι- 26
νὸς δύναται χρείαν παρασχεῖν, οὐδ' ἀλεκτρυόνος; Τί οὖν ἔτι ζῆν θέλεις, τοιοῦτος ὤν;

Φοβεῖταί τις ἀνὴρ ἀγαθὸς, μὴ λίπωσιν αὐ- 27
τῷ τροφαί; Τοῖς τυφλοῖς οὐ λείπουσι, τοῖς χω-
λοῖς οὐ λείπουσι· λείψουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ; Καὶ
στρατιώτῃ μὲν ἀγαθῷ οὐ λείπει ὁ μισθοδοτῶν,
οὐδ' ἐργάτῃ, οὐδὲ σκυτεῖ· τῷ δ' ἀγαθῷ λείψει; 28
Οὕτως ὁ Θεὸς ἀμελεῖ τῶν αὐτοῦ ἐπιτηδευμάτων,
τῶν διακόνων, τῶν μαρτύρων, οἷς μόνοις χρῆται
παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ
ἔστι, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ οὐκ ἀμε-
λεῖ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι ἀνδρὶ
ἀγαθῷ οὐδέν ἐστι κακὸν, οὔτε ζῶντι, οὔτε ἀπο-
θανόντι; Τί οὖν, ὅταν μὴ παρέχῃ τροφάς; Τί 29
γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς τὸ ἀναπλη-
τικόν

ac lucrum ducet: te vero nemo lucrum, ſed quilibet damnum ſibi ducet. Ita, ne canis quidem uſum præſtare potes, nec galli gallinacei? Talis autem cum ſis, quid adhuc in vita eſſe cupis?

Timetne quisquam vir bonus, ne victus ſibi deſit? Cæcis non deeſt, claudis non deeſt: viro bono deerit? Non deeſt bono militi qui ſtipendium det, non operario, non ſutori: & bono viro deerit? Ita ne Deus ſua inſtituta, ſuos miniſtros, ſuos teſtes negligit, quibus ſolis aduerſus indoctos exemplis utitur, *quibus doceat homines*, & eſſe ſe, & recte gubernare omnia, & non negligere res humanas, bonoque viro nihil eſſe mali, nec viventi, nec mortuo? Quid ergo, cum victum non præbet? Quid aliud, nili, veluti bonus imperator, receptui mihi cecinit?

Pareo.

τικόν μοὶ σεσήμαγκε; πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπ-
ευφημῶν τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν αὐτοῦ τὰ ἔργα.
30 καὶ γὰρ ἦλθον ὅτ' ἐκεῖνῳ ἔδοξε, καὶ ἄπειμι πάλ-
λιν ἐκείνῳ δοκοῦν· καὶ ζῶντός μου τοῦτο τὸ ἔργον
ἦν, ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὸν ἐπ' ἐμαυτοῦ,
31 καὶ πρὸς ἕνα, καὶ πρὸς πολλούς. Οὐ παρέχει
μοι πολλὰ, οὐκ ἄφθονα, τρυφᾶν με οὐ θέλει·
οὐδὲ γὰρ τῷ Ἡρακλεῖ παρεῖχε, τῷ υἱῷ τῷ ἑαυ-
τοῦ· ἀλλ' ἄλλως ἐβασίλευσεν Ἄργους καὶ Μυκη-
νῶν, ὁ δ' ἐπετάσσετο, καὶ ἐπόνει, καὶ ἐγυμνά-
32 ζετο. Καὶ ἦν Εὐρυσθεὺς μὲν ὃς ἦν, οὔτε Ἄρ-
γους, οὔτε Μυκηνῶν βασιλεὺς, ὡς γ' οὐδ' αὐτὸς
ἑαυτοῦ· ὁ δ' Ἡρακλῆς ἀπάσης γῆς καὶ θαλάτ-
της ἄρχων καὶ ἡγεμὼν ἦν, καθαρτὴς ἀνομίας
καὶ ἀδικίας, εἰσαγωγεὺς δὲ δικαιοσύνης καὶ ὁσιό-
τητος· καὶ ταῦτα ἐποίει καὶ γυμνὸς καὶ μόνος.
33 Ὁ δ' Ὀδυσσεὺς ὅτε ναυάγος ἐξερρίφθη, μή τι
ἐταπείνωσεν αὐτὸν ἡ ἀπορία; μή τι ἐπέκλασεν;
ἀλλὰ

Pareo, ſequor, collaudo Imperatorem, facta ejus prædico. Nam &, cum illi viſum eſſet, veni; rurſus abeo, eum illi viſum eſt: & dum viverem, munus fuit meum, Deum celebrare, cum ipſe mecum, tum apud ſingulos, tum apud multos. Non præbet mihi multa, non copiam rerum ſuppeditat, delicate me vivere non vult: neque enim Herculi ſuppeditavit, filio ſuo: nam alius regnabat Argis & Mycenis; ille vero parebat, laborabat, exercebatur. Ac Euryſtheus quidem erat qui erat, neque Argorum rex, neque Mycenarum, qui ne ipſe quidem ſibi imperabat: Hercules vero totius terræ & maris princeps & imperator erat, repurgator iniquitatis & injuriarum, introductor juſtitiæ & ſanctitatis; caque & nudus fecit & ſolus. Ulyſſes autem cum naufragus ejectus eſſet, num egeſtas humiliorem eum fecit? num

eum

ἀλλὰ πῶς ἀπέρχει πρὸς τὰς παρθένους αἰτήσων τὰ ἀναγκαῖα, ἂν αἴσχιστον εἶναι δοκῇ δεῖσθαι παρ' ἄλλου;

Ὥστε λέων ἐρεισίτροφος ἀλκὴ πεποιθώς.

Τίνι πεποιθώς; Οὐ δόξῃ, οὐδὲ χρήμασιν, οὐδ' 34
ἀρχαῖς, ἀλλ' ἀλκῇ τῇ ἑαυτοῦ, τοῦτ' ἔστι, δόγ-
μασι τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ταῦτα γάρ 35
ἐστι μόνα τὰ τοὺς ἐλευθέρους ποιοῦντα, τὰ τοὺς
ἀκωλύτους, τὰ τὸν τράχηλον ἐπαίροντα τῶν τε-
ταπεινωμένων, τὰ ἀντιβλέπειν ποιοῦντα ἐρρω-
μένως τοῖς ὀφθαλμοῖς πρὸς τοὺς πλουσίους, πρὸς τοὺς
τυράννους. Καὶ τὸ τοῦ φιλοσόφου δῶρον τοῦτο ἦν. 36
Σὺ δ' οὐκ ἐξελεύσῃ θαρρῶν, ἀλλὰ περιτρέμων
τοῖς ἱματιδίοις, καὶ τοῖς ἀργυρωματίοις. Δύστηνε,
οὕτως ἀπώλεσας τὸν μέχρι νῦν χρόνον;

Τί οὖν, ἂν νοσήσω; Νοσήσεις καλῶς. Τίς 37
με θεραπεύσει; Ὁ Θεὸς, οἱ φίλοι. Σκληρῶς
κατα-

eum infregit? Immo vero quomodo abiit ad virgines, neceſſaria petiturus, quæ ab alio petere turpiſſimum haberi ſolet?

Ceu leo monte nutritus, proprio fretus robore.

Qua re fretus? Non gloriâ, non pecuniâ, non magiſtratibus; ſed ſuopte robore, hoc eſt, decretis de eis rebus, quæ in noſtra poteſtate ſunt, & quæ non ſunt. Hæc enim ſola ſunt, quæ liberos, quæ ſolutos efficiunt; quæ collum eorum, qui depreſſi ſunt, adtollunt; quæ id præſtant, ut rectis oculis divites intueamur, ut tyrannos. Ac Philoſophi munus iſtud fuit. Tu vero non ſic egredieris animo firmo, ſed tremens propter veſtimenta tua, propter vaſa argentea. Infelix! itane omne tempus usque adhuc perdidiſti?

Quid ergo, ſi ægrotâro? Ægrotabis honeſte. Quis me curabit? Deus; amici. Duriter

κατακείσομαι. Ἀλλ' ὡς ἀνὴρ. Οἴκημα ἐπιτήδειον οὐχ ἕξω. Ἐν ἀνεπιτηδείῳ νοσήσεις. Τίς μοι ποιήσει τὰ τροφεῖα; Οἱ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιοῦντες. ὡς Μάνης νοσήσεις. Τί δὲ καὶ τὸ πέρας
38 τῆς νόσου; Ἄλλο τι ἢ θάνατος; Ἆρ' οὖν ἐνθυμῃ, ὅτι κεφάλαιον τοῦτο πάντων τῶν κακῶν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀγεννείας καὶ δειλίας οὐ θάνατός
39 ἐστι, μᾶλλον δ' ὁ τοῦ θανάτου φόβος; Ἐπὶ τοῦτον οὖν μοι γυμνάζου· ἐντεῦθα νευέτωσαν αἱ λόγοι πάντες, τὰ ἀσκήματα, τὰ ἀναγνώσματα· καὶ εἴσῃ, ὅτι οὕτω μόνως ἐλευθεροῦνται αἱ ἄνθρωποι.

Duriter decumbam. Sed ut vir. Domicilium commodum non habebo. In incommodo ægrotabis. Quis autem mihi victum parabit? Qui etiam aliis parant. Sicut Manes ægrotabis. Quis vero erit morbi exitus? Num pejus aliquid quam mors? An igitur cogitas, caput hoc malorum omnium hominî & degeneris animi & timiditatis esse, non mortem, sed potius mortis metum? Adversus hunc igitur te exerce: huc inclinent ratiocinationes omnes, exercitationes, lectiones: tum vero cognoscs, hac solâ ratione adseri homines in libertatem.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Ἐλευθερίας.

Ἐλεύθερός ἐστιν, ὁ ζῶν ὡς βούλεται· ὃν οὔτ' ἀναγκάσαι ἐστὶν, οὔτε κωλύσαι, οὔτε βιάσασθαι· οὗ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι, αἱ ὀρέξεις ἐπιτευκτικαὶ, αἱ ἐκκλίσεις ἀπερίπτωτοι. Τίς οὖν θέλει ζῆν ἁμαρτάνων; Οὐδείς. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, προπίπτων, ἄδικος ὤν, ἀκόλαστος, μεμψίμοιρος, ταπεινός; Οὐδείς. Οὐδεὶς ἄρα τῶν φαύλων ζῇ ὡς βούλεται· οὐ τοίνυν οὐδ' ἐλεύθερός

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM LIBER IV.

CAP. I.

De Libertate.

Liber eſt, qui vivit ut vult; qui nec cogi, nec prohiberi, nec vim pati poteſt; cujus impetus non impediuntur, adpetitiones non fruſtrantur, averſationes non ſunt irritæ. Quis igitur vivere vult delinquens? Nemo. Quis vivere vult deceptus, temerarius, injurius, petulans, querulus, humilis & abjectus? Nemo. Nemo igitur improbus vivit ut vult; eo-

4 θερές ἐστι. Τίς δὲ θέλει λυπούμενος ζῆν, φο-
βούμενος, φθονῶν, ἐλεῶν, ὀργιζόμενος καὶ ἀπο-
τυγχάνων, ἐκκλίνων καὶ περιπίπτων; Οὐδείς.
5 Ἔχομεν οὖν τινα τῶν φαύλων ἄλυπον, ἄφοβον,
ἀπερίπτωτον, ἀναπότευκτον; Οὐδένα. Οὐκ ἄρα
οὐδὲ ἐλεύθερον.

6 Ταῦτα ἂν τις ἀκούσῃ δισύπατος, ἂν μὲν
προσθῇς, ὅτι, Ἀλλὰ σύ γε σοφὸς εἶ, οὐδὲν
7 πρὸς σὲ ταῦτα· συγγνώσεταί σοι. ἂν δ' αὐτῷ
τὰς ἀληθείας εἴπῃς, ὅτι, Τῶν τρὶς πεπραμένων
οὐδὲν διαφέρεις πρὸς τὸ μὴ καὶ αὐτὸς δοῦλος εἶναι·
8 τί ἄλλο ἢ πληγάς σε δεῖ προσδοκᾶν; Πῶς γάρ·
c φησιν, ἐγὼ δοῦλός εἰμι; ὁ πατὴρ ἐλεύθερος, ἡ
μήτηρ ἐλευθέρα, οὐ ὠνὴν οὐδεὶς ἔχει· ἀλλὰ καὶ
συγκλητικός εἰμι, καὶ Καίσαρος φίλος, καὶ ὑπά-
9 τευκα; καὶ δούλους πολλοὺς ἔχω. Πρῶτον μέν,
ὦ βέλτιστε συγκλητικέ, τάχα σου καὶ ὁ πατὴρ
τὴν

que nec liber eſt. Quis vero vivere vult mœrens, timens, invidens, miſerans? quis ita, ut cupiat, nec voti compos ſiat? ut fugiat, & in ea, quæ fugit, incidat? Nemo. Eſt-ne verò improbus aliquis, qui ſit mœroris, qui timoris expers? qui non ſæpe in ea, quæ fugit, incidat? cujus adpetitiones non ſæpe irritæ ſint? Nemo. Ergo ne liber quidem improbus quisquam.

Hæc ſi quis audiat iterum Conſul, ſi adjeceris, Tu quidem ſapiens es, hæc nihil ad te; veniam tibi dabit. Sin verum dixeris, nihil eum ab iis differre (quod quidem ad ſervitutem adtinet) qui ter venierunt; quid præter plagas exſpectandum tibi erit? Quo pacto enim, dicet, ego ſervus ſim? pater meus liber eſt, mater libera, nec me quisquam emit; verum etiam ſenator ſum, & Cæſaris amicus, & conſularis, & ſervos multos habeo. Primum, ſenator optime, fortiſſis & pater tuus eamdem

τὴν αὐτὴν δουλείαν δοῦλας ἦν, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ ὁ πάππος, καὶ ἁπλῶς πάντες οἱ πρόγονοι. εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἦσαν ἐλεύθεροι, τί τοῦτο πρὸς σέ; τί γάρ, εἰ ἐκεῖνοι μὲν γενναῖοι ἦσαν, σὺ δ' ἀγεννής; ἐκεῖνοι μὲν ἄφοβοι, σὺ δὲ δειλός; ἐκεῖνοι μὲν ἐγκρατεῖς, σὺ δ' ἀκόλαστος;

Καὶ τί, φησὶ, τοῦτο πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι; Οὐδέν σοι φαίνεται εἶναι τὸ ἄκοντά τι ποιεῖν, τὸ ἀναγκαζόμενον, τὸ στένοντα, πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι; Τοῦτο μὲν ἔστω, φησίν. ἀλλὰ τίς με δύναται ἀναγκάσαι, εἰ μὴ ὁ πάντων κύριος Καῖσαρ; Οὐκοῦν ἔοικε μὲν δεσπότην σαυτοῦ καὶ σὺ αὐτὸς ὁμολογήσας. ὅτι δὲ πάντων, ὡς λέγεις, κοινός ἐστι, μηδέν σε τοῦτο παραμυθείσθω· ἀλλὰ γίνωσκε, ὅτι ἐκ μεγάλης οἰκίας δοῦλος εἶ. οὕτω καὶ Νικοπολῖται ἐπιβοᾶν εἰώθασι, Νὴ τὴν Καίσαρος Τύχην, ἐλεύθεροί ἐσμεν.

dem ſerviit ſervitutem, & mater quoque & avus, atque ordine omnes tui majores. Sin vel maxime liberi illi fuerint, quid iſtud ad te? quid enim, ſi illi ſtrenui fuerunt, tu degener? illi imperterriti, tu timidus? illi continentes, tu petulans?

Et quid iſta, inquit, ad ſervitutem? Nihilne tibi ad ſervitutem facere videtur, ſi quid invitus facias; ſi coactus, ſi gemens? Iſtud quidem eſto, inquit; ſed quis me cogere poteſt, niſi omnium dominus Cæſar? Ergo unum certe dominum te habere, & ipſa confeſſus es: qui quamvis, ut dicis, communis ſit omnium, nihil tamen iſtud te conſoletur; ſed cognoſcito, te magnæ familiæ ſervum eſſe. Sic etiam Nicopolitæ clamare ſolent: Per Cæſaris Genium, liberi ſumus.

Sed

15 Ὅμως δ', ἂν σοι δοκῇ, τὸν μὲν Καίσαρα πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν. ἐκεῖνο δέ μοι εἰπέ, οὐδέποτ' ἠράσθης τινός; οὐ παιδισκαρίου; οὐ δούλου; οὐκ ἐλευθέρου; Τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ δοῦ-
16 λον εἶναι, ἢ ἐλεύθερον; Οὐδέποθ' ὑπὸ τῆς ἐραμένης ἐπετούγης οὐδὲν ὧν οὐκ ἤθελες; οὐδέποτέ σου τὸ δουλάριον ἐκολάκευσας; οὐδέποτ' αὐτοῦ τοὺς πόδας κατεφίλησας; καί τι τοῦ Καίσαρος
17 ἂν σε τις ἀναγκάσῃ, ὕβρεν αὐτὸ ἡγῇ, καὶ ὑπερ-
18 βολὴν τυραννίδος. Τί οὖν ἄλλο ἐστὶ δουλεία; Νυκτὸς οὐδέποτ' ἀπῆλθες ὅπου οὐκ ἤθελες; ἀνέλωσας ὅσα οὐκ ἤθελες; εἰπάς τινος οἰμώζων καὶ
19 στένων; ἠνέσχου λοιδορούμενος, ἀποκλειόμενος; Ἀλλ' εἰ σὺ αἰσχύνῃ τὰ σαυτοῦ ὁμολογεῖν, ὅρα ἃ λέγει καὶ ποιεῖ ὁ Θρασωνίδης, ὃς, τοσαῦτα στρατευσάμενος ὅσα τάχα οὐδὲ σὺ, πρῶτον μὲν ἐξελήλυθε νυκτὸς, ὅτε ὁ Γέτας οὐ τολμᾷ ἐξελ-
θεῖν·

Sed tamen, ſi placet, Cæſarem in præſentia omittamus. Illud autem mihi dicito, nonne aliquando amâſti aliquem? non puellam? non ſervum? non ingenuum? Quid autem hoc ad ſervitutem aut libertatem facit? Nihilne unquam amica tibi imperavit quod nolles? numquam ſervulo tuo adulatus es? numquam pedes ejus deoſculatus es? At vero ſi quis te Cæſaris pedes deoſculari cogeret, injuriam eſſe duceres, & ſummam tyrannidem. Quid ergo aliud eſt ſervitus? Numquamne noctu iviſti quo nolles? numquam plus quam velles inſumſiſti? numquam plorans & gemens voces nonnullas edidiſti? convicia, excluſionem toleraſti? Verum ſi tua probra confiteri te pudet; vide, quid dicat faciatque Thraſonides: qui cum toties militârit, quoties fortaſſe ne tu quidem, primum noctu exiit, cum Geta exire non auderet, ſed,

θεῖν· ἀλλ', εἰ προσηναγκάζετο ὑπ' αὐτοῦ, πολλ' ἂν ἐπικραυγάσας, καὶ τὴν πικρὰν δουλείαν ἀποφυράμενος, ἐξῆλθεν. Εἶτα, τί λέγεις; Παιδισκαρίου με, φησὶ, καταδεδούλωκεν εὐτελές, οὐ οὐδεὶς τῶν πολεμίων πώποτε. Τάλας, ὃς γε καὶ παιδισκαρίου δοῦλος εἶ, καὶ παιδισκαρίου εὐτελοῦς. τί οὖν ἔτι σαυτὸν ἐλεύθερον λέγεις; τί δὲ προφέρεις σου τὰς στρατείας; Εἶτα ξίφος αἰτεῖ, καὶ πρὸς τὴν ὑπ' εὐνοίας μὴ δίδοντα χαλεπαίνει· καὶ δῶρα τῇ μισούσῃ πέμπει, καὶ δεῖται, καὶ κλαίει· πάλιν δὲ μικρὰ εὐημερήσας, ἐπαίρεται. πλὴν καὶ τότε πῶς; * μηδ' ἐπιθυμεῖν, ἢ φοβεῖσθαι, οὕτως ἐλευθερίας εἶχε.

Σκέψαι δὲ ἐπὶ τῶν ζώων, πῶς χρώμεθα τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐλευθερίας. Λέοντας τρέφουσιν ἡμέρους ἐγκλείσαντες, καὶ σιτίζουσι, καὶ κομίζουσιν ἔνιοι μεθ' αὑτῶν. Καὶ τίς ἐρεῖ τοῦτον τὸν λέοντα

sed, si ab eo fuisset ad exeundum coactus, multum vociferatus & acerbam servitutem deplorans exiisset. Quid autem ait? *Vilis*, inquit, *puella in servitutem me redegit, quem nemo hostium unquam vicit.* Itane, miser! etiam puellæ servus es, & quidem vilis puellæ? Quid ergo te adhuc liberum esse dicis? quid expeditiones tuas jactas? Deinde gladium postulat, & ei, qui ex benevolentia non dat, succenset: et puellæ, cui invisus est, munera mittit, & supplicat, & plorat: rursus vero exiguo usus successu, effertur. Sed tum quoque quo pacto? An ut neque adpetat, neque formidet? * *

Considera vero in animantibus, quam de illis habeamus notionem libertatis. Leones alunt cicures cavea clausos, & pascunt, eosque nonnulli secum circumferunt. Quis autem dicat eum leonem esse liberum?

ἐλεύθερον; οὐχὶ δ' ὅσῳ μελανκώτερον διεξάγει, τοσούτῳ δουλικώτερον; τίς δ' ἂν αἴσθησιν καὶ λογισμὸν λαβὼν, βούλοιτο τούτων τις εἶναι τῶν
26 λεόντων; Ἄγε, τὰ δὲ πτηνὰ ταῦτα ὅταν λη-
φθῇ, καὶ ἐγκεκλεισμένα τρέφηται, οἷα πάσχει, ζητοῦντα ἐκφυγεῖν; καὶ ἔνιά γε αὐτῶν λιμῷ διαφθείρεται μᾶλλον, ἢ ὑπομένει τὴν τοιαύτην διεξ-
27 αγωγήν. ὅσα δ' οὖν διασώζεται, μόγις καὶ χαλεπῶς, καὶ φθίνοντα· καὶν ὅλως εὕρῃ τι παρεσυγμένον, ἐξεπήδησεν. οὕτως ὀρέγεται τῆς φυσικῆς ἐλευθερίας, καὶ τοῦ αὐτόνομος καὶ ἀνώλυτος εἶναι.
28 Καὶ τί σοι κακόν ἐστιν ἐνταῦθα; Οἷα λέγεις; πέτεσθαι πέφυκα ὅπου θέλω, ὑπαυθρος διάγειν; ᾄδειν ὅταν θέλω· σύ με πάντων τούτων ἀφαιρῇ,
29 καὶ λέγεις, τί σοι κακόν ἐστι; Διὰ τοῦτο ἐκεῖνα μόνα ἐροῦμεν ἐλεύθερα, ὅσα τὴν ἅλωσιν οὐ φέρει, ἀλλ' ἅμα τε ἁλῶσι, καὶ ἀποθανόντα διέφυγεν.

Οὕτω

berum? nonne, quo mollius degit, eo ſervilius? Quis vero ſenſus & rationis compos factus, aliquis iſtorum leonum eſſe velit? Age porro, aviculæ iſtæ, cum captæ & incluſæ aluntur, quomodo adfectæ ſunt? ut effugere cupiunt? nonnullæ fame etiam perire malunt, quam vitam iſtam tolerare: quæ autem conſervantur, quod ægre quidem ac difficulter & cum tabe fit, ſi ullum foramen deprehenderint, exſiliunt. Adeo naturalem libertatem deſiderant, & ſtatum quo ſui juris ſint, & a nemine prohibeantur. Et quid hîc tibi mali eſt? Quid dicis? Natura mea deſiderat, ut volem quo velim, ut ſub dio agam, ut cantillem cum volo: quæ cum tu mihi eripias omnia, quid mali mihi ſit rogas? Quamobrem illa tantum animalia libera dicemus, quæ captivitatem non ferunt; ſed ſimulac capta ſunt, morte ſervitutem effugerunt. Sic

&

Οὕτω καὶ Διογένης που λέγει, μίαν εἶναι μηχανὴν πρὸς ἐλευθερίαν, τὸ εὐκόλως ἀποθνήσκειν· καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ γράφει, ὅτι, Τὴν Ἀθηναίων πόλιν καταδουλώσασθαι οὐ δύνασαι· οὐ μᾶλλον, φησὶν, ἢ τοὺς ἰχθύας. Πῶς; οὐ γὰρ 34
λήψεσθαι αὐτούς; Ἂν λάβῃς, φησὶν, εὐθὺς ἀπολιπόντες σε οἰχήσονται, καθάπερ οἱ ἰχθύες. καὶ γὰρ ἐκείνων ὃν ἂν λάβῃς, ἀπέθανε· καὶ οὗτοι ληφθέντες ἐὰν ἀποθνήσκωσι, τί σοι ἔστι τῆς παρασκευῆς ὄφελος; Τοῦτ' ἔστιν ἐλευθέρου ἀν- 35
δρὸς φωνὴ, σπουδῇ ἐζητακότος τὸ πρᾶγμα, καὶ ὥσπερ εἰκὸς εὑρηκότος. Ἂν δ' ἀλλαχοῦ ζητῇς ἢ ὅπου ἐστὶ, τί θαυμαστὸν εἰ οὐδέποτε αὐτὸ εὑρήσεις;

Ὁ δοῦλος εὐθὺς εὔχεται ἀφεθῆναι ἐλεύθε- 33
ρος. Διὰ τί; Δοκεῖτε, ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπιθυμεῖ δοῦναι ἀργύριον; Οὐ· ἀλλ', ὅτι φάντασίζεται, μέχρι τοῦ νῦν, διὰ τὸ μὴ τετυχηκέναι

L l 4 τούτου,

& Diogenes alicubi dixit, unam esse rationem retinendæ libertatis, haud gravate mori: & Persarum regi scribit, eum civitatem Athenienſium non posse in servitutem redigere; non magis, ait, quam pisces. Quomodo? non capiam eos? Si ceperis, inquit, statim te relicto abibunt, quemadmodum pisces: nam & horum quemcunque ceperis, moritur: & isti capti si moriantur, quæ erit expeditionis tuæ utilitas? Hæc ingenui viri vox est, qui rem serio inquisivit, & uti par est invenit. Sin eam alibi, quam ubi est, quæsiveris, non mirum si numquam invenis.

Servus statim optat se manumitti. Quamobrem? Eone putatis, quod pecuniam Vicesimariis dare cupiat? Non; sed quia putat se, quod hactenus libertate caruerit, impediri & infe-

34 τούτου, ἐμποδίζεσθαι καὶ δυσροεῖν. Ἂν ἀφεθῶ,
φησὶν, εὐθὺς πᾶσα εὔροια, οὐδενὸς ἐπιστρέφο-
μαι, πᾶσιν ὡς ἴσος καὶ ὅμοιος λαλῶ, πορεύομαι
ὅπου θέλω, ἔρχομαι ὅθεν θέλω, καὶ ὅπου θέλω.
35 Εἶτα ἀπηλευθέρωται· καὶ εὐθὺς μὲν οὐκ ἔχων
ποῖ φάγῃ, ζητεῖ τίνα κολακεύσει, παρὰ τίνι δει-
πνῆσει· εἶτα ἢ ἐργάζεται τῷ σώματι, καὶ πά-
σχει τὰ δεινότατα· κἂν σχῇ τινα φάτνην, ἐμ-
πέπτωκεν εἰς δουλείαν πολὺ τῆς προτέρας χαλε-
36 πωτέραν· ἢ καὶ εὐπορήσας ἄνθρωπος ἀπειρόκα-
λος, πεφίληκε παιδισκάριον, καὶ δυστυχῶν ἀνα-
37 κλαίεται, καὶ τὴν δουλείαν ποθεῖ. Τί γάρ μοι
κακὸν ἦν; ἄλλος μ' ἐνέδυεν, ἄλλός μ' ὑπέδει,
ἄλλος ἔτρεφεν, ἄλλος ἐνοσοκόμει, ὀλίγα αὐτῷ
ὑπηρέτουν. νῦν δὲ τάλας οἷα πάσχω, πλείοσι
38 δουλεύων ἀνθ' ἑνός; Ὅμως δ' ἐὰν δακτυλίους,
φησὶ, λάβω, τότε γ' εὐρούστατα διάξω, καὶ
εὐδαι-

infeliciter vivere. Si manumissus fuero, inquit, statim omnia prospera; curo neminem, omnibus ut par & æqualis verba facio; proficiscor quo volo, venio unde volo, & quo volo. Deinde, cum manumissus est, statim non habet ubi edat; quærit cui aduletur, apud quem cœnet: deinde vel corpore opus facit, & gravissima patitur; &, si modo præsepe aliquod invenerit, in servitutem incidit priore longe graviorem: aut, si opes etiam nactus fuerit homo ineptus, puellulam aliquam deperit, & suas calamitates deplorat, ac pristinam servitutem desiderat. Quid enim mali mihi erat? alius mihi vestes præbebat, calceamenta, cibum præbebat, in morbo me curabat; paucis in rebus illi serviebam: nunc autem miser, quid patior, cum pluribus pro uno serviam? Verumtamen si annulos, inquit, accepero, tum prosperrime vivam,

εὐδαιμονέστατα. Πρῶτον μὲν, ἵνα λάβῃ, πάσχει ἂν ἐστιν ἄξιος· εἶτα λαβὼν, πάλιν ταὐτά. Εἶτά φησιν· Ἂν μὲν στρατεύσωμαι, ἀπηλλάγην πάντων τῶν κακῶν. Στρατεύεται. πάσχει ὅσα μαστιγίας· καὶ οὐδὲν ἧττον δευτέραν αὖτις στρατείαν, καὶ τρίτην. Εἶθ' ὅταν αὐτὸν τὸν κολοφῶνα ἐπιθῇ, καὶ γένηται συγκλητικὸς, τότε γίνεται δοῦλος εἰς σύλλογον ἐρχόμενος, τότε τὴν καλλίω καὶ λιπαρωτάτην δουλείαν δουλεύει. 39 40

Ἵνα μὴ μωρὸς ᾖ, ἀλλ' ἵνα μάθῃ ἃ ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, τί ἐστι τῶν ὄντων ἕκαστον, καὶ μὴ εἰκῇ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζῃ τοῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον τοῖς ἀνθρώποις πάντων τῶν κακῶν, τὸ τὰς προλήψεις τὰς κοινὰς μὴ δύνασθαι ἐφαρμόζειν τοῖς ἐπὶ μέρους. Ἡμεῖς δ' ἄλλοι ἄλλα οἰόμεθα. ὁ μὲν, ὅτι νοσεῖ. οὐδαμῶς, ἀλλ' ὅτι τὰς προλήψεις οὐκ ἐφαρ- 41 42 43

vivam, & feliciſſime. Primum, ut eos accipiat, ea patitur quæ meretur: deinde acceptis iis, rurſus eadem. Poſt, Si militavero, inquit, liberabor malis omnibus. Militat; ærumnas patitur verberone dignas: ac nihilominus ſecunda, itemque tertia, poſtulat ſtipendia. Deinde, eum ipſum colophonem impoſuit, & ſenator eſt factus, tum ſit ſervus concilium ingrediens, tum pulcerrimam & nitidiſſimam ſervitutem ſervit.

Deſinat eſſe ſtultus! ſed diſcat quod Socrates ait, quæ rei cujusque ſit natura; neque anticipationes rebus ſingularibus temere adcommodet. Hæc enim cauſſa eſt hominibus omnium malorum, quod anticipationes communes rebus ſingularibus adcommodare non poſſunt. Nos enim alii alia opinamur nobis eſſe cauſſas malorum: alius, quod ægrotet; nequaquam, ſed quod anticipationes non adcommodat: alius, quod pauper

μόζει. ὁ δ', ὅτι πτωχός ἐστιν· ὁ δ', ὅτι πατέρα χαλεπὸν ἔχει ἢ μητέρα· τῷ δ' ὅτι ὁ Καῖσαρ οὐχ ἱλεώς ἐστι. Τοῦτο δ' ἔστιν ἓν καὶ μόνον,
44 τὸ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν μὴ εἰδέναι. Ἐπεὶ τίς οὐκ ἔχει κακοῦ πρόληψιν, ὅτι βλαβερόν ἐστιν, ὅτι φευκτόν ἐστιν, ὅτι παντὶ τρόπῳ ἀποκρουόμενόν ἐστι; Πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται, ἀλλ'
45 ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ ἐφαρμόζειν. Τί οὖν τὸ κακόν ἐστι τοῦτο, καὶ βλαβερὸν, καὶ φευκτόν; Λέγω, τὸ Καίσαρος μὴ εἶναι φίλον. Ἀπῆλθεν, ἀπέπεσε τῆς ἐφαρμογῆς, θλίβεται, ζητεῖ τὰ μηδὲν πρὸς τὸ προκείμενον· ὅτι τυχὼν τοῦ φίλος εἶναι Καίσαρος, οὐδὲν ἧττον τοῦ ζητουμένου οὐ τέτευχε.
46 Τί γάρ ἐστιν, ὃ ζητεῖ πᾶς ἄνθρωπος; Εὐσταθῆσαι, εὐδαιμονῆσαι, πάντα ὡς θέλει ποιεῖν, μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι. Ὅταν οὖν γένηται Καίσαρος φίλος, πέπαυται κωλυόμενος; πέπαυ-

fit; alius, quod patrem durum habeat aut matrem; alius, quod Cæſarem ſibi male propitium habeat? Sed horum omnium unica & ſola cauſſa eſt, anticipationes neſcire adcommodare. Quis enim notionem Mali non habet hanc, eſſe id noxium, eſſe fugiendum, modis omnibus propulſandum eſſe? Notio notioni non repugnat; ſed cum ad adcommodationem ventum eſt. Quid ergo eſt malum iſtud, & noxium, & fugiendum? Reſpondet, Non eſſe Cæſaris amicum. Longe abiit, adcommodatione excidit, angitur, quærit ea quæ ad inſtitutum nihil adtinent: quia Cæſaris amicitiam adeptus, nihilominus id, quod quærebat, non eſt adeptus. Quid enim eſt, quod quivis homo quærit? Tranquille vivere, proſperâ fortunâ uti, arbitratu ſuo facere omnia, non prohiberi, non cogi. Igitur Cæſaris amicus factus, an prohiberi deſiit? deſiit cogi? tranquille vivit? rebus ſecundis

πέπαυται ἀναγκαζόμενος; εὐσταθεῖ; εὐροεῖ; Τί-
νος πυθώμεθα; Τίνα ἔχομεν ἀξιοπιστότερον, ἢ
αὐτὸν τοῦτον τὸν γεγονότα φίλον; Ἐλθὲ εἰς τὸ 47
μέσον, καὶ εἰπὲ ἡμῖν, πότε ἀταραχώτερον ἐκά-
θευδες; νῦν, ἢ πρὶν γενέσθαι φίλος τοῦ Καίσα-
ρος; Εὐθὺς ἀκούεις, ὅτι, Παῦσαι, τοὺς Θεούς
σοι, ἐμπαίζων μου τῇ τύχῃ. οὐκ οἶδας οἷα πά-
σχω τάλας, οὐδ' ὕπνος ἐπέρχεταί μοι· ἀλλ'
ἄλλος ἐλθὼν λέγει, ὅτι, Ἤδη ἐγρηγορεῖ, ἤδη
πρόεισιν· εἶτα ταραχαὶ, εἶτα φροντίδες. Ἄγε, 48
ἐδείπνεις δὲ πότε εὐαρεστότερον; νῦν, ἢ πρότε-
ρον; Ἄκουσον αὐτοῦ, καὶ περὶ τούτων τί λέγει·
ὅτι, ἂν μὲν μὴ κληθῇ, ὀδυνᾶται· ἂν δὲ κληθῇ,
ὡς δοῦλος παρὰ κυρίῳ δειπνεῖ, μεταξὺ προσέχων
μή τι μωρὸν εἴπῃ ἢ ποιήσῃ. Καὶ τί δοκεῖς φοβεῖ-
ται; μὴ μαστιγωθῇ ὡς δοῦλος; Πόθεν αὐτῷ οὕ-
τω καλῶς; Ἀλλ', ὡς πρέπει τηλικοῦτον ἄνδρα,
Καίσαρος φίλον, μὴ ἀπολέσῃ τὸν τράχηλον.
Ἐλούου

cundis utitur? Quem percontemur? Quem vero habemus fide digniorem eo ipso, qui Cæsaris amicus factus est? Prodi in medium: dic nobis, quando tranquillius dormivisti? nunc, an priusquam Cæsaris amicitiam nactus esses? Statim audis: Desine, quæso per deos, fortunæ meæ insultare: haud nosti qualia perpetiar miser: ne somnus quidem mihi obrepit: sed alius venit, nunciatque, eum jam vigilare, jam prodire; mox tumultus, mox curæ. Age, quando suavius cœnasti? nunc, an prius? Audi ipsum, de his etiam quid dicat: si non vocetur, angi sese; sin vocetur, cœnare ut servum apud dominum, interim solicitum, ne quid stulte dicat aut faciat. Quid vero eum timere putas? Ne vapulet, ut servus? Unde ei tam bene esset? Immo, ut decet tantum virum, Cæsaris amicum, ne caput amittat. Quando

autem

49 Ἐλούου δὲ πότ' ἀταρακτότερον; ἐγυμνάζου δὲ πότε σχολαίτερον; Τὸ σύνολον, ποῖον μᾶλλον ἤθελες βίον βιοῦν; τὸν νῦν, ἢ τὸν τότε; Ὁμόσαι δύναμαι, ὅτι οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναίσθητος, ἢ ἀνάλγητος, ὡς μὴ ἀποδύρασθαι τὰς αὑτοῦ συμφορὰς, ὅσῳ ἂν ᾖ φίλτερος.

51 Ὅταν οὖν μήτε οἱ βασιλεῖς λεγόμενοι ζῶσιν ὡς θέλουσι, μήθ' οἱ φίλοι τῶν βασιλέων, τίνες ἔτ. εἰσὶν ἐλεύθεροι; Ζήτει καὶ εὑρήσεις. ἔχεις γὰρ ἀφορμὰς παρὰ τῆς φύσεως πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας. εἰ δ' αὐτὸς οὐχ οἷός τε εἶ, κατὰ ταύτας ψιλὰς πορευόμενος, εὑρεῖν τὸ ἐζητημένον, ἄκουσον
52 παρὰ τῶν ἐζητηκότων. Τί λέγουσιν; Ἀγαθόν σοι δοκεῖ ἡ ἐλευθερία; Τὸ μέγιστον. Δύναται οὖν τις τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ τυγχάνων, κακοδαιμονεῖν, ἢ κακῶς πράσσειν; Οὔ. Ὅσους οὖν ἂν ἴδῃς κακοδαιμονοῦντας, δυστυχοῦντας, πενθοῦντας, ἀπο-

Φαίνου

gutem tranquillius laviſti? quando majore otio te exercuiſti? Denique omnino, utram vivere vitam malles? hanc, an illam? Jurare auſim, neminem adeo vel ſtupidum, vel a veritate alienum eſſe, quin magis fortunas ſuas miſeretur, quo amicior Cæſari fuerit.

Cum ergo neque hi, qui reges dicuntur, ita vivant ut volunt, neque amici regum; quinam reſtant qui ſint liberi? Quære, & invenies: habes enim ad veritatis inventionem adjumenta quædam ab ipſa natura tributa. Quod ſi his ſolis ducibus utens non potes conſequentia invenire, audi quid ii dicant, qui hæc perveſtigârunt. Quid dicunt? Bonum tibi videtur libertas? Maximum. Poteſt ergo aliquis maximo bono potitus, miſer eſſe, & adverſâ fortunâ uti? Non. Quoscumque igitur infelices videris, adverſâ fortuna conflictantes, lugentes,

Φαίνου θαῤῥῶν, μὴ εἶναι ἐλευθέρους. Ἀποφαίνομαι. Οὐκοῦν ἀπὸ μὲν ὠνῆς καὶ πράσεως, καὶ τῆς 53
τοιαύτης ἐν κτήσει καταστάξεως, ἤδη ἀποκεχωρήκαμεν. εἰ γὰρ ὀρθῶς ὡμολόγησας ταῦτα, ἄν τε μέγας βασιλεὺς κακοδαιμονῇ, οὐκ ἂν ἐλεύθερος, ἄν τε μικρὸς, ἄν θ' ὑπατικὸς, ἄν τε δισύπατος. Ἔστω.

Ἔτι οὖν ἀπόκριναί μοι κἀκεῖνο, δοκεῖ σοι μέ- 54
γα τι εἶναι καὶ γενναῖον ἡ ἐλευθερία καὶ ἀξιόλογον; Πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν, τυγχάνοντά τινος οὕτω μεγάλου καὶ ἀξιολόγου καὶ γενναίου, ταπεινὸν εἶναι; Οὐκ ἔστιν. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ 55
ὑποπεπτωκότα ἑτέρῳ, ἢ κολακεύοντα παρὰ τὸ φαινόμενον αὐτῷ, λέγε καὶ τοῦτον θαῤῥῶν μὴ εἶναι ἐλεύθερον· καὶ μὴ μόνον, ἂν δεσπνάριόν ἕνεκα αὐτὸ ποιῇ, ἀλλὰ κἂν ἐπαρχίας ἕνεκα, κἂν ὑπατείας. ἀλλ' ἐκείνους μὲν μικροδούλους λέγε, τοὺς μικρῶν

gentes, eos audacter pronuncia non esse liberos. Pronuncio. Igitur emtionem & venditionem, & hujusmodi constitutionem in servili conditione, missam nunc fecimus, & *de ea non quærimus:* nam si recte ista concessisti, sive magnus rex infelix fuerit, non erit liber, sive regulus, sive consularis, sive iterum consul. Esto.

Iam porro illud mihi responde, num magnum quiddam & generosum, & magni pretii tibi videtur esse libertas? Quidni vero? Fierine potest igitur, ut tanto, tam præclaro & generoso bono potitus, sit humilis & abjectus? Non potest. Cum ergo aliquem videris alteri se submittentem, aut præter animi sui sententiam adulantem; audacter & illum liberum esse negato: neque solum, si propter cœnam id faciat; sed etiam, si ob provinciam, ob consulatum: sed illos quidem minutos ser-

vos

μικρῶν τινων ἕνεκα ταῦτα ποιοῦντας· τούτους δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλους. Ἔστω καὶ τοῦτο. 56 Δοκεῖ δέ σοι ἡ ἐλευθερία αὐτεξούσιόν τι καὶ αὐτόνομον; Πῶς γὰρ οὔ; Ὅντινα οὖν ἐπ' ἄλλῳ κωλύσει ἐστὶ, καὶ ἀναγκάσει, θεραπεῦσαι λέγε μὴ εἶναι ἐλεύθερον. καὶ μή μοι πάππους αὐτοῦ καὶ προπάππους βλέπε, καὶ ὠνὴν ζήτει καὶ πρᾶσιν· 57 ἀλλ', ἂν ἀκούσῃς λέγοντος ἔσωθεν καὶ ἐκ πάθους, Κύριε· κἂν δώδεκα ῥάβδοι προέχωσι, λέγε δοῦλον. κἂν ἀκούσῃς λέγοντος, Τάλας ἐγὼ, οἷα πάσχω; λέγε δοῦλον. ἂν ἁπλῶς ἀποκλαιόμενον ἴδῃς, μεμφόμενον, δυσροοῦντα, λέγε δοῦλον, πε- 58 ριπέρφυρον ἔχοντα. Ἂν οὖν μηδὲν τούτων μὴ ποιῇ, μήπω εἴπῃς ἐλεύθερον· ἀλλὰ τὰ δόγματα αὐτοῦ κατάμαθε, μή τι ἀναγκαστὰ, μή τι κωλυτικά, μή τι δυσρεπτικά; Κἂν εὕρῃς τοιοῦτον, λέγε δοῦλον, ἀνοχὰς ἔχοντα ἐν Σατορναλίοις·

vos adpella, qui propter minutas res iſta faciunt; iſtos vero, ut digni ſunt, magnos ſervos. Concedamus & hæc. Num tibi libertas videtur eſſe ſtatus, quo quis ſui juris eſt, ſuique arbitrii? Quidni? Quisquis igitur ab alio prohiberi & cogi poteſt, eum ne dubita negare eſſe liberum. Neque vero avos aut proavos ejus reſpice; nec quære, quis emerit eum, quis vendiderit: ſed, ſi audieris ex animo & cum adfectu dicentem, Domine; quamvis duodecim faſces antecedant, ſervum adpella. Quod ſi dicentem audieris, Me miſerum! quomodo mecum agitur? dic, ſervum. Denique omnino, ſi deplorantem, conquerentem, adverſis rebus conflictantem videris: dic, ſervum prætextatum. Quod ſi horum nihil fecerit, non idcirco ſtatim liberum dixeris; ſed opiniones ejus & decreta cognoſce, num cogi, num prohiberi poſſint, num ſucceſſu carere? Quod ſi talem inveneris, dic ſervum,

λίοις· λέγε, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ ἀποδημεῖ· εἶθ' ἥξει, καὶ γνώσῃ οἷα πάσχει. Τίς ἥξει; Πᾶς ὃς 59
ἂν αὐτεξουσίαν ἔχῃ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τινος θελομένων, πρὸς τὸ περιποιῆσαι ταῦτα, ἢ ἀφελέσθαι. Οὕτως οὖν πολλοὺς κυρίους ἔχομεν; Οὕτω. τὰ γὰρ πράγματα προτέρους τούτων κυρίους ἔχομεν· ἐκεῖνα δὲ πολλά ἐστι· διὰ ταῦτα ἀνάγκη, καὶ τοὺς τούτων τινὸς ἔχοντας ἐξουσίαν, κυρίους εἶναι. Ἐπεί τοι οὐδεὶς αὐτὸν τὸν Καίσαρα φοβεῖται· 60
ἀλλὰ τὸν θάνατον, φυγὴν, ἀφαίρεσιν τῶν ὄντων, φυλακὴν, ἀτιμίαν. οὐδὲ φιλεῖ τις τὸν Καίσαρα, ἂν μή τι ᾖ πολλοῦ ἄξιος· ἀλλὰ πλοῦτον φιλοῦμεν, δημαρχίαν, στρατηγίαν, ὑπατείαν. Ὅταν ταῦτα φιλῶμεν, καὶ μισῶμεν, καὶ φοβώμεθα, ἀνάγκη τοὺς ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχοντας κυρίους ἡμῶν εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ ὡς Θεοὺς αὐτοὺς προσκυνοῦμεν. Ἐννοοῦμεν γὰρ, ὅτι τὸ ἔχον ἐξουσίαν τῆς 61
μεγί-

vum, cui Saturnalibus induciæ dentur: dic, dominum ejus peregre abesse; qui ubi advenerit, videbis qua ille conditione sit. Quis adveniet? Quisquis potestatem habet eorum aliquid, quæ ille vult, vel conferendi, vel auferendi. Siccine tot dominos habemus? Sic. Nam res ipsas, ante hos, dominas habemus; quæ cum multæ sint, fieri non potest, quin ii, qui earum rerum alicujus potestatem habeant, nostri sint domini. Etenim ipsum Cæsarem nemo timet; sed mortem, sed exsilium, sed ereptionem bonorum, carcerem, ignominiam. Neque diligit quisquam ipsum Cæsarem, nisi virtute excellat: sed divitias diligimus, tribunatum, præturam, consulatum. Hæc cum diligimus, odimus, timemus; necesse est, eos quorum hæc in potestate sunt, nostros esse dominos: quare etiam veluti deos, illos adoramus. Sic enim statuimus, in cujus potestate amplissimum beneficium

μεγίστης ὠφελείας, θεῖόν ἐστιν. εἶθ' ὑποτείσσομεν κακῶς, Οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν· θεῖον ἄρα ἐστίν. Εἰ γὰρ ὑποταίσσομεν κακῶς, τὸ, οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν, ἀνάγκη καὶ τὸ γενόμενον ἐξ αὐτῶν ἐπενεχθῆναι κακῶς.

62 Τί οὖν ἐστι τὸ ποιοῦν ἀκώλυτον τὸν ἄνθρωπον, καὶ αὐτεξούσιον; πλοῦτος γὰρ οὐ ποιεῖ, οὐδ' ὑπατεία, οὐδ' ἐπαρχία, οὐδὲ βασιλεία· 63 ἀλλὰ δεῖ τι ἄλλο εὑρεθῆναι. Τί οὖν ἐστι τὸ ἐν τῷ γράφειν ἀκώλυτον ποιοῦν καὶ ἀπαραπόδιστον; Ἡ ἐπιστήμη τοῦ γράφειν. Τί δ' ἐν τῷ κιθαρίζειν; Ἡ ἐπιστήμη τοῦ κιθαρίζειν. Οὐκοῦν καὶ ἐν 64 τῷ βιοῦν, ἡ ἐπιστήμη τοῦ βιοῦν. Ὡς μὲν οὖν ἁπλῶς, ἀκήκοας· σκέψαι δ' αὐτὸ καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους. τὸν ἐφιέμενόν τινος τῶν ἐπ' ἄλλοις ὄντων, ἐνδέχεται ἀκώλυτον εἶναι; Οὔ. Ἐνδέχε-

ται

neficium ſit, id divinum quiddam eſſe: deinde male ſubſumimus, In illius autem poteſtate ampliſſimum beneficium eſt: quare Divinum quiddam eſt. Nam ſi male ſubſumimus illud, In iſtius poteſtate ampliſſimum beneficium eſt; neceſſe eſt, etiam id, quod ex his conficitur, perperam inferri.

Quid ergo eſt, quod homini hoc præſtet, ut nec prohiberi poſſit, & ſui juris ut ſit? Nam opes quidem hoc non faciunt, neque conſulatus, neque provinciæ, neque imperia; ſed aliud aliquid eſt quærendum. Quid ergo eſt, quod in ſcribendo faciat, ut expedite & ſolute agere poſſimus? Scribendi ſcientia. Quid, ut cithara expedite canamus? Scientia illius artis. Ergo & in degenda vita, vivendi ſcientia. Iam generatim quidem hæc audiviſti; conſidera vero etiam particulatim. Poteſtne impedimenti expers eſſe is, qui aliquid adpetit quod alieni juris

eſt?

ται ἀπαραπόδιστον; Οὔ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐλεύθερον.
Ὅρα οὖν· πότερον οὐδὲν ἔχομεν ὃ ἐφ' ἡμῖν μένοις 65
ἐστὶν; ἢ πάντα; ἢ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τὰ δ'
ἐπ' ἄλλοις; Πῶς λέγεις; Τὸ σῶμα ὅταν θέλῃς 66
ὁλόκληρον εἶναι, ἐπί σοί ἐστιν, ἢ οὔ; Οὐκ ἐπ'
ἐμοί. Ὅταν δ' ὑγιαίνειν; Οὐδὲ τοῦτο. Ὅταν δὲ
καλὸν εἶναι; Οὐδὲ τοῦτο. Ζῆν δὲ, ἢ ἀποθανεῖν;
Οὐδὲ τοῦτο. Οὐκοῦν τὸ μὲν σῶμα ἀλλότριον,
ὑπεύθυνον παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἔστω. Τὸν 67
ἀγρὸν δ' ἐπί σοί ἐστιν ἔχειν ὅταν θέλῃς, καὶ ἐφ'
ὅσον θέλεις, καὶ οἷον θέλεις; Οὔ. Τοὺς δὲ δου-
λάρια; Οὔ. Τοὺς δ' ἱμάτια; Οὔ. Τὸ δ' οἰκίδιον;
Οὔ. Τοὺς δ' ἵππους; Τούτων μὲν οὐδέν. Ἂν δὲ
τὰ τέκνα σου ζῆν θέλῃς ἐξ ἅπαντος, ἢ τὴν γυ-
ναῖκα, ἢ τὸν ἀδελφὸν, ἢ τοὺς φίλους, ἐπί σοὶ
ἐστιν; Οὐδὲ ταῦτα.

Πότε-

est? Non poteſt. Poteſtne non prohiberi? Non poteſt. Ergo nec liber eſſe poteſt. Vide igitur: nihilne habeamus quod in noſtra poteſtate ſit? an omnia? an vero quædam noſtra, quædam aliena? Quomodo ais? Corpus integrum eſſe cum vis, eſtne penes te, an non? Non eſt penes me. Cum recte valere? Ne hoc quidem. Cum eſſe pulcrum? Neque hoc. Vivere, aut mori? Neque hoc. Igitur corpus alienum eſt, cuivis fortiori obnoxium. Eſto. At penes te eſt, agrum habere cum voles, & quoad voles, & qualem voles? Non. Servulos autem? Non. At veſtes? Non. Domunculam? Non. At equos? Horum omnium nihil. Quod ſi præciſe ac ſine exceptione volueris, ut in vita maneant tui liberi, aut uxor tua, aut frater, aut amici, penes te id eſt? Ne id quidem.

68 Πότερον οὖν οὐδὲν ἔχεις αὐτεξούσιον, ὃ ἐπὶ μόνῳ ἐστὶ σοὶ, καὶ ἀναφαίρετον; ἢ ἔχεις τι τοιοῦτον; Οὐκ οἶδα. Ὅρα οὖν οὕτω, καὶ σκέψαι αὐ-
69 τό. Μή τις δύναταί σε ποιῆσαι συγκαταθέσθαι τῷ ψεύδει; Οὐδείς. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ συγκαταθετικῷ τόπῳ ἀκώλυτος εἶ καὶ ἀνεμπόδιστος. Ἔστω.
70 Ἄγε, ὁρμῆσαί σε ἐφ' ὃ μὴ θέλεις, τὶς δύναται ἀναγκάσαι; Δύναται. ὅταν γάρ μοι θάνατον ἢ δεσμὰ ἀπειλῇ, ἀναγκάζει με ὁρμῆσαι. Ἂν οὖν καταφρονῇς τοῦ ἀποθανεῖν καὶ τοῦ δεδέσθαι,
71 ἔτι αὐτῷ ἐπιτρέφῃ; Οὔ. Σὸν οὖν ἐστιν ἔργον, τὸ καταφρονῆν θανάτου, ἢ οὐ σόν; Ἐμόν. Σὸν ἄρα ἐστὶ καὶ τὸ ὁρμῆσαι. ἢ οὔ; Ἔστω ἐμόν.
72 Τὸ δ' ἀφορμῆσαι, τίνος; σὸν καὶ τοῦτο. Τί οὖν, ἂν, ἐμοῦ ὁρμήσαντος περιπατῆσαι, ἐκεῖνός με κωλύσῃ; Τί σου κωλύει; μή τι τὴν συγκατάθεσιν; Οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον. Ναὶ, ὡς λίθον.
Ἔστω.

An ergo nihil habes proprium, quod penes te solum sit, nec eripi tibi possit? aut habesne aliquid tale? Nescio. Sic igitur istud vide atque considera. Numquis efficere potest, ut adsentiaris mendacio? Nemo. Ergo in loco adsensionis nec prohiberi nec impediri potes. Esto. Age; ut impetum capias ad id quod non vis, cogere te aliquis potest? Potest: nam si mihi mortem aut vincula minitetur, impetum me capere cogit. At si vincula & mortem contemnas, adhuc eum curabis? Non. Tuum-ne ergo est opus, mortem contemnere, an non tuum? Meum. Tuum igitur etiam est, impetu uti. Nonne? Esto meum. Devitare autem rem aliquam? Etiam hoc tuum est. Quid ergo, si me deambulare conantem ille prohibeat? Quid tuum prohibet? num adsensionem tuam? Non: at corpusculum. Immo; tamquam lapidem

ι· ἀλλ' οὐκέτι ἐγὼ περιπατῶ. Τίς δέ σοι 73
τὸ περιπατῆσαι σὸν ἔργον ἐστὶν ἀκώλυτον;
γὰρ ἐκεῖνο ἔλεγον ἀκώλυτον μόνον, τὸ ὁρμῆ-
ὅπου δὲ σώματος χρεία καὶ τῆς ἐκ τούτου
γείας, πάλαι ἀκήκοας ὅτι οὐδέν ἐστι σόν.
ι καὶ ταῦτα. Ὀρέγεσθαι δέ σε οὗ μὴ θέ- 74
τίς ἀναγκάσαι δύναται; Οὐδείς. Προθέ-
δ' ἢ ἐπιβαλέσθαι τὶς, ἢ ἁπλῶς χρῆσθαι
προσπιπτούσαις φαντασίαις; Οὐδὲ τοῦτο.
ὀρεγόμενόν με κωλύσει τυχεῖν οὗ ὀρέγομαι. 75
ῶν σῶν τινος ὀρέγῃ, καὶ τῶν ἀκωλύτων, πῶς
ιλύσει; Οὐδαμῶς. Τίς οὖν σοι λέγει, ὅτι ὁ
ἀλλοτρίων ὀρεγόμενος ἀκώλυτός ἐστιν;

Ὑγείας οὖν μὴ ὀρέγωμαι; Μηδαμῶς, μηδ' 76
ι ἀλλοτρίου μηδενός. ὃ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐπὶ 77
ἀρασκευάσαι ἢ τηρῆσαι ὅτε θέλεις, τοῦτο

m. Esto: at ego amplius deambulo. utem tibi dixit, de- ire tuum esse opus, rohiberi non possit? go illud solum pro- posse negavi, ut im- capias; ubi autem e atque illius mini- sit opus, pridem au- , nihil esse tuum. & hæc. At, ut ad- quod tu non velis, te cogere potest? nstituere atque sus- aliquid, aut omnino s visis uti, ad hæc quisquam te cogere potest? Ne hoc quidem quisquam: sed adpetentem me prohibebit eo potiri quod adpeto. Si tuum aliquid adpetes, & quod prohiberi nequeat, quomodo prohibebit? Nullo modo. Quis autem tibi dicit, eum, qui aliquid alieni adpetat, prohiberi non posse?

Ergo sanitatem non adpetam? Nequaquam, nec ullam rem alienam. Quod enim penes te non est vel parare vel tueri cum vis, id alienum est: longe ab eo

ἀλλότριόν ἐστι. μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ πολὺ πρότερον τὴν ὄρεξιν. ἐὰν δὲ μή, ἢ παρέδωκας σαυτὸν δοῦλον· ὑπέθηκας τὸν τράχηλον, ἂν τι θαυμάσῃς τῶν μὴ σῶν, ᾧ τιν
78 ἂν τῶν ὑπευθύνων καὶ θνητῶν προσπαθῇς. Ἡ χεὶρ οὐκ ἔστιν ἐμή; Μέρος ἐστὶ σόν· φύσει δὲ πηλὸς, καλυτὸν, ἀναγκαστὸν, δοῦλον παντὸς
79 τοῦ ἰσχυροτέρου. Καὶ τί σοι λέγω χεῖρας; ὅλον τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δεῖ ὡς ὀνάριον ἐπισεσαγμένον· ἐφ' ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδῶται. ἂν δ' ἀγγαρεύσῃ, καὶ στρατιώτης ἐπιλάβηται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. εἰ δὲ μή, πληγὰς λαβὼν, οὐδὲν ἧττον ἀπολεῖς καὶ
80 τὸ ὀνάριον. Ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δέῃ, ὅρα τί ἀπολείπεται περὶ τὰ ἄλλα, ὅσα τοῦ σώματός ἕνεκα παρασκευάζεται. ὅταν ἐκεῖνο ὀνάριον ᾖ· τἄλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου, σαγμά-

eo non modo manus, ſed adpetitionem etiam, ac multo quidem magis, abſtine; alioqui in ſervitutem te tradideris, collum jugo ſubjeceris, ſi quid admiratus fueris quod tuum non eſt, ſi quid alienum & mortale deſideraveris. An manus non eſt mea? Pars tua eſt; ſuapte vero natura lutum; prohiberi poteſt, cogi poteſt; ſerva eſt cujusvis robuſtioris. Et quid tibi manum dicam? Totum corpus ita te habere oportet, ut aſellum clitellis onuſtum; quatenus licuerit, quatenus datum fuerit: ſin fuerit vis adlata, ſi miles prehenderit; omitte, ne renitere, ne murmura: alioqui, plagis etiam acceptis nihilominus aſellum amittes. Quod ſi erga corpus te ſic adfectum eſſe decet, vide, quid de cæteris rebus ſtatuendum ſit, quæ corporis gratia comparantur: cum aſellus ſit corpus, cætera freni erunt aſelli, clitellæ, ferreæ

σαγμάτια, ὑποδημάτια, κριθαὶ, χόρτος. ἄφες κἀκεῖνα· ἀπόλυε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ἀνάριον.

Καὶ ταύτην τὴν παρασκευὴν παρασκευασά- 81
μενος, καὶ τὴν ἄσκησιν ἀσκήσας, τὰ ἀλλότρια ἀπὸ τῶν ἰδίων διακρίνειν, τὰ κωλυτὰ ἀπὸ τῶν ἀκωλύτων, ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι, ἐκεῖνα μὴ πρὸς ἑαυτὸν, ἐνταῦθα ἐπιστρόφως ἔχειν τῆς ἐφέξεως, ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἔκκλισιν· μή τι ἔτι φοβῇ τινα; Οὐδένα. Περὶ τίνος γὰρ φοβήσῃ; 82
περὶ τῶν σεαυτοῦ, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; καὶ τίς τούτων ἐξουσίαν ἔχει; τίς 83
ἀφελέσθαι αὐτὰ δύναται; τίς ἐμποδίσαι; οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Θεόν. Ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ σώματος, καὶ τῆς κτήσεως; ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; ὑπὲρ τῶν οὐδὲν πρὸς σέ; Καὶ τί ἄλλο ἐξαρχῆς ἐμελέτησας, ἢ διακρίνειν τὰ σὰ καὶ οὐ σά, τὰ ἐπὶ σοὶ καὶ οὐκ ἐπὶ σοί, τὰ κωλυτὰ καὶ ἀκώλυτα; Τίνος δὲ

ferreæ calces, hordeum, fænum. Omitte illa etiam; omitte citius & facilius, quam ipsum asellum.

Atque in hunc modum præparatus & exercitatus, ut a propriis aliena discernas, ea quæ prohiberi possunt ab iis quæ non possunt; ut hæc ad te pertinere putes, illa nihil ad te adtinere; ut hîc adpetitionem cures, illic aversationem; num quem adhuc times? Neminem. (*Recte!*) Cui enim timueris? An tuis rebus, in quibus boni & mali essentia ineſt? Quis vero illarum poteſtatem habet? quis auferre poteſt? quis impedire? nihilo magis quam Deum. An corpori timueris, & poſſeſſioni, rebus alienis, rebus nihil ad te pertinentibus? Quid vero aliud ab initio meditatus es, niſi ut tua & aliena discerneres, ea quæ in tua & quæ in aliorum eſſent poteſtate, quæ prohiberi poſſent & non prohiberi?

ἵνεκα προσῆλθες τοῖς Φιλοσόφοις; ἵνα μηδὲν ἧττον ἀτυχῇς καὶ δυστυχῇς; Οὐκοῦν ἄφοβος μὲν οὕτως ἔσῃ καὶ ἀταράχος. Λύπῃ δὲ τί πρὸς σέ; ὧν γὰρ προσδοκωμένων φόβος γίνεται, καὶ λύπη παρόντων. Ἐπιθυμήσεις δὲ τίνος ἔτι; Τῶν μὲν γὰρ προαιρετικῶν, ἅτε καλῶν ὄντων καὶ παρόντων, σύμμετρον ἔχεις καὶ καθεσταμένην τὴν ὄρεξιν· τῶν δ' ἀπροαιρέτων οὐδενὸς ὀρέγῃ, ἵνα καὶ τόπον σχῇ τὸ ἄλογον ἐκεῖνο, καὶ ὠστικὸν, καὶ παρὰ τὰ μέτρα ἠσαγμένον.

84

85 Ὅταν οὖν πρὸς τὰ πράγματα οὕτως ἔχῃς, τίς ἔτι ἄνθρωπος δύναται φοβερὸς εἶναι; Τί γὰρ ἔχει ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ φοβερὸν, ἢ ὀφθεὶς, ἢ λαλήσας, ἢ ὅλως συναναστραφείς; οὐ μᾶλλον ἢ ἵππος ἵππῳ, ἢ κύων κυνὶ, ἢ μέλισσα μελίσσῃ. ἀλλὰ τὰ πράγματα ἑκάστῳ φοβερά ἐστι· ταῦτα

hiberi? Qua vero gratia philosophos acceſſiſti? Ut nihilo minus votis tuis fruſtrareris & calamitoſus eſſes? Igitur imperterritus & perturbationis expers ſic eris. Dolor autem quid ad te? (*Nihil:*) nam quorum exſpectatio timetur, horum præſentia dolet. Quid autem deſiderabis porro? (*Nihil:*) nam eorum quidem quæ tui arbitrii ſunt, quippe quæ pulcra ſunt & adſunt, moderatam habes & compoſitam adpetitionem: eorum autem, quæ a tua voluntate non pendent, nihil ita adpetis, ut locum habeat brutum illud & impetuoſum, & ultra modum concitatum.

Cum ergo adverſus res ſic adfectus fueris, quis homo deinceps timendus eſſe poteſt? Quid enim habet homo homini terribile, ſive conſpiciatur, ſive colloquatur, aut etiam uni vivat? nihilo magis quam equus equo, aut canis cani, aut apis api. Sed res cuique formidabiles ſunt; quas

cum

τας δ' ὅταν περιπεσεῖν τις δύνηται τινι ἢ ἀφελέσθαι, τότε καὶ αὐτὸς φοβερὸς γίνεται. Πῶς οὖν 86
ἀκρόπολις καταλύεται; Οὐ σιδήρῳ, οὐδὲ πυρί, ἀλλὰ δόγμασιν. ἂν γὰρ τὴν οὖσαν ἐν τῇ πόλει καθέλωμεν, μή τι καὶ τὴν τοῦ πυρετοῦ; μή τι καὶ τὴν τῶν καλῶν γυναικαρίων; μή τι ἁπλῶς τὴν ἐν ἡμῖν ἀκρόπολιν, καὶ τοὺς ἐν ἡμῖν τυράννους ἀποβεβλήκαμεν; οὓς ἐφ' ἑκάστοις καθ' ἡμέραν ἔχομεν, ποτὲ μὲν τοὺς αὐτούς, ποτὲ δ' ἄλλους.
Ἀλλ' ἔνθεν ἄρξασθαι δεῖ, καὶ ἔνθεν καθελεῖν 87
τὴν ἀκρόπολιν, ἐκβάλλειν τοὺς τυράννους· τὸ σωμάτιον ἀφεῖναι, τὰ μέρη αὐτοῦ, τὰς δυνάμεις, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, ἀρχάς, τιμάς, τέκνα, ἀδελφοὺς, φίλους, ταῦτα πάντα ἡγήσασθαι ἀλλότρια. Κἂν ἔνθεν ἐκβληθῶσιν οἱ τύραννοι, τί 88
ἔτι ἀποτειχίζω τὴν ἀκρόπολιν, ἐμοῦ γε ἕνεκα; ἑστῶσα γὰρ, τί μοι ποιεῖ; Τί ἔτι ἐκβάλλω τοὺς

cum quis alteri conferre aut auferre poteſt, tum & ipſe ſit formidabilis. Quomodo ergo evertitur arx? Non ferro, neque igni, ſed decretis. Nam ſi eam, quæ in urbe eſt, ſuſtuleri-mus; num etiam eam, quam febris *nobis opponit*? num etiam eam, quam pulcræ mulierculæ? num omnino eam, quæ in nobis eſt, arcem, & tyrannos, qui in nobis ſunt, proſtravimus? quos unicuique noſtrum quotidie imminentes expe-rimur, modo eosdem, modo diverſos. Hinc ordien-dum eſt: arx ab hac parte demollenda; hinc ejiciendi tyranni: corpuſculum miſ-ſum faciendum; partes ejus, facultates, poſſeſſio-nes, fama, magiſtratus, honores, liberi, fratres, amici, hæc omnia ducen-da ſunt aliena. Quod ſi hinc ejecti fuerint tyranni, cur arcem adhuc, meâ uti-que cauſſâ, deſtruam? nam ſtans illa quid mihi incom-modat? Quid adhuc eji-

ciam

δορυφόρους; ποῦ γὰρ αὐτῶν αἰσθάνομαι; Ἐπ' ἄλλους ἔχουσι τὰς ῥάβδους, καὶ τοὺς κοντοὺς, καὶ
89 τὰς μαχαίρας. Ἐγὼ δ' οὐ πώποτε θέλων ἐκωλύθην, οὔτ' ἠναγκάσθην μὴ θέλων. Καὶ πῶς τοῦτο δυνατόν; Προσκατατέταχά μου τὴν ὁρμὴν τῷ Θεῷ. Θέλει μ' ἐκεῖνος πυρέσσειν; κἀγὼ θέλω. Θέλει ὁρμᾶν ἐπί τι; κἀγὼ θέλω. Θέλει ἐγείρεσθαι; κἀγὼ θέλω. Θέλει με τυχεῖν τινος;
90 κἀγὼ βούλομαι. Οὐ θέλει; οὐ βούλομαι. [Ἀποθανεῖν με θέλει; στρεβλωθῆναί με θέλει;] ἀποθανεῖν οὖν θέλω. στρεβλωθῆναι οὖν θέλω. Τίς ἔτι με κωλύσει δύναται παρὰ τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; Οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία.

91 Οὕτω ποιοῦσι καὶ τῶν ὁδοιπόρων οἱ ἀσφαλέστεροι. ἀκήκοεν ὅτι λῃστεύεται ἡ ὁδὸς, μόνος οὐ τολμᾷ καθεῖναι ἀλλὰ περιέμενε συνοδίαν ἢ πρεσβευτοῦ, ἢ ταμίου, ἢ ἀνθυπάτου· καὶ προσκατατάξας

ciam ſatellites? ubi enim illos ſentio? Adverſus alios illi faſces habent, & haſtas, & gladios: ego vero numquam, volens aliquid, prohibitus ſum; nec coactus, nolens. Quo enim pacto fieri id poſſit? Impetum meum obedientem præbui Deo. Vult ille me febricitare? volo & ipſe. Vult me adgredi quidpiam? volo & ipſe. Vult me aliquid adpetere? volo & ipſe. Vult me aliquâ re potiri? volo & ipſe. Non vult? nec ego volo. Mori me vult? torqueri me vult? mori igitur volo; torqueri volo. Quis adhuc me prohibere poteſt contra meam ſententiam, aut cogere? *Nemo;* nihilo magis quam Jovem.

Sic faciunt etiam viatores cautiores. Si audierint, viam latrociniis infeſtam eſſe; ſoli ſe itineri committere non audent; ſed exſpectato comitatu vel legati, vel quæſtoris, vel proconſulis, his adgregati

τάξας ἑαυτὸν, παρέρχεται ἀσφαλῶς. Οὕτω καὶ 92
ἐν τῷ κόσμῳ ποιεῖ ὁ φρόνιμος. πολλαὶ λῃστήριαι,
τύραννοι, χειμῶνες, ἀπορίαι, ἀποβολαὶ τῶν φιλ-
τάτων. Ποῦ τις καταφύγῃ; πῶς ἀλῄστευτος 93
παρέλθῃ; ποίαν συνοδίαν περιμείνας, ἀσφαλῶς
διέλθῃ; τίνι προσκαταλάξας ἑαυτὸν; Τῷ δεῖ- 94
νι, τῷ πλουσίῳ; τῷ ὑπατικῷ; Καὶ τί μοι ὄφε-
λος; αὐτὸς ἐκδύεται, οἰμώζει, πενθεῖ. τί δ',
ἂν ὁ συνοδοιπόρος αὐτὸς ἐπ' ἐμὲ στραφεὶς, λῃστής
μοι γένηται; τί ποιήσω; Φίλος ἔσομαι Καίσαρος· 95
ἐκείνου με ὄντα ἑταῖρον οὐδεὶς ἀδικήσει. Πρῶτον
μὲν, ἵνα γένωμαι λαμπρὸς, ἆ με δεῖ τλῆναι καὶ
παθεῖν; ποσάκις καὶ ὑπὸ πόσων λῃστευθῆναι;
εἶτα, ἐὰν γένωμαι, καὶ οὗτος θνητός ἐστιν. Ἂν 96
δ' αὐτὸς ἔκ τινος περιστάσεως ἐχθρός μου γένηται,
ἀναχωρῆσαι ποῦ ποτε κρεῖσσον; εἰς ἐρημίαν; ἄγε,
ἐκεῖ πυρετὸς οὐκ ἔρχεται; Τί οὖν γένηται; οὐκ 97

ἔστιν

gregati tuto iter conficiunt. Sic etiam in mundo facit vir prudens. Multa latrocinia sunt, tyranni, tempestates, egestates, jacturæ cariſſimorum. Quo confugias? quomodo incolumis transeas? quem comitatum exſpectabis, ut tutus iter conficias? cui te adjunges? diviti illi, aut conſulari? Quem inde fructum capiam? ipſe exuitur, plorat, luget. Quid vero, ſi ipſe comes meus in me converſus, latro meus fiat? quid faciam? Amicus ero Cæſaris; cui dum familiaris fuero, nemo mihi injuriam faciet. Primum, ut fiam illuſtris, quæ mihi toleranda & perferenda erunt? quoties & a quam multis ſpoliari me oportebit? Deinde, ſi factus fuero, & ipſe mortalis eſt. Si vero caſu aliquo inimicus mihi factus fuerit, quo recedendum? in ſolitudinem? Age, febris illuc non venit? Quid ergo faciendum? Non licet.

ergo

ἔστιν εὑρεῖν ἀσφαλῆ σύνοδον, πιστὸν, ἰσχυρὸν,
98 ἀνεπιβούλευτον; Οὕτως ἐφίστησι καὶ ἐννοεῖ, ὅτι,
ἐὰν τῷ Θεῷ προσκαταταξῇ ἑαυτὸν, διελεύσεται
ἀσφαλῶς.

99 Πῶς λέγεις προσκαταταξῇ; Ἵν', ὃ ἂν ἐκεῖ-
νος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ· καὶ, ὃ ἂν ἐκεῖνος
100 μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Πῶς οὖν τοῦ-
το γένηται; Πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ἐπισκεψαμένῳ
τὰς ὁρμὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν διοίκησιν; Τί μοι
δέδωκεν ἐμὸν καὶ αὐτεξούσιον; τί αὐτῷ κατέλιπε;
τὰ προαιρετικά μοι δέδωκεν· ἐπ' ἐμοὶ πεποίηκεν,
ἀνεμπόδιστα, ἀκώλυτα. τὸ σῶμα τὸ πήλινον
πῶς ἐδύνατο ἀκώλυτον ποιῆσαι; ὑπέταξεν οὖν τῇ
τῶν Ὅλων περιόδῳ τὴν κτῆσιν, τὰ σκεύη, τὴν
101 οἰκίαν, τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα. Τί οὖν θεομα-
χῶ; τί θέλω τὰ μὴ θελητά; τὰ μὴ δοθέντα
μοι ἐξ ἅπαντος ἔχειν; Ἀλλὰ πῶς; Ὡς δέδοται,
καὶ

ergo invenire comitem, per quem tutus sis, fidelem, firmum, insidiarum expertem? Ita rem considerans vir prudens cogitat, si Deo se dederit, tuto se iter confecturum.

Quid est istud, Dedere sese Deo? Ut, quod ille voluerit, & ipse velit: &, quod ille noluerit, nec ipse velit. Qui ergo istud fiet? Quomodo fieret aliter, nisi considerando Dei consilio & administratione? Quid ille mihi dedit meum, & mei juris? quid sibi ipse reservavit? Liberam voluntatem mihi dedit; &, quæ in mea potestate sunt, ea nec impediri nec prohiberi posse voluit. Corpus autem luteum, quomodo potuit tale efficere, ut a nemine prohiberetur? Subjecit igitur sub universitatis circuitum possessiones, vasa, ædes, liberos, uxorem. Quid ergo Deo repugno? Cur volo ea, quæ velle non debeo? *Cur volo*, ut, quæ mihi data non sunt, quovis

καὶ ἐφ' ἕσον δέδοται. Ἀλλ' ὁ δοὺς ἀφαιρεῖται. Τί οὖν ἀντιτείνω; οὐ λέγω, ὅτι ἡλίθιος ἔσομαι, τὸν ἰσχυρότερον βιαζόμενος, ἀλλ' ἔτι πρότερον ἄδικος. Πόθεν γὰρ ἔχων αὐτὰ ἤλθον; Ὁ πα- 102
τήρ μοι αὐτὰ ἔδωκεν. Ἐκεῖνῳ δὲ τίς; Τὸν ἥλιον δὲ τίς πεποίηκε; τοὺς καιροὺς δὲ τίς; τὰς δ' ὥρας τίς; τὴν δὲ πρὸς ἀλλήλους συμπλοκὴν καὶ κοινωνίαν τίς;

Εἶτα σὺ, πάντα σὺν ἄλλῳ παρ' ἄλλου, καὶ 103
αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγανακτεῖς καὶ μέμφῃ τὸν δόντα, ἂν σοῦ τι ἀφέληται; Τίς ὢν; καὶ ἐπὶ τί ἐλήλυθας; Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν; οὐχὶ τὸ φῶς 104
ἐκεῖνός σοι ἔδειξεν; οὐ συνεργοὺς ἔδωκεν; οὐκ αἰσθήσεις; οὐ λόγον; ἐς τίνας δὲ εἰσήγαγεν; οὐχ ὡς θνητόν; οὐχ ὡς μετ' ὀλίγου σαρκιδίου ζήσοντας ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ θεασόμενον τὴν διοίκησιν αὐτοῦ, καὶ συμπομπεύσοντα αὐτῷ, καὶ συνεορτάσοντα

πρὸς

quovis modo consequar? Sed quomodo *velle res debeo*? Prout datæ sunt, & quatenus datæ sunt. At is, qui dedit, aufert iterum. Quid ergo repugno? Non dico, stultum me fore, si potentiori adversor, sed prius etiam injurium. Unde enim ea habui? Pater illa mihi dederat. Illi vero quis? Solem vero quis fecit? fruges quis dedit? quis anni tempora distinxit? communitatem & consociationem hominum inter ipsos, quis instituit?

Itane tu, cum omnia, & te quoque ipsum ab alio acceperis, indigneris & accusas largitorem illorum, si quid tibi ademerit? Quis es, & ad quid venisti? Nonne ille te introduxit? nonne lumen ille tibi monstravit? non adjutores adjunxit? non sensus? non rationem? Qualem vero te introduxit? nonne ut mortalem? nonne ut cum exigua caruncula victurum in terris, & spectaturum ipsius gubernationem, & ludos concelebraturum, &

ἔστιν τυχεῖν ἀσφαλῆ σύνοδον, πιστὸν, ἰσχυρὸν,
98 ἀπερισβούλευτον; Οὕτως ἐφίστησι καὶ ἐννοεῖ, ὅτι,
ἐὰν τῷ Θεῷ προσκατατάξῃ ἑαυτὸν, διελεύσεται
ἀσφαλῶς.

99 Πῶς λέγεις προσκατατάξαι; Ἵν', ὃ ἂν ἐκεῖ-
νος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ· καὶ, ὃ ἂν ἐκεῖνος
100 μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Πῶς οὖν τοῦ-
το γένηται; Πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ἐπισκεψαμένῳ
τὰς ὁρμὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν διοίκησιν; Τί μοι
δέδωκεν ἐμὸν καὶ αὐτεξούσιον; τί αὐτῷ κατέλιπε;
τὰ προαιρετικά μοι δέδωκεν· ἐπ' ἐμοὶ πεποίηκεν,
ἀνεμπόδιστα, ἀκώλυτα. τὸ σῶμα τὸ πήλινον
πῶς ἐδύνατο ἀκώλυτον ποιῆσαι; ὑπέταξεν οὖν τῇ
τῶν Ὅλων περιόδῳ τὴν κτῆσιν, τὰ σκεύη, τὴν
101 οἰκίαν, τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα. Τί οὖν θεομα-
χῶ; τί θέλω τὰ μὴ θεληταί; τὰ μὴ δοθέντα
μοι ἐξ ἅπαντος ἔχειν; Ἀλλὰ πῶς; Ὡς δέδοται, καὶ

ergo invenire comitem, per quem tutus sis, fidelem, firmum, insidiarum expertem? Ita rem consideraus vir prudens cogitat, si Deo se dederit, tuto se iter confecturum.

Quid est istud, Dedere sese Deo? Ut, quod ille voluerit, & ipse velit: &, quod ille noluerit, nec ipse velit. Quî ergo istud fiet? Quomodo fieret aliter, nisi considerando Dei consilio & administratione? Quid ille mihi dedit meum, & mei juris? quid sibi ipse reservavit? Liberam voluntatem mihi dedit; &, quæ in mea potestate sunt, ea nec impediri nec prohiberi posse voluit. Corpus autem luteum, quomodo potuit tale efficere, ut a nemine prohiberetur? Subjecit igitur sub universitatis circuitum possessiones, vasa, ædes, liberos, uxorem. Quid ergo Deo repugno? Cur volo ea, quæ velle non debeo? *Cur volo*, ut, quæ mihi data non sunt, quoyis

καὶ ἐφ' ὅσον δέδοται. Ἀλλ' ὁ δοὺς ἀφαιρεῖται. Τί οὖν ἀντιτείνω; οὐ λέγω, ὅτι ἠλίθιος ἔσομαι, τὸν ἰσχυρότερον βιαζόμενος, ἀλλ' ἔτι πρότερον ἄδικος. Πόθεν γὰρ ἔχων αὐτὰ ἦλθον; Ὁ πα- 102
τήρ μοι αὐτὰ ἔδωκεν. Ἐκείνῳ δὲ τίς; Τὸν ἥλιον δὲ τίς πεποίηκε; τοὺς καρποὺς δὲ τίς; τὰς δ' ὥρας τίς; τὴν δὲ πρὸς ἀλλήλους συμπλοκὴν καὶ κοινωνίαν τίς;

Εἶτα σὺ, πάντα εἰληφὼς παρ' ἄλλου, καὶ 103
αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγανακτεῖς καὶ μέμφῃ τὸν δόντα, ἄν σου τι ἀφέληται; Τίς ὤν; καὶ ἐπὶ τί ἐληλυθώς; Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν; οὐχὶ τὸ φῶς 104
ἐκεῖνός σοι ἔδειξεν; οὐ συνεργοὺς ἔδωκεν; οὐκ αἰσθήσεις; οὐ λόγον; ὡς τίνα δὲ εἰσήγαγεν; οὐχ ὡς θνητόν; οὐχ ὡς μετ' ὀλίγου σαρκιδίου ζήσοντα ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ θεασόμενον τὴν διοίκησιν αὐτοῦ, καὶ συμπομπεύσοντα αὐτῷ, καὶ συνεορτάσοντα πρὸς

quovis modo consequar? Sed quomodo *velle res debeo?* Prout datæ sunt, & quatenus datæ sunt. At is, qui dedit, aufert iterum. Quid ergo repugno? Non dico, stultum me fore, si potentiori adverser, sed prius etiam injurium. Unde enim ea habui? Pater illa mihi dederat. Illi vero quis? Solem vero quis fecit? fruges quis dedit? quis anni tempora distinxit? communitatem & consociationem hominum inter ipsos, quis instituit?

Itane tu, cum omnia, & te quoque ipsum ab alio acceperis, indignaris & accusas largitorem illorum, si quid tibi ademerit? Quis es, & ad quid venisti? Nonne ille te introduxit? nonne lumen ille tibi monstravit? non adjutores adjunxit? non sensus? non rationem? Qualem vero te introduxit? nonne ut mortalem? nonne ut cum exigua caruncula victurum in terris, & spectaturum ipsius gubernationem, & ludos concelebraturum, &

ad

105 πρὸς ὀλίγον; Οὐ θέλεις οὖν, ἕως δέδοταί σοι, θεασάμενος τὴν πομπὴν καὶ τὴν πανήγυριν, εἶτα, ὅταν σ' ἐξάγῃ, πορεύεσθαι, προσκυνήσας καὶ εὐ-
106 χαριστήσας ὑπὲρ ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Οὔ: ἀλλ' ἔτι ἑορτάζειν ἤθελον. Καὶ γὰρ οἱ μύσται, μυεῖσθαι· τάχα δὲ καὶ οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἄλλους ἀθλητὰς βλέπειν. ἀλλὰ ἡ πανήγυρις πέρας ἔχει. ἔξελθε· ἀπαλλάγηθι ὡς εὐχάριστος, ὡς αἰδήμων· δὸς ἄλλοις τόπον· δεῖ γενέσθαι καὶ ἄλλους, καθάπερ καὶ σὺ ἐγένου, καὶ γενομένους ἔχειν χώρων, καὶ οἰκήσεις καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἂν δ' οἱ πρῶτοι μὴ ὑπεξάγωσι, τί ὑπολείπεται; τί ἄπληστος εἶ; τί ἀνίκανος; τί στενοχωρεῖς τὴν κόσμον;
107 Ναί· ἀλλὰ καὶ τὰ τεκνία μετ' ἐμαυτοῦ εἶναι θέλω, καὶ τὴν γυναῖκα. Σοὶ γάρ ἐστιν; οὐχὶ τοῦ δόντος; οὐχὶ καὶ τοῦ σὲ πεποιηκότος; εἶτα σὺν

ad exiguum tempus celebritati interfuturum? Non vis igitur, poſtquam, quoad tibi datum eſt, pompam ejus & celebritatem ſpectaveris, deinde, cum te eduxerit, abire adorans illum, & gratias ei agens de iis quæ vidiſti & audiviſti? Non: ſed diutius feſtivitati intereſſe vellem. Etiam myſtæ diutius initiari ſe vellent; forſitan ii etiam, qui Olympiæ ſunt, alios athletas ſpectare: ſed celebritas finita eſt; Exi; discede, ut gratus, ut verecundus; da locum aliis: oportet alios etiam naſci, quemadmodum & tu natus es; & natos oportet habere locum, & habitationes, & victum. Si vero primi non diſceſſerint, quid relinquitur? Cur inſatiabilis es? cur ſatis fieri tibi non poteſt? quid coarctas mundum? Næ: ſed liberos etiam meos mecum eſſe volo, atque uxorem. Tuane ergo ſunt? annon ejus qui dedit? annon ejus qui te quoque fecit? Ergo non miſſa facies alie-

na?

οὐκ ἐκστήσῃ τῶν ἀλλοτρίων; οὐ παρεκχωρήσεις τῷ Κρείσσονι; Τί οὖν μ' εἰσῆγες ἐπὶ τούτοις; 108
Καὶ εἰ μὴ ποιεῖ σοι, ἔξελθε· οὐκ ἔχει χρείαν θεατοῦ μεμψιμοίρου. τῶν συνεορταζόντων δεῖται, τῶν συγχορευόντων, ἵν' ἐπικροτῶσι μᾶλλον, ἐπιθειάζωσιν, ὑμνῶσι δὲ τὴν πανήγυριν. τοὺς αἰτιᾶ- 109
λαιπώρους δὲ καὶ δειλοὺς; οὐκ αἰδῇ ὅψεται ἀπολελειμμένους τῆς πανηγύρεως· οὐδὲ γὰρ παρόντες, ὡς ἐν ἑορτῇ διῆγον, οὐδ' ἐξεπλήρουν τὴν χώραν τὴν πρέπουσαν, ἀλλ' ὠδυνῶντο, ἐμέμφοντο τὸν δαίμονα, τὴν τύχην, τοὺς συνόντας· ἀναίσθητοι καὶ ὧν ἔτυχον, καὶ τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων, ἃς εἰλήφασι πρὸς τὰ ἐναντία, μεγαλοψυχίας, γενναιότητος, ἀνδρείας, αὐτῆς τῆς νῦν ζητουμένης ἐλευθερίας. Ἐπὶ τί οὖν εἴληφας ταῦτα; Χρη- 110
σόμενος. Μέχρι τίνος; Μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. Ἂν οὖν ἀναγκαῖά μοι ᾖ; Μὴ προσπάσχε

ἑαυτοῖς,

na? Non cedes Meliori? Cur vero iis conditionibus me introduxit? Si tibi hæc non placent, egredere: non opus ei est spectatore querulo: eos requirit qui festum una celebrent, qui una choros agant, qui adplaudant potius, qui admirentur, qui divinis laudibus celebrent spectaculum. Morosos vero et ignavos non invitus spectaculo digressos videbit: neque enim, dum adessent, ut in festivitate vivebant; nec. tuebantur locum convenientem; sed dolebant, incusabant Deum, fortunam, sodales; non animadvertentes quid datum iis fuerit, oblitique virium suarum, quas ad contraria acceperunt, magnitudinis animi, generositatis, fortitudinis, illius ipsius, quâ de nunc agitur, libertatis. Ad quid igitur ista accepi? Ut iis utereris. Quousque? Dum is, qui utenda dedit, voluerit. Quod si igitur necessaria sunt mihi? Noli

illis

αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔστιν. σὺ αὐτὰ αὐτῷ μὴ ἔπῃς ἀναγκαῖα, καὶ οὐκ ἔστι.

111 Ταύτην τὴν μελέτην ἔωθεν εἰς ἑσπέραν μελε-
τᾷν ἔδει, ἀπὸ τῶν μικροτάτων, ἀπὸ τῶν εὐεπη-
ρεαστοτάτων ἀρξάμενος, ἀπὸ χύτρας, ἀπὸ πο-
τηρίου. εἶθ' οὕτως ἐπὶ χιτωνάριον πρόσελθε, ἐπὶ
κυνάριον, ἐπὶ ἱππάριον, ἐπὶ ἀγρίδιον· ἔνθεν ἐπὶ
σαυτόν, τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ
112 τέκνα, τὴν γυναῖκα, τοὺς ἀδελφούς. πανταχοῦ
περιβλέψας, ἀπόρριψον ἀπὸ σεαυτοῦ· κάθηρον
τὰ δόγματα, μή τι προσῇρτηταί σοι τῶν οὐ σῶν,
μή τι συμπέφυκε, μή τι ὀδυνήσῃ σε ἀποσπώμε-
113 νον. καὶ λέγε γυμναζόμενος καθ' ἡμέραν, ὡς
ἐκεῖ, μὴ ὅτι φιλοσοφεῖς, (ἔστω φορτικὸν τὸ ὄνο-
μα·) ἀλλ' ὅτι καρπιστὴν δίδως. τοῦτο γάρ ἐστιν
114 ἡ τῶν ἀληθείας ἐλευθερία. Ταύτην ἠλευθερώθη
Διογένης παρ' Ἀντισθένους, καὶ οὐκέτι ἥρη κατα-
δουλω-

illis esse addictus; & non erunt: tu ea tibi ipse ne dicas esse necessaria, & non sunt.

Hæc a diluculo usque ad vesperam erant meditanda, initio sumto a minimis, ab eis rebus quæ facillime damnum accipere possunt, ab olla, a poculo. Deinde ad tuniculam progredere, ad caniculum, ad equuleum, ad agellum: inde ad te ipsum, ad corpus, ad partes corporis, ad liberos, uxorem, fratres. Vbi oculis omnia collustraris, abjice abs te *quæ tua non sunt*. Repurga decreta, ne quid adhæresat tibi non tuum, ne quid infixum sit, ne quid cum dolore tuo sit avellendum. Et his rebus quotidie te, ut illic, exercens, dicito, non quidem philosophari te, (fuerit arrogans id nomen) sed vindicem & adsertorem exhibere. Hæc enim revera est libertas. Hâc libertate ab Antisthene Diogenes accepta, se ab ullo in servi-

tutem

δουλωθῆναι δύνασθαι ὑπ' οὐδενός. Διὰ τοῦτο, ὅτε 115
ἐάλω, πῶς τοῖς πειρατεῦσι ἐχρῆτο; μή τι πύριον
εἶπέ τινα αὐτῶν; καὶ οὐ λέγω τὸ ὄνομα· οὐ γὰρ
τὴν φωνὴν φοβοῦμαι· ἀλλὰ τὸ πάθος, ἀφ' οὗ
ἡ φωνὴ ἐκπέμπεται. πῶς ἐπιτιμᾷ αὐτοῖς, ὅτι
κακῶς ἔτρεφον τοὺς ἐλαυνιστάς; Πῶς ἐπράθη; 116
μή τι πύριον ἐζήτει; ἀλλὰ δοῦλον. πῶς δὲ πρα-
θεὶς ἀνεστρέφετο πρὸς τὸν δεσπότην; εὐθὺς δι-
λέγετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐχ οὕτως ἐστολίσθαι δεῖ
αὐτὸν, οὐχ οὕτω κεκάρθαι· περὶ τῶν υἱῶν, πῶς
δεῖ αὐτοὺς διάγειν. Καὶ τί θαυμαστόν; εἰ γοῦν 117
παιδοτρίβην ἐώνητο, ἐν τοῖς παλαιστρικοῖς ὑπηρέ-
τῃ ἂν ἐχρῆτο αὐτῷ, ἢ κυρίῳ; εἰ δ' ἰατρὸν, ὡσαύ-
τως· εἰ δ' ἀρχιτέκτονα. Καὶ οὕτως ἐφ' ἑκάστῃ
ὕλῃ, τὸν ἔμπειρον τοῦ ἀπείρου κρατεῖν πᾶσα
ἀνάγκη. Ὅστις οὖν καθόλου τὴν περὶ βίον ἐπι- 118
στήμην κέκτηται, τί ἄλλο ἢ τοῦτον εἶναι δεῖ τὸν
δεσπό-

tutem abripi deinde posse negavit. Itaque, cum captus fuit, quomodo piratas tractavit? num eorum aliquem dominum adpellavit? Neque vero de nomine loquor; (nec enim vocem extimesco;) sed de animi adfectu, unde vox proficiscitur. Immo vero quomodo increpavit eos, quod captivos male alerent? Quomodo venditus est? num quærebat dominum? immo vero servum. Venditus autem, quomodo se gessit erga dominum? Statim cum eo disputavit, non sic vestitum esse oportere; non ita esse tonsum; filii quomodo educandi essent. Quid mirum? nam si prædotribam emisset, numquid in palæstra ministro illo, an domino, uteretur? si medicum, eodem modo: si architectum. Atque ita in quolibet genere peritum imperito imperare omnino necesse est. Igitur qui in universum vitæ degendæ scientiâ instructus est, eum quid aliud esse oportet, nisi dominum? Quis enim in

navi

δεσπότην; Τίς γάρ ἐστιν ἐν νηῒ κύριος; Ὁ κυβερνήτης. Διὰ τί; Ὅτι ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιοῦ-
119 ται. Ἀλλὰ δῆραί με δύναται. Μήτι οὖν ἀζημίως; Οὕτω μὲν καὶγὼ ἔκρινον. Ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀζημίως, διὰ τοῦτο οὐκ ἔξεστιν. οὐδενὶ δ' ἀζή-
120 μιόν ἐστι, τὸ ποιεῖν τὰ ἄδικα. Καὶ τίς ἡ ζημία τῷ δήσαντι τὸν αὐτοῦ δοῦλον; Ἦν δοκεῖς; τὸ δῆσαι τοῦτο. ὃ καὶ σὺ ὁμολογήσεις, ἂν θέλῃς σώ-
121 ζειν, ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι θηρίον, ἀλλ' ἥμερον ζῷον. Ἐπεί, πότε ἄμπελος πράσσει κακῶς; Ὅταν παρὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν πράσσῃ. Πότ'
122 ἀλέκτωρ; Ὡσαύτως. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωπος. Τίς οὖν αὐτοῦ ἡ φύσις; δάκνειν, καὶ λακτίζειν, καὶ εἰς φυλακὴν βάλλειν, καὶ ἀποκεφαλίζειν; Οὔ· ἀλλ' εὖ ποιεῖν, συνεργεῖν, ἐπεύχεσθαι. τότ' οὖν κακῶς πράσσει, ἂν τε θέλῃς, ἂν τε μή, ὅταν ἀγνωμονῇ.

Ὥστε

navi dominatur? Gubernator. Cur? Quoniam, qui ei non obtemperat, damnum patitur. At flagris me cædere dominus poteſt. Num absque damno? Sic quidem & ipſe judicabam. Sed quia non absque damno, propterea non licet: nam ſine damno injuſte facere nemo poteſt. Quod vero damnum patitur, qui ſervum ſuum in vincula conjicit? Quodnam exiſtumas? nempe ipſum illud, in vincula conjicere: quod & tu fateberis ſi vis hoc tueri, hominem non eſſe feram beſtiam, ſed cicur animal. Nam quando male cum vite agitur? Cum aliter agitur atque ejus natura poſtulat. Quando cum gallo gallinaceo? Eodem modo. Ergo etiam cum homine. Quæ igitur eſt hominis natura? mordere, & calcitrare, & in carcerem conjicere, & decollare? Non; ſed bene facere, adjutare, favere votis. Tum igitur infelix eſt homo, velis nolis, cum perperam agit.

Ergo

Ὥστε Σωκράτης οὐκ ἔπραξε καπῶς; Οὔ, 123
ἀλλ' οἱ δικασταὶ, καὶ οἱ κατήγοροι. Οὐδ' ἐν
Ῥώμῃ Ἑλουίδιος; Οὔ, ἀλλ' ὁ ἀποκτείνας αὐτόν.
Πῶς λέγεις; Ὡς καὶ σὺ ἀλεκτρυόνα οὐ λέγεις 124
κακῶς πεπρᾶχαι τὸν νικήσαντα καὶ κατακοπέντα,
ἀλλὰ τὸν ἀπλῆγα ἡττηθέντα· οὐδὲ κύνα εὐδαι-
μονίζεις, τὸν μήτε διώκοντα, μήτε πονοῦντα,
ἀλλ' ὅταν ἰδροῦντα ἴδῃς, ὅταν ὀδυνώμενον, ὅταν
βεβυσμένον ὑπὸ τοῦ δρέμμου. Τί παραδοξολογοῦ- 125
μεν, εἰ λέγομεν παντὸς κακὸν εἶναι τὸ παρὰ τὴν
ἐκείνου φύσιν; τοῦτο παράδοξόν ἐστι; σὺ γὰρ
αὐτὸ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων οὐ λέγεις; διὰ τί
οὖν ἐπὶ μόνου τοῦ ἀνθρώπου ἄλλως φέρῃ; ἀλλ', 126
ὅτι λέγομεν ἥμερον εἶναι τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν,
καὶ φιλάλληλον, καὶ πιστὴν, τοῦτο παράδοξόν
οὐκ ἔστιν; Οὐδὲ τοῦτο. Πῶς οὖν, ὅτι οὐ δαιρε- 127
μενος βλάπτεται, ἢ δεσμευόμενος, ἢ ἀποκεφα-
λιζόμε-

Ergo non miſer fuit Socrates? Non, ſed judices ejus, & accuſatores. Neque Romæ Helvidius? Non, ſed interfector illius. Quo pacto iſtud dicis? Quo & tu gallum gallinaceum non dicis miſerum eſſe eum, qui vicit & vulneratus eſt, ſed hunc qui ſine vulnere victus: neque canem beatum prædicas, qui nec perſequitur, neque laborat; ſed cum ſudantem videris, cum dolentem, cum rumpendum curſu. Quid præter opinionem loquimur? Si cujusque Malum id eſſe dicimus, quod naturæ illius repugnet? hoccine quid eſt præter opinionem? Nonne & tu de omnibus aliis idem illud uſurpas? cur vero in ſolo homine aliter ſentis? At, cum manſuetam eſſe dicimus hominis naturam, & ſociabilem, & fidelem; id præter opinionem non eſt? [id-ne igitur præter opinionem eſt?] Ne hoc quidem. Quomodo ergo præter opinionem eſt, eum qui vapulat, aut in vincula conjicitur, aut capite plecti-

λιζόμενος; οὐχὶ οὗτος, εἰ μὲν γενναίως πάσχει καὶ προσκερδαίνων καὶ προσωφελούμενος ἀπέρχεται; ἐκεῖνος δὲ βλαπτόμενός ἐστιν, ὁ τὰ οἰκτρότατα πάσχων, καὶ αἴσχιστα, ὁ ἀντὶ ἀνθρώπου λύκος γινόμενος, ἢ ἔχις, ἢ σφήξ;

128 Ἄγε οὖν, ἐπέλθωμεν τὰ ὡμολογημένα. Ὁ ἀκώλυτος ἄνθρωπος, ἐλεύθερος· ᾧ πρόχειρα τὰ πράγματα ὡς βούλεται. ὃν δ' ἔστιν ἢ κωλύσαι, ἢ ἀναγκάσαι, ἢ ἐμποδίσαι, ἢ ἄκοντα εἰς τὶ ἐμ-
129 βαλεῖν, δοῦλος ἐστί. Τίς δ' ἀκώλυτος; Ὁ μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος. Τίνα δ' ἀλλότρια; Ἃ οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν, οὔτ' ἔχειν, οὔτε
130 μὴ ἔχειν, οὔτε ποιὰ ἔχειν, ἢ πῶς ἔχοντα. Οὐκοῦν τὸ σῶμα ἀλλότριον, τὰ μέρη αὐτοῦ ἀλλότρια, ἡ κτῆσις ἀλλοτρία. ἂν οὖν τινι τούτων ὡς ἰδίῳ προσπαθῇς, δώσεις δίκας ἃς ἄξιον τὸν
131 τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενον. Αὕτη ἡ ὁδὸς ἐπ' ἐλευθερίαν

tur, non lædi? nonne ille, si generoso animo fert, sic discedit, ut etiam lucrum faciat, & fructum capiat? ille vero læditur, qui miserrima patitur ac turpissima, qui ex homine lupus fit, aut vipera, aut crabro?

Age ergo, percurramus ea quæ in confesso sunt. Homo qui prohiberi non potest, liber est; cui res in promtu sunt, sicut vult. Qui autem vel prohiberi, vel cogi, vel impediri potest, vel invitus in aliquid conjici, servus est. Quis vero prohiberi non potest? Qui nihil alienum desiderat. Quæ vero sunt aliena? Quæ penes nos non est vel habere, vel non habere, vel talia habere, aut tali quodam modo adfecti. Igitur corpus, alienum; item partes ejus alienæ sunt; possessio, aliena: quorum si quid tamquam proprium te delectârit, pœnas dabis, ut eum decet qui res alienas concupiscit. Hæc ad libertatem via ducit;

hæc

ἴγες, αὕτη μόνη ἀπαλλαγὴ δουλείας, τὸ
ί ποτ' εἰπεῖν ἐξ ὅλης ψυχῆς, τὸ,

ῦ δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ γ' ἡ Πεπρωμένη,
οι ποθ' ὑμῖν εἰμι διατεταγμένος.

λλὰ τί λέγεις, Φιλόσοφε; παλεῖ σε ὁ τύ- 132
ἐρουντά τι ὧν οὐ πρέπει σοι. λέγεις, ἢ
ις; εἰπέ μοι. Ἄφες σκέψωμαι. Νῦν
ὅτε δ' ἐν τῇ σχολῇ ἦς, τί ἐσκέπτου;
ιέτας, τίνα ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κα-
τίνα οὐδέτερα; Ἐσκεπτόμην. Τίνα οὖν 133
ἡμῖν; Τὰ δίκαια καὶ καλά, ἀγαθὰ εἶ-
ἄδικα καὶ αἰσχρά, κακά. Μή τι τὸ
αθόν; Οὔ. Μή τι τὸ ἀποθανεῖν, κακόν;
ἤ τι φυλακή; Οὔ. Λόγος δ' ἀγεννὴς
στος, καὶ φίλου προδοσία, καὶ κολακεία
ί, τί ἡμῖν ἐφαίνετο; Κακά. Τί οὖν; οὐχὶ 134

Nn 2 σκέπτῃ,

a manumiſſio eſt,
tio ſervitutis, ut
oto animo dicere
as,

ie, ô Jupiter, & Neceſſitas,
ique a vobis ſum
natus.

uid ais, philoſo-
ocat te tyrannus,
is aliquid te indi-
)icturus es, an non
? reſponde mihi.
berem. Nunc de-
?. cum vero in
ſchola eſſes, quid deliberabas? non meditabaris, quæ bona eſſent, quæ mala, quæ neutra? Meditatus ſum. Quid igitur placebat nobis? Juſtum & honeſtum, eſſe bonum; injuſtum & turpe, eſſe malum. Num vita bonum eſt? Non. Num emori, malum? Non. Num carcer? Non. Sed oratio degener & perfida, & amici proditio, & adſentatio tyranni, quid nobis videbantur? Mala. Quid ergo? Nequaquam deliberas; neque

σκέπτῃ, οὐδ' ἔσκεψαι καὶ βεβούλευσαι. Ποία γὰρ σκέψις, εἰ καθήκει μοι, δυναμένῳ, τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ἐμαυτῷ περιποιῆσαι, τὰ μέγιστα κακὰ μὴ περιποιῆσαι; Καλὴ σκέψις, καὶ ἀναγκαία, πολλῆς βουλῆς δεομένη. τί ἡμῖν ἐμπαίζεις; ἄνθρωπε· οὐδέποτε τοιαύτη σκέψις γίνε-
135 ται. Οὐδ', εἰ ταῖς ἀληθείαις κακὰ μὲν ἐφαντάζου τὰ αἰσχρὰ, ἀγαθὰ δὲ τὰ καλὰ, τὰ δ' ἄλλα οὐδέτερα, ἦλθες ἂν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐπίστασιν, οὐδ' ἐγλύς· ἀλλ' αὐτόθεν διακρίνειν εἰ-
136 χες, ὥσπερ ὄψει, τῇ διανοίᾳ. Πότε γὰρ σκέπτῃ, εἰ τὰ μέλανα λευκά ἐστιν; εἰ τὰ βαρέα κοῦφα; οὐχὶ δὲ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Πῶς οὖν νῦν σκέπτεσθαι λέγεις, εἰ
137 τὰ οὐδέτερα τῶν κακῶν φευκτότερα; Ἀλλ' οὐκ ἔχεις τὰ δόγματα ταῦτα· ἀλλὰ φαίνεταί σοι οὔτε ταῦτα οὐδέτερα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα κακά· οὔτ'

neque deliberasti & consideraſti. Qualis enim eſt deliberatio, an mihi conveniat, cum in mea poteſtate ſit, maxima bona mihi adquirere, & mala maxima propulſare? Pulcra vero conſideratio, & neceſſaria, quæ multum conſilii poſtulet! Quid nobis illudis? homo; numquam talis conſideratio incidit. Nec, ſi revera, quæ turpia ſunt, mala ſtatueres; quæ honeſta, bona; cætera vero, neutrius generis; ad hanc deliberationem deſcendiſſes: ſed eâ longe rejectâ, rem ſtatim, tamquam acie oculorum, ſic mente dijudicâſſes. Quando enim deliberas, utrum nigra candida ſint? utrum gravia levia? annon, quæ evidenter in ſenſus cadunt, intelligis? Quomodo igitur nunc te conſiderare ais, utrum neutra magis fugienda ſint quam mala? At tu non habes iſta decreta: ſed neque hæc tibi neutra videntur, ſed rerum maxima mala;

αὐτ' ἐκεῖνα κακὰ, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. Οὕτω 138
γὰρ ἐξ ἀρχῆς εἴθισαι σεαυτόν. Ποῦ εἰμι; Ἐν
σχολῇ. Καὶ ἀκούουσί μου τίνες; Λέγω μετὰ τῶν
φιλοσόφων. Ἀλλ' ἐξελήλυθα τῆς σχολῆς. Ἄ-
ρον ἐκεῖνα τὰ τῶν σχολαστικῶν καὶ τῶν μωρῶν.
Οὕτως καταμαρτυρεῖται φίλος ὑπὸ φιλοσόφου: 139
οὕτως παραφιτεῖ φιλόσοφος· οὕτως ἐπ' ἀργυ-
ρίῳ ἐκμισθοῖ ἑαυτόν· οὕτως ἐν συγκλήτῳ τις οὐ
λέγει τὰ φαινόμενα, ἔνδοθεν τὰ δόγματα αὐ-
τοῦ βοᾷ. Σὺ ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον ὑπολήψει- 140
διον, ἐκ λόγων εἰκαίων ὡς ἐκ τριχὸς ἠρτημένον.
ἀλλὰ ἰσχυρὸν καὶ χρηστικὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ διὰ
τῶν ἔργων γεγυμνάσθαι μεμυημένον, παρὰφύλα-
ξον σαυτόν. Πῶς ἀκούεις, οὐ λέγω, ὅτι τὸ παι- 141
δίον σου ἀπέθανεν· πόθεν σοι; ἀλλ', ὅτι σου τὸ
ἔλαιον ἐξεχύθη, ὁ οἶνος ἐξεπόθη; Ἵνα τις ἐπι- 142
στὰς διατεινομένῳ σοι, τοῦτ' αὐτὸ μόνον εἴπῃ,

Nn 3 Φιλό-

mala; neque illa tibi mala, ſed nihil ad nos pertinere videntur. Sic enim ab initio te ipſum adſuefeciſti. Ubi ſum? In ſchola. Et qui ſunt qui me audiunt? Diſſero inter philoſophos. Atqui ſcholâ egreſſus ſum. Tollito iſta ſcholaſticorum & ſtultorum. Sic a philoſopho amicus falſo teſtimonio opprimitur: ſic paraſitum agit philoſophus: ſic mercede ſeſe vendit: ſic in ſenatu aliquis non dicit quæ ſentit, intus (*in ſchola*) dogmata ſua clamat. Tu frigida & miſella opiniuncula es, e vanis diſputationibus, tamquam de pilo, ſuſpenſa. Quin tu potius ſervate firmum; & ad vitæ uſum habilem, & talem qui vera & in ipſis rebus inſtituta exercitatione ſacris philoſophiæ ſis initiatus. Quomodo audis (non dico, filium tuum eſſe mortuum; unde enim id tibi? ſed) oleum tuum effuſum eſſe, vinum epotum eſſe? Si quis tibi acrem clamorem tollenti nil aliud niſi hoc dixerit:

Philo-

Φιλόσοφε, ἄλλα λέγεις ἐν τῇ σχολῇ· τί ἡμᾶς ἐξαπατᾷς; τί, σκώληξ ὤν, λέγεις ὅτι ἄνθρω-
143 πος, εἶ; Ἤθελον ἐπιστῆναί τινι αὐτῶν συνουσιάζοντι, ἵνα ἴδω πῶς τείνεται, καὶ ποίας φωνὰς ἀφίησιν, εἰ μέμνηται τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τῶν λόγων οὓς ἀκούει, ἢ λέγει, ἢ ἀναγινώσκει.

144 Καὶ τί ταῦτα πρὸς ἐλευθερίαν; Οὐκ ἄλλα μὲν οὖν ἢ ταῦτα, ἄν τε θέλητε ὑμεῖς οἱ πλούσιοι,
145 ἄν τε μή. Καὶ τίς σοι μαρτυρεῖ ταῦτα; Τίς γὰρ ἄλλος, ἢ αὐτοὶ ὑμεῖς; οἱ τὸν κύριον τὸν μέγαν ἔχοντες, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου νεῦμα καὶ κίνημα ζῶντες, κἂν τινα ὑμῶν ἴδῃ μόνον συνεστραμμένῳ βλέμματι, ἀποψυχόμενοι· οἱ τὰς γραίας θεραπεύοντες καὶ τοὺς γέροντας, καὶ λέγοντες, ὅτι, Οὐ δύναμαί τοῦτο ποιῆσαι· οὐκ ἔξεστί μοι.
146 Διατί οὐκ ἔξεστί σοι; οὐκ ἄρτι ἐμάχου μοι, λέγων ἐλεύθερος εἶναι; Ἀλλὰ Ἀπρυλλά με κεκώλυκε.

Philoſophe, aliter tu in ſchola diſſeris; cur nos fallis? cur, vermis cum ſis, hominem te eſſe dicis? Intervenire velim eorum alicui, genio atque amoribus indulgenti, ut viderem, quomodo contenderet, quasve voces ederet; an meminiſſet ſui nominis, an ſermonum, quos audit aut dicit ipſe aut legit.

Et quid iſta ad libertatem? Non certe alia niſi hæc, ſive velitis vos divites, ſive noſtris. Et quia iſta ſuo teſtimonio comprobat? Quis vero alius, niſi vos ipſi, qui magnum illum dominum habetis, & ad illius nutum & votum vivitis? qui ſi modo veſtrûm aliquem tetrico vultu aſpexerit, exanimati eſtis; vos, qui aniculas colitis, & ſenes; qui dicitis, Non poſſum hoc facere; non mihi licet. Quamobrem non licet tibi? nonne modo mecum contendens, liberum te eſſe dicebas? At Aprylla me prohibuit. Dic igitur

verum,

λυπε. Λέγε οὖν τὰς ἀληθείας, δοῦλε, καὶ μὴ θεραπέτευέ σου τοὺς κυρίους, μηδ' ἀπαρνοῦ, μηδὲ τέλμας κερπιστὴν διδόναι, τοσούτους ἔχων τῆς δουλείας ἐλέγχους. Καίτοι τὸν μὲν ὑπ' ἔρωτος 147
ἀναγκαζόμενόν τι ποιεῖν παρὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἅμα μὲν ἐρῶντα τὸ ἄμεινον, ἅμα δ' οὐκ ἐξευτονοῦντα ἀκολουθῆσαι αὐτῷ, ἔτι μᾶλλον ἄν τις συγγνώμης ἄξιον ὑπολάβοι, ἢ ὑπό τινος βιαίου καὶ τρόπον τινὰ θείου κατεσχημένον. Σοῦ δέ τις 148
ἀνάσχοιτο, τῶν γραῶν ἐρώντος καὶ τῶν γερόντων, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσοντος, καὶ ἀποπλύνοντος, καὶ δωροδοκοῦντος, καὶ ἅμα μὲν νοσούσας θεραπεύοντος ὡς δούλου, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐχομένου; καὶ τοὺς ἰατροὺς διακρίνοντος, εἰ ἤδη θανασίμως ἔχουσιν; ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τούτων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν, τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δούλων καταφιλῇς,

verum, ſerve, nec aufuge a dominis tuis, ne inficiare, ne aude adſertorem exhibere, cum tot argumenta tuæ ſervitutis in promtu ſint. Enimvero qui præ amore aliquid contra animi ſui ſententiam facere cogitur, ſimulque quid melius ſit perſpicit, ſimul vero non tantum habet virium ut id poſſit perſequi, eum ego veniâ digniorem judicavero; quippe qui a violenta quadam re & propemodum divina detinea-

tur. Te autem quis ferat, aniculas & ſenes deamantem, illasque extergentem, & abluentem, & muneribus conciliantem, ſimulque eas ægrotantes ſervilem in modum curantem, ſimul mortem earum exoptantem, & percontantem medicos, ſitne jam morbus letalis? aut etiam, cum propter magnos iſtos præclarosque magiſtratus & honores manus alienorum ſervorum deoſcularis, ut ne ingenuorum quidem

ſis

149 ἵνα μηδ' ἐλευθέρων δοῦλος ᾖς; Εἶτά μοι σεμνὸς περιπατεῖς, στρατηγῶν, ὑπατεύων. οὐκ οἶδα πῶς ἐστρατήγησας, πόθεν τὴν ὑπατείαν ἔλα-
150 βες, τίς σοι αὐτὴν ἔδωκεν; Ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ Φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ἀφρύος αὐτοῦ καὶ τοῦ δουλικοῦ φρυάγματος ἀναισχόμενον. οἶδα γάρ, τί ἐστι δοῦλος εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τετυφωμένος.

151 Σὺ οὖν, φησὶν, ἐλεύθερος εἶ; Θέλω, νὴ τοὺς Θεούς, καὶ εὔχομαι· ἀλλ' οὔπω δύναμαι ἀντιβλέψαι τοῖς κυρίοις, ἔτι τιμῶ τὸ σωμάτιον, ὁλόκληρον αὐτὸ ἔχειν ἀντὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, καί-
152 τοι μηδ' ὁλόκληρον ἔχων. Ἀλλὰ δύναμαί σοι δεῖξαι ἐλεύθερον, ἵνα μηκέτι ζητῇς τὸ παράδειγμα. Διογένης ἦν ἐλεύθερος. Πόθεν τοῦτο; Οὐχ ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν, (οὐ γὰρ ἦν·) ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἦν· ὅτι ἀπεβεβλήκει πάσας τὰς τῆς δου-

sis mancipium? Poſtea magnifice mihi incedis, prætor, conſul. An neſcio, quomodo præturam habueris, unde conſulatum acceperis, quis eum tibi dederit? Equidem ne vivere quidem vellem, ſi per Felicionem vivendum mihi eſſet, ſupercilium illius & ſervilem inſolentiam toleranti. Novi enim quid ſit ſervus, qui fortunatus eſt, ut vulgo videtur, & faſtu tumidus.

Tu igitur, ait aliquis, liber es? Ita me dii ament, eſſe volo atque opto: ſed nondum dominos intrepide intueri poſſum; adhuc corpuſculum meum colo; magni mea referre puto, ut id integrum conſervem, quamvis non integrum habeam. Sed poſſum tibi oſtendere liberum, ne diutius exemplum requiras: Diogenes fuit liber. Qui ſic? Non quod ex ingenuis eſſet ortus; (neque enim erat:) ſed quod ipſe eſſet ingenuus; quod omnes ſervi-

δουλείας λαβάς, οὐδ' ἦν ὅπως τις προσέλθῃ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' ὅθεν λάβηται πρὸς τὸ καταδουλώσασθαι. πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσηρτημένα. εἰ τῆς κτήσεως ἐπελάβου, αὐτὴν ἀφῆκεν ἂν σοι μᾶλλον ἢ ἠκολούθησε δι' αὐτήν· εἰ τοῦ σκέλους, τὸ σκέλος· εἰ ὅλου τοῦ σωματίου, ὅλον τὸ σωμάτιον· οἰκείους, φίλους, πατρίδα, ὡσαύτως. ἤδει γὰρ, πόθεν ἔχει, καὶ παρὰ τίνος, καὶ ἐπὶ τίσι λαβών. τοὺς μὲν γ' ἀληθινοὺς προγόνους, τοὺς Θεοὺς, καὶ τὴν τῷ ὄντι πατρίδα, οὐδέποτ' ἂν ἐγκατέλιπεν, οὐδὲ παρεχώρησεν ἄλλῳ μᾶλλον πείθεσθαι αὐτοῖς καὶ ὑπακούειν, οὐδ' ὑπερεπέθεινεν ἂν εὐκολώτερον τῆς πατρίδος ἄλλος. οὐ γὰρ ἐζήτει, πότε δόξει τι ποιεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἀλλ' ἐμέμνητο ὅτι πᾶν τὸ γενόμενον ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ ὑπὲρ ἐκείνης πράττεται, καὶ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος 153 154 155

vitutis anſas abjeciſſet, ita ut a nulla parte eum adgredi quisquam aut prehendere poſſet, & in ſervitutem trahere. Omnia ſolutiſſima habuit, omnia leviter tantummodo adpenſa. Si opes ejus prehendiſſes, eas potius tibi reliquiſſet, quàm propter illas te ſecutus eſſet; ſi pedem, pedem; ſi totum corpuſculum, totum corpuſculum; neceſſarios, amicos, patriam, eodem modo. Norat enim, unde illa haberet, & a quo, & quibus conditionibus acceſſiſſet. Sed veros quidem progenitores, deos, & germanam patriam, numquam ſane deſeruiſſet; neque ulli alii obedientiâ & obſervantiâ illorum ceſſiſſet; neque facilius quisquam alius mortem pro patria petiiſſet. Neque enim occaſionem quærebat, qua videretur ſolummodo pro univerſitate rerum aliquid facere; ſed meminerat, quidquid fieret, inde proficiſci, atque pro illa patria geri,

156 αὐτὴν παρεγγυᾶται. Τοιγαροῦν ὅρα, τί λέγει αὐτὸς, καὶ γράφει· Διὰ τοῦτό σοι, φησὶν, ἔξεστιν, ὦ Διόγενες, καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ
157 Ἀρχιδάμῳ, τῷ Λακεδαιμονίων, ὡς βούλει διαλέγεσθαι. Ἀρά γ', ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν; Πάντες γὰρ Ἀθηναῖοι, καὶ πάντες Λακεδαιμόνιοι, καὶ Κορίνθιοι, διὰ τὸ ἐκ δούλων εἶναι, οὐκ ἠδύναντο
158 αὐτοῖς ὡς ἠβούλοντο διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἐδεδοίκεσαν καὶ ἐθεράπευον; Διὰ τί οὖν, φησὶν, ἔξεστιν; Ὅτι τὸ σωμάτιον, ἐμὸν οὐχ ἡγοῦμαι· ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ὅτι ὁ νόμος μοι πάντα ἐστὶ, καὶ ἄλλο οὐδέν. Ταῦτα ἦν τὰ ἐλεύθερον ἐκεῖνον ἐάσαντα.
159 Καὶ ἵνα μὴ δόξῃς, ὅτι παράδειγμα δείκνυμι ἀνδρὸς ἀπεριστάτου, μήτε γυναῖκα ἔχοντος, μήτε τέκνα, μήτε πατρίδα, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς, ὑφ' ὧν κάμπτεσθαι καὶ περισπᾶσθαι ἠδύνατο· λάβε Σωκράτην, καὶ θέασαι γυναῖκα καὶ παιδία ἔχοντα,

geri, et a gubernatore ejus mandari. Proinde, vide, quid ipse dicat, & scribat: Propter hoc, inquit, licet tibi, Diogenes, & cum Persarum rege & cum Archidamo colloqui prouti libet. Num quia ex ingenuis ortus erat? Omnes igitur Athenienses, omnes Lacedæmonii & Corinthii e servis erant prognati? & idcirco non poterant suo arbitratu cum illis colloqui, sed illos timebant & colebant? Cur igitur ait sibi licere? Quod corpusculum hoc (inquit) non meum esse duco; quod nullâ re egeo; quod lex mihi loco omnium est, & nihil præterea specto. Hæc fuere, quæ liberum eum conservârunt.

Ne autem putes, me nonnisi exemplum proferre hominis solitarii, nec uxorem habentis, nec liberos, nec patriam, nec amicos aut cognatos, a quibus flecti & in diversa trahi posset; ecce tibi Socratem: hunc specta, uxorem & liberos habentem, verum ut aliena;

ἔχοντα, ἀλλ' ὡς ἀλλότρια· πατρίδα, ἐφ' ὅσον ἔδει, καὶ ὡς ἔδει· φίλους, συγγενεῖς, πάντα ταῦτα ὑποτεταγμένα τῷ νόμῳ, καὶ τῇ πρὸς ἐκεῖνον εὐπειθείᾳ. Διὰ τοῦτο στρατεύεσθαι μὲν 160
ὅπότ' ἔδει, πρῶτος ἀπῄει, καὶ κατὰ κράτος ἐκινδύνευεν ἀφειδέστατα· ἐπὶ Λέοντα δ' ὑπὸ τῶν τυράννων πεμφθεὶς, ὅτι αἰσχρὸν ἡγεῖτο, οὐδ' ἐπεβουλεύσατο· εἰδὼς ὅτι ἀποθανεῖν δεήσει, ἂν οὕτω τύχῃ. καὶ 161
τί αὐτῷ διέφε[illegible] ἄλλο γάρ τι σώζειν ἤθελεν· οὐ τὸ σαρκίδιον, ἀλλὰ τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα. ταῦτα ἀπαρεγχείρητα, ἀνυπόκριτα. Εἶθ', ὅτ' 162
ἀπολογεῖσθαι ἔδει ὑπὲρ τοῦ ζῆν, μή τι ὡς τέκνα ἔχων ἀναστρέφεται; μή τι ὡς γυναῖκα; ἀλλ' ὡς μόνος. Τί δ', ὅτε πιεῖν ἔδει τὸ φάρμακον, πῶς ἀναστρέφεται; δυνάμενος διασωθῆναι, καὶ 163
τοῦ Κρίτωνος αὐτῷ λέγοντος, ὅτι, Ἔξελθε διὰ τὰ παιδία· τί λέγεις; ἔρημον ἡγεῖτο αὐτό; πόθεν;

aliena; patriam, quatenus oportebat, & quemadmodum oportebat; amicos, cognatos, omnia hæc legi subjicientem, illiusque obedientiæ. Quapropter ubi militandum erat, primus exibat, fortissimeque dimicabat: sed cum adversus Leontem missus a tyrannis esset, quia turpe illud ducebat, ne deliberavit quidem; quamvis nosset moriendum sibi esse, si res ita tulisset. Quid vero id ejus intererat? nam aliud conservare volebat; non corpusculum, sed fidem, sed verecundiam; hæc nemini obnoxia, nemini subjecta sunt. Postea, cum causa capitis dicenda esset, numquid ita se gerit, ut is qui liberos habeat, ut is qui uxorem? non, sed ut qui solitarius esset. Quid vero, cum venenum bibendum esset, quomodo se gerit? Cum servari posset, & Crito ei diceret, exire eum debere propter liberos; quid ait? idne pro

inopi-

θεν; ἀλλὰ τὸ εὔσχημον σκοπεῖ, τὰ δ' ἄλλα
οὐδ' ἑρᾷ, οὐδ' ἐπιλογίζεται. οὐ γὰρ ἤθελε,
φησὶ, σῶσαι τὸ σωμάτιον· ἀλλ' ἐκεῖνο, ὃ τῷ
δικαίῳ μὲν αὔξεται καὶ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ
164 μειοῦται καὶ ἀπόλλυται. Σωκράτης δ' αἰσχρῶς
ἂν σώζεται· ὁ μὴ ἐπιψηφίσας, Ἀθηναίων κε-
λευόντων, ὁ τοὺς τυράννους ὑπεριδὼν, ὁ τοιαῦτα
περὶ ἀρετῆς καὶ καλοκἀγαθίας διαλεγόμενος.
165 τοῦτον οὐκ ἔστι σῶσαι αἰσχρῶς· ἀλλ' ἀποθνή-
σκων σώζεται, οὐ φεύγων. Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς
ὑποκριτὴς, παυόμενος ὅτε δεῖ, σώζεται μᾶλλον,
166 ἢ ὑποκρινόμενος παρὰ καιρόν. Τί οὖν ποιήσει τὰ
παιδία; Εἰ μὲν εἰς Θετταλίαν ἀπῄει, ἐπεμε-
λήθητε αὐτῶν· εἰς ᾅδου δέ μου ἀποδημήσαντος,
οὐδεὶς ἔσται ὁ ἐπιμελησόμενος; Ὅρα πῶς ὑπο-
167 κορίζεται καὶ σκώπτει τὸν θάνατον. Εἰ δ' ἐγὼ
καὶ σὺ ἦμεν, εὐθὺς ἂν κατεφιλοσοφήσαμεν, ὅτι
τοὺς

inopinato lucro ducebat? minime vero: ſed. quod decet, quod honeſtum eſt, id conſiderat; cætera non videt, neque ullam eorum rationem habet. Neque enim volebat, inquit, conſervare corpuſculum: ſed illud, quod per juſtitiam creſcit & conſervatur, per injuriam vero minuitur & perit. Socrates autem turpiter ſalvus eſſe recuſat; qui, quamvis juberent Athenienſes, in ſuffragia eos mittere noluit; qui tyrannos contemſit, qui talia de virtute & probitate diſſeruit: hic turpiter ſervari non poteſt; ſed moriens ſervatur, non fugiens. Nam & bonus actor ſcenicus, cum deſinit quando oportet, magis conſervatur, quam cum ultra tempus artem ſuam exercere pergit. Quid ergo agent liberi tui? Si in Theſſaliam abiiſſem, vos curâſſetis illos? cum vero ad inferos fuero profectus, nemo erit qui illos curet? Vide quomodo verbis extenuet derideatque mortem. Si autem

τοὺς ἀδικοῦντας δεῖ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι· καὶ προσθέντες, ὅτι, ἔφελος ἔσομαι πολλοῖς ἀνθρώποις σωθεὶς, ἀποθανὼν δ' οὐδενί. εἰ γὰρ ἔδει διὰ τραύλης ἐκδύντας, ἐξήλθομεν ἄν. Καὶ πῶς 168
ἂν ὠφελήσαμέν τινας; ποῦ γὰρ ἂν ἔτι ἔμενον ἐκεῖνοι; ἢ εἰ ὄντες ἦμεν ὠφέλιμοι, οὐχὶ πολὺ μᾶλλον ἀποθανόντες ἂν ὅτε ἔδει καὶ ὡς ἔδει, ὠφελήσαμεν ἀνθρώπους; Καὶ νῦν, Σωκράτους ἀπο- 169
θανόντος, οὐδὲν ἧττον, ἢ καὶ πλεῖον, ὠφέλιμός ἐστιν ἀνθρώποις ἡ μνήμη ὧν ἔτι ζῶν ἔπραξεν ἢ εἶπε.

Ταῦτα μελέτα, ταῦτα τὰ δόγματα, τοὺ- 170
τους τοὺς λόγους· εἰς ταῦτα ἀφόρα τὰ παραδείγματα· εἰ θέλεις ἐλεύθερος εἶναι, εἰ ἐπιθυμεῖς κατ' ἀξίαν τοῦ πράγματος. Καὶ τί θαυμα- 171
στὸν, εἰ τηλικοῦτον πρᾶγμα τοσούτων καὶ τηλικούτων ὠνῇ; Ὑπὲρ τῆς νομιζομένης ἐλευθερίας ταύ-

tem ego & tu illius loco fuiſſemus, ſtatim diſputâſſemus, injurios eodem modo ulciſcendos eſſe; illo etiam adjecto, ſi incolumis evaſero, multos juvabo, mortuus vero neminem: nam, ſi neceſſe fuiſſet, perforamen etiam erepſiſſemus. Quo pacto autem aliquem juviſſemus? Ubi enim poſtea manſiſſent illi? Quod ſi ſuperſtites fuiſſemus utiles, nonne multo magis tum mortui cum oportebat & quemadmodum oportebat, hominibus profuiſſemus? Et nunc, Socrate mortuo, nihilo minus, aut magis etiam, utilis eſt hominibus memoria eorum quæ vivens fecit aut dixit.

Hæc meditare, hæc decreta, hos ſermones; in hæc intuere exempla, ſi liber eſſe vis; ſi rem eam ſic deſideras, ut ejus dignitas poſtulat. Et quid mirum, te rem tantam tot & tantis ſumtibus mercari? Pro iſta, quæ vulgo liber-

tas

ταύτης, οἱ μὲν ἀπάγχονται, οἱ δὲ κατακρημνίζουσιν ἑαυτούς· ἔστι δ' ὅτε καὶ πόλεις ὅλαι ἀπώ-
172 λοντο. ὑπὲρ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀνεπιβουλεύτου καὶ ἀσφαλοῦς ἐλευθερίας, ἀπαιτοῦντι τῷ Θεῷ ἃ δέδωκεν οὐκ ἀποδώσεις; οὐχ, ὡς Πλάτων λέγει, μελετήσεις, οὐχὶ ἀποθνήσκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ στρεβλοῦσθαι, καὶ φεύγειν, καὶ δαίρεσθαι,
173 καὶ πάνθ' ἁπλῶς ἀποδιδόναι τἀλλότρια; Ἔσῃ τοίνυν δοῦλος ἐν δούλοις, κἂν μυριάκις ὑπατεύσῃς· κἂν εἰς τὸ παλάτιον ἀναβῇς, οὐδὲν ἧττον. καὶ αἰσθήσῃ, ὅτι παράδοξα μὲν ἴσως φασὶν οἱ φιλόσοφοι, καθάπερ καὶ ὁ Κλεάνθης ἔλεγεν,
174 οὐ μὴν παράλογα. ἔργῳ γὰρ ἔσῃ, ὅτι ἀληθῆ ἐστι, καὶ τούτων τῶν θαυμαζομένων καὶ σπουδαζομένων ὄφελος οὐδέν ἐστι τοῖς τυχοῦσι· τοῖς δὲ μηδέπω τετευχόσι φαντασία γίνεται, ὅτι παραγενομένων αὐτῶν, ἅπαντα παρέσται αὐτοῖς τὰ

tas habetur, alii ſe ſuſpendunt, alii præcipites dant; eſt etiam cum totæ urbes perierunt: tu ob veram, ob inſidiarum expertem & tutam libertatem, repetenti Deo quæ dedit non reddes? non (ut Plato ait) meditaberis, non modo emori, ſed & excruciari, & exſulare, & verberibus cædi, omnia denique reddere aliena? Eris ergo nihilo minus ſervus inter ſervos, etſi millies conſulatum geſſeris, etſi palatium (*ut Cæſaris familiaris*) ingrediaris: ac ſenties, præter opinionem quidem fortaſſe, (quemadmodum Cleanthes etiam dicebat) non tamen præter rationem, dicere philoſophos. Re ipſa enim cognoſces, vera ea eſſe; & eorum, quæ admirationi ſunt, quæque expetuntur, nullum eſſe uſum iis, qui illa conſecuti ſunt; iis vero, qui nondum conſecuti ſunt, adferre opinionem, cum advenerint, bona omnia una adfore:

τὰ ἀγαθά· εἶθ, ὅταν παραγένηται, τὸ καῦμα ἴσον, ὁ ῥιπτασμὸς ὁ αὐτὸς, ἡ ἄση, ἡ τῶν οὐ παρόντων ἐπιθυμία. οὐ γὰρ ἐκπληρώσει τῶν 175
ἐπιθυμουμένων ἐλευθερίαν παρασκευάζεται, ἀλλὰ ἀνασκευὴ τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ, ἵν' εἰδῇς ὅτι ἀλη- 176
θῆ ταῦτά ἐστιν, ὡς ἐκείνων ἕνεκα πεπόνηκας, οὕτω καὶ ἐπὶ ταῦτα μετάθες τὸν πόνον· ἀγρύπνησον ἕνεκα τοῦ δόγμα περιποιήσασθαι ἐλευθεροποιόν· θεράπευσον, ἀντὶ γέροντος πλουσίου, φι- 177
λόσοφον· περὶ θύρας ὄφθητι τὰς τούτου· οὐκ ἀσχημονήσεις ὀφθείς· οὐκ ἀπελεύσῃ κενὸς, οὐδ' ἀκερδής, ἂν ὡς δεῖ προσέλθῃς. εἰ δὲ μὴ, πείρασόν γε· οὐκ ἔστιν αἰσχρὰ ἡ πεῖρα.

ΚΕΦ.

adfore: deinde vero, cùm adsunt, æstus par est, jactatio eadem, idem fastidium, idem eorum quæ absunt desiderium. Neque enim explendis desideriis libertas comparatur, sed tollenda cupiditate. Et, ut scias vera esse hæc, quemadmodum propter illa laborâsti, sic etiam ad hæc transfer laborem: vigila ut decretum tibi compares, quod te in libertatem adferat; loco senis divitis cole philosophum, ad hujus fores conspicitor: non indecore ages, si conspectus ibi fueris: non vacuus discedes, nec sine lucro, si accesseris ut decet. Si diffidis, saltem periculum facito: non turpe est id periculum.

CAP.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Συμπεριφορᾶς.

Τούτῳ τῷ τόπῳ πρὸ πάντων σε δεῖ προσέχειν, μή ποτε ἄρα τῶν προτέρων συνήθων ἢ φίλων ἀνακραθῇς τινι οὕτως, ὥστ' εἰς τὰ αὐτὰ συγκαταβῆναι αὐτῷ. εἰ δὲ μή, ἀπολεῖς σεαυτόν. Ἂν δέ σ' ὑποτρέχῃ, ὅτι ἀδέξιος αὐτῷ φανοῦμαι, καὶ οὐχ ὁμοίως ἕξει ὡς πρότερον· μέμνησο, ὅτι περίκα οὐδὲν γίνεται· οὐδ' ἔστι δυνατὸν, μὴ τὰ αὐτὰ ποιοῦντα, τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ ποτέ. Ἐλοῦ οὖν πότερον θέλεις· ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑφ' ὧν πρότερον, ὅμοιος ὢν τῷ πρότερον σεαυτῷ· ἢ, κρείσσων ὤν, μὴ τυγχάνειν τῶν ἴσων. εἰ γὰρ τοῦτο κρεῖσσον, αὐτόθεν ἀπόνευσον ἐπὶ τοῦτο, μηδέ σε περισπάτωσαν οἱ ἕτεροι διαλογισμοί. οὐδεὶς γὰρ ἐναμφοτερίζων δύναται προκόψαι· ἀλλ' εἰ τοῦτο πάν-

CAP. II.

De familiari Conſuetudine cum Hominibus.

Hoc in loco ante omnia adtentum te eſſe oportet, ne cui veterum familiarium aut amicorum ita miſcearis, ut ad ea deſcendas quæ illi cordi ſunt: alioqui teipſum perdes. Sin tibi in mentem venerit, At videbor illi homo ſiniſtri ingenii, neque ut prius erga me adfectus erit: cogita, nihil parari gratis: neque poſſe fieri, ſi non eadem agas, idem ut ſis qui aliquando fueris. Elige igitur utrum voles, ut vel eodem modo diligaris a veteribus amicis, talisque ſis qualis ante fuiſti; vel, ut illis melior ſis, nec vero eadem conſequaris. Nam ſi hoc melius eſt, ſtatim hanc viam ingredere, neque te aliæ cogitationes distrahant. Nemo enim huc atque illuc inclinans, proficere poteſt: ſed, ſi hoc aliis rebus omnibus ante-

πάντων προκέκρικας, εἰ πρὸς τοῦτῳ μόνῳ θέλεις εἶναι, εἰ τοῦτο ἐκπονήσεις, ἄφες ἅπαντα τἄλλα· εἰ δὲ μή, οὔτος ὁ ἐπαμφοτερισμὸς ἑκάτερόν σοι ποιήσει, οὔτε προκόψεις κατ' ἀξίαν, οὔτ' ἐκείνων τεύξῃ ὧν πρότερον ἐτύγχανες. πρότερον γὰρ εἰ- 6
λικρινῶς ἐμέμενος τῶν οὐδενὸς ἀξίων, ἡδὺς ἦς τοῖς συνοῦσιν. οὐ δύνασαι δ' ἐν ἀμφοτέρῳ τῷ εἴδει διε-
νεγκεῖν· ἀλλ' ἀνάγκη, καθόσον ἂν τοῦ ἑτέρου κοινωνῇς, ἀπολείπεσθαί σ' ἐν θατέρῳ. οὐ δύνασαι, 7
μὴ πίνων μεθ' ὧν ἔπινες, ὁμοίως ἡδὺς αὐτοῖς φαί-
νεσθαι· ἑλοῦ οὖν, πότερον μεθυστὴς εἶναι θέλεις, καὶ ἡδὺς ἐκείνοις, ἢ νήφων ἀηδής. οὐ δύνασαι, μὴ ᾄδων μεθ' ὧν ᾖδες, ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν· ἑλοῦ οὖν καὶ ἐνταῦθα, πότερον θέλεις. εἰ γὰρ 8
κρεῖσσον, τὸ ἀηδήμονα εἶναι καὶ κόσμιον, τοῦ εἰ-
πεῖν τινά, Ἡδὺς ἄνθρωπος! ἄφες τὰ ἕτερα, ἀπόγνωθι, ἀποστρέφηθι, μηδέν σοι καὶ αὐτοῖς.

anteponis, ſi huic ſoli inſiſtere vis, ſi in hoc elaborare, miſſa fac cætera omnia. Quod niſi feceris, inconſtantia iſta & vacillatio bifariam tibi incommodabit: neque enim ita promovebis, uti par erat; nec illa conſequêris, quæ prius conſequebaris. Nam cum ante haud diſſimulanter res nullius pretii deſiderares, jucundus eras amicis: neque vero utroque in genere excellere potes; ſed neceſſe eſt, quatenus alterius participa fueris, eatenus alterò te deſtitui. Non poteris, niſi cum iis compotaveris, quibuscum potare conſueveras, æque jucundus illis videri: opta igitur, malisne ebriosus eſſe, atque illis jucundus; an ſobrius, & injucundus. Non poteris, ſi non canas quibuscum canebas, æque ab illis diligi: ergo & hîc opta, utrum malis. Nam ſi præſtat verecundum eſſe ac modeſtum, quam ab aliquo dici, O lepidum caput! omitte cætera, repudia, averſare, nihil tibi cum

9 εἰ δὲ μὴ ἀρέσει ταῦτα, ἔλος ἀπέκλινον ἐπὶ τἀναντία· γενοῦ εἷς τῶν κιναίδων, εἷς τῶν μοιχῶν, καὶ ποίει τὰ ἑξῆς, καὶ τεύξῃ ὧν θέλεις. καὶ
10 ἀναπηδῶν ἐπικραύγαζε τῷ ὀρχηστῇ. Διάφορα δ' οὕτω πρόσωπα οὐ μίγνυται· οὐ δύνασαι καὶ Θερσίτην ὑποκρίνασθαι, καὶ Ἀγαμέμνονα. ἂν Θερσίτης εἶναι θέλῃς, κυρτόν σε εἶναι δεῖ καὶ φαλακρόν· ἂν Ἀγαμέμνων, μέγαν καὶ καλὸν, καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους φιλοῦντα.

ΚΕΦ. γ'.

Τίνα τίνων Ἀντιπαραλλακτέον.

Ἐκεῖνο πρόχειρον ἔχε, ὅταν τινὸς ἀπολείπῃ τῶν ἐκτὸς, τί ἀντ' αὐτοῦ περιποιῇ. κἂν ᾖ πλέ-
2 ονος ἄξιον, μηδέποτ' εἴπῃς ὅτι ἐζημίωμαι. * οὐδ' ἀντὶ

cum illis rei sit. Sin tibi hoc non placuerit, totus ad contraria te converte; esto cinædus, esto mœchus, cæteraque facito isti vitæ rationi consentanea: sic voti compos fies. Exsili etiam atque adclama saltatori. Sed personæ tam diversæ non miscentur; non potes & Thersiten agere, & Agamemnonem: si Thersites esse vis, gibbosum te esse & recalvastrum oportet; si Agamemnon, magnum & pulcrum, ac diligere populum.

CAP. III.

Quæ quibus Commutanda sint.

Illud in promtu sit, si quam rem externam relinquis, quid loco illius consequare: &, hoc si pluris fuerit, cave unquam dicas, te jacturam fecisse. Ne-

ἀντὶ ὄνου ἵππον, οὐδ' ἀντὶ προβάτου βοῦν, οὐδ' ἀντὶ κέρματος πρᾶξιν καλὴν, οὐδ' ἀντὶ ψυχρολογίας ἡσυχίαν οἵαν δεῖ, οὐδ' ἀντὶ αἰσχρολογίας αἰδῶ. Τούτων μεμνημένος, παντα χοῦ διασώσεις τὸ σεαυτοῦ πρόσωπον οἷον ἔχειν σε δεῖ. εἰ δὲ μὴ, σκέπτει, ὅτι ἀπέλλυνται οἱ χρόνοι οὗτοι, καὶ, ὅσα νῦν προσέχεις σεαυτῷ, μέλλεις ἐκχεῖν ἅπαντα ταῦτα καὶ ἀνατρέπειν. Ὀλίγων δὲ χρεία ἐστὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν τὴν πάντων καὶ ἀνατροπήν· μικρᾶς ἀποστροφῆς τοῦ λόγου. Ἵν' ὁ κυβερνήτης ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον, οὐ χρείαν ἔχει τῆς αὐτῆς παρασκευῆς, ἔσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιστρέψῃ, ἀπώλετο· κἂν μὴ αὐτὸς ἑκὼν, ὑποπαρενθυμηθῇ δὲ, ἀπώλετο. Τοιοῦτόν ἐστί τι καὶ ἐνθάδε· μικρὸν ἂν ἀπονυστάξῃς, ἀπῆλθε πάντα τὰ μέχρι νῦν συνειλεγμένα. Πρόσεχε οὖν ταῖς φαντασίαις, ἐπ-

Οο 2 ἀγρύ-

Neque enim (*jacturam feceris,*) si asinum cum equo, nec si ovem cum bove, sive leve compendium pecuniarium cum honesta actione, sive otiosam disputationem cum otio & tranquillitate homine digna, sive turpem in dicendo licentiam cum verecundia commutaveris. Horum memor, ubique conservabis personam tuam qualem decet: sin minus, vide, ut tempus fruftra tibi perit, &, quidquid curae nunc in te ipsum confers, id omne profusurus es atque eversurus. Paucis vero est opus ad jacturam & eversionem omnium; exigua rationis aversione. Ut gubernator navigium evertat, non eodem opus est adparatu, quo ad illud conservandum; sed, si id paulisper vento obverterit, periit; tametsi ipse non ultro, sed aliis cogitationibus intentus, id fecerit. Eodem hic quoque modo se res habet: si paululum dormitaris, abibunt omnia quæ hactenus collegisti. Observa igitur

vita

ἀγρύπνει. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τηρούμενον· ἀλλ' αἰδὼς, καὶ πίστις, καὶ εὐστάθεια, ἀπάθεια, ἀλυπία, ἀφοβία, ἀταραξία, ἁπλῶς ἐλευθερία.
8 Τίνων μέλλεις ταῦτα πωλεῖν; βλέπε πόσου ἀξίων. Ἀλλ' οὐ τεύξομαι τοιούτου τινὸς ἀντ' αὐτοῦ. Βλέπε. καὶ τυγχάνων πάλιν ἐκείνου, τί
9 ἀντ' αὐτοῦ λαμβάνεις. Ἐγὼ εὐκοσμίαν, ἐκεῖνος δημαρχίαν· ἐκεῖνος στρατηγίαν, ἐγὼ αἰδῶ. ἀλλ' οὐ κραυγάζω, ὅπου ἀπρεπές· ἀλλ' οὐκ ἀναστήσομαι, ὅπου μὴ δεῖ. ἐλεύθερος γάρ εἰμι, καὶ Φί-
10 λος τοῦ Θεοῦ, ἵν' ἑκὼν πείθωμαι αὐτῷ. τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἀντιποιεῖσθαί με δεῖ, οὐ σώματος, οὐ κτήσεως, οὐκ ἀρχῆς, οὐ φήμης, ἁπλῶς οὐδενός. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος βούλεταί μ' ἀντιποιεῖσθαι αὐτῶν. εἰ γὰρ ἤθελεν, ἀγαθὰ πεποιήκει αὐτὰ ἂν ἐμοί. νῦν δ' οὐ πεποίηκε· διὰ τοῦτο οὐδὲν
11 δύναμαι παραβῆναι τῶν ἐντολῶν. Τήρει τὸ ἀγαθὸν τὸ ἑαυτοῦ ἐν παντί· τῶν δ' ἄλλων τι, κατὰ

visa tua, vigila super eis: neque enim parvum est quod custoditur; sed verecundia, fides, constantia; adfectuum, doloris, timoris, perturbationis expers animus; verbo ut dicam, libertas. Quanti ista vendes? vide quid valeant ea quæ pro his consecuturus es. At nihil tale pro illis consequar? Vide ut illud consequaris, quid pro eo accipias. Ego modestiam, ille tribunatum: ille præturam, ego verecundiam. Non clamo, ubi dedecet; non surgo, ubi non decet: liber enim sum, & amicus Dei, ut ultro illi paream. reliqua vero omnia negligenda mihi sunt: corpus, possessio, magistratus, fama, denique omnia. Neque enim ille vult me hæc curare: nam si vellet, effecisset, ut ea mihi bona essent: nunc cum non fecerit, nullum ejus mandatum negligere possum. Conserva igitur bonum tuum in omni re: cæterorum vero

τὰ τὸ διδόμενον, μέχρι τοῦ εὐλογιστεῖν ἐν αὐτοῖς· τούτῳ μόνῳ ἀρκούμενος. εἰ δὲ μὴ, δυστυχήσεις, ἀτυχήσεις, κωλυθήσῃ, ἐμποδισθήσῃ. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκεῖθεν ἀπεσταλμένοι νόμοι, ταῦτα 12
τὰ διατάγματα· τούτων ἐξηγητὴν δεῖ γενέσθαι, τούτοις ὑποτεταγμένον, οὐ τοῖς Μασσυρίου καὶ Κασσίου.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν Ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας.

Μέμνησο, ὅτι οὐ μόνον ἐπιθυμίας ἀρχῆς καὶ πλούτου ταπεινοὺς ποιεῖ, καὶ ἄλλοις ὑποτεταγμένους, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίας, καὶ σχολῆς, καὶ ἀποδημίας, καὶ Φιλολογίας. Ἁπλῶς γὰρ, οἷον ἐν ᾧ τὸ ἐκτὸς, ἡ τιμὴ αὐτοῦ ὑποτάσσει ἄλλῳ.

vero unumquodque, prout tibi datum fuerit, sic usurpa, ut in eorum usu ratio tibi constet: idque unum satis tibi sit. Alioqui miser eris, votis tuis excides, prohibeberis, impedieris. Hæ sunt leges illinc missæ, hæc edicta; horum interpretem esse decet, his parere, non Masurii & Cassii præceptis.

CAP. IV.

Ad eos qui vitam in Otio transigere cupiunt.

Memento, non honorum solum cupiditatem & opum reddere humiles, & aliis obnoxios; sed etiam quietis studium, & otii, & peregrinationis, & literarum. Omnino enim qualiscumque fuerit res externa, admiratio & studium ejus subjectos alteri facit.

Quid

2 Τί οὖν διαφέρει, συγκλήτου ἐπιθυμεῖν, ἢ τοῦ μὴ εἶναι συγκλητικόν; τί διαφέρει, ἀρχῆς ἐπιθυμεῖν, ἢ ἀναρχίας; τί διαφέρει, λέγειν, ὅτι, Κακὸς μέ ἐστιν, οὐδὲν ἔχω τί πράξω, ἀλλὰ τοῖς βιβλίοις προσδέδεμαι ὡς νεκρός· ἢ λέγειν, Κακὸς μέ
3 ἐστιν, οὐκ εὐσχολῶ ἀναγνῶναι; Ὡς γὰρ ἀσπασμοὶ καὶ ἀρχὴ τῶν ἐκτός ἐστι καὶ ἀπροαιρέτων,
4 οὕτω καὶ βιβλίον. Ἡ τίνος ἕνεκα θέλεις ἀναγνῶναι; εἰπέ μοι. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' αὐτὸ καταστρέφεις τὸ ψυχαγωγηθῆναι ἢ μαθεῖν τι, ψυχρὸς εἶ, καὶ ἀταλαίπωρος. εἰ δ' ἐφ' ὃ δεῖ ἀναφέρεις, τί τοῦτ' ἔστιν ἄλλο ἢ εὔροιας; εἰ δέ σοι τὸ ἀναγινώσκειν εὔροιαν μὴ περιποιεῖ; τί ὄφελος αὐτοῦ;
5 Ἀλλὰ περιποιεῖ, φησί· καὶ διὰ τοῦτο ἀγανακτῶ, ὡς ἀπολειπόμενος αὐτοῦ. Καὶ τίς αὕτη ἡ εὔροια, ἣν ὁ τυχὼν ἐμποδίσαι δύναται, οὐ λέγω Καίσαρ, ἢ Καίσαρος φίλος, ἀλλὰ κόραξ; αὐλη-

τής,

Quid igitur intereſt, utrum ſenator eſſe cupias, an cupias non eſſe? quid intereſt, magiſtratum cupias, an privatam conditionem? Quid intereſt, utrum dicas, Miſer ſum; non habeo quod agam, ſed libellis ſum adligatus inſtar cadaveris; an dicas, Miſer ſum; non eſt mihi otium legendi? Quemadmodum enim ſalutationes & honores, res externæ ſunt, & non noſtri arbitrii; ſic etiam libellus. Aut dic mihi, quâ gratiâ legere cupis? Nam ſi nihil aliud ſequeris, niſi ipſam legendi delectationem, & ut cognoſcas aliquid; frigidus es, & delicatulus. Sin eo refers lectionem, quo oportet; quid aliud iſtud eſt, niſi vita beata? Eam ſi lectio tibi non confert, quæ eſt illius utilitas? At eam confert, inquit; eâque de re moleſte fero, me eâ fraudari. Quæ vero iſta eſt vita beata, quam quivis impedire poteſt. non dico Cæſar, aut Cæſaris amicus, ſed corvus, tibicen, febris,

πυρετὸς, ἄλλα τρισμύρια; ἡ δ' εὔροια οὐ-
τως ἔχει, ὡς τὸ διηνεκὲς καὶ ἀνεμπόδιστον.
καλοῦμαι, πράξων τι· ἄπειμι νῦν, προσέ- 6
τοῖς μέτροις ἃ δεῖ τηρεῖν, ὅτι αἰδημόνως,
σφαλῶς, ὅτι δίχα ὀρέξεως καὶ ἐκκλίσεως
πρὸς τὰ ἐκτός· καὶ λοιπὸν προσέχω τοῖς 7
ποις, τίνα φασὶ, πῶς κινοῦνται· καὶ
οὐ κακοήθως, οὐδ' ἵνα ἔχω ψέγειν ἢ κα-
ᾶν· ἀλλ' ἐπ' ἐμαυτὸν ἐπιστρέφω, εἰ ταὐ-
ἐγὼ ἁμαρτάνω. πῶς οὖν παύσομαι; τότε
γὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' οὐκέτι, χάρις τῷ

Αγε, ταῦτα ποιήσας, καὶ πρὸς τούτοις 8
νος, χεῖρον ἔργον πεποίηκας ἢ χιλίους στί-
ἀναγνοὺς, ἢ γράψας ἄλλους τοσούτους;
γὰρ ἐσθίῃς, ἄχθῃ ὅτι μὴ ἀναγινώσκεις;
ρκῇ τῷ καθ' ἃ ἀνέγνωκας ἐσθίειν; ὅταν

 λούῃ;

alia infinita? Vita
utem nihil tam pro-
habet; quam quod
ıa est, & ab omni im-
nto remota. Nunc
acturus aliquid: ab-
c, observaturus mo-
ui servandi sunt, ut
erecunde, ut tuto,
a adpetitionem &
ionem rerum exter-
: & præterea homi-
servo, quid dicant,
do moveantur: id-
n malevole, neque
andi aut deridendi

caussâ: sed in me ipsum
conversus observo, an &
ipse sic delinquam. Quo-
modo igitur desinam? Olim
& ego peccabam: nunc ve-
ro non item; gratia sit
Deo.

Age hæc si feceris, his si
occupatus fueris, pejusne
rem gesseris, quam si mille
versus legisses, totidemve
scripsisses? Nam cum edis,
dolesne te non legere?
nonne sufficit tibi, ex præ-
ceptis, quæ legendo cogno-
visti,

9 λούῃ; ὅταν γυμνάζῃ; Διὰ τί οὖν ἐπὶ πάντων οὐχ
ὁμαλίζεις, καὶ ὅταν Καίσαρι προσίῃς, καὶ ὅταν
10 τῷ δεῖνι; Εἰ τὸν ἀπαθῆ τηρεῖς, εἰ τὸν ἀκατάπληκτον, εἰ τὸν κατεστραμμένον· εἰ βλέπεις μᾶλλον τὰ γινόμενα, ἢ βλέπῃ· εἰ μὴ φθονεῖς τοῖς προτιμωμένοις· εἰ μὴ ἐκπλήσσουσί σε αἱ ὕλαι· τί
11 σοι λείπει; Βιβλία; Πῶς, ἢ ἐπὶ τί; οὐχὶ γὰρ ἐπὶ τὸ βιοῦν παρασκευή τίς ἐστιν αὕτη; τὸ βιοῦν δ' ἐξ ἄλλων τινῶν ἢ τούτων συμπληροῦται. εἶδον ἂν εἰ ὁ ἀθλητὴς κλαίῃ εἰς τὸ στάδιον
12 εἰσιὼν, ὅτι μὴ ἔξω γυμνάζεται. Τούτου ἕνεκα ἐγυμνάζου· ἐπὶ τούτῳ οἱ ἀλτῆρες, ἡ ἀφή, οἱ νεανίσκοι. καὶ νῦν ἐκεῖνα ζητεῖς, ὅτε τοῦ ἔργου
13 καιρός ἐστιν; Οἷον εἰ ἐπὶ τοῦ συγκαταθετικοῦ τόπου, παρισταμένων φαντασιῶν, τῶν μὲν καταληπτῶν, τῶν δ' ἀκαταλήπτων, μὴ ταύτας διακρίνειν

visti, edere? *annon eodem modo*, cum lavas? cum exerceris? Cur igitur non in omnibus eodem modo sentis, sive Cæsarem adis, sive quem alium? Si perturbatione vacuum, si imperterritum, si modestum te præbes; si potius spectas quid fiat, quam spectari cupis; si non invides iis qui tibi præferuntur; si te non in stuporem rapiunt materiæ; quid tibi deest? Libri? Quomodo, aut ad quid? Nonne enim ad vitam degendam ista præparatio quædam est? ipsa vero vita aliis rebus quam his completur? Perinde hoc est, ac si pugil, stadium ingrediens, ploret, quod non foris exerceatur. Hâc gratiâ exercebaris: huc pertinebant halteres, pulvis, adolescentuli. Et nunc tu illa desideras, cum rei gerendæ tempus adest? Perinde hoc est, ac si in loco de Adsensione, cum visa objiciuntur, quorum alia percipi possunt, alia non possunt, ista nunc dijudicare nolimus, sed legere

κρίνειν θέλοιμεν, ἀλλ' ἀναγινώσκειν τὰ περὶ κατα-
λήψεως.

Τί οὖν τὸ αἴτιον; Ὅτι οὐδέποτε τούτου 14
ἕνεκα ἀνέγνωμεν, οὐδέποτε τούτου ἕνεκα ἐγεράψα-
μεν, ἵν' ἐπὶ τῶν ἔργων κατὰ φύσιν χρώμεθα ταῖς
προσπιπτούσαις φαντασίαις· ἀλλ' αὐτοῦ κατάλή-
ψομεν, μαθεῖν τί λέγεται, καὶ ἄλλῳ δύνασθαι
ἐξηγήσασθαι, τὸν συλλογισμὸν ἀναλῦσαι, καὶ
τὸν ὑποθετικὸν ἐφοδεῦσαι. Διὰ τοῦτο, ὅπου ἡ 15
σπουδὴ, ἐκεῖ καὶ ὁ ἐμποδισμός. Θέλεις τὰ μὴ
ἐπί σοι ἐξάπαντος; κωλύου τοίνυν, ἐμποδίζου,
ἀποτύγχανε. Εἰ δὲ τὰ περὶ ὁρμῆς τούτου 16
ἕνεκα ἀναγινώσκοιμεν, οὐχ ἵνα ἴδωμεν τί λέγε-
ται περὶ ὁρμῆς, ἀλλ' ἵνα εὖ ὁρμῶμεν· τὰ περὶ
ὀρέξεως, καὶ ἐκκλίσεως, ἵνα μήποτ' ὀρεγόμενοι
ἀποτυγχάνωμεν, μήτ' ἐκκλίνοντες περιπίπτω-
μεν· τὰ περὶ καθήκοντος δ', ὡς μεμνημένοι

gere quæ de perceptione ſcripta ſunt.

Quæ ergo cauſſa eſt? Quia numquam eâ gratiâ legimus, numquam ea de cauſſa ſcripſimus, ut ipſo facto ſecundum naturam uteremur viſis objectis: ſed in eo definimus, ut cognoſcamus quid dicatur, idque aliis explicare queamus; ut ſyllogiſmum reſolvere, ut hypotheticam argumentationem tractare poſſimus. Quapropter, ubi ſtudium eſt, ibi etiam impedimentum. Tu quoquo modo ea cupis, quæ in tua non ſunt poteſtate? Prohibere ergo, impedire, fruſtrare! Sin autem, quæ de impetu ſcripta ſunt, hoc conſilio legeremus, non ut, quid de impetu diceretur, ſciremus, ſed ut recte uteremur impetu; ſi, quæ de adpetitione & averſatione, ut ne umquam re adpetitâ fruſtraremur, aut in declinatam incideremus; ſi doctrinam officiorum, ut

relatio-

τῶν σχέσεων, μηδὲν ἀλογίστως, μηδὲ παρ' αὐ-
17 τὰ ποιῶμεν· οὐκ ἂν ἠγανακτοῦμεν πρὸς τὰ ἀνα-
γνώσματα ἐμποδιζόμενοι, ἀλλὰ τῷ τὰ ἔργα
ἀποδιδόναι τὰ κατάλληλα ἠρκούμεθα, καὶ ἠριθμοῦ-
μεν ἂν οὐ ταῦτα ἃ μέχρι νῦν ἀριθμεῖν εἰθίσμε-
θα, Σήμερον ἀνέγνων στίχους τοσούσδε, ἔγραψα
18 τοσούσδε· ἀλλὰ, Σήμερον ὁρμῇ ἐχρησάμην ὡς
παραγέλλεται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, ὀρέξει οὐκ
ἐχρησάμην, ἐκκλίσει πρὸς μόνα τὰ προαιρετικὰ,
οὐ κατεπλάγην τὸν δεῖνα, οὐ ἐδυσωπήθην ὑπὸ
τοῦ δεῖνος, τὸ ἀνεκτικὸν ἐγύμνασα, τὸ ἀφεκτι-
κὸν, τὸ συνεργητικόν· καὶ οὕτως ἂν ηὐχαριστοῦ-
μεν τῷ Θεῷ, ἐφ' οἷς δεῖ εὐχαριστεῖν.

19 Νῦν δ' ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἄλ-
λον τρόπον ὅμοιοι τοῖς πολλοῖς γινόμεθα. Ἄλλος
20 φοβεῖται μὴ οὐκ ἄρξῃ· σὺ, μὴ ἄρξῃς. Μηδα-
μῶς, ἄνθρωπε. ἀλλ', ὡς καταγελᾷς τοῦ φο-
βουμέ-

relationum memores, in quibus constituti sumus, nihil inconsiderate, nihil præter decorum faceremus: non moleste ferremus, lectionem nostram impediri; sed satis nobis esset facta edere convenientia; neque numeraremus ea, quæ numerare hactenus consuevimus, Hodie legi versus tot, scripsi tot; sed, Hodie sic usus sum impetu, ut a philosophis præcipitur, adpetitione non usus sum, aversatione in iis solis quæ nostri arbitrii sunt, non extimui illum, illius precibus flecti me non passus sum, tolerantiam exercui, abstinentiam, beneficentiam. Et sic ob ea gratias ageremus Deo, ob quæ gratiæ illi sunt agendæ.

Nunc vero nescimus, nos ipsos quoque, opposita quidem ratione, vulgo fieri similes. Alius timet, ne careat magistratu: tu vero, ne sit gerendus tibi magistratus. Nequaquam, homo! Sed quemadmodum derides metuen-

βουμένου μὴ οὐκ ἄρξαι, οὕτω καὶ σαυτοῦ κατα-
γέλα. οὐδὲν γὰρ διαφέρει, ἢ δυψῶν πιεῖσσοντα,
ἢ ὡς λυσσώδη ὑδροφόβον εἶναι. Ἢ πῶς ἔτι δυνή- 21
σῃ εἰπεῖν τὸ τοῦ Σωκράτους, Εἰ ταύτῃ φίλον
τῷ Θεῷ, ταύτῃ γενέσθω; Δοκεῖς, Σωκράτης,
εἰ ἐπεθύμει ἐν Λυκείῳ ἢ ἐν Ἀκαδημίᾳ σχολά-
ζειν, καὶ διαλέγεσθαι καθ' ἡμέραν τοῖς νέοις,
εὐκόλως ἂν ἐστρατεύσατο ὁσάκις ἐστρατεύσατο;
οὐχὶ δ' ὠδύρετ' ἂν καὶ ἄστενε, Τάλας ἐγὼ, νῦν
δ' ἐνθάδ' αὐτυχῶ ἄθλιος, δυνάμενος ἐν Λυκείῳ
ἡλιάζεσθαι; Τοῦτο γάρ σου τὸ ἔργον ἦν, ἡλιά- 22
ζεσθαι; οὐχὶ δὲ τὸ εὑροεῖν; τὸ ἀκώλυτον εἶναι;
τὸ ἀπαραπόδιστον; Καὶ πῶς ἂν ἔτι ἦν Σωκρά-
της, εἰ ταῦτα ὠδύρετο; πῶς ἂν ἔτι ἐν τῇ φυ-
λακῇ ποιήσεις ἔγραφεν;

Ἁπλῶς οὖν ἐκείνου μέμνητο, ὅτι πᾶν ὃ ἔχω 23
τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ τιμήσεις, ἀπώλεσας
τὴν

metuentem ne magiſtratu careat, ſic te ipſum quoque deride. Neque enim quidquam intereſt, ſive ſitire ut febricitantem, ſive ut rabidum formidare aquam. Nam alioqui Socraticum illud uſurpare quî potes: „Si Deo ita viſum eſt, ita fiat?“ Putasne Socratem, ſi Lycei aut Academiæ otium, & quotidianas cum adoleſcentibus diſputationes deſiderâſſet, toties tam alacriter militaturum fuiſſe, quoties militavit? ac non potius ploraturum & ſuſpiraturum faiſſe. Me miſerum! nunc ego hîc calamitoſus ſum, eum in Lyceo apricari liceret? Ergone illud munus tuum fuit, apricari in Lyceo? non autem tranquillitate frui animi, non poſſe prohiberi, non impediri? Et quo pacto idem fuiſſet Socrates, ſi iſta deploraſſet? quo pacto adhuc in carcere hymnos ſcripſiſſet?

Ut paucis abſolvam, illud memento; ſi quid extra liberam voluntatem tuam

τὴν προαίρεσιν. ἔξω δ' ἔστιν οὐ μόνον ἀρχή, ἀλλὰ καὶ ἀναρχία· οὐ μόνον ἀσχολία, ἀλλὰ
24 καὶ σχολή. Νῦν οὖν ἐμὲ ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ διεξάγειν; Τί λέγεις, θορύβῳ; Ἐν πολλοῖς ἀνθρώποις; Καὶ τί χαλεπόν; δόξον ἐν Ὀλυμπίᾳ εἶναι, πανήγυριν αὐτὸν ἡγήσαι. καὶ ἐκεῖ ἄλλος ἄλλο τι κέκραγεν, ἄλλος ἄλλο τι πράσσει, ἄλλος τῷ ἄλλῳ ἐνσείεται. ἐν τοῖς βαλανείοις ὄχλος· καὶ τίς ἡμῶν οὐ χαίρει τῇ πανηγύρει τοιαύτῃ, καὶ ὀδυνώμενος αὐτῆς ἀπαλλάσσεται;
25 Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. Τὸ ὄξος σαπρὸν, δριμὺ γάρ· τὸ μέλι σαπρὸν, ἀνατρέπει γάρ μου τὴν ἕξιν· λάχανα οὐ θέλω. οὕτω καὶ, σχολὴν οὐ θέλω, ἐρημίαν ἐστίν· ὄχλον οὐ θέλω, θόρυβός ἐστιν.
26 Ἀλλ' ἂν μὲν οὕτω φέρῃ τὰ πράγματα, ὥστε μόνον ἢ μετ' ὀλίγων διεξαγαγεῖν, ἡσυχίαν αὐτὸ καλεῖ,

tuam magni feceris, quidquid illud ſit, liberam voluntatem amiſeris. Sunt autem extra illam non modo honores, ſed etiam conditio privata; non occupatio tantum, ſed otium quoque. Nunc ergo me in tanto tumultu vivere! Quem dicis tumultum? In frequentia hominum? Quid in iſto grave eſt? Finge te Olympiæ eſſe, celebritatem hanc eſſe exiſtima. Illic etiam alius aliud quid clamat, alius aliud agit, alius alium trudit. In balneis eſt turba: quis autem noſtrum eâ turbâ non delectatur? quis triſtis inde discedit? Ne ſis moroſus, neque faſtidioſus adverſus ea quæ fiunt. Acetum moleſtum; eſt enim acre: mel moleſtum; evertit enim habitum meum: olera nolo. Sic etiam: Otium nolo; ſolitudo eſt: turbam nolo; tumultus eſt. Immo vero, ſi ita res feret, ut ſolus aut cum paucis degas, tranquillitatem id adpella, & utere

κάλει, καὶ χρῶ τῷ πράγματι, εἰς ὃ δεῖ· λάλει σεαυτῷ, γύμναζε τὰς φαντασίας, ἐξεργάζου τὰς προλήψεις. ἂν δ' εἰς ὄχλον ἐμπέσῃς, ἀγῶνα αὐτὸ λέγε, πανήγυριν, ἑορτήν· συνεορτάζειν πειρῶ τοῖς ἀνθρώποις. Τί γάρ ἐστιν ἥδιον 27
θέαμα τῷ φιλανθρώπῳ, ἢ ἄνθρωποι πολλοί; ἵππων ἀγέλας ἢ βοῶν ἡδέως ὁρῶμεν· πλοῖα πολλὰ ὅταν ἴδωμεν, διαχεόμεθα· ἀνθρώπους πολλοὺς βλέπων τίς ἀνιᾶται; Ἀλλὰ κατακραυγάζουσί μου. Οὐκοῦν ἡ ἀκοή σου ἐμποδίζεται. τί οὖν πρὸς σέ; μή τι καὶ δύναμις ἡ ταῖς φαντασίαις χρηστική; καὶ τίς σε κωλύει ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει χρῆσθαι κατὰ φύσιν; ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ; ποῖος θόρυβος πρὸς τοῦτο ἱκανός; 28

Σὺ μόνον μέμνησο τῶν καθολικῶν· τί ἐμόν; 29
τί οὐκ ἐμόν; τί μοι δίδοται; τί θέλει με ποιεῖν ὁ Θεὸς νῦν; τί οὐ θέλει; Πρὸ ὀλίγου χρόνου 30
ἤθελέ

utere eâ ut oportet: tibi loquere, exerce visa tua, notiones expoli. Sin in turbam incideris, agonem id adpella, celebritatem ludorum, festivitatem; da operam, ut eam unâ cum aliis celebres. Quod enim jucundius est humano viro spectaculum, multitudine hominum? equorum & boum armenta cum voluptate spectamus: naves multas cum videmus, exhilaramur: homines multos cum videt, quis dolet? At clamoribus obtundunt me. Igitur auditus tuus impeditur: quid vero ad te? num etiam facultas quæ visis utitur? quis vero te prohibebit adpetitione & aversatione ex naturæ præscripto uti? quis impetu & declinatione? quis tumultus ad illud satis est?

Tu tantum memento generalia ista: quid meum est? quid non meum? quid mihi datum est? quid me Deus facere nunc vult, quid

ἤθελέ σε σχολάζειν, σεαυτῷ λαλεῖν, γράφειν περὶ τούτων, ἀνεγινώσκειν, ἤκουεν, παρεσκευάζεσθαι· ἔσχες εἰς τοῦτο ἱκανὸν χρόνον. νῦν σοι λέγει, Ἐλθὲ ἤδη ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, δεῖξον ἡμῖν τί ἔμαθες, πῶς ἤθλησας. μέχρι τίνος γυμνασθήσῃ μόνος; ἤδη καιρὸς, γνῶναί σε, πότερον τῶν ἀξιονίκων εἶ τις ἀθλητῶν, ἢ ἐκείνων, οἱ τὴν οἰκουμένην περιέρχονται νικώμενοι. Τί οὖν ἀγανακτεῖς; οὐδεὶς ἀγὼν δίχα θορύβου γίνεται. πολλοὺς δεῖ προγυμναστὰς εἶναι, τοὺς ἐπικροτήσοντας, πολλοὺς; ἐπιστάτας, πολλοὺς θεατάς. ἀλλ' ἐγὼ ἤθελον ἐφ' ἡσυχίας διάγειν. Οἴμοιζε τοίνυν, καὶ στένε, ὥσπερ ἄξιος εἶ. τίς γὰρ ἄλλη μείζων ταύτης ζημία τῷ ἀπαιδεύτῳ, καὶ ἀπειθοῦντι τοῖς θείοις διατάγμασιν, ἢ τὸ λυπεῖσθαι, τὸ πενθεῖν, τὸ φθονεῖν, ἁπλῶς τὸ ἀτυχεῖν καὶ δυστυχεῖν; τούτων οὐ θέλεις ἀπαλλάξαι σεαυτόν;

Καὶ

quid non vult? Paulo ante voluit, otium te agere, tecum colloqui, ſcribere his de rebus, legere, audire, præparari: ad iſtud ſatis ſpatii habebas. Nunc dicit: „Veni ad certamen; „oſtende nobis, quid didiceris, quomodo meditatus ſis pugnam. Quousque „ſolus exerceberis? Nunc „tempus eſt, ut cognoſcas, an pugil ſis dignus „victoriâ, aut ex illorum „numero, qui terrarum orbem peragrantes perpetuo ſuccumbunt.“ Quid ergo indignaris? Nullum certamen ſit absque tumultu. Multos eſſe oportet, qui ante exerceant; multos qui vociferentur; multos magiſtros, multos ſpectatores. At ego quiete vellem vivere! Plora igitur, & ſuſpira, ut dignus es. Nam quæ alia pœna major eſt illi qui inerauditus eſt, divinisque præceptis refragatur, niſi ut doleat, lugeat, invideat, denique voto fruſtretur, calamitatibus conflictetur? His malis non vis te liberare?

Quo-

Καὶ πῶς ἀπαλλάξω; Οὐ πολλάκις ἤκουσας, 33
ὅτι ὄρεξιν ἄραί σε δεῖ παντελῶς, τὴν ἔκκλισιν
ἐπὶ μόνα τρέψαι τὰ προαιρετικὰ, ἀφ' ἵναίσε δεῖ
πάντα, τὸ σῶμα, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, τὰ
βιβλία, θόρυβον, ἀρχὰς, ἀναρχίαν; ὅπου γὰρ
ἂν κλίνῃς, ἐδούλευσας, ὑπετάγης, κωλυτὸς ἐγέ-
νου, ἀναγκαστὸς, ὅλος ἐπ' ἄλλοις. Ἀλλὰ τὸ 34
Κλεάνθους πρόχειρον,

Ἀγοῦ δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ', ἡ Πεπρωμένη.

Θέλετ' εἰς Ῥώμην; Εἰς Ῥώμην. Εἰς Γύαρα;
Εἰς Γύαρα. Εἰς Ἀθήνας; Εἰς Ἀθήνας. Εἰς Φυ-
λακήν; Εἰς Φυλακήν. Ἂν ἅπαξ εἴπῃς, πότε τις 35
εἰς Ἀθήνας ἀπέλθῃ; ἀπώλου. ἀνάγκη γε, ταύ-
την τὴν ὄρεξιν, ἀτελῆ μὲν οὖσαν, ἀτυχῆ σε ποι-
εῖν· τελειωθεῖσαν δὲ, κενὸν, ἐφ' οἷς οὐ δεῖ ἐπαι-
ρόμενον· πάλιν, ἂν ἐμποδισθῇς, δυστυχῆ, περι-
πίπτον-

Quomodo vero me liberem? Nonne sæpe audivisti? adpetitionem omnino tollendam esse; aversationem ad ea sola transferendam, quæ tui arbitrii sint; missa facienda tibi esse omnia, corpus, opes, famam, libros, tumultum, honores, conditionem privatam. Nam quocunque inclinaveris, servus, obnoxius es; prohiberi, cogi potes; totus in aliena potestate es. Sed Cleanthis illud in promtu sit,

Duc me, ô Jupiter, & tu Necessitas.

Ire me Romam vultis? Romam ibo. In Gyara? In Gyara. Athenas? Athenas. In carcerem? In carcerem. Quodsi semel dixeris, quando tandem Athenas ire licebit? periisti: necesse certe est, ut ista adpetitio, si irrita fuerit, infelicem te reddat; si rata, vanum, elatum ob ea propter quæ efferri non decet; rursus si impedita,

cala-

Ζεὺς πεποίηκεν· αὐτὸν δὲ πρὸς ἑνὶ εἶναι μόνῳ, τῷ ἰδίῳ, τῷ ἀκωλύτῳ· καὶ ἀναγιγνώσκειν, ἐπὶ τοῦτο ἀναφέροντα τὴν ἀναγνωσιν, καὶ γράφειν, καὶ ἀκούειν. Διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι εἰπεῖν φιλόπονον, ἂν ἀκούσω τοῦτο μόνον, ὅτι ἀναγινώσκει ἢ γράφει· καὶν προσθῇ τις, ὅλας τὰς νύκτας, οὔπω λέγω, ἂν μὴ γνῶ τὴν ἀναφοράν. οὐδὲ γὰρ οὐ λέγεις φιλόπονον, τὸν διὰ παιδισκάριον ἀγρυπνοῦντα. οὐ τοίνυν οὐδ' ἐγώ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἕνεκα δόξης αὐτὸ ποιῇ, λέγω φιλόδοξον· ἂν δ' ἕνεκα ἀργυρίου, φιλάργυρον, οὐ φιλόπονον· ἂν δὲ δι' ἐπιθυμίαν λόγου, φιλόλογον. Ἂν δ' ἐπὶ τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν ἀναφέρῃ τὸν πόνον, ἵν' ἐκεῖνο κατὰ φύσιν ἔχῃ καὶ διεξάγῃ, τότε λέγω μόνον φιλόπονον. Μηδέποτε γὰρ ἀπὸ τῶν κοινῶν μήτ' ἐπαινεῖτε, μήτε ψέγετε, ἀλλὰ ἀπὸ δογμάτων.

ταῦτα

stitutas, quos & Jupiter conſtituit: tu vero ipſe uno illo, quod tibi proprium eſt, quod prohiberi nequit, occuperis; ut, cum legis, cum ſcribis, cum audis, eo referas lectionem, ſcriptionem, auditionem. Propter hoc non poſſum dicere induſtrium, ſi audiero iſtud ſolum, legere aliquem aut ſcribere: &, licet adjiciat, totas noctes ſe id facere, nondum induſtrium dico, niſi cognovero, quo iſta referat. Neque enim tu induſtrium eum dicis, qui propter puellam vigilat: ergo ne ego quidem. Sed, ſi glorioſæ cauſſâ id fecerit, ambitioſum dico; ſi pecuniæ gratiâ, avarum, non induſtrium; ſi autem propter literarum amorem, philologum. Quodſi vero ad ſuam mentem rationemque laborem iſtum retulerit, ut illa Naturæ conſtanter pareat, tum demum induſtrium dico. Numquam enim e communibus iſtis, vel vituperationes, vel laudationes petendæ

ταῦτα γάρ ἐστι τὰ ἴδια ἑκάστου, τὰ καὶ τὰς
45 πράξεις αἰσχρὰς ἢ καλὰς ποιοῦντα. Τούτων με-
μνημένος, χαῖρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα
46 ὧν καιρός ἐστιν. εἴ τινα ὁρᾷς, ὧν ἔμαθες καὶ
διεσκέψω, ἀπαντῶντά σοι εἰς τὰ ἔργα, εὐφραίνου
ἐπ' αὐτοῖς. εἰ τὸ κακόηθες καὶ λοίδορον ἀποτέ-
θεισαι ἢ μεμείωκας· εἰ τὸ προπετὲς, εἰ τὸ
αἰσχρολόγον, εἰ τὸ εἰκαῖον, εἰ τὸ ἐπισεσυρμένον·
εἰ οὐ κινῇ ἐφ' οἷς πρότερον, εἰ οὐχ ὁμοίως γ' ὡς
πρότερον· ἑορτὴν ἄγειν δύνασαι καθ' ἡμέραν, σή-
μερον, ὅτι καλῶς ἀνεστράφης ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ,
47 αὔριον, ὅτι ἐν ἑτέρῳ. Πόσῳ μείζων αἰτία θυσίας,
ἢ ὑπατεία, ἢ ἐπαρχία; Ταῦτα ἐκ σοῦ αὐτοῦ
γίνεταί σοι, καὶ ἀπὸ τῶν Θεῶν. Ἐκεῖνο μέμνησο
48 τίς ὁ διδούς ἐστι, καὶ τίσι, καὶ διὰ τίνα. Τού-
τοις τοῖς διαλογισμοῖς ἐντρεφόμενος, ἔτι διαφέρῃ,
ποῦ

sunt, sed e decretis. Hæc enim sunt cujusque propria, quæ actiones quoque vel turpes vel honestas efficiunt. Horum memor, delectare iis quæ adsunt; & in iis adquiesce, quæ tempus fert. Si qua vides eorum, quæ didicisti ac meditatus es, ad rem abs te conferri, delectare iis. Si malitiam & conviciandi libidinem deposuisti aut minuisti; si petulantiam, si turpiloquium, si temeritatem, si segnitiem; si iis rebus, quibus ante movebaris, non moveris, si saltem non eodem modo quo prius adfici solebas; tum quotidie festivitatem celebrare potes; hodie, quod recte versatus sis in hoc opere; cras, quod in alio. Quanto major tibi hæc caussa est rei divinæ faciendæ, quam si consulatum aut præfecturam esses adeptus? Hæc a te ipso habes, & a Deo. Ista qui largiatur, memento, quis sit, & quibus largiatur, & quas ob res. His cogitationibus innutritus, adhuc interesse putas

πεῦ ὢν εὐδαιμονήσεις; πεῦ ὢν ἀρέσεις τῷ Θεῷ; Οὐ πανταχόθεν τὸ ἴσον ἀπέχουσιν; οὐ παντα-χόθεν ὁμοίως ὁρῶσι τὰ γινόμενα.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς Μαχίμους καὶ Θηριώδεις.

Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὔτ' αὐτὸς μάχεταί τινι, οὔτ' ἄλλον ἐᾷ κατὰ δύναμιν. Παραδέδεγμαι δὲ καὶ τούτου, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων, ἔκπειτον ἡμῖν ὁ βίος ὁ Σωκράτους· ὃς οὐ μόνον αὐτὸς πανταχοῦ ἐξέφυγε μάχην, ἀλλ' οὐδ' ἄλλους μάχεσθαι εἴα. Ὅρα παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τῷ Συμποσίῳ, πόσας μάχας λέλυκε· πῶς πάλιν ἠνέσχετο Θρασυμάχου, πῶς Πώλου, πῶς Καλλικλέους· πῶς τῆς γυναικὸς ἠνέσχετο, πῶς τοῦ υἱοῦ, ἐξελεγχό-

Pp 2 μενος

putas quo in loco beatus sis futurus, quo in loco sis Deo placiturus? Nonne ubique homines æquale recipiunt? nonne undique pariter ea, quæ sunt & fiunt *in mundo*, intuentur?

CAP. V.

In Pugnaces & Immanes.

Vir bonus & sapiens nec ipse cum quoquam pugnat; nec alium, quantum in ipso est, pugnare sinit. Hujus quoque rei, sicut aliarum, exemplum in Socrate nobis propositum est; qui non ipse tantum ubique pugnam effugit, sed ne alios quidem pugnare passus est. Vide apud Xenophontem in Convivio, quot pugnas composuerit, quo pacto porro ipse Thrasimachum, Polum, Calliclem toleraverit; quo pacto uxorem

4 μενος ὑπ' αὐτοῦ, σοφιζόμενος. λίαν γὰρ ἀσφαλῶς ἐμέμνητο, ὅτι οὐδεὶς ἀλλοτρίου ἡγεμονικοῦ κυριεύει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ἤθελεν, ἢ τὸ ἴδιον.
5 Τί δ' ἔστι τοῦτο; Οὐχ ἵνα κινῇ οὗτός τι κατὰ φύσιν· τοῦτο γὰρ ἀλλότριον· ἀλλ' ὅπως ἐκεῖνος τὰ ἴδια ποιούντων, ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, αὐτὸς μηδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἔξει καὶ διεξάξει, μόνον τὰ αὐτοῦ ποιῶν. πρὸς τὸ κἀκείνους ἔχειν κατὰ φύσιν.
6 Τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ ἀεὶ πρόκειται τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ. Στρατηγῆσαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται, ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν τηρῆσαι. Γῆμαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται γάμος; ἐν ταύτῃ
7 τῇ ὕλῃ κατὰ φύσιν ἔχοντα αὐτὸν τηρῆσαι. Ἂν δὲ θέλῃ τὸν υἱὸν μὴ ἁμαρτάνειν ἢ τὴν γυναῖκα, θέλει τὰ ἀλλότρια μὴ εἶναι ἀλλότρια. καὶ τὸ παιδεύεσθαι τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν τὰ ἴδια καὶ τὰ ἀλλότρια.

Πού

rem toleraverit; quo pacto filium, callide & captiose contra ipsum disputantem. Illud enim memoriæ infixum habebat, neminem alterius menti dominari: nihil igitur aliud voluit, nisi quod suum esset. Illud autem quidnam est? Non, ut iste Naturam sequatur: (id enim alienum est;) sed ut, aliis suo arbitratu, quod ipsis visum esset, facientibus, ipse nihilo minus Naturæ constanter pareret; modo, quoad in ipso esset, elaborans ut illi quoque ex Naturæ præscripto se gererent. Hoc enim viro bono & sapienti semper est propositum. Præturamne gerere? Non: sed, si ipsi mandetur prætura, in hac materia proprium animi principatum conservare. Uxorem ducere? Non: sed, si datum fuerit conjugium, in eo ita se geret, ut naturæ præscriptum conservet. Quodsi vero vult, filium aut uxorem non peccare; vult, aliena non esse aliena. Atque erudiri hoc est, cognoscere, quæ sua sint, quæ aliena.

Ad

Ποῦ οὖν ἔτι μάχης τόπος τῷ οὕτως ἔχοντι; μὴ γὰρ θαυμάζει τι τῶν γινομένων; μὴ γὰρ καινὸν αὐτῷ φαίνεται; μὴ γὰρ οὐ χείρονα καὶ χαλεπώτερα προσδέχεται τὰ παρὰ τῶν φαύλων, ἢ ἀποβαίνει αὐτῷ; μὴ γὰρ οὐ κέρδος λογίζεται πᾶν ὅ τι ἂν ἀπολίπωσι τοῦ ἐσχάτου; Ἐλοιδόρησέ σε ὁ δεῖνα. Πολλὴ χάρις αὐτῷ, ὅτι μὴ ἔπληξεν. 9
Ἀλλὰ καὶ ἔπληξε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ ἔτρωσεν. Ἀλλὰ καὶ ἔτρωσε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ ἀπέκτεινε. Πότε γὰρ ἔμαθεν, ἢ παρά τινι, ὅτι 10
ἥμερόν ἐστι ζῶον, ὅτι φιλάλληλον, ὅτι μεγάλη βλάβη τῷ ἀδικοῦντι αὐτὴ ἡ ἀδικία; ταῦτα οὖν μὴ μεμαθηκὼς, μηδὲ πεπεισμένος, διὰ τί μὴ ἀκολουθήσει τῷ φαινομένῳ συμφέροντι; Βέβληκεν 11
ὁ γείτων λίθους. Μή τι οὖν σὺ ἡμάρτηκας; Ἀλλὰ τὰ ἐν ῥίκῳ κατεάγη. Σὺ οὖν σκευάριον εἶ; Οὔ, ἀλλὰ προαίρεσις. Τί οὖν σοι δίδοται πρὸς 12

 τοῦτο;

Ad eum ergo modum adfecto quis adhuc pugnæ locus relinquitur? numquid eorum, quæ fiunt, admiratur? numquid novum illi videtur? annon pejora & graviora exſpectat ab improbis, quam ipſi accidunt? an non in lucro deputat, quidquid ab extrema improbitate abſunt? Iſte tibi maledixit. Magnam ei gratiam habe, quod non verberavit. Sed & verberavit. Magnam habe gratiam, quod non vulneravit. Sed & vulneravit. Magnam habe gratiam, quod non occidit. Quando enim didicit, aut a quo, manſuetum animal eſſe hominem, ſociabile, ipſam injuriam magno malo eſſe ei a quo inferatur? Hæc igitur cum neque didicerit, nec perſuaſa habeat, cur non id ſequatur, quod ſibi expedire putat? Vicinus conjecit lapides. Quid ergo tu peccâſti? At ſupellex confracta eſt. Tu ergo vaſculum es? Non; ſed libera voluntas. Quid ergo tibi adverſus iſtud datum

οὖν ἔλεγες, ὅτι ἄνθρωπός ἐστι; μὴ γὰρ ἐκ ψιλῆς μορφῆς κρίνεται τῶν ὄντων ἕκαστον; ἐπὶ οὕτω λέγε καὶ τὸ κήρινον, μῆλον εἶναι, καὶ ὀδμὴν ἔχειν αὐτὸ, καὶ γεῦσιν. Οὐκ ἀρκεῖ δὲ ἡ ἐκτὸς περιγραφή. οὐκοῦν οὐδὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ἁπλῆ ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί· ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἄχῃ ἀνθρωπικά. Οὗτος οὐκ ἀκούει λόγου, οὐ παρακολουθεῖ ἐλεγχόμενος· ὄνος ἐστί. τοῦτο τὸ ἀϊδῆμον ἀπονενέκρωται· ἄχρηστός ἐστι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. οὗτος ζητεῖ, τίνα ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ· ὥστε οὐδὲ πρόβατον ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄγριον θηρίον.

Τί οὖν; θέλεις με καταφρονεῖσθαι; Ὑπὸ τίνων; ὑπὸ εἰδότων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν οἱ εἰδότες τοῦ πράγου, τοῦ ἀϊδήμονος; ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; οὐ τινι γὰρ ἄλλῳ τεχνί-

cum ei visum fuerit? Quid ergo hominem eum esse dicebas? Num enim solâ formâ singulæ res judicantur? Id si ita est; ceream quoque massam dic pomum esse, dic habere pomi & odorem & gustum. Neque vero externa circumscriptio satis est. Neque igitur ad hominem constituendum nasus satis est, & oculi; sed decreta humana requiruntur. Hic non audit rationem; cum arguitur, non intelligit; asinus est. Hujus verecundia est emortua: inutilis est, & quidvis potius quam homo. Hic quærit, quem obvium mordeat, aut calcibus petat: itaque ne ovis quidem aut asinus est, sed cuilibet feræ hostiæ simillimus.

Quid ergo? vis me contemni? A quibus? ab iis qui te norunt? quomodo autem, qui norunt te, contemnent, cum sis mansuetus, cum sis verecundus? At ab iis qui te ignorant? quid id tuâ refert? neque enim alius artifex ignaros artis

κνίτη τῶν αὐτέχνων. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπι- 23
ήσονταί μοι. Τί λέγεις τὸ ἐμοί; δύναταί τις
προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι, ἢ κωλύσαι τὰς
σπιπτούσας φαντασίας χρῆσθαι ὡς πέφυ-
; Οὐδαμῶς. Τί οὖν ἔτι ταράσσῃ, καὶ φοβε- 24
σαυτὸν θέλεις ἐπιδεικνύειν; οὐχὶ δὲ παρελ-
ν εἰς μέσον κηρύσσεις, ὅτι εἰρήνην ἄγεις πρὸς
ντας ἀνθρώπους, ὅ τι ἂν ἐκεῖνοι ποιῶσι· καὶ
λιστ' ἐκείνων καταγελᾷς, ὅσοι σε βλάπτειν
οῦσιν; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, οὐδὲ τίς
ί, οὐδὲ τοῦ μου τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, ὅτι
πρόσοδος αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά.

Οὕτω καὶ οἱ ἐχυρὰν πόλιν οἰκοῦντες καται- 25
ῶσι τῶν πολιορκούντων· Νῦν δ' οὗτοι τί
ῆγμα ἔχουσιν ἐπὶ τῷ μηδενί; ἀσφαλές ἐστιν
ὧν τὸ τεῖχος, τροφὰς ἔχομεν ἐπὶ πάμπολυ
όνον, τὴν ἄλλην ἅπασαν παρασκευήν. Ταῦτά 26

s ſuæ curat. At multo gis adorientur me. Quid is, me? poteſtne quis- m voluntatem tuam læ- e, aut prohibere quo ius oblatis viſis, ut na- a fert, utaris? Nequa- m. Quid ergo adhuc baris, & formidabilem præbere ſtudes? quin ius progreſſus in me- m, proclamas, tibi pa- a eſſe cum omnibus ho- ibus, quidquid illi agant; eos in primis deri-

qui ſe tibi nocere putant? Mancipia iſta ignorant, quis ſim; ubi mea bona & ma- la poſita ſint, neſciunt; non patere ſibi aditum ad meas opes, ignorant.

Sic, qui munitam inco- lunt urbem, hoſtilem obſi- dionem rident: Nunc iſti quid ſibi fruſtra faceſſunt negotium? tut; ſunt noſtra mœnia; cibaria habemus in perlongum tempus; om- nibus aliis rebus inſtructi ſumus.

33 Τούτων Σωκράτης μεμνημένος, τὴν οἰκίαν τὴν αὐτοῦ ὤκει, γυναικὸς ἀνεχόμενος τραχυτάτης, υἱοῦ ἀγνώμονος. Τραχεῖα γὰρ πρὸς τί ἦν; Ἵν' ὕδωρ κατα-
χέῃ τῆς κεφαλῆς ὅσον καὶ θέλει, ἵνα καταπατήσῃ τὸν πλακοῦντα· καὶ τί πρὸς ἐμέ,
34 ἂν ὑπολαμβάνω ὅτι ταῦτα οὐδὲν πρὸς ἐμέ; Τοῦτο δ' ἐμὸν ἔργον ἐστί· καὶ οὔτε τύραννος κωλύσει με θέλοντα, οὔτε δεσπότης, οὔτε οἱ πολλοὶ τὸν ἕνα, οὔθ' ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθενέστερον. τοῦτο γὰρ
35 ἀκώλυτον δέδοται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἑκάστῳ. Ταῦτα τὰ δόγματα ἐν οἰκίᾳ φιλίαν ποιεῖ, ἐν πόλει ὁμόνοιαν, ἐν ἔθνεσιν εἰρήνην, πρὸς Θεὸν εὐχάριστον, παντα-
χοῦ θαῤῥοῦντα, ὡς περὶ τῶν ἀλλοτρίων,
36 ὡς περὶ οὐδενὸς ἀξίων. Ἀλλ' ἡμεῖς γραίψαι μὲν καὶ ἀναγνῶναι ταῦτα, καὶ ἀναγινωσκόμενα ἐπαι-
37 νέσαι ἱκανοί, πεισθῆναι δ' οὐδ' ἐγγύς. Τοιγαροῦν τὸ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων λεγόμενον,

Οἶκοι

Horum Socrates memor, domum ſuam adminiſtrabat, uxorem tolerans aſperrimam, & filium ingratum. Etenim Xantippes aſperitas quo pertinebat? Aquæ quantum volet, in caput infundat meum! placentam concinnet! Quid vero ad me, ſi perſuaſum habuero, iſta nihil ad me pertinere? Hoc vero meum munus eſt; in quo neque tyrannus me volentem prohibebit, neque dominus, neque multi unum, neque robuſtior imbecilliorem: hoc enim cuique a Deo ita eſt datum, ut prohiberi non poſſit. Hæc decreta in ædibus amicitiam conciliant; in urbe concordiam, inter nationes pacem: hæc faciunt gratum adverſus Deum, ubique fiduciâ plenum, tamquam de alienis & nullius pretii. At nos ſcribere quidem iſta, & legere poſſumus, &, cum leguntur, laudare; multum vero abeſt, ut ea ſequamur. Proinde illud, quod in Lacedæmonios dictum eſt,

Domi

Οἶκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες,
εἰ ἐφ' ἡμῶν ἁρμόσει· ἐν σχολῇ λέοντες, ἔξω δ' ἀλώπεκες.

ΚΕΦ. ς'.

Πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ Ἐλεεῖσθαι ὀδυνωμένους.

Οἰκτίρομαι, φησὶν, ἐλεούμενος. Πότερον οὖν σὸν γον ἐστὶ τὸ ἐλεεῖσθαί σε, ἢ τῶν ἐλεούντων; τί ; ἐπὶ σοί ἐστι τὸ ποιῆσαι αὐτό; Ἐπ' ἐμοὶ, ἂν κινύω αὐτοῖς μὴ ἄξιον ἐλέου ὄντα ἐμαυτόν. Πό- 2
ρον δ' ἤδη σοι ὑπάρχει τοῦτο, τὸ μὴ εἶναι ἄξιον ἐλέου, ἢ οὐχ ὑπάρχει; Δεικνῦ ἔγωγε, ὅτι χ ὑπάρχει. ἀλλ' οὗτοί γε οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐλε- σιν, ἐφ' οἷς (εἴπερ ἄρα) ἦν ἄξιον, ἐπὶ τοῖς αρτανομένοις· ἀλλ' ἐπὶ πενίᾳ, καὶ ἀναρχίᾳ, καὶ

Domi leones, at Ephesi vulpeculæ,
iam nobis conveniet: in

ſchola leones ſumus, foris vero vulpeculæ.

CAP. VI.

In eos qui dolent quod Miſerabiles videantur aliis.

Doleſte (inquit) fero, mi- rari me homines. Eſtne ſtur tuum id opus, an rum qui te miſerantur? ne vero penes te, id mpeſcere? Me penes, eis oſtendero, me non gnum eſſe miſeratione. rum vero jam ita bene

tecum agitur, ut non ſis miſeratione dignus, an nondum? Puto equidem, non ita mecum agi. At iſti non ob ea me miſerantur propter quæ id fieri utcumque oportebat, videlicet propter peccata; ſed eo quod honoribus caream,

ſed

καὶ νόσοις, καὶ θανάτοις, καὶ ἄλλοις τοιούτοις.
3 Πότερον οὖν πείθειν παρεσκεύασαι τοὺς πολλοὺς, ὡς ἄρα οὐδὲν τούτων κακόν ἐστιν, ἀλλ' οἷόν τε καὶ πένητι καὶ ἀνάρχοντι καὶ ἀτίμῳ εὐδαιμονεῖν· ἢ σαυτὸν ἐπιδεικνύειν αὐτοῖς πλουτοῦντα καὶ ἄρ-
4 χοντα; Τούτων γὰρ τὰ μὲν δεύτερα, αἰλαζόνος καὶ ψυχροῦ, καὶ οὐδενὸς ἀξίου. καὶ ἡ προσποίησις ἄρα δι' οἵων ἂν γένοιτο. δουλάρια σε χρήσασθαι δήσει, καὶ ἀργυρωμάτια ὀλίγα κεκτῆσθαι, καὶ ταῦτα ἐν φανερῷ δεικνύειν, εἰ οἷόν τε, ταὐτὰ πολλάκις, καὶ λανθάνειν πειρᾶσθαι ὅτι ταὐτά ἐστι, καὶ ἱματίδια στιλπνὰ, καὶ τὴν ἄλλην πομπὴν, καὶ τὸν τιμώμενον ἐπιφαίνειν ὑπὸ τῶν ἐπιφανῶν τούτων· καὶ δεσπνεῖν πειρᾶσθαι παρ' αὐτοῖς, ἢ δοκεῖν γε ὅτι δεσπνεῖς· καὶ περὶ τὸ σῶμα δέ τινα κακοτεχνεῖν, ὡς εὐμορφότερον φαίνεσθαι καὶ γενναιότερον τοῦ ὄντος.

Ταῦτά

sed propter paupertatem, propter morbos, propter orbitatem, & id genus alia. Num igitur operam das, ut perſuadeas hominibus, nihil horum eſſe malum; ſed poſſe fieri, ut & pauper, & ſine magiſtratu, & honorum expers, ſis beatus? aut operam das, ut tamquam divitem te & principem eis oſtentes? Nam hoc poſterius quidem arrogantis eſt, & inepti, & nullius pretii hominis. Ac iſta ſimulatio, vide, quibus rebus conſtet. Servuli tibi conducendi erunt, argentea vaſcula nonnulla habenda, eaque aperte oſtentanda; & quidem eadem, ſi fieri poteſt, ſæpius; dandaque opera, ut non eadem eſſe videantur: eſt & ſplendidis veſtibus opus, cæteràque pompâ; & præ te ferendum, ab illuſtribus iſtis honorem tibi haberi: danda item opera, ut apud eos cœnites, aut ſaltem cœnitare videaris: corpus etiam malis quibusdam artibus excolendum eſt, ut formoſior & robuſtior videaris quam es.

Hæc

Ταῦτά σε δεῖ μηχανᾶσθαι, εἰ τὴν δευτέραν 5
ἀπιέναι θέλεις ὥστε μὴ ἐλθεῖσθαι. Ἡ πρώ-
ἦ καὶ ἀνήνυτος καὶ μακρά· ὃ ὁ Ζεὺς οὐκ
ήθη ποιῆσαι, τοῦτο αὐτὸ ἐπιχειρεῖν, πάντας
ώπους πεῖσαι, τίνα ἐστὶν ἀγαθὰ καὶ κακά.
καὶ δέδοταί σοι τοῦτο; ἐκεῖνο μόνον σοι δέδο- 6
σαυτὸν πεῖσαι. καὶ οὔπω πέπεισαι· εἶτα
νῦν ἐπιχειρεῖς πείθειν τοὺς ἄλλους; καὶ τίς 7
τοσούτῳ χρόνῳ σύνεστιν, ὡς σὺ σαυτῷ; τίς
ίτω πιθανός ἐστί σοι πρὸς τὸ πεῖσαι, ὡς σὺ
ῷ; τίς δ' εὐνούστερον καὶ οἰκειότερον ἔχων, ἢ
αυτῷ; πῶς οὖν οὔπω πέπεισαι σαυτὸν μα- 8
; νῦν οὐχὶ ἄνω κάτω; τοῦτ' ἔστι περὶ ἃ
ύδακας, * καὶ μανθάνειν ὥστε ἄλυπος εἶναι,
ετάραχος, καὶ ἀταπείνωτος, καὶ ἐλεύθερος;
ταῦτα οὖν οὐκ ἀκήκοας ὅτι μία ἐστὶν ἡ ὁδὸς 9
ἰρουσα, ἀφεῖναι τὰ ἀπροαίρετα, καὶ ἐκστῆναι
αὐτῶν,

ce tibi machinanda ſunt, quis eam vim perſuadendi
eram viam avertendæ apud te habet, quam tu ip-
niſerationis ingredi ſe? quis tibi benevolentior
iſti. Prior vero illa & & conjunctior eſt, te ipſo?
eſt, & longa; ſi, quod Quî fit ergo, ut tibi non-
upiter quidem efficere dum perſuaſeris, ut iſta
it, id ipſum tu inſti- cognoſceres? Nonne hoc
; omnibus mortalibus igitur eſt, ima ſummis mu-
adere, quæ bona, quæ tare? Hoccine eſt, cui
ſint. Hoc-ne enim operam dediſti, ut diſce-
latum eſt? Illud unum res, quo pacto expers eſ-
latum, ut tibi ipſi per- ſes doloris, expers pertur-
as: quod cum ipſe ti- bationis, non humilis, &
ndum perſuaſeris, cæ- liber? An vero non audi-
perſuadere conaris? viſti, unam eſſe viam quæ
autem tanto tempore huc ducat, miſſa facere ea
n eſt, quanto tu ipſe? quæ in noſtra voluntate

non

νοὶ οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐδοκίμασα ἢ εἰλόμην· καὶ
νῦν περὶ τούτων ἀναγινώσκω, ταῦτα ἀκούω, ταῦ-
τα γράφω· ἄλλον οὐχ εὑρήκαμεν μέχρι νῦν ἰσχυ-
ρότερον τούτου λόγον. τί οὖν τὸ λεῖπόν μοι ἐστί; 14
μὴ οὐκ ἐξῄρηται τὰ ἐναντία δόγματα; μὴ αὐταὶ
αἱ ὑπολήψεις ἀγύμναστοί εἰσιν, οὐδ' εἰθισμέναι
ἀπαντᾶν ἐπὶ τὰ ἔργα, ἀλλ', ὡς ὁπλάρια ἀπο-
κείμεναι, κατίωται, καὶ οὐδὲ περιαιρόσεώς μοι
δύνανται; Καί τοι οὔτ' ἐπὶ τοῦ παλαίειν, οὔτ' 15
ἐπὶ τοῦ γράφειν ἢ ἀναγινώσκειν, ἀρκοῦμαι τῷ
μαθεῖν· ἀλλ' ἄνω κάτω στρέφω τοὺς προτεινο-
μένους, καὶ ἄλλους πλέκω, καὶ μεταπίπτοντάς
ὡσαύτως. τὰ δ' ἀναγκαῖα θεωρήματα, ἀφ' ὧν 16
ἔστιν ὁρμώμενον ἄλυπον γενέσθαι, ἄφοβον, ἀπα-
θῆ, ἀκώλυτον, ἐλεύθερον, ταῦτα δ' οὐ γυμνάζω,
οὐδὲ μελετῶ κατὰ ταῦτα τὴν προσήκουσαν με-

λέτην.

„Atqui nihil aliud inde ab
„initio æque probavi atque
„amplexus sum; & nunc
„etiam hæc lego, hæc au-
„dio, hæc scribo; aliam
„non invenimus hactenus
„firmiorem ista rationem.
„Quid ergo mihi deest?
„num contraria decreta
„nondum exemta mihi
„sunt? num ipsa illa animi
„judicia sunt inexercitata,
„nec adsuefacta ut in vi-
„tæ actionem conferantur;
„sed, velut arma in templo-
„rum muris suspensa, æru-
„ginosa sunt, & mihi ne
„apta quidem. Atqui nec
„in luctando, nec in scri-
„bendo, aut legendo, solâ
„doctrinâ sum contentus;
„sed sursum deorsumque
„verso argumentationes mi-
„hi propositas, & alias con-
„cinno, & μεταπίπτοντας
„eodem modo formo. Sed
„necessaria præcepta, qui-
„bus instructus dolorem,
„timorem, perturbationes,
„impedimenta propulsare,
„meque in libertatem ad-
„serere possim: ea demum
„non exerceo, neque in
„his meditationem conve-

17 λέτην: ἐπιτό μοι μέλει ὅ τι οἱ ἄλλοι περὶ ἐμοῦ ἐροῦσιν, εἰ φανοῦμαι αὐτοῖς ἀξιόλογος, εἰ φανοῦμαι εὐδαίμων;

18 Ταλαίπωρε, οὐ θέλεις βλέπειν τί σὺ λέγεις περὶ σαυτοῦ; τίς φαίνῃ σαυτῷ· τίς ἐν τῷ ὑπολαμβάνειν; τίς ἐν τῷ ὀρέγεσθαι· τίς ἐν τῷ ἐπικλίνειν· τίς ἐν ὁρμῇ, παρασκευῇ, ἐπιβολῇ, τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀνθρωπικοῖς ἔργοις. ἀλλὰ μέλει σοι,

19 εἴ σε ἐλεοῦσιν οἱ ἄλλοι; Ναί· ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀξίαν ἐλεοῦμαι. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτῳ ὀδυνᾷ; ὁ δὲ γ' ὀδυνώμενος, ἐλεεινός ἐστι; Ναί. Πῶς οὖν ἔτι παρ' ἀξίαν ἐλεῇ; αὐτοῖς γὰρ οἷς περὶ τὸν ἔλεον

21 πάσχεις, καταπαρασκευάζεις σεαυτὸν ἄξιον τοῦ ἐλεῆσθαι. Τί οὖν λέγει Ἀντισθένης; οὐδέποτ' ἤκουσας; Βασιλικόν, ὦ Κῦρε, πράττειν μὲν εὖ, κακῶς δ' ἀκούειν. Τὴν κεφαλὴν ὑγιᾶ ἔχω, καὶ πάντες οἴονται ὅτι κεφαλαλγῶ. Τί μοι μέλει; Ἀπύ-

„nientem adhibeo. Et tamen curo adhuc, quid „alii de me dicant, an eis „alicujus pretii esse videar, „an videar beatus?“

Miser, non vis videre, tu ipse de te quid dicas? quis tibi videaris? quis sis in opinionibus? quis in adpetitionibus? quis in aversando? quis in impetu, in præparatione, in ipsa rerum adgressione? quis in aliis humanis operibus? At illud curas, quod alii tui misereantur? Immo: nempe quoniam secus, quam par est, me miserantur. Ob id ergo doles? at nonne, qui dolet, miserabilis est? Recte. Quomodo ergo secus, quam par est, te miserantur? nam ea ipsa ratione, qua erga miserationem adfectus es, facis, ut sis miserabilis. Quid vero Antisthenes ait? numquam - ne id audivisti? „Regium est, Cyre, „cum recte facias, male „audire.“ — Caput sanum habeo; & omnes opinantur, e capite me laborare. Quid

Ἀπύρεκτός εἰμι, καὶ ὡς πυρέσσοντί μοι συνάχθονται· Τάλας, ἐκ τοσούτου χρόνου οὐ διέλιπες πυρέσσων. Λέγω καὶ ἐγὼ σκυθρωπάσας, ὅτι ναί· ταῖς ἀληθείαις πολὺς ἤδη χρόνος, ἐξ οὗ μοι κακῶς ἐστι. Τί οὖν γένηται; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ. καὶ ἅμα ὑποκαταγελῶ τῶν οἰκτειρόντων με. Τί 22
οὖν κωλύει καὶ ἐνταῦθα ἁμοίως; Πένης εἰμὶ, ἀλλὰ ὀρθὸν δόγμα ἔχω περὶ πενίας. Τί οὖν μοι μέλει, εἰ μὴ ἐπὶ τῇ πενίᾳ ἐλεοῦσιν; Οὐκ ἄρχω, ἄλλοι δ' ἄρχουσιν. ἀλλ', ὃ δεῖ ὑπειληφέναι, ὑπείληφα περὶ τοῦ ἄρχειν καὶ μὴ ἄρχειν. Ὄψονται οἱ ἐλεοῦντές με. Ἐγὼ δ' οὔτε πεινῶ, οὔτε 23
διψῶ, οὔτε ῥιγῶ· ἀλλ' ἀφ' ὧν αὐτοὶ πεινῶσιν ἢ διψῶσιν, οἴονται κἀμέ. Τί οὖν αὐτοῖς ποιήσω; Περιερχόμενος κηρύσσω καὶ λέγω; Μὴ πλανᾶσθε, ἄνδρες, ἐμοὶ καλῶς ἐστιν, οὔτε πενίας ἐπιστρέφομαι, οὔτε ἀναρχίας, οὔτε ἁπλῶς ἄλλου οὐ-

Quid ad me? Cum febri non laborem, meam vicem ut febricitantis dolent: „Miser, tanto tempore fe„bricitare numquam desii„sti.“ Dico & ipse tristi vultu, rem ita se habere: omnino longum tempus est, ex quo male habui. „Quid ergo fiet?“ Quod Deus, inquam, voluerit; simulque clam eos derideo, qui me miserantur. Quid ergo vetat, idem hîc quoque facere? Pauper sum; sed recte sentio de paupertate. Quid ergo ad me, si paupertatem meam miserantur? Non impero, sed alii imperant: verum quid de imperio & privata vita sentiendum sit, intelligo. Viderint ii qui me miserantur. Ego vero nec esurio, nec sitio, nec algeo: sed quia ipsi esuriunt aut sitiunt, eodem modo me quoque adfici putant. Quid ergo eis faciam? Passim proclamabo, & dicam: Nolite errare, viri; mihi bene est; neque paupertatem curo, nec quod honoribus caream; nec ullam denique

rem

δενὸς, ἢ δογμάτων ὀρθῶν· ταῦτα ἔχω ἀνώλυτα,
24 οὐδενὸς περφόντικα ἔτι. Καὶ τίς αὕτη φλυαρία;
πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω, μὴ ἀρκούμενος
τῷ εἶναι ὅς εἰμι, ἀλλ' ἐπτοημένος ὑπὲρ τοῦ
δοκεῖν;

25 Ἀλλ' ἄλλοι πλειόνων τεύξονται, καὶ προτιμηθήσονται. Τί οὖν εὐλογώτερον, ἢ τοὺς περί τι ἐσπουδακότας, ἐν ἐκείνῳ πλέον ἔχειν ἐν ᾧ ἐσπουδάκασι; περὶ ἀρχὰς ἐσπουδάκασι, σὺ περὶ δόγματα· καὶ περὶ πλοῦτον, σὺ περὶ τὴν χρῆ-
26 σιν τῶν φαντασιῶν. Ὅρα, εἰ ἐν τούτοις σου πλέον ἔχουσι, περὶ ὃ σὺ μὲν ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἀμελοῦσιν· εἰ συγκατατίθενται μᾶλλον περὶ τὰ φυσικὰ μέτρα· εἰ ὀρέγονταί σου ἀναπωτευκτότερον· εἰ ἐκκλίνουσιν ἀπερισπωτότερον· εἰ ἐν ἐπιβολῇ, εἰ ἐν προθέσει, εἰ ἐν ὁρμῇ μᾶλλον εὐστοχοῦσιν· εἰ τὸ πρέπον σώζουσιν ὡς ἄνδρες, ὡς υἱοὶ, ὡς γονεῖς,

rem curo, præter recta decreta: ea habeo libera, præterea nihil me ſolicitat. Quæ autem iſtæ nugæ ſunt? quomodo recta decreta retineo, cum non contentus ſim eo ſtatu in quo ſum, attonitus quid aliis de me videatur?

„At alii plura conſequentur, mihique præferentur.“ — Quid ergo rationi magis conſentaneum eſt, quam eos, qui aliqua in re elaborant, ea in re meliore conditione eſſe in qua elaborarunt? ſtudent illi adipiſcendis magiſtratibus, tu informandis decretis: illi divitiis inhiant, tu recto uſui viſorum. Vide, an in eo tibi præſtent, quod, ut tibi ſtudio eſt, ita ab illis negligitur; an magis adſentiantur ex naturæ præſcripto; an minus fruſtrentur adpetitionibus ſuis; an minus incidant in ea quæ vitant; an in conatibus, in propoſitis, in impetu, rectius quam tu ad ſcopum collineent; an decorum tueantur ut viri, ut filii,

εἶθ' ἑξῆς κατὰ τὰ ἄλλα τῶν σχέσεων ὀνό-
ι. Εἰ δ' ἄρχουσιν ἐκεῖνοι, σὺ δ' οὔ· οὐ 27
ς σαυτῷ τὰς ἀληθείας εἰπεῖν, ὅτι σὺ μὲν
τούτου ἕνεκα ποιεῖς, ἐκεῖνοι δὲ πάντα· ἀλο-
τον δὲ, τὸν ἐπιμελούμενόν τινος, ἔλαττον
θαι, ἢ τὸν ἀμελοῦντα.
Οὔ· ἀλλ' ἐπειδὴ Φροντίζω ἐγὼ δογμάτων ὀρ- 28
εὐλογώτερόν με ἐστὶν ἄρχειν. Ἐν ᾧ Φρον-
, ἐν δόγμασιν. ἐν ᾧ δ' ἄλλοι μᾶλλόν σου
ντίκασιν, ἐκείνοις παραχώρει. οἷον εἰ διὰ
γματα ἔχειν ὀρθὰ, ἠξίους τοξεύων μᾶλλον
ρχάνειν τῶν τοξοτῶν, ἢ χαλκεύων μᾶλλον
αλκέων. Ἄφες οὖν τὴν περὶ τὰ δόγματα 29
ν, καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀναστρέφου ἃ κτήσα-
ἕλεις· καὶ τότε κλαῖε, ἐάν σοι μὴ προ-
κλαίειν γὰρ ἄξιος εἶ. Νῦν δὲ πρὸς ἄλ- 30
ἰνεσθαι λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι· καὶ

: parentes, in cæte-
denique relationum
bus. Quod si illi
atus gerunt, & tu
ris; nonne vis tibi
dicere, te eâ gratiâ
cere, cum illi fa-
mnia; fore autem
limum, qui rem ali-
ret, eum in ea re
e esse conditione
eamdem negligat.

ı ita: sed quia ego
ecreta curo, æquius
mperare." *Recte;*
n eo quod tu curas;

in decretis. Quod vero
alii te studiosius curant, in
eo illis cedito. Perinde
istud est, ac si propter rec-
ta tua decreta postulares,
te sagittando magis attin-
gere scopum quam sagit-
tarios, aut in arte fabrili
fabris antecellere. Omitte
igitur studium decretorum,
& illa tracta quæ compara-
re cupis; ac tum plora, si
res tibi non successerit:
nam plorare, te dignum
fuerit. Nunc autem aliis
te rebus intentum esse, alia
curare dicis: atqui recte

vulgo

οἱ πολλοὶ δὲ τοῦτο καλῶς λέγουσιν, ὅτι ἔργον ἔρ-
31 γῳ οὐ κοινωνεῖ. Ὁ μὲν ἐξ ἕρθρου ἀναστὰς, ζητεῖ
τίν' ἂν ἐξ οἴκου ἀσπάσηται, τίνι κεχαρισμένον
λόγον εἴπῃ, τίνι δῶρον πέμψῃ, πῶς τῷ ἐρχηστῇ
ἀρέσῃ, πῶς κακοηθισάμενος ἄλλον ἄλλῳ χαρί-
32 σηται. ὅταν εὔχηται, περὶ τούτων εὔχεται· ὅταν θύῃ, ἐπὶ τούτοις θύει· τὸ τοῦ Πυθα-
γόρου,

Μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι πεσσὸν δέξασθαι,

33 ἐνταῦθα παρατέθεικε. Πῇ παρέβην, τῶν περὶς κολακείαν; Τί ἔρεξα; μή τι ὡς ἐλεύθερος, μή τι ὡς γενναῖος; Κἂν εὕρῃ τι τοιοῦτον, ἐπιτιμᾷ ἑαυτῷ καὶ ἐγκαλεῖ. Τί γάρ σοι καὶ τοῦτο εἰπεῖν; οὐ γὰρ ἐνῆν ψεύδεσθαι; Λέγουσι καὶ οἱ φιλό-
34 σοφοι, ὅτι οὐδὲν κωλύει ψεῦδος εἰπεῖν. Σὺ δ', εἴπερ ταῖς ἀληθείαις οὐδενὸς ἄλλου πεφρόντικας ἢ χρή-

vulgo illud dicunt, Opus cum opere nullam habere communionem. Ille diluculo surgens, quærit quemnam ex (*Cæsaris*) domesticis salutet, cujus gratiam verbis ineat, cui munus mittat, quomodo saltatori placeat; quomodo, alio in fraudem illecto, alii gratificetur. Cum vota facit, de his vota facit; cum immolat, propter hæc immolat: Pythagoricum illud

Nec molles oculi somnum prius admittant,

huc transfert. „Qua parte „sum transgressus, — quod „ad adulationem adtinet? „Quid feci? — num quid „ut ingenuus, num quid ut „generosus?“ — Quod si quid tale invenerit, se ipsum increpat & reprehendit. „Quid tua, intererat „istud dicere? an mentiri „non licuit? Dicunt etiam „philosophi, nihil prohi„bere quo minus menda„cium dicatur.“ Tu vero, siquidem reverâ nihil aliud curas nisi rectum visorum usum,

ἢ χρήσεως οἵας δεῖ φαντασιῶν, εὐθὺς ἀναστὰς ἔωθεν ἐνθυμοῦ, Τίνα μοι λείπει πρὸς ἀπάθειαν; τίνα πρὸς ἀταραξίαν; τίς εἰμί; μή τι σωμάτιον; μή τι κτῆσις; μή τι φήμη; οὐδὲν τούτων. ἀλλὰ τί; λογικόν εἰμι ζῶον. Τίνα οὖν τὰ ἀπαιτήματα; ἀναπόλει τὰ πεπραγμένα. πῇ παρέβην τῶν πρὸς εὕροιαν; τί ἔρεξα ἢ ἄφιλον ἢ ἀκοινώνητον; τί μοὶ δέον οὐκ ἐτελέσθη πρὸς ταῦτα; 35

Τοσαύτης οὖν τῆς διαφορᾶς οὔσης τῶν ἐπιθυμουμένων, τῶν ἔργων, τῶν εὐχῶν, ἔτι θέλεις τὸ ἴσον ἔχειν ἐν ἐκείνοις, περὶ ἃ σὺ μὲν οὐκ ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἐσπουδάκασιν; Εἶτα θαυμάζεις εἴ σ' ἐλεοῦσι, καὶ ἀγανακτεῖς; Ἐκεῖνοι δ' οὐκ ἀγανακτοῦσιν, εἰ σὺ αὐτοὺς ἐλεεῖς. Διὰ τί; Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν πεπεισμένοι εἰσὶν, ὅτι ἀγαθῶν τυγχάνουσι, σὺ δ' οὐ πέπεισαι. Διὰ τοῦτο σὺ 36 37 38

uſum, ſtatim ubi mane ſurrexeris cogita: „Quid mi„hi deeſt ad vacuitatem „perturbationum? quid ad „animi tranquillitatem? „Quis ſum? num corpuſcu„lum? num opes? num „fama? nihil horum. Quid „vero ſum? Animal ratio„nis particeps.“ Quid ergo ab eo poſtulatur? Rumina acta tua. „Ubi ne„glexi ea quæ ad proſperi„tatem faciunt? quid fe„ci ab amicitia & ſocie„tate alienum? quid in „his rebus a me negle„ctum eſt, quod faciendum „fuit?“

Cum igitur tantum diſcrimen ſit deſideriorum, operum, votorum; adhuc iſtis par eſſe cupis, & iis quidem in rebus, in quibus tu non elaborâſti, illi elaborârunt? Poſtea miraris, ſi te miſerantur; & indignaris? Illi vero non indignantur, cum tu illos miſeraris. Quamobrem? Quoniam illi quidem perſuaſum habent, ſe potiri bonis; tu vero non perſuaſum habes. Quapropter

tu

μὲν οὐκ ἀρκῇ τοῖς σοῖς, ἀλλ' ἐφίεσαι τῶν ἐκείνων· ἐκεῖνοι δ' ἀρκοῦνται τοῖς ἑαυτῶν, καὶ οὐκ ἐφίενται τῶν σῶν. ἐπεί τοι εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐπίστευσε, ὅτι περὶ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ἐπιτυγχάνων εἶ, ἐκεῖνοι δ' ἀποκεπλάνηνται, οὐδ' ἂν ἐνεθυμοῦ τί λέγουσι περὶ σοῦ.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ Ἀφοβίας.

Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; Οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, καὶ οἱ ἀποκλείοντες τοὺς εἰσιόντας. 2 Διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μετὰ τῶν δορυφόρων ὄντι, οὐ φοβεῖται, ἢ ὅτι οὐκ αἰ- 3 σθάνεται τούτων τὸ παιδίον; Ἂν οὖν τῶν δορυφόρων τις αἰσθάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν,

tu rebus tuis non es contentus, sed sortem illorum desideras: illi vero suâ sorte contenti sunt, nec tuam desiderant. Nam, siquidem revera persuasum haberes, te potiri bonis, illos vero aberrare; ne in mentem quidem veniisset, cogitare quid illi de te dicerent.

CAP. VII.

De Timoris vacuitate.

Quid terribilem facit tyrannum? Satellites, inquit, eorumque gladii, & cubicularii, & ii qui ingredientes excludunt. Itaque puer, cum ad eum adducitur, satellites secum habentem, cur non formidat; nisi quia puer ista non intelligit? Si quis igitur satellites intelligit, eosque gladiis instructos esse novit, hac ipsa

σιν, ἐπ' αὐτὰ δὲ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα περίστασιν, καὶ ζητῶν ὑπ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸ εὐκόλως, μή τι φοβεῖται τοὺς δορυφόρους; Θέλει γὰρ τοῦτο, διὸ οὐ φοβεροί εἰσιν. Ἂν οὖν τις, μήτ' ἀποθανεῖν μήτε ζῆν 4
θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν διδῶται, προσέρχηται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδοικότα προσέρχεσθαι αὐτόν; Οὐδέν. Ἂν τις οὖν καὶ πρὸς τὴν 5
κτῆσιν ὡσαύτως ἔχῃ καθάπερ οὗτος πρὸς τὸ σῶμα, καὶ πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ἁπλῶς ὑπό τινος μανίας καὶ ἀπονοίας οὕτως ἔχῃ διακείμενος, ὥστ' ἐν μηδενὶ ποιεῖσθαι τὸ ἔχειν ταῦτα ἢ μὴ ἔχειν, ἀλλ', ὡς ὀστρακίοις τὰ παιδία παίζοντα περὶ μὲν τῆς παιδιᾶς διαφέρεται, τῶν δ' ὀστρακίων οὐ πεφρόντικεν, οὕτω δὲ καὶ οὗτος τὰς μὲν ὕλας παρ' οὐδὲν ἡγεῖται πεποιημένος, τὴν παιδιὰν δὲ τὴν περὶ αὐτὰς καὶ ἀναστροφὴν ἀσπάζηται· ποῖος ἔτι τούτῳ τύραννος

ſa vero de cauſſa ob aliquod infortunium accedit, ut moriatur, & ab alio citra difficultatem occidi vult, isne formidat ſatellites? Non: vult enim id ipſum, propter quod illi ſunt formidabiles. Si quis ergo nec mori nec vivere deſtinato volens, ſed ut res tulerit, tyrannum acceſſerit, quid vetat convenire illum absque metu? Nihil. Si quis ergo etiam erga opes ſic adfectus fuerit, ut hic erga corpus; ſi erga liberos & uxorem; ſi denique furore quodam & deſperatione ſic adfectus fuerit, ut in nullo discrimine ponat, ſive habeat iſta, ſive non habeat; ſed, quemadmodum pueri, teſtis ludentes, ludum quidem curant, teſtas ipſas non curant, ita ſi hic quoque materias quidem nihil æſtimet, ludum vero & tractationem illarum amplectatur; quis adhuc tyrannus iſti erit formidabi-

φοβερός; ἢ ποῖοι δορυφόροι; ἢ ποῖαι μάχαιραι αὐτῶν;

6 Εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις οὕτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, καὶ ὑπὸ ἔθους οἱ Γαλιλαῖοι· ὑπὸ λόγου δὲ καὶ ἀποδείξεως οὐδεὶς δύναται μαθεῖν, ὅτι ὁ Θεὸς πάντα πεποίηκε τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ὅλον μὲν ἀκώλυτον καὶ αὐτοτελῆ, τὰ ἐν μέρει δ' αὐτοῦ πρὸς χρείαν τῶν
7 ὅλων; Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ἀπήλλακται τοῦ δύνασθαι παρακολουθεῖν τῇ διοικήσει αὐτοῦ· τὸ δὲ λογικὸν ζῶον ἀφορμὰς ἔχει πρὸς ἀνακολογισμὸν τούτων ἁπάντων, ὅτι τε μέρος ἐστὶ, καὶ ποίου τι μέρος, καὶ ὅτι τὰ μέρη τοῖς ὅλοις εἴκειν ἔχει
8 καλῶς. πρὸς τούτοις δὲ, φύσει γενναῖον καὶ μεγαλόψυχον καὶ ἐλεύθερον γενόμενον, ὁρᾷ, διότι τῶν περὶ αὐτὸ τὰ μὲν ἀκώλυτα ἔχει καὶ ἐπ' αὐτῷ, τὰ δὲ κωλυτὰ καὶ ἐπ' ἄλλοις· ἀκώλυτα μὲν, τὰ προαιρετικά· κωλυτὰ δὲ, τὰ ἀπροαίρετα.

midabilis, aut qui ſatellites, quive eorum gladii?

Ergo furore quidem ſic aliquis adfici poteſt adverſus illa, aut adſuetudine, ut Galilæi; ratione vero & demonſtratione cognoſcere nemo poteſt, Deum ea quæ in mundo ſunt omnia feciſſe, & ipſum mundum univerſum quidem liberum & perfectum, partes autem ejus ad uſum univerſi? Ac cætera quidem animantia gubernationem ejus adſequi non poſſunt, animal vero rationis particeps facultatem habet iſthæc omnia conſiderandi; ſe & partem eſſe, & certam quamdam partem; & decere, ut partes cedant univerſo: præter hæc, naturâ cum ſit generoſum, magnanimum & liberum, videt, ſe rerum earum quæ ipſum circumdant, alias habere liberas & ſui juris; alias obnoxias, & juris alieni; liberas, quæ ad ipſius

ρεται. καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν μὲν ἐν τούτοις μένοις 9
ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτοῦ καὶ τὸ συμφέρον,
τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ· ἐλεύθερον ἔσται,
εὔροον, εὐδαίμον, ἀβλαβὲς, μεγαλόφρον, εὐσε-
βὲς, χάριν ἔχον ὑπὲρ πάντων τῷ Θεῷ, μη-
δαμοῦ μεμφόμενον μηδενὶ τῶν οὐκ ἐφ' ἑαυτῷ γενο-
μένων, μηδενὶ ἐγκαλοῦν. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ 10
ἀπροαιρέτοις· ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸ, ἐμποδί-
ζεσθαι, δουλεύειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν
ἃ τεθαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀσεβὲς 11
εἶναι, ἅτε βλάπτεσθαι οἰόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ·
καὶ ἄνισον, ὡς ἀεὶ αὐτῷ τοῦ πλείονος περιποι-
τικόν· ἀνάγκη δὲ καὶ ταπεινὸν εἶναι καὶ μικρο-
πρεπές.

Ταῦτα τί κωλύει διαλαβόντα ζῆν κούφως 12
καὶ εὐηνίως, πάντα τὰ συμβαίνειν δυνάμενα
πρᾴως ἐνδεχόμενον, τὰ δ' ἤδη συμβεβηκότα φέ-
ροντα;

ipsius voluntatem pertinent; obnoxias, quæ ad voluntatem non pertinent: proptereaque, si in his solis bonum suum & commodum collocarit, quæ prohiberi non possunt, & in ipsius potestate sunt, fore se liberum, prosperum, felix, indemne, magnanimum, pium, gratias agens Deo pro omnibus; nusquam de quapiam re, quæ in ipsius potestate non sit, conquerens; nihil accusans: si vero in externis, & iis quæ alieni juris sunt; necesse esse, ut prohibeatur, impediatur, serviat iis qui ea in potestate habent quæ miratur & timet; necesse porro esse, ut sit impium, quippe quod sibi a Deo noceri putet; & iniquum, ut quod semper sibi plus adquirere studeat; præterea necesse esse, ut sit humile & sordidum.

Hæc si quis animo conceperit, quid eum vetat vivere expedite & placide; quidquid accidere possit, æquo animo exspectantem; ea vero quæ jam accide-

runt

ρονται; Θέλεις πενίαν; Φέρε, καὶ γνώσῃ τί
13 ἐστι πενία τυχοῦσι καλοῦ ὑποκριτοῦ. Θέλεις
14 ἀρχάς; Φέρε, καὶ πόνους. Ἀλλ' ἐξορισμόν;
Ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται. καὶ γὰρ
ἐνθάδε, οὐ διὰ τὸν τόπον ἦν μοι καλῶς, ἀλλὰ
διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀπο-
φέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά·
ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ἐστι καὶ ἀναφαίρετα,
καὶ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, καὶ ὅ τι ἂν
15 ποιῶ. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. Τί λέγεις,
ἀποθανεῖν; Μὴ τραγῴδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ
ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς, τὴν ὕλην, ἐξ ὧν συνῆλθεν,
εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. Καὶ τί δεινόν; τί
μέλλει ἀπόλλυσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ; τί γενέ-
16 σθαι καινὸν, παράλογον; Τούτων ἕνεκα ὁ τύραν-
νος φοβερός ἐστι; διὰ ταῦτα οἱ δορυφόροι μεγά-
λας δοκοῦσιν ἔχειν τὰς μαχαίρας καὶ ὀξείας; ἄλ-

λοις

runt tolerantem? Vis paupertatem *mihi imponere?* Impone! cognoſces, quid ſit paupertas bonum nacta fabulæ actorem. Vis imperia? Cedo! atque etiam labores! At relegationem? Quocunque venero, ibi mihi bene erit. Nam & hic, non propter locum bene mihi fuit, ſed propter decreta, quæ mecum ſum ablaturus. Neque enim ea eripere quisquam poteſt: hæc ſola mea ſunt & propria, mihique dum adſunt ſufficiunt, ubicunque fuero, & quidquid fecero. At jam tempus eſt moriendi. Quid dicis? Moriendi? Noli rem tragice exaggerare; ſed dic quemadmodum ſe habet: jam tempus eſt materiæ in ea, e quibus conflata eſt, reſolvendæ. Quid hoc mali habet? quid periturum eſt eorum quæ ſunt in mundo? quid fiet novum aut mirabile? Eone tyrannus formidabilis eſt? propter hoc ſatellites magnos videntur

habere

λοις ταῦτα· ἐμοὶ δ' ἔσκεπται περὶ πάντων· εἰς
ἐμὲ οὐδεὶς ἐξουσίαν ἔχει. ἠλευθέρωμαι ὑπὸ τοῦ 17
Θεοῦ, ἔγνωκα αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς, οὐκέτι οὐδεὶς
δουλαγωγῆσαί με δύναται· καρπιστὴν ἔχω οἷον
δεῖ, δικαστὰς οἵους δεῖ. Οὐχὶ τοῦ σώματός μου 18
κύριος εἶ; τί οὖν πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ τοῦ κτησειδίου;
τί οὖν πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ φυγῆς, ἢ δεσμῶν; Πάλιν
τούτων πάντων καὶ τοῦ σωματίου ὅλου σοι αὐ-
τοῦ ἐξίσταμαι, ὅταν θέλῃς. πείρασαί σου τῆς
ἀρχῆς, καὶ γνώσῃ μέχρι τίνος αὐτὴν ἔχεις.

Τίνας οὖν ἔτι φοβηθῆναι δύναμαι; Τοὺς ἐπὶ 19
τοῦ κοιτῶνος; Μὴ τί ποιήσωσιν; Ἀποκλείσωσί
με; Ἂν με εὕρωσι θέλοντα εἰσελθεῖν, ἀποκλει-
σάτωσαν. Τί οὖν ἔρχῃ ἐπὶ θύρας; Ὅτι καθήκειν
ἐμαυτῷ δοκῶ, μεναύσης τῆς παιδιᾶς, συμπαίζειν.
Πῶς οὖν οὐκ ἀποκλείῃ; Ὅτι, ἂν μή τις με δέ- 20
χηται, οὐ θέλω εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἀεὶ μᾶλλον
ἐκεῖνο

habere gladios & acutos? Aliis ista dicantur! nam mihi quidem meditata sunt omnia: in me nemo ullam potestatem habet. Libertate sum donatus a Deo; novi ejus mandata; nemo posthac in servitutem redigere me potest: adsertorem habeo quem oportet, judices habeo quales oportet. Nonne corporis mei dominus es? Quid ergo ad me? Nonne possessiunculæ? Quid ergo ad me? Nonne fugæ, & vinculorum? Et his omnibus & toto ipso corpore tibi cedam, quum volueris. Fac periculum imperii tui; quam late illud pateat, cognosces.

Quem igitur posthac timere possum? Cubicularios? Quamobrem? Ne me excludant? Si me invenerint ingredi volentem, excludunto. Quid ergo venis ad fores? Quod convenire mihi puto, ludo durante, ut colludam. Quomodo ergo non excluderis? Quia, si quis me non admittit, ingredi nolo;

sed

ἐκεῖνο θέλω, τὸ γινόμενον. κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι
ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ἐγώ. προσκείσομαι διάκονος
καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνορμῶ, συνορέγομαι,
ἁπλῶς συνθέλω. ἀποκλεισμὸς ἐμοὶ οὐ γίνεται,
21 ἀλλὰ τοῖς βιαζομένοις. Διὰ τί οὖν οὐ βιάζομαι;
Οἶδα γάρ, ὅτι ἔσω ἀγαθὸν οὐδὲν διαδίδοται τοῖς
εἰσελθοῦσιν. ἀλλ' ὅταν ἀκούσω τινὰ μακαριζόμε-
νον, ὅτι τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, λέγω, Τί
αὐτῷ συμβαίνει; Ἐπαρχία. Μή τι οὖν καὶ δόγ-
μα εἶον δεῖ; Ἐπιτροπή. Μή τι οὖν καὶ τὸ χρῆ-
22 σθαι ἐπιτροπῇ; Τί ἔτι διωθεῖμαι; Ἰσχαδοκάρυά
τις διαῤῥίπτει· τὰ παιδία ἁρπάζει, καὶ ἀλλήλοις
διαμάχεται· οἱ ἄνδρες οὐχί, μικρὸν γὰρ
αὐτὸ ἡγοῦνται. ἂν δ' ὀστράκια διαῤῥίπτῃ τις,
23 οὐδὲ τὰ παιδία ἁρπάζει. Ἐπαρχίαι διαδίδον-
ται· ἅψεται τὰ παιδία. ἀργύριον· ἅψεται τὰ
παιδία.

sed semper illud potius volo quod fit. Melius enim id judico quod Deus vult, quam quod ego. Adhæreo illi ut minister & pedisequus; cum illo meus fertur impetus, cum illo adpeto; denique, quod ille vult, idem & ipse volo. Mihi nulla janua clauditur, sed iis qui vi ingredi nituntur. Cur autem vim ego non facio? Quia novi, intus nullum bonum distribui ingressis. Sed cum aliquem fortunatum judicari audiero, quod a Cæsare honoretur, dico, Quid ei contingit? Præfectura. Num igitur etiam animi decretum quale oportet? Munus procuratoris. Num igitur illud etiam, ut recte utatur illo munere? Quid adhuc vi perrumpere nitar? Ficus & nuces aliquis projicit: pueri rapiunt, & inter sese certant: viri vero non item; parvi enim id ducunt. Si quis autem testulas projiciat, ne pueri quidem rapiunt. Provinciæ distribuuntur; viderint pueri: argentum; viderint pueri:

παιδίαι. στρατηγίαι, ὑπατείαι· διαρπαζέτω τὰς παιδίας· ἐκπλειέσθω, τυπτέσθω, καταφιλείτω τὰς χεῖρας τοῦ διδόντος, τῶν δούλων· ἐμοὶ δ' ἰσχαδοκάρυόν ἐστιν. Τί οὖν; Ἂν ἀποτύχῃς ῥίπτοῦντος αὐτοῦ, μὴ φρόντιζε. ἂν σου ἔλθῃ εἰς τὸν πόλπον ἰσχὰς, ἆρας κατάφαγε· μέχρι τοσούτου γάρ ἐστι καὶ ἰσχάδα τιμῆσαι. ἐὰν δὲ κύψω, καὶ ἄλλον ἀνατρέψω, ἢ ὑπ' ἄλλου ἀνατραπῶ, καὶ κολακεύσω τοὺς εἰσιόντας· οὐκ ἀξία οὔτ' ἰσχὰς, οὔτ' ἄλλο τι τῶν οὐκ ἀγαθῶν, ἃ με ἀναπεπείκασιν οἱ φιλόσοφοι μὴ δοκεῖν ἀγαθὰ εἶναι. 24

Δείκνυέ μοι τὰς μαχαίρας τῶν δορυφόρων. Ἰδοὺ ἡλίκαι εἰσὶ, καὶ πῶς ὀξεῖαι. Τί οὖν ποιοῦσιν αἱ μεγάλαι αὗται μάχαιραι καὶ ὀξεῖαι; Ἀποκτιννύουσι. Πυρετὸς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Κεραμὶς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Θέλεις οὖν πάντα ταῦτα θαυμάζω καὶ προσκυνῶ, καὶ δοῦλος πάντων 25 26

pueri: praetura, conſulatus; rapiant pueri, excludantur, vapulent, deoſculentur manus ſervorum largitoris: mihi vero ficus & nuces ſunt. Quid ergo? Si projiciente illo fruſtratus fueris, noli curare: ſin ficus in ſinum tuum inciderit, ſublatam devora; nam eatenus ficum etiam tanti facere licet. Si vero me inclinaro, & alium evertero, aut ab alio everſus, ſi ingredientibus adulatus fuero; tanti neque ficus eſt, nec quidquam eorum quæ bona non ſunt, quæ philoſophi mihi perſuaſerunt in bonis non eſſe habenda.

Oſtende mihi gladios ſatellitum. *Dic mihi:* Vide quanti ſint, & quam acuti. Quid ergo faciunt magni iſti gladii & acuti? Occidunt. Febris autem quid facit? Aliud nihil. Tegula quid facit? Aliud nihil. Vis ergo ut iſta omnia admirer & adorem, & iſtorum

ἐκεῖνο θέλω, τὸ γινόμενον. κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι
ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ἐγώ. προσκείσομαι διάκονος
καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνορμῶ, συνορέγομαι,
ἁπλῶς συνθέλω. ἀποκλεισμὸς ἐμοὶ οὐ γίνεται,
91 ἀλλὰ τοῖς βιαζομένοις. Διὰ τί οὖν οὐ βιάζομαι;
Οἶδα γὰρ, ὅτι ἔσω ἀγαθὸν οὐδὲν διαδίδοται τοῖς
εἰσελθοῦσιν. ἀλλ' ὅταν ἀκούσω τινὰ μακαριζόμε-
νον, ὅτι τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, λέγω, Τί
αὐτῷ συμβαίνει; Ἐπαρχία. Μή τι οὖν καὶ δόγ-
μα οἷον δεῖ; Ἐπιτροπή. Μή τι οὖν καὶ τὸ χρῆ-
92 σθαι ἐπιτροπῇ; Τί ἔτι διωθοῦμαι; Ἰσχαδοκάρυά
τις διαῤῥίπτει· τὰ παιδία ἁρπάζει, καὶ ἀλλήλοις
διαμάχεται· οἱ ἄνδρες οὐχί, μικρὸν γὰρ
αὐτὸ ἡγοῦνται. ἂν δ' ὀστρακία διαῤῥίπτῃ τις,
23 οὐδὲ τὰ παιδία ἁρπάζει. Ἐπαρχίαι διαδίδον-
ται· ἅψεται τὰ παιδία. ἀργύριον· ἅψεται τὰ
παιδία.

sed semper illud potius volo quod fit. Melius enim id judico quod Deus vult, quam quod ego. Adhæreo illi ut minister & pedisequus; cum illo meus fertur impetus, cum illo adpeto; denique, quod ille vult, idem & ipse volo. Mihi nulla janua clauditur, sed iis qui vi ingredi nituntur. Cur autem vim ego non facio? Quia novi, intus nullum bonum distribui ingressis. Sed cum aliquem fortunatum judicari audiero, quod a Cæsare honoretur, dico, Quid ei contingit? Præfectura. Num igitur etiam animi decretum quale oportet? Munus procuratoris. Num igitur illud etiam, ut recte utatur illo munere? Quid adhuc vi perrumpere nitar? Ficus & nuces aliquis projicit: pueri rapiunt, & inter sese certant: viri vero non item; parvi enim id ducunt. Si quis autem testulas projiciat, ne pueri quidem rapiunt. Provinciæ distribuuntur; viderint pueri: argentum; viderint pueri:

παιδία. στρατηγία, ὑπατεία· διαιρπαζέτω τὸ παιδία· ἐκκλειέσθω, τυπτέσθω, καταφιλείτω τὰς χεῖρας τοῦ διδόντος, τῶν δούλων· ἐμοὶ δ' ἰσχαδοκάρυόν ἐστιν. Τί οὖν; Ἂν ἀποτύχῃς ῥιπτοῦντος αὐτοῦ, μὴ φρόντιζε. ἂν σου ἔλθῃ εἰς τὸν πόλπον ἰσχὰς, ἆρας κατάφαγε· μέχρι τοσούτου γάρ ἐστι καὶ ἰσχάδος τιμῆσαι. εἰ δὲ κύψω, καὶ ἄλλον ἀνατρέψω, ἢ ὑπ' ἄλλου ἀνατραπῶ, καὶ κολακεύσω τοὺς εἰσιόντας· οὐκ ἀξία οὔτ' ἰσχὰς, οὔτ' ἄλλο τι τῶν οὐκ ἀγαθῶν, ἃ με ἀναπεπείκασιν οἱ φιλόσοφοι μὴ δοκεῖν ἀγαθὰ εἶναι. 24

Δείκνυέ μοι τὰς μαχαίρας τῶν δορυφόρων. Ἰδοὺ ἡλίκαι εἰσὶ, καὶ πῶς ὀξεῖαι. Τί οὖν ποιοῦσιν αἱ μεγάλαι αὗται μάχαιραι καὶ ὀξεῖαι; Ἀποκτινύουσι. Πυρετὸς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Κεραμὶς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Θέλεις οὖν πάντα ταῦτα θαυμάζω καὶ προσκυνῶ, καὶ δοῦλος πάντων 25 26

pueri: praetura, conſulatus; rapiant pueri, excludantur, vapulent, deoſculentur manus ſervorum largitoris: mihi vero ficus & nuces ſunt. Quid ergo? Si projiciente illo fruſtratus fueris, noli curare: ſin ficus in ſinum tuum inciderit, ſublatam devora; nam eatenus ficum etiam tanti facere licet. Si vero me inclinaro, & alium evertero, aut ab alio everſus, ſi ingredientibus adulatus fuero; tanti neque ficus eſt, nec quidquam eorum quae bona non ſunt, quae philoſophi mihi perſuaſerunt in bonis non eſſe habenda.

Oſtende mihi gladios ſatellitum. *Dic mihi:* Vide quanti ſint, & quam acuti. Quid ergo faciunt magni iſti gladii & acuti? Occidunt. Febris autem quid facit? Aliud nihil. Tegula quid facit? Aliud nihil. Vis ergo ut iſta omnia admirer & adorem, & iſtorum

27 πάντων περιέρχωμαι; Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἄπαξ μαθὼν, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ, ἵνα ὁ κόσμος μὴ ἵστηται μηδ' ἐμποδίζηται, οὐκέτι διαφέρομαι. πότερον πυρετὸς αὐτὸ ποιήσει, ἢ κεραμὶς, ἢ στρατιώτης. ἀλλ' εἰ δεῖ συγκρῖναι, εἰδ' ὅτι ἀπονώτερον αὐτὸ καὶ ταχύτερον ὁ στρα-
28 τιώτης ποιήσει. Ὅταν οὖν μήτε φοβῶμαί τι ὧν διαθεῖναί με δύναται, μήτ' ἐπιθυμῶ τινος ὧν παρασχεῖν, τί ἔτι θαυμάζω αὐτόν; τί ἔτι τέθηπα; τί φοβοῦμαι τοὺς δορυφόρους; τί χαίρω, ἂν μοι φιλανθρώπως λαλήσῃ, καὶ ἀποδέξηταί με,
29 καὶ ἄλλοις διηγοῦμαι πῶς μοι ἐλάλησε; μὴ γὰρ Σωκράτης ἐστί; μὴ γὰρ Διογένης; ἵν' ὁ ἔπαινος αὐτοῦ ἀπόδειξις ᾖ περὶ ἐμοῦ; μὴ γὰρ τὸ ἤθος
30 ἐζήλωκα αὐτοῦ; Ἀλλὰ τὴν παιδιὰν σώζων, ἔρχομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπηρετῶ, μέχρις ἂν ἔτυ μηδὲν ἀβέλτερον κελεύῃ, μηδ' ἀρρυθμον. ἂν δὲ

istorum omnium servus obambulem? Absit: sed, cum semel didicerim, id quod ortum est etiam interire oportere, ne mundus in suo cursu subsistat aut impediatur; nihil mea refert, febrisne id faciat, an tegula, an miles. Sed si contendere hæc inter se licet, scio, minore cum molestia & celerius id facturum esse militem. Cum ergo nihil eorum timuero quæ facere mihi *tyrannus* potest. nec desideraro quidquam eorum quæ largiri potest; quid adhuc cum admiror? quid adhuc stupeo? quid timeo satellites? quid gaudeo, si me humaniter fuerit adlocutus, & adprobarit? cur aliis dico, ut mecum sit locutus? Num enim Socrates est? num Diogenes? ut ejus laus sit demonstratio mei? num enim mores ejus admiror? *Minime:* sed, ut ludum tuear, accedo illum, eique ministro, quoad me nihil improbum, nihil absurdum jusserit.

δέ μοι λέγῃ, ἄπελθε ἐπὶ Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον· λέγω αὐτῷ, Ζήτει ἄλλον· ἐγὼ γὰρ οὐκέτι παίζω. Ἄπαγε αὐτόν. Ἀκολουθῶ ἐν παιδιᾷ. Ἀλλ' ἀφαιρεῖταί σου ὁ τραχηλος. Ἐκείνου δ' αὐτοῦ ἀεὶ ἐπιμένεις; ὑμῶν δὲ τῶν πειθομένων; Ἀλλ' ἄταφος ῥιφήσῃ. Εἰ ἐγώ εἰμι ὁ νεκρὸς, ῥιφήσομαι· εἰ δ' ἄλλος εἰμὶ τοῦ νεκροῦ, κομψότερον λέγε, ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ ἐκφόβει με. τοῖς παιδίοις ταῦτα φοβερά ἐστι καὶ τοῖς ἀνοήτοις. εἰ δέ τις, εἰς Φιλοσόφου σχολὴν ἅπαξ εἰσελθὼν, οὐκ οἶδε τί ἐστιν αὐτὸς, ἄξιός ἐστι φοβεῖσθαι καὶ κολακεύειν οὓς ὕστερον ἐκολάκευεν· εἰ μήπω μεμάθηκεν, ὅτι οὐκ ἔστι σὰρξ, οὐδ' ὀστᾶ, οὐδὲ νεῦρα, ἀλλὰ τὸ τούτοις χρώμενον, καὶ διοικοῦν καὶ παρακολουθοῦν ταῖς φαντασίαις.

Ναί. ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι καταφρονητὰς ποιοῦσι τῶν νόμων. Καὶ ποῖοι μᾶλλον λόγοι πειθομένους

jusserit. Si vero mihi dicat, abi ad Leontem Salaminium; dico ei, Quære alium; ego enim non amplius ludo. „Abduc in carcerem.“ Sequor per jocum. „At caput tibi auferetur.“ An vero illius ipsius semper manet? vestra item capita, qui ei obtemperatis? „At insepultus abjicieris.“ Si ego sum cadaver, projiciar: sin diversus sum a cadavere, loquere aptius, ut res se habet; neque me terre-

to. Pueris ista terribilia sunt, & stultis. Si quis autem semel schola philosophi ingressus, ignorat quid ipse sit, is dignus est, qui terreatur, & aduletur cui posthac adulatus est: si nondum didicit, se non esse carnem, neque ossa, neque nervos; sed id quod his utatur, quod gubernet & sequatur visa.

Esto: at isti sermones efficiunt legum contemtores. Immo vero, quinam

θεμένους παρέχουσι τοῖς νόμοις τοὺς χρωμένους;
34 Νόμος δ' οὐκ ἔστι τὰ ἐπὶ μωρῷ. Καὶ ὅμως ὅρα,
πῶς καὶ πρὸς τούτους ὡς δεῖ ἔχοντας παρασκευά-
ζουσιν· οἵ γε διδάσκουσι μηδενὸς ἀντιποιεῖσθαι
35 πρὸς αὐτοὺς ἐν οἷς ἂν ἡμᾶς νικῆσαι δύνανται. περὶ
τὸ σωμάτιον διδάσκουσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὴν
κτῆσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὰ τέκνα, γονεῖς, ἀδελ-
φούς, πάντων παραχωρεῖν, πάντα ἀφιέναι· μό-
να τὰ δόγματα ὑπεξαιροῦνται, ἃ καὶ ὁ Ζεὺς ἐξ-
36 αίρετα ἑκάστου εἶναι ἠθέλησε. Ποία ἐνθάδε πα-
ρανομία; ποία ἀβελτερία; Ὅπου κρείττων εἰ
καὶ ἰσχυρότερος, ἐκεῖ σοι ἐξίσταμαι· ὅπου πάλ-
ιν ἐγὼ κρείττων, σὺ παραχώρει μοι. ἐμοὶ γὰρ
37 μεμέληκε, σοὶ δ' οὔ. σοὶ μέλει, πῶς ἂν ἐν λι-
θοστρώτοις οἰκήσητε, πῶς παῖδές σοι καὶ πελά-
ται διακονῶσι, πῶς ἐσθῆτα περίβλεπτον φορῇς,
πῶς κυνηγοὺς πολλοὺς ἔχῃς, πῶς κιθαρῳδοὺς, τρα-
γῳδούς.

sermones legibus obedientiores reddant hos qui iis utuntur? At lex non est id, quod in potestate est stultorum. Et tamen vide, quo pacto sermones isti nos instruant, ut etiam adversus hoc genus hominum ita ut oportet nos geramus; quippe qui docent, ut nihil nobis adversus illos vindicemus, in quo illi nos vincere possint: docent, cedendum esse corpore, possessione, liberis, parentibus, fratribus, omnibus his cedendum esse, omnia missa facienda: sola decreta excipiunt, quæ ipse etiam Jupiter eximia cuiusque esse voluit. Quæ hic est legum violatio? quæ improbitas? Qua parte tu potentior es & fortior, ea tibi cedo; vicissim, ubi ego superior sum, tu mihi cede: res enim hæc curæ mihi fuit, tibi non fuit. Tibi curæ est, quomodo in palatiis habites, quomodo pueri & clientes tibi ministrent, quomodo vestem conspicuam gestes, ut venatores multos habeas, ut

γωδούς. μή τι ἀντιποιοῦμαι; μή τι οὖν δογμάτων σοι μεμέληκε; μή τι τοῦ λόγου τοῦ σεαυτοῦ; μή τι οἶδας ἐκ τίνων μορίων συνέστηκε, πῶς συνάγεται, τίς ἡ διάρθρωσις αὐτοῦ, τίνας ἔχει ῥάμεις, καὶ ποίας τινάς; Τί οὖν ἀγαναικτεῖς, εἰ ἄλλος ἐν τούτοις σου πλέον ἔχει, ὁ μεμελετηκώς; Ἀλλὰ ταῦτ' ἐστὶ τὰ μέγιστα. καὶ τίς σε κωλύει περὶ ταῦτ' ἀναστρέφεσθαι, καὶ τούτων ἐπιμελεῖσθαι; τίς δὲ μείζονα ἔχει παρασκευὴν βιβλίων, σὺσχολίας, τῶν ὠφελησόντων; μόνον ἀπόνευσόν ποτε ἐπὶ ταῦτα, ἀπόνειμον κἂν ὀλίγον χρόνον τῷ σαυτοῦ ἡγεμονικῷ· σκέψαι τί ποτ' ἔχεις τοῦτο, καὶ πόθεν ἐληλυθὸς, τὸ πᾶσι τοῖς ἄλλοις χρώμενον, πάντα τ' ἄλλα δοκιμάζον, ἐκλεγόμενον, ἀπεκλεγόμενον. Μέχρι δ' ἂν οὗ περὶ τὰ ἐκτὸς ἀναστρέφῃ, ἐκεῖνα ἕξεις οἷα οὐδείς· τοῦτο δ', οἷον αὐτὸ ἔχειν θέλεις, ξυπαιρὸν καὶ ἀτημέλητον. 38 39 40 41

Rr 2 ΚΕΦ.

ut citharœdos, tragœdos. Num iſta mihi vendico? Num igitur decreta tibi curæ fuerunt? num tua ipſius ratio? num ſcis, e quibus partibus conſtet, quomodo conjungatur, quæ ſit ejus diſtinctio, quas habeat vires, & quales? Quid ergo indignaris, ſi alius in his te ſuperat, qui illa meditatus eſt? Hæc vero maxima ſunt. Et quis ea te tractare prohibet & curare? quis vero inſtructior eſt libris, otio, magiſtris? Modo diverte aliquando tandem ad hæc; vel exiguum tempus tuæ menti impende! conſidera, quænam ſit hæc principalis tui pars, & unde profecta, quæ reliquis omnibus utitur, quæ cætera omnia probat, quæ eligit, repudiat. Quoad autem in externis rebus verſaberis, eas habebis quales nemo alius; hanc vero, qualem habere vis, ſordidam & neglectam.

CAP.

ΚΕΦ. η'.

Πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν Φιλοσόφων ἐκπηδῶντας.

Μηδέποτ' ἀπὸ τῶν κοινῶν τινα μήτ' ἐπαινέσητε μήτε ψέξητε, μήτε τέχνην τινὰ ἢ ἀτεχνίαν προσμαρτυρήσητε· καὶ ἅμα μὲν προπετείας ἑαυτοὺς ἀπαλλάξατε, ἅμα δὲ καὶ κακοηθείας. Οὗτος ταχέως λούεται. Κακῶς οὖν ποιεῖ; Οὐ πάντως. Ἀλλὰ τί; Ταχέως λούεται. Πάντα οὖν καλῶς γίνεται; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν, καλῶς· τὰ δ' ἀπὸ μοχθηρῶν, μοχθηρῶς. Σὺ δὲ, μέχρις ἂν καταμάθῃς τὸ δόγμα ἀφ' οὗ τις ποιεῖ ἕκαστα, μήτ' ἐπαίνει τὸ ἔργον, μήτε ψέγε. Δόγμα δ' ἐκ τῶν ἐκτὸς οὐ ῥᾳδίως κρίνεται. Οὗτος τέκτων ἐστί. Διὰ τί; Χρῆται

CAP. VIII.

In eos qui celeriter ad ſuscipiendam Philoſophi perſonam properant.

Numquam ob res, *quæ diverſiſſimis hominibus* communes *eſſe poſſunt*, laudaveritis quemquam, aut reprehenderitis; neque artem aliquam aut imperitiam ei tribuerítis: ita ſimul & a temeritate & a malevolentia eritis immunes. Hic cito lavat. Male ergo facit? Non utique. Quid ergo facit? Cito lavat. Ergone recte fiunt omnia? Nequaquam: ſed quæ a rectis decretis proficiſcuntur, ea recte fiunt; quæ a pravis, prave. Tu vero, donec decretum cognoris, ex quo quisque ſingula facit, nec laudato factum, nec reprehendito. Decretum autem e rebus externis non facilè judicatur. Hic faber eſt. Quare? Quia

Χρῆται γὰρ σκεπάρνῳ. Τί οὖν τοῦτο; Οὗτος μουσικός· ᾄδει γάρ. Καὶ τί τοῦτο; Οὗτος φιλόσοφος. Διὰ τί; Τρίβωνα γὰρ ἔχει καὶ κόμην. Οἱ δ' ἀγύρται τί ἔχουσι; Διὰ τοῦτο, ἂν αἰσχημονοῦντά τις ἴδῃ τινὰ αὐτῶν, εὐθὺς λέγει, Ἰδοὺ ὁ φιλόσοφος ποιεῖ. ἔδει δ', ἀφ' ὧν ἠσχημόνει, μᾶλλον λέγειν, αὐτὸν μὴ εἶναι φιλόσοφον. εἰ μὲν γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ φιλοσόφου πρόληψις καὶ ἐπαγγελία, ἔχειν τρίβωνα καὶ κόμην, καλῶς ἂν ἔλεγον. εἰ δ' ἐκείνη μᾶλλον, ἀναμάρτητον εἶναι, διὰ τί οὐχί, διὰ τὸ μὴ πληροῦν τὴν ἐπαγγελίαν, ἀφαιροῦνταί αὐτὸν τῆς προσηγορίας; Οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. Ὅταν τις ἴδῃ τινὰ κακῶς πελεκῶντα, οὐ λέγει, Τί ὄφελος τεκτονικῆς; ἰδοὺ οἱ τέκτονες οἷα ποιοῦσι κακά; ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον λέγει, Οὗτος οὐκ ἔστι τέκτων, πελεκᾷ γὰρ κακῶς. Ὁμοίως κἂν ᾄδον-

Quia ſecuri utitur. Quid ergo hoc *ad rem?* Hic muſicus; canit enim. Et quid hoc? Hic philoſophus. Quare? Quia pallium habet, & cæſariem. Præſtigiatores vero quid habent? Propterea ſi quis eos aliquid indecore facientes videt, ſtatim dicit, Ecce hoc quod facit philoſophus! cum potius ob indecore facta dicendum fuerit, non eſſe eum philoſophum. Nam ſi id philoſophi inſtitutum eſſet atque profeſſio, habere pallium & cæſariem, tum quidem recte dicerent: ſin illa potius eſt, ut nihil delinquat; cur non potius, quia profeſſioni ſuæ non reſpondet, adpellationem iſtam ei adimunt? Sic enim in cæteris quoque fit artibus. Cum quis aliquem male dolantem ligna viderit, non dicit: Quid juvat ars fabrilis? ecce quam male res ſuas faciunt fabri! Sed contra potius, Iſte non eſt, ait, faber; male enim dolat. Eodem mo-

τός τινος ἀκούσῃ κακῶς, οὐ λέγει, Ἰδοὺ πῶς ᾄδουσιν οἱ μουσικοί; ἀλλὰ μᾶλλον, ὅτι, Οὗτος οὐκ ἔστι μουσικός.

9 Ἐπὶ φιλοσοφίας δὲ μόνης τοῦτο πάσχουσιν· ὅταν τινὰ ἴδωσι παρὰ τὸ ἐπάγγελμα τὸ τοῦ φιλοσόφου ποιοῦντα, οὐχὶ τῆς προσηγορίας ἀφαιροῦνται αὐτὸν, ἀλλὰ, θέντες εἶναι φιλόσοφον, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ γινομένου λαβόντες ὅτι ἀσχημονεῖ, ἐπάγουσι, μηδὲν ὄφελος εἶναι τοῦ φιλοσοφεῖν.
10 Τί οὖν τὸ αἴτιον; Ὅτι τὴν μὲν τοῦ τέκτονος πρόληψιν προσβεύομεν, καὶ τὴν τοῦ μουσικοῦ, καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως τεχνιτῶν· τὴν τοῦ φιλοσόφου δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε συγκεχυμένην καὶ ἀδιάρθρωτον ἀπὸ τῶν ἐκτὸς μόνον κρίνομεν.
11 Καὶ ποία ἄλλη τέχνη ἀπὸ σχήματος ἀναλαμβάνεται καὶ κόμης; οὐχὶ δὲ καὶ θεωρήματα ἔχει, καὶ ὕλην,
12 καὶ τέλος; Τίς οὖν ὕλη τοῦ φιλοσόφου; μὴ τρίβων;

do, si quis aliquem male canentem audierit, non dicit, Ecce quomodo canunt Musici? sed potius, Iste non est musicus.

Verum in sola Philosophia hoc faciunt: cum aliquem contra philosophiæ professionem vivere vident, non ei adimunt adpellationem; sed, statuentes philosophum eum esse, tum ex ipso facto sumentes hoc, indecore eum agere, concludunt, nullum esse Philosophiæ usum. Quid in causa est? Quod fabri & musici notionem curamus, eodemque modo cæterorum artificum; philosophi autem non item, sed, ut confusam & indistinctam, e rebus externis solummodo judicamus. Quænam vero alia ars exteriori solum habitu & coma paratur? neque vero præcepta etiam habet, & materiam, & finem? Quæ igitur materia est philosophi? num pallium? Non, sed ratio. Qui

βων; Οὔ, ἀλλὰ ὁ λόγος. Τί τέλος; μή τι φορεῖν τρίβωνα; Οὔ, ἀλλὰ τὸ ὀρθὸν ἔχειν τὸν λόγον. Ποῖα θεωρήματα; μή τι τὰ περὶ τοῦ πῶς πώγων μέγας γίνηται, ἢ κόμη βαθεῖα; Οὔ, ἀλλὰ μᾶλλον ἃ Ζήνων λέγει, γνῶναι τὰ τοῦ λόγου στοιχεῖα, ποῖόν τι ἕκαστον αὐτῶν ἐστι, καὶ πῶς ἁρμόττεται πρὸς ἄλληλα, καὶ ὅσα τούτοις ἀκόλουθα ἐστίν. Οὐ θέλεις οὖν ἰδεῖν 13
πρῶτον, εἰ πληροῖ τὴν ἐπαγγελίαν αἰσχημόνων, καὶ οὕτω τῷ ἐπιτηδεύματι ἐγκαλεῖν; Νῦν δ', αὐτὸς ὅταν σωφρονῇς, ἐξ ὧν ποιεῖν σοι δοκεῖ κακῶς, λέγεις, Ὅρα τὸν φιλόσοφον· (ὡς πρέποντος λέγειν τὸν ταῦτα ποιοῦντα φιλόσοφον·) καὶ πάλιν, Τοῦτο φιλόσοφόν ἐστιν; Ὅρα δὲ τὸν τέκτονα, οὐ λέγεις, ὅταν μοιχεύοντά τινα γνῷς, ἢ λιχνεύοντα ἴδῃς· οὐδὲ, Ὅρα τὸν μουσικόν. Οὕτως ἐπὶ ποσὸν αἰσθάνῃ καὶ αὐτὸς τῆς ἐπαγγε- 14

Qui finis? num ferre pallium? Non, ſed rectam tenere rationem. Quæ præcepta illius ſunt? num, quo pacto barba magna fiat, aut coma promiſſa? Immo potius ea, quæ Zeno dicit; cognitio elementorum rationis, quale ſit eorum unumquodque, & quomodo inter ſeſe conveniant, & quæ his conſequentia ſunt. Non igitur in primis videre vis, an, cum indecore agit, profeſſioni ſuæ reſpondeat, ac tum demum ipſum ſtudium accuſare? Nunc vero tu, ſi caſtis es moribus, videns ea quæ ille prave agere tibi videtur, dicis, Ecce philoſophum! (Quaſi vero, qui talia facit, philoſophus ſit adpellandus.) Rurſusque: Hi ergo philoſophi mores ſunt! Atqui, Ecce fabrum! ecce Muſicum! non clamas, cum aliquem horum mœchari noſti, aut ligurientem vides. Sic igitur tu ipſe aliquatenus percipis quidem

pro-

λίας τοῦ φιλοσόφου, ἀπολισθαίνεις δὲ, καὶ συγχέῃ ὑπὸ ἀμελετησίας.

15 Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ καλούμενοι φιλόσοφοι ἀπὸ τῶν κοινῶν τὸ πρᾶγμα μετίασιν· εὐθὺς ἀναλαβόντες τρίβωνα, καὶ πώγωνα καθέντες, φασὶν, 16 Ἐγὼ φιλόσοφός εἰμι. Οὐδεὶς δ' ἐρεῖ, Ἐγὼ μουσικός εἰμι· ἂν πλῆκτρον καὶ κιθάραν ἐγοράσῃ. οὐδ', Ἐγὼ χαλκεύς εἰμι· ἂν πιλίον καὶ περίζωμα περιθῆται. Ἀλλ' ἁρμόζεται μὲν τὸ σχῆμα πρὸς τὴν τέχνην· ἀπὸ τῆς τέχνης δὲ τὸ ὄνομα, οὐκ 17 ἀπὸ σχήματος, ἀναλαμβάνουσι. Διὰ τοῦτο καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι, Ἐπὶ πολὺ ἐπειρώμην λανθάνειν φιλοσοφῶν· καὶ ἦν μοι, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ᾔδειν, ὅσα καλῶς ἐποίουν, ὅτι οὐ διὰ τοὺς θεατὰς ἐποίουν, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν· ἤσθιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσταλμένην εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπατον· πάντα

profeſſionem philoſophi, ſed rurſus ab ea aberras, & confundi te poteris mera negligentia.

At vero ipſi etiam ii, qui Philoſophi perhibentur, a vulgaribus rebus profeſſionem ſuam auſpicantur; ſtatim pallium induunt, promiſſamque alunt barbam; tum ſe eſſe philoſophos dicunt. Nemo vero muſicum ſe eſſe dicit, cum plectrum & citharam mercatus eſt; neque fabrum ærarium, ſimulatque pileolo & perizomate eſt inſtructus: ſed habitum quidem ad artem adcommodant; ab arte vero nomen, non ab habitu, accipiunt. Quapropter recte dicebat Euphrates, ſe longo tempore diſſimulaſſe philoſophiæ ſtudium, eamque diſſimulationem ſibi profuiſſe. Primum enim ſciviſſe ſe, quæ recte faceret, ea ſe non facere propter ſpectatores, ſed propter ſemetipſum: ſe ſibi ipſi recte comediſſe, compoſitis fuiſſe oculis, in deambulationibus modeſtiæ ſtuduiſſe;

πάντα ἐμαυτῷ καὶ τῷ Θεῷ. εἶτα, ὥσπερ μό- 18
νος ἠγονιζόμην, οὕτω καὶ μόνος ἐκινδύνευον· εὖ-
δὲν ἐμοὶ, δράσαντι τὸ αἰσχρὸν ἢ ἀπρεπὲς, τὸ
τῆς Φιλοσοφίας ἐκινδυνεύετο· οὐδ' ἔβλαπτον τοὺς
πολλοὺς, ὡς φιλόσοφος ἁμαρτάνων. διὰ τοῦτο 19
οἱ μὴ εἰδότες μου τὴν ἐπιβολὴν ἐθαύμαζον, πῶς,
πᾶσι φιλοσόφοις χρώμενος καὶ συζῶν, αὐτὸς οὐκ
ἐφιλοσόφουν. καὶ τί καινὸν, ἐν οἷς μὲν ἐποίουν 20
ἐπιγινώσκεσθαι τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβό-
λοις μή; βλέπε, πῶς ἐσθίω, πῶς πίνω, πῶς
καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς
συνεργῶ, πῶς ἐρέξει χρῶμαι, πῶς ἐκκλίσει, πῶς
τηρῶ τὰς σχέσεις τὰς φυσικὰς ἢ ἐπιθέτους,
ὡς ἀσυγχύτως καὶ ἀπαραποδίστως. ἐκεῖθέν με
κρῖνον, εἰ δύνασαι. εἰ δ' οὕτω κωφὸς εἶ 21
καὶ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπο-
λαμβάνῃς καλὸν χαλκέα, ἂν μὴ τὸ πι-

λίον

ſtuduiſſe; omnia ſibi & Deo præſtitiſſe. Deinde, ſicut ſolus certaſſet, ita etiam ſolum eſſe periclitatum. Si quid turpe aut indecorum feciſſet, philoſophiam non fuiſſe periclitatam; neque ſe nocuiſſe vulgo, quod ut philoſophus peccaſſet. Quapropter eos, qui ſuum inſtitutum ignoraſſent, fuiſſe miratos, quî fieret, cum omnium philoſophorum familiaritate conſuetudineque uteretur, ut ipſe tamen non philoſopharetur. Quid vero, inquit, mali fuit, ſi philoſophus e factis cognoſcebar, non autem ex inſignibus? Vide, quomodo edam, quomodo bibam, quomodo dormiam, quomodo tolerem, quomodo abſtineam, quomodo operam meam aliis conferam, quomodo adpetitione utar, quomodo averſatione, quomodo relationes & naturales & accerſitas tuear, ut absque perturbatione atque impedimentis vivam. Inde me judica, ſi potes. Si autem ita ſurdus & cæcus es, ut ne Vulcanum quidem præclarum fabrum judices, niſi pileolum capiti

ejus

λίας τοῦ Φιλοσόφου, ἀπολισθάνεις δὲ, καὶ συγχέῃ ὑπὸ ἀμελετησίας.

15 Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ καλούμενοι Φιλόσοφοι ἀπὸ τῶν κοινῶν τὸ πρᾶγμα μετίασιν· εὐθὺς ἀναλαβόντες τρίβωνα, καὶ πώγωνα καθέντες, φασὶν, 16 Ἐγὼ Φιλόσοφός εἰμι. Οὐδεὶς δ' ἐρεῖ, Ἐγὼ μουσικός εἰμι· ἂν πλῆκτρον καὶ κιθάραν ἐγοράσῃ. οὐδ', Ἐγὼ χαλκεύς εἰμι· ἂν πιλίρν καὶ περίζωμα περιθῆται. Ἀλλ' ἁρμόζεται μὲν τὸ σχῆμα πρὸς τὴν τέχνην· ἀπὸ τῆς τέχνης δὲ τὸ ὄνομα, οὐκ 17 ἀπὸ σχήματος, ἀναλαμβάνουσι. Διὰ τοῦτο καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι, Ἐπὶ πολὺ ἐπειρώμην λανθάνειν Φιλοσοφῶν· καὶ ἦν μοι, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ᾔδειν, ὅσα καλῶς ἐποίουν, ὅτι οὐ διὰ τοὺς θεατὰς ἐποίουν, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν· ἥσθιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσταλμένον εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπατον·

πάντα

profeſſionem philoſophi, ſed rurſus ab ea aberras, & confundi te poteris mera negligentia.

At vero ipſi etiam ii, qui Philoſophi perhibentur, a vulgaribus rebus profeſſionem ſuam auſpicantur; ſtatim pallium induunt, promiſſamque alunt barbam; tum ſe eſſe philoſophos dicunt. Nemo vero muſicum ſe eſſe dicit, cum plectrum & citharam mercatus eſt; neque fabrum ærarium, ſimulatque pileolo & perizomate eſt inſtructus: ſed habitum quidem ad artem adcommodant; ab arte vero nomen, non ab habitu, accipiunt. Quapropter recte dicebat Euphrates, ſe longo tempore diſſimulaſſe philoſophiæ ſtudium, eamque diſſimulationem ſibi profuiſſe. Primum enim ſciviſſe ſe, quæ recte faceret, ea ſe non facere propter ſpectatores, ſed propter ſemetipſum: ſe ſibi ipſi recte comediſſe, compoſitis fuiſſe oculis, in deambulationibus modeſtiæ ſtuduiſſe;

πάντα ἐμαυτῷ καὶ τῷ Θεῷ. εἶτα, ὥσπερ μό- 18
νος ἠγωνιζόμην, οὕτω καὶ μόνος ἐκινδύνευον· οὐ-
δὲν ἐμοὶ, δράσαντι τὸ αἰσχρὸν ἢ ἀπρεπὲς, τὸ
τῆς Φιλοσοφίας ἐκινδυνεύετο· οὐδ' ἔβλαπτον τοὺς
πολλοὺς, ὡς Φιλόσοφος ἁμαρτάνων. διὰ τοῦτο 19
οἱ μὴ εἰδότες μου τὴν ἐπιβολὴν ἐθαύμαζον, πῶς,
πᾶσι Φιλοσόφοις χρώμενος καὶ συζῶν, αὐτὸς οὐκ
ἐφιλοσόφουν. καὶ τί καινὸν, ἐν οἷς μὲν ἐποίουν 20
ἐπιγινώσκεσθαι τὸν Φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβό-
λοις μή; βλέπε, πῶς ἐσθίω, πῶς πίνω, πῶς
καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς
συνεργῶ, πῶς ἐρέξεις χρῶμαι, πῶς ἐκκλίσεις, πῶς
τηρῶ τὰς σχέσεις τὰς φυσικὰς ἢ ἐπιθέτους,
ὡς ἀσυγχύτως καὶ ἀπαραποδίστως. ἐκεῖθέν με
κρῖνον, εἰ δύνασαι. εἰ δ' οὕτω κωφὸς εἶ 21
καὶ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπο-
λαμβάνῃς καλὸν χαλκέα, ἂν μὴ τὸ πι-

λίον

ſtuduiſſe; omnia ſibi & Deo præſtitiſſe. Deinde, ſicut ſolus certaſſet, ita etiam ſolum eſſe periclitatum. Si quid turpe aut indecorum feciſſet, philoſophiam non fuiſſe periclitatam; neque ſe nocuiſſe vulgo, quod ut philoſophus peccaſſet. Quapropter eos, qui ſuum inſtitutum ignoraſſent, fuiſſe miratos, quî fieret, cum omnium philoſophorum familiaritate conſuetudineque uteretur, ut ipſe tamen non philoſopharetur. Quid vero, inquit, mali fuit, ſi philoſophus e factis cognoſcebar, non autem ex inſignibus? Vide, quomodo edam, quomodo bibam, quomodo dormiam, quomodo tolerem, quomodo abſtineam, quomodo operam meam aliis conferam, quomodo adpetitione utar, quomodo averſatione, quomodo relationes & naturales & accerſitas tuear, ut absque perturbatione atque impedimentis vivam. Inde me judica, ſi potes. Si autem ita ſurdus & cæcus es, ut ne Vulcanum quidem præclarum fabrum judices, niſi pileolum capiti

ejus

λίου ἴδῃς περὶ τὴν κεφαλὴν περικείμενον· τί κακὸν ὑφ' οὕτως ἠλιθίου κριτοῦ ἀγνοεῖσθαι;

22 Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείστοις Σωκράτης. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλο-
23 σόφοις συνταθῆναι. Μή τι οὖν ἠγανάκτει ὡς ἡμεῖς, καὶ ἔλεγεν, Ἐγὼ δέ σοι οὐ φαίνομαι φιλόσοφος; Ἀλλ' ἀπῆγε, καὶ συνίστα, ἐνὶ ἀρκούμενος, τῷ εἶναι φιλόσοφος· χαίρων δὲ καὶ ὅτι μὴ δοκοῖ, οὐκ ἐδάκνετο. ἐμέμνητο γὰρ τοῦ ἰδίου ἔργου.
24 Τί ἔργον καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ; Μαθητὰς πολλοὺς ἔχειν; Οὐδαμῶς. ὄψονται οἱ περὶ τοῦτο ἐσπουδακότες. Ἀλλὰ θεωρήματα δύσκολα ἀκριβοῦν; Ὄψονται καὶ περὶ τούτων εἰ ἄλλοι.
25 Ποῦ οὖν αὐτός; καὶ τίς ἦν, καὶ εἶναι ἤθελεν; Ὅπου βλάβη καὶ ὠφέλεια. Εἰ μέ τις, φησὶ, βλάψαι δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδέν εἰμι. Θέλω τι, καὶ

ejus impositum videas; quid mali est, a judice adeo stolido non cognosci?

Sic maximæ parti hominum ignotus erat Socrates: veneruntque ad eum qui peterent, ut philosophis ab eo commendarentur. Num ergo succensebat illis, ut nos; dicebatque, Ego vero tibi philosophus non videor? Immo adducebat illos, & commendabat; hoc uno contentus, quod philosophus esset: & gaudens quoque quod talis non videretur, non mordebatur. Meminerat enim sui muneris. Quodnam est boni & sapientis viri munus? Discipulos multos habere? Nequaquam: viderint isti quibus ea res studio est. At præcepta difficilia subtiliter explicare? Viderint & hoc alii. Ubi ergo ipse? & quis erat, atque esse volebat? *Ibi se ipsum esse ratus est*, ubi damnum *ipsius* & emolumentum *posita essent*. Si me quis, inquit, lædere potest; ego nihil ago: si alium exspecto, ut me iuvet; ego nihil sum. Volo aliquid, &

non

καὶ οὐ γίνεται· ἐγὼ ἀτυχής εἰμι. Εἰς τοσοῦτο 26
σκάμμα προεκάλεῖτο πάντα ἐντινασσῦν, καὶ οὐκ
ἄν μοι δοκῇ ἐκστῆναι οὐδενί· τί δοκεῖτε; κατ-
αγγέλλων καὶ λέγων, Ἐγὼ τοιοῦτος εἰμί; Μὴ
γένοιτο· ἀλλὰ ὢν τοιοῦτος. Πάλιν γὰρ τοῦτο 27
μωροῦ καὶ ἀλαζόνος· Ἐγὼ ἀπαθής εἰμι καὶ ἀτά-
ραχος· μὴ ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ὑμῶν κυ-
κωμένων καὶ θορυβουμένων περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια,
μόνος ἐγὼ ἀπήλλαγμαι πάσης ταραχῆς. Οὕ- 28
τως οὐκ ἀρκεῖ σοι τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κη-
ρύσσῃς, Συνέλθετε πάντες οἱ ποδαγρῶντες, οἱ κε-
φαλαλγοῦντες, οἱ πυρέσσοντες, οἱ χωλοὶ, οἱ τυ-
φλοὶ, καὶ ἴδετέ με ἀπὸ παντὸς πάθους ὑγιᾶ;
Τοῦτο κενὸν καὶ φορτικὸν, εἰ μή τι, ὡς ὁ Ἀσκλη- 29
πιὸς, εὐθὺς ὑποδεῖξαι δύνασαι, πῶς θεραπεύ-
οντες εὐθὺς ἔσονται ἄνοσοι κἀκεῖνοι, καὶ εἰς τοῦτο
φέρεις παράδειγμα τὴν ὑγίειαν τὴν σεαυτοῦ.

Τοι-

non fit? ego miſer ſum. In tantum certamen quoslibet provocabat; neque cuiquam ceſſurus mihi videtur. Quid putatis? ita *eum feciſſe hoc*, ut denunciaret, diceretque, Ego ſum talis? Abſit: nil aliud egit, niſi ut talis eſſet. Eſt enim rurſus hoc & ſtulti & arrogantis, dicere: Ego ſum perturbatione & tumultu vacuus; nolite ignorare, homines, dum vos tumultuamini, & de rebus nullius pretii digladiamini, ego ſolus omni tumultu ſum liber. Itane tibi non ſatis eſt nihil dolere, niſi proclamaveris, Convenite omnes qui e pedibus, e capite, qui febri laboratis, convenite cæci, ac videte me ab omni malo ſalvum! Hoc inane & importunum eſt; niſi, ſicut Æſculapius, ſtatim demonſtrare poſſis, qua curatione utentes & ipſi ſanari a morbo poſſint, & niſi ejus rei documentum tuam ſanitatem proferas.

Nam

30 Τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ σκήπτρου καὶ διαδήματος ἠξιωμένος παρὰ τοῦ Διὸς, καὶ λέγων· Ἴν' ἴδητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἀταραξίαν οὐχ ὅπου ἐστὶ ζητεῖτε, ἀλλ'
31 ὅπου μή ἐστιν· ἰδοὺ ἐγὼ ὑμῶν παράδειγμα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέσταλμαι, μήτε κτῆσιν ἔχων, μήτε οἶκον, μήτε γυναῖκα, μήτε τέκνα, ἀλλὰ μηδ' ὑπόστρωμα, μηδὲ χιτῶνα, μηδὲ σκεῦος· καὶ ἴδετε, πῶς ὑγιαίνω· πειράθητέ μου. κἂν ἴδητε ἀτάραχον, ἀκούσατε τὰ φάρμακα, καὶ ὑφ' ὧν
32 ἐθεραπεύθην. Τοῦτο γὰρ ἤδη καὶ φιλάνθρωπον καὶ γενναῖον. Ἀλλ' ὁρᾶτε, τίνος ἔργον ἐστὶ· τοῦ Διὸς, ἢ οὗ ἂν ἐκεῖνος ἄξιον κρίνῃ ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, ἵνα μηδαμοῦ μηδὲν παραγυμνώσῃ πρὸς τοὺς πολλοὺς, δι' οὗ τὴν μαρτυρίαν τὴν αὐτοῦ, ἣν τῇ ἀρετῇ μαρτυρεῖ, καὶ τῶν ἐκτὸς καταμαρτυρεῖ, αὐτὸς ἄκυρον ποιήσῃ·

Οὔτ'

Nam talis est Cynicus, sceptro & diademate a Jove ornatus, qui ait: Ut intelligatis, homines, felicitatem & tranquillitatem vos non ubi est quærere, sed ubi non est; ecce, ego vobis exemplum a Jove sum missus, qui nec rem habeam, neque domum, neque uxorem, neque liberos, immo ne stragulum quidem, nec tunicam, nec vasculum. Videte, quam sanus sum; facite mei periculum. Quod si omni perturbatione vacuum videritis, audite medicamenta, & quibus rationibus sim curatus. Hoc enim jam & humanum est, & generosum. Sed videte, cujus opus sit; Jovis, aut ejus quem is tali ministerio dignum judicarit, ut nusquam quidquam nudet apud vulgus, quo testimonium suum, quod virtuti perhibet, & quod contra res externas dicit, ipse irritum faciat:

No

ὠχρήσαντα χρόα κάλλιμον, οὔτε παρειῶν
υ' ὀμορξάμενον.

μόνον τοῦτο, ἀλλ' οὐδὲ ποθοῦντά τι ἢ 33
ῖντα, ἄνθρωπον, ἢ τόπον, ἢ διαγωγὴν, ὡς
δία τὸν τρυγητὸν ἢ τὰς ἀργίας· αἰδοῖ παν-
κεκοσμημένον, ὡς οἱ ἄλλοι τοίχοις καὶ θύ-
ὶ θυρωροῖς.

ν δ' αὐτὸ μόνον, κινηθέντες πρὸς φιλοσο- 34
ὡς οἱ κακοστόμαχοι πρός τι τῶν βρωμά-
ετὰ μικρὸν σικχαίνειν μέλλουσιν, εὐθὺς
σκῆπτρον, ἐπὶ τὴν βασιλείαν. καθεῖκε
ιην, ἀνείληφε τρίβωνα, γυμνὸν δεικνύει
ν, μάχεται τοῖς ἀπαντῶσι· κἂν ἐν φαι-
ὰ ἴδῃ, μάχεται αὐτῷ. Ἄνθρωπε, χει- 35
ν πρῶτον· ἰδοῦ σου τὴν ὁρμὴν, μὴ κα-
ίχου ἢ κισσώσης γυναικός ἐστιν. ἀγνο-
μελέτησον πρῶτον τίς εἶ· σαυτῷ φιλοσόφη-
σον

llore cutis decor of-
latur honestæ,
lles oculis lacrymæ
antibus absint.
hoc solum, sed &
sideret quidem aut
quidquam; non
n, non locum, non
onem, quemad-
pueri vindemiam
is: *denique* ut sit
lia undique tectus,
nodum cæteri pa-
foribus, janitori-

autem vix primo
animorum ad phi-

losophiam excitati, sicut il
qui e stomacho laborant ad
aliquod edulium quod pau-
lo post fastidiant, statim
ruunt ad sceptrum, ad re-
gnum: promissam alunt
cæsariem, induunt pallium,
nudum humerum ostentant,
rixantur cum obviis; si
quem in penula viderint,
pugnant cum eo. Homo!
domi te sedulo prius exer-
ce; observa tuum impetum,
ne sit hominis e stomacho
aut mulierculæ pica labo-
rantis; da primum operam,
ut ignorere qui sis; tibi
ipsi

36 σον ὀλίγον χρόνον. Οὕτω καρπὸς γίνεται· κατερυγῆναι δεῖ ἐπί τινα χρόνον τὸ σπέρμα, κρυφθῆναι, κατὰ μικρὸν αὐξηθῆναι, ἵνα τελεσφορηθῇ. ἂν δὲ πρὸ τοῦ γόνυ φῦσαι τὸν στάχυν ἐξενεγκῇ,
37 ἀτελές ἐστιν, ἐκ κήπου Ἀδωνιακοῦ. Τοιοῦτον εἶ καὶ σὺ φυτάριον· θᾶττον τοῦ δέοντος ἤνθηκας,
38 ἀποκαύσει σε ὁ χειμών. Ἰδοὺ, τί λέγουσιν οἱ γεωργοὶ περὶ τῶν σπερμάτων, ὅταν πρὸ ὥρας θερμασίαι γένωνται. ἀγωνιῶσι μὴ ἐξυβρίσῃ τὰ σπέρματα, εἶτα αὐτὰ πάγος εἰς λαβὼν ἐξελέγξῃ.
39 Ὅρα καὶ σὺ, ἄνθρωπε· ἐξύβρικας, ἐπιπεπήδηκας δοξαρίῳ πρὸ ὥρας· δοκεῖς τις εἶναι· μωρὸς παρὰ μωροῖς· ἀποπαγήσῃ, μᾶλλον δ' ἀποπέπηγας ἤδη ἐν τῇ ῥίζῃ κάτω, τὰ δ' ἄνω σου μικρὸν ἔτι ἀνθεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖς ἔτι ζῆν καὶ θάλ-
40 λειν. Ἄφες ἡμᾶς γε κατὰ φύσιν πεπανθῆναι. τί ἡμᾶς ἀποδύεις; τί βιάζῃ; οὔπω δυνάμεθα

ipſi philoſophare ad breve tempus. Sic fructus naſcitur: defodi oportet & aliquamdiu occultari ſemen; tum paulatim augeſcere, ut maturitatem conſequatur: ſed ſi ſpicam ante geniculum protulerit, imperfectum eſt frumentum, ut ex Adonidis hortis. Hujusmodi plantula & tu es: ante tempus floruiſti, exuret te hyems. Vide quid dicant agricolæ de ſeminibus, quando ante tempus calor inciderit: timent, ne luxurient ſemina, ac deinde frigus unum ea coarguat. Vide & tu, homo: luxuriaſti, ante tempus ad gloriolam evolaſti: videris aliquis eſſe; ſtultus apud ſtultos: frigore enecaberis, ac potius jam enectus es juxta radicem; ſuperne vero paululum adhuc flores, eoque videris adhuc vivere & virere. Patere nos ſaltem ſecundum naturam matureſcere! quid nos exuis? quid cogis? nondum poſſumus ferre aërem:

ſine

νάμεθα ἐνεγκεῖν τὸν ἀέρα. ἔασον τὴν ῥίζαν αὐξηθῆναι, εἶτα γόνυ λαβεῖν τὸ πρῶτον, εἶτα τὸ δεύτερον, εἶτα τὸ τρίτον· εἶθ' οὕτως ὁ καρπὸς ἐκβιάσεται τὴν φύσιν, κἂν ἐγὼ μὴ θέλω. Τίς γὰρ ἐγκύμων γενόμενος καὶ πλήρης 41
τηλικούτων δογμάτων, οὐχὶ καὶ αἰσθάνεταί τε τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ ἐπὶ τὰ καταλληλα ἔργα ὁρμᾷ; Ἀλλὰ ταῦρος μὲν οὐκ ἀγνοεῖ 42
τὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ παρασκευὴν, ὅταν ἐπιφανῇ τι θηρίον, οὐδ' ἀναμένει τὸν προτρεψόμενον· οὐδὲ κύων, ὅταν ἴδῃ τι τῶν ἀγρίων ζώων. ἐγὼ δ' ἂν ἴσχω τὴν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παρα- 43
σκευὴν, ἐκδέξομαι ἵνα με σὺ παρασκευάσῃς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἔργα; νῦν δ' οὔπω ἔχω, πίστευσόν μοι. τί οὖν με πρὸ ὥρας ἀποξηρανθῆναι θέλεις, ὡς αὐτὸς ἐξηράνθης;

ΚΕΦ.

fine radicem creſcere, deinde geniculum primum oriri, poſt alterum, dein tertium; denique ſic fructus per ipſam naturam perrumpet, vel me nolente. Quis enim prægnans & plenus talium decretorum non etiam vires & copias ſuas intelligit, & ad opera convenienția concitatur? Taurus certe quidem naturam ſuam haud ignorat & robur, ubi belluam aliquam conſpexit, neque hortatorem operitur: neque canis, cum ferum aliquod animal vidit. Ego vero, ſi viri boni vim atque præparationem habeam, exſpectabo ut tu me ad opera convenientia inſtruas? Nunc vero nondum habeo, crede mihi. Quid ergo me ante tempus exareſcere vis, quemadmodum ipſe exaruiſti?

CAP.

ΚΕΦ. Θ'.

Πρὸς τὸν εἰς Ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα.

Ὅταν ἄλλον ἴδῃς ἄρχοντα, ἀντίθες, ὅτι σὺ ἔχεις τὸ μὴ δεῖσθαι ἀρχῆς· ὅταν ἄλλον πλου-
2 τοῦντα, ἰδοῦ τί ἀντὶ τούτου ἔχεις. εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἔχεις ἀντ' αὐτοῦ, ἄθλιος εἶ· εἰ δ' ἔχεις τὸ μὴ χρείαν ἔχειν πλούτου, γίνωσκε ὅτι πλεῖον τού-
3 του ἔχεις, καὶ πολλῷ πλείονος ἄξιον. Ἄλλος γυναῖκα εὐμορφον· σὺ, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν εὐμόρ-φου γυναικός. Μικρά σοι δοκεῖ ταῦτα; καὶ πό-σου ἂν τιμήσαιντο οὗτοι αὐτοὶ οἱ πλουτοῦντες καὶ ἄρχοντες, καὶ μετ' εὐμόρφων διαιτώμενοι, δύνα-σθαι πλούτου καταφρονεῖν, καὶ ἀρχῶν, καὶ αὐ-τῶν τούτων τῶν γυναικῶν ὧν ἐρῶσι, καὶ ὧν τυγ-
4 χάνουσιν; Ἀγνοεῖς οἷόν τι ἐστὶ δίψος πυρέσσοντος; οὐδὲν ὅμοιον ἔχει τῷ τοῦ ὑγιαίνοντος. ἐκεῖνος πιὼν ἀπο-

CAP. IX.

Ad quemdam qui ad Impudentiam deflexerat.

Cum alium vides magiſtratu præditum; oppone illud, te hoc habere, ut non requiras magiſtratum: cum alium divitem; vide, quid loco divitiarum habeas. Nam ſi nihil pro illis habes, miſer es: ſin id habes, ut divitiis non ægeas; ſcito, plus te, quam habet ille, habere, & longe majoris pretii rem. Alius uxorem formoſam habet; tu vero id, ut formoſam uxorem non concupiſcas. Num parva hæc tibi videntur? At ipſi iſti divites, & magiſtratum gerentes, & qui formoſarum conſuetudine utuntur, quanti id æſtimarent, ſi poſſent divitias & magiſtratus, & ipſas mulieres quas amant, quibusque potiuntur, contemnere? Ignoras, qualis ſit ſitis febricitantis? nihil ſimile habet ſiti ſani hominis. Hic poſtquam bibit, ſitire

ἀποπέπαυται· ὁ δὲ πρὸς ὀλίγον ἡσθεὶς, εἶτα ναυτιᾷ, χολὴν αὐτὸ ποιεῖ ἀντὶ ὕδατος, ἐμεῖ, στροφοῦται, διψᾷ σφοδρότερον. Τοιοῦτόν ἐστι 5
μετ' ἐπιθυμίας πλουτεῖν, μετ' ἐπιθυμίας ἄρχειν, μετ' ἐπιθυμίας καλῇ συγκαθεύδειν· ζηλοτυπία πρόσεστι, φόβος τοῦ στερηθῆναι, αἰσχροὶ λόγοι, αἰσχρὰ ἐνθυμήματα, ἔργα ἀσχήμονα.

Καὶ τί, φησὶν, ἀπολλύω; Ἄνθρωπε, ὑπῆρ- 6
χες αἰδήμων, καὶ νῦν οὐκέτι εἶ· οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀντὶ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος, Ἀριστείδην ἀναγινώσκεις καὶ Εὐηνόν· οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀντὶ Σωκράτους καὶ Διογένους, τεθαύμακας τὸν πλείστας διαφθεῖραι καὶ ἀναπεῖσαι δυνάμενον. κα- 7
λὸς εἶναι θέλεις, καὶ πλάσσεις σεαυτὸν, μὴ ὤν· καὶ ἐσθῆτα ἐπιδεικνύειν θέλεις στιλπνὴν, ἵνα τὰς γυναῖκας ἐπιστρέφῃς· κἂν που μυραλείφιόν ἐπιτύχῃς, μακάριος εἶναι δοκεῖς. Πρότερον δ' οὐδὲν 8
ἐνεθυ-

sitire definit; ille parumper delectatus nauseat, aquam in bilem convertit, vomit, torminibus cruciatur, sitit vehementius. Tale est, cum cupiditate esse divitem, cum cupiditate gerere magistratum, cum cupiditate concubare cum formosa uxore: adjuncta est æmulatio, metus amissionis, turpia verba, turpes cogitationes, facta indecora.

Et quid, inquit, amitto? Homo, fuisti verecundus; nunc non es: nihilne amisisti? loco Chrysippi & Zenonis, Aristidem legis et Euenum: nihilne amisisti? Pro Socrate & Diogene, miraris, eum qui plurimas corrumpere et decipere verbis potest. Pulcer esse vis, ac te ipsum fingis, cum non sis: & vestem splendidam ostentare cupis, ut muliercularum oculos in te convertas: et sicubi pretiosum aliquod oleum cosmeticum nactus fueris, beatum te judicas. Prius autem quidquam tale ne cogitabas

ἐνεθυμοῦ τούτων τι· ἀλλὰ ποῦ εὐσχήμων λόγος, ἀνὴρ ἀξιόλογος, ἐνθύμημα γενναῖον. Τοιγαροῦν ἐκάθευδες ὡς ἀνὴρ, πρᾴεις ὡς ἀνὴρ, ἐσθῆτα ἐφόρεις ἀνδρικὴν, λόγους ἐλαλεις πρέποντας ἀνδρὶ ἀγαθῷ· εἶτά μοι λέγεις, οὐδὲν ἀπώλεσας;
9 Οὕτως οὐδὲν ἄλλο, ἢ κέρμα, ἀπολλύουσιν ἔνθυμοι; αἰδὼς οὐκ ἀπόλλυται; εὐσχημοσύνη οὐκ ἀπόλλυται; ἢ οὐκ ἔστι ζημιωθῆναι τὸν ταῦτα
10 ἀπολέσαντα; Σοὶ μὲν οὖν δοκεῖ τάχα τούτων οὐδὲν οὐκέτι εἶναι ζημία. ἦν δέ ποτε χρόνος, ὅτε μόνην αὐτὴν ὑπελογίζου καὶ ζημίαν καὶ βλάβην, ὅτε ἠγωνίας μή τις ἐκείσῃ σε τούτων τῶν λόγων καὶ ἔργων.

11 Ἰδού, ἐκσέσεισται ὑπ' ἄλλου μὲν οὐδενός, ὑπὸ σαυτοῦ δέ. Μαχέσθητι σαυτῷ, ἀφελοῦ σαυτὸν
12 εἰς εὐσχημοσύνην, εἰς αἰδῶ, εἰς ἐλευθερίαν. Εἴ σοί τίς ποτε ἔλεγε περὶ ἐμοῦ ταῦτα, ὅτι μέ τις μοιχεύειν

quidem; verum, ubi eſſet honeſta oratio, vir gravi auctoritate, generoſa cogitatio. Proinde dormiebas ut vir; prodibas ut vir; ut vir veſtem virilem ferebas; verba faciebas digna viro bono: & nunc mihi dicis, nihil te amiſiſſe? Itane nihil aliud amittunt homines, niſi nummulos? verecundia vero non amittitur? morum modeſtia non amittitur? aut talium rerum jactura nihil nocet? Tu fortaſſis nihil horum jam in damnis deputas. At fuit tempus aliquando, cum hoc unum in malis numerares & damnis, cum ſolicitus eſſes, ne quis iſta dicta & facta tibi excuteret.

Ecce, excuſſa tibi ſunt, & quidem non ab alio, ſed a te ipſo. Pugna ipſe tecum, adſere te rurſus modeſtiæ, verecundiæ, libertati. Si quis olim tibi de me hoc dixiſſet, eſſe aliquem qui me adulterare cogeret, & talem veſtem ferre,

μοιχεύειν ἀναγκάζεις; ὅτι ἐσθῆτες φορεῖν τοιαύτην, ὅτι μυρίζεσθαι· οὐκ ἂν ἀπελθὼν αὐτόχειρ ἐγένου τούτου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ οὕτω μοι παρασχευαμένου; Νῦν οὖν οὐ θέλεις σαυτῷ βοηθῆσαι; καὶ 13
πόσῳ ῥᾴων αὕτη ἡ βοήθεια; οὐκ ἀποκτεῖναί τινα δεῖ, οὐ δῆσαι, οὐχ ὑβρίσαι, οὐκ εἰς ἀγορὰν προελθεῖν· ἀλλ' αὐτὸν αὐτῷ λαλῆσαι, τῷ μάλιστα πεισθησομένῳ, πρὸς ὃν οὐδεὶς ἐστί σου πιθανώτερος. καὶ πρῶτον μέν, καταγνῶθι τῶν γινομέ- 14
νων· εἶτα καταγνοὺς, μὴ ἀπογνῷς σεαυτοῦ· μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰσάπαν ἐπέδωκαν ἑαυτοὺς, καὶ ὡς ὑπὸ ῥεύματος παρεσύρησαν. Ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν 15
παιδοτριβῶν. Πέπτωκε τὸ παιδίον; Ἀνάστας, φησὶ, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ πάθε· ἴσθι γὰρ, ὅτι οὐδὲν 16

 ἐστιν

ferre, & unguentis delibui; nonne adcurriſſes, & tua manu hominem, qui me ſic abuteretur, jugulaſſes? Nunc ergo non vis ipſe opem ferre? quanto autem facilius eſt iſtud auxilium? Non eſt occidendus aliquis, non vinciendus, non adficiendus contumelia; non eſt in forum prodeundum; ſed tecum ipſo colloquendum, maxime obtemperaturo, apud quem nemo plus te auctoritate valet & gratia. Ac primum quidem ea, quæ facis, improbato; dein, ubi improbâris, de te ipſo ne deſpera; neque id uſu tibi veniat, quod ignavis hominibus, qui, ſemel remiſſa induſtria, omnino frænum laxant pravis cupiditatibus, & velut a torrente abripiuntur. Obſerva potius pædotribarum conſuetudinem. Proſtratus eſt puer? Surge, inquit, denuo luctare, donec vires tuæ auctæ confirmatæque fuerint. Ad eumdem modum & tu facito; ſcitoque, nihil

ἐστιν εὐαγωγότερον ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Θελῆσαι δεῖ· καὶ γέγονε, διώρθωται· ὡς πάλιν ἀποστάζαι, καὶ ἀπόλωλεν. Ἔσωθεν γάρ ἐστι καὶ
17 ἀπώλεσε καὶ βοήθεια. Εἶτα τί μοι ἀγαθόν; Καὶ τί ζητεῖς τούτου μεῖζον; ἐξ ἀναισχύντου αἰδήμων ἔσῃ, ἐξ ἀκόσμου κόσμιος, ἐξ ἀπίστου πιστὸς, ἐξ
18 ἀκολάστου σώφρων. Εἴ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζητεῖς, ποίει ἃ ποιεῖς· οὐδὲ Θεῶν σέ τις ἔτι σῶσαι δύναται.

ΚΕΦ. ι'.

Τίνων δεῖ Καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα Διαφέρεσθαι.

Ἀπορία πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις περὶ τὰ ἐκτὸς γίνεται, ἀμηχανία περὶ τὰ ἐκτός. Τί ποιήσω; πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; μὴ τόδε ἀπαντήσῃ,
2 μὴ τόδε. Πᾶσαι αὗται αἱ φωναὶ περὶ τὰ ἀπροαίρετα

nihil esse animo humano tractabilius. Velle oportet; & factum est, correctus est: ut e contrario, si oscitarit, periit. Intrinsecus enim est & interitus & adjumentum. Quid vero ex eo mihi boni existet? Quodnam isto majus bonum quæris, si ex impudenti verecundus fias, e petulanti modestus, ex infideli fidelis, e luxurioso temperans? Si qua alia his majora quæris, fac quæ facis: ne Deorum quidem quisquam te servare potest.

CAP. X.

Quænam Contemnenda sint, & quænam sint Magni facienda.

Difficultas omnis hominibus circa res externas existit; anxietas omnis e rebus externis. Quid faciam? quomodo fiet? quomodo eveniet? ne hoc accidat! ne illud! Omnes istæ voces eorum sunt, qui rebus

ρετα στρεφομένων εἰσί. Τίς γὰρ λέγει· Πῶς μὴ συγκαταθῶμαι τῷ ψεύδει; πῶς μὴ ἀπονεύσω ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς; Ἐὰν οὕτως ᾖ εὐφυὴς ὥστε 3
περὶ τούτων ἀγωνιᾶν, ὑπόμνησόν αὐτόν· ὅτι, Τί ἀγωνιᾷς; ἐπὶ σοὶ ἐστίν· ἀσφαλὴς ἴσθι· μὴ πρὸ τοῦ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα προπήδα ἐν τῷ συγκαταθέσθαι. Πάλιν ἂν περὶ ὀρέξεως ἀγω- 4
νιᾷ, μὴ ἀτελὴς γένηται καὶ ἀποτευκτική· περὶ ἐκκλίσεως, μὴ περιπτωτική· πρῶτον μὲν αὐτὸν 5
καταφιλήσω, ὅτι ἀφεὶς περὶ ἃ οἱ ἄλλοι ἐπτόηνται, καὶ τοὺς ἐκείνων φόβους, περὶ τῶν ἰδίων ἔργων πεφρόντικεν, ὅπου αὐτός ἐστιν. εἶτα ἐρῶ 6
αὐτῷ, εἰ μὴ θέλεις ὀρέγεσθαι ἀποτευκτικῶς, μηδ' ἐκκλίνειν περιπτωτικῶς, μηδενὸς ὀρέγου τῶν ἀλλοτρίων ἔτι, μηδὲν ἔκκλινε τῶν μὴ ἐπὶ σοί. εἰ δὲ μή, καὶ ἀποτυχεῖν καὶ περιπεσεῖν ἀνάγκη. Ποία ἐνθάδ' ἀπορία; ποῦ τόπον ἔχει, πῶς γένη- 7

ται;

rebus externis occupantur. Quis enim dicit: Quomodo cavebo ne adſentiar mendacio? quomodo, ne a vero declinem? Si quis ea fuerit ingenii bonitate, ut his de rebus angatur, commonefaciam illum: Cur angeris? penes te eſt; ſecurus eſto; *modo* noli ante adhibitam naturæ regulam proſilire ad adſenſionem. Rurſus ſi de adpetitione angatur, ne irrita illa fiat & voti impos; de averſatione, ut ne in id quod averſatur incidat; primum quidem eum deoſculabor, quod, omiſſis iis quæ alii admirantur, illorumque formidine proſligata, ſuis de rebus ſolicitus ſit, ubi ipſe eſt: poſt ei dicam, ſi adpetitum tuum fruſtrari non vis, ſi non incidere vis in ea quæ horres, nihil alienum dehinc adpetito, nihil eorum declina quæ penes te non ſunt: alioquin & fruſtrari & in calamitatem incidere neceſſe erit. Quænam hîc difficultas eſt? quem locum habet illud, Quomo-

do

τέμῃ; καὶ, πῶς ἀποβῇ; καὶ, μὴ ἀπαντήσῃ τόδε ἢ τόδε.

8 Νῦν οὐχὶ τὸ ἐκβησόμενον ἀπροαίρετον; Ναί. Ἡ δ' οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ἐστιν ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; Ναί. Ἔξεστιν οὖν σοι παντὶ τῷ ἀποβάντι χρῆσθαι κατὰ φύσιν; μή τις σε κω-
9 λῦσαι δύναται; Οὐδείς. Μηκέτι οὖν μοι λέγε, πῶς γένηται; ὅπως γὰρ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχη-
10 μα. Ἡ τίς ἂν ἦν ὁ Ἡρακλῆς, λέγων, Πῶς μοι μὴ μέγας λέων ἐπιφανῇ, μηδὲ μέγας σῦς, μηδὲ θηριώδεις ἄνθρωποι; Καὶ τί σοι μέλει; ἂν μέγας σῦς ἐπιφανῇ, μεῖζον ἆθλον ἀθλήσεις· ἂν κακοὶ ἄνθρωποι, κακῶν ἀπαλλάξεις τὴν οἰκουμέ-
11 νην. Ἂν οὖν οὕτως ἀποθάνω; Ἀγαθὸς ὢν ἀποθανῇ, γενναίαν πρᾶξιν ἐπιτελῶν. Ἐπεὶ γὰρ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν, ἀνάγκη τί ποτε ποιοῦντα εὑρεθῆναι·

do fiet? quomodo eveniet? ne hoc aut illud accidat!

Nonne eventus extra noſtrum arbitrium eſt poſitus? Sic. Natura vero boni & mali in rebus noſtri arbitrii ſita eſt? Ita. Licetne ergo tibi quolibet eventu uti ſecundum naturam? num quis prohibere te poteſt? Nemo. Noli ergo poſthac mihi dicere, Quomodo cadet? Vtcumque enim ceciderit, tu recte illud compones; & erit tibi eventus proſper. Nam quis fuiſſet Hercules, ſi dixiſſet: Quomodo faciam, ne magnus leo mihi occurrat, aut magnus aper, aut homines immanes! Quid vero tu curas? ſi magnus aper prodierit, majus certamen obibis; ſi mali homines, terrarum orbem malis liberabis. Si ergo ſic mortuus fuero? Morieris ut vir præſtans, re bene geſta. Nam cum omnino moriendum ſit, neceſſe eſt te aliquid (quidquid

ρεθῆναι· ἢ γεωργοῦντα, ἢ σκάπτοντα, ἢ ἐμπορευόμενον, ἢ ὑπατεύοντα, ἢ ἀπεκτηνότα, ἢ διαῤῥοϊζόμενον. Τί οὖν θέλεις ποιῶν εὑρεθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου; Ἐγὼ μὲν, τὸ ἐμὸν μέρος, ἔργον τί ποτ' ἀνθρωπικὸν, εὐεργετικὸν, κοινωφελὲς, γενναῖον. εἰ δὲ μὴ δύναμαι τοιοῦτος ποιῶν εὑρεθῆναι, ἐκεῖνό γε, τὸ ἀπολύτων, τὸ διδόμενον, ἐμαυτὸν ἐπανορθῶν, ἐξεργαζόμενος τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν τῶν φαντασιῶν, ἀπρόσκοπον ἔκπονῶν, ταῖς σχέσεσι τὰ ἴδια ἀποδιδόναι· εἰ οὕτως εὐτυχὴς εἰμι, καὶ τοῦ τρίτου τόπου παρεκπτόμενος, τοῦ περὶ τὴν τῶν κριμάτων ἀσφάλειαν.

Ἂν μετὰ τούτων με ὁ θάνατος καταλάβῃ, ἀρκεῖ μοι ἂν δύνωμαι πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατεῖναι τὰς χεῖρας, καὶ εἰπεῖν, ὅτι, Ἃς ἔλαβον ἀφορμὰς παρὰ σοῦ πρὸς τὸ αἰσθέσθαι σου τῆς διοι-

§ 4 κήσεως,

quid illud ſit) agentem deprehendi; ſive agros colentem, ſive fodientem, ſive mercaturam exercentem, ſive conſulatum gerentem, ſive cruditate laborantem aut alvi profluvio. Qua ergo actione occupatus vis a morte deprehendi? Equidem, quod ad me attinet, opere aliquo humano occupatus; cujusmodi eſt beneficentia, publica utilitas, generoſum factum. Si vero tantis in rebus deprehendi non poſſum, illud certe volo, quod prohiberi nequit, quod mihi conceſſum eſt, ut deprehendar emendans me ipſum, expoliens facultatem utentem viſis, ſtudens perturbationum vacuitati, ſuum cuique exſolvens officium: denique, ſi adeo felix fuero, tertium etiam locum attingens, illum de judiciorum firmitate.

Quodſi me his occupatum mors occupaverit, ſatis mihi erit, ad Deum poſſe manibus extentis dicere: Quas facultates a te laccepi ad intelligendum gubernationem tuam, eique

φρεντίζειν, καὶ σεαυτοῦ. Ἀλλ' ἂν τι τῶν ἀλλοτρίων θέλῃς, τὰ σὰ ἀπώλετο. αὕτη τοῦ πράγματος ἡ Φύσις· προῖκα οὐδὲν γίνεται. Καὶ τί θαυμαστόν; Ἂν ὑπατεῦσαι θέλῃς, ἀγρυπνητέον σε δεῖ, περιδραμεῖν, τὰς χεῖρας καταφιλῆσαι, πρὸς ταῖς ἀλλοτρίαις θύραις κατασαπῆναι, πολλὰ μὲν εἰπεῖν, πολλὰ δὲ πρᾶξαι ἀνελεύθερα, δῶρα πέμψαι πολλοῖς, ξένια παθ' ἡμέραν ἐνίοις. καὶ τί τὸ γινόμενόν ἐστι; δώδεκα δεσμοὶ ῥάβδων, καὶ τρὶς ἢ τετράκις ἐπὶ βῆμα καθῆσαι, καὶ Κιρκήσια δοῦναι, καὶ σπυρίσι δεῖπνίσαι. ἢ δειξάτω μοί τις, τί ἐστι παρὰ ταῦτα. Ὑπὲρ ἀπαθείας οὖν, ὑπὲρ ἀταραξίας, ὑπὲρ τοῦ καθεύδοντα καθεύδειν, ἐγρηγορότα ἐγρηγορέναι, μὴ φοβεῖσθαι μηδέν, μὴ ἀγωνιᾷν ὑπὲρ μηδενός, οὐδὲν ἀναλῶσαι θέλεις, οὐδὲν πονῆσαι; Ἀλλ' ἄν τι ἀπόλλυταί σου περὶ ταῦτα γινομένου, ἢ ἀναλωθῇ κακῶς, ἢ

vulos, & hæc. Si quid alienum expetiveris, tua perierint. Hæc rei natura eſt: nihil gratis datur. Et quid miri eſt? Si conſulatum expetis, vigilandum tibi eſt, circumcurſandum, manus deoſculandæ, ad alienas fores computreſcendum; multa dicenda, multa facienda illiberalia; munera mittenda multis, nonnullis ſtrenulæ quotidianæ. Et quis eventus eſt? Duodecim faſciculi virgarum; & ter quaterve pro tribunali ſedere; Circenſes ludos exhibere; e ſportulis cœnam præbere. Demonſtret mihi aliquis, quid præter hæc ſit. Ergo pro vacuitate perturbationum, pro conſtantia, pro eo ut dormiens dormias, vigilans vigiles, nihil timens, nulla re angaris; pro his nihil impendere vis, nihil laboris capeſſere? ſed ſi quid, dum tu his rebus occuparis, perierit; ſi quid male collocatum fuerit; ſi alter conſecutus fuerit quæ

te

ἄλλος τύχῃ ὧν ἔδει σε τυχεῖν, εὐθὺς ἀηχθήσῃ
24 ἐπὶ τῷ γενομένῳ; Οὐκ ἀντιθήσεις τί ἀντὶ τίνος
λαμβάνεις, πόσον ἀντὶ πόσου; Ἀλλὰ πρεῖπα
θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; Καὶ πῶς δύνασαι;
25 Ἔργον ἔργῳ οὐ κοινωνεῖ. Οὐ δύνασαι καὶ τὰ ἐν-
τὸς ἔχειν ἐπιμελείας τετυχηκότα, καὶ τὸ σαυ-
τοῦ ἡγεμονικόν. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τοῦτο ἄφες.
εἰ δὲ μή, οὔτε τοῦτο ἕξεις, οὔτ' ἐκεῖνα, περι-
σπώμενος ἐπ' ἀμφότερα. εἰ τοῦτο θέλεις, ἐκεῖνά
26 σε ἀφεῖναι δεῖ. Ἐκχεθήσεται τὸ ἔλαιον, ἀπο-
λεῖται τὰ ἀκευάρια· ἀλλ' ἐγὼ ἀπαθὴς ἔσομαι.
Ἐμπρησμὸς ἔσται, ἐμοῦ μὴ παρόντος, καὶ ἀπο-
λεῖται τὰ βιβλία· ἀλλ' ἐγὼ χρήσομαι ταῖς
φαντασίαις κατὰ φύσιν. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν.
27 Εἰ οὕτω τάλας εἰμί, λιμὴν τὸ ἀποθανεῖν. οὗτος
δ' ἐστὶν ὁ λιμὴν πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ
καταφυγή. Διὰ τοῦτο οὐδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ χα-
λεπὸν ἐστιν. ὅταν θέλῃς, ἐξῆλθες, καὶ οὐ καπ-
νίζῃ.

te conſequi oportebat; ſtatim eo cruciabere? Non conferes quid quo commutaveris, quantulum quanto? At gratis accipere res tanti pretii cupis? Quî autem potes? Alterum opus cum altero nihil commune habet. Non potes & externa probe curata habere, & mentem tuam. Sin illa vis, hoc miſſum fac: alioqui neque hoc neque illa habebis, animo utrisque diſtracto. Si hoc vis, illa omittenda erunt. Effundetur oleum? peribunt vaſcula? At ego tranquillus ero. Incendium orietur, me abſente? peribunt libri? Sed ego ex naturæ præſcripto viſis utar. At non habebo quod edam! Si ita miſer ſum, mors portus eſt: hic portus eſt omnibus, hoc confugium. Quapropter nihil in vita grave eſt: cum vis, exis; neque te fumus adiiciet moleſtia. Quid ergo

νίζῃ. Τί οὖν ἀγωνιᾷς; τί ἀγρυπνεῖς; οὐχὶ δὲ 2
εὐθὺς, ἀναλογισάμενος ποῦ σου τὸ ἀγαθόν ἐστι,
καὶ τὸ κακὸν, λέγεις, ὅτι, Ἐπ' ἐμοὶ ἀμφότερα·
οὔτε τούτου τις ἀφελέσθαι με δύναται, οὔτε
ἐκεῖνο ἄκοντα περιβαλεῖν; Τί οὖν οὐ ῥᾳγχω βα- 2
λών; τὰ γὰρ ἐμὰ ἀσφαλῶς ἔχει· τὰ ἀλλότρια,
ἔψεται αὐτὰ ὃς ἂν φέρῃ, ὡς ἂν δεδῶται παρὰ
τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν. Τίς εἰμι ὁ θέλων αὐτὰ οὕ- 3
τως ἔχειν ἢ οὕτως; μὴ γάρ μοι δέδοται ἐκλογὴ
αὐτῶν; μὴ γάρ ἐμέ τις αὐτῶν διοικητὴν πεποίη-
κεν; ἀρκεῖ μοι ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ
κάλλιστα παρασκευάσαι· τὰ δ' ἄλλα, ὡς ἂν
θέλῃ ὁ ἐκείνων κύριος.

Ταῦτά τις ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀγρυπνεῖ, 3
καὶ στρέφεται ἔνθα καὶ ἔνθα; τί θέλων; ἢ τί
προθῶν; Πάτροκλον, ἢ Ἀντίλοχον, ἢ Μενέλαον;
Πότε γὰρ ἠγήσατο ἀθάνατόν τινα τῶν φίλων;

πότε

go angeris? quid vigilas? quidni ſtatim, reputans ubi tuum bonum ſit & malum, ſic dicis: Utrumque in mea poteſtate eſt; neque hoc eripere mihi quisquam poteſt, neque in illud invitum conjicere? Cur ergo non ſtertò ſupinus? res meæ in tuto ſunt; de alienis vero viderit is qui eas obtinuerit, prout conceſſum fuerit ab eo qui earum habet poteſtatem. Quis ſum ego, qui eas ſic aut aliter ſe habere velim? mihine enim delectus earum conceſſus eſt? num quis adminiſtratorem earum me conſtituit? Satis mihi ea ſunt, quorum habeo poteſtatem. Hæc ita ſunt adminiſtranda mihi, ut quam pulcerrima efficiantur: cætera vero, prout voluerit is, in cujus ſunt poteſtate.

Hæc cui ob oculos poſita ſunt, num vigilat, & hinc atque illinc vertitur? quid volens, aut quid deſiderans? Patroclum, an Antilochum, aut Menelaum? Quando vero ali-

quem

πότε γὰρ οὐκ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι αὔριον, ἢ εἰς τὴν τρίτην δεῖ ἢ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἢ ἐκεῖνον;

32 Ναὶ, φησίν· ἀλλ' ὤμην, ὅτι ἐκεῖνος ἐπιβιώσεταί μοι, καὶ αὐξήσει μου τὸν υἱόν. Μωρὸς γὰρ ἦς, καὶ τὰ ἄδηλα ὤου. Τί οὖν οὐκ ἐγκαλεῖς σεαυτῷ, ἀλλὰ κλαίων κάθησαι ὡς τὰ καρέσια;

33 Ἀλλ' ἐκεῖνός μοι φαγεῖν παρετίθει. Ἔζη γάρ, μωρέ· νῦν δ' οὐ δύναται. ἀλλ' Αὐτομέδων σοι παραθήσει· ἂν δὲ καὶ Αὐτομέδων ἀποθάνῃ, ἄλλον εὑρήσεις.

34 Ἂν δ' ἡ χύτρα, ἐν ᾗ ἥψετό σοι τὸ κρέας, καταγῇ, λιμῷ σε δεῖ ἀποθανεῖν, ὅτι μὴ ἔχεις τὴν συνήθη χύτραν; οὐ πέμπεις, καὶ ἄλλην καινὴν ἀγοράζεις;

35 Οὐ μὲν γάρ τι (φησὶ) κακώτερον ἄλλο πάθοιμι.

Τοῦτο γάρ σοι κακόν ἐστιν; εἶτ' ἀφεὶς τοῦτο ἐξελεῖν, αἰτιᾷ τὴν μητέρα, ὅτι σοι οὐ προεῖπεν, ἵν' ἐδυνώ-

quem ex amicis immortalem judicavit? quando non ob oculos habuit, cras aut perendie vel sibi vel illi esse moriendum? Recte, inquit: at putabam, illum mihi fore superstitem, & filium meum *opibus honoribusque* esse auctarum. Stultus fuisti, & incerta pro certis habuisti. Cur igitur non te ipsum accusas, sed plorans sedes tamquam pupillula? At ille mihi cibum adponebat. Vivebat enim, stulte: nunc vero non potest. At Automedon tibi adponet: si vero Automedon quoque mortuus fuerit, alium invenies. Quodsi olla, in qua tibi caro elixabatur, confracta fuerit; famene moriendum erit, quod consuetam ollam non habeas? nonne mittis qui aliam emat?

Neque enim (inquit) *quidquam aliud pejus paterer.*

Hoc igitur tibi malum est? Tu vero propulsare illud omittens, matrem accusas, quod non prædixerit tibi, ut

ὀδυνώμενος ἐξ ἐκείνου διατελῇς; Τί δοκεῖτε; μὴ ἐπίτηδες ταῦτα συνθεῖναι Ὅμηρον, ἵν' ἴδωμεν, ὅτι οἱ εὐγενέστατοι, οἱ ἰσχυρότατοι, οἱ πλουσιώτατοι, οἱ εὐμορφότατοι, ὅταν οἷς δεῖ δόγμασι μὴ ἔχωσιν, οὐδὲν κωλύονται ἀθλιώτατοι εἶναι καὶ δυστυχέστατοι;

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Καθαριότητος.

Ἀμφισβητοῦσί τινες, εἰ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου περιέχεται τὸ κοινωνικόν· ὅμως δ' αὐτοὶ οὗτοι οὐκ ἄν μοι δοκοῦσιν ἀμφισβητῆσαι, ὅτι τό γε καθάριον πάντως περιέχεται, καὶ, εἴ τινι ἄλλῳ, καὶ τούτῳ τῶν ζώων χωρίζεται. Ὅταν οὖν ἄλλο τι ζῶον ἴδωμεν ἀποκαθαῖρον ἑαυτό, ἐπιλέγειν εἰώθαμεν θαυμάζοντες, ὅτι ὡς ἄνθρωπος· καὶ πάλιν, ἄν τις ἐγκαλῇ τινι ζώῳ, εὐθὺς εἰώθαμεν

ut ab illo inde tempore vitam cum dolore exegisse? Quid putatis? annon, de induſtria Homerum iſta compoſuiſſe, ut videremus, nobiliſſimos, robuſtiſſimos, ditiſſimos, formoſiſſimos, cum ea decreta non habent quibus opus eſt, nihil prohibere, quo minus miſerrimi ſint & calamitoſiſſimi?

CAP. XI.

De Munditiei ſtudio.

Diſputant quidam, an natura humana ſocietatis adpetitionem complectatur; & tamen iidem iſti dubitare mihi non videntur, munditiem utique naturâ humanâ comprehendi; &, ſi qua re alia, iſtâ certe a brutis eam ſeparari. Cum igitur aliud quoddam animal mundare ſeſe videmus, mirantes dicere ſolemus, facere id tamquam hominem; viciſſimque, ſi quis animal

θαμεν ὥσπερ ἀπολογούμενοι λέγειν, ὅτι οὐ δήπου
3 ἄνθρωπός ἐστιν. Οὕτως ἐξαίρετόν τι περὶ τὸν
ἄνθρωπον εἶναι οἰόμεθα, ἀπὸ τῶν Θεῶν αὐτὸ
πρῶτον λαμβάνοντες. ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνοι φύσει κα-
θαροὶ καὶ ἀκήρατοι, ἐφ' ὅσον ἠγλίκασιν αὐτοῖς οἱ
ἄνθρωποι κατὰ τὸν λόγον, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τοῦ
4 καθαροῦ καὶ τοῦ καθαρίου εἰσὶν ἀνθεκτικοί. ἐπεὶ
δ' ἀμήχανον τὴν οὐσίαν αὐτῶν παντάπασιν εἶναι
καθαρὰν, ἐκ τοιαύτης ὕλης κεκραμένην· ὁ λόγος
παραληφθεὶς εἰς τὸ ἐνδεχόμενον ταύτην κατθάριον
5 ἀποτελεῖν πειρᾶται. Ἡ πρώτη οὖν καὶ ἀκροτάτω
καθαρότης, ἡ ἐν ψυχῇ γινομένη· καὶ ὁμοίως ἀκα-
θαρσία. Ψυχῆς δ' ὡς σώματος μὲν ἀκαθαρσίαν
οὐκ ἂν εὕροις· ὡς ψυχῆς δὲ; τί ἂν ἄλλο εὕροις ἢ
τὸ παρέχον αὐτὴν ὑπαρὰν πρὸς τὰ ἔργα τὰ αὐ-
6 τῆς; Ἔργα δὲ ψυχῆς, ὁρμᾶν, ἀφορμᾶν, ὀρέ-
γεσθαι, ἐκκλίνειν, παρασκευάζεσθαι, ἐπιβάλ-
λεσθαι,

animal aliquod vituperat, ſtatim, quaſi id defenſuri, dicere ſolemus, non ſcilicet eſſe hominem. Adeo eximie homini proprium id eſſe putamus; idque a Diis ipſis primum accipimus. Nam cum illi naturâ mundi & ſinceri ſint; quatenus homines ad eos ratione adpropinquant, eatenus etiam puritatis & munditiarum ſtudium habent. Sed quoniam fieri nequit, ut natura eorum prorſus munda ſit, e tali materiâ permiſta; ratio adhibita, reddere eam talem, quoad ejus fieri poteſt, conatur. Prima igitur & ſuprema puritas eſt, quæ in animo oritur: eodemque modo impuritas. Animi autem ſordes non ut corporis deprehendas: quatenus vero animi, quid aliud deprehendes, præter id quod eum ad ſunctiones ejus ſordidum reddit. Sunt autem animi functiones hæ: impetu uti, vel non uti, adpetere, averſari,

præ-

λεσθαι, συγκατατίθεσθαι. Τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ ἐν τούτοις τοῖς ἔργοις ὑπαρὰν παρέχων αὐτὴν καὶ ἀκάθαρτον; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὰ μοχθηρὰ κρίματα αὐτῆς. Ὥστε ψυχῆς μὲν ἀκαθαρσία, δόγματα πονηρά· κάθαρσις δ', ἐμποίησις οἵων δεῖ δογμάτων. καθαρὰ δ', ἡ ἔχουσα οἷα δεῖ δόγματα· μόνη γὰρ αὕτη ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς αὐτῆς ἀσύγχυτος καὶ ἀμόλυντος.

Δεῖ δέ τι εἰκὸς τούτῳ καὶ ἐπὶ σώματος φιλοτεχνεῖν, κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀμήχανον ἦν, μύζας μὴ ἔχειν, τοῦ ἀνθρώπου τοιοῦτον ἔχοντος τὸ σύγκραμα. διὰ τοῦτο χεῖρας ἐποίησεν ἡ φύσις, καὶ αὐτὰς τὰς ῥῖνας, ὡς σωλῆνας, πρὸς τὸ ἐκδιδόναι τὰ ὑγρά. ἂν οὖν ἀναῤῥοφῇ τις αὐτὰς, λέγω ὅτι οὐ ποιεῖ ἔργον ἀνθρωπικόν. Ἀμήχανον ἦν, μὴ πηλοῦσθαι τοὺς πόδας, μηδ' ὅλως μολύνεσθαι, διὰ τοιούτων τινῶν πορευομένους. διὰ τοῦτο

præparati, ſuscipere, adſentiri. Quid ergo eſt, quod in his ſordidum efficiat animum & impurum? Nihil aliud, niſi prava ejus judicia. Itaque animi impuritas eſt in pravis poſita decretis: purgatio vero, in inſerendis rectis decretis. Et purus animus eſt, qui decreta habet qualia decet: ſolus enim is in ſuis functionibus confuſione & pollutione caret.

Eſt autem aliquid huic ſimile etiam in corpore (quatenus res ſinit) elaborandum. Fieri nequit, quin homini, tali temperamento utenti corporis, pituita fluat: hac de cauſſa manus fecit Natura, & ipſas nares, tamquam canales, ad excernendos humores. Si quis ergo mucos reſorbet, nego eum fungi hominis officio. Fieri non potuit quin polluerentur pedes, & prorſus contaminarentur, cum lutum & pulvis transeunda ſint: propterea præbuit

aquam,

11 τοῦτο ὕδωρ παρεσκεύασε, διὰ τοῦτο χεῖρας. Ἀμήχανον ἦν, ἀπὸ τοῦ τρώγειν μὴ ῥυπαρόν τι πρεσμένειν τοῖς ὀδοῦσι. διὰ τοῦτο, πλύνον, φησὶ, τοὺς ὀδόντας. Διὰ τί; Ἵν' ἄνθρωπος ᾖς, καὶ μὴ
12 θηρίον, μηδὲ συίδιον. Ἀμήχανον, μὴ ἀπὸ τοῦ ἰδρῶτος καὶ τῆς κατὰ τὴν ἐσθῆτα συνοχῆς ὑπολείπεσθαί τι περὶ τὸ σῶμα ῥυπαρὸν καὶ δεόμενον ἀποκαθάρσεως. διὰ τοῦτο ὕδωρ, ἔλαιον, χεῖρες, ὀθόνιον, ξύστρα, νίτρον, ἔσθ' ὅτε ἡ ἄλλη πᾶσα
13 παρασκευὴ, πρὸς τὸ καθῆραι αὐτό. Οὔ· ἀλλ' ὁ μὲν χαλκεὺς ἐξιώσει τὸ σιδήριον, καὶ ἔργανα περὶς τοῦτο ἕξει κατεσκευασμένα· καὶ τὸ πινάκιον αὐτὸς σὺ πλύνεις ὅταν μέλλῃς ἐσθίειν, ἐὰν μὴ ᾖς παντελῶς ἀκάθαρτος καὶ ῥυπαρός· τὸ σωμάτιον δ' οὐ πλυνεῖς, οὐδὲ καθαρὸν ποιήσεις;
14 Διατί, φησί. Πάλιν ἐρῶ σοι, πρῶτον μὲν, ἵνα τὰ ἀνθρώπου ποιῇς· εἶτα, ἵνα μὴ ἀνιᾷς τοὺς
15 ἐντυγχάνοντας. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνθάδε ποιεῖς, καὶ

aquam, propterea manus. Fieri non potuit, quin a cibo aliquid ſordium dentibus adhæreſceret. Eapropter dentes lavare jubet. Cur? Ut homo ſis; non beſtia, non porcellus. Fieri non poteſt, quin a ſudore, & veſtium adplicatione, ſordium aliquid relinquatur in corpore, quod purgationem deſideret. Ideo præſto eſt aqua, oleum, manus, linteolum, xyſtra, nitrum, & reliquus interdum omnis adparatus, ad id repurgandum. *Id tu* non *curas:* ſed faber ferramenta repurgabit, & inſtrumenta ad hoc parata habebit; & ſcutellam ipſe tu cum eſurus es, lavas, niſi prorſus ſpurcus & ſordidus fueris; corpus autem non lavabis, neque purgabis? Cur? inquit. Rurſus tibi dico, primum, ut, quod hominis eſt, facias; deinde, ne moleſtus ſis eis qui tecum ſunt. Tale quid etiam hic facis, nec animadvertis.

Tu

καὶ οὐκ αἰσθάνῃ. σαυτὸν ἄξιον ἡγῇ τοῦ ὄζειν· ἔστω, ἴσθι ἄξιος. μή τι καὶ τοὺς παρακαθίζοντας; μή τι καὶ τοὺς συγκατακλινομένους; μή τι καὶ τοὺς καταφιλοῦντας; Ἢ ἄπελθ' εἰς ἐρημίαν, ὅπου ποτὲ ἦς ἄξιος· ἢ καὶ μόνος δίαγε, κατόζων σαυτοῦ. δίκαιον γάρ ἐστι, τῆς σῆς ἀκαθαρσίας σὲ μόνον ἀπολαύειν. ἐν πόλει δ' ὄντα, οὕτως ἀπερισκέπτως καὶ ἀγνωμόνως ἀναστρέφεσθαι, τίνος σοι φαίνεται; Εἰ δ' ἵππον σοι πεπιστεύκει ἡ φύσις, περιεώρας αὐτὸν ἀτημέλητον; Καὶ νῦν, οἵου σου τὸ σῶμα ὡς ἵππον ἐγκεχειρίσθαι· πλῦνον αὐτὸ, ἀπόσμηξον, ποίησον ἵνα μηδεὶς ἀποστρέφηται, μηδεὶς ἐκτρέπηται. Τίς δ' οὐκ ἐκτρέπεται ῥυπαρὸν ἄνθρωπον, ὄζοντα, κακόχρουν, μᾶλλον ἢ τὸν κεκοπρωμένον; ἐκείνη ἡ ὀσμὴ ἔξωθέν ἐστιν ἐπίθετος· ἡ δ' ἐξ ἀθιραπευσίας ἔσωθεν, καὶ οἱονεὶ διασεσηπότος.

Ἀλλὰ

Tu dignum te cenſes qui fœteas. Eſto; ſis dignus! Num etiam ii, qui tibi adſident, qui tecum adcumbunt, qui te deoſculantur? Aut in ſolitudinem abi, qua dignus fueris; aut certe ſolus vive, tuoque fœtore fruere! æquum eſt enim, te immunditie tua ſolum frui. Cum autem in urbe ſis; adeo inconſiderate & ſine ſenſu agere, cujus tibi eſſe videtur? Quod ſi equum tibi natura credidiſſet, num prorſus eum neglexiſſes? Nunc igitur puta, corpus tuum tanquam equum tuæ curæ eſſe traditum: lava id, abſterge; facito, ne quis te averſetur, ne quis abhorreat. Hominem vero ſordidum, fœtentem, decolorem, quis non averſetur, magis etiam quam fimo conſpurcatum? ille fœtor extrinſecus eſt accerſitus; iſte vero, a negligentia profectus, intrinſecus eſt, & veluti corporis putrefacti.

19 Ἀλλὰ Σωκράτης ὀλιγάκις ἐλούετο. Ἀλλὰ ἔστιλβεν αὐτοῦ τὸ σῶμα· ἀλλ' ἦν οὕτως ἐπίχαρι καὶ ἡδύ, ὥστ' ἦσαν αὐτοῦ οἱ ὡραιότατοι καὶ οἱ εὐγενέστατοι, καὶ ἐπεθύμουν ἐκείνῳ παρακατακλίνεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς εὐμορφοτάτοις. ἐξῆν ἐκείνῳ μήτε λούεσθαι, μήτε πλύνεσθαι, εἰ ἤθελε· καί τοι καὶ τὸ ὀλιγάκις ἰσχὺν εἶχε. Κἂν θερμῷ
20 μὴ θέλῃς, ψυχρῷ. Ἀλλὰ λέγει Ἀριστοφάνης,

Τοὺς ἀχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγω.

Λέγει γὰρ καὶ ἀεροβατεῖν αὐτὸν, καὶ ἐκ τῆς παλαίστρας κλέπτειν τὰ ἱμάτια. Ἐπεί τοι πάντες
21 οἱ γεγραφότες περὶ Σωκράτους πάντα ταὐτὰ αὐτῷ προσμαρτυροῦσιν· ὅτι ἡδὺς οὐ μόνον ἀκοῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἰδεῖν ἦν. Πάλιν περὶ Διογένους
22 ταὐτὰ γράφουσι. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔμφασιν ἀπὸ φιλοσοφίας ἀποσοβεῖν τοὺς πολλούς· ἀλλ', ὥσπερ τὰ ἄλλα εὔθυμον καὶ

At Socrates raro lavabat. At nitebat ejus corpus, & adeo erat gratum & ſuave, ut eum pulcerrimi & nobiliſſimi quique adamarent, & cum illo potius quam cum formoſiſſimis vellent adcubare. Licuerat illi neque lotionibus neque balneis uti, ſi voluiſſet: & tamen raræ etiam lotiones vim habebant. Si vero calida lavare non vis, lavato frigida. At Ariſtophanes ait,

Pallentes iſtos atque diſcalceatos dico.

Ait etiam, in aëre eum ambulare, & e palæſtra furari veſtes. Atqui omnes, qui de Socrate ſcripſerunt, contraria omnia de eo teſtificantur: fuiſſe illum non modo auditu jucundum, ſed etiam adſpectu ſuavem. Pariter de Diogene eadem ſcribunt. Neque enim oportet corporis ſpecie a philoſophiâ abſterrere vulgus, ſed, ut

in

καὶ ἀταράχων ἐπιδεικνύων αὐτὸν, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι οὐδὲν ἔχω, ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ἴδετε, πῶς ἄοικος ὢν, καὶ ἄπολις, καὶ φυγὰς, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἀνέστιος, πάντων τῶν εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω, καὶ εὐρούστερον. ἀλλὰ καὶ τὸ σωμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι οὐ κακοῦται ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης. Ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις, ἀνθρώπου σχῆμα καταδίκου ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει Θεῶν προσελθεῖν φιλοσοφίᾳ, ὥστε τοιούτους ποιεῖ; Μὴ γένοιτο· οὐδ', εἰ σοφὸς ἔμελλον εἶναι, ἤθελον.

Ἐγὼ μὲν, νὴ τοὺς Θεοὺς, τὸν νέον τὸν πρώτως κινούμενον θέλω μᾶλλον ἐλθεῖν πρός με πεπλασμένον, ἢ τὴν κόμην κατεφθίνη· κόπτει καὶ ῥυπαρόν. Βλέπεται γάρ τις ἐν ἐκείνῳ τοῦ καλοῦ φαντασία, ἔφεσις δὲ τοῦ εὐσχήμονος. ὅπου δ'

Tt 2 αὐτὸ

in cæteris rebus hilarem & tranquillum ſe præbere, ita etiam habitu corporis. „Videte, homines, me nihil „habere, nulla re egere! „videte, quo pacto, cum „nec domicilium, nec civitatem habeam, & (ſi caſus ita tulerit) exſul ſim „& extorris, omnibus tamen patriciis & divitibus „tranquillior vivam & felicior! Sed etiam corpus „videtis, auſtera diæta neutiquam male adfectum.“ — Si quis autem iſta mihi dicat, qui hominis condemnati habitu vultuque incedat; quis deorum mihi perſuadebit, ut me ad philoſophiam conferam, quæ tales efficiat? Abſit; nollem, ne ſi ſapiens quidem evaſurus eſſem.

Ego quidem, medius fidius, adoleſcentem, primos *ad philoſophiam* impetus capientem, accedere ad me malim elegantet comtum, quam ſordidis capillis & ſqualidum. Cernitur enim in eo puleri notio quædam, & adpetitio decori-

26 αὐτὸ εἶναι φαντάζεται, ἐκεῖ καὶ φιλοτεχνεῖ. λοιπὸν ὑποδεῖξαι μόνον αὐτῷ δεῖ, καὶ εἰπεῖν· Νεανίσκε, τὸ καλὸν ζητεῖς, καὶ εὖ ποιεῖς. ἴσθι οὖν, ὅτι ἐκεῖ φύεται, ὅπου τὸν λόγον ἔχεις· ἐκεῖ αὐτὸ ζήτει, ὅπου τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ἀφορμὰς,
27 ὅπου τὰς ὀρέξεις, τὰς ἐκκλίσεις. τοῦτο γὰρ ἔχεις ἐν σεαυτῷ ἐξαίρετον, τὸ σωμάτιον δὲ φύσει πηλός ἐστι. τί πονεῖς εἰκῇ περὶ αὐτό; εἰ μηδὲν
28 ἕτερον, τῷ χρόνῳ γνώσῃ ὅτι οὐδέν ἐστιν. Ἂν δέ μοι ἔλθῃ κεκοπρωμένος, ὑπηρὸς, μύσταπα ἔχων μέχρι τῶν γονάτων, τί αὐτῷ εἰπεῖν ἔχω; ἀπὸ
29 ποίας αὐτὸν ὁμοιότητος ἐπαγαγεῖν; Περὶ τί γὰρ ἐσπούδακεν ὅμοιον τῷ καλῷ, ἵν' αὐτὸν μεταθῶ, καὶ εἴπω, Οὐκ ἔστιν ἐνθάδε τὸ καλὸν, ἀλλ' ἐνθάδε; Θέλεις αὐτῷ λέγω, Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κεκοπρῶσθαι τὸ καλὸν, ἀλλ' ἐν τῷ λόγῳ; Ἐφίεται γὰρ τοῦ καλοῦ; ἔμφασιν γάρ τινα αὐτοῦ ἔχει;

decori. Ubi autem id esse putat, ibi etiam elaborat. Illud igitur unum restat, ut ei demonstretur, & dicatur: Adolescentule, pulcritudinem quæris, & in eo recte facis: noris ergo, ibi eam exsistere, ubi rationem habes; ibi eam quærere, ubi impetus & declinationes habes, ubi adpetitiones & aversationes. Hoc enim habes in te eximium; corpusculum autem suapte natura lutum est: quid in eo frustra elaboras? at nihil aliud, tempore certe cognosces id nihil esse. Sin accesserit me stercoribus oblitus, & sordidus, mystace ad usque genua promisso, quid ei dicere possum? qua eum similitudine adliciam? Qua enim in re, quæ pulcri speciem habeat aliquam, elaborat, ut eum alio traducam, & dicam, Non est hîc pulcrum, sed illic? Vis ei dicam: Pulcritudo non posita est in sordibus, sed in ratione? An enim adpetit pulcrum? an pulcri speciem aliquam animo impressam

ζει; Ἄπελθε, καὶ χοίρῳ διαλέγου, ἵν' ἐν βορ-
ρῳ μὴ κυλίηται. Διὰ τοῦτο καὶ Πολέμωνος
μαντο οἱ Ξενοκράτους λόγοι, ὡς Φιλοκάλου νεα-
νκου· εἰσῆλθε γὰρ ἔχων ἐναύσματα τῆς περὶ
καλὸν σπουδῆς, ἀλλαχοῦ δ' αὐτὸ ζητῶν.
πεί τοι οὐδὲ τὰ ζῶα τὰ ἀνθρώποις σύντροφα
παρὰ ἐποίησεν ἡ φύσις. Μή τι ἵππος κυλίεται
βορβόρῳ; μή τι κύων γενναῖος; ἀλλ' ὁ ὗς,
ὶ τὰ σαπρὰ χηνίδια, καὶ σκώληκες, καὶ ἀράχ-
ι, τὰ μακροτάτω τῆς ἀνθρωπίνης συναναστρο-
ις ἀπεληλαμένα. Σὺ οὖν, ἄνθρωπος ὤν, οὐδὲ
ον εἶναι θέλεις τῶν ἀνθρώποις συντρόφων, ἀλλὰ
ώληξ μᾶλλον, ἢ ἀράχνιον; οὐ λούσῃ ποῦ πο-
, ὡς θέλεις; οὐκ ἀποπλυνεῖς σεαυτόν; οὐχ
εις καθαρὸς, ἵνα σοι χαίρωσιν οἱ συνόντες; ἀλ-
καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ἡμῖν συνέρχῃ τοιοῦτος, ὅπου

ssam gerit? Abi, cum
rco disputa, ne in cœno
lutetur. Propter hoc
am Xenocratis rationes
lemonem pupugerunt,
elegantem adolescen-
n: ingressus enim erat,
nites habens studii ho-
tatis, sed eam alibi quæ-
is. Atque adeo ne ani-
lia quidem ea, quæ con-
tudine hominum utun-
, sordida fecit Natura.
m equus volvitur in cœ-
? num canis generosus?
n; sed sus, & putidi
eres, & vermes, &

aranei, quæ longissime re-
mota sunt a consuetudine
humana. Tu ergo, cum
homo sis, ne animal qui-
dem esse vis ex eorum nu-
mero quæ convictu homi-
num utuntur, sed vermis
potius, aut araneolus? Non
lavabis tandem aliquando,
quocumque demum modo
volueris? annon sordes
ablues tuas? annon mun-
dus huc venies, ut te dele-
ctentur condiscipuli? Sed
& templa nobiscum ingre-
dieris tali habitu, ubi ex-
spuere aut nares emungere
religio

πτῦσαι οὐ νενόμισται· οὐδ' ἀπομύξασθαι, ἕλος ὢν πτύσμα καὶ μύξα;

33 Τί οὖν; καλλωπίζεσθαί τις ἀξιοῖ; Μὴ γένοιτο· εἰ μὴ ἐκεῖνο ὃ πεφύκαμεν, τὸν λόγον, τὰ δόγματα, τὰς ἐνεργείας· τὸ δὲ σῶμα, μέχρι τοῦ καθαρίου, 34 μέχρι τοῦ μὴ προσκόπτειν. Ἀλλ' ἂν ἀκούσῃς ὅτι οὐ δεῖ φορεῖν κόκκινα, ἀπελθὼν κόπρωσόν σου τὸν τρίβωνα, ἢ κατάρρηξον. Ἀλλὰ πόθεν ἔχω καλὸν τρίβωνα; Ἄνθρωπε, ὕδωρ ἔχεις, πλῦνον αὐτόν. 35 Ἰδοὺ νέος ἀξιέραστος, ἰδοὺ πρεσβύτης ἄξιος τοῦ ἐρᾶν καὶ ἀντερᾶσθαι, ᾧ τις υἱὸν αὐτοῦ παραδῷ μαθησόμενον, ᾧ θυγατέρες, ᾧ νέοι προσελεύσονται, ἂν οὕτω τύχῃ, ἵνα ἐν κοπρῶνι λέγῃ τὰς 36 σχολάς. Μὴ γένοιτο. πᾶσα ἐκτροπὴ ἀπό τινος ἀνθρωπικοῦ γίνεται· αὕτη δ' ἐγγύς ἐστι τοῦ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι.

ΚΕΦ.

religio eſt, cum totus ipſe nihil ſis niſi ſputum & mucus?

Quid ergo? Volo, ut vano ornatui operam demus? Nequaquam; ſed ut ornemus id, quod ſumus nos ipſi, rationem, decreta, actiones: corpus vero, quoad mundities poſtulat; eatenus, ne alios offendas. At tu, cum audieris non gerendas eſſe veſtes coccineas, abibis, & ſtercore inquinabis pallium tuum, aut lacerabis? — „At unde habeam pulcrum pallium?“ — Homo, aquam habes; lava illud. Ecce juvenis amabilis, ecce ſenex dignus qui amet & redametur, cui filium in diſciplinam tradat aliquis; quem filiæ, quem adoleſcentes, ſi res ita tulerit, accedant, ut in fimeto ſcholas illis explicet! Abſit! Omnis exorbitatio proficiſcitur ab aliquo principio, quod in hominis natura ineſt: iſta autem prope abeſt, ut humani nihil in ſe habeat.

CAP.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Προσοχῆς.

Ὅταν ἀφῇς σὺ πρὸς ὀλίγον τὴν προσοχὴν, μὴ τοῦτο φαντάζου, ὅτι, ὁπόταν θέλῃς, ἀναλήψῃ αὐτήν· ἀλλ' ἐκεῖνο πρόχειρον ἔστω σοι, ὅτι παρὰ τὸ σήμερον ἁμαρτηθὲν εἰς τἄλλα χεῖρον ἀνάγκη σοι τὰ πράγματα ἔχειν. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πάντων χαλεπώτατον, ἔθος τοῦ μὴ προσέχειν ἀγλίνεται· εἶτα ἔθος τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὴν προσοχήν. αἰεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον εἰώθει ὑπερτιθέμενον (f. ἐξωθῇ ὑπερτιθέμενος) τὸ εὖ ζοεῖν, τὸ εὐσχημονεῖν, τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν. Εἰ μὲν οὖν λυσιτελὴς ἡ ὑπέρθεσίς ἐστιν, ἡ παντελὴς ἀπόστασις αὐτῆς ἐστι λυσιτελεστέρα. εἰ δ' οὐ λυσιτελεῖ, τί οὐχὶ διηνεκῆ τὴν προσοχὴν φυλάσσεις; Σήμερον παῖξαι θέλω. Τί οὖν; Οὐ δεῖ προσέχοντα; Ἆσαι. Τί οὖν κω-

Tt 4 λύει

CAP. XII.

De Adtentione.

Cum tu ad breve tempus Adtentionem remiseris, noli putare, te eam, simul atque volueris, recipere posse; sed illud in promtu tibi sit, propter hodiernum delictum necessario res tuas in posterum etiam pejus habituras. Etenim primum quidem, quod omnium est graviſſimum, consuetudo negligentiæ tibi accedit; deinde consuetudo differendæ adtentionis. Ita semper in aliud atque aliud tempus rejicis & a te propellis vitam beatam, honestatem, vitæ actionem ad naturæ præscriptum institutam. Quod si procrastinatio attentionis est utilis, eam omnino prætermittere utilius erit: sin utilis non est, cur non perpetuam adtentionem conservas? Hodie ludere volo. Quid ergo? An id cum adtentione faciendum non

λύει προσέχοντα; Μὴ γὰρ ἐξαιρεῖταί τι μέρος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ οὐ διατείνει τὸ προσέχειν; Χεῖρον γὰρ αὐτὸ προσέχων ποιήσεις, βέλτιον δὲ μὴ προσέχων; Καὶ τί ἄλλο τῶν ἐν τῷ βίῳ κρεῖσσον ὑπὸ τῶν μὴ προσεχόντων γίνεται; Ὁ τέκτων, μὴ προσέχων, τεκταίνει ἀσφαλέστερον; ὁ κυβερνήτης, μὴ προσέχων, κυβερνᾷ ἀσφαλέστερον; ἄλλο δέ τι τῶν μικροτέρων ἔργων ὑπὸ ἀπροσεξίας ἐπιτελεῖται κρεῖττον; Οὐκ αἰσθάνῃ, ὅτι, ἐπειδὰν ἀφῇς τὴν γνώμην, οὐκ ἔτι ἐπὶ σοί ἐστιν ἀναπαλέσασθαι αὐτήν, οὐκ ἐπὶ τὸ εὔσχημον, οὐκ ἐπὶ τὸ αἰδήμον, οὐκ ἐπὶ τὸ κατεσταλμένον; ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐπελθὸν πείσῃς, ταῖς προθυμίαις ἑπακολουθεῖς.

7 Τίσιν οὖν δεῖ με προσέχειν; Πρῶτον μὲν ἐκείνοις τοῖς καθολικοῖς, καὶ ἐκεῖνα πρόχειρα ἔχειν, καὶ χωρὶς ἐκείνων μὴ καθεύδειν, μὴ ἀνίστασθαι, μὴ πίνειν, μὴ ἐσθίειν, μὴ συμβάλλειν

non est? Volo canere. Quid ergo vetat quo minus cum adtentione facias? Ulla ne enim vitæ pars excipitur, ad quam adtentio non pertineat? Num eam adtentione pejorem reddes, socordiâ vero meliorem? Quæ vero alia ulla res in vita fit melius a negligentibus? Num faber negligens melius ædificat? num gubernator negligens tutius gubernat? num aliud aliquod minorum operum per incuriam melius perficitur? Non animadvertis, cum animum relaxaris, non jam penes te esse, ut eum revoces ad honestatem, ad verecundiam, ad modestiam? Sed quidquid in mentem venerit facies, cuivis impetui indulgens.

Quibus ergo rebus intendendus est animus? Primum illis generalibus, quæ ita in promtu sunt habenda, ut sine illis non dormias, non surgas, non bibas, non edas, non homines

λειν ἀνθρώπους· ὅτι προαιρέσεως ἀλλοτρίας κύριος οὐδεὶς, ἐν ταύτῃ δὲ μόνῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. Οὐδεὶς οὖν κύριος, οὔτ' ἀγαθόν μοι περιποιῆσαι, οὔτε κακῷ με περιβαλεῖν· ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς ἐμαυτοῦ κατὰ ταῦτα ἐξουσίαν ἔχω μόνος. Ὅταν οὖν ταῦτα ἀσφαλῆ μοι ᾖ, τί ἔχω περὶ τὰ ἐκτὸς ταραττεσθαι; ποῖος τύραννος φοβερός; ποία νόσος; ποία πενία; ποῖον πρόσκρουσμα; Ἀλλ' αὐτὴ ἥρεσα τῷ δεῖνι. Μὴ οὖν ἐκεῖνος ἐμόν ἐστιν ἔργον; μή τι ἐμὸν κρῖμα; Οὔ. Τί οὖν ἔτι μοι μέλει; Ἀλλὰ δοκεῖ τις εἶναι. Ὄψεται αὐτὸς, καὶ οἷς δοκεῖ. Ἐγὼ δ' ἔχω τίνι με δεῖ ἀρέσκειν, τίνι ὑποτετάχθαι, τίνι πείθεσθαι· τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον. ἐμὲ ἐκεῖνος συνέστησεν ἐμαυτῷ, καὶ τὴν ἐμὴν προαίρεσιν ὑπέταξεν ἐμοὶ μόνῳ, δοὺς κανόνας εἰς χρῆσιν αὐτῆς τὴν ἀρθήν· οἷς ὅταν κατακολουθήσω ἐν συλλογισμοῖς,

nes adeas: ſcilicet, alienæ voluntati neminem dominari; &, in voluntate ſola bonum & malum eſſe poſitum. Nemo igitur eam poteſtatem habet, ut vel bonum in me conferat, vel in malum me conjiciat; ſed ego ipſe, quod ad hæc attinet, in mea poteſtate ſum ſolus. Cum ergo hæc tuta mihi fuerint, cur rebus externis perturber? quis mihi tyrannus eſt formidabilis? quis morbus? quæ paupertas? quæ offenſio? At non placui iſti. Num ergo iſte meum opus eſt? num meum judicium? Non. Quid ergo mea refert? At videtur eſſe aliquis. Viderit ipſe, & ii qui eum magni faciunt. Ego vero habeo cui me placere oportet, cui ſubjectum eſſe, cui obtemperare; Deum, & eos qui proximum ab eo locum tenent. Is me mihi ipſi commendavit, meamque voluntatem mihi ſoli ſubjecit, datis regulis ad rectum ejus uſum; quas regulas ſi in ratiocinationibus ſecutus fuero, nemo

οὐκ ἐπιστρέφομαι οὐδενὸς τῶν ἄλλο τι λεγόντων· ἐν μεταπίπτουσιν, οὐ φροντίζω οὐδενός. διὰ τί
13 οὖν ἐν τοῖς μείζοσιν ἀνιῶσί με οἱ ψέγοντες; Τί τὸ αἴτιον ταύτης τῆς ταραχῆς; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι
14 ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀγύμναστός εἰμι. Ἐπεί του πᾶσα ἐπιστήμη καταφρονητική ἐστι τῆς ἀγνοίας, καὶ τῶν ἀγνοούντων· καὶ οὐ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. Φέρε ὃν θέλεις σκυτέα, καὶ τῶν πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὐτοῦ ἔργον. Φέρε ὃν θέλεις τέκτονα.

15 Πρῶτον μὲν οὖν ταῦτα ἔχειν δεῖ πρόχειρα, καὶ μηδὲν δίχα τούτων ποιεῖν· ἀλλὰ τετάσθαι τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν, μηδὲν τῶν ἔξω διώκειν, μηδὲν τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ὡς διέταξεν
16 ὁ δυνάμενος· τὰ προαιρετικὰ ἐξ ἅπαντος, τὰ δ' ἄλλα ὡς ἂν δίδωται. Ἐπὶ τούτοις δὲ μεμνῆσθαι, τίνες

me movet aliud quid dicens; si in *solvendis* argutiis secutus fuero, neminem curo. Cur igitur majoribus in rebus molesti mihi ii sunt qui me reprehendunt? Quæ perturbationis hujus causa est? Alia nulla, nisi quod in hoc loco inexercitatus sum. Siquidem omnis scientia contemnit ignorantiam & ignorantes; nec scientiæ solum, sed artes etiam. Produc quemvis sutorem: is, quod ad suum opus attinet, vulgus deridet. Produc quemvis fabrum.

Primum igitur hæc in promtu habenda sunt, neque sine his quidquam faciendum; sed in hunc scopum intendendus animus, neque externum & alienum quidquam cupide expetendum, sed quemadmodum constituit is, qui earum rerum potestatem habet: quæ in nostra sunt sita voluntate, sine exceptione expetenda sunt; cætera vero, prout concessa fuerint. Posthæc

τίνες ἐσμὲν, καὶ τί ἡμῖν ὄνομα, καὶ πρὸς τὰς δυναμεις τῶν σχέσεων πειρᾶσθαι τὰ καθήκοντα ἀπευθύνειν· τίς καιρὸς ᾠδῆς, τίς καιρὸς παιδιᾶς, τίνων παρόντων· τί ἔσται ἀπὸ τοῦ πράγματος· μή τι καταφρονήσωσιν ἡμῶν οἱ συνόντες, μή τι ἡμεῖς αὐτῶν· πότε σκῶψαι, καὶ τίνας ποτὲ καταγελάσαι· καὶ ἐπὶ τίνι συμπεριενεχθῆναί ποτε, καὶ τίνι· καὶ λοιπὸν, ἐν τῇ συμπεριφορᾷ πῶς χρὴ τηρῆσαι τὸ αὐτοῦ. Ὅπου δ' ἂν ἀπονεύσῃς ἀπό τινος τούτων, εὐθὺς ζημίαι, οὐκ ἔξωθέν πα-θεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας.

Τί οὖν; Δυνατὸν ἀναμάρτητον ἤδη εἶναι; Ἀμήχανον· ἀλλ' ἐκεῖνο δυνατὸν, πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν τετάσθαι διηνεκῶς. Ἀγαπητὸν γάρ, εἰ μηδέποτ' ἀνιέντες ταύτην τὴν προσοχὴν, ὀλίγων γε ἁμαρτημάτων ἐκτὸς ἐσόμεθα. Νῦν δ' ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον προσέξω· ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις,

hæc tenendum eſt, qui ſimus, & quo nomine adpellemur: & danda opera, ut officia dirigamus ad id quod poſtulant relationes. Expendendum, quod ſit tempus cantilenæ, quod tempus luſûs, quibus præſentibus; quid ſit abs re futurum; num contemturi nos ſint convictores, an nos illos; quando dicteriis utendum, quinam ſint deridendi: quibus in rebus & cui indulgendum ſit obſequendumque; denique, in eo obſequio qua ratione tuendum ſit id quod noſtram perſonam decet. Ubi autem ab horum aliquo declinaveris, ſtatim exſiſtit damnum; non aliunde, ſed ex ipſa actione.

Quid ergo? Jamne fieri poteſt, ut peccato caream? Fieri hoc nequit: ſed illud fieri poteſt, ut perpetuo in id intentus ſis, ne pecces. Boni enim conſulendum eſt, ſi, numquam remiſſa hac induſtria, vel paucis peccatis caruerimus. Nunc vero ſi dixeris, Cras animum advertam; ſcito, illud

λέγεις; Σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινός· ἐπ' ἄλλοις ἔσται τὸ λυπεῖν με· ὀργισθήσομαι σήμερον, φθονήσω. Βλέπε, ὅσα κατὰ
21 σεαυτῷ ἐπιτρέπεις. Ἀλλ' εἰ αὔριον καλῶς ἔχει, πόσῳ κρεῖττον σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον· ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀνάβαλλῃ εἰς τὴν τρίτην.

ΚΕΦ. ιγ'.

Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐκφέροντας τὰ αὐτῶν.

Ὅταν τις ἡμῖν ἁπλῶς δόξῃ διαλέχθαι περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πῶς ποτε ἐξαγόμεθα καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ ἐκφέρειν πρὸς αὐτὸν τὰ ἑαυτῶν
2 ἀπόῤῥητα, καὶ τοῦτο ἁπλοῦν οἰόμεθα εἶναι· πρῶτον μέν, ὅτι ἄνισον εἶναι δοκεῖ, αὐτὸν μὲν ἀκηκοέναι τὰ τοῦ πλησίον, μὴ μέν τοι μεταδιδόναι κἀκείνῳ ἐν τῷ μέρει τῶν ἡμετέρων· εἶθ', ὅτι οἰόμεθα

lud te dicere: „Hodie ero „impudens, importunus, „abjectus; penes alios erit, „me dolore adficere; ira„scar hodie, invidebo.“ Vide, quanta mala ipse tibi indulgeas. At, si bene habet ut cras animum advertas, quanto melius hodie? Si cras conducit, multo magis hodie; ut & cras possis, nec rursus in tertium diem rejicias.

CAP. XIII.

Ad eos qui temere Arcana sua efferunt.

Quando nobis aliquis simpliciter & candide visus fuerit de suis rebus disseruisse, excitamur quodammodo & ipsi ad nostra arcana ei aperienda; idque candoris esse judicamus: primum quidem, quod iniquum esse videtur, cum tu res alterius audieris, non vicissim tuas etiam illi communicare; deinde, quod puta-

θα οὐχ ἁπλῶν ἀνθρώπων παρέξειν αὐτοῖς φαντασίαν, σιωπῶντες τὰ ἴδια. Ἀμέλει πολλάκις εἰώθασι λέγειν, Ἐγώ σοι πάντα τἀμαυτοῦ εἴρηκα, σὺ μοὶ οὐδὲν τῶν σῶν εἰπεῖν θέλεις; ποῦ γίνεται τοῦτο; Προσέτι δὲ καὶ τὸ οἴεσθαι ἀσφαλῶς πιστεύειν τῷ ἤδη τὰ αὐτοῦ πεπιστευκότι. ὑπέρχεται γὰρ ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἄν ποτε οὗτος ἐξείποι τὰ ἡμέτερα, εὐλαβούμενος μήποτε καὶ ἡμεῖς ἐξείπωμεν τὰ ἐκείνου. Οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐν Ῥώμῃ οἱ προπετεῖς λαμβάνονται. Παρακεκάθικέ σοι στρατιώτης ἐν σχήματι ἰδιωτικῷ, καὶ ἀρξάμενος κακῶς λέγειν τὸν Καίσαρα, εἶτα σὺ, ὥσπερ ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ λαβὼν τῆς πίστεως, τὸ αὐτὸν τῆς λοιδορίας κατῆρχθαι, λέγεις καὶ αὐτὸς ὅσα φρονεῖς· εἶτα δεθεὶς ἀπάγῃ. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐν τῷ καθόλου πάσχομεν. Αὐτὰρ ὡς ἐμοὶ ἐκεῖνος ἀσφαλῶς πεπίστευκε τὰ ἑαυτοῦ, οὕτως κἀγὼ τῷ ἐπιτυχόντι; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν

putamus, nos ſpeciem hominum non candidorum exhibituros aliis eſſe, ſi noſta taceamus. Profecto ſæpe dicere ſolent: „Cum ego tibi omnia mea „dixerim, tu nihil tuorum „dices? ubi fit hoc?" Accedit, quod tuto nos ei homini fidere putamus, qui ſua jam nobis crediderit: occurrit enim animo, numquam illum noſtra effutiturum, veritum ne quando & nos ipſius arcana vulgemus. Sic etiam a militibus Romæ leves homines capiuntur. Adſidet tibi miles habitu plebeio; & poſtquam maledicere cœpit Cæſari, tu, veluti pignore fidei ejus accepto, quod ipſe convicium auſpicatus eſt, dicis & ipſe quæ ſentis; deinde vinctus in carcerem abduceris. Tale quiddam & in univerſum nobis accidit. Verum, ut ille mihi tuto ſua credidit, an ſic & ego cuilibet? At ego quidem

μὲν ἀκούσας σιωπῶ, ἄν γε ὦ τοιοῦτος· ὁ δ' ἐξελθὼν ἐκφέρει πρὸς πάντας. εἶτ', ἂν γνῶ τὸ γενόμενον, ἂν μὲν ὦ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὅμοιος, ἀμύνεσθαι θέλων, ἐκφέρω τὰ ἐκείνου. καὶ φύρω, καὶ φύρομαι. 8 Ἂν δὲ μνημονεύω, ὅτι ἄλλος ἄλλον οὐ βλάπτει, ἀλλὰ τὰ αὐτοῦ ἕργα ἕκαστον καὶ βλάπτει καὶ ὠφελεῖ, τούτου μὲν κρατῶ, τοῦ μὴ ὅμοιόν τι ποιῆσαι ἐκείνῳ, ὅμως δ' ὑπὸ φλυαρίας τῆς ἐμαυτοῦ πέπονθα ἃ πέπονθα.

9 Ναί. ἀλλ' ἄνισόν ἐστιν ἀκούσαντα τὰ τοῦ πλησίον ἀπόῤῥητα, αὐτὸν ἐν τῷ μέρει μηδενὸς μεταδιδόναι αὐτῷ. Μὴ γάῤ σε παρεκάλουν, ἄνθρωπε; μὴ γὰρ ἐπὶ συνθήκαις τισὶν ἐξήνεγκας τὰ σαυτοῦ, ἵν' ἀκούσῃς ἐν τῷ μέρει καὶ τὰ ἐμά; 11 εἰ σὺ φλύαρος εἶ, καὶ πάντας τοὺς ἀπαντήσαντας φίλους ἔναι δοκεῖς, θέλεις καὶ ἐμὲ ὅμοιόν σοι γενέσθαι; τί δ', εἰ σὺ καλῶς μοι πεπίστευκας τὰ σαυτοῦ, σοὶ δ' οὐκ ἔστι καλῶς πιστεῦσαι,

dem ea, quæ audivi, taceo, ſiquidem ſum taciturnus; ſed ille egreſſus, vulgat apud omnes: deinde, ubi, quid factum ſit, cognovero; ſi & ipſe ſimilis illius fuero, ulturus eum, effero illius etiam arcana: premo ſimul, & premor. Si vero memini, alium ab alio non lædi; ſed facta eſſe cujusque, quæ quemque & lædant & juvent; in eo quidem mihi temperо, ne quid illi ſimile faciam; nihilominus tamen futilitatis meæ pœnas pendo.

Sit ita. Sed iniquum eſt, cum alterius arcana audieris, non & ipſum viciſſim illi tua te committere. Num vero te rogavi, homo? num certis conditionibus tua protuliſti, ut viciſſim audires mea? ſi tu nugator es, & omnes obvios amicos judicas, vis & me tui ſimilem eſſe? Quid vero, ſi tu quidem recte mihi tua credidiſti, tibi vero recte credi non poteſt, vis

me

σαι, θέλεις με προπετῶν; οἶον εἰ πίθον εἶχον ἐγὼ μὲν στεγνὸν, σὺ δὲ τετρυπημένον· καὶ ἐλθὼν παρακατέθου μοι τὸν σαυτοῦ οἶνον, ἵνα βάλω εἰς τὸν ἐμὸν πίθον, εἶτ' ἠγανάκτεις ὅτι μὴ καὶγὼ σοὶ πιστεύω τὸν ἐμαυτοῦ οἶνον. σὺ γὰρ τετρυπημένον εἶχες τὸν πίθον. Πῶς οὖν ἔτι ἴσον γίνεται; Σὺ πιστῷ παρακατέθου, σὺ αἰδήμονι, τὰς ἑαυτοῦ ἐνεργείας μόνας βλαβερὰς ἡγουμένῳ καὶ ὠφελίμους, τῶν δ' ἐκτὸς οὐδέν. ἐγὼ σοὶ θέλεις παρακαταθῶμαι, ἀνθρώπῳ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἠτιμακότι, θέλοντι δὲ κερματίου τυχεῖν, ἢ ἀρχῆς τινος, ἢ πρεσβυγωγῆς ἐν τῇ αὐλῇ, κἂν μέλλῃς τὰ τέκνα σου κατασφάζειν, ὡς ἡ Μήδεια; Ποῦ τοῦτο ἴσον ἐστίν; Ἀλλὰ δεῖξόν μοι σαυτὸν πιστὸν, αἰδήμονα, βέβαιον· δεῖξον, ὅτι δόγματα ἔχεις φιλικά· δεῖξόν σου τὸ ἀγλεῖσν ὅτι οὐ τέτρητα· καὶ ὄψει, πῶς οὐκ ἀναμένω ἵνα μοι σὺ πιστεύ-

me temere & præcipitanter agere? Perinde facis, ac ſi dolium haberem ego quidem ſolidum, tu vero perforatum; tuque, cum tuum vinum mihi commiſiſſes, ut in meum dolium reconderem, poſtea mihi ſuccenſeres, quod non & ipſe meum tibi vinum commiſiſſem, cum tuum perforatum eſſet dolium. Quî ergo jam paria iſta ſunt? Tu apud fidelem depoſuiſti, apud verecundum, apud eum qui ſolas actiones ſuas noxias judicat & utiles, externarum vero rerum nihil: vis autem, ut ego apud te deponam mea; apud hominem, qui voluntatis ſuæ libertatem aſpernatus, nummos conſequi ſtudet, aut magiſtratum, aut gradum dignitatis aliquem in aula, quamvis liberi tui mactandi tibi ſint, ut Medea fecit? Ubi hoc æquum eſt? Age, oſtende mihi te fidelem, verecundum, conſtantem; oſtende, decreta te habere benevola; oſtende, vas tuum non perforatum eſſe; & videbis, me non exſpectaturum,

πιστεύσῃς τὰ σεαυτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἐλθὼν πρὸς
16 σὲ, παρακαλῶ ἀκοῦσαι τῶν ἐμῶν. Τίς γὰρ οὐ
θέλει χρήσασθαι ἀγαθῷ καλῷ; Τίς ἀτιμάζει
σύμβουλον εὔνουν καὶ πιστόν; τίς οὐκ ἄσμενος
δέξεται τὸν ὥσπερ φορτίου, μεταλημψόμενον τῶν
αὐτοῦ περιστάσεων, καὶ αὐτῷ τούτῳ κουφιοῦντα
αὐτὸν, τῷ μεταλαβεῖν;

17 Ναί. ἀλλ' ἐγὼ σοὶ πιστεύω· σὺ ἐμοὶ οὐ πι-
στεύεις; Πρῶτον μὲν, οὐδὲ σὺ ἐμοὶ πιστεύεις,
ἀλλὰ φλύαρός εἶ, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν δύνασαι
κατασχεῖν. ἐπεί τοι, εἰ τοῦτό ἐστιν, ἐμοὶ μόνῳ
18 αὐτὰ πίστευσον. νῦν δ' ὃν ἂν εὐσχολοῦντα ἴδῃς,
παρακαθίσας αὐτῷ λέγεις· Ἀδελφὲ, οὐδένα σου
ἔχω εὐνούστερον, οὐδὲ φίλτερον, παρακαλῶ σε
ἀκοῦσαι τὰ ἐμά. καὶ τοῦτο πρὸς τοὺς οὐδέ τι
19 ἀλίγον ἐγνωρισμένους ποιεῖς. Εἰ δὲ καὶ πιστεύεις
ἐμοὶ, δῆλον, ὅτι ὡς πιστῷ καὶ αἰδήμονι, οὐχ
ὅτι

ctaturum, dum arcana tua mihi credas; ſed rogaturum ultro, ut audias mea. Quis enim nolit uti vaſe pulcro? Quis aſpernatur conſiliarium benevolum & fidelem? Quis non libenter admittet eum, qui difficultatum ipſum circumſtantium, veluti oneris, partem in ſe recipiat, atque eo ipſo levet, quod partem eorum capit?

Recte. At, ego tibi credo; tu mihi non credis! Primum; ne tu quidem mihi credis, ſed futilis es, proptereaque nihil continere potes. Nam, ſi res ita ſe habet, mihi ſoli ea crede. Nunc autem, quemcunque videris otioſum, illi adſidens dicis: Frater, neminem habeo te benevolentiorem, nec cariorem; rogo te, ut res meas audias. Idque facis apud homines minime notos. Sed quod ſi etiam revera mihi credis; manifeſtum eſt, te credere mihi ut fideli & verecundo; non, quod

ὅτι σοὶ τὰ ἐμαυτοῦ ἐξεῖπον. Ἄφες οὖν, ἵνα κἀγὼ ταῦτὰ ὑπολάβω. Δεῖξόν μοι, ὅτι, ἂν τις τινὶ τὰ αὐτοῦ ἐξείπῃ, ἐκεῖνος πιστός ἐστι καὶ αἰδήμων. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, ἐγὼ περιερχόμενος πασιν ἀνθρώποις τὰ ἐμαυτοῦ ἂν ἔλεγον, εἰ τούτου ἕνεκα ἔμελλον πιστὸς καὶ αἰδήμων ἔσεσθαι. τὸ δ' ἐστὶν οὐ τοιοῦτον· ἀλλὰ δογμάτων δεῖ οὐχ ὧν ἔτυχεν. Ἂν γοῦν τινα ἴδῃς περὶ τὰ ἀπροαίρετα ἐσπουδακότα, καὶ τούτοις ὑποτεταχότα τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν, ἴσθι ὅτι ἄνθρωπος οὗτος μυρίους ἔχει τοὺς ἀναγκάζοντας, τοὺς κωλύοντας. οὐκ ἔστιν αὐτῷ χρεία πίστης ἢ τροχοῦ πρὸς τὸ ἐξειπεῖν ἃ οἶδεν· ἀλλὰ παιδισκαρίου νευμάτιον, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκσείσει αὐτὸν, Καισαριανοῦ φιλοφροσύνη, ἀρχῆς ἐπιθυμία, κληρονομίας, ἄλλα τούτοις ὅμοια τρισμύρια. Μεμνῆσθαι οὖν δεῖ ἐν τοῖς καθόλου, ὅτι οἱ ἀπόῤῥητοι λόγοι πίστεως χρείαν ἔχουσι, καὶ δογμάτων τοιούτων. Ταῦτα δὲ πρὸς τοῦ νῦν

quod ego mea arcana tibi dixerim. Sine igitur, ut ipſe eadem ſentiam. Oſtende mihi, ſi quis alicui ſua dixerit, eum idcirco fidelem & verecundum eſſe. Nam ſi hoc ita ſe haberet, ego paſſim omnibus arcana mea communicarem, ſi ea de cauſſa fidelis & verecundus futurus eſſem. Res autem non ita ſe habet; ſed decretis opus eſt non vulgaribus. Si quem igitur videris rerum externarum ſtudioſum, atque his voluntatem ſuam ſubjicientem, eum ſcito infinitos habere a quibus cogatur, a quibus prohibeatur. Non opus eſt ei picem aut rotam admovere, ut ea dicat quæ novit, ſed puellæ nutus (ſi res ita tulerit) eum excitabit, Cæſariani blandiriæ, magiſtratus aut hæreditatis cupiditas, alia denique id genus ſexcenta. In univerſum igitur tenendum eſt, arcanos ſermones fidem poſtulare, decretaque talia. Ea vero nunc

νῦν εὑρεῖν ῥᾳδίως; Ἢ δειξάτω μοί τις τὸν οὕτως ἔχοντα, ὥστε λέγειν, Ἐμοὶ μόνων μέλει τῶν ἐμῶν, τῶν ἀκωλύτων, τῶν φύσει ἐλευθέρων. Ταύτην οὐσίαν ἔχω τοῦ ἀγαθοῦ· τὰ δὲ ἄλλα γινέσθω ὡς ἂν διδῶται, οὐ διαφέρομαι.

ubi invenire proclive eſt? Oſtende mihi hominem ſic adfectum, ut dicat, Mihi ſolæ meæ res curæ ſunt, quæ prohiberi nequeunt, quæ natura ſunt liberæ. Hanc naturam boni habeo; cætera vero fiant ut res tempusque tulerint, mea non refert.

Τῶν τοῦ Ἐπικτήτου Διατριβῶν
ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΒΙΒΛΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

INDEX CAPITVM
PRIMO LIBRO COMPREHENSORVM.

Ἀρριανὸς Λουκίῳ Γελλίῳ εὖ πράττειν. *Arriani Epiſtola ad L. Gellium.* Pag. 3

α'. Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. I. *De his quæ in Noſtrâ poteſtate ſunt, quæque non ſunt.* 5

β'. πῶς ἄν τις σώζοι τὸ κατὰ Πρόσωπον ἐν παντί. II. *Quo pacto cuique Perſonæ ſua in rebus omnibus tuenda ſit.* 12

γ'. πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι. III. *Quo pacto quis, ex eo, quod Deus eſt Pater hominum, ad reliqua progrediatur.* 19

δ'. περὶ Προκοπῆς. IV. *De Profectu.* 22

ε'. πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς. V. *Adverſus Academicos.* 29

ϛ'. περὶ Προνοίας. VI. *De Providentia.* 31

ζ'. περὶ τῆς χρείας τῶν Μεταπιπτόντων καὶ Ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων. VII. *De uſu Argumentationum Variantium, (quæ μεταπίπτοντας dicuntur) tum Hypotheticarum, earumque ſimilium.* 40

η'. ὅτι αἱ Δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφαλεῖς. VIII. *Facultates non ſine periculo eſſe hominibus ineruditis.* 47

θ'. πῶς ἀπὸ τοῦ Συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς. IX. *Qua ratione ab eo, quod Cognationem habemus cum Deo, progrediare ad reliqua.* 50

ι. πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας. X. *In eos qui Romæ Honoribus inſerviunt.* 59

ια'. περὶ Φιλοστοργίας. XI. *De Caritate in ſuos.* 62

ιβ'. περὶ Εὐαρεστήσεως.	XII. *De Aequitate animi.* Pag. 71
ιγ'. πῶς ἕκαστά ἐστι ποιεῖν ἀρεστῶς Θεοῖς.	XIII. *Quo pacto omnia ita peragi possint, ut Diis sint grata.* 79
ιδ'. ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον.	XIV. *Divinum numen cuncta intueri.* 80
ιε'. τί ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία.	XV. *Quid profiteatur Philosophia.* 85
ιϛ'. περὶ Προνοίας.	XVI. *De Providentiâ.* 87
ιζ'. ὅτι ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.	XVII. *Logicam artem esse necessariam.* 91
ιη'. ὅτι οὐ δεῖ Χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις.	XVIII. *Non Irascendum esse peccantibus.* 97
ιθ'. πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τοὺς Τυράννους.	XIX. *Quomodo adfecti erga Tyrannos esse debeamus.* 103
κ'. περὶ τοῦ Λόγου. πῶς αὐτοῦ θεωρητικός ἐστιν.	XX. *De Ratione. quo pacto semet ipsa contempletur* 109
κα'. πρὸς τοὺς Θαυμάζεσθαι θέλοντας.	XXI. *Ad eos, qui Admirationi esse cupiunt.* 113
κβ'. περὶ τῶν Προλήψεων.	XXII. *De anticipatis animi Notionibus.* 114
κγ'. πρὸς Ἐπίκουρον.	XXIII. *In Epicurum.* 119
κδ'. πῶς πρὸς τὰς Περιστάσεις ἀγωνιστέον.	XXIV. *Quomodo adversus Difficultates sit decertandum.* 121
κε'. πρὸς τὸ αὐτό.	XXV. *Eadem de re.* 126
κϛ'. τίς ὁ Βιωτικὸς νόμος.	XXVI. *Quæ sit Vitæ lex.* 133
κζ'. ποσαχῶς αἱ Φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον.	XXVII. *Quotuplicia sint Visa: & quæ adjumenta adversus ea comparanda sint.* 137
κη'. ὅτι οὐ δεῖ Χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.	XXVIII. *Non Irascendum esse hominibus: & quæ magna. quæ parva sint in rebus humanis.* 142
κθ'. περὶ Εὐσταθείας.	XXIX. *De Constantiâ.* 150

λ'. τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς Περιστάσεσιν.

XXX. *Quid in rerum Discriminibus ſit in promtu habendum.* *Pag.* 164

Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Δευτέρῳ Βιβλίῳ περιεχομένων.

INDEX CAPITVM Secundo Libro comprehenſorum.

α'. Ὅτι οὐ μάχεται τὸ Θαῤῥεῖν τῷ Εὐλαβεῖσθαι.

I. *Non pugnare Fiduciam cum Cautione.* 166

β'. περὶ Ἀταραξίας.

II. *De Inperturbato animi ſtatu.* 176

γ'. πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς Φιλοσόφοις.

III. *Ad eos qui Philoſophis aliquos commendant.* 181

δ'. πρὸς τὸν ἐπὶ Μοιχείᾳ ποτὲ κατειλημμένον.

IV. *Ad eum qui aliquando in Adulterio deprehenſus fuerat.* 183

ε'. πῶς συνυπάρχει Μεγαλοφροσύνῃ καὶ Ἐπιμέλεια.

V. *Quo pacto cum Magnitudine animi Diligentia conjungatur.* 186

ϛ'. περὶ Ἀδιαφορίας.

VI. *De Indifferentiâ.* 193

ζ'. πῶς Μαντευτέον.

VII. *Quo pacto ſint conſulendi Vates.* 200

η'. τίς ἡ οὐσία τοῦ Ἀγαθοῦ.

VIII. *Quæ ſit natura Boni.* 203

θ'. ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ Φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.

IX. *Cum Hominis officium præſtare non poſſimus, Philoſophi munus nos profiteri.* 210

ι'. πῶς ἀπὸ τῶν Ὀνομάτων τὰ Καθήκοντα ἔστιν εὑρίσκειν.

X. *Quo pacto e Nominibus Officia ſint reperiunda.* 215

ια'. τίς Ἀρχὴ Φιλοσοφίας.

XI. *Quod ſit Philoſophiæ Initium.* 222

ιβ'. περὶ τοῦ Διαλέγεσθαι.

XII. *De Diſſerendi arte.* 228

ιγ'. περὶ τοῦ Ἀγωνιᾷν.

XIII. *De Anxietate.* 233

ιδ'. πρὸς Νάσωνα.

XIV. *Ad Naſonem.* 241

ιε'. πρὸς τοὺς σκληρῶς τισὶν ὧν ἔκριναν ἐμμένοντας.

XV. *Ad eos qui pertinaciter in his quæ decreverunt perſeverant.* 248

ιε'. Ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ Ἀγαθῶν καὶ Κακῶν δόγμασιν.

ις'. πῶς ἐφαρμοστέον τὰς Προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.

ιη'. πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς Φαντασίας.

ιθ'. πρὸς τοὺς μέχρι Λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν Φιλοσόφων.

κ'. πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς.

κα'. περὶ Ἀνομολογίας.

κβ'. περὶ Φιλίας.

κγ'. περὶ τῆς τοῦ Λέγειν δυνάμεως.

κδ'. πρός τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ' αὐτοῦ.

κε'. πῶς ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

κς'. τί τὸ ἴδιον τοῦ Ἁμαρτήματος.

XVI. *Non meditari nos, quo pacto decretis de rebus Bonis & Malis utamur.* Pag. 253

XVII. *Quomodo Anticipationes singulis rebus sint accommodandæ.* 265

XVIII. *Quo pacto cum Visis decertandum sit.* 275

XIX. *In eos qui nonnisi Disputationum tenus placita Philosophorum addiscunt.* 282

XX. *In Epicureos & Academicos.* 292

XXI. *De Discrepantiâ.* 303

XXII. *De Amicitiâ.* 309

XXIII. *De Dicendi facultate.* 320

XXIV. *Ad aliquem nulla æstimatione dignatum ab eo.* 333

XXV. *Artem Disserendi esse necessariam.* 341

XXVI. *Quid sit Peccati proprium.* 342

Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Τρίτῳ Βιβλίῳ περιεχομένων.

INDEX CAPITVM Tertio Libro comprehensorum.

α'. Περὶ Καλλωπισμοῦ.

I. *De Ornatu.* 345

β'. περὶ τοῦ τίνα Ἀσκεῖσθαι δεῖ τὸν Προκόψαντα· καὶ ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν.

II. *Quæ Exercenda sint Proficienti; item, Præcipua a nobis negligi.* 358

γ'. τίς ὕλη τοῦ Ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα Ἀσκητέον.

III. *Quæ sit materia Boni viri; & in quo potissimum exerceri debeamus.* 363

δ'. πρὸς τὸν ἀκότμως ἐν Θεάτρῳ σπουδάσαντα.

IV. *Adversus turpiter faventem in Theatro.* 369

ε. πρὸς

ε'. πρὸς τοὺς διὰ νόσον ἀπαλλαττομένους.

ϛ'. Στοράδην τινά.

ζ'. πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, Ἐπικούρειον ὄντα.

η'. πῶς πρὸς τὰς Φαντασίας γυμναστέον.

θ'. πρός τινα Ῥήτορα, ἀνιόντα εἰς Ῥώμην ἐπὶ δίκῃ.

ι'. πῶς δεῖ φέρειν τὰς Νόσους.

ια'. Στοράδην τινά.

ιβ'. περὶ Ἀσκήσεως.

ιγ'. τί ἐστιν Ἐρημία, καὶ ποῖος Ἔρημος.

ιδ'. Στοράδην τινά.

ιε'. ὅτι δεῖ Περισκεμμένως ἔρχεσθαι ἐφ' ἕκαστα.

ις'. ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς Συμπεριφοράν.

ιζ'. περὶ Προνοίας.

ιη'. ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράττεσθαι.

ιθ'. τίς στάσις Ἰδιώτου καὶ Φιλοσόφου.

κ'. ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν Ἐκτὸς ἔστιν ὠφελεῖσθαι.

κα'. πρὸς τοὺς αὐκάλας ἐπὶ τὸ Σοφιστεύειν ἐρχομένους.

κβ'. περὶ Κυνισμοῦ.

κγ'. πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας καὶ Διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.

κδ'. περὶ τοῦ μὴ δεῖν Προσπάσχειν τοῖς Θέλ-ἐφ' ἡμῖν.

V. *Ad eos qui ob morbum domum abeunt.* Pag. 372

VI. *Miscellanea quædam.* 377

VII. *Ad Epicureum quemdam, liberarum Civitatum Correctorem.* 380

VIII. *Quomodo adversus Visa exerceri debeamus.* 389

IX. *Ad Rhetorem quemdam, Romam ad judicium proficiscentem.* 391

X. *Quo pacto ferendi sint Morbi.* 397

XI. *Miscellanea quædam.* 402

XII. *De Exercitatione.* 404

XIII. *Quis sit status desertus, & qui sit Desertus.* 408

XIV. *Miscellanea quædam.* 415

XV. *Considerate singula adgredienda esse.* 418

XVI. *Caute utendum esse hominum Consuetudine.* 422

XVII. *De Providentia.* 426

XVIII. *Non perturbari oportere Nunciis.* 428

XIX. *Quis status sit Indocti hominis & Philosophi.* 430

XX. *Posse fructum e rebus Externis omnibus capi.* 432

XXI. *Ad eos qui temere Doctorum munus capessunt.* 437

XXII. *De Sectâ Cynicâ.* 443

XXIII. *Ad eos qui Ostentationis caussâ legunt aut disputant.* 473

XXIV. *Non debere nos earum rerum Desiderio teneri, quæ in Nostra potestate non sunt.* 484

κε. πρὸς

κέ. πρὸς τοὺς Ἀποστίττοντας ὧν προέθεντο.
κϛ'. πρὸς τοὺς τὴν Ἀπορίαν δεδοικότας.

XXV. *Ad eos qui a Propo-sito deficiunt.* Pag. 515
XXVI. *Ad eos qui Inopiam timent.* 518

Πίναξ Κεφαλαίων τῶν τῷ Τετάρτῳ Βιβλίῳ περιεχομένων.

INDEX CAPITVM Quarto Libro comprehenso-rum.

α'. Περὶ Ἐλευθερίας. 529
I. *De Libertate.* 529
β'. περὶ Συμπεριφορᾶς. 576
II. *De familiari Consuetudine cum Hominibus.* 576
γ'. Τίνα τίνων Ἀντιπαταλλακτέον. 578
III. *Quæ quibus Commutanda sint.* 578
δ'. πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν Ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας. 581
IV. *Ad eos qui vitam in Otio transigere cupiunt.* 581
ε'. πρὸς τοὺς Μαχίμους καὶ Θηριώδεις. 595
V. *In Pugnaces & Inmanes.* 595
ϛ'. πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ Ἐλασσοῦσθαι ὀδυναμένους. 605
VI. *In eos qui dolent quod Miserabiles videantur aliis.* 605
ζ'. περὶ Ἀφοβίας. 616
VII. *De Timoris vacuitate.* 616
η'. πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν Φιλοσόφων ἐπιτηδῶντας. 628
VIII. *In eos qui celeriter ad suscipiendam Philosophi personam properant.* 628
θ'. πρὸς τὸν εἰς Ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα. 640
IX. *Ad quemdam qui ad Impudentiam deflexerat.* 640
ι. τίνων δεῖ Καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα Διαφέρεσθαι. 644
X. *Quænam Contemnenda sint, & quænam sint Magni facienda.* 644
ια'. περὶ Καθαριότητος. 653
XI. *De Munditiei studio.* 653
ιβ'. περὶ Προσοχῆς. 663
XII. *De Attentione.* 663
ιγ'. πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐκφέροντας τὰ αὐτῶν. 668
XIII. *Ad eos qui temere Arcana sua efferunt.* 668

CORRIGENDA ET ADDENDA IN TOMO I.

In Præfatione.

Pag. xi. lin. 6. *poſt* σωτήριον *adde* θέλημα. (quod vocabulum deeſt in Vptoni præfatione. Vide infra p. xviii.)
— xvii. l. 8. *pro* operis *ſcribe* operum
— xviii. l. 5. *pro* βιοῦ *ſcr.* βιοῦν
ibid. in Not. col. a. l. 4. *poſt* Secundus. *adde*: Cæterum verbotenus fere convenire adparet ſubſcriptionem hanc cum illa, quam e codice Carpenſi ab Vptono prolatam ſupra vidimus. Unde intelligitur, aut alterum horum codicum ex altero, aut utrumque ex eodem aliquo tertio exemplari eſſe deſcriptum.
— xxi. *in Not. col. b.* l. 10. *pro* acerbitate *ſcr.* acerbitate.

In Græco contextu.

p. 6. l. 3. *a fine, pro* χρύσιον *ſcr.* χρυσίον
— 9. l. 5. *pro* θέλῃ *ſcr.* θέλῃ
— 26. l. 8 *ſq.* ὡς αἰδήμων ἐσθίει, ὡσαύτως ἐπὶ &c. *Sic diſtingue:* ὡς αἰδήμων, ἐσθίει ὡσαύτως, ἐπὶ τῆς &c.
— 34. l. 4. *pro* ἡμῶν δὲ *ſcr.* ἡμῶν δέ,
— — l. 7. ἡμῖν δ' *ſcr.* ἡμῖν δ',
— — l. 9. ἀλλ' ἂν *ſcr.* ἀλλ', ἄν
— 37. l. 2. στενάξω. *ſcr.* στενάξω;
— 44. l. 12. ἐπὶ τε *ſcr.* ἐπί τε
— 51. l. 10. ἐντεῦθεν ποθέν *ſcr.* ἐντεῦθέν ποθεν
— 61. penult. νυστάζοσιν; *ſcr.* νυστάζομεν;
— 81. l. 9. σελῆνης *ſcr.* σελήνης
— 87. l. 10. ἐπεὶ, ἔρα *ſcr.* ἐπεὶ ὄρα
— 98. l. 1. αἰσὶ καὶ *ſcr.* αἰσὶ, καὶ
— 99. l. 1. ἐστὶ *ſcr.* ἐστὶν
— 102. l. 6. Ὀλυμπία *ſcr.* Ὀλυμπίᾳ
— 107. l. 5. δοκῇ *ſcr.* δοκῇ.
— — l. 15. Τουτ' *ſcr.* Τοῦτ' (et ſic paſſim deinde.)
— 108. penult. Ἄγε *ſcr.* ἄγε
— 111. l. 13. ἐξαπατηθῆναι *ſcr.* ἐξαπατηθῆναι
— 113. l. 9. ἐγὼ μὲν *ſcr.* Ἐγὼ μὲν
— 114. l. 10. πάσης, αὐτὸ *ſcr.* πάσης αὐτὸ
— 122. l. 1. σὺ *ſcr.* σὺ
— 139. l. 14. *ſic diſtingue:* παραβάλλει· μηνύσατε ἀναβιήν.
— 140. l. 2. *pro* Ἔνθεν ἂν *ſcr.* Ἔνθεν, ἂν
— — ult. ἔν τινι. *ſcr.* ἐν τινί.
— 142. l. 1. συνήθειαν *ſcr.* εἰλήθειαν
— 146. l. 12. ἡ δ' ἐκ *ſcr.* ὁ δ' ἐκ
— 148. l. 5 ἐστι *ſcr.* ἐστὶ.
— 151. l. 1. σεαυτοῦ *ſcr.* σεαυτοῦ

Pag. 160. l. 11. *pro* ἀπόφανσιν *scr.* ἀπόφασιν
— 161. l. 1. αὐτοῦ *scr.* αὐτοῦ,
— 163. l. 1. ἔλθη, *scr.* ἔλθῃ,
— 174. l. 7. καὶ ἡ ὁδὸς, *scr.* καὶ * ἡ ὁδὸς
— 175. l. 11. θαῤῥούντως *scr.* θαῤῥούντως,
— 184. l. 5. *sic distingue:* ἀνηρεῖτο· εἰ δ'
— — ult. *pro* Οὐκ *scr.* οὐκ.
— 188. l. 8. μοι μέλει *scr.* μοὶ μέλει
— 189. l. 13. ἐρεῖ βάλε, *scr.* ἐρεῖ, βάλε,
— 196. l. 7. τοῦτῳ *scr.* τούτῳ
— 197. pen. αὐτὸς ὅταν *scr.* αὐτὸς, ὅταν
— 202. l. 4. αὐτῶ, *scr.* αὐτῷ
— 207. l. 8. ἐ[illegible] *scr.* ἐπειρῶ
— 218. l. 1. θρ[illegible]κ[illegible]ς *scr.* θίδρακος
— 234. l. 5. οὐ. μὲν *scr.* οὐ μὲν
— 243. l. 4. πῶς ἐστι *scr.* πῶς ἔστι
— 246. ult. διάτι *scr.* διατί
— 248. l. 6. ἄλλό τι *scr.* ἄλλο τι
— 258. l. 10. ναυαγήσῳ, *scr.* ναυαγήσω·
— — ult. βάλῃ. *scr.* βάλῃ;
— 259. l. 3. μηθ' *scr.* μήθ'
— 261. l. 12. Τί οὖν, ἐν *scr.* Τί οὖν ἐν
— 262. l. 10. Ταχύγ' *scr.* Ταχύ γ'
— 264. l. 4. πειθομένος *scr.* πειθόμενος
— 273. l. 3. fin. μεγάλως *scr.* μεγάλως,
— 275. l. 13. ἀνάστας *scr.* ἀναστὰς
— 289. l. 4. τὸ ἐπὶ *scr.* τὸν ἐπὶ
— 307. l. 5. ἄλλ' *scr.* ἄλλα
— 315. l. 1. ἐκεῖνο εἶναι· *scr.* ἐκεῖ εἶναι·
— — ἐκεῖνο. *scr.* ἐκεῖ.
— 317. l. 8. ὁ ἄνθρωποι *scr.* οἱ ἄνθρωποι
— 325. l. 2. προαιρετά. *scr.* ἀπροαίρετα.
— 342. l. 7. εστι *scr.* ἐστι
— 353. l. 10. προγραφήν; *scr.* προγραφήν.
— 368. ult. οὐ εἰσι. *scr.* οὐ εἰσί.
— 394. l. 12. *scribe* συμβεβληκέναι μοι.
— 410. l. 2. *scr.* λέγουσί τινες
— 421. pen. *pro* 'ΡΟΥ'ΦΩ *scr.* 'ΡΟΥ'ΦΩι
— 426. l. 11. Κᾴγω *scr.* Κᾴγώ
— 429. l. 10. κρίνε; *scr.* κρίνει;
— 442. l. 13. λέγε. *scr.* λέγε,
— — ult. Φρόνει, καὶ *scr.* Φρόνει καὶ
— 447. l. 12. ταύτην. *scr.* ταύτην·
— 450. l. 9. βασιλεία *scr.* βασιλείᾳ
— 456. l. 12. ἀπογράφεσθαι; *scr.* ἀπογράφεσθαι,
— 460. l. 5. Ὥστε ἄν σοι *scr.* Ὥστε, ἄν σοι
— — l. 13. Κύνικοῦ; *scr.* Κυνικοῦ;
— 477. l. 2. ἤσθηται *scr.* ᾔσθηται
— 501. l. 10. ἀναδέχέσθαι *scr.* ἀναδέχεσθαι
— 505. l. 6. ὑποθετικούς *scr.* ὑποθετικούς.
— 520. l. 7. Εἰ σου *scr.* εἴ σου
— 521. l. 4. περι *scr.* περὶ
— 537. penult. ὁ μὴν *scr.* ὁ μὲν.
— 552. pen. καθεῖναι *scr.* καθεῖναι·

Pag.

Pag. 564. l. 2. δυναμένω *scr.* δυναμένω
— 586. l. 10. οὐ ἐδυσωπ. *scr.* οὐκ ἐδυσωπ.
— 595. pen. Καλικλέους *scr.* Καλλικλέους
— 627. l. 5. νάμεις *scr.* δυνάμεις.
— 633. l. 2. ἠγονιζόμην *scr.* ἠγωνιζόμην.
— 638. l. 4. ἐξενεγκῇ *scr.* ἐξενέγκῃ.
— 640. l. 3. ἄντιθες *scr.* ἀντίθες
— 657. l. 11. οἴου *scr.* οἴου
— 659. l. 3. fin. κατεφθίνη· κότα *scr.* κατεφθινηκότα
— 669. l. 5. Προσέτι *scr.* Πρόσεστι
— 679. l. 10. δίκη. *scr.* δίκῃ.

In Versione Latina.

Pag. 17. *col. a.* lin. 1. *pro* lucratusque *scribe* luctatusque
— — ult. *pro* auferes *scr.* auferas
— 20. *a.* l. 11. effereris? *scr.* efferreris?
— 26. *a.* l. 6. necesse est *scr.* necesse esse.
— — — l. 13 sqq. *Sic distingue et scribe:* et custodiat; si lavet ut fidus, ut verecundus; si eodem modo comedat; si, quæcumque inciderit materia &c.
— 31. *a.* ult. perspiciendi et *scr.* perspiciendi, et
— 44. *b.* l. 13. Numquid ergo *scr.* Vtrum ergo
— — — l. 16. aut *scr.* an
— 46. *b.* l. 4. syllogismo *scr.* in syllogismo
— 61. *a.* ult. aut: *Ore te, scr.* aut: *Hortor te,*
— 65. *a.* l. 2. rectene *scr.* recte
— 81. *a.* l. 1. Unde *scr.* *(Recte!)* unde
— 113. *a.* l. 4. fin. mihi *scr.* Mihi
— 121. *b.* l. 8. nos nunc *scr.* nos nunc *(te)*
— 134. *b.* pen. fore, ut *scr.* fore ut
— 141. *a.* l. 11. Eo qui *scr.* Eo quod
— 164. *b.* ult. *et* 165. *a.* nostri arbitrii &c. *Scribe:* quæ mei arbitrii non sunt, nihil ad me pertinent.
— 192. *a.* l. 5. esset: *scr.* esset.
— 225. *a.* l. 5 sq. *sic scribe:* Num ergo et illi haec judicii regula satis est?
— 242. *a.* l. 9. *dele* etiam
— 243. *a.* penult. *pro* sit *scr.* esse
— 277. *a.* l. 5. ad sese *scr.* ad pristinum statum
— 285. *a.* l. 12. Nugatior *scr.* Nugacior
— 289 *b.* l. 9. invideri *scr.* invidere
— 304. *b.* l. 9. ut putant *scr.* ut putant,
— 309. *b.* l. 2. ars rationis. *scr.* doctrina.
— 317. *a.* l. 1. decretum est *scr.* decretum hoc est
— — — l. 9. neque id quod *scr.* neque illud, quod
— 347. *b.* l. 11. exornandum *scr.* exornandam
— 372. *a.* l. 8. nos eras *scr.* non eras
— — — penult. conferunt *scr.* conferant
— 384. *b.* l. 8. sequetur? *scr.* consequens erit?
— 394. *a.* l. 8 sq. *scribe:* Si potes, cape.
— 408. *b.* l. 8. *scr.* ut, si quando sitiverit æstu,
— — — ult. etiam desertus *scr.* etiam continuo desertus
— 422. *a.* l. 2. usus sum *scr.* usus sum,

Pag. 438. *a.* l. 5. fin. *sic scribe:* sed venite, *(ais,)* meque
— 445. *a.* l. 9. quale *scr.* qualis
— 446. *a.* l. 9. non debet *scr.* nulla debet
— 447. *b.* l. 5. institutum. *scr.* institutum:
— 449. *a.* l. 2. ut hostes ostendat *scr.* hostes ostendere
— — *b.* l. 2. *pro* et principatum *scr.* et id quod eam efficit
— 451. *b.* l. 3. destinatum *scr.* destinata
— 456. *b.* l. 6. *pro* profiteri velis &c. *sic oportebat:* professurus es, homo; non ad certamen &c.
— 458. *a.* l. 9. *sic scribe:* indignabitur? dignus scilicet qui &c.
— 459. *a.* penult. *pro* Ubi porro *scr.* Ubi vero
— 461. *b.* l. 7. sunt ei *dele* ei
— 473. *b.* ult. *pro* frustra *scr.* temere
— 501. *b.* ult. Corinthi *scr.* Corinthum
— 512. *b.* l. 5. fin. vivat. *scr.* vivas.
— 534. *b.* l. 4. fin. dicemus, *scr.* dicimus,
— 552. *a.* l. 6. coactus, *scr.* coactus sum,
— 563. *b.* l. 5. servate *scr.* serva te
— 566. *a.* ult. nostris. *scr.* nolitis.
— 611. *b.* l. 5. fin. proclamabo, *scr.* proclamabo?
— 632. *a.* l. 3. poteris *scr.* pateris
— 635. *b.* l. 7. cæci, *scr.* claudi, cæci,
— 642. *b.* l. 4. et damnis *scr.* et in damnis
— 669. *a.* l. 4. nosta. *scr.* nostra.
— 678. *l.* 6. adcommodanda. *scr.* adcommodandæ.

63
19
70 16 726 A A A 30

IVERSITY OF MICHIGAN
9015 06302 9204